

BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

Veröffentlichungen der Musikhistorischen Kommission

Band 3

MUSICA ET SCOLICA
ENCHIRIADIS
una cum aliquibus tractatulis
adiunctis

recensio nova post Gerbertinam altera
ad fidem omnium codicum manuscriptorum

quam edidit
HANS SCHMID

MÜNCHEN 1981
VERLAG DER BAYERISCHEN AKADEMIE DER
WISSENSCHAFTEN

IN KOMMISSION BEI DER C.H.BECK'SCHEN
VERLAGSBUCHHANDLUNG MÜNCHEN

ISBN 3 7696 9993 9

© Bayerische Akademie der Wissenschaften. München, 1981
Druck der C. H. Beck'schen Buchdruckerei Nördlingen
Printed in Germany

INDEX GENERALIS

Praefatio	VII
Sigla codicum	XII
Explicatio abbreviaturarum	XIII

Liber enchiriadis de arte musica

capitula	1
carmen	2
cap. I-XIX	3

Scolica enchiriadis de musica

pars I	60
pars II	90
pars III	115

Commemoratio brevis de tonis et psalmis modulandis	157
--	-----

De dimensione monochordi	179
------------------------------------	-----

Modorum sive tonorum ordo	182
-------------------------------------	-----

Appendix

Inchiriadon Uchubaldi Francigenae	187
Additamenta codicis Bambergensis HJ. IV. 20	214
Tractatulus de organo dictus Coloniensis	222
Anonymus cod. Pragensis (ol. Tetschensis)	224
Mensurae monochordi secundum enchiriadem	233
Glossae cod. Casinensis ad musicam enchiriadem	242
Insertiones cod. Universitatis Cantabrigensis	248

Indices speciales

Index initiorum	250
Index nominum	253
Index verborum	254
Index numerorum et verborum affinium	297

PRAEFATIO

Tomus primus editionis inclitae Martini Gerberti abbatis „Scriptores ecclesiastici de musica sacra potissimum . . .“ (typis San-Blasianis MDCCLXXXIV) tractatus duos continet, quorum gravitas musicae historiam tractantibus omni tempore cognita est: in his tractatibus, qui vulgo musica et scolica enchiriadis inscribuntur, regulae duobus seu pluribus vocibus insimul modulandi primitus descriptae sunt. Quos ex editione Gerbertina etiam in vol. CXXXII seriei Latinae patrologiae cursus completi a J.-P. Migne editi (Paris 1853) relatos et ex eo tempore una cum duobus praefatis collectionibus multipliciter iteratis, sed immutatis editionibus vulgatos ex integro ad fidem codicum manuscriptorum edendos esse diutissime constat. Qua de causa fere triginta annos ante Rudolf von Ficker, qui tum sectioni musicologicae Academiae scientiarum Bavaricae praeerat, rev. P. Mauro Pfaff abbatiae Beuronensi hanc rem agendam mandaverat. Cui subscriptus editor ad adiuvandum opus laboriosum nonnullis annis post adiunctus erat, sed mox P. Mauro officiis variis occupato editio, quae nunc tandem arbitrio benevoli lectoris permittitur, soli subscripto finienda erat.

Non sine causa opus se tam diutinum praebeat: Gerbert in praefatione editionis suae (tom. I, fol. d) „Nullum“ inquit „vero scriptorem de musica medii aevi frequentius deprehendi, quam musicam enchiridiale“, et re vera nullus tractatus de musica exceptis operibus Boethii, Odonis et Guidonis tot manuscriptis nobis traditus est. Plus quam quadraginta codicibus, plerisque eorum tabulis photographis, usus sum ad edendos hos duos tractatus. Licet aliquot codices in bibliothecis non sane cognitis lateant – lectiones huius editionis eis inventis emendandas esse valde dubito.

Primo loco codices textum tractatum vel totum vel paucis foliis deficientibus quasi totum continentes enumerentur:

Bamberg, Staatsbibliothek Cod. HJ. IV. 20 (Var. 1), s. X	(H)
Bamberg, Staatsbibliothek Cod. HJ. IV. 19 (Ms. class. 9), s. XI in.	(J)
Barcelona, Archivo de la Corona de Aragon Cod. Ripoll 42, s. XI in.	(R)
Bruxelles, Bibliothèque Royale Albert 1 ^{er} Inv. No. 10078-95, s. XI	(B)
Bruxelles, Bibliothèque Royale Albert 1 ^{er} Inv. No. 10114-16, s. XI ex.	(Br)
Cambridge, Corpus Christi College Library Ms. 260, s. X/XI	(Q)
Cesena, Biblioteca Malatestiana Ms. S. XXVI. 1., s. XV	(Es)
Chartres, Bibliothèque Municipale Ms. 130 (148), s. XI	(Ca)
Einsiedeln, Stiftsbibliothek Cod. 79 (4. Nr. 70), s. XI in.	(E)
Erlangen, Universitäts-Bibliothek Ms. 66 (Irm. 193) – olim Heilsbronn – (Cod. musicam enchir. bis continet), s. XIII et XIV/XV	(He)
Firenze, Biblioteca Medicea Laurenziana Ms. Ashb. 1051, s. XIV in.	(Fi)
Heidelberg, Universitäts-Bibliothek Schr. 9. XX. – olim Salem –, s. XI	(S)
Köln, Stadtarchiv Hs. W 331, s. X/XI	(K)
Kraków, Biblioteka Jagiellńska Rpis BJ 1965 (BB XXIII 8), s. XI	(Kr)
London, British Library Add. Ms. 17808, s. XII in.	(Ad)
London, British Library Arund. Ms. 77, s. XI ex.	(Do)
Madrid, Biblioteca Nacional Ms. 9088, s. XI	(D)

- Milano, Biblioteca Ambrosiana Cod. D. 5. inf., s. XV (In)
 München, Bayerische Staatsbibliothek Clm. 6409 (Frising. 209), s. XI (F)
 München, Bayerische Staatsbibliothek Clm. 14272 (Rat. Emm. C 91), s. XI in. (M)
 München, Bayerische Staatsbibliothek Clm. 14372 (Rat. Emm. D 97), s. XI (O)
 München, Bayerische Staatsbibliothek Clm. 14649 (Rat. Emm. E 33), s. XI (N)
 München, Bayerische Staatsbibliothek Clm. 18914 (Tegerns. 914), s. XI (T)
 Oxford, Bodleian Library Ms. Canon. Misc. 212, s. XIV ex. (X)
 Paris, Bibliothèque Nationale Ms. lat. 7210, s. XI in. (P)
 Paris, Bibliothèque Nationale Ms. lat. 7211, s. XI ex. (U)
 Paris, Bibliothèque Nationale Ms. lat. 7212, s. X/XI (C)
 Roma, Biblioteca Apostolica Vaticana Cod. Palat. lat. 1342,* s. XI (L)
 Roma, Biblioteca Apostolica Vaticana Cod. Regin. lat. 1315, s. XV/XVI (Gi)
 Valenciennes, Bibliothèque Municipale Ms. 337 (325) – olim St. Amand –, s. X (A)
 Wien, Österreichische Nationalbibliothek Cod. 55, s. XI in. (V)
 Wolfenbüttel, Herzog-August-Bibliothek Cod. Gud. lat. 72, s. XI in. (G)

Quattuor codicum verisimiliter textum olim totum continentium solummodo singula folia existunt:

- Düsseldorf, Landes- und Stadt-Bibliothek Ms. H 3, – olim Werden –, s. IX ex. (We)
 München, Bayer. Staatsbibliothek Clm. 29770¹ – olim Rat. Emm. –, s. X (St)
 Solothurn, Stadtarchiv Hs. Nr. 10, s. X ex. (Zo)
 Wien, Österreichische Nationalbibliothek Cod. 2231, s. XI in. (Vi)

Sola musica enchiriadis – neque tamen scolica – et ipsa partim abbreviata vel mutata in his codicibus invenitur:

- London, British Library Harl. Ms. 3199, s. XI ex. (Lo)
 Monte Cassino, Cod. 318 Q (rxt. 318 et 374; int. 536), s. XI ex. (Mc)

Codices quidam solam partem primam musicae enchiriadis interpolationibus et inversionibus permutatam et alii tractatui „De organo“, quem Edm. de Coussemaker in tomo secundo novae seriei scriptorum de musica medii aevi Parisiis MDCCCLXVII, pag. 74–78) edidit, conexam continent. Hanc elaborationem in codicibus „Inchiriadon Uchubaldi Francigenae“ intitulatam in appendice huius editionis invenies exaratam ex codice Matritense 9088 supra laudato (D) et his aliis manuscriptis:

- Brugge, Stadsbibliotheek Ms. 531, s. XI/XII (Pu)
 Firenze, Biblioteca Nazionale Cod. I. 406 (Magliabecch. XIX. 19), s. XV (Qi)
 Melbourne, State Library of Victoria Cod. 091/B63 (ol. Phillipps 3345), s. XI (Ov)
 Paris, Bibliothèque Nationale Ms. lat. 7202, s. XI (Na)

Extremo codices citentur, quibus solummodo aliquae partes praefatorum tractatum insertae sunt**:

- Cambridge, Trinity College Library Ms. 944, s. XII (Tr)
 Cambridge, University Library Ms. G. 5. 35, s. XI ex. (Un)
 Oxford, St. John's College Library Ms. 188, s. XIII/XIV (Xo)
 Paris, Bibliothèque Nationale Ms. lat. 13955, s. X ex. (Ri)

* Fasciculus ultimus huius codicis commemorationem brevem de tonis et psalmis modulandis (cf. infra) continens in monasterio S. Pauli in Carinthia (cod. 29.4.2) servatur.

** Codices singulas sententias tantum horum tractatum continentes (exempli gratia Berlin, Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz Ms. lat. oct. 265 vel Venezia,

In nonnullis codicibus musica et scolica enchiriadis una cum his tractatulis ob hanc rem huic editioni adiunctis inveniuntur:

1. Commemoratio brevis de tonis et psalmis modulandis (Debitum servitutis nostrae . . .), ed. M. Gerbert, op. cit. tom. I, pag. 213–228.
2. De dimensione monocordi (Super unum concavum lignum . . .), ed. Raym. Schlecht, Monatshefte für Musikgeschichte VII/1895, pag. 45–47.
3. Modorum sive tonorum ordo (Primus tropus habet tetrachorda III . . .), ed. M. Gerbert, op. cit. tom. I, pag. 124/25 (initio truncato) et (initium) H. Müller, Hucbalds echte und unechte Schriften über Musik, Leipzig 1884, pag. 17.

In codice Tetschensi No. 273 (nunc Ms. XIX. C. 26 bibliothecae publicae universitatis Pragensis) tractatus invenitur incipiens „Quemadmodum vocis articulatae . . .“, quem Edm. Langer in descriptione illius codicis (Kirchenmusikalisches Jahrbuch 1902) „musicam enchiriadem“ designat. Sed textus in appendice additus cum musica enchiriadi paucis verbis initii exceptis nullo modo consentit et ideo in apparatu critico non citatur. Insuper in appendice invenies additamenta varia ex codice Bambergensi HJ. IV. 20 supradicto (H) atque tractatum de organo dictum Coloniensem et mensuras monochordi diversas ex codicibus in apparatu critico ipsius appendicis laudatis. Quae mensurae decem et octo sonos eo singulari modo, quo musica et scolica enchiriadis iis utuntur, demonstrantes exemplo sint complures scriptores medii aevi illum sonorum ordinem vere recteque intellexisse.

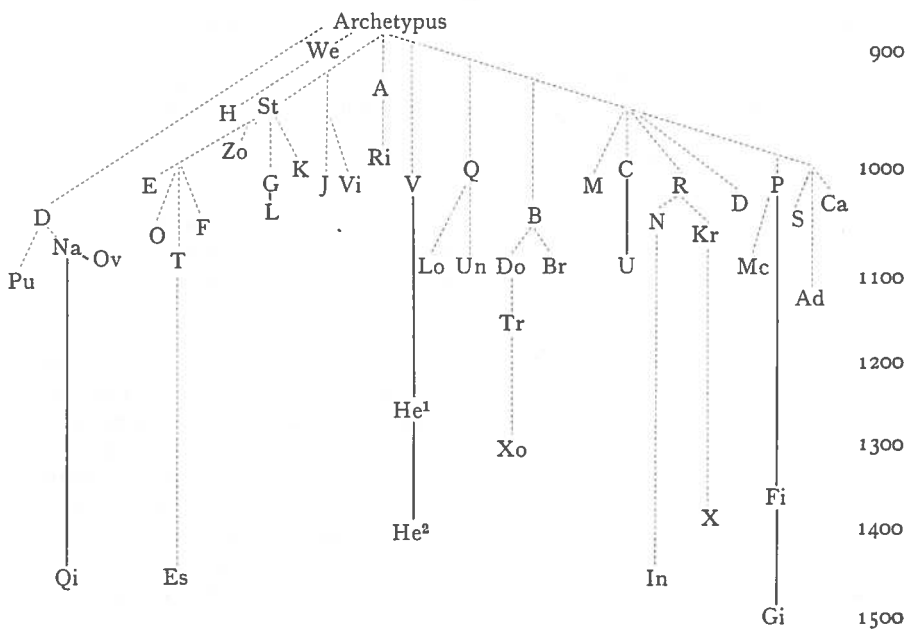
Gerbert ad editionem suam faciendam etiam duobus codicibus interea deletis frui potuerat, quorum primus anno 1768 cum monasterio Sancti Blasii in Silva Nigra, alter anno 1870 cum bibliotheca civica Argentoratensi igne consumptus est. Codicem San-Blasianum saeculi XII fuisse Gerbert memorat, codicem Argentoratensem papyraceum dicit ideoque hic codex vix ante saeculum XIV exaratus videtur; uterque codex solam musicam enchiriadem continebat, an abbreviatam ut codices Londinensis et Casinensis supra laudati (Lo et Mc) cognosci non potest ex editione Gerbertina, cuius in notis criticis codicis Argentoratensis mentio fit nusquam, codicis San-Blasiani solummodo paucis locis, quos in apparatu critico huius editionis invenies (cap. VIII, 50, IX, 4, 7, 12–14, X, 29, XI, 2 et XVII, 15). Codice Carnotensi (Ca) anno 1944, cum bibliotheca municipalis iam excidio belli conservata videbatur, pariter incendio deletis tabulis photographice uti potui.

In duobus codicibus (Bologna, Civico Museo Bibliografico Musicale – olim Conservatorio Musicale – cod. A 33; St. Paul in Kärnten, Stiftsbibliothek, Cod. 229/2) exemplaria, quae Padre Martini in historiam musicae tractandam et M. Gerbert ad suam editionem constituendam seu ipsi scripserunt seu scribere curaverunt, tradita sunt. Quae exemplaria codicibus, quorum fide illa facta sunt, ipsis servatis (cod. Bonon.: Es et Gi; cod. San-Paulin.: E cum S et T collat., L et Na) cum hac editione non contuli. Codicum deletorum (San-Blasiani et Argentoratensis) excerpta inter manuscripta Gerberti inveniri non posse dolendum est; ex editione Gerbertina tot aliis codicibus exarata et insuper tot erratis typographi corrupta lectiones illorum codicum deletorum exceptis perpaucis locis codicis San-Blasiani (cf. supra) restitui non possunt. Quibus ex causis editio Gerbertina cum hac editione collata non est;

Biblioteca Marciana Ms. lat. 497) et partes tractatum sive minores sive maiores operibus aliorum auctorum interpositas (ut quaestiones in musica, ed. R. Steglich, Leipzig 1911) cum editione mea non contuli.

numeros autem paginarum illius editionis addidi, ut loci in libris antiquioribus laudati facilius inveniatur.

Textus huius editionis imprimis ex codicibus A G H J K Q et V, qui archetypo proximi videntur, atque C, cuius scriptor perspicax nonnumquam lectionem evidentiorē tradit, sumptus est. Sed et variae lectiones ceterorum codicum in apparatu critico adduntur – ut traditio textus per saecula evidentius eluceat, non solum iis locis, quibus codex quidam lectionem meliorem praebeat. Eadem causa lectiones orthographicae ex toto omissae non sunt: saepissime eis via traditionis facilius cognoscitur. Quae traditio hoc fere stemmate demonstratur:

Textus tractatum in hac editione talis est, qualis sine exceptione per saecula notus erat. Solummodo pauci loci corrupti emendantur, ne inintellegibiles maneant. De ceteris, quae ab initio traditionis depravata vel inversa esse videntur, una cum aliis quaestionibus disserendum erit in libro, quem quasi complementum huius editionis scribere proposui.

Orthographia est illa ex usu codicum antiquorum usui nostro similior; sed si nullus codicum vel in toto vel in quibusdam locis consuetudinem seu uniformitatem hodiernae rationis scribendi praebeat, varietates has nostro usui in indice verborum pariter annotato non adaptavi. Ita editionem meam tali orthographia instruere conatus sum, qualis temporibus auctoris non in toto aliena, e contrario lectori huius editionis non adeo incognita est. Interpunctione usum codicum saepius sequi non licuit: signa interpunctionis illo tempore non signa legendi, sed potius loquendi erant et ideo in codicibus cola et commata non grammaticae, sed rhetoricae ratione textum disponunt.

Quare signa partim addita, partim ommissa, partim mutata sunt, ubicumque contextus orationis sine emendatione difficilius intellegitur; sed gravitatem signorum semper uno solo gradu tantum mutavi, i. e. interpunctionem vacantem vel sine signo vel signo interpunctionis levioris (,), interpunctionem leviolem vel sine signo vel signo eiusdem (,) vel mediae (;), mediam vel signo levioris (,) vel mediae (;) vel gravioris (.), graviolem vel signo mediae (;) vel eiusdem gravioris (.) notavi.

In nonnullis codicibus glossae vel interlineares vel marginales inveniuntur, quas in hac editione sub textu addidi; loci, ubi glossae codicibus inscriptae sunt, aut verba, quibus signis demonstrationis copulantur, in editione numeris indicantur. Solas glossas codicis Casinensis (Mc) permultas et nullis aliis glossis consentientes in appendice comprehendi.

Ad extremum mihi dulce officium est omnibus gratias agere, qui me seu consilio seu opere adiuverunt. Inprimis nominentur illi, quorum quasi auspiciis haec editio orta est: Rudolf von Ficker †, Paul Lehmann †, Thr. G. Georgiades †, Bernhard Bischoff. B. Bischoff insuper de aetate et provenientia codicum ac de locis difficillimis lectu mecum communicavit. Gratias debeo omnibus bibliothecis eorumque curatoribus, quibus adiuvantibus imagines photographicas codicum manuscriptorum recepi, praeterea H. H. Eggebrecht, J. Smits van Waesberghe et B. Stäblein †, quorum et communicationibus et collectionibus photographis usus sum. Collatio priorum undecim capitulorum musicae enchiriadis cum codd. A-C, E-H, L-P, R-V, Ca et In mihi a P. Mauro tradita est, quibusdam codicibus collationandis R. Schlötterer me adiuvit, ultimam collationem omnium fontium et alia quaedam auxilio uxoris meae expedivi. Nonnullas lectiones et interpretationes dubiosas atque alias quaestiones disputans cum collegis academiae scientiarum Boicae mecum servientibus – inprimis nominentur Th. Payr, H. Wieland et socius meus E. Waeltnr † – et cum amico meo F. Brunnhözl intellectu patefacere conatus sum, de cantu Gregoriano P. Maurum et D. von Huebner rogavi, ad errores typographi corrigendos et ad indices constituendos M. Bernhard complura addidit. Stipendio societatis studiorum provehendorum Germanicae (Deutsche Forschungsgemeinschaft) per duodeviginti menses annorum 1957/58 fruebar ad collationem codicum faciendam; impendio academiae scientiarum Boicae (Bayer. Akademie der Wissenschaften) munereque argentariae mercaturae Bavaricae (Bayer. Handelsbank) liber nunc imprimi potuit. His et omnibus aliis, quorum nomina amplius adducere locus non est, hoc modo iustas gratias persolvo. Haec editio demonstret, ut spero, me non in nugis eis molestias attulisse.

Ultimo die mensis Maii anno 1980

Hans Schmid

SIGLA CODICUM

- A Valenciennes, Bibl. municip. Ms. 337 (325) — s. X.
- B Bruxelles, Bibl. Royale Inv.-No. 10078-95 — s. XI
- C Paris, Bibl. Nat. Ms. lat. 7212 — s. X/XI
- D Madrid, Bibl. Nac. Ms. 9088 — s. XI
- E Einsiedeln, Stiftsbibl. Cod. 79 (4. Nr. 70) — s. XI in.
- F München, Bayer. Staatsbibl. Clm. 6409 — s. XI
- G Wolfenbüttel, Herzog-August-Bibl. Cod. Gud. lat. 72 — s. XI in.
- H Bamberg, Staatsbibl. Coc. HJ. IV. 20 (Var. 1) — s. X
- J Bamberg, Staatsbibl. Cod. HJ. IV. 19 (Ms. class. 9) — s. XI in.
- K Köln, Stadtarchiv Hs. W 331 — s. X/XI
- L fol. 1-158: Roma, Bibl. Apost. Vatic. Cod. Pal. lat. 1342
fol. 159-167: St. Paul (Kärnten), Stiftsbibl. 29.4.2. — s. XI
- M München, Bayer. Staatsbibl. Clm. 14272 — s. XI in.
- N München, Bayer. Staatsbibl. Clm. 14649 — s. XI
- O München, Bayer. Staatsbibl. Clm. 14372 — s. XI
- P Paris, Bibl. Nat. Ms. lat. 7210 — s. XI in.
- Q Cambridge, Corpus Christi Coll. Ms. 260 — s. X/XI
- R Barcelona, Archivo d. l. Cor. d. Arag. Cod. Ripoll 42 — s. XI in.
- S Heidelberg, Univ.-Bibl. Schr. 9. XX — s. XI
- T München, Bayer. Staatsbibl. Clm. 18914 — s. XI
- U Paris, Bibl. Nat. Ms. lat. 7211 — s. XI ex.
- V Wien, Österr. Nat.-Bibl. Cod. 55 — s. XI in.
- X Oxford, Bodleian Library Ms. Canon. Misc. 212 — s. XIV ex.
- Ad London, British Library Add. Ms. 17808 — s. XII in.
- Br Bruxelles, Bibl. Royale Inv.-No. 10114-16 — s. XI ex.
- Ca Chartres, Bibl. municip. Ms. 130 (148) — s. XI
- Do London, British Library Arund. Ms. 77 — s. XI ex.
- Es Cesena, Bibl. Malatestiana Ms. S. XXVI. 1. — s. XV
- Fi Firenze, Bibl. Medicea-Laurenziana Ms. Ashb. 1051 — s. XIV in.
- Gi Roma, Bibl. Apost. Vatic. Cod. Regin. lat. 1315 — s. XV/XVI
- He¹ Erlangen, Univ.-Bibl. Ms. 66, fol. 35-101 — s. XIII
- He² Erlangen, Univ.-Bibl. Ms. 66, fol. 102-119 — s. XIV/XV
- In Milano, Bibl. Ambrosiana Cod. D. 5. inf. — s. XV
- Kr Kraków, Bibl. Jagiellńska Ms. BJ 1965 (BB XXIII 8) — s. XI
- Lo London, British Library Harl. Ms. 3199 — s. XI ex.
- Mc Monte Cassino, Cod. 318 Q — s. XI ex.
- Na Paris, Bibl. Nat. Ms. lat. 202 — s. XI
- Ov Melbourne, State Library of Victoria Cod. 091/B 63 — s. XI
- Pu Brugge, Stadsbibliotheek Ms. 531 — s. XI/XII
- Qi Firenze, Bibl. Nazion. Cod. I. 406 (Magliabecch. XIX. 19) — s. XV
- Ri Paris, Bibl. Nat. Ms. lat. 13955 — s. X ex.
- St München, Bayer. Staatsbibl. Clm. 29770 (1 — s. X
- Tr Cambridge, Trinity College Ms. 944 — s. XII
- Un Cambridge, Univ. Library Ms. Gg. 5. 35 — s. XI ex.
- Vi Wien, Österr. Nat.-Bibl. Cod. 2231 — s. XI in.
- We Düsseldorf, Landes- u. Stadt-Bibl. Ms. H 3 — s. IX
- Xo Oxford, St. John's College Ns. 188 — s. XIII/XIV
- Zo Solothurn, Stadtarchiv Hs. Nr. 10 — s. X ex.

Si textus in codice aliquo sive partim sive totus repetitur, textus ipse numero ¹ siglo addito, repetitio textus numero ², consensus utrumque siglo absque numero indicatur.

Crucis + additio manum multo recentiore significat.

EXPLICATIO ABBREVIATURARUM

abbrev.	abbreviat, -atum	epist.	epistula, -ae
abscis.	abscisus, -a, -um	eras.	erasus, -a, -um
add.	addit, -unt	etc.	et cetera
adv.	adventus	exc.	exceptus, -a, -um
al.	alius, -a, -um	exempl.	exemplum
amb.	ambo, -ae	fals.	falsus, -a, -um
a(nt).	ante	fer.	feria
ant(iph).	antiphona	fin.	finis <i>vel</i> finit, -iunt
ant. monast.	antiphonarium monasticum	final.	finalis, -e
		fol.	folium
app. crit.	apparatus criticus	gloss.	glossa
append.	appendix	grav.	gravis, -e
ascend.	ascendens	hor.	horum
breviss.	brevissimus, -a, -um	i. e.	id est
c(ap).	capitulum	iac.	iacet, -ent, -ens
cf.	confer	immed.	immediate
cet.	ceterus	inc.	incipit, -iunt
cod.	codex	incompl.	incompletus, -a, -um
cett. codd.	ceteri codices	indilig.	indiligenter
colorib.	coloribus	ined.	ineditus, -a, -um
col(umn).	columna	inf(er).	inferior, -ius
comm. brev.	commemoratio brevis	infirm.	infirmus, -a, -um
compl.	complet, -ent	init.	initium
complet.	completus	inscr.	inscriptio
coniung.	coniungit, -unt	int.	inter
conson(ant).	consonantia, -ae	interlin.	interlinearis
convert.	convertit, -unt	intermitt.	intermittit, -unt
corr.	corrigit, -unt	interpon.	interponit, -unt
deform.	deformat, -atus	invers.	inversus, inversio
demonstr.	demonstratio	invert.	invertit, -unt
deors.	deorsum	lat.	latus, -eris
del.	delet, -etus	laud.	laudes
descr.	descriptio	leg.	leguntur
descriptiunc.	descriptiuncula	lib(r).	liber, libri
des.	desunt	l(in).	linea
dext.	dexter, -era	litt(er).	littera, -ae
diapas.	diapason	magnif.	magnificat
dict.	dictus, -a, -um	man.	manus
dist.	distat, -ant, -ans	marg.	margo, -inis
distant.	distantia, -ae	med.	medius, -a, -um
div(ers).	diversus, -a, -um	mel(od).	melodia
dom(in).	dominica	minusc.	minusculus, -a, -um
dupl(ic).	duplicat, -iciter	mus. ench.	musica enchiriadis
ed.	edidit, editio	mutat.	mutatur, -atus

nomin.	nomina, -um	ser.	series
nominib.	nominibus	ss.	sequentes
not. das.	nota dasia	sin(istr).	sinister, -tra
num.	numerus, -i	sing(ul).	singulus, -a, -um
om.	omittit, -unt	sol.	solus, -a, -um
omn.	omnes	solumm.	solummodo
op. cit.	opus citatum	son.	sonus
or(g).	organalis	sonor.	sonorum
ordin.	ordinat	subsequ.	subsequitur, -untur
p(ag).	pagina	subt.	subter
paginul.	paginula	s(up).	supra
p(art).	pars, -tis	s. l.	supra lineam
permut.	permutat	sup(er).	superior, -ius
pon.	ponit, -unt	superfl.	superfluous
poster.	posterior, -ius	supp(on).	supponit
praeced.	praecedens, -entis	supr.	supremus, -a, -um
pr(inc).	principalis	surs.	sursum
ps.	psalmus	syll.	syllaba
quadrag.	quadragesima	system.	systema, -atis
ras.	rasura	tab(ul).	tabula, -ae
rep.	repetit, -unt	tetrach.	tetrachordum
sabb.	sabbatum	text.	textus
scil.	scilicet	tractatul.	tractatulus
scol. ench.	scolia enchiriadis	turb.	turbatus
scrib.	scribit, -unt	ult.	ultimus, -a, -um
script.	scriptum	usqu.	usque
semic(irc).	semicirculus	vac.	vacat, -ant
septuag.	septuagesima	vesp.	vesperae
sequ.	sequens, -entis <i>vel</i> sequitur, -untur	v(ers).	versus
		v(oc).	vox, vocis

*

*

*

litterae non legibiles

1 ×, 2 ×, etc.

semel, dupliciter, etc.

CAO ...

R.-J. Hesbert, Corpus Antiphonarium Officii, vol. III: invitatoria et antiphonae (Rerum ecclesiasticorum documenta, series maior, fontes IX), Roma 1968, vol. IV: responsoria, hymni et varia (fontes X), Roma 1970, Nr. ...

CS II, ...

E. de Coussemaker, scriptorum de musica medii aevi nova series ... , Parisiis 1867, vol. II, pag. ...

GS I, ...

M. Gerbert, scriptores ecclesiastici de musica sacra ... , typis San-Blasianis 1784, vol. I, pag. ...

Hartk. ... p. ...

codex Hartkeri (St. Gallen, Stiftsbibliothek ms. 390/1) Nr. ... pag. ... (numeri antiphonarum secundum E. Omlin, Die St. Gallischen Tonarbuchstaben. Veröffentlichungen der Gregorianischen Akademie zu Freiburg, Band 18, Regensburg 1934)

Loci citati cantus Gregoriani spectant ad editionem Vaticanam SS. D. N. Pii X. pontifici maximi iussu restitutam [et editam].

Versus psalmodum (inprimis in commemoratione brevi, pag. 157 ss. citati) numerantur secundum usum librorum liturgicorum et quare cum numeris versuum vulgatae editionis interdum non consentiunt.

MUSICA ET SCOLICA
ENCHIRIADIS

COMMEMORATIO BREVIS
DE TONIS ET PSALMIS MODULANDIS

DE DIMENSIONE MONOCHORDI

MODORUM SIVE TONORUM ORDO

- <cap. I> INCIPIT LIBER ENCHIRIADIS DE MUSICA.
 <cap. II> De ptongorum figuris et quare sint ogdecim.
 <cap. III> Unde dicatur tetrachordum finalium et ceterorum.
 <cap. IV> Quare unum solum tetrachordum sub finalibus sit et duo supra.
 <cap. V> Quid distet inter autentos et minores tonos.
 <cap. VI> De proprietate sonorum et quotis locis ab invicem distent eiusdem qualitatis soni.
 <cap. VII> Descriptiunculae de sonorum proprietatibus ad exercendum.
 <cap. VIII> Quomodo ex quattuor sonorum vi omnes toni producantur.
 <cap. IX> Quid sit inter ptongos et sonos, inter tonos et epogdoos, quid etiam toni et modi sive tropi, particulae quoque, quid diastema et sistema.
 <cap. X> De symphoniis.
 <cap. XI> Quomodo ex simplicibus symphoniis aliae componantur.
 <cap. XII> Item de eisdem symphoniis.
 <cap. XIII> De proprietate symphoniarum.
 <cap. XIV> De auctiore diaphonia per diatessaron eiusque descriptio.
 <cap. XV> Diaphoniae auctioris descriptio per diapente.
 <cap. XVI> Quid de his Ptolomeum sensisse Boetius narrat.
 <cap. XVII> <De ordine consonantiarum, consonantia et inconsonantia.>
 <cap. XVIII> Quod modo altiora modo summissiora loca organum petat.
 <cap. XIX> Quod in aliquibus rationis huius profunditas minus sit penetrabilis.

CU

num. cap. ex editione Gerbertina; textus cap. editioni sequ. accommodat. c. II ogdecim]decem et octo *CU* c. VIII sonorum vi]sonis *CU* *inter c. X et XI add.* Descriptio diapente symphonia (*cf. X, descr. 2*) *CU* c. XI componuntur *CU* c. XIV loco huius *inscr.* Ratio eiusdem descriptionis (*cf. XIV, descr.*) *CU* *inter c. XV et XVI add.* Ratio descriptionis eiusdem (*cf. XV, descr.*) *CU* c. XVI quid]quod *CU* c. XVII *inscr. ex editione Gerbertina, om. codd.* c. XVIII quod modo]quomodo *CU* c. XIX huius rationis *CU*

17 Enchirias normam statuit, cui¹ limmata² quartis³
 Sunt spaciis in parte gravi, praeunte tonorum
 Sorte trium; cum fit quater hic diapenticus ordo,
 Qui⁴ quadriformis habet quintis regionibus aequum,
 Septima⁵ post decimam⁶ complet hoc chorda, sequenti⁷
 Nexa⁸ tono. sic⁹ ter¹⁰ senas¹¹ notat¹² arte¹³ character¹⁴
 Dans tetrachorda¹⁵ quater, quae¹⁶ a se discrimine distant.

5

¹ scil. normae *Kr* ² semitonia *Kr* ³ proprii *Kr* ⁴ scil. ordo *Kr* ⁵ scil. iacens
 protus *Kr* ⁶ i. e. deuterum *Kr* ⁷ scil. chordae *C*; i. e. tetrardo *Kr* ⁸ scil.
 corda *Kr* ⁹ i. e. taliter *Kr* ¹⁰ XVIII *Kr* ¹¹ scil. voces *Kr* ¹² i. e. signant *Kr*
¹³ i. e. per artem *Kr* ¹⁴ i. e. figurae *Kr* ¹⁵ i. e. IIII cordis *Kr* ¹⁶ scil. voces *Kr*
¹⁷ i. e. IIII ordines diapente *Kr*

CRUKr

1 limmita *CU*

INCIPIT LIBER ENCHIRIADIS DE MUSICA

Sicut vocis articulatae elementariae² atque individuae partes sunt litterae, ex quibus compositae syllabae rursus componunt verba et nomina eaque perfectae orationis textum, sic canorae vocis ptongi, qui Latine dicuntur soni, origines sunt et totius musicae continentia in eorum ultimam resolutionem desinit. Ex sonorum copulatione diastemata,⁴ porro ex diastematibus concrescunt systemata⁶; soni vero prima sunt fundamenta cantus. Ptongi⁸ autem non quicumque dicuntur soni, sed qui legitimis ab invicem spaciis¹⁰ melo sunt apti. Eorum quidem sic et intendendo et remittendo naturaliter ordo continuatur, ut semper

¹ S. AFRE (in marg. super.), REGINB<ALDUS> (in marg. infer. 1^{ae} pag.) G, vel enchirias, -adis (in marg. dext.) G⁺ ² i. e. materiales vel originales Do ³ Pton-
gus NR CaKr ⁴ *Diastema est vocis spacium, quo acuta et gravior includitur,
quod etiam inter duas ac tres vel IIII chordas esse potest GKLRi (quod . . . etc. om.
Ri); quod fit in VIII cordis KRI; i. e. distancie In ⁵ diastema NORCaKr
⁶ bSistema est magnitudo vocis ex multis modis constans, quod non potest minus
esse quam in diapason GKLRi (est om., constans modis Ri); i. e. finales In
⁷ sistema NORCaKr ⁸ i. e. soni P ⁹ Nota, quod ptongos pro sonis hic indifferen-
ter ponit, licet differentia sit inter illos D ¹⁰ scil. distantes Ca

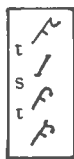
A — G J — Mc Ri

inscr. ex codd. CMRTUIn (Henchiriadis in musica In) om. AEFGJKLOPQSCa
HeLoRi loco inscr. musica enchiriadis AdCa⁺, incipit musica henchiriadis Kr,
incipit musica V, Excerptiones Hogeri abbatis ex auctoribus musicae artis Q (2 fol.
ante mus. ench. sup. ultim. cap. music. instit. Boethii), Commentum musicae
artis ex opusculis Boetii excerptum et a venerabili abbate Hogero elaboratum A
(pag. praeced., man. post. rep. sup. initium text. Incipit commentum musicae artis . .
a venerabili abbate Otgero elaboratum), De musicis notis et consonantiarum modis
Otgeri abbatis liber incipit B, incipit enchiridion Obdonis abbatis Br, Enchiriades
Ottonis abbatis cluniacensis G⁺, incipit enchiriadis Oddonis abbatis de arte musica
FiGi, enchiridion harmonicum Odonis abatis cluniacensis X, libellus Enchiriadis de
musica hoc est armonica institutione incipit EsHe (incipitur libellus . . . Es, Enchiria-
dis libellus He¹), Henchiriadis de armonica institutione liber primus incipit D, Inci-
piunt quaedam utiliora de arte Musica. Scolica enchiriadis liber I. N, incipit scolica
enchiriadis de musica Do, De articulatae vocis. LI. Mc ¹ voces DoLo articulatae
X articulatae et Ri ^{1/2} litterae om. Lo ² syllabae om. Ri componuntur
FiGiHe² nomina et verba Kr ³ aequae Mc praefectae V ⁴ dicuntur]vocantur
Es concinentia DFOTVBrCaHeIn (sup.lin. vel -ti- Br), concinentia Lo
earum He² ⁵ desinit]desunt Es ex]et He² diastemate Mc ⁶ sunt prima Mc
^{6/7} fundamenta sunt NIn ⁷ fundamenta]elementa B ⁸ ab invicem spaciis legiti-
mis E sunt spaciis melo He² spaciis melo]melodiae spaciis CU melo]mole Q,
melos Mc aptati Mc horum VHe quidam He² et om. Ri ⁹ continuatur ordo E

1 ss. cf. Calcidii commentarium in Timaeum Platonis (pars I, cap. XLIV)

quattuor et quattuor eiusdem conditionis¹¹ sese consequantur. At sin- 10
guli horum quattuor sic sunt competenti inter se diversitate dissimiles,
ut non solum acumine differant et gravitate, sed in ipso acumine et
gravitate propriam naturalitatis¹² suae habeant qualitatem, quam¹³
rursus his singulis raturum ab invicem acuminis et laxionis spacium format.
Exempli gratia hae in ordine ipsorum notae:

14

Primus qui et gravissimus Grece protos
dicitur, vel archoos;

Secundus deuterios, tono distans a proto;

Tertius tritos, semitonio distans a deuterio;

Quartus tetrardus, tono distans a trito.

15

descr. 1

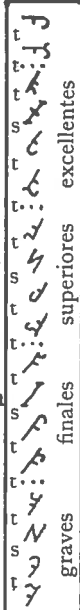
20

Horum¹⁵ continua multiplicatione sonorum infinitas¹⁶ textitur, et tamdiu
quaternis quaterni eiusdem conditionis¹⁷ succedunt, donec vel ascen-
dendo vel descendendo deficiant.

¹¹ i. e. modulationis *N* ¹² i. e. proprietatis *N* *sup. lin.*; i. e. similem naturam, quia
similiter distant superiores ut inferiores videlicet tono et semitonio *N* *in marg.*; quia
similiter distant inferiores et superiores *D* ¹³ scil. naturalitatem *NKr* (*in Kr*
solumm. legi pot. -litate) ¹⁴ <notae> finalium *P* ¹⁵ scil. IIII^{or} tonorum *N*
¹⁶ quod species cantus possunt esse infinite *C*⁺ ¹⁷ i. e. mensurae sive nominis *D*

A — GJ — Mc Ri (13 gravitate . . . — 33 . . . etiam *partim putore del. P*; 15 exempli
. . . — *cap. IX*, 2 . . . rationes *om. Lo*)

10/11 singuli horum[singulorum *Es* 11 eorum *F* sic[si *He* dissimiles] dis-
del. B 12 differant — acumine² *om. Gi* et gravitate differant *DPSXAdCaFiMc*
sed et *FOBrEs* in *om. EHeIn* 13 proprias . . . qualitates *BCDMNPQRS*
UVXAdCaFiGiHeInKrMc, sup.lin. vel -as . . . vel -es *add. A* habeat qualitate *Ri*
qua *TFiGi*, quas *B* 14 ab invicem *ante* his *D* laxationis *InKrMc* format
spacium *B* formant *OT* 15 gratia]causa *ANRi* (*AN sup. lin. corr. gratia*)
haeae *AKCa*, heae *GJNSGiKr*, acae *QR*, eae *CMUVDo*, haec *L* ordinem *Br*
ipsorum in ordine *NIn* *descr. 1* ex *AEGJLQVRi* (*descr. in marg. dext. add. V*,
inscr. sonorum notae add. E), *cett. codd. om.*, sed *not. das. proti, deuteri etc. in fine*
vers. 17 — 20 add. (not. das. omnino om. UXXr) 16 *text. non singul. vers.*, sed *con-*
tinuatim script. usq. ad 21 CDMNRSUXAdCaDoFiGiInKrMc gravissimus]no-
vissimus *He* prothos *BNSXAdCaFiGiIn*, -tus *UMc* 16/17 dicitur prothos
NIn protos vel archos dicitur *FOTBrEs* 17 archoos *EGKLOTEsRi*, arthoos
(*sup. lin. vel -chos*) *N*, archos *cett. codd.* archos ita *B* vel] Latine *Mc* vel archoos
om. Kr 18 et secundus *X*, secundum *Mc* deutros *J*, deutheros *FiGi*, deuterus *TES*,
depteros *Mc* protho *CUAdCaFi* proto ita *B* 19 et tertius *X* a *om. N*
deutero ita *B* 20 tetrardos *CDMNQRSUXAdBrCaFiHeKr* (*M corr. ex -us*),
tetrardes *Gi*, tetrard *JRi* trite *Gi* trito ita *B* 21 et horum *X* continua *om. Br*
contextitur *EF* 22 incedunt *In* vel *om. CDEMNPQRSUXAdFiGiInKrMc*
23 vel descendendo *om. S*, s. l. *add. M* deficiant]deficiunt *E*, finiuntur *T*
23/24 deficiant ita]infinita multitudo succrescat *Br*, ita multitudo succrescat
CDMRSUXAdCaKrMc (*AdCa s. l. add. vel infinita*), multitudo succrescat ita *N* (ita
in lin. del., s. l. *ante* multitudo *add. deficiant ita*), ita ut multiplicando succrescant *In*

18 Ita: lescr. 2/3 20	25 30 35 40	Ut enim haec de- scriptiuncula osten- dit, sive sursum si- ve iusum sonos in ordine ducas usque in defectum vocis, huiusmodi velut te- tracordorum suc- cessio non cessabit. Horum ¹⁹ etiam quattuor sonorum virtus octo modo- rum potestatem creat, ut postea suo loco dicetur. Horum sociali di- versitate tota ad- unatur armonia ²¹ .	Verum quia, ut dictum est, eorum multiplicatio in inmensum procedit, ex hac inmensitatis confusione certum sibi numerum elegit ratio disciplinae et in decem et octo sonis sibi specula- tionem posuit. In quibus primum et humillimum constat tetracordum gravium. Huic proximum tetracordum finalium ²⁸ . Post quos tetracordum superiorum. Deinde excellentium. Ultimi remanent duo. Quorum descriptio en ista est:	 22 23 24 25 26 27 29 30
--	----------------------	--	--	---

¹⁸ uni puncto inferius puncto inferius puncto infe *per syll. in deorsum* N ¹⁹ sonorum N ²⁰ octo modo<rum> p<otestas> O; quod amissum, est sententia quae sic habet initium: demonstrandum (cf. cap. VIII, 1) P; Nota D ²¹ cArmonia dicitur, quod diversos sonos adunat AKRi; i. e. modulatio musicae P ²² hic est gama ud — ascendendo V+ ²³ deuterus V+ ²⁴ protus V+ ²⁵ Nota D ²⁶ Soni XVIII, Tetrachorda IIII, Reliqui soni duo Ca; in XV<III> sonos monoc<hordi> O; soni XVIII Kr ²⁷ tetracorda IIII Kr ²⁸ argumentum quod 4^{or} sunt tantum finales, licet in quibus omnis cantus habet finem C+ ²⁹ Reliqui soni II Kr ³⁰ hic solum non pone gama ut Γ, quod post a modernis additum est V+ (add. manum Guidonis)

A — GJ — Kr Mc Ri (13 gravitate . . . — 33 . . . etiam *partim putore del. P*)

24 ita om. BLTFiGiRi (G add. *sup. lin.*) descr. 2: om. PRSFiGi, non in marg., sed int. lin. text. (inc. not. grav. ex parte sin.) add. CDFMNOTUBrEsInMc § om. BCDFKNQTUAdBrCaEsKrMc loco descr. *FFIFJHJ* M 24 utJet He enim om. In haec enim R haec om. Do de- om. Kr. 24/25 descriptiuncula haec B 26 susum CDMNRSUXAdCaFiInKr (M corr. sursum), rursum F, sensum Gi, superius Mc 27 iosum FiGiIn, usum U, inferius Mc sonas Do 28 ordinem FiGiIn 29 defectam F, definitum D 30/31 tetrachordarum QVHeMc 39 sociali om. J 39/40 diversitate]virtute Ri 44 inmensum]infinium Mc 45/46 inmensitate confusionis T 46/47 numerum sibi MN (corr. ex sibi numerum M) 47 elegit numerum Ri 55 quos]hos Do, quod NIn 57 ultima Q 59 subiecta descriptio F descriptio en]descriptione (ne del.) X en ista est]erit ita In ista]ita Ri post est add. Descriptio figurarum Br descr. 3: descr. om. CaKr, non in marg., sed int. lin. text. (incip. not. grav. ex parte sin.) add. SFMOTBrEsMc § etc. om. BCDEFKNOQRSTUMc graves, finales etc. om. BCDFJKNPQRS TAdBrCaEsFiGiInKr litt. son. A — GA — g a — d (in sursum; A = γ, B = ϑ etc.) add. VHe descr. in marg. infer. iacentem rep. E

DE PTONGORUM FIGURIS ET QUARE SINT OGDECIM

cap. II

Igitur quia, ut dictum est, eiusdem conditionis quattuor et quattuor natura statuit, ita et notae¹ pene sunt eadem². Solummodo tetracordorum differentia versis in varium karacteribus indicatur.

3	Primus finalis seu terminalis † dasian inclinum S ad caput	ita	↗	
	Secundus finalis C versum ad caput	ita	↖	5
	Tertius finalis I iota simplex et inclinum	ita	↗	
	Quartus finalis C dimidium ⁴ ad caput	ita	↖	
	Graves retro versi finales	ita	↗ _t ↗ _s ↗ _t ↗	
	Superiores demissi capita finales	ita	↖ _t ↖ _s ↖ _t ↖	
	Excellentes demissi capita graves	ita	↖ _t ↖ _s ↖ _t ↖	10

Excepto trito³, qui in gravibus notam habet N inclinum ↗, in superioribus N versum et inclinum ↖, in excellentibus iota prefixum ↗. Duo

¹ i. e. neumae O ² i. e. eiusdem naturae O ³ dasian S ad caput V ⁴ vel totum sed inclinum D ⁵ ideo in trito, quia ubique est similis et rectus et versus N

A — GJ — Kr Mc Ri (5 caput . . . — 16 . . . antiquitus partim putore del. P)

cap. II: *inscr. om. ACUXMcRi, loco inscr. Descriptio figurarum Br, De conditione eiusdem vocis. LII. Mc phtongorum GL XVIII BDJRSAdCaEsFiGi, 18 In, X et VIII PKr, decem et octo FMNOT, octo et decem Do* 2 statuit]constituit *Es et]ut]In penes Mc eadem sunt NIn (sint In) 3 in om. ABCEFGJKL MOQRTUVDoHeRi (s. l. add. MO) varium]utrius Mc caracteribus BEFMO QSTUVXAdEsFiInKr 4 text. continuatim scr. usq. ad 8 FGLTBr, usq. ad 11 CDMNOPRSUXAdCaDoEsFiGiInKrMcRi terminalis est NPFiGiInKr †]vel XIn, om. CU, s. l. add. Ad dasian † MN, dasian vel In dasian inclinum † et S Es notis das. 4 — 7 litt. dist. t t s add. AEJKMOQ, litt. son. E F G a add. He not. das. non post ita, sed ante primus, secundus etc. E 5 finalis ita O, finalis est dasian In versus DoMc, conversum Kr 6 I]est FiGi, om. F iota om. EM, sup. lin. add. Ad iota I NIn ↗ om. KrMc 7 quartus . . . — 9 . . . ita om. Mc finalis est dasian In ita om. TBrEsFiGi 8 retro]vero FHe¹, finales vero He², om. Q ↗ ↗ N ↗] ↗ N ↗ ↗ AEGJKLQVHe, t s t (etiam 9 et 10) om. BCDF KTUBrDoEsFiGiInKrMc post ↗ 11 excepto — inclinum N add. O 9 demissi CMNRSUXAdCaFiGiIn, cett. codd. dimissi finalis JEsRi post ↗ 11/12 in superioribus — inclinum ↗ add. O 10 demissi ut 9 gravis Es, gravium Kr, graves corr. ex finales Br ita om. QVHe t s t om. Ri 11 excepto . . . — 12 . . . inclinum ↗ om. hic O (cf. 8 et 9) notam]pro iota Br N inclinum N]ita N inclinum Kr inclinum ita CDMNRSTUXAdBrCaEsFiGiIn, inclitum He N om. MQ 12 N vac. CU inversum DNRSXAdBrCaFiGiInKr et om. U inclinum ita TXCaMc, inclitum He ↗ corr. ex N Ri excellentes F iota]I M, I iota BT EsMc, I sup. lin. add. N, iota I In prefixum Es, prefixum ita BrDo*

residui signa habent $\text{↯} \text{↯}$ iacentis proti et deuteri. Sunt omnes XVIII, quo videlicet singuli⁶ extremam suam symphoniam⁷ attin-
 15 gant, id est quindecimum⁸ sonum, unde post dicitur. Sunt et alia plura
 plurium¹⁰ sonorum signa inventa¹¹ antiquitus, sed nobis a facilioribus
 ordiendum.

cap. III UNDE DICATUR TETRACORDUM FINALIUM ET CETERORUM

Terminales² sive finales dicuntur, quia in unum aliquem ex his quatuor melos omne finiri necesse est. Etenim primi toni melum et subiugalis sui sono ↯ archoo regitur³ et finitur. Secundus tonus cum subiugali suo sono ↯ deuterio regitur et finitur. Tertius eiusque subiugalis

⁶ IIII^{or} priores, quia secundum nomina non sunt plures quam IIII ^{or} *N* ⁷ i. e. bisdiapason *D* ⁸ secundum numerum, non secundum quantitatem spaciorem *N*
⁹ Nota *D*; quemadmodum in Boetio exemplum videmus *P* ¹⁰ plus quam sint XVIII vel eorundem XVIII plura fuerunt signa quam modo sunt, quia per dasian solummodo facta sunt *N* ¹¹ en<arm>onio *P*

cap. III: ¹ Require Scolicam enchiriadis de musica quae sic incipit: Musica quid est? Bene modulari scientia *Ri* ² argumentum. primo discernit hoc et affirmat, quod 4 sunt finales *C*⁺ ³ quia in primo tono ascendit usque ad nonum locum, in secundo usque ad *V*^{um}, in utroque descendit ad *V*^{um}, et hoc est regere *N*

A — GJ — Kr Mc Ri (cap. II, 5 caput . . . — 16 . . . antiquitus *partim putore del. P*; cap. II, 16 inventa . . . — 17 . . . ordiendum *abscis. Ri*)

13 residuum *He* ↯ om. *Ri*, ↯ post deuteri *DF* iacentes *K*, iacenti sunt *S* sunt autem *DoIn* omnes om. *EsMc* 14 *X* et VIII° *TRi*, decem et octo *R* quo]ut *Ri*, quo ut *AK* (*A*⁺ corr. qui), qui *BCDMNQRSUVXBrFiGiHeKrMc* singuli primi *AdBrCa* symphoniam suam *In* attingunt *T* 15 quintum decimum *BCDEMNRSTUXCaDoFiGiMc*, XV^{um} *FAdBr*, XV *OEsKr*, 12^m *In* postea *Mc* etiam plura alia *Ri* 15/16 plurium plura *CDMNRSUXAdCaFiGiInKrMc* 16 sonorum]signorum *FiGi* nobis est *B* 17 oriendum *Mc*, ordiendum est *X*, est ordiendum *EsInKr*

cap. III: *inscr. om. AXEsRi, loco inscr.* De terminales vel finales. LIII. *Mc* tetracordus *Kr*, tetrachodum *Q* finium *U* 1 sive]seu *T* hiis *He¹FiIn* 2 omne melos *CDMPRSUXAdCaFiGiKrMc* omnes *In*, omnis *Mc* necesse est finiri *He¹* primi]pri *Es* melum]melus *Mc* 3 — 5 *notis das. litteras sonorum add. (↯ D, ↯ E, ↯ F, ↯ G) He* 3 ↯ vac. *U* arch. ↯ *DE* archo *CDNPQRSUXAdCaFiGiHeInMc* secundus . . . — 4 . . . finitur om. *In*, in marg. add. *S* tonos *Do* 4 suo]sui *O* sono om. *Kr* ↯ om. *QCa* deutro *He¹* subiugali *Mc*

sono $\int$ trito regitur⁴ et finitur. Quartus cum suo subiugali sono A 5
 5 tetrardo regitur et finitur. Vocatur autem autentus maior quilibet tonus, plagis⁶ minor.

QUARE UNUM SOLUM TETRACORDUM SUB FINALIBUS
 SIT ET DUO SUPRA

cap. IV

Finales seu terminales soni sub se habent unum tetracordum, quod dicitur gravium, supra se autem duo, id est superiorum et excellentium cum residuis duobus sonis, videlicet quod simplex¹ et legitimus² cantus inferius non descendit quam usque ad sonum quintum³ a finali suo, in primo dumtaxat tono et secundo ab A archoo vel proto finali usque in 5
 eundem gravem G , in tertio et quarto a F deuterio finali usque in eundem gravem D , in quinto et sexto a $\int$ trito finali usque in eundem

⁴ tendit enim usque ad suum comparem videlicet nonum P 5 autentus maior, plagis minor Ca 6 i. e. latus T

cap. IV: ¹ simplex cantus dicitur sine organo, et legitimus, qui mensuram sibi inditam non excedit P 2 qui non transit suum terminum ascendendo et descendendo N 3 ut Sancta et immaculata O (= CAO 4700, Hartk. 186 p. 47)

$A - GJ - Kr Ri$ (cap. IV, 6 finali . . . — cap. V, 3 . . . elevando partim putore del. P)

5 $\int$ om. Do., vac. Ri trito $\int$ Kr subiugali suo Mc sono om. XXr 6 tetrardo] tetracordo $KGiIn$, om. F et]ac $ACMPQSUVXAdCa$ (A corr. ex et) et finitur om. Ri autem]aut $FiGi$, om. Ri, rep. In 6/7 tonus] tonum Mc , sonus Ri

cap. IV: inscr. om. $AXMcRi$, loco inscr. Unde . . . (= inscr. cap. III) rep. T quare] qua U unum om. Ca solum unum $DPRAdCaFiGi$ solum tetracordum unum Kr solum om. $FJTBREsKr$, rep. U tetrachordorum Q sit om. UBr et supra II D duo]quatuor Es 1 finales om. Mc seu]sive He habet Mc , habeant T 2 id est]id L 3 duobus residuis $FNIn$ duobus sonis residuis Ad sonis duobus Ri videlicet]scilicet D quod]quia R cantus simplex et legitimus $FNIn$ cantus om. $QVHe$ 4 inferius om. Mc 5 — 9 not. das. vac. U , litt. sonorum add. ($\text{A} = D$ etc.) He 5 et]ac $CDFMNOPSTUXAdBrCaDoEsHeInKrMc$ (s. l. add. K), hac R , a^c V , a Q secundo, id est $KNAdIn$ A om. Es A ab Ri archoo $CDMNQRSUVXAdCaFiGiHeInKrMc$ archoo finali Br protho $PSCaFiGi$ usque A Es 6 G gravem $AdRi$ tertio vero Br et]a Ri in IIII° Mc a om. S A $\square$ Ri A $PRXFiGiKr$ deuterio F $OTBrEs$ deuterio finali F DF deuterio He 7 D gravem $AdRi$ in VI° Mc a om. $RSXKr$ $\int$ a $FiGi$ trito $\int$ Ri trito finali $\int$ D finali om. Q

gravem *N*, in septimo et octavo a *F* tetrardo finali usque in eundem gravem *Y*. At vero in acumine⁴ a quocumque finali⁵ sono usque in tertium eiusdem nominis sonum efferri valet, id est usque in excellentes⁶.

cap. V QUID DISTET INTER AUTENTOS ET MINORES TONOS

Praeterea cum eodem sono autentus quisque tonus et qui sub ipso est regantur et finiantur, unde et pro uno habentur tono, in hoc tamen differunt, quod minoribus² tonis minora³ in elevando sunt spacia, et inferior⁴ quisque tonus non⁵ nisi ad quintum usque sonum a finali sono ascendit⁶, sed et hoc raro⁷.

⁴ autenticus vel maior tonus *O* ⁵ scil. principali *Kr* ⁶ sed maior tropus *D*

cap. V: ¹ nota C⁺ ² i.e. subiugalis *O* ³ quin potius pauciora *O* ⁴ i.e. subiugalis *O* ⁵ *bb O* ⁶ scil. legitime *O* ⁷ Unusquisque tonus autentus a suo finali in nonum usque sonum ascendit, descendit autem in sibi vicinum et aliquando ad tertium. Plagis autem usque in quartum descendens ad quintum ascendit *NBr* (cf. *app. crit. In*)

A — GJ — Kr Mc Ri (cap. IV, 10 . . . excellentes. *fin. Ri*; cap. IV, 6 finali . . . — cap. V, 3 . . . elevando *partim putore del.*, ss. — cap. X, descr. 1 des. P)

8 *N* gravem *Ad N* om. *EsFiGiRi* a om. *RSKr* *F* a *XFiGi* a *F* om. *Ri* tetrardo *F* *F* a tritardo *Es* tetrardo]tetracordo *VGiHeInKr* finali om. *T* ⁹ *Y* gravem *Ad* acumen *ABOQVXDoEsFiGiHeIn* (*A corr. ex -mine*), -m *CDFMNRSUTAdBrCaKrMc* sono]suo *CDEMNOQRSTUXAdBrCaEsFiGiInKrMc* 10 eiusdem]eius *Kr* nominis om. *Gi* sonum om. *FOTDoEs* id est om. *HeIn* usque om. *FQ*, s. l. add. *O* in usque *EGKL* excellentem *BF*, excellenter *Kr*

cap. V: *inscr. om. AXMc*, loco *inscr.* Quare . . . (= *inscr. cap. IV*) *T* quid . . . — . . . autentos om. *J* quod *Q* distat *DNPRSadBrFiGiIn* (*Do corr. in -et*) autentos *KGL* inter minores tonos et autentos tonos *Es* 1 autentus quisque tonus cum eodem sono *Br* quisquis *RXBrKr* 2 reguntur *Kr* (*O add. s. l. vel -untur*) et]ac *Ad* finiuntur *Kr* (*O add. s. l. vel -untur*) et pro]pro *B* (*M add. s. l. et*) pro om. *D* habetur *Do* tono om. *Kr* 2/3 differtur *Do* 3 quod]qui *R* min-¹corr. in mai- *D* minora] maiora (s. l. min- del.) *D*, minori *Mc* sunt in elevando *EMc* elevanda *R* 4 usque ad quintum *J* sono] suo *EFORTBrEsInKrMc*, suo sono (suo del.) *D* 5 sed et hoc raro om. *Q* et]in *Mc*, om. *MRU* hoc om. *Gi* post . . . raro gloss. 7 (*vide supra*) in textu add. *In*

DE PROPRIETATE SONORUM ET QUOTIS LOCIS AB INVICEM cap. VI
DISTENT EIUSDEM QUALITATIS SONI

Igitur quem in his studere delectat, det operam, quatinus propriam cuiusque soni vim¹ calleat² dinoscere, dehinc³ in miscendis sonis quotumcumque ptingum sive in gravem seu in acutam partem celeriter capere⁴, ut, et virtute⁵ et karactere⁶ quotus quisque sit sonus a sono, liquido contempletur. Omnis sonus musicus habet in utramque sui partem quinto 5
7 loco suaemet⁸ qualitatis sonum, tertio loco in utrumque latus sonum eundem, et quem in hoc aut illo latere secundum habet, in altero habet quartum. Dandum quoque aliquid eis est, qui minus adhuc in his exercitati sunt, quo⁹ vel in noto quolibet melo sonorum proprias discant discernere qualitates vel¹⁰ ignotum melum ex nota eorum qualitate et 10 ordine per signa investigare¹¹. Non parum enim ad investigationem hanc

¹ propria vis proti est, ut supra se habeat tonum, deuteri semitonium, et haec est propria vis *N* ² i. e. sciat vel assuescat vel excellat *K* (sciad *K*) ³ det operam *N* ⁴ scil. videat *N* ⁵ audiendo *N* ⁶ videndo *N* ⁷ Nota. Falsa regula. habet suae qualitatis caracterem, non sonum *E*; Nota *D* ⁸ exemplum Ant. *Iuste et pie vivamus O* (= 5. *Antiph. ad laud. et per horas Dom. 3 Adv.*; cf. CAO 3531, Hartk. 58 p. 30) ⁹ i. e. per quod *N* ¹⁰ scil. quo *N* ¹¹ scil. discant *N*

A — GJ — O Q — Kr Mc

inscr. om. ABX, loco inscr. De studio quomodo discat dinoscere. LIIII. *Mc* tonorum *Kr* et — soni *om. Kr* ab]ad *Br* distent ab invicem *Ad* distant *R* qualitatis]qua *T* 1 hiis *He*² delectat *He*² quatenus *MGiKr*, quatenus *D* propria *UMc* 2 cuiuscumque *ABBr* soni vim]sonum *He* agnoscere *Do* quotum-]quoto- *Es*, quotu- *Mc* 3 phtongum *G*, ptongon *SRA dFiGiMc* (*s. l. add. vel -gon Ca*) seu]sive *BDEFMOFiGiKrMc* acutam]acumencunctam *Mc* celeriter *U* capere celeriter *OTBr*, capere celeriter sciat *Es* carpere *Kr* 4 et ut *TBrMc* virtutem *K* sit sonus]sonus sit *FMc, om. S* sono]suo *Es* loquido *He* (*V corr. in liquido*) 5 habet in utramque]utramque habet *He* 6 suimet *MNRSTXAdCaFiGiInKrMc*, sumet *Es* qualitatem *Kr* qualitatis sonum]qualitatis signum (*s. l. vel sonum*) *Br* utrumque]utrum *KrMc* 7 quem]que *J* aut]vel *CDFMNQRSUXAdCaFiGiInKrMc* illo]hoc *EGJKL* (*A corr. in illo*), in illo *CDMNRSUXAdCaFiGiKrMc* altero]alto *Mc* 8 aliquod *Do* est eis aliquid *InMc* eis est]est eis *FN*, eisdem *K* qui *om. Mc* adhuc *U* 9 quo]quod *UHe* in noto]ignoto *Mc* melos *Mc* 10 ex]et *Mc* qualitate]qualitatem *Mc* 11 signum *Kr* parum]parvum *CQU* investigationem hanc]investigandum hoc *DRSXAdBrCaFiGiKrMc* (*hoc om. S, s. l. add. vel -tionem hanc R*), vel -gandum *s. l. add. N*

proficit, dum singulorum¹² ipsorum per vicinos sonos Greca suo ordine¹³ modulantur vocabula hoc modo:

	$\text{I} \text{P} \text{I}$	$\text{F} \text{Y} \text{F} \text{F}$	$\text{Y} \text{I} \text{Y}$	$\text{F} \text{J} \text{F}$
	tritots	deuteros	archoos	tetrardos
descr.	$\text{F} \text{I} \text{F} \text{F}$	$\text{Y} \text{F} \text{Y}$		
	archoos	tetrardos		

cap. VII

DESCRIPTIUNCULAE DE SONORUM PROPRIETATIBUS AD EXERCENDUM

Sic itaque sonus quisque dum suo semetipsum nomine canit, facile in canendo sentitur, quis ille vel ille sit. Exemplo sit inferius descriptum carmen, quod superscriptae syllabis notae musicae modulantur ipsarum desuper notarum appellationibus adsignatis ad hunc modum.

¹² signorum *N* ¹³ unum post alium *N*

A — GJ — OQ — Kr Mc

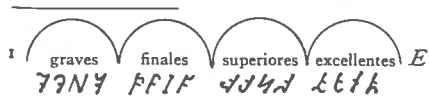
12 proficiat *CUCa* (a eras. *M*), vel -at s. l. add. *N* si dum *T* singulorum]signorum *Es* sonos]suos *R* 13 vocabula om. *He* post . . . hoc modo: inscr. cap. VII add. *BNOTBrDo* (hic et ante VII, 1 vac. *J*, de om. *Br*) descr. om. *X*, in marg. rep. *M*, loco descr. $\text{F} \text{Y} \text{F} \text{F} \text{O} \text{Y} \text{O} \text{N}$ $\text{F} \text{N} \text{C} \text{Y} \text{F} \text{F} \text{E} \text{N}$ *Mc* ordo descr. mutat. $\text{I}^{\text{III}} \text{II}^{\text{II}} \text{I}^{\text{IV}} \text{I}^{\text{IV}}$ (ut supra) *AEGJKL*, $\text{III}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{I}^{\text{IV}} \text{I}^{\text{IV}}$ *VHe*, $\text{III}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{I}^{\text{IV}} \text{I}^{\text{IV}}$ *NQIn*, $\text{III}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{I}^{\text{IV}} \text{I}^{\text{IV}}$ *SCaFiGi*, $\text{III}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{I}^{\text{IV}} \text{I}^{\text{IV}}$ *RRr*, $\text{III}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{I}^{\text{IV}} \text{I}^{\text{IV}}$ *CUAd* (Iv¹ om. *Ad*), $\text{I}^{\text{IV}} \text{I}^{\text{IV}} \text{III}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{I}^{\text{IV}} \text{I}^{\text{IV}}$ *M¹*, $\text{I}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{III}^{\text{I}} \text{IV}^{\text{IV}} \text{I}^{\text{IV}}$ *D*, codd. ss. add. deuteros (= II¹) et tritos (= III¹): $\text{III}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{I}^{\text{IV}} \text{I}^{\text{IV}}$ *BDo*, $\text{I}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{III}^{\text{I}} \text{IV}^{\text{IV}}$ *M²OTEs* (not. das. om. *Es*), $\text{I}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{III}^{\text{I}} \text{IV}^{\text{IV}}$ *I*, I^{I} (cett. vac.) *Br* item archoos *ACDQUAd* (archos *D*), $\text{I}^{\text{I}} \text{II}^{\text{II}} \text{III}^{\text{I}} \text{IV}^{\text{IV}}$ *M¹NRSCaFiGiInKr* $\text{Y} \text{Y} \text{Y}$ *BOQTDoEs* notis das. neumata ($\text{III}^{\text{I}} = \text{A} /$, $\text{II}^{\text{II}} = / \text{.}$, $\text{I}^{\text{I}} = / \text{.}$, $\text{IV}^{\text{IV}} = / \text{.}$, $\text{I}^{\text{I}} = \text{J}$, $\text{IV}^{\text{IV}} = / \text{.}$) add. *C*, litt. sonorum (d f e d etc.) add. *T* int. not. das. t t s etc. add. *SAdCaKr* $\text{Y} \text{F} \text{Y}$ $\text{F} \text{F} \text{F}$ *BCDFM²OTUDo*, $\text{Y} \text{Y} \text{Y}$ *M¹ Q* $\text{F} \text{J} \text{F}$ $\text{J} \text{J} \text{J}$ *BCM²OTUDo* Y (deut.)] F *BDInKr* cf. etiam descr. 8 part. III scol. ench. (pag. 153/54)

cap. VII: inscr. om. *DRSAdCaEsFiGiKr*, vac. *FJX* (cf. VI, 13 et VII, 4), loco inscr. De unusquisque sonus facile canendo sentiat. LV. *Mc* 1 sic]hic *Mc* sonus quisque]unusquisque sonus *Mc* dum quisque *TBr* suo om. *T* semetipsum]semet *CDMNQRSUXAdCaFiGiInKrMc* nomine om. *Br* nomine canit]non necavit *Mc* 2 quis]quotus *Kr* sit inferius]sic inferius *He²* inferius]inferim *Mc* 3 quod]quot *QMc*, quo *C* superscriptae]scriptae *CMNQTVUdDoHeInKr*, scriptum *X* (s. l. add. *MN*), subsuperscriptae *FiGi* (sub- del. *Fi*) musicae modulantur ipsarum musicae *He²* 4 notarum]natarum *O* appellationibus notarum *In* designatis *GL* ad hunc]adhuc *L* hanc mundum *U* post . . . modum. inscr. cap. VII add. *AEGKL*

1

tetrardos	archoos	deuteros	tritros	tetrardos	tetrardos			archoos	archoos	tetrardos	tritros	archoos	deuteros		
✂	♩	♩	♩	♩	♩			♩	♩	♩	♩	♩	♩		
Rex	cae	li	do	mi	ne			squa	li	di	que	so	li		
tetrardos	archoos	deuteros	tritros	tetrardos	tetrardos			archoos	archoos	tetrardos	tritros	archoos	deuteros		
✂	♩	♩	♩	♩	♩			♩	♩	♩	♩	♩	♩		
Ty	ta	nis	ni	ti	di			ma	ris	un	di	so	ni		
tetrardos	tetrardos	archoos	deuteros	tritros	tritros	deuteros	tetrardos	deuteros	archoos	tetrardos	archoos	tetrardos	tritros	archoos	deuteros
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
Te	hu	mi	les	fa	mu	li	mo	du	lis	ve	ne	ran	do	pi	is
tetrardos	tetrardos	archoos	deuteros	tritros	tritros	deuteros	tetrardos	deuteros	archoos	tetrardos	archoos	tetrardos	tritros	archoos	deuteros
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
Se	iu	be	as	fla	gi	tant	va	ri	is	li	be	ra	re	ma	lis

desci

A — GJ — OQ — Kr Mc

descr. in latere dext. iacet AEGJCLVHe (not. das. non iac. J; vers. invert., ut Rex caeli . . . columna sin. inc. K) sing. vers. in deors. scripti (ut K, sed rectis not. das.) MNQXCa descr. 2^{bus} col. in deors. (v. 3 + 4 sub v. 1 + 2) SAd, (v. 1—4 continuatim) FiGiInKr vers. ita 2 × 3^{bus} col., ut 2^a pars 3ⁱ v. immediate sub 1^a p. 1ⁱ v. R 2as part. 1ⁱ et 2ⁱ v. invers. (Rex caeli domine maris undisoni Tytanis nitidi squalidique soli) OTBrEsFiGi nomina tetrach. add.: tetrard. gravis, arch. finalis, . . . , arch. superior etc. FOTBrDoEs, gravis tetrard. etc. (superior)prin-

Rex caeli . . . cf. cap. XVII|XVIII et append. B, pag. 218.

- 5 Sed dum forte in sono aliquo dubitatur, quotus sit, tum a semitoniis, quibus constat semper deuterum tritumque disiungi, toni² in ordine rimentur et mox, quis ille fuerit, agnoscetur, donec sonos posse notare vel canere non minus quam litteras scribere vel legere ipse usus efficiat. Et haec utcumque dicta sint ad studia incipientium adiuvanda.

cap. VIII QUOMODO EX IIII^{or} SONORUM VI OMNES TONI PRODUCANTUR

Demonstrandum¹ nunc, quomodo haec quattuor ptongorum vis modos, quos abusive tonos dicimus, moderetur, et fiat dispositio talis: Sternantur in ordine veluti quaedam cordae e sonorum notis singulis e

² pro soni *N*

cap. VIII: ¹ argumentum. quod non debet fieri, quot sunt toni, sed modi *C*⁺ ² Nota *D*

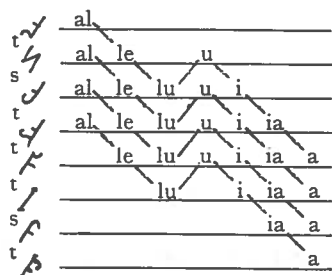
A — GJ — OQ — KrMcZo (cap. VII, 5 — 9 partim abscis. *Zo*)

cipalis) *B* nomina son. (arch. etc.) in v. 2 et 4 om. *C*, omnia et not. das. om. *U* nomina son. abbrev. pro. de. tri. te. *D* arch.]protus *BD*, solumm. sup. -cae-*RSAdCaKr* archoos/-os/-ios *AGJL*, -oos/-os *MO*, -ios/-os *N*, -ios *E*, -os *RSXAdBrCaDoFiGiIn* deuterios/-us *AJRSAdCa*, -us *BODoEsFiGi* (*O* corr. 8), -r' *AdBrKr* tritos/-us *AFGJLRSAdCa*, -us *BOTBrDoEsFiGi* (*O* corr. 8), -t' *Kr* tetrardos/-us *RSAdCa*, -us *ABGJLMNOQBrDoEs*, -d' *FiGiIn*, -d' *TVHe* se iubeas]seu iubens *GL* 5 sed]et *Mc* forte om. *He*² tum]cum *O* 6 semper constat *In* 7 post rimentur add. qui ordo superius est dispositus ubi a gravibus ad excellentes ascendit *T* et om. *GL* qui *KrMc* cognoscetur *FNIn*, agnoscet *T* soni *Mc* 7/8 canere vel notare *CDFMNOQRSTUVWXYZAdBrCaDoEsFiGiHeInKrMcZo* 8 quam si *Ad* litteris *Q* (*Br* corr. in -as) scribere litteras *FNIn* 9 utcumque haec *D* ut utcunque *Ad* utrunque *Gi* sunt *DNRSTXAdBrCaEsFiGiKrMc* (*K* corr. in sint, *N* add. s. l. vel sint) ad adiuvanda studia incipientium *Es* incipiendum vel adiuvandum *Mc*

cap. VIII: inscr. om. *JXBrKr*, loco inscr. De ptongis. LVI. *Mc* sonorum vi]sonis *CU* vi]sex *R* vi corr. ex vocibus *D* omnes om. *Es* toni]soni *O* producantur toni *Do* producantur *MCa*, perducuntur *OT*, aeducantur *A* 1 demonstrandum] s. l. add. est *C*⁺ quomodo]quo *K* -do haec om. *X* ptongorum corr. ex modorum *N* vis]ius *J* 2 modoretur *J* fiet *X* disputatio *Mc* 2/3 sternatur *Mc* 3 e sonorum]ex sonorum *JOTBrDoEsHe*, et sonorum *GL*, sonorum *CDFMNRSUXAdCaInKr* e sonorum ... - 4 ... cordae om. *Mc* 3/4 e regione]et regione *R*

sonum $\int$ desinat. Quarta a sono $\surd$ ordiatur et in sono f consistat, ita:

descr. 2

15 Hae quattuor⁶ descriptiunculae, dum solo ab invicem semitonio vel
 tono id est armonico spacio distant, eo solo a genere⁷ in genus⁸ singulae
 transponuntur. Primam dispositionem cum cecineris, poteris dinos-
 cere, quia vis primi soni f primi toni virtutem creet, qui protus auten-
 tus dicitur. Secundam cum cecineris, senties tonum deuterum a sono
 20 f deuterio gubernari. Tertiam assumens videbis similiter in sono $\int$
 trito triti toni consistere potestatem. Quartam cum fueris modulatus,
 intelleges toni tetrardi genus a sono tetrardo f procedere.

⁶ IIII species Kr ⁷ vel specie Kr ⁸ i. e. a modo in modum N ⁹ Nota D ; Nota
 genus pro specie i. e. qualitate N ¹⁰ propter finalem Kr

$A - GJ - OQ - Kr Mc Zo$ (15—18 *partim abs. Zo*)

13 sonum]sono D $\int$ om. UX desinat $\int$ $STBrCaFiGiMc$ desinat]complea-
 tur D Quarta... — 14 ita om. Mc $\surd$ om. U $\surd$ tetrardo f D f]tetrardo
 F , om. U consistat f Br 14 ita om. GL descr. 2: $t s t$ etc. om. $BCDGJL$
 $ORTUVFiGiHeInMcZo$ -ia-a cf. descr. 1 -ia]-a- Zo notas das. tetrachordi
final. non sin., sed dext. part. add. CDMQSUXAdCa sing. alleluia in propria descr.
 CU 15 *inscr.* De quattuor scriptiunculae. LVII. *add. Mc.* heae $CORSTUCA$
 $EsFiHeInMc$, hec X , haec Gi 16 armenico Br , arco F solo]sono T in genus]
 ingens Mc singuli Es 17 transponuntur Zo , transferuntur D ante Primam
inscr. De prima dispositione cum cantaveris. LVIII. *add. Mc* dispositionem]
 positionem F cecineris]ceceris U 17/18 dignoscere DR 18 quia vis]quamvis
 He vis prima $FOTBr$ f om. $CDMQRSUXAdCaFiGiKrMc$ toni primi O
 proti (*s. l.* vel primi) Kr virtutem toni He^2 creât M qui]quod R protus]prius
 G 19 secundam f NIn ($\surd$ In) tonum]sonum $KrMc$ sono]tono Kr 20 f
 om. $CDMQRSUXAdCaFiGiKrMc$, *s. l. add. N* deuterio f F tertiam $\int$ NIn
 (f In) asumens A in sono similiter O $\int$ om. $CDMQRSUXAdCaFiGiKrMc$
 21 trito om. T trito triti]tri Mc toni]tono Kr , soni $AQVCaDoFiGiHe$ (*A*
corr. ex toni, Zo corr. in toni) quartam f NIn ($\surd$ In) quartum $AVEGJKLMQ$
 $VXDoFiGiHe$ (*C s. l. add. -am*) modulatus fueris E 22 intellegis TKr , intellegis
 R , intellegis $CDGKNQRSUBrCaEsFiGiHeIn$ tetrardi toni TBr tetracordi In
 tetrardo]tetracordo In f tetrardo $BFJNOTVBrDoEsHe$ f om. $CDEM$
 $QRSUXAdCaFiGiKrMc$

Igitur primae modulationi quaecumque¹¹ primi toni mela aptari poterunt et subiugalis sui. Sua similiter secundae. Sua similiter tertiae. Sua similiter quartae, ad subiecta singulorum exempla. Quae dupliciter ad evidentiore[m] intellectum describere conatus sum, et linealiter quidem veluti cordarum usu¹² et singillatim notarum adpositione per syllabas.

MODULATIO AD PRINCIPALEM PROTUM MODUM ET SUBIUGALEM EIUS

Al^ale^alu^a/F/ia^a F^a. Lau^a/da^ate^a F^a Do^ami^a/num^a F^a de^a/F^a cae^alis^a F^a.

30

	a						
	da	te	num				
	Lau	mi	de	Cae	lo	e	
		Do	e	li	rum	te	
			caelis.	cae	lau	da	Deum.
					au		

descr. 3

Cae/li^a cae^a/lo^a/rum^a lau^a F^a da^ate^a F^a/ De^aum^a F^a.

¹¹ i. e. omnia *N* ¹² i. e. secundum usum *N*

A — GJ — OQ — Kr Mc Zo (31 Caeli caelorum . . . *inc. H*; *descr. 3—6 et 31 Caeli caelorum . . . — 44 . . . in saecula om. Mc*)

23 melo *Do* 23/24 potuerant *Es* 24 subiugali *Ca* sui *om. Kr* sua similiter secundae *om. Mc* sua similiter tertiae *om. KrMc* suam similiter tertiae *Ad* tertiae]secundae *O* 25 subiecta singulorum exempla]subiectam descriptionem *Kr* 26 videntiore[m] intelligentia *Mc* describe *X* lineariter *MNSAdCaFiGiKr* 27 veluti *om. CDFMNOQRSTUVXAdBrCaDoEsFiGiHeInKrMcZo* usum *Mc* et . . . — 28 syllabas *om. F* singulatim *DEOSAdCaFiGiInMc* notas *Gi* apositione *R* 29 modulatio — eius]modulatio proti et plagis eius *FiGi, om. BJOXBrKr* modum protum *Ad* protum modum]tonum *Es* modum *om. CDMTUHe²In* ad subiugalem *In* 30 Alleluia. *post . . . caelis. FOTBrDoEs* *not. das. om. U, text. om. (F/]/I)* *Mc* alleluia et de caelis]not. das. *om. O* litteras sonorum (a G F etc.) *add. E* *F/]/I/F/Do, I/F Gi F/]/F/ D, F/ In Lau I]Lau F/ C F/]/F/L, F/A O, F/C Do F/Do F/ In* *descr. 3: notis das. t t t t t add. FNTBr DoEs* *F/ La da te CU* *Do-1 lin. infer. X -e (de-e) 1 lin. infer. Q, om. In -au- (lau-au-da-) om. CDMNQRSUXAdCaFiGiInKr (C sup. lau- add. F/)] -e (-da-te-e) om. In, -te-e om. Q* *F/te K* *Deum 1 lin. super. Zo 31 post 30 ante descr. 3 CDFMNOTUESInKr* *not. das. om. BOUBrEs F (-rum) om. H F/]/FNE, F/ om. DMNRSXAdCaFiGiInKr da F om. E F/]/F C, om. D post Deum add. Primum quaerite regnum Dei. Secundum autem simile est huic. NIn*

30 Laudate . . . = 5. *Ant. ad laud. in Domin. Septuag. (CAO 3585, Hartk. 675 p. 138)*

31 Caeli . . . = *Ant. CAO 1836, Hartk. 432 p. 96*

Al $\text{le}^4 \text{lu}^4 \text{ia}^4 \text{f}$.

Sit $\text{no}^4 \text{men}^4 \text{Do}^4 \text{mi}^4 \text{ni}^4 \text{be}^4 \text{ne}^4 \text{dic}^4 \text{tum}^4 \text{in}^4 \text{sae}^4 \text{cu}^4 \text{la}^4 \text{f}$.

descr. 6

Siit	Do	mi							
	men	ni	be	c	In	fer			
no		e	di		ae			e	
		ne	tum	in	num		sae	culum	sae
					saecula.	e	in		e
						t			uli.
								cu	

45 In $\text{ae}^4 \text{ter}^4 \text{num}^4 \text{e}^4 \text{t}^4 \text{in}^4 \text{sae}^4 \text{cu}^4 \text{lum}^4 \text{sae}^4 \text{cu}^4 \text{li}^4 \text{f}$.

Ad hunc modum consuetis utuntur modulis ad investigandam toni cuiusque vim eadem ratione compositis. Quorum principales¹⁴ quique

¹³ noecacis etc. D ¹⁴ autentici Kr

A — OQ — Kr Mc Zo (descr. 3—6 et 31 Caeli . . . — 44 . . . in saecula. om. Mc)

43 post 44 FOTDoEs, om. Br not. das. om. BTUEsIn notis das. litter. sonorum (d c b c h a G) add. E $\text{A}^4 \text{A}^4 \text{XAdCa}^4$ 44 om. Ad not. das. om. BHUBrEsIn benedictum in saecula om. H, not. das. om. T $\text{CDFM}^4 \text{NORSTXCaDoKr}^4 \text{C}^4 \text{A}^4 \text{TFi}^4 \text{Gi}^4 \text{Do}^4 \text{Z}^4 \text{X}^4 \text{RFiGi}^4 \text{om. Do}^4 \text{FiGi}^4 \text{tum}^4 \text{C}^4 \text{cu}^4 \text{la}^4 \text{NRSCa}^4$ descr. 6: not. das. om. Br notis das. t t s t t t add. NDo $\text{men}^4 \text{no}^4 \text{men}^4 \text{CU}^4$ -tum in saecula 1 lin. super. He $\text{tum}^4 \text{in}^4 \text{CU}^4 \text{saecula}^4 \text{CU}^4 \text{in}^4 \text{ae}^4 \text{ter}^4 \text{saeculum}^4 \text{K}^4 \text{culum}^4 \text{seculi}^4$ FOTAdBrDoEs -e- (sae-e-) om. AGLMNRVXCaFiGiIn (sae- 1 lin. infer. X) saeculi om. H $\text{DGLMNRVXFiGiHeIn}^4 \text{S}^4 \text{Ca}^4$ In aeternum . . . etc. 1 lin. super. RS loco In aeternum . . . etc. inter lineas pon. Deo nostro . . . etc. (ut infra 45) CU 45 post 44 ante descr. 6 CFMNUXEsInKr, om. HAd not. das. om. TUBrEsIn $\text{cu}^4 \text{B}^4 \text{MNQVXCaFiGiHe}^4 \text{Do}^4 \text{DN}^4 \text{FODO}^4$ In $\text{ae}^4 \text{ter}^4 \text{num}^4 \text{et}^4 \text{in}^4 \text{sae}^4 \text{cu}^4 \text{lum}^4 \text{sae}^4 \text{cu}^4 \text{li}^4 \text{RN}^4$ (N not. das. corr. ut supra in textu) loco In aeternum . . . etc.: De-o nostro io-cunda sit lau-da-tio. CU (not. das. om. U) post . . . saeculi. add. Septem sunt spiritus ante thronum Dei. Octo sunt beatitudines. NIn 46 hanc U investigandum L (G corr. in -am) 46/47 cuiusque toni TBr vim cuiusque toni Kr 47 cuiuscumque Ad eidem GL principalis E quinque UBr

44 Sit nomen . . . = 4. Ant. ad vesp. in Domin. per annum (CAO 4971, Hartk. 360 p. 92) 45 In aeternum . . . = Ant. CAO 3204, Hartk. 474 p. 99 app. crit. 45 Deo nostro . . . = 5. Ant. ad laud. in fer. V. per annum (CAO 2148, Hartk. 494 p. 101)

a suis sonis superioribus¹⁵ ordientes desinunt in finales, minores¹⁶ vero in finalibus et inchoant et consistunt nec superiorum attingunt locum, utpote NOANNOEANE, NOEAGIS, et cetera, quae putamus non
¹⁷ tam significativa esse verba quam syllabas modulationi attributas.

QUID SIT INTER PTONGOS ET SONOS, INTER TONOS ET
EPOGDOOS, QUID ETIAM TONI ET MODI SIVE TROPI,
PARTICULAE QUOQUE, QUID DIASTEMA ET SISTEMA

Sed his veluti praeexercitaminibus¹ quibusdam ac vilioribus licet iniciis ante cognitis dehinc faciliori via armonicas prosequimur rationes.

2 Armonia est diversarum vocum apta coadunatio. In quibus vocibus
quia plerumque sonos et ptingos indifferenter accipimus, sonos et

¹⁵ tetracorda superiorum *Kr* ¹⁶ plage *Kr* ¹⁷ $\frac{III.A. J. I.A.}{I.I.S. III.}$ $\frac{III.}{III.}$ $\frac{II.}{-ais/}$
 $\frac{I.I.S.}{Noeanne/Neoeais}$ $\frac{III.}{D}$

cap. IX: ¹ i. e. exercitationibus *Kr* ² ♯ armonia *K*; Nota armoniam *N*; quid sit armonia *DSCaDoKr*

A — OO — Mc Zo (cap. I, 15 exempli . . . — cap. IX, 2 . . . rationes. om. Lo)

[illegible]

cap. IX: *inscr. om. XMc, vac. J* et inter tonos et epogdoos *DNORSadCaFiGiInKr*,
om. Es tonos]sonos *O (G corr. in tonos)* epogdoos]ptongos *In* quid etiam . .
etc.] quid diastema et sistema, quid etiam toni vel modi particulae quoque sive tropi
H, om. D modi et toni *In* sine *Gi* tropi]propri *CU* particulares *Kr* parti-
 culae quoque]et particulae *FOTBrEs* quoque]quorum *He²* quid diastema, quid
 sistema, quid armonia *Br* et sistema *om. Es* diastesma *U* 1 sed]ex *Kr (s. l* vel
 sed) de his *MTEs* velut *X* praexercitationibus *R (s. l. vel -minibus)*,
 praexercitaminibus *L*, exercitaminibus *T*, post exercitaminibus *Es* 2 facioribus *Mc*
 prosequemur *DMNRTBrCaEsGi*, persequemur *S*, prosequamur *Kr*, prosequuntur
CQUVHe 3 *inscr.* Quid sit armonia *add. Lo* diversorum *Mc* quoadunatio *R*
 4 sonos et ptongos *om. Ad* sonos et ptongos indifferenter accipimus *om. FEsLo*
 (indifferenter accipimus post 5 . . epogdoos *add. EsLo*) phongos *K* et ²]etiam
et cod. San-Blas. del. (cf. praef. p. IX)

5 ptongos, tonos et epogdoos, quae singulorum sit proprietas, intiman- 3
 dum. Sonus quarumque vocum generale est nomen, sed ptongos dici- 4
 mus vocis canorae sonos. Tonus est spacii legitima magnitudo a sono 5
 in sonum. Hocque spacium musicorum sonorum, quia in sesquioctava
 proportionem est, Greco nomine dicitur epogdous⁶. Namque ut sescupla
 10 sive sesquialtera vel emiolia⁸ proportio dicitur, quando maius minoris 7
 medietate superat, sesquitercia, ubi maius tertia minoris parte precel-
 lit⁹, sesquiquarta, dum minus quarta sui portione a maiore transcendi-
 tur, sesquiquinta, dum quinta parte alterum altero maius est, sesqui-
 sexta, dum sexta, sesquiseptima, dum septima, ita sesquioctava com-
 15 paratione sonus ad sonum sese habet, dum gravioris altior in se quan-
 titatem teneat et octavam insuper eius partem. Semitonium non ple- 10
 num toni intervallum¹¹. Idem interdum limma vel diesis dicitur.

³ quid sit sonus vel ptongus *SCaDo* (sit *om. Do*) ⁴ sonus/Ptongus *N* ⁵ Tonus *N*;
 quid sit tonus *SCaDo* (sit *om. SCA*) ⁶ i. e. super VIII *K* ⁷ Nota *C*⁺ ⁸ i. e.
 semiplena *K* ⁹ scil. minus *Do* ¹⁰ Semitonium *N*; quid sit semitonium *SCaDo*
 (sit *om. SCA*) ¹¹ i. e. medietas *D*

A — OQ — Mc Zo (11/12 . . . praecellit *fin. Zo*)

5 ptongos *FTAdBrDoIn*, tongos *J*, tonos *cett. codd.* tonos]sonos *Kr, om. ELo* et]
 vel *Lo* epogdaos *GL*, epogdos *Gi*, epogdoas *O* 5/6 intimandum est *CDFMNO*
RSUXAdBrCaFiGiInKrLoMc 6 sonus . . . — 7 . . . sonos *om. He* quorumque *F*,
 quarumcumque *DNInKr* nomen est *FOTBrDoLoZo* 7 canorae vocis *Br* voces
Lo sonos]vocis *Lo* legitimi *Lo* magnitudo] discretio *cod. San-Blas. del. (cf.*
praef. p. IX) 8 sonum]sonorum *Mc* ante Hocque . . . *inscr.* De spatia musicorum.
LVIII. add. Mc hoc quoque *HQVHeKr* sonorum *om. T* in *om. Br.* 9 propo-
 portio *Br*, proportionis *Mc* est *om. Br* nomine]vocabulo *NIn* (*s. l.* vel nomine *N*)
 dicitur *om. S* epogdous, quando maius minoris medietatem superat. *In* ut
om. Kr sescupla]sex dupla *Lo* 10 sexquialtera *A* emiola *BrEs*, emolia *Lo*
 11 medietatem *ABEFGJKLZo*, medietati *Q* medietate superat]altera parte
 praecedit *In* minorem superat *OT* superet *J* sesquiterciam *Mc* ubi]quando
In minoris tertia *NTBrIn* 12–14 sesquiquarta, dum quarta, sesquiquinta, dum
 quinta, sequisexta dum sexta, sesquiseptima, dum septima sui parte minus a maiore
 transcenditur, ita sesquioctava *cod. San-Blas. del. (cf. praef. p. IX)* 12 quarta]quar-
 tam *Mc, om. E* sui]vel sui *Br*, su *Ad* portione sui *TBr* portione]parte *D*,
 positione *VHe*, proportionem *FSXAd BrCaFiGiLoMc*, proportionem *O* transcendatur
Gi 13 sesquialtera *Ad* parte quinta *CDFHMOQRSUVXAdBrCaEsDoFiGiHeKr-*
LoMc ab altero *Kr* 13/14 sesquisepta *O* 14 dum sexta *om. Q* 15/16 teneat
 quantitatem *Ad* 16 teneat]contineat *TBr* eius insuper octavam *Br* eius
 insuper *DFSTXAdBrCaDoEsFiGiLoMc* semitonium est *EsIn* 17 toni medii
Lo interdum]inter *B* limnia *GL*, limina *EsMc* vel]interdum *T* post dicitur
add. I Nonanoecae II Noeagis III opeanoecae IV oecagis V Nonanoecae VI
 Annes VII Noannes VIII Noeagis *Es*

- 12 Modi vel tropi sunt species modulationum, de quibus supra dictum est, ut protos autentus vel plagis¹³, deuterus autentus vel plagis, sive modus Dorius, Frigius, Lidius, et ceteri¹⁴, qui ex gentium vocabulis sortiti 20
15 sunt nomina. Particulae sunt sua cantionis cola vel commata, quae
16 suis finibus cantum distinguunt. Sed cola fiunt coeuntibus apte commatibus duobus pluribusve, quamvis interdum est, ubi indiscrete comma sive colon dici potest. At ipsa commata per arsin et thesin fiunt, id est
25 levationem et positionem. Sed alias simplici arsi et thesi vox in com-
mate semel erigitur ac deponitur, alias sepius. Discrimen autem inter
17 summam et infimam vocem commatis appellatur diastema. Quae diastemata nunc quidem minora sunt, ut est illud, quod vocamus tonum, nunc maiora, ut duum triumve ac deinceps aliquot tonorum habentia intervallum. Porro autem sicut cola commatibus constant, sic 30

¹² nota C⁺; modi vel tropi N; $\overline{\text{SR}}$ U; quid sit modus vel tropus Do ¹³ i. e. lateralis SCa ¹⁴ i. e. ypodorius ypofrigius ypolidius ypomixolidius D ¹⁵ Particulae N; quid sint particulae cantionis SCaDo (sit Do) ¹⁶ quid sit comma vel colon Do
¹⁷ Nota C⁺; Diastema N; quid diastema SCaDoKr (quid sit Do)

A — OQ — Mc

18 *inscr.* de modis, tropis vel speciebus *add.* H, scil. de modis *add.* Fi sunt *om.* CMNQRSUVXAdCaFiGiHeKrMc (s. l. scil. sunt NS) species sunt In est *om.* O 19 protus BEFHSTBrHeLo (s. l. -o-He¹), prothos AdFiGi autentus¹]autentos Mc deuterus BDEH NOLo, depterus Mc, deut. GJK autentus²]autem BHJV 20 frigus Mc vel frigius TBr lidius]liddis Mc, lidius mixolidius D ceteris Mc qui et ceteri, q¹ e¹ gentium A sorti U, fortiti Do 21 sua]suae EXKr, *om.* EsLo cantionis]captionis Mc commota A, commata id est incisio Mc 22 distinguant DHTBrKr colae O, colas Mc fiunt]fuerint Gi, *om.* Es quoecuntibus R 23 vel pluribus NIn 24 sive]vel E colan Kr at]ad He arsim et thesim FiGiLo, arsis et thesim Mc 25 elevationem CDFMNOQRSTUVXAdCaDoEsFiGiHeInKrLoMc, per elevationem Br depositionem FOTBrDoEsInLo sed et alias Ad simplice (s. l. vel -i) D, simpli Mc et arsin et (et¹ del.) T 26 alius Mc 27 summa Mc vocis Kr 28 diastema DoKr minora]mihi nora A sunt *om.* Mc illud est NIn 29 nunc maiora *om.* Do duorum DENSAdBrCaFiGiInMc, dum He² triumve]vel trium F, tube Mc aliquod FOFiGi, aliquid AMc, aliquorum Kr sonorum AdCa, s. l. vel soBr 30 colo U comaticibus Es constat ODoIn

commatum spacia dicimus diastemata. Quae in colis vero spacia fuerint
vel integro quolibet melo, sistemata¹⁹ nominamus. 18

cap. X

DE SYMPHONIIS

Praemissae voces non omnes aequae suaviter sibi miscentur nec quoquo
modo iunctae concordabiles in cantu reddunt effectus. Ut litterae, si
inter se passim iungantur, sepe nec verbis nec syllabis concordabunt 1
copulandis, sic in musica quaedam certa sunt intervalla, quae sympho-
nias possint efficere. Est autem symphonia vocum disparium inter se 2
iunctarum dulcis concentus. Simphoniae simplices ac primae sunt 3
tres, quibus reliquae componuntur. Ex quibus una est, quam diates-
saron vocant, altera diapente, tertia diapason.

¹⁸ scilicet ab initio usque in finem *N*; quid sistema *SCaDoKr* (quid sit *Do*; sistemata *Kr*) ¹⁹ i. e. intervallum *K*; ^DSistema non potest esse quam in diapason. Diastema vero inter duas aut III vel IIII cordas *GKL* (^D om. *GL*; cf. cap. I, gloss. 5, 6 et 21)

cap. X: ¹ nota *C*⁺ ² nota *C*⁺; Sistema *G*; Symphonia *N*; quid simphonia *MCaDoKr* (quid sit *MDo*) ³ quid sint simplices ac primae symphoniae *SCaDoKr* (quid] quae *CaDo*; sunt *Kr*)

A — OQ — Mc

³¹ commantum *Es* spacia om. *FO* diastema *Kr* in colis] in colis *Mc* vero in
colis *Ad* vero om. *He* ³² colibet *CU* melo] modo *FOTEsLo*, s. l. vel modo *Do*,
metro *He*² sistema *Es*

cap. X: inscr. om. *JXLo*, in marg. add. *D*, loco inscr. De premissae vocis et diatesseron
vel diapente. LX. *Mc* syphoniis *U* ¹ aequae ac *Br* sibi om. *AB* ^{1/2} quoquo
modo] quomodo *He*² *Mc*, quo *K* ² redeunt *Q* effectum *Mc* si] se *X*, om. *L* ^{2/3} si
inter se om. *S* ³ verbis *A* concordant *Lo* ⁴ certa quaedam *X* sint *Mc* sunt
certa *EKr* ⁵ certa sunt *U* ⁵ possunt *HN* (*AB* corr. in -int) ante Est inscr.
quid sit simphonia add. In inter se disparium *E* disperium *Gi* ⁶ iunctarum om.
D dulcis concentus] dici concentum *Mc* post concentus. add. Concentus est
si<mi>lium vocum adunata societas, Succentus vero varii soni sibi convenientis, sicut
videtur in organis In*Lo* (convenientes et organo *Lo*) simplicis *Mc* ac] hac *R*
primae sunt] primes *Mc* primo *Gi* ⁷ reliqua *FO*, reliquae *He*² ^{7/8} quae dia-
tessaron vocatur *D* ⁸ alteram *Mc*

cap. X, 1—7 cf. *Censorini de die natali librum* (cap. X, 4—6)

Diatessaron interpretatur ex quattuor, quod vel quartanas ad invicem
 4 resonat voces vel in ordine quattuor sit sonorum compositio, utputa si 10
 ad subiectam descriptionem aut remittas usque in quartum quemlibet
 sonum aut quattuor in ordine recenseas ita:

DESCRIPTIO DIATESSARON SYMPHONIAE

5

descr. 1

Ita in utramvis⁷ partem quaterna varietate procedunt ac rursus⁸ nova
 processione redeunt.

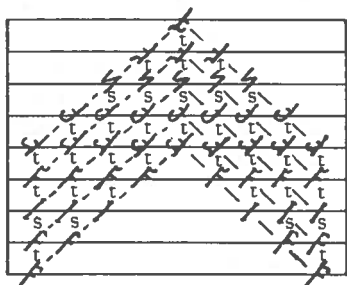
⁴ RT/Nota D ⁵ Nota, quod hic requiruntur, respicit ad cordarum numerum, quia
 IIII cordis semper diatessaron consistit, non quomodo et qua proportionem componatur
 haec eadem symphonia D ⁶ Ecce nomen Domini (= *Antiph. ad Magnif. in Sabb.
 ante Domin. 1. Adv.*; cf. CAO 2527, Hartk. 1 p. 14) N ⁷ ascendendo vel descendendo
 N ⁸ quia, postquam ascenderint, iterum revertuntur N

A — Mc (cap. V, 3 — X, descr. 1 des. P; descr. 1 om. LoMc)

9 diatessaron autem O ex]et He² quod]quia Fi vel quod Br velut Mc qua-
 ternas FNOTBrDoFiGiHe²InLo, quartanos U 10 resonet DJBr sit quatuor
 S sit om. Mc sonorum sit X utpute H 11 ad subiectam descriptionem om.
 Lo suegetam Mc 12 aut quattuor in ordine om. Br orbine U ascendendo
 vel descendendo ita Mc ita om. InLo descr. 1: descriptio diatessaron symphoniae
 om. CDJNUXBrInLoMc, symphoniae om. FOTESKr symphoniae diatessaron
 FiGi descr. 1 unacum descr. 2 post 18 D, om. LoMc, lin. descr. vac. Br syll.
 Allealleluia omnibus 5 exempl. add. (ut supra) HKOT (Alleluia K), sol. 1° exempl.
 add. ABEGJLVHe (-alleluia om. VHe), cett. codd. om. 1^m exempl. om. DMRS
 XAdCaFiGiKr, 2 lin. infer. add. NQ t st etc. om. CFKOTU dext. partem 5^a
 exempli om. A dext. part. exempl. 1-4 ⁴ etc., 5^m exempl. om. K 13 ante Ita . . .
 add. Tertia varietate procedunt (del.) N ita in]tamen Mc ita ut GLVHe ita in
 utramquevis partem ascendendo vel descendendo, qui postquam ascenderint,
 quaterna . . . Lo nova rursus NIn

- 15 Diapente interpretatur ex quinque, quod vel quinque sonorum co-
 nexione constet vel a quinto loco concordet sibi voces respondeant ad
 subiectas descriptiones has:

DESCRIPTIO DIAPENTE SYMPHONIAE

ESCR. 2

- Ad hanc descriptionem a quocumque sonorum quattuor usque ad
 quintum, qui eiusdem est nominis, per arsin et thesin vel per solam
 20 utramlibet singulos ducas in ordine, diapente potest vocari symphonia.
 Porro secundum quaternas et quaternas sequentes descriptiunculas si
 quid cecineris, idem consonanter quinta regione respondet, quod magis
 proprium est diapente.

9 interpretatio diapente P

A — Mc (descr. 2 om. LoMc; 21 Porro . . . — 24 Sic et om. Lo)

15 ante Diapente *inscr.* De Diapente *add.* F ex]de KrLo quinque, quod vel
 om. JHe² eo quod K vel quod Es vel quinque om. Mc quinque]ex 5 In
 sono Gi 16/17 ad subiectas descriptiones om. Lo 17 has]istas Kr descr. 2:
descr. in marg. add. (in textu descr. 3, sed incompleta) T descriptio diapente
 symphoniae om. BJT^XAdBrEsFiGiInKrMc, diapente om. P, symphoniae om.
 FNOPHe², symphonia R tts etc. AENQ, cett. codd. om. *ψψψψψψψψ*
 (= *supr. series*) *ψψψψψψψψ* AEGJKLQVHe (*ψ* om. Q), *ψψψψψψψψ*
 In, om. CDHMPRSUXAdCaEsFiGiKr dext. et sinistr. partem descr. separat et
 ideo not. das. med. duplic. NIn *ψ* O 18 *inscr.* Unde supra de diapente.
 LXI. *add.* Mc ad om. X hanc enim X, hanc autem Kr quocumque enim Lo
 -que sonorum . . . 19 quintum om. Mc 19 qui om. Es est om. Es nomis est
 In et om. Es pro arsis et thesis Mc arsim et thesim FiGiHe²Lo solam]
 sosam E post solam *add.* i. e. si ascendas per solam arsin relicta thesi vel per solam
 thesin descendas relicta arsi, est diapason T 20 utralibet Mc si singulos D singu-
 las O vocari potest Kr symphoniam Ad 21 *inscr.* symphonia *add.* R quar-
 tanas Do, quarternas Ad et quaternas om. OCaMc descriptiones E 22 consonant
 Q, consequenter PFiGi magis om. E

30 alius vocem in sono quolibet aliusque sive sursum sive iusum quattuor
et quattuor in ordine rimetur. Dum novissimus sonuerit, senties eum
ad primum, id est octavum ad octavum, perfectam consonantiam
reddere. Igitur quod his aequisonis vocibus modulatur, huiusmodi fit
conlatione hoc modo:

DESCRIPTIO DIAPASON

lescr. 4

17

¹⁶ Nota diapason perfectam consonantiam P ¹⁷ satis est G

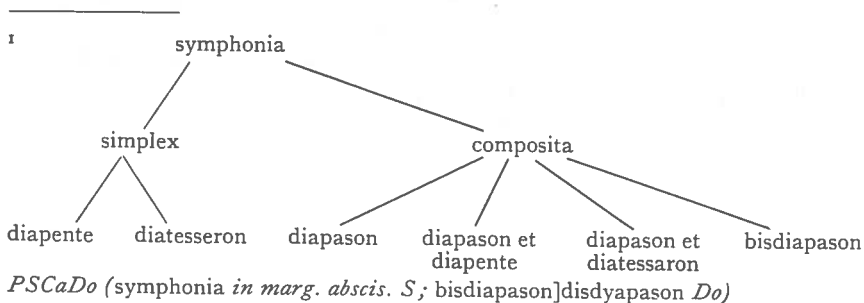
A — Mc (33 Igitur . . . — cap. XI, inscr., om. Lo)

30 quolibet in sono *B* sive sursum sive iusum]superius aliusque inferius *Mc* sive²
om. *O* iusum]iosum *AKrLo*, in sinu *Gi* 30/31 IIII^{or} et IIII^{or} id est VIII°
Es 31 et]vel *T* sonos in ordine *D* rimetur]regitur *Mc* et dum *D* sentientes
VHe eum]cum *Gi* 32 ad octavum *om.* *QBrMc* 33 his]ex *CDNRPSUAdCa*
FiGiInKrMc, ex his *FOTBrEs*, *om.* *X* aequisonis]consonis *Es* modulata
Mc huiusmodi]hoc *Gi*, huius *Mc* fit *om.* *U* 34 hoc modo *om.* *DNPRSXAdFiGi*
InKrMc, in marg. add. *Ca* descr. 4: descriptio diapason *om.* *ABCEFGJKLOT*
UXBrDoEsFiGiHeInMc lineae descr. vac. *Br* A B C etc. ttsttts add.
NIn infim. 2bis lin. B et C praepon. *DMPRSVXAdCaFiGiMc* (b, c ac praeced.
a minusc. litt. et subd. add. *Mc*) infer. voc. *Mc*, T, 1 lin. infer. *Mc* 4^{or} exempl.
non ascend., sed eisdem lineis add. *DMNPQRXAdCaFiGiKrMc* not. das. *om.*
DFRSXAdCaKrMc, infer. voci not. das. falsae distant. (ut in descr. 3) add. *CHK*
MNUIn (*M* notas super. vocis ideo corr. ♪ ♪ ♪ ♪ , ♪ ♪ ♪ ♪ etc.; ♪)] ♪ cod.)
not. das. non syllabis al-le-lu-ia-a, sed initio singul. 4^{or} exempl. add. *CU* syll.
al-le-lu-ia-a super. vocis exempl. 2—4 *om.* *ABEGHLNVHeIn*, 3 et 4 *om.* *Do*, 1—4
om. *J*, amb. voc. 2 et 3 *om.* *M* ♪ (Al)]♪ , ♪ (le)]♪ , ♪ (ia) *om.* *A* ♪ (ia)]♪ ,
♪ (ia)] ♪ *PFiGi* ♪ (ia)] ♪ *FiGi*

QUOMODO EX SIMPLICIBUS SYMPHONIIS
ALIAE COMPONENTUR

cap. XI

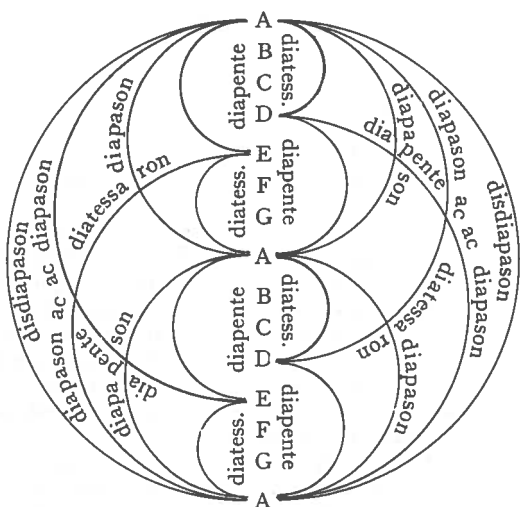
Ex his quidem simplicibus aliae symphoniae componuntur, ut diapason et diatessaron, diapason et diapente, disdiapason, quae et disdiplasion; utpote si duabus virilibus vocibus per diapason consonantibus tertia puerilis aequisona adiungatur, sic denique acutissima et gravissima disdiapason ad se invicem reddunt, quam symphoniam quindecima 5 conlatae regione consonant, media autem diapason ad utrasque respondet, ut haec descriptio designat:

A — Mc (cap. X, 33 Igitur . . . — cap. XI, inscr. . . componantur om. Lo)

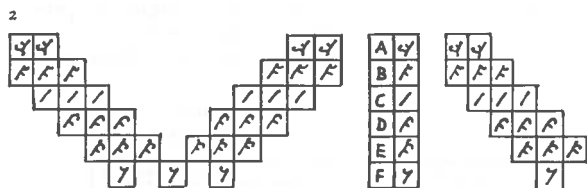
inscr. ante descr. 4 cap. X add. Kr, om. JXFiGiLo, loco inscr. De compositionibus symphoniarum. LXIII. Mc componantur AHKSVD^oHe, nascuntur In, componuntur cett. codd. 1 quidem]quid Es aliae simplicibus Do componuntur symphoniae NIn compuntur He² ut ex diapason X 2 et¹]ex CU, et ex Kr diatessaron, diapason et om. J diapason om. CMRUKr et diapason NPRSXFiGiInMc diapente, qui consonat in XII^a T disdiapason]bisdiapason RAdBrLoMc et cod. San-Blas. del. (cf. praef. p. IX), diapason BT (B add. s. l. -sdi-) quae om. Do bisdiplasion Ad, dysdiaplason Do, disdiapason cod. San-Blas. del. (cf. praef. p. IX), didiplasion F, diplasion CMUMc, diplasion BNORTXBr, dyplasion VHe, diaplasion Kr, dyaplasion In, dysplasin Q disdiplasion dicitur Lo 3 utputa XM^c virilibus om. Mc 4 adiungitur E et gravissima om. J 5 bisdiapason DPRSX AdBrCaEsFiGiKrLoMc, dyapason Do, diapason J symphonia Mc quindecima AEGJKL, XV^{ma} FOTBrFiGi, quinta decima cett. codd. 6 collata CDNOSUX BrCaInKrMc (s. l. vel -e Ca), collatam R, collocata FPFiGi, collocatae VHe (s. l. add. G), collectae B, om. T consonant voces InLo, consonat, quae est quadrupla in XV^{ma} T 7 respondit He² ut om. T ut haec descriptio designat om. Lo haec om. N signat In

DESCRIPTIO EORUM QUAE DICUNTUR

descr. 1

2

hic ponit
XV claves
de gama
ut V^+

Kr

A — Ad Ca — Kr (descr. 1 om. LoMc, descr. 1 — 31 ... eveniat des. Br)

descr. 1 : descriptio eorum quae dicuntur *om. ABEFJOTXAdBrDoEsFiGi* dicuntur]sequuntur *In descr. rep. T, vac. In, aliam descr. (cf. pag. sequ.) add. C descr. iacet in latere sinist. (A B C etc. a lat. sin. inc.) FKOTAdDoEs* *liit. A B C etc. ℒs ℒi ℒj etc. — s7i 7 add. CU, t s t etc. (= distant. system. Odonis g — Γ) add. BT²Do* *fig. rotunda ex longo BCODO consonant. et semicirc. infer. part. permūt. (lat. sin. A — D a lat. dext. A — E — A) BCFKOT²UDoEs* *diapason (semic. A — A) om. AGHJKLVHe*, *diapente et diatess. et horum semic. om. COT²U, sol. semic. om. BDO* *diapason]dyplasion MPSAdCa*, *dyplasion et duplaris T² disdiapason]bisdiapason PXXFiGi*, *disdiapason inter hos F nomina consonantiarum om. BOAT²DoEs (exc. diapente et diatess. BDO), eorum loco versus (cf. pag. sequ.) add. BOT²* *R seriem liit. non A — G A — G A, sed A — G H A — G signat et sol. conson. sequ. earumque semicirc. add. : in parte sin. (leg. in sursum) : G — A disdiapason i<ntensum>, A — H diapason in., D — E et H — A diapason rem<issum>, G — C inf. diapente r., H — D diapente, E — A sup. diapente in.; in parte dext. (leg. in iusum) : A — G disdiapason rem., A — H et D — C diapason in., H — G diapason r., A — E sup. diapente r., C — G inf. diapente rem.*

ad paginam praecedentem (descr. 1):

loco nominum consonantiarum semicirculis hexametros sequentes add. B:
in sinistra parte descriptionis:

- A inf. — A sup.: Altius atque tonis variis modulantur in altum
Ardua quindecimum reboant haec carmina bina
E sup. — A inf.: Ecce tu pulchra es diatessaron ac sonus octo
D inf. — A sup.: Dux vadit pollens diatessaron ac sonus octo
A inf. — A med.: Augustum canit ecce melos haec norma panda
A sup. — A med.: Acne velut tubas norim sed carmina plectra
(diatess. ac] diacutus seron et poll. diatess. ac] dicunt seron pollens cod.)

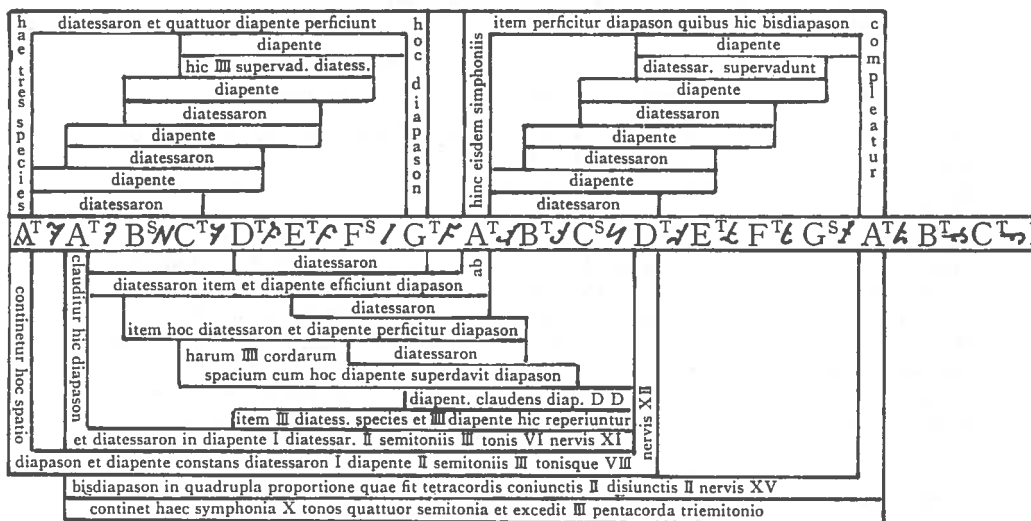
in dextera parte descriptionis:

- A sup. — A med.: Affert disparibus septem crepitantia signa
A med. — A inf.: Armonicam en octen quater bis vocibus implet
A sup. — E inf.: Octonos canit ecce sonos pentas quoque voces
D sup. — A inf.: Ducite quaeso toni diapente diapasonque
A sup. — A inf.: Angitur aequisonis bis unum vocibus octo
Consona concordant discretis carmina chordis

eodem modo alios hexametros add. OT² (descr. codd. OT² iacent — cf. app. crit. pag. praeced. —; versus semicircularum superiorum a sinistra parte, versus inferiorum semicircularum a dextera parte incipiunt):

- A sin. — A dext.: Attentus tibi diaplason hoc ordine signa [displason O
A dext. — A sin.: ac vox extremis pendere ut redditur una
A sin. — A med.: absoniam hinc natura fugat que iam tibi nota
A med. — A dext.: affert has sibi concordēs proporcio dupla
A dext. — A med.: atque mela istarum panduntur in ordine cuncta
A med. — A sin.: aequisonisque sub his septem sunt absona signa [que om. T²
D dext. — A sin.: Dum geminis vox ut soli pulchre additur una
A sin. — E dext.: atqui hic non binas voces sequitur diapente [binas non T²
A dext. — E sin.: attende ut dictum Ptolomei regnet in ore:
D sin. — A dext.: ducitur ast binis, sed nondum redditur una.

loco descr. 1 sequentem descriptionem unacum descr. 2 post v. 23 add. C:

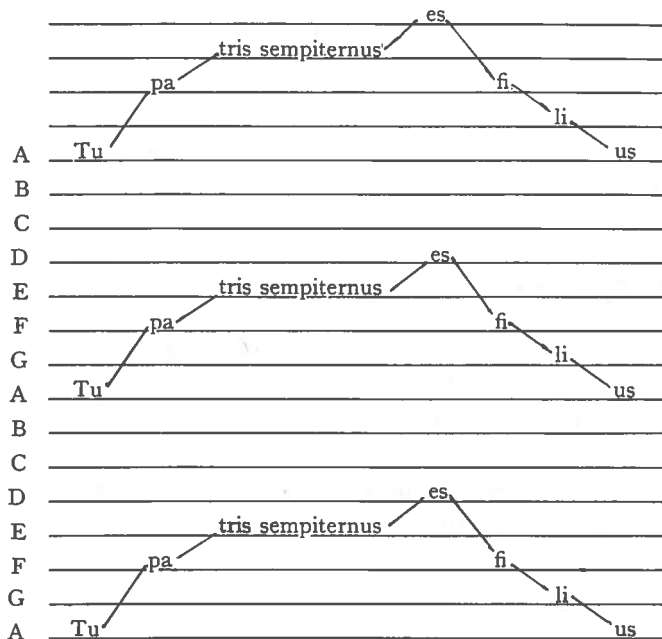

Sane non ab uno tantum³ quolibet sono ad quartum vel quintum aut octavum consonantia fit, sed soni pene⁴ singuli et ad gravem et ad
 10 acutam partem quartis a se sonis diatessaron et singuli quintis respondent diapente, et sonus quisque in utramque partem ad octavum a se sonum diapason⁵ resonat. Quique rursus, id est in utramque partem octavi, sicut ad medium diapason, ita, ut dictum est, ad se invicem quinto decimo loco resonant disdiapason. Fitque, ut semper diapason
 15 spacium diatessaron ac diapente compleatur. Medii namque duo soni in hoc spacio dum ad utrumque latus diatessaron ac diapente respondeant, evenit, ut uter eorum ad hoc latus diapente fuerit, ad illud diatessaron fiat, et qui huic diatessaron, illi sit lateri diapente. Sic namque maxima symphonia duabus completur minoribus. Porro maxima
 20 symphonia diapason dicitur, quod in ea perfectior ceteris consonantia 6 fiat, ut sive ab acutiore sive a graviore incipias, vox, quam octavo ordine in celsiorem vel humiliorem mutaveris, ad primam vocem unisona habeatur, ita canendo:

³ scil. sed pene ab omnibus *N*; pro omnino vel absolute *Ca* ⁴ Nota. Pene dixit propter tritum, qui super se diatesseron retinet, vel non habet, quia vis toni, et propter dyapason *N*; Pene dicit propter tritum, qui super se diatesseron non retinet *P* ⁵ scil. pene *N* ⁶ quod et cur diapason maxima symphonia dicatur *PSCa* (dicetur *S*)

A — Ad Ca — Mc

8 *inscr.* De numerum sonorum fit consonantia. LXIII. *add. Mc* tantum]tamen *Kr*, s. l. *add.* vel tamen *Ca*, tm̄ *FiGiIn*, om. *SU* ad quintum *FNHe²In* 9 fit]sit *QU*, est *X* singuli poene soni *E* 10 a]ad *X* a se sonis]asesionis *Mc* singuli et *BCDFMOPQRSTUVXAdCaDoFiGiHeInKrMc* (*N* corr. in et singuli) et om. *Es* singuli omnino *Es* quintus *Q* 10/11 respondet *In* 11 in om. *Es* sui partem *FOTES* 12 tonum *OR* id est *BDHVES*, id *GL*, idē *ACFJKOSTUXHeInKr*, idem *MNPQRAdCaDoFiGiMc* (-em s. l. *add. F*), om. *E* 13 octavi om. *He²* 14 quinto decimo]12° *In* loco om. *GLVHe* resonent *Kr* bisdiapason *DFAdEsFiGiKr*, diapason *In* fitque]fit *F* semper per *He* 15 diatessero *T* hac *R* compleatur. — 16 . . . diapente in marg. *add. R* namque]nam *O* duo d et e *D* 16 diatesseron . . . — 17 . . . illud om. *Lo* 17 ut om. *D* uterque *OTESFiGiKr* ad latus hoc diapente rep. *D* illud]aliud *U* 18 et]ut *In*, om. *N* illi lateri sit *O* 19 duobus *F* 19/20 symphonia maxima *A* 20 dicitur diapason *Ad* ceteris perfectior *S* 21 fit *Mc* acutiori *In* graviore *In* 22 vel in celsiorem vel *He* excelsiorem *CU* celsiore vel humiliore *Q* mutavimus *Mc* 22/23 unisonam *He²Kr* 23 habetur *Es* ita]in *D* ita canendo om. *He²Lo* post . . . canendo *add.* sequitur figura *CNUIn*

descr. 2

- 7 Sic enim in infinitum sonorum consequentia progreditur, ut ab uno-
quoque⁸ sono locis octavis renata, ut ita dicam, voce ordo novus emer- 25

⁷ Nota argumentum, quod species cantus non sunt infinite vel possunt esse C^+ ⁸ ex
illis IIII primis P

A — Ad Ca — Mc

descr. 2: inscr. descriptio diapason simphoniae add. D $\mathcal{F}_t \mathcal{F}_s \mathcal{N}_t$ etc. — $\mathcal{C}_s \mathcal{F}$
descr. praepon. Mc ($\mathcal{H}$ $\mathcal{H}$ cod.), litt. A G F etc. in sursum add. CU litt. A B C etc.
om. F, etiam in lat. dext. add. D alter. ordinem litt. (incip. a summa lin.) e d c b a g
... a g ... a add. X litt. a summa lin. incip. A ... G A ... GA ... E (Tu patris ...
inc. E) R litt. 1 lin. super. inc. A ... G A ... G A B (Tu patris ... inc. B) N In
voces dist. fals. inc. A, F et G (6:9) Q, E, C et A (6:6; 4 lin. super. om.) Mc ^{4^{am}}
vocem infim. diapas. dist. et 3^{am} ser. litt. A ... G H add. AdCa (H)A Ca descr.
iacet in lat. dext. Do non syllabas eiusdem vocis, sed easdem syllabas trium vocum
lineis coniung. AGKL sempite nus CU syll. fi-li-us vocis inf. 1 lin. super. F
24 inscr. De infinitum sonorum. LXV. add. Mc sic]hic He¹, ic He² enim]etenim
CMNPRSUXAdCaFiGiInKrLo, etiam D, om. Q sonorum om. Ca consequen-
tia]subsequentia Gi, consonantia O 24/25 unoqueque Fi 25 novus ordo TX

descr. 2: Tu patris ... cf. Te Deum (ed. Vatic., tonus solemniss)

gat et dierum more octava sit quae prima, prima quae octava⁹. Unde
 et in Virgilio apud Elisium Orpheus „obloquitur numeris septem dis- 10
 crimina vocum“, quod scilicet sonorum ordo disparibus septem conti-
 nuetur vocibus, at in octavis in novum mutetur. Etenim¹¹ sicut denario
 30 numero qui fuerit additus, intra eum positus integer inviolatusque ser-
 vatur, cum in ceteris id ita minime eveniat, ita etiam in hac continen- 12
 tia. Nam si duos tribus adicias, quinque continuo reddis et numeri
 species immutata est. Si vero eosdem denario addas, duodecim feceris
 et binarius iunctus denario conservatus est, item ternarius et ceteri
 35 eodem modo. Ita igitur simphonia diapason aliam, quam susceperit
 consonantiam, servat nec immutat nec ex consona dissonam reddit.
 Hinc fit, ut sicut quindecimi¹³, quod sunt bis octavi, consonanter sibi
 miscentur, ita et ptongus¹⁴ quisque per¹⁵ diapason ad duodecimum
 sicut¹⁶ ad quintum¹⁷ diapente resonat. Et¹⁸ quemadmodum ad quar-
 40 tum¹⁹, sic ad undecimum²⁰ resonat diatessaron. Attendenda quoque in
 hoc mira ratio, ut, quamvis absolute²¹ canendo vel in ordine sonos

⁹ scil. dies *N* ¹⁰ in sexto *V*; Virgilius *Lo* ¹¹ Nota boetium *C*⁺ ¹² Boetius *AJKDo*
¹³ scil. ptongi *Do* ¹⁴ a *Do* ¹⁵ e *Do* ¹⁶ f *Do* ¹⁷ g *Do* ¹⁸ scil. quisque ptongus
Do ¹⁹ scil. ptongum *Do* ²⁰ scil. ptongus *Do* ²¹ i. e. de nono sono cum intervallo
 ad nonum sonum veniendo *N*; i. e. ut praecentor solus cantet *P*

A — *Mc* (cap. XI, descr. 1 — 31 . . . eveniat des. *Br*)

26 prima²]prima^e *E*, om. *B*, s. l. add. *R* prima quae]primaque *Q* 27 in]de *FODO*
 in Virgilio]virgilius de orpheo *T*, Virgilius *X*, de virgilio *ODOLo* Orpheus om. *J*, in
 sexto add. *He* (*He*¹ s. l.) alloquitur *A*, obloquitur *He* numeris om. *Kr* septem
 . . . — 28 . . . ordo om. *GiMc* 27/28 discrima *V* 28 VIIIdisparibus *DPSXAdCaFiGi*
Mc 28/29 continetur *AEGJKLEsFiGiIn* 29 at]aut *M* novam codd. (nonam
AdIn) mutatur *X* in denario *PFiGi* 30 inter *Lo* positus *Lo* 31 ceteris]
 cete *F* id ita]id *JKr* concinentia *XAdBrCaEsFiIn*, concinnencia *Gi*, consonan-
 tia *D* 32 duo *XEsFiGi* aicias *U* reddes *FODOEsLo* numeris *R* 33 immu-
 tata]inminuta *R*, immuta *Q* eisdem *Mc* denario]X *DP*, decem *MRAAdCaFiGiMc*,
 om. *S* addas]adicias *KrMc* duodecim]XII *D*, XV *T* feceris]fueris *K* 34 de-
 narius *Lo* conservatur *Ad* ceteris *Mc* 35 in eodem *Es* igitur ita *Lo* diaspa-
 son *A* aliam]alteram *Br* suscepit *OGiMc* 37 quinti decimi *BCDMNPQ*
RSUVXAdBrCaDoEsHe¹InKrLoMc, quindecim *EHe²*, XV *FOFiGi*, XV^{ma} *T*
 quod]qui *DRXAdIn* sint *He* bis]hic *Gi* consonanter rep. *He²*, consonantiam
Mc 38 et om. *Lo* ftongus *J*, ptongon *Mc* 39 diapente]diapason *Br* resonet
DEs, resonatur *L* 39/40 quartam *Br* 40 sic]ita *TBr* resonet *DEs* adten-
 dendum *Mc* 40/41 in hoc quoque *D* in hoc]haec *TDo*, in hoc haec *Br*, in haec
Lo, om. *FO* 41 hoc]haec *Lo* mira ratio]miracio *U* ratio est *Br* usquam vis
Kr quivis *DP* sonus *U*

27 s. cf. Vergilii Aeneidem VI, 646 29ss. cf. Boethii de institutione musica libr. V, 10

rimando idem²² inveniuntur noni ad nonos, non octavi ad octavos, in
 symphonia tamen²³ non modo²⁴ diapason, quae octava incedit regione,
 25 sed et²⁶ in bis diapason mutatione mirabili octavi²⁷ et octavi²⁸ idem²⁹
 fiunt³⁰.

45

ITEM DE EISDEM SYMPHONIIS

cap. XII

1 Quattuor moduli², in quibus prima symphonia invenitur, quae diates-
 saron dicitur, dum singuli ab invicem concordi proprietatis diversitate
 differant eorumque, ut dictum est, tetracordo veluti elemento armonia
 contexatur, utique quaternis et quaternis continuatim sese consequen-
 3 tibus necesse est quintos semper sonos eiusdem conditionis emergere 5
 et quintorum collatione⁴ eiusdem, ut monstratum est, conditionis⁵ vel
 qualitatis sibi symphoniam respondere, quae dicitur diapente. De cuius
 vi quamvis aliquid iam prolatum est sicut et de aliis, ut tamen, quae
 deinceps sunt dicenda, lucidius explanari possint, subiecta iterum cor-

²² caractere *P*; scil. caractere, sed non sono *Ca*; i. e. similes in omnibus *Do* ²³ a *F*
Do ²⁴ i. e. tantummodo *Do* ²⁵ in symphonia dyapason non solummodo contingit
 ptongi non respondere ptongis, sed etiam in bisdyapason *Do* ²⁶ *G Do* ²⁷ *c Do*
²⁸ ptongo *P*; *D Do*; consonantia *Kr* ²⁹ scil. sono, sed non caractere *Ca*; *E Do*
³⁰ *B Do*

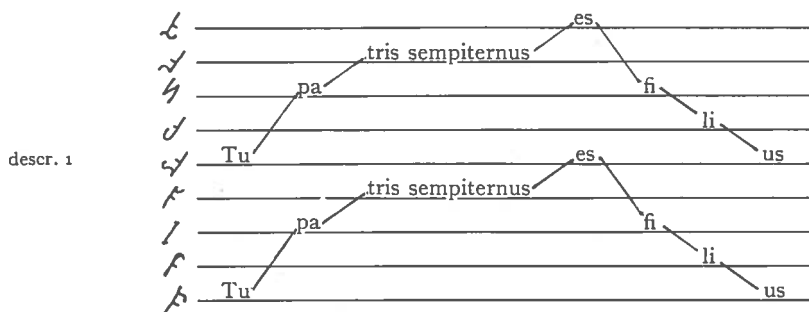
cap. XII: ¹ i. e. IIII soni videlicet *P P / P P* ² i. e. IIII^{or} notae primi tetrachordi
N ³ Nota Quintos sonos *N* ⁴ i. e. per collationem *N* ⁵ scil. nomine et figura *N*

A — Mc

42 rimand *L* idem]ideo *R* inveniantur *Ad* noni]toni *S* nonos]sonos *Kr* octa-
 vos]nonos *Mc* 43 in diapason *Es* quae]qui *R* incidit *FLOBrDo*, cedit *Mc*
 regione incedit *In* 44 sed et]sed *FOTBrKr* in om. *CDMNPRSUXAdCaFiGiIn*
KrLoMc disdiapason *DPRSCaFiGiMc*, his diapason *Lo*, diapason *Kr* in bis
 dia premutatione *Q* octavi]VIII° *Mc* 45 fiunt]sunt *E*

cap. XII: inscr. om. *BjXLo*, loco inscr. De quattuor moduli in quibus invenitur
 prima symphonia. LXVI. add. *Mc* item om. *Es* eisdem]eiusdem *L*, om. *Ad*
 1 moduli sunt *Br* invenitur prima symphonia *Mc* invenitur post 2 dicitur *In*
 quae]quia *Mc* 1/2 dicitur diatesseron *Kr* 2 ab]ad *X* diversione *O* 3 velud *N*,
 velut *In* elamento *Lo* 4 contextatur *H* utique]itaque *Es* sese]se *Mc* 5 et
 necesse *Ad* nec cesse *X* sonos semper *FOTBrDoEsLo* condictionis *K*
 6 collocatione *PTFiGi*, collationem *Mc* ut]uti *BMc*, om. *PRSXFiGiKr*, s. l. add.
N monstratum]dictum *FOTBrEs* conditionis emergere *Es* 7 sibi om. *Ad*.
 quae]qui *T* 8 vi]ut *J*, om. *Mc* vi quamvi quamvis *K* aliquod *T* iam aliquid *N*
 iam om. *X* prolatum est iam *In* est]sit *Es*, in marg. add. vel sit *T* tamen om. *T*
 9 lucidius dicenda *X* dicendo *Mc* possunt *Q* (*X* corr. in -int) ut subiecta *Kr*

10 darum descriptione eius ratio contemplanda tradatur. Sit ut prius ex
sonorum signis e regione positis cordarum progressio, et inter cordas
diapente simphonia disponatur. Ita: 6

Igitur cum ad rationem huius descriptionis quinta regione aliud post
aliud modulatur, senties per diapente simphoniam id⁷ ad se invicem
15 eiusdem qualitatis genere consonare. Verum quod in illis quattuor soni-
tibus, quos singulos ab invicem naturalis ratio per quadrifariam tono-
rum semitoniorumque positionem propria qualitate discrevit, hoc eve-
nire nequeat, ut melos ullum eiusdem conditionis vel modi manere
possit, si ab aliis ad sonos alios transponatur⁹, hoc et in superioribus
20 aliquantulum tetigimus et nunc iteratis exemplis plenius repetendum. 8

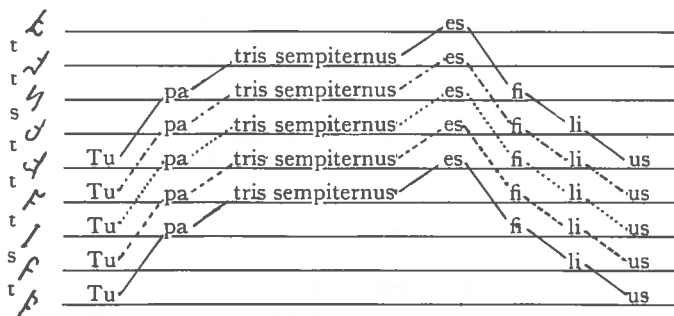
⁶ Nota D ⁷ quod modulatur P ⁸ Nota D ⁹ scilicet transmutetur de proto in deuterum P

A — Mc

10 descriptione cordarum RXMc eiusdem In sitque DEs sit ut]sicut EFiGi
InLo prius ut VHe ex]sex Mc, om. Lo 11 et]ut T 12 ita om. Lo descr. 1:
om. Lo not. das. om. Br inter not. das. in deorsum t t s t t t t add. ACDEMN
QSTUXAdCaDoEs notas das. et t t s etc. etiam in lat. dext. add. D L] R not.
das. lineis parum diligenter add. AH easdem syll. div. vorum lineis coniung. (cf.
XI, descr. 2) AGKL sempite_{er}nus CU es voc. inf. 1 lin. infer. Q syll.
fi-li-us voc. inf. 1 lin. super. J 13 inscr. Ratio huius descriptionis. LXVII. add.
Mc rationem]orationem QU descriptionis huius Kr 14 sentiens X per om.
Lo simphonia Kr id ad]id a AMQU (A corr. ex ad), ad a V, ad He 15 eius-
dem]eius VHe generi DMPRSXAdCaFiGiInKrLoMc, s. l. add. vel -i Br 15/16
sonis Kr 16 ab invicem naturalis ratio AEGHJKL, naturalis ratio ab invicem cett.
codd. natura vel ratio J 16/17 tonorum]sonorum Mc 17 semitonorumque
CUEs -que om. S discrevit] discernit He¹ 17/18 venire Q, eveniri U 18
melo T ullum add. s. l. R, ullus Mc, om. Do eiusdem ullum Es conditionis
Es 18/19 possit manere S 19 ab illis aliis R alios sonos E 19/20 aliquantu-
lum et in superioribus DPRSXCaFiGiMc (in om. FiGi) 20 aliquantum T iti-
neratis U plenis Mc est repetendum X

Sternatur ut prius veluti disposita cordarum series et idem melos, quod nunc in diapente symphonia designatum est, quaternis vel quinis colorum descriptionibus exprimitur, videbisque eandem melodiae formam in transpositione sua manere non posse, sed per epogdoi vel semitonii distantiam modum unumquemque in alium transmutari ita:

25

descr. 2

- 10 Primam namque descriptionem, quae a sono A inchoat et finitur primoque deputatur modo, si toto ductu spacio uno feceris altiore, ut inter cordam et cordam paginula interiecta designat, mox in modum mutatur deuterum, qui a sono B incipit ac desinit in eundem. Fac

10 primam *Br*

A — Mc (descr. 2 om. Lo)

21 sternantur *OAd*, sernatur *U* prius]primus *Gi* cordarum]tetrachordorum *E*, chordorum *T* 22 nunc *om.* *R* diapenta *R* designatum est symphonia *TBr* quintis *HS* 22/23 colorum *Mc* 23 videbitque *GL*, videbis *X* eadem *Mc* 24 transpositionem suam *Mc* sed *om.* *He*² epogdoi]epogdor *X*, epogdos *Mc*, ptongi *T* vel]et *TEs*, *om.* *Mc* semitoni *O* 25 in distantiam *X* unumquemque in alium transmutari ita *om.* *F* ita *om.* *Lo* descr. 2: not. das. *om.* *Br*, etiam in marg. dext. add. *D* t t s etc. *om.* *CDFGHKLOPRUVFiGiHeInKrMc*, solumm. inter $\text{F} — \text{I}$ *om.* *A* $\text{F} — \text{A}$ add. protus deū trit tet protus *CU*, pro 2^s 3^s 4^s 5^s *X*⁺ 3^{am} et 4^{am} descr. *om.* *O*, 3^{am} *om.* *He*², 2^{am} et 4^{am} *om.* *Mc* descr. 1–4 suis colorib. distinguuntur (5 = 1) *ACFGLNTUVHe* L] A P A] L *R* sempiternus *CU* 26 inscr. Ratio descriptionis eiusdem add. *HEs*, De descriptionis primae. LXVIII. add. *Mc* prima *OInMc* descriptio *OIn*(-nem *eras.* *O*), descriptio *Mc* A] proto F *FODoEs*, F proto *TBr*, proto *InLo*, *om.* *ACQUVHe* inchoat A *M* 26/27 primamque *Mc*, primo *O* 27 dictu *L* vel spacio *EFGHJKLOTBrDoInLo* (vel *eras.* *A*) altiore feceris *F* 28 corda et cordam *Mc* et cordam *om.* *ELo* mox] vox *AK* in modum mox *DoLo* in modum] immo dum *He* 28/29 modum mox mutatur in deuterum *Ad* 29 mutetur *O* incipit A *O* A] deuterio A *BrDo*, A deuterio *In*, deuterio *Lo*, *om.* *ACQUVHe* incipitur *J* in *om.* *He*² eodem *ABDM NPQRSUVXBrCaDoFiGiHeInKrLoMc* (corr. ex eundem *A*) facit *He*²

30 duobus acutiorem a sono *I* incipiens, et tritus modus erit. Si tribus, modus nascitur quartus. Si adhuc uno altius spacio efferatur, erit quinta denuo regione primus. Similiter et in ceteris semper a quinto prior ordo redit.

cap. XIII

DE PROPRIETATE SYMPHONIARUM

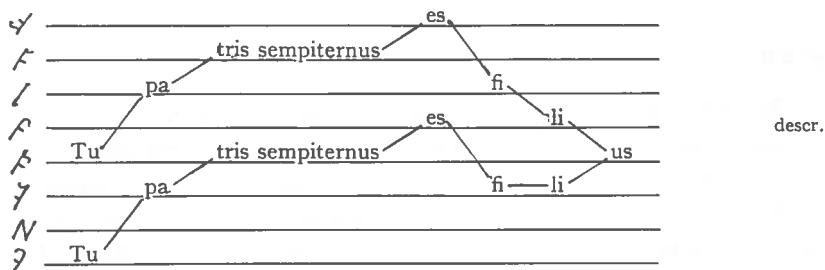
Monstratum¹ nunc, qualiter unusquisque sonus in tetracordo propria sit conditione dispar ab altero ex eorumque concordii diversitate diversae prodeant modorum seu troporum species, dictum³ quoque, quotis locis voces ab invicem distantes singulas consequenter symphonias reddant, nunc⁴ id, quod proprie symphoniae dicuntur et sunt, id est qualiter eadem voces sese in unum canendo habeant, prosequamur. Haec namque⁶ est, quam diaphoniam⁷ cantilenam vel assuete organum nuncupamus. Dicta autem diaphonia, quod non uniformi canore constet, sed concentu concorditer dissono. Quod licet omnium symphoniarum est commune, in diatessaron tamen ac diapente hoc nomen⁹ optinuit.

¹ scil. est *Q* ² Nota *D* ³ scil. est *P* ⁴ Quia superius unus tantum finito uno cantabat aliud. modo autem duo cantabant simul unum cantum, et hoc est proprie symphonia, quando II° vel III^s vel V vel VIII *N* ⁵ scil. consonantiarum, scilicet diatesseron et diapente *P* ⁶ symphonia *P* ⁷ i. e. dissonanciam *K* ⁸ nota *C*⁺; diaphonia *NPS* ⁹ i. e. diaphoniam vel organum *N*

A — Mc

30 duabus *FOTES* (corr. ex -obus *T*), duobus modis *Br* acutiore *Kr* *I* om. *ACD* *QUVHeInLo* *I* *O* incipiens *PSXAdCaFiGi* incipiens trito *D* et om. *FOTES* erit tritus modus *In* [modus]mundus *U* erit modus *BCDMNPQRSUVXAdBrCaDoFiGiHeKrLoMc* si]sed *Lo* tribus et *Ad* 31 modis *ELoMc*, mod *S* nascetur modus *He*² nascetur *BCDMNPQRSUVXCaDoEsFiGiHeInKrLoMc*, noscetur *Br* quartus *F* *BBr* si ... — 32 ... primus om. *J* si]et si *D*, sed *E* efferatur spacio *BCDMNPQRSUVXAdCaDoFiGiHeInKrLoMc*, efferatur altius spacio *N* 32 regione denuo *E* primus *♯B* a *V* semper *O* 33 reddit *X*, dedit *Mc* cap. XIII: inscr. om. *JOTXLo*, loco inscr. De unusquisque sonus in tetracordo et cognitio dispar ab altero tono vel semitonio. LXVIII. *Mc* symphoniorum *B* 1 nunc]est *DSXAdCaFiGiMc*, est nunc *ENPBrEsInLo* (nunc s. l. add. *P*), vero *Kr* 2 sit om. *T* conditione *Es* eorum *He*² diversitate concordii *F* 3 seu] sive *N*, vel *TBr* species seu troporum *FiGi* species]septies *Q* est quoque *Lo* 4 ab]ad *Mc* singulas om. *Kr* symphoniam *Kr* 4/5 redant *L*, reddunt *EEs* 5 nunc]nec *Mc* id om. *InLo* quo *CDMRSUXAdCaKr* symphoniae om. *Kr* id est]idem *LEsMc* 5/6 qualiter *U* 6 in unum sese *TBr* in unum om. *Mc* canendo]cando *S*, om. *Es* canendo habeant]iungant, canendo *J* prosequemur *BrEs*, prosequantur *Mc* hoc *Gi* 7 est om. *F* diophonia *O* assete *Kr* 9 sed om. *Mc* concentum *BrMc*, cum centu *X* di sono *X* 9/10 est symphoniarum *BCFHMNOPQRSUVXAdBrCaDoEsFiGiHe¹KrLo*, est symphoniorum *Mc* 10 est]sit *EBr*, om. *R* et in *X* tamen om. *Do* et diapente tamen *D* tamen ... — 11 ... diatesseron om. *QLo* ac]et *DN*, hac *RMc*

Ac inprimis per diatessaron organici meli ponatur exemplum, utpote si ad subiectam descriptionem duobus sonis interpositis quarto loco in unum canendo vox voci respondeat. Ita:

Sic enim duobus aut pluribus in unum canendo modesta dumtaxat et concord¹⁰ morositate, quod suum est huius¹¹ meli, videbis suavem nasci 15 ex hac sonorum commixtione concentum.

DE AUCTIORE DIAPHONIA PER DIATESSARON EIUSQUE DESCRIPTIO

cap. XIV

Nec solum hac collatione vox simplex¹ si simplici² conferatur, sed et si simplex organum respondeat duplae aut dupla simplici, vel si ambas

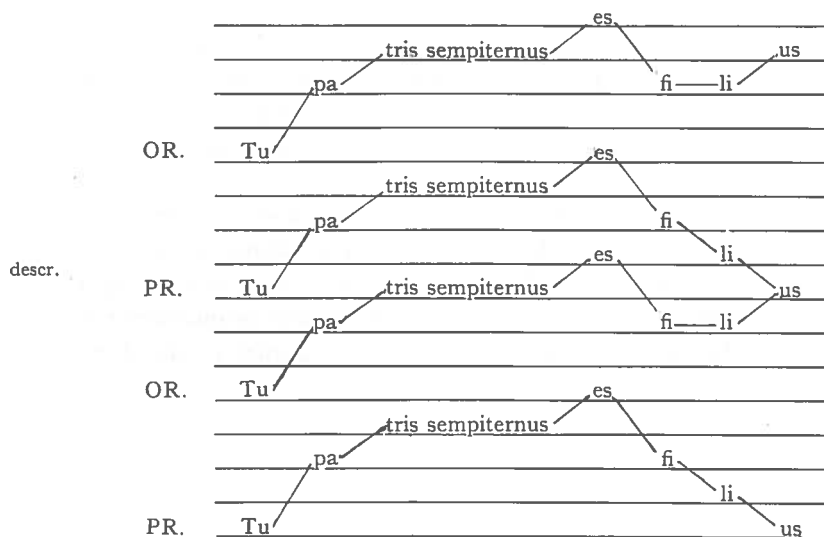
¹⁰ propter deuterum et tritum, in quibus fit suspensio *N* ¹¹ i. e. organici *N*; videlicet diatessaron *P*

cap. XIV: ¹ i. e. principalis *P* ² organo *P*

A — *Mc* (descr. om. *EsLoMc*)

¹¹ ac]at *Kr* utputa *Do* ¹³ vox voci om. *Br* ita respondeat *Ad* respondet *FOTInLo* ita om. *Lo* descr.: loco huius descr. eam cap. XIV add. *Es* not. das. om. *DBr* inter not. das. in deors. ttsttts add. *CEGLMQTUD* *PR* et *OR* initio voc. add. *DH*, fini voc. add. *C* ^{sempite} ^{er} ^{nus} *CU* syll. -tris sempiternus es fi- voc. org. 1 lin. infer. *Q* syll. -li- voc. org. 1 lin. infer. *MN* vox org. etiam in fine (-li-us) 4° loco a voce princ. dist. *BCDEGHKLORTUAdBrDoEsFiGiHeInKr* (syll. fi-li-us 1 lin. super. 3° loco dist. *BHe²*) ¹⁴ sic . . . - XIV, descr. add. post XIX, 41 *He²* sic]sit *MKr* (*N* corr. in sic), si *FiGi*, sicut *Lo*, et *X* aut]vel *FiGi*, ac *Kr* dumtaxat modesta *H* ¹⁵ concord] cordi *Mc* huius om. *Lo* huius meli]huiusmodi *Es* post . . . meli add. id est propter . . . etc. (= gloss. 10) *Mc* nasci suavem *E* suave *Mc* ¹⁶ ex]et *He²* commisionem *Mc* hac om. *VHe* cap. XIV: inscr. om. *CDJMPRSUXAdCaFiGiKrLoMc* de auctiore]descriptio auctioris *Es* auctore *A* (*K* corr. in -iore) diaphoniae *BEs* per om. *B* per diatessaron om. *In* eiusque descriptio]et descriptio eiusdem *In*, om. *BrDo* ¹ nec]hec *He¹*, ec *He²* hac]a *Mc* sed et si *BPBrCaDoEsFiGi*, sed *Mc*, sed et cett. codd. (si s. l. add. *D*) ² simplex *AEGHKL**VHe*, simplum *FJOTBrDoEs*, simpla cett. codd. respondeant *Q* duplae]duplo *A* dupla]duplae *JR*, duplum *FOTBrEs* simplici *AEGHJKL*, simplae cett. codd.

per diplasion³ duplicaveris, senties huiusmodi proportionum voces suaviter ad invicem resonare ad subiectam descriptionem:

RATIO DESCRIPTIONIS EIUSDEM

5 Sive namque simplici cantui duplex adiungas organum, quod potest

³ i. e. per duplum *K*

A — Mc (descr. om. LoMc)

3 diplosion *Q*, diaplasion *BEKr*, diapason *DFHORBrEsInLoMc*, disdiplasion *FiGi* (dis- s. l. *Fi*) multiplicaveris *CDNRSUXAdCaKrMc* senties tamen *Kr* huius *FiGi* propositionum *N* descr.: alio loco (cf. cap. XIII) add. *Es* OR./PR./ OR./PR. om. *BFJMNOQRTBrDoInKr* (hor. loco I/II/III/IIII add. *N*), in lat. dext. add. *CUAd* (*Ad* solumm. voc. supr.) initio lin. in deorsum *h₁h₂h₃h₄h₅h₆h₇h₈h₉h₁₀h₁₁h₁₂h₁₃h₁₄h₁₅h₁₆h₁₇h₁₈h₁₉h₂₀h₂₁h₂₂h₂₃h₂₄h₂₅h₂₆h₂₇h₂₈h₂₉h₃₀h₃₁h₃₂h₃₃h₃₄h₃₅h₃₆h₃₇h₃₈h₃₉h₄₀h₄₁h₄₂h₄₃h₄₄h₄₅h₄₆h₄₇h₄₈h₄₉h₅₀h₅₁h₅₂h₅₃h₅₄h₅₅h₅₆h₅₇h₅₈h₅₉h₆₀h₆₁h₆₂h₆₃h₆₄h₆₅h₆₆h₆₇h₆₈h₆₉h₇₀h₇₁h₇₂h₇₃h₇₄h₇₅h₇₆h₇₇h₇₈h₇₉h₈₀h₈₁h₈₂h₈₃h₈₄h₈₅h₈₆h₈₇h₈₈h₈₉h₉₀h₉₁h₉₂h₉₃h₉₄h₉₅h₉₆h₉₇h₉₈h₉₉h₁₀₀h₁₀₁h₁₀₂h₁₀₃h₁₀₄h₁₀₅h₁₀₆h₁₀₇h₁₀₈h₁₀₉h₁₁₀h₁₁₁h₁₁₂h₁₁₃h₁₁₄h₁₁₅h₁₁₆h₁₁₇h₁₁₈h₁₁₉h₁₂₀h₁₂₁h₁₂₂h₁₂₃h₁₂₄h₁₂₅h₁₂₆h₁₂₇h₁₂₈h₁₂₉h₁₃₀h₁₃₁h₁₃₂h₁₃₃h₁₃₄h₁₃₅h₁₃₆h₁₃₇h₁₃₈h₁₃₉h₁₄₀h₁₄₁h₁₄₂h₁₄₃h₁₄₄h₁₄₅h₁₄₆h₁₄₇h₁₄₈h₁₄₉h₁₅₀h₁₅₁h₁₅₂h₁₅₃h₁₅₄h₁₅₅h₁₅₆h₁₅₇h₁₅₈h₁₅₉h₁₆₀h₁₆₁h₁₆₂h₁₆₃h₁₆₄h₁₆₅h₁₆₆h₁₆₇h₁₆₈h₁₆₉h₁₇₀h₁₇₁h₁₇₂h₁₇₃h₁₇₄h₁₇₅h₁₇₆h₁₇₇h₁₇₈h₁₇₉h₁₈₀h₁₈₁h₁₈₂h₁₈₃h₁₈₄h₁₈₅h₁₈₆h₁₈₇h₁₈₈h₁₈₉h₁₉₀h₁₉₁h₁₉₂h₁₉₃h₁₉₄h₁₉₅h₁₉₆h₁₉₇h₁₉₈h₁₉₉h₂₀₀h₂₀₁h₂₀₂h₂₀₃h₂₀₄h₂₀₅h₂₀₆h₂₀₇h₂₀₈h₂₀₉h₂₁₀h₂₁₁h₂₁₂h₂₁₃h₂₁₄h₂₁₅h₂₁₆h₂₁₇h₂₁₈h₂₁₉h₂₂₀h₂₂₁h₂₂₂h₂₂₃h₂₂₄h₂₂₅h₂₂₆h₂₂₇h₂₂₈h₂₂₉h₂₃₀h₂₃₁h₂₃₂h₂₃₃h₂₃₄h₂₃₅h₂₃₆h₂₃₇h₂₃₈h₂₃₉h₂₄₀h₂₄₁h₂₄₂h₂₄₃h₂₄₄h₂₄₅h₂₄₆h₂₄₇h₂₄₈h₂₄₉h₂₅₀h₂₅₁h₂₅₂h₂₅₃h₂₅₄h₂₅₅h₂₅₆h₂₅₇h₂₅₈h₂₅₉h₂₆₀h₂₆₁h₂₆₂h₂₆₃h₂₆₄h₂₆₅h₂₆₆h₂₆₇h₂₆₈h₂₆₉h₂₇₀h₂₇₁h₂₇₂h₂₇₃h₂₇₄h₂₇₅h₂₇₆h₂₇₇h₂₇₈h₂₇₉h₂₈₀h₂₈₁h₂₈₂h₂₈₃h₂₈₄h₂₈₅h₂₈₆h₂₈₇h₂₈₈h₂₈₉h₂₉₀h₂₉₁h₂₉₂h₂₉₃h₂₉₄h₂₉₅h₂₉₆h₂₉₇h₂₉₈h₂₉₉h₃₀₀h₃₀₁h₃₀₂h₃₀₃h₃₀₄h₃₀₅h₃₀₆h₃₀₇h₃₀₈h₃₀₉h₃₁₀h₃₁₁h₃₁₂h₃₁₃h₃₁₄h₃₁₅h₃₁₆h₃₁₇h₃₁₈h₃₁₉h₃₂₀h₃₂₁h₃₂₂h₃₂₃h₃₂₄h₃₂₅h₃₂₆h₃₂₇h₃₂₈h₃₂₉h₃₃₀h₃₃₁h₃₃₂h₃₃₃h₃₃₄h₃₃₅h₃₃₆h₃₃₇h₃₃₈h₃₃₉h₃₄₀h₃₄₁h₃₄₂h₃₄₃h₃₄₄h₃₄₅h₃₄₆h₃₄₇h₃₄₈h₃₄₉h₃₅₀h₃₅₁h₃₅₂h₃₅₃h₃₅₄h₃₅₅h₃₅₆h₃₅₇h₃₅₈h₃₅₉h₃₆₀h₃₆₁h₃₆₂h₃₆₃h₃₆₄h₃₆₅h₃₆₆h₃₆₇h₃₆₈h₃₆₉h₃₇₀h₃₇₁h₃₇₂h₃₇₃h₃₇₄h₃₇₅h₃₇₆h₃₇₇h₃₇₈h₃₇₉h₃₈₀h₃₈₁h₃₈₂h₃₈₃h₃₈₄h₃₈₅h₃₈₆h₃₈₇h₃₈₈h₃₈₉h₃₉₀h₃₉₁h₃₉₂h₃₉₃h₃₉₄h₃₉₅h₃₉₆h₃₉₇h₃₉₈h₃₉₉h₄₀₀h₄₀₁h₄₀₂h₄₀₃h₄₀₄h₄₀₅h₄₀₆h₄₀₇h₄₀₈h₄₀₉h₄₁₀h₄₁₁h₄₁₂h₄₁₃h₄₁₄h₄₁₅h₄₁₆h₄₁₇h₄₁₈h₄₁₉h₄₂₀h₄₂₁h₄₂₂h₄₂₃h₄₂₄h₄₂₅h₄₂₆h₄₂₇h₄₂₈h₄₂₉h₄₃₀h₄₃₁h₄₃₂h₄₃₃h₄₃₄h₄₃₅h₄₃₆h₄₃₇h₄₃₈h₄₃₉h₄₄₀h₄₄₁h₄₄₂h₄₄₃h₄₄₄h₄₄₅h₄₄₆h₄₄₇h₄₄₈h₄₄₉h₄₅₀h₄₅₁h₄₅₂h₄₅₃h₄₅₄h₄₅₅h₄₅₆h₄₅₇h₄₅₈h₄₅₉h₄₆₀h₄₆₁h₄₆₂h₄₆₃h₄₆₄h₄₆₅h₄₆₆h₄₆₇h₄₆₈h₄₆₉h₄₇₀h₄₇₁h₄₇₂h₄₇₃h₄₇₄h₄₇₅h₄₇₆h₄₇₇h₄₇₈h₄₇₉h₄₈₀h₄₈₁h₄₈₂h₄₈₃h₄₈₄h₄₈₅h₄₈₆h₄₈₇h₄₈₈h₄₈₉h₄₉₀h₄₉₁h₄₉₂h₄₉₃h₄₉₄h₄₉₅h₄₉₆h₄₉₇h₄₉₈h₄₉₉h₅₀₀h₅₀₁h₅₀₂h₅₀₃h₅₀₄h₅₀₅h₅₀₆h₅₀₇h₅₀₈h₅₀₉h₅₁₀h₅₁₁h₅₁₂h₅₁₃h₅₁₄h₅₁₅h₅₁₆h₅₁₇h₅₁₈h₅₁₉h₅₂₀h₅₂₁h₅₂₂h₅₂₃h₅₂₄h₅₂₅h₅₂₆h₅₂₇h₅₂₈h₅₂₉h₅₃₀h₅₃₁h₅₃₂h₅₃₃h₅₃₄h₅₃₅h₅₃₆h₅₃₇h₅₃₈h₅₃₉h₅₄₀h₅₄₁h₅₄₂h₅₄₃h₅₄₄h₅₄₅h₅₄₆h₅₄₇h₅₄₈h₅₄₉h₅₅₀h₅₅₁h₅₅₂h₅₅₃h₅₅₄h₅₅₅h₅₅₆h₅₅₇h₅₅₈h₅₅₉h₅₆₀h₅₆₁h₅₆₂h₅₆₃h₅₆₄h₅₆₅h₅₆₆h₅₆₇h₅₆₈h₅₆₉h₅₇₀h₅₇₁h₅₇₂h₅₇₃h₅₇₄h₅₇₅h₅₇₆h₅₇₇h₅₇₈h₅₇₉h₅₈₀h₅₈₁h₅₈₂h₅₈₃h₅₈₄h₅₈₅h₅₈₆h₅₈₇h₅₈₈h₅₈₉h₅₉₀h₅₉₁h₅₉₂h₅₉₃h₅₉₄h₅₉₅h₅₉₆h₅₉₇h₅₉₈h₅₉₉h₆₀₀h₆₀₁h₆₀₂h₆₀₃h₆₀₄h₆₀₅h₆₀₆h₆₀₇h₆₀₈h₆₀₉h₆₁₀h₆₁₁h₆₁₂h₆₁₃h₆₁₄h₆₁₅h₆₁₆h₆₁₇h₆₁₈h₆₁₉h₆₂₀h₆₂₁h₆₂₂h₆₂₃h₆₂₄h₆₂₅h₆₂₆h₆₂₇h₆₂₈h₆₂₉h₆₃₀h₆₃₁h₆₃₂h₆₃₃h₆₃₄h₆₃₅h₆₃₆h₆₃₇h₆₃₈h₆₃₉h₆₄₀h₆₄₁h₆₄₂h₆₄₃h₆₄₄h₆₄₅h₆₄₆h₆₄₇h₆₄₈h₆₄₉h₆₅₀h₆₅₁h₆₅₂h₆₅₃h₆₅₄h₆₅₅h₆₅₆h₆₅₇h₆₅₈h₆₅₉h₆₆₀h₆₆₁h₆₆₂h₆₆₃h₆₆₄h₆₆₅h₆₆₆h₆₆₇h₆₆₈h₆₆₉h₆₇₀h₆₇₁h₆₇₂h₆₇₃h₆₇₄h₆₇₅h₆₇₆h₆₇₇h₆₇₈h₆₇₉h₆₈₀h₆₈₁h₆₈₂h₆₈₃h₆₈₄h₆₈₅h₆₈₆h₆₈₇h₆₈₈h₆₈₉h₆₉₀h₆₉₁h₆₉₂h₆₉₃h₆₉₄h₆₉₅h₆₉₆h₆₉₇h₆₉₈h₆₉₉h₇₀₀h₇₀₁h₇₀₂h₇₀₃h₇₀₄h₇₀₅h₇₀₆h₇₀₇h₇₀₈h₇₀₉h₇₁₀h₇₁₁h₇₁₂h₇₁₃h₇₁₄h₇₁₅h₇₁₆h₇₁₇h₇₁₈h₇₁₉h₇₂₀h₇₂₁h₇₂₂h₇₂₃h₇₂₄h₇₂₅h₇₂₆h₇₂₇h₇₂₈h₇₂₉h₇₃₀h₇₃₁h₇₃₂h₇₃₃h₇₃₄h₇₃₅h₇₃₆h₇₃₇h₇₃₈h₇₃₉h₇₄₀h₇₄₁h₇₄₂h₇₄₃h₇₄₄h₇₄₅h₇₄₆h₇₄₇h₇₄₈h₇₄₉h₇₅₀h₇₅₁h₇₅₂h₇₅₃h₇₅₄h₇₅₅h₇₅₆h₇₅₇h₇₅₈h₇₅₉h₇₆₀h₇₆₁h₇₆₂h₇₆₃h₇₆₄h₇₆₅h₇₆₆h₇₆₇h₇₆₈h₇₆₉h₇₇₀h₇₇₁h₇₇₂h₇₇₃h₇₇₄h₇₇₅h₇₇₆h₇₇₇h₇₇₈h₇₇₉h₇₈₀h₇₈₁h₇₈₂h₇₈₃h₇₈₄h₇₈₅h₇₈₆h₇₈₇h₇₈₈h₇₈₉h₇₉₀h₇₉₁h₇₉₂h₇₉₃h₇₉₄h₇₉₅h₇₉₆h₇₉₇h₇₉₈h₇₉₉h₈₀₀h₈₀₁h₈₀₂h₈₀₃h₈₀₄h₈₀₅h₈₀₆h₈₀₇h₈₀₈h₈₀₉h₈₁₀h₈₁₁h₈₁₂h₈₁₃h₈₁₄h₈₁₅h₈₁₆h₈₁₇h₈₁₈h₈₁₉h₈₂₀h₈₂₁h₈₂₂h₈₂₃h₈₂₄h₈₂₅h₈₂₆h₈₂₇h₈₂₈h₈₂₉h₈₃₀h₈₃₁h₈₃₂h₈₃₃h₈₃₄h₈₃₅h₈₃₆h₈₃₇h₈₃₈h₈₃₉h₈₄₀h₈₄₁h₈₄₂h₈₄₃h₈₄₄h₈₄₅h₈₄₆h₈₄₇h₈₄₈h₈₄₉h₈₅₀h₈₅₁h₈₅₂h₈₅₃h₈₅₄h₈₅₅h₈₅₆h₈₅₇h₈₅₈h₈₅₉h₈₆₀h₈₆₁h₈₆₂h₈₆₃h₈₆₄h₈₆₅h₈₆₆h₈₆₇h₈₆₈h₈₆₉h₈₇₀h₈₇₁h₈₇₂h₈₇₃h₈₇₄h₈₇₅h₈₇₆h₈₇₇h₈₇₈h₈₇₉h₈₈₀h₈₈₁h₈₈₂h₈₈₃h₈₈₄h₈₈₅h₈₈₆h₈₈₇h₈₈₈h₈₈₉h₈₉₀h₈₉₁h₈₉₂h₈₉₃h₈₉₄h₈₉₅h₈₉₆h₈₉₇h₈₉₈h₈₉₉h₉₀₀h₉₀₁h₉₀₂h₉₀₃h₉₀₄h₉₀₅h₉₀₆h₉₀₇h₉₀₈h₉₀₉h₉₁₀h₉₁₁h₉₁₂h₉₁₃h₉₁₄h₉₁₅h₉₁₆h₉₁₇h₉₁₈h₉₁₉h₉₂₀h₉₂₁h₉₂₂h₉₂₃h₉₂₄h₉₂₅h₉₂₆h₉₂₇h₉₂₈h₉₂₉h₉₃₀h₉₃₁h₉₃₂h₉₃₃h₉₃₄h₉₃₅h₉₃₆h₉₃₇h₉₃₈h₉₃₉h₉₄₀h₉₄₁h₉₄₂h₉₄₃h₉₄₄h₉₄₅h₉₄₆h₉₄₇h₉₄₈h₉₄₉h₉₅₀h₉₅₁h₉₅₂h₉₅₃h₉₅₄h₉₅₅h₉₅₆h₉₅₇h₉₅₈h₉₅₉h₉₆₀h₉₆₁h₉₆₂h₉₆₃h₉₆₄h₉₆₅h₉₆₆h₉₆₇h₉₆₈h₉₆₉h₉₇₀h₉₇₁h₉₇₂h₉₇₃h₉₇₄h₉₇₅h₉₇₆h₉₇₇h₉₇₈h₉₇₉h₉₈₀h₉₈₁h₉₈₂h₉₈₃h₉₈₄h₉₈₅h₉₈₆h₉₈₇h₉₈₈h₉₈₉h₉₉₀h₉₉₁h₉₉₂h₉₉₃h₉₉₄h₉₉₅h₉₉₆h₉₉₇h₉₉₈h₉₉₉h₁₀₀₀h₁₀₀₁h₁₀₀₂h₁₀₀₃h₁₀₀₄h₁₀₀₅h₁₀₀₆h₁₀₀₇h₁₀₀₈h₁₀₀₉h₁₀₁₀h₁₀₁₁h₁₀₁₂h₁₀₁₃h₁₀₁₄h₁₀₁₅h₁₀₁₆h₁₀₁₇h₁₀₁₈h₁₀₁₉h₁₀₂₀h₁₀₂₁h₁₀₂₂h₁₀₂₃h₁₀₂₄h₁₀₂₅h₁₀₂₆h₁₀₂₇h₁₀₂₈h₁₀₂₉h₁₀₃₀h₁₀₃₁h₁₀₃₂h₁₀₃₃h₁₀₃₄h₁₀₃₅h₁₀₃₆h₁₀₃₇h₁₀₃₈h₁₀₃₉h₁₀₄₀h₁₀₄₁h₁₀₄₂h₁₀₄₃h₁₀₄₄h₁₀₄₅h₁₀₄₆h₁₀₄₇h₁₀₄₈h₁₀₄₉h₁₀₅₀h₁₀₅₁h₁₀₅₂h₁₀₅₃h₁₀₅₄h₁₀₅₅h₁₀₅₆h₁₀₅₇h₁₀₅₈h₁₀₅₉h₁₀₆₀h₁₀₆₁h₁₀₆₂h₁₀₆₃h₁₀₆₄h₁₀₆₅h₁₀₆₆h₁₀₆₇h₁₀₆₈h₁₀₆₉h₁₀₇₀h₁₀₇₁h₁₀₇₂h₁₀₇₃h₁₀₇₄h₁₀₇₅h₁₀₇₆h₁₀₇₇h₁₀₇₈h₁₀₇₉h₁₀₈₀h₁₀₈₁h₁₀₈₂h₁₀₈₃h₁₀₈₄h₁₀₈₅h₁₀₈₆h₁₀₈₇h₁₀₈₈h₁₀₈₉h₁₀₉₀h₁₀₉₁h₁₀₉₂h₁₀₉₃h₁₀₉₄h₁₀₉₅h₁₀₉₆h₁₀₉₇h₁₀₉₈h₁₀₉₉h₁₁₀₀h₁₁₀₁h₁₁₀₂h₁₁₀₃h₁₁₀₄h₁₁₀₅h₁₁₀₆h₁₁₀₇h₁₁₀₈h₁₁₀₉h₁₁₁₀h₁₁₁₁h₁₁₁₂h₁₁₁₃h₁₁₁₄h₁₁₁₅h₁₁₁₆h₁₁₁₇h₁₁₁₈h₁₁₁₉h₁₁₂₀h₁₁₂₁h₁₁₂₂h₁₁₂₃h₁₁₂₄h₁₁₂₅h₁₁₂₆h₁₁₂₇h₁₁₂₈h₁₁₂₉h₁₁₃₀h₁₁₃₁h₁₁₃₂h₁₁₃₃h₁₁₃₄h₁₁₃₅h₁₁₃₆h₁₁₃₇h₁₁₃₈h₁₁₃₉h₁₁₄₀h₁₁₄₁h₁₁₄₂h₁₁₄₃h₁₁₄₄h₁₁₄₅h₁₁₄₆*

significare primus versus ac tertius, qui ad secundum versum vicem tenent organi, sive ad duplicem cantum simplex organum referatur, quod versus secundus designat et quartus organum in sui medio continentes, seu et organum gemines et cantum, sive etiam triplum utrumque facias, descripta ad invicem consonat ratione. Possunt enim et 10 humanae voces et in aliquibus instrumentis musicis non modo binae et binae⁴, sed et ternae ac ternae⁵ hac sibi collatione misceri, dum utique uno impulsu vel tribus in unum vocibus actitatis⁶ totidem voces respondent organum.

- 7 Ubi attendendum, ut vox media inter duas non aequo spacio se ad 15 utrasque habeat, quippe cum⁸ in octonario numero unitatis⁹ medietas¹⁰ non sit, verum ab inferiori latere ad cantum diatessaron spacio respondeatur, a superiore vero spacio diapente. Et ut hoc clarius insinuetur ne-scientibus sine fastidio scientium: Si voce virili organizetur simul cum

⁴ ut in dyapason *N* ⁵ ut in bisdyapason *N* ⁶ i. e. frequentatis *N*; frequenter percussis *P* ⁷ *RT D* ⁸ cum in VIII° non sit unitas media *N* ⁹ i. e. unitas non invenitur in medio *P* ¹⁰ dictum unitatis medietas, sed ipsa unitas non sit media *Cu*

A — Mc (7 simplex . . . — cap. XVI, 15 . . . atque *hic rep. C*, post scol. ench. I, 296/97 . . . revertitur. *rep. U*)

6 primus versus significare *Br* primus versus ac tertius significare *T* versus]versum *Mc* ad]a *UMc* versum *om. FTAd* 7 tenet *BrKr*, tenerent *N* 8 et]ac *C²NU¹* quartum *FiGi* in *om. Gi* in . . . — 9 . . . organum *om. Mc* sue *T* medietate (*in marg.* vel medio) *Kr* 9 gemmes *Gi* et cantum]atque cantum *BCDHMNPQRSUVXAdCaFiGiHeKrMc* cantum]quantum *K* 9/10 facias utrumque *FiGi* 10 facies *C²EU¹Br* (*Br s. l. -ias*) consonant *C²U¹* enim]etiam *T* 11 aliquilibus *F* musicis instrumentis *N* binae *om. Br* 12 et binae *om. S*, in binae *Mc* sed et]sed etiam *Kr* et ternae]aeternae *Br* ac]et *DMPRSXAdCaFiGiKrMc* (*M s. l. ac*) hac]hae *Ca* 13 duabus vel tribus *CDMNPRSUVXAdBrCaFiGiInKrLoMc* (vel]ac *DBr*) in unum *om. D* acutatis *L*, accitatis *Mc* voces *om. B* 14 respondeant *O* 15 attendendum est *InLo* ut]dum *He²* duos *S* non]ne *ABCEFGJKLMNOQRTUVXBrDoHeInKrLo* spacio se]spacioso *U¹*, spaciosae *V* se ad]sed *Ca* 16 utrosque *Lo* VIII° ¹⁰ *NAd*, VIII *AG/KL*, octo *E*, octavo *cett. codd.* (*Ca s. l.* vel octonario) 17 ab]ad *T* inferiore *JLo* ad *om. He²* 17/18 respondeatur spacio *D* 18 superiore *AEGHJKL*, superiori *cett. codd.* vero *om. In*, voce *Mc* ut *om. In* claris *Mc* 19 sciendum *He²Mc* organetur *J* simul tum *G*, si multum *L*

20 voce puerili, sunt quidem hae duae voces sibi per diapason consonae; 11
ad eam autem vocem, quam inter se mediam continent, ad quam scilicet utraeque organum respondent, acutior, quae est puerilis, quinto extat loco superior, ea, quae virilis, quarto loco gravior. Sic enim cognato nexu sese mutuo simphoniae ligant, ut quicumque sonus ex hac
25 parte quartana conlatione se habet ad alium, ex illa parte per diplasion quinta regione ad eundem respiciat.

cap. XV

DIAPHONIAE AUCTIONIS DESCRIPTIO PER DIAPENTE

Rursus ubi per diapente diaphoniam tribus seu quattuor vocibus modulatur, vox quae ab inferiori latere quinto loco est, hanc a superiore latere per diplasion necesse est quarto loco ad mediam respondere hoc modo:

¹¹ Nota: Organum per dyapason *N*

A — Mc (rep. CU; cap. XV, 3 hoc . . . — cap. XVI, 39 . . . Boetius om. Lo)

20 pueri *U*² quidem *om. E* hae]eae *K*, aee *Af*, aee *R* 21 autem *om. In* quam inter]qui inter *FiGi* se *om. He*² 21/22 scilicet]videlicet *O* 22 uterque *Mc* respondent organum *D* qua *Ad* 23 extat]exeat *L*, *om. In* loco extat *MN* eo *U*² virilis] puerilis *He* sic]si *He* 23/24 cognatu *T* 24 noxu *K* sese]lese *O*, se *T* simphoniae mutuo *N* 25 quarta *H*, quarna *X*, quartena *U* collocatio *Br* se]sese *EPFiGi*, *om. F* habeat *FLoMc* illa]alia *J* diplasion]diapason *DEFNPCaFi GiInMc* (*N* s. l. add., *Es* corr. in diplasion) quinita *U*² respiciet *H*

cap. XV: inscr. *om. C¹DGJLU²XEsKrLoMc*, loco inscr. Ratio diaphonie *Es* descriptio diaphoniae auctionis *FOTBrDo* diaphoniae]dyanone *He* auctionis *N*, altioris *Ad* per diapente *om. AC²U¹* diapente]diapason *PSAdCaFiGi*, dia^π *O* 1 ubi s. l. add. *F*, *om. OEs* diaphonia *FOTAdDoInLoMc* seu]sive *HN* 1/2 modulatur⁹ *GL* 2 vox quae]voxque *C¹MU²EsMc*, *om. He* inferiore *BMNOQRTVAd BrDoEsHeKr* (*C* corr. in -ri) latere *om. A* a *om. Mc* superiori *CHMUAdInMc* (*C¹* corr. ex -re) 3 latere s. l. add. *PT*, *om. FOBrDoEsFiGi* per *om. Gi* diplasion *ABEHe²Kr*, diapason *FNAdInMc* (*Fi* corr. in diplasion) est *om. U¹* loco *om. U²*

OR. *Sit oria in cula bitur dominus in o ri is. glo do se ta bus*

PR. *Sit oria in cula bitur dominus in o ri is. glo do se ta bus*

descr.

RATIO DESCRIPTIONIS EIUSDEM

Quadripartita huius descriptionis series eodem digesta ordine, quo superior: In primo quoque ac tertio versu organum respondet ad me-

A — Kr Mc (rep. CU; descr. om. Mc)

descr.: OR./PR./OR./PR. om. CFEJMRVXBrIn (hor. loco I O, II P, III O et IIII P add. PFiGi), PR. om. N not das. om. BDFPRSTXAdBrCaFiGiKr notis das. in deors. t s t t add. AEQ, sol. summ. t add. GL, omnibus lineis not. das. add. H (in deors.: $\text{J J J F F F F F F F N ?}$) et CMNOUESIn (in deors.: $\text{A t t t J J J J F F F F N ?}$, N add. t s t etc.) easdem syll. divers. vocum lineis coniung. AGLQ voc. org. infer. et princ. infer. om. J inter lin. aliam melod. eiusdem text. (= mel. 2 iuxta add.) pon. DMNPQRSXAdBrCaFi GiInKr

descr. utriusque melod. (1 et 2)

add. CU (U^1 sol. 2 voc. mel. 1; U^2 hic mel. 1, mel. 2 loco descr. cap. sequ.) 5^{am} voc. (mel. 1) descr. (mel. 2) subi. add. NIn (infin. voc. melod. 2 om. In) Sit et lae -

1 lin. sup. CNQIn $\frac{\text{su}}{\text{bus}}$ 1 lin., -is 2 lin. sup. C $\frac{\text{bus}}{\text{su}}$ (org. sup.) N, (org. et princ.

sup.; -u- om.) In $\frac{\text{bus}}{\text{su}}$ (princ. sup. et org. inf.) N, (org. inf., -u-om.) RIn

$\frac{\text{bus}}{\text{su}}$ (princ. inf.) N $\frac{\text{bus}}{\text{su}}$ (org. sup. et inf.), $\frac{\text{bus}}{\text{su}}$ (princ. sup.),

$\frac{\text{bus}}{\text{su}}$ (princ. inf.) Q descriptionis eiusdem ratio Ad, om. C¹ DJU² XBrMc

eiusdem descriptionis FKr eiusdem om. B 5 inscr. De scriptionis quadripartitae. LXXI. add. Mc quadripartita Mc descriptionis huius Kr descriptionis] ascriptionis T, ascriptionis Es $\frac{5}{6}$ quo superior om. T 6 queque X ac] hac R, a FiGi respondit In, respondent Mc

descr.: Sit gloria . . . cf. Ps. CIII, 31.

dium, in secundo et quarto tertius, qui est in medio, sese cum simplici¹ organo diapason miscet consonantiae, vel certe geminum² portendit organum cum cantu duplici. Ubi etiam aspicias ab inferiore parte tertium versum quinta regione conferri ad secundum ac rursus tertium
10 quarto primumque secundo quartana consonare distantia. Hisque rationibus eae duae simphoniae³ varias miscent dulcesque cantilenas.

cap. XVI QUID DE HIS PTOLOMEUM SENSISSE BOETIUS NARRAT

Hic advertere possumus verioremi videri Ptolomei assertionem, quae eum Boetius contra Pythagoricos sensisse memorat, qui¹ dicunt diapason ac diatessaron non esse consonantiam. Certe² utramvis harum descriptionum duplo et cantu et organo cecineris, ita duplae voci dupla
5 vox sociatur, tamquam si simplex addatur simplici. Necnon si canentes in unum secundum et quartum prioris descriptionis versum iungamus et quintum quarto dumtaxat loco³ ad gravem partem, et sic rite ad

¹ i. e. cum unus organizat *P* ² i. e. sursum et deorsum *N*; supra uni infra alteri *Kr*
³ Dyatesseron et dyapente *N*

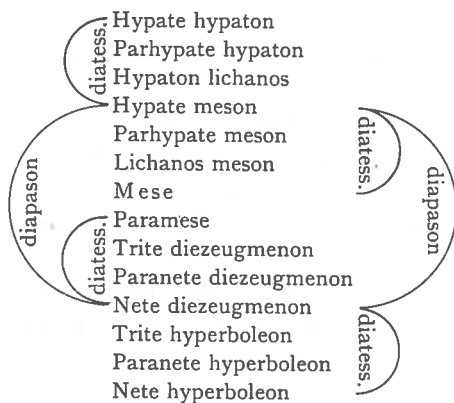
cap. XVI: ¹ pitagorici *P* ² deest si, quam licet addies *** vel non *P* (*post* addies 2 vel 3 litt. eras.?) ³ inferius *P*

A — Kr Mc (rep. CU)

7 et]quet in *Kr* qui est]quidem *Kr* sese]se *T* 8 organo diapason *om. He*² consonantiae]simphoniae *F* geminum certe *FOTBrDoEsIn* protendit *CDMNPRS UXAdCaFiGiHe¹KrMc*, praetendit *He*², portendunt *FJOTDoEs*, portendum *GHL* 9 cum *om. B* duplici cantu *In* duplior *S* ubi]vel *C¹DMRKr* (*N corr. in* ubi, *D s. l.* vel ibi) inferiori *DFHNOTBrInMc* 10 ac]et *DPRSXAdCaFiGiKrMc* rursum *Br* 11 quarta *U*¹ secundum *Mc* quaterna *B* hisque]his *FOX*, his quoque *He* 12 eae *AEGJKLR*, hec *X*, hae *cett. codd.* dulcesque]duplicesque *In*

cap. XVII: *inscr. om. C¹DGJLU²XKrMc* quod *C²PQRU¹VHe* de his *om. In* narret *BEFHKOPQRSTVAdCaEsFiGiHe¹In*, dicat *N* 1 sic (*s. l.* vel hic) *Kr* hic inquit *H* animadvertere *FOTBrDoEs* ad verioremi *L* videre *T* Ptholomei *AGP*, Ptholomei *ELRVCaDoGiHe¹In* Ptolomei assertionem videri *GL*, Ptolomei videri assertionem *FiGi* assertiorem *B* quij]qu *O*, quia *U*¹ qua ... — 2 ... memorat *om. Mc* 2 cum *Ogi* Pitagoricos *EJK*, Pitagoricos *NRSXKr*, Pythagoricos *A*, Phitagoricos *CQTUBrCaIn* sensi se *K*, sesisisse *U*¹ memorat]moverat *X* dicunt *om. S* 3 consonantias *ACEGHJKLQVUDoHeIn, om. B* certe si *X* utramvis harum]utraque divisarum *Mc* horum *QVHe* 4 descriptionum]de septio-num *E* et¹ *om. F* si cecineris *FOBr* 5 si]sis *U*² simplici addatur *DN* canentes]cantes *Emc* 6 et]ad *He* 7 et quintum *om. OT* graviorem *FOTBrEs* partem *om. U*² et² *om. X* rite ad]rite *EsMc*

diapason simpliciter consonat diatessaron. Canamus ad sequentem descriptionem quartum et secundum⁴ adiungentes et primum, et similiter cum diapason eadem⁵ consonantia concordat. Prosequitur idipsum ex 10 Ptolomei sententia praefatus doctor magnificus in quinto musicae rationis volumine hoc modo, acutos quidem sonos in ulteriore parte ponens, citeriore graves, hoc modo.

descr.

⁴ scil. versum *N* ⁵ diatesseron *NP*

A — *Kr Mc* (rep. *CU*; descr. om. *C¹RU²Mc*)

8 consonabit *X* post diatessaron inscr. De nomina cordarum sunt Graece XIII. LXXII., nomina sonorum Proslambānosmenos. Ypatē ypaton. parypatē ypaton etc. (cf. descr.) — Nete yperboleon. (om. Nete diezeugmenon) et postea alteram inscr. De ulterioribus partibus. LXXIII. add. *Mc* canam *U¹* ad]a *Es* 8/9 descriptionem sequentem *Kr* 9 quartam et secundus *Mc* et²]ad *AB*, om. *Mc* et³ om. *U²* similiter]finaliter *Br*, simul *He²* 10 diapason diatessaron *Mc* eandem *U¹* consonantia eadem *N* consonantiam *Mc* prosequatur *ABMc*, om. *T* idipsum] ipsum *Br*, ad ipsum *HJMc* ex]et *K*, om. In 11 Ptholomei *GLDo*, Ptholomei *RVXCafGiHe¹In* praefactus *Es*, praestatus *U¹* quinto]vero *Es* 12 hoc modo om. *Br* modo om. *Mc* quidem om. *H* sonos om. *D* ulteriori *DInMc*, citeriore *AEGHJKL* (*A* corr. ulter-), s. l. vel citer- *DPSAdCa* ponens hoc modo *CDM PRSUXCaFiGiKrMc* 13 citeriore] ulteriore *EGHJKL*, s. l. vel ulter- *DPSAdCa*, caeteriore *Q* hoc modo om. *DMPRSXAdCaFiGiKrMc* descr.: descr. vac. *C¹*, eius loco descr. cap. XV (cum melodia 2; cf. app. crit. pag. 42) rep. *C²* diapason et diatess. om. *QEs* (loco semicirc. angulos pon. *Q*), etiam hor. semicirc. om. *VXHeKr* hypate hypaton et nete diezeugmenon atque hypate meson et nete hyperboleon semicircul. coniung. et diapason et diatesseron add. *C²PU¹FiGiIn* (diatessaron et diapason *In*, solumm. int. hyp. hyp. et net. diez. *C²U¹*) sol. semicirc. dyatessaron et dyapason int. hyp. mes. et net. hyperb. in dext. parte descr., omni. alios in part. sinistr. add. *In* (dyap. et dyatess. ac dyapas. non net. diez., sed net. yperb. fin.)

„Quoniam“, inquit, „diapason consonantia talem vocis efficit coniunc-
 15 tionem, ut unus atque idem nervus esse videatur, idque Pythagorici
 quoque consentiunt, quocirca si qua ei consonantia fuerit addita, inte-
 gra inviolataque servatur. Ita enim diapason consonantiae additur dia-
 tessaron tamquam uni nervo. Sit igitur diapason consonantia, quae
 20 ita sibi consentit atque coniungitur sono, ut una vox quasi unius nervi,
 non quasi duorum mixta pellat auditum. Quamcumque igitur huic dia-
 pason consonantiae consonantiam iunxerimus, servatur integra, quia
 ita iungitur tamquam uni vocolae ac nervo. Si igitur hypate meson et

⁶ vel consonantiam C; audi P

A — Kr Mc (cap. XIV, 7 simplex . . . — cap. XVI, 15 . . . atque rep. CU)

ad paginam praecedentem (descr.): tota descr. iacet in lat. sinistr., nominib. sonor.
 add. A B C etc. — O et hyp. mes. ac parames. et mese ac nete diez. semicirc. (consonat
 diapente huic) coniung. C²U¹ int. nomin. sonor. add. s t t s t t t s t t s t t C²TU¹
 BrDo, A B C D E F G a b c d e f V trite diezeugmenon om. He² paranete diez-
 zeugmenon om. A inter mese et paramese add. trite sinemenon, paranete sinemenon
 et nete sinemenon, semicirc. om. et nomin. sonor. 3^{bu}a column. (7/7/3) ordin. XKr
 hipate M (1 × UBr), ipate 1 × X, ypate JEsFiMc (1 × P) parhipate M (1 ×
 OTU), paripate B (1 × EHVBrcA), parypate EsFiMc (1 × He) hipaton MT
 (1 × BrCa), ipaton 2 × U, ypaton JEsFiMc (2 × ACHKS, 1 × GLUVBrGiHe)
 lychanos CDEKQVEsFiGiHeMc (1 × HPUBrCaIn), lycanos 1 × BDoHe², licanos
 FJmST (1 × BAdDo) lichanos hypaton BCDFMOPSTUXAdBrCaEsFiGiIn
 KrMc diezeugmenon CFOSUXAdBrMc, diez TEs yperb- ABDEFHJKVBr
 DoEsFiMc, hiperb- MCa (2 × O, 1 × TU) -boſ ACGJKHe (1 × HOVKr),
 -b vel -boſ TUEs (2 × FiGi) nominibus sonor. notas Graec. 7 (Hyp. hyp.) 8 9
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50
 (Mese) 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50
 (Nete hyperb.) add. N 14 inquit Kr, in quid
 Mc vocis rep. He² 15 idem om. O nervum Mc videatur iudicatur U² pitagorici
 CGLNXXKr, pythagorici PCaFiGi, phytagorici FiIn, phitagorici ABr, pithagorici
 Mc 16 quosque Gi, om. Kr sentiunt FiGi affirmant et consentiunt Do quo-
 circa si]quocirsi Mc ei]eius Kr ei consonantia fuerit ei He² 16/17 integra . . . —
 . . . additur om. Kr inviolata integraque N 17 inviola tamque Mc 18 tamque
 E quae]qui Gi 19 continuatur Mc ypat- AGHLEsMc, ipat- EJKR, hipat-
 MQTXCaDo hypaten BEFNgiIn, -pate cett. codd. neten NRBr, nete cett. codd.
 diezeugmenon BFOPsXAd utraque enim F haec]hoc Ad 19/20 sibi haec
 ita R 20 ita om. Ad sibi ita DMPSCaDoFiGiMc, sibi ista CUKr consent Gi
 atque]et D iungitur D sono coniungitur Br vox]voce Gi 21 quantumque
 Gi huic]hinc FiGi 22 iunxeris He quia]quae H 23 ita ei D iungitur ita Mc
 tamquam . . . — 25 . . . iungitur om. Mc vocolae]notulae Gi ypat- AEGHJKL
 REsMc, hipate MXCa

14 ss. cf. Boethii de institutione musica libr. V, 9

nete diezeugmenon duae in acutum diatessaron fuerint iunctae, sicut iungitur nete quidem diezeugmenon⁷ ea, quae est nete hyperboleon⁸, 25 hypate autem meson⁹ ea, quae est mese, utraque ad utramque consonabit, et mese ad neten diezeugmenon et eadem mese ad hypaten meson¹⁰, item nete hyperboleon ad neten diezeugmenon et ad hypaten meson. Item, si ad graviolem partem utrisque diatessaron consonantiae relaxentur, erit ad meson quidem hypaten diatessaron¹¹ retinens consonantiam hypate¹² hypaton, ad neten autem diezeugmenon paramese¹³. 30 Consonabitque et hypate hypaton et hypate meson ad neten diezeugme-

⁷ dicit *P* ⁸ nominat *P* ⁹ dicit *P* ¹⁰ per diatessaron *N* ¹¹ genus *P* ¹² nominat *P* ¹³ nominat *P*

A — Kr Mc

24 diezeumenon *FOPSXAd* 24/25 sicut iungitur *BSAdDo*, siē iungitur *COUXBr CaInKr*, siē iungitur *M*, si ē iungitur *N*, si coniungitur *F*, si coniungitur *DPEsFiGi*, sic iungitur *AEGHJKLQTVHe* (iungitur *E*) 25 item et *O* quidem *PDoGi*, quide³ *Mc*, quide³ *CDFOTAdCaEsFi*, qde³ *In*, qdē *NBr*, qdē *Kr*, qdē *RSX*, qdē *U*, qdē *EQHe*, qd est *AGM*, quod ē *KL*, quod est *BHJV* quidem nete *DPRSXAdCaDo FiGiKrMc* diezeumenon *FOPSXAd* yperb- *AEFGHKLOEsMc*, hyperb- *MRTXCa* -boē *EGJKLUFi*, -b *TGi*, -bolis *BCMOQRVDoHeKr*, -bole *A*, -boleos *In* 26 ypatē *AEGHJKLEsMc*, hipatē *MQXCa*, hyatē *He* est *om. B* 26/27 sonabit *Kr*, sonavit *Mc*, consonabunt *AEGJKL* 27 ad¹]a *X* nete *CDFM OPSUXAdCaEsFiGiInKrMc* diezeugmenon ... — 28 ... neten *om. A* diezeumenon *FOSXAdBr* ypat- *EGHJKOPEsMc*, hipat- *MQXCa* -paten *BNTCa*, -patē *cett. codd.* 27/28 mesen *T* 28 yperb- *AFGHKLOEsMc*, hyperb- *MXCa* -bole *GJK*, -boē *UHe²*, -b *T*, -bolis *BCMOQRVDoHe¹Kr* ad¹]et *BO* nete *cf. 27* diezeumenon *BFOSXAdBr* diezeugmenon, si facit diatessaron et diapason *T* et *om. BT* (*T ras.*) ad hypaten]adiaypatē *A* ypat- *AEFGHKLOEsMc*, hipat- *MXTCa* -paten *BEFHNQRTUVXHe¹*, -patē *cett. codd.* 29 utrisque]utrisque *BDPSXBrCaDoFiGiInMc* (*s. l. vel -ris- B*), *s. l. utrius- Ad* utrisque chordis *T* 30 relaxantur *O*, relaxent *T*, relaxetur *X* meson *FOEsInKr*, mesēn *TDo*, mese *Ad*, mesēs *Ca*, semen *Q*, mesen *cett. codd.* quidem *AdEs*, qdem *In*, quide³ *D*, qdē *NCa* (*N corr. qd. v.*), qdē *R*, qdē *CFKMOSTUFiHe¹Kr*, qdē *Br*, qd est *EGLPXHe²*, quod ē *AQVDoMc* (*D corr. quod ē*), quod est *BHJGi* ypat- *AEGHJKLOEsMc*, hipat- *MTXCa* -paten *FVBrEsMc*, -p *T*, -paton *cett. codd.* (-poton *U*) renitens *He*, continens *PFiGi* 31 in hypatē *FiGi* (*Fi del. in*) ypatē ypaton *AEGHJKLEsMc*, hyp- yp- *FFi*, yp- hip- *T*, hip- hip- *MPXCa* neten^a *Kr*, nete *DBr*, neē *T*, nete *Mc* autem *om. Do* die autem zeugmenon *Mc* diezeumenon *BFOPSXAd* paramese *O*, paranese *Es* 32 consonabque *GL*, consonabisque *EHJK*, consonavitque *Mc* -que *om. VHe* et¹]et in *Mc*, *om. X* ypatē ypaton *AEGHJKLEsMc*, hyp- yp- *FFi*, hyp- hip- *T*, hip- hip- *MPXCa* et² *om. He²* et hypatē meson *om. Kr* hipatē meson *MPRTX*, ypatē meson *AEGHJKLEsMc* neten^a *Kr*, nete *ADEFG HJKOSXAdBrInMc* diezeumenon *BFOSXAdCa*, diez² *T*

14 ss. *cf. Boethii de institutione musica libr. V, 9*

non, ad paramesen autem nete diezeugmenon et hypate meson, sed eo modo, ut gravior quae est, ad sibi quidem proximam diatessaron retineat consonantiam, ad ulteriorem vero diatessaron ac diapason, ut hypate hypaton ad hypaten meson diatessaron, ad neten diezeugmenon diatessaron ac diapason. Item nete hyperboleon, quae est acutior, ad sibi proximam neten diezeugmenon diatessaron consonantiam, ad hypaten meson diatessaron ac diapason,“ et cetera. HAEC¹⁴ QUIDEM BOETIUS.

cap. XVII

(DE ORDINE CONSONANTIARUM, CONSONANTIA ET
INCONSONANTIA)

Praeterea de diapason vel disdiapason non est opus amplius descriptione, quae ita naturaliter omni aetati in canendo occurrunt, ut arte tradi non egeant, constatque satis dictum in simphonia disdiapason

¹⁴ scil. dixit *N*

cap. XVII: ¹ De propria mensura simphoniarum *PSCa*

A — Mc (cap. XV, 3 hoc . . . — cap. XVI, 39 . . . Boetius. om. *Lo*)

33 ad]a *O* ad . . . — . . . diezeugmenon om. In parameson *T*, paramese *BrMc* netē *A*, neten *GHJKL* diezeugmenon *FOSXAdBr*, diez *T* et]et ad In y pate *AEGHJKLEsMc*, hipate *MPTXCā* 33/34 eo modo]horum *Mc* 34 gravior vel acutior *X* proxima *Kr* proximam quidem *Ad* diatessaro *V* 34/35 retinet In 35 consonantiam]coninentiam *Es* 36 y pate ypaton *AEGHJKLEsMc*, hyp- yp- *FFi*, hip- hip- *MPTXCā* hypaten]yp- *AEGHJKLREsMc*, hip- *MTXCā*, ip- *P*, -paten *BDLNRVCāDo*, -paton *Br*, -p̄ *T*, -pate cett. codd. diatessaron om. *Mc* netē *TFi*, nete *FOSAdInKrMc* diezeugmenon *FOSXAdBr*, diez *T* 37 diapason ac diatessaron *Mc* ac]hac *R*, ad *He* ite *BO* yperb- *AEFGHJKLEsFiMc*, hyperb- *MPRTXCā* -bole *ABEGJKL*, -boleis *Br*, -bolis *FMOTVDoHe*¹, -bof *FiHe*² 38 sibi om. *JMc* proximam, quae est nete *Br* neten *AEGHJKLQVBrDo*, netē *T*, nete cett. codd. consonantiam . . . — 39 . . . diatessaron om. In 38/39 yp- *AEGHJKLEsMc*, ip- *P*, hip- *MTXCā* -paten *BDNPRAd*, -patē *BrCa*, -p̄ *T*, -pate cett. codd. 39 diatessarum *X* post et cetera. add. Item cordae graves vel

acutae. Diapente et diatessaron simphoniae et remisse et intente pariter consonanti-

am diapason modulatione consona redd . . . *Mc* Haec quidem Boetius om. *CJU* cap. XVII: inscr. ex editione Gerbertina, om. codd. inscr. De diapason vel disdiapason et simphoniis. LXXIII. add. *Mc* 1 pretere *L* dysdiapason *D*, disdisdiapason *G*, bisdiapason *TAdEsKr* vel de *D* est opus om. *Lo* opus]du. *Mc* opus s. l. add. *R*, om. *D* 2 quae]quem *Gi* ita om. *Q* in canendo aetatis *TES* in om. *Br* occurrunt *X*, occurrit *Kr* arte]arti *He*², apte *Mc* 3 tardi *LLo* egeat *OIn* constantque *Ad* simphoniis *ABCFMNOQTUVXBrDoEsHeInKrLoMc*, siphonis *R* bisdiapason *TAdEsKr*, diapason *B*

cap. XVII, 14 — 39 cf. Boethii de institutione musica libr. V, 9

mediam ad utrasque octava regione conferri, extremas sibi loco quinto decimo respondere. Dicendum tamen, quae sit mensura in singulis 5 simphoniis propria. Constat namque diatessaron simphonia ex duobus tonis ac semitonio, diapente vero ex tribus tonis ac semitonio, ex quibus duobus constat simphonia diapason. Igitur absolutissime in diapason simphonia maiore prae ceteris perfectione diversae ad invicem voces resonant. Secunda ab hac est simphonia diapente. At in dia- 10 tessaron quoniam non per omnem sonorum seriem quartis locis suaviter sibi ptingi concordant, ideo nec absolute ut in ceteris simphoniaca editur cantilena. Ergo in hoc genere cantionis² sua³ quadam lege voces vocibus divinitus accomodantur. Per omnem enim sonorum seriem tritus subquartus⁴ deuterio solus a simphonia deficit et inconsonus 15 ei efficitur, eo quod solus⁵ diatessaron simphoniae mensuram excedens 6 tribus integris tonis a praefato sono elongatur, cui extat subquartus.

² i. e. diapason *N* ³ i. e. propria *P* ⁴ quia tritus quartus est a deuterio superposito sibi *N* ⁵ scil. / *N* ⁶ Diatesseron non fit tribus tonis *P*

A — Mc (10 Secunda ... — 13 ... cantilena. in marg. rep. Do)

4 vocem mediam *D* utramque *Mc* extrema *A*, extremasque *Es* 4/5 quinto decimo loco *FOTBrEsInLo* (XV *Br*) quinto *X^{mo} Ca*, XV° *FiGi*, XV *Kr* 5 mensura in]mensuram *Mc* 6 namque]mensura *Q* simphonia]consonantia *D* 7 ac¹]a *U* (*C corr. in ac*), et *DNSEs* diapente ... — ... semitonio *om. QKrMc* vero]autem *CDNPRSUXAdCaFiGi, om. MDo* ex *om. Ad* tonis *om. MDo* ac²]et *DMNTDo* 7/8 duobus quibus *Q* 8 duabus *CDFMNOPRSTUXAdBr CaDoEsFiGiInKrLo* constat duobus *E*, constat duabus *U* (*C corr. in duabus constat*) simphonia constat *D* diapason simphonia *S* 8/9 diepason *E* 9 maiori *DLoIn*, maiorem *L* maiore ... — 10 ... simphonia *om. Mc* ceteris]ceris *Br* ad]ab *FiGiHe²* ad invicem *om. F* 10 est ab hac *DPSXAdCaDo²FiGi* hac]ac *R* est *om. CNRUKr* at]et *In*, atque *Mc* 11 quoniam]quō *THE*, quae *Mc* seriem sonorum *He* seriem *om. Q* quartis ... — 12 ... concordant *om. CQRUXKr*, in marg. add. *MNV* 11/12 sibi suaviter *DH* 12 concordant ptingi *D* 12/13 simphonia caeditur *KRU* (caeditur *R*), symphoniis caeditur *Mc* symphoniaca *L* 13 Ergo ... — 14 ... accomodantur. ante 10 Secunda ... *MNPDo* (*MP invers. corr.*) et in *X* genere *om. He²* 14 vocibus voces *E* enim *om. OInLo*, s. l. add. *M* 14/15 series *Mc* 15 tritus]tribus *Q* post tritus add. gloss. 4 *Mc* (cf. supra, sibi superposito *Mc*) tritus quartus subquartus cod. *San-Blas. del.* (cf. praef. p. IX) sub quarto *In* 15/16 ei inconsonus *FOTBrEs* 16 solus]sonus *Do* (corr. ex solus) 17 tonis]sonis *EsKr*, mensura *Mc* quartus *Br*, subsequartus *He²*

Quapropter et vox, quae organalis dicitur, vocem alteram, quae vocatur principalis, eo modo comitari solet, ut in quolibet tetracordo in
 20 qualibet particula nec infra⁷ tetrardum sonum descendat positione nec inchoatione levetur obstante triti soni inconsonantia, qui tetrardo est subsecundus. Quae ut lucidiora fiant, exempli descriptione statuuntur, prout possit fieri sub aspectum.

descr.

✓	maris				squali			
✗	mine		un		tidi		di	
∫	do		di		ni		que	
♭	li		maris		ni		nis	
♮	cae		mine		un		so	
♯	ta		tidi		di		so	
♭	Rex caeli do		di		Tytanis ni		que	
♮								

Ad hanc descriptionem canendo facile sentitur, quomodo in descriptis

⁷ i. e. sub eo *Kr*

A — *Mc* (24 . . . sub aspectum. *fin. Lo*)

18 quae¹qui *Rg* originalis *He*² 18/19 principalis dicitur *D* 19 ut] *FiGi*, *om.*
T in^t *om. L* 20 infra tetrardum sonum nec positione descendat *BCDFMNO*
QRSTUVXAdBrCaDoEsFiGiHeInKrLoMc descendit *J* 21 inq̄atione *R*, *om. Mc*
 obstant *Es* triti soni]trinsom *Mc* zoni *K* qui]quae *XEs* (*O corr. in qui*), quia *Mc*
 tetracordo *InLo* 22 et ut *He*² lucidiora]inlicidiora *J* statuuntur *Mc* 23 prout]
 ut *Mc* fieri possit *T* sub aspectum fieri *M* descr.: infimam lin. eiusque notam
Nom. CFKMOTUBrDoEsKr, sol. inf. lin. *om. H* inter not. das. in deorsum
 t t s t t t add. *ABDEHQDoEs* 2^{am} part. descr. (*Titanis* . . .) sub. 1^{am} part. (*Rex*
caeli . . .) pon. In 2^{am} part. deform. (et *ti* / *tanis* *℥* *squali* *℥* *di* *℥* *quē* / *so* *℥* *li* *℥*) *Mc*
 not. das. etiam in lat. dext. add. *D* voc. org. *om. OMc*, 1^{am} part. voc. org. (*caeli*
domine maris undi.) *om. In*, 2^{am} part. voc. org. (-*tanis nitidi squalidique*) *om. T* text.
 convert. (*Rex caeli domine squalidique soli, titanis nitidi maris undisoni*) *CNUIn* (cf.
 cap. VII, descr.) *tytanis AEFHJKVHe*, *titanis cett. codd. easdem syllab. amb.*
voc. lineis coniung. AGLVHe syll. *titanis nitidi amb. voc. 1 lin. infer. (inc. N) Q* ult.
 2 syll. voc. org. (-*so-ni* et *so-li*) 1 lin. sub. voce princ. (*℥* et *℥*) add. *CU* in fine
 2^{ae} part. vocem org. 4° loco sub voce princ. pon. et ideo sub parte dext. descr. notas
℥ *Ns* *℥* *℥* earumque lineas add. *Es* 24 inscr. De descriptionis facile canendo.
 LXXXV. add. *Mc* Ad hanc . . . — 28 . . . convenient. in marg. add. *T* descrip-
 tionem]rationem *O* canendo]in canendo *O*, *om. M* facile sentitur canendo, quia
 quomodo *Br*

descr.: *Rex caeli* . . . cf. appendicem B, III (pag. 218)

duobus membris sicut subtus tetrardum sonum organalis vox respon- 25,
sum incipere non potest, ita subtus eundem non valet positione⁸ pro-
gredi et ob hoc in finalitate positionum a voce principali occupetur,
ut ambae in unum convenient.

1

QUOD MODO ALTIORA MODO SUMMISSIORA LOCA
ORGANUM PETAT

cap. XVIII

Ergo quoniam praedicti limitis² oppositione brevi³ diastemate coarta-
tur⁴ et non nisi in tribus⁵ vel quattuor sonis organalis vox spacium
habet, idcirco secundum particularum positionem et loca mutat. Vagan-
tibus enim particulis, dum modo cantilena in sursum prodeat, modo in
ima deponatur et nunc quaelibet particula positionem⁶ habeat circa 5
superiores sonos, nunc circa terminales, aliquando circa graves, sem-
per vox organalis positionum finalitatem eo iure subsequitur, ut subtus
tetrardum sonum, in quem vel finalitas particulae devenerit vel qui⁷
proximus ipsi finalitati suberit, nec ordiri levationem valeat nec rite
finalitatem deponere.

10

⁸ i. e. fine *N*

cap. XVIII: ¹ hoc iniuste (scil. inscr. erasa; cf. app. crit.) *S*; Physiologiam Mathe-
sin *Kr* ² i. e. tetrardi *N*; i. e. triti *PSCa* ³ i. e. triti *P* ⁴ scil. organum *P* ⁵ te-
trardo, archō, et deuterio *P* ⁶ descensionem *N*; pausationem *P* ⁷ scil. tetrardus
DPSCa (scil.]vel *S*)

A — Kr Mc

25 membris duobus *FOTBrEsIn* sicut subtus]si consubtus *Gi* ⁷ tetrardum *F*
OBrEs 26 eandem *In* positionem *InMc* 27 ob *om. Mc* finalite *He*² a *om. GL*
28 convenient *U*

cap. XVIII: inscr. *om. CJUXKrMc*, in marg. add. *S* quod modo]quomodo
DMNOPRSTBrCaEsFiGiIn altiora]auktiora *O* (*T* corr. in altiora) modo²]vel
D, *om. S* loca *om. Br*, s. l. *Es* organis *In* 1 liminis (s. l. vel -tis) *T* diastema
Kr 2 non nisi *J*, nisi *cett. codd.* vel quattuor *om. DPSXAdCaFiGiMc* sonis
*om. He*² originalis *He*², *om. Q* vox organalis *B* 3 non habet *BDPSXAdBr*
CaEsFiGiInMc (non *del. Do*) habent *Mc* idcirco *BGLXBrEs*, ideo *Kr* parti-
cularium *DBrKr* positione *Mc* etiam et *Kr*, et post lacun. *rep. A* mutant
Do 4 enim *om. OMc* partiunculis *Mc* modo¹ *om. Gi* 5 ima]una *FiGiIn* de-
ponetur *O* positione *Mc* 6 terminalis *Gi* 7 vox *om. In* organalis]originalis
*He*² positionem finalitate *Mc* eo]et *J* subsequatur *BCDFMOPQRSTUV*
XAdCaEsFiGiHeKrMc ut]vel *A* 8 devenerit particulae *R* vel² *om. VHe* qui
om. Mc 9 nec]non *X* valeat]valet *Kr*, possit *T* 10 finalitate deponeret *Mc*

Ceptum carmen, exempli gratia:

descr. 1

- 12 Quemadmodum in binis prioribus membris „Rex caeli domine maris undisoni“ et „Tytanis nitidi squalidique soli“ primae tres syllabae, quae

A — Kr Mc (descr. 1 rep. CU)

11 ceptum RVAdBrDoMc, coeptum CPQSUCa, certum AD¹ descr. 1: 2^a pars (Se iubeas ...) in pag. vel col. sequ. BGi, cum 1^a parte in eisdem lineis C¹NU¹X, sub 1^a parte (ut supra), sed sine ulla distantia cett. codd. inter not. das. utriusque part. in deors. add. stttstt et insuper t inter infim. not. 1^{ae} et summ. not. 2^{ae} part. (7 et 4) AEQTDo notis 4, 6, 7 et 7 add. c, g, f et c Kr not. das. etiam in dext. part. descr. add. D lineis notar. 4 et 7 in marg. dext. add. tritus Kr seriem notar. (4 — 7) in 2^a part. non rep., sed continuat N 7 7 FEs (4 om., tts etc. add. Es) Se iubeas ... in infim. lin. 1^{ae} part. (7) inc. et lineas superfluas om. FMc (loco not. das. in deors. A B C D E F G a b c d add., voc. org. om. et ult. 2 ptongos vers. variat [pi 6 is 6 et ma 6 lis 6] Mc) easdem syllab. amb. voc. lineis coniung. AGLQVHe, partim E, solumin. in 2^a part., quem in marg. infer. add., M syll. -dulis venerando voc. org. om. CaFiGi syll. -du- (modulis) et -ri- (variis) vocis org. 2 lin. infer. (6) ABEGHJKLNQVHe, 1 lin. infer. (7) COUBrDoEs syll. -do (venerando) et -re (liberare) voc. org. 1 lin. super. (6) CU (vocis org. 2^{ae} part. Se iubeas etc. om. C²U²) 12 inscr. De primae sillabae quae sonant tetrardum. LXXVI. add. Mc 12/13 maris undisoni]squalidique soli H 13 undis soni In et om. N nitidi om. Mc squalidique soli]maris undisoni H, om. EGJKL, s. l. add. A spalidique Br

descr. 1: Te humiles ... cf. appendicem B, III (pag. 218)

sonant tetrardum γ archoum ♩ deuterum ♩ , responsum organale sub
tetrardo non habent videlicet propter deuteri soni inconsonantiam ad 15
sonum tritum, qui tetrardo est subsecundus, sic et in sequentibus his
commatibus „Te humiles famuli“ et „Se iubeas flagitant“, dum cel-
sioris extent levationis ac positionis, celsiori quoque loco et eadem lege
organum coartatur. Similiter enim in tribus principalibus⁸ sonis tetrar-
do ♩ archoo ♩ deuterio ♩ vox organalis rite sub tetrardo respondere 20
nequit, sed moram in eodem agit, dum in subsecundo eius ratum
responsum non invenit.

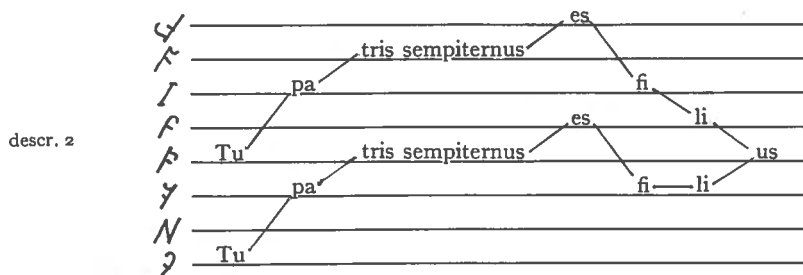
Et ut ad liquidum dinosci valeat, quantum in diatessaron simphonia
praefatorum⁹ duorum sonorum inconsonantia dominetur, statuamus ali-
quid quadrifaria transpositione¹¹ canere, ut appareat, quo modo in diversis 25
transpositionibus diverso¹² quidem modo¹³, sed non diversa lege¹⁴ vox
vocem comitetur.

⁸ quia in his tribus principalis vox est N ⁹ triti et deuteri P ¹⁰ scil. sonorum i. e. protri deuteri triti tetrardi P ¹¹ scil. tonorum DS ; scil. sonorum IIII Ca ¹² quia mutatur modus i. e. pro trito et deuterio in quo fit dissonantia N ¹³ propter transpositionem sonorum P ; sicut in VIII modis N ¹⁴ quia diatesseron per IIII transpositiones canitur P

A — Kr Mc

14 sonant]sonum O , resonant R γ] ♩ $RCaGiKr$, om. $CUVHe$, vac. Q et archoum O , archum DM , archon $PSXAdCaFiGiMc$, archoon F , archos $EInKr$ ♩ om. $CUVHe$, vac. Q ♩ deuterum om. $FiGi$ ♩ om. $CUVHe$ deuter B , deuterus R , deperus Mc organali R , orgalem F 14/15 sub subtetrardo Br 15 tetrarda R tetrardo γ $FOTBrDoEsIn$ propter deuteri videlicet $FOTBrDoEsIn$ sonum In consonantiam $EsIn$, inconsonantia Mc ad]at T 16 tritum sonum B tritum I N qui rep. Q tetrardo ♩ N secundus est tetrardo Br consequentibus $FOTBrDoEsIn$ (*Ad corr. in sequentibus*), subsequentibus He^2 17 et]ut O dum rep. He^2 17/18 excelsioris $FKOTBrDoEs$, celsiores H , celsiori Mc 18 extant R levationis extent $FOTBrDoEsIn$ ac]hac R celsioribus Mc queque Q 19 et organum Es coartatur organum $CDMPRSUXAdCaFiGiKrMc$ coratur He^2 enim]et D in $ADEGHJKL$, cett. codd. om. tribus principalibus]tribus ***** tribus principalis vox est. Principalis Mc 19/20 tetrardo om. GL 20 ♩ , ♩ et ♩ om. $CQUVHe$ archoo $CaFiGiInMc$ ♩] ♩ BD ♩] ♩ BD 21 nequid E , nequivit Kr agit]facit Kr dum]donec (*in marg. vel dum*) D subsecundo]subsectando A , subsequendo Q (*J corr. in -secundo*) sub eius Mc 23 et]sed Mc , sunt Do ad liquidum]aliquid dum Ad , aliquid Mc dignosci D in om. S 23 praefatorum duorum sonorum $AEGHJKL$, duorum tonorum praefatorum T , duorum praefatorum sonorum cett. codd. (*duorum*]ad quintodorum Mc) 24/25 aliquit Do 25 quadrifariam Ad tonorum positione Mc in diversis om. $HeKr$ 27 voce Mc comitetetur He^2

Sit ergo haec prima descriptio, quae et supra digesta est a sono A incipiens et in eundem finiens, ubi simul cum voce principali organalis vox
30 consequatur:

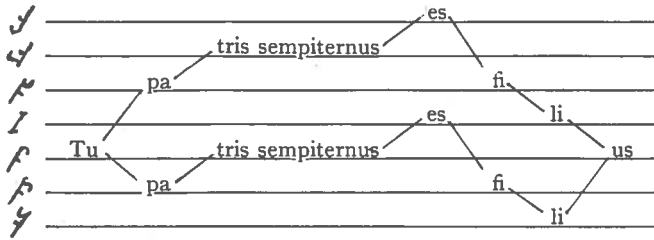
Sic canendo senties, quomodo non obstante deuteri A tritique N soni absonia consonanter regione subquarta imponatur vocis organalis levatio, sed rursum eadem absonia inpediente tetrardum sonum non transit positio¹⁵.

¹⁵ i. e. finis cantus *In*

A — Kr Mc

28 sit]sed *PFiGi*, sic *T* ergo om. *CDMPRSUXAdCaDoFiGiKrMc* sono archo *DoIn* (archo s. l. *Do*) A] J , om. *CQUVHe* 29 eandem *T* finiens]desinens *T* cum voce simul *D* vox organalis *H* vox om. *Mc* 30 consequitur *EsIn*, est *CDMNPRSUXAdCaDoFiGiKrMc*, om. *QVHe* descr. 2: infimam lineam eiusque notam Y add. *ACEGHJKLMNQURUVHeKr* (Y] J *Kr*), sol. not. Y sine lin. add. *T*, Y add. et F om. *B* inter not. das. in deors. t t s t t t s t add. *AENQTDos* (ultim. tom. *DoEs*) not. das. etiam in lat. dext. add. *D*, om. *Br* voc. org. om. *OMc* easdem syll. amb. voc. lineis coniung. *GLVHe*, partim *A* syll. *Tu* patris sempiternus *es* fi- voc. princ. 1 lin. super. (summ. lin. eiusque not. J add., infimas lin. earumque not. Y N Y om.) *Mc* syll. *Tu* voc. princ., patris sempiternus voc. org. et not. F — N 1 lin. infer. *Q* vox org. eodem ptongo (F) inc. ut vox princ. *KN* (*N* corr. *Tu* in subquarto Y) syll. patris sempiternus et fili- voc. org. 1 lin. infer. (sed. corr.) *N* sempite_{er} nus *CU* syll. fili- voc. org. 1 lin. inf. *E*, sol. -li- 1 lin. inf. *BRIn* vox org. etiam in fine 4° loco a voc. princ. distat (-li *Nus* Y) *CGLTUBrFiGi* vox org. ab init. usqu. ad fin. 5° loco distat (ut cap. XII, descr. 1) *Kr* 31 inscr. Quomodo senties canendo. LXXVII. add. *Mc* sic]si *Es* sentiens *U* F deuteri J tritique *H* F et *N*] F et J *ABEGHJKL*, cett. codd. om. 32 consonanter *He*², consonter *Kr*, consonantur *Mc* 33 rursus *CDEFMPRSUVXAdCaDoFiGiHeKrMc*, sursum *Q* transsit *Do*

Sumamus et secundam transpositionem, quae a ♩ incipit et in eundem 35 finit:

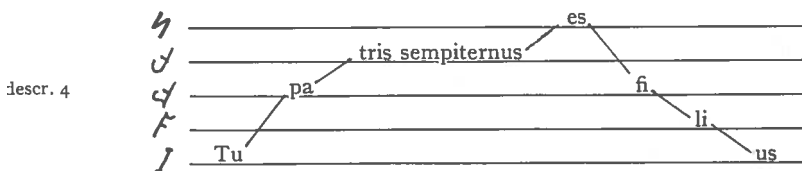
descr. 3

Sic canendo senties, quomodo et in levatione et positione sono ♩ deuterio responsum organale deficiat ideoque ultra ♩ tetrardum non descendat.

Sumamus et tertiam transpositionem, quae sono ♩ trito incipit et 40 finitur:

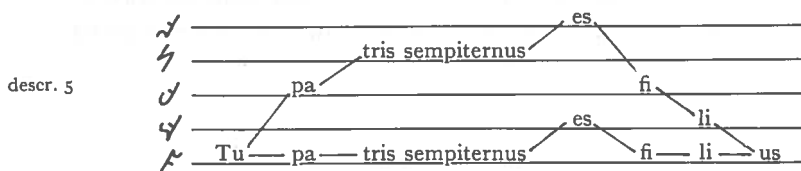
A — Kr Mc (descr. 3 om. Mc)

35 transpositionem]positionem CDMPRSXCadoFiGiMc, impositionem U a]ab Mc a deuterio DAdDoIn a sono FHOTBrEs a ♩] ♩ V, ·a· He eundem]eum Kr 35/36 et in eundem finit om. R 36 finit]desinit Mc finit hoc modo In descr. 3: descr. om. Mc, eandem descr. ut supra (descr. 2) rep. Br ♩] ♩ N inter not. das. in deors. tttstt add. AENQTDos easdem syll. amb. voc. lineis coniung. GL, partim AHVHe syll. -tris voc. org. om. T syll. pa- voc. org. 1 lin. infer. (sed. corr.) N ^{sempite}_{er} nus CU es amb. voc. 1 lin. infer. PFiGi syll. -li- voc. org. 1 lin. super. (♩) BKNVHeKr (Kr corr. ♩) ultim. syll. -us voc. org. add. in fine infim. lin. (♩) Q, sub. infim. lin. (= N) In descr. 3 et subius sequentem descr. 4 coniung. DoIn (inter seriem notar. descr. 3 et 4 add. t Do) 37 senties sic canendo N et¹ om. F levatione]levando OBr in levatione incipiat CDMPRSUXAdCa DoFiGiInKrMc (elevatione DAdKr; incipiat s. l. add. N, del. Do) in positione FOTXHe²Kr, impositione Es, in deponendo Br ♩ om. CQTUES 37/38 deuterio ♩ MMc deuterio om. EGJKL, s. l. add. ADo 38 originale Es deficiat] definiat CDMNPRSAdCaDoFiGiKr (Do corr. -ficiat), diffiniat U, desinat X ultra om. Es ♩ om. CDMQRSUXAdCaDoFiGiInKrMc tetrardum ♩ BFOBrEs (♩] ♩ FFOBrEs) etiam non In 40 et¹ om. Kr tertiam om. Mc a sono CDFNO PRSTUXAdBrCaDoFiGiInKrMc (a s. l. add. C) ♩ om. BMC trito]tercio O, om. CDPRSUXAdBrCaFiGiKrMc, s. l. add. Do incipiat Kr 40/41 et finitur om. Es

Haec transpositio dum potissimum sono vadat $\mathcal{J}$ deuterio, responsum organale apte non recipit.

Sumamus et quartam transpositionem, quae a $\mathcal{F}$ tetrardo inchoat et in
45 eodem finitur:

Sic canendo senties, quomodo a $\mathcal{F}$ tetrardo sono vox organalis incipiat et in eo finiatur nec infra ipsum possit progredi trito $\mathcal{I}$ videlicet obstante sono, qui, ut iam saepe dictum est, ad deuterum extat inconsonus.

A — Kr Mc (descr. 5 om. CU)

descr. 4: $\mathcal{H}\mathcal{J} - \mathcal{I}] \mathcal{J} - \mathcal{I} \mathcal{F}$ Mc inter not. das. in deors. sttt add. AEN QTD^oEs vocem org. in infim. lin. ($\mathcal{J}$, syll. es $\mathcal{F}$) add. T ^{sempite}_{er} nus
CU descr. 3 et 4 coniung. (cf. app. crit. descr. 3) DoIn 42 inscr. De responsum organale. LXXVIII. add. Mc transpositio corr. ex expositio Fi sonum Mc vadit DXAdEs $\mathcal{F}$ vadat N $\mathcal{J}] \mathcal{F}$ ABCDEGHJKLMNQTVUD^oHeIn $\mathcal{J}$ deuterio]deuterio $\mathcal{F}$ BD, om. OTBrEs, s. l. corr. $\mathcal{I}$ trito M 43 aptum In, apertum Mc non apte N 44 quartus Mc a]ab Mc, a sono BEFIⁿ, om. R tetrardo $\mathcal{F}$ In tetrardo om. CDHMNOPQRSTUVXBrCaEsFiGiHeKrMc inchoat] inchoat R, incipit Mc 45 eodem]eundem E, eo Es descr. 5: descr. vac. CU voc. org. om. BrInKr huius descr. loco descr. 1 cap. XII rep. Mc inter not. das. in deors. t s t t add. ADNTDoEs easdem syll. amb. voc. lineis coniung. AHVHe not. das. parum diligenter lineis add. et ideo Tu patris sempiternus es voc. org. 1 lin. super. pon. H tota vox org. (patris . . . etc.) 1 lin. infer. He² syll. fi-li-voc. princ. et -us amb. voc. 1 lin. super. ($\mathcal{H}\mathcal{J}\mathcal{J}$) S 46 inscr. De incipientia vox organilibus. LXXVIII. add. Mc a]ab Mc $\mathcal{F}$ om. O tetrardo $\mathcal{F}$ Kr tetrardo sono $\mathcal{F}$ D tetrardo om. Ad, s. l. add. Do sono om. FO incipit N 47 finiatur in eo Kr in eum Ad finitur FN eodem Do progredi possit Mc praegredi Q $\mathcal{J}$ om. ODo videlicet om. A 47/48 videlicet obstante CFHMOPQRSTUVXBrCaEsFiGiHeInMc, videlicet obstante sono $\mathcal{I}$ DKr 48 ut]et U iam ut In sepe AHJKL, sepe G, cett. codd. om. extat]constat OKr inconsonus]in sono Mc post . . . inconsonus. quaedam alia add. H (cf. append. B, pag. 214)

- ¹⁶ Superficies quaedam artis musicae pro ornatu ecclesiasticorum carminum utcumque in his¹⁷ designata sit; quae certe¹⁸ venerabilem non minus et interius sui speculationem gerit. Cur namque aliqui tam dulci ad invicem commixtione consentiant, alii vero soni sibi misceri nolentes insuaviter discrepent, profundioris divinaeque est rationis et in aliquibus inter abditissima naturae latentis. Constant plurima super hac ratione scripta veterum, in quorum labores et in hac parte nos Dominus intrare concessit, ubi¹⁹ probatissimis argumentis adstruitur, quod eiusdem moderationis ratio, quae concinentias temperat vocum, mortalium naturas modificet²⁰, quodque isdem numerorum partibus, quibus sibi collati inaequales soni concordant, et vitae cum corporibus et compugnantiae elementorum totiusque mundi concordia aeterna coierit.

¹⁶ Nota superficiem *P* ¹⁷ scil. quae diximus iam *P* ¹⁸ quia ex nostro parvo tractatu nihil sui decoris amisit, vel non minus interius quam in superficie *N* ¹⁹ i. e. in laboribus veterum *N* ²⁰ ipsa ratione *P*

A — *Kr Mc* (50/51 . . . non minus fin. *Mc*)

49 ante Superficies . . . 1 lin. vac. *AGKL*, 2 lin. vac. *J*, dialogum de organo (cf. *append. B*, I, pag. 214 ss.) add. *H* superstites *Gi* quadam *Mc* 49/50 cantuum (s. l. vel carminum) *Ad* 50 sit]est *Q* 50/51 quae certe non minus patet, quia ex nostro parvo tractatu nichil sui decoris amisit. *inscr.*: De genere musis. LXXX. etc. (cf. *supra gloss.* 18; *sequ. alia*) *Mc* certe om. In venerabilem non minus et interius sui *A*, venerabilem et interius sui non minus *GHJKL* (non minus sui *K*; non minus]nominis *L*; *corr. ex* non minus et interius sui *G*), non minus venerabilem et interius sui *cett. codd.* 51 gerit sui speculationem *T* cur]quor *K* aliqui]aliqua *E*, alii In 52 ad]in *Br* consentiat *T*, consentiunt *X* (*F corr. in -ant*) 53 discrepant *SDoHe*² (*E corr. in -ent*) divinique *CU* est om. In *Kr* et]ut *He* 54 et inter *S* additissima *Gi* 55 veterum scripta *Ad* 55/56 dominus nos *GL* 56 concessit intrare *T* adstruitur *AGJK*, asstruitur *EHe*¹, arguitur *Br*, astruitur *cett. codd.* 57 quod]que *R* eiusdem]eius *Kr* moderaminis *D* continentias *LRKr* (*T corr. in concin-*), concinentias *HFiGi*, concinentes *Br* temptarat *T* voces *Br* 58 mortalium]inartium *Es* naturam *Es* quodque]quique *R* isdem *AGHJKLOPQ*, hisdem *FNVEsHeIn*, eisdem *cett. codd.* 59 sibi om. *BCDMNPQRSUVXAdCaFiGiHeKr*, s. l. add. *Do* collati sibi *Do* collocati *DSGi* (s. l. vel collati *D*) vita *Br* cum]con *V* 60 compugnatione *Ad*, compugnatio *Br*, compugnantiae *JVHe* totiusque mundi *corr. ex* totusque mundus *M*, s. l. vel totus -dus *Do*, totusque mundus *ABEFGHJKLNOQTVBrEsHe* (s. l. vel totius mundi *N*) 61 post coierit. add. Explicit liber Otgeri de musica. Incipit prologus enchiriadis (*sequ. cap. XIX, inscr. ss.*) *B*, add. quaedam ex musica Isidori Hispalensis et alia (cf. *append. B*, pag. 214 *app. crit.*) *H* (*cap. XIX in hoc cod. invenitur post finem commemorationis brevis, cf. p. 177 app. crit.*)

QUOD IN ALIQUIBUS RATIONIS HUIUS PROFUNDITAS
MINUS SIT PENETRABILIS

Fictum est ab antiquis Aristeum Euridicem nympham Orphei coniugem adamasse. Quemque dum illa se sequentem fugeret, a serpente extincta sit. Orpheum, cuius nomen oreo phone, id est optima vox sonat, in cantore perito seu dulcisono cantu intellegimus. Cuius Euridicem, id
5 est profundam diiudicationem¹, si quis vir bonus, quod² Aristeus interpretatur, amando sequitur, ne penitus teneri possit, quasi per serpentem³ divina intercipitur prudentia. Sed dum rursus per Orpheum, id est per optimum cantilenae sonum, a secretis suis acsi ab inferis evocatur, imaginarie perducitur usque in auras huius vitae dumque videri
10 videtur, amittitur, scilicet quia inter cetera, quae adhuc ex parte et in enigmate cernimus, haec etiam disciplina haud ad plenum habet rationem in hac vita penetrabilem. Siquidem diiudicare possumus, sitne⁴ rata factura meli, dinoscere qualitates sonorum atque modorum et reliqua huius artis; item possumus musicorum sonorum spatia vel vocum

¹ divinationem *P* ² i. e. istud, quod dicimus *P* ³ a sequente vel a serpente *Kr*
⁴ i. e. si non excedens legem suam ascendendo vel descendendo *N*

A — Kr

inscr. om. JX rationis *om. Br* huius rationis *CDMPRSUAdCaFiGiKr* huius] unius *FiGi* minus]animus *CU* sit]est *D* sit penetrabilis]scibilis sit *Kr* penetrabilibus *L* 1 fictum]dictum *EXIn* Euridicen *DJMOPUAdBrCaFiGiHeKr* 2 adamassa *J* quem quae *L*, queque *Es* illam *G* se *om. In* fugeret se sequentem *He*² sequente *U* effugeret *Kr* 2/3 sit extincta *Kr* 3 Orpheon *CDMRUXAdCaFiGiKr* oreophane *M*, orpheone *Kr* est *om. L* 4 perito cantore *L* cantatore *Es* seu in *O* dulcissimo *D*, dulcis sono *R* cantuum *In, om. Kr* Euridicen *cf. 1* (Euridicem *O*, Euridicen *U*) 5 quod]qui *R* 6 prosequitur *In* teneri possit penitus *BCDMNPQRSUVXAdCaFiGiHeKr*, teneri penitus possit *FOTBrDoEsIn* quas *Q* 6/7 per serpentem]a sequente *DMPSXAdCaFiGi* (a *s. l. add. M*), a per sequentem *In*, a serpente (*s. l.* vel per sequentem) *Do* serpentem *BFNOBrEsHe* (*corr. ex sequentem N*), sequentem *cett. codd.* 7 prudentia *om. J* 7/8 id est]et *Gi* 8 optimae *TAd* a]ac *In* suis *om. U* acsi]tamquam *F* 8/9 evocetur *HAd* 9 usque *om. H* 10 ammittitur *D* quia]que *Gi* intercetera]interea *O* 11 cernimus]terminus *Es* haut *KLMOXFi*, aut *RKr*, hoc aut *Gi* habet]hac *F*, hibet *U* 11/12 rationem]s. *l. add. -s Kr* 12 in hac vita *om. X* sed quidem *Gi* diiudicari *R* possumus musicorum *T* sitne]sitve *Es* 13 meli *om. L* qualitate *R* atque]ac *N* 14 item]ita *CU* possumus *XE*s (*A corr. in -umus*) spatiae *N*

1 ss. *cf. Fab. Plac. Fulgentii mitologiarum libr. III, 10, et Ioh. Scotti annotationes in Marcianum Capellam* (ed. C. E. Lutz, 1939) 480, 18/19 (ad § 906)

simphonias ad numerorum rationem adducere, consonantiae atque 15
discrepantiae quasdam rationes reddere. Quomodo vero tantam cum
5 animis nostris musica commutationem⁶ et societatem⁷ habeat, etsi scimus
quadam nos similitudine cum illa compactos, edicere ad liquidum non
valemus. Nec solum diiudicare melos possumus ex propria naturalitate
sonorum, sed etiam rerum. Nam affectus rerum, quae canuntur, oportet 20
8 tet, ut imitetur cantionis effectus⁹: ut in tranquillis rebus tranquillae
sint neumae, laetisonae in iocundis, merentes in tristibus; quae dura
sint dicta vel facta, duris neumis exprimi¹⁰; subitis, clamosis, incitatis et
ad ceteras qualitates affectuum et eventuum deformatis; item ut in
unum terminentur particulae neumarum atque verborum¹¹. In talibus 25
cum iudicatio nostra esse possit, plura sunt tamen, quae nos sub causis
occultioribus lateant. Sunt interdum res, quae et hoc tono et illo tono
12 aequae congruenter recipiuntur, ut cantari possint. Sunt interdum res,
quae minime suum sensum¹³ aequae huic et illi tono attribuant, ita

⁵ animus enim humanus angitur asperis et dulcis delectatur modis *P*; Nota *D* ⁶ scil. in dissonantiis *P* ⁷ in consonantiis *P* ⁸ Non quia res, quae sensu carent, aliquem patiuntur affectum, sed quia nobis illum excitant *PCa* ⁹ i. e. commotiones *N* ¹⁰ scil. oportet *N* ¹¹ pro sermonum *P* ¹² dubium *N* ¹³ i. e. materiam *N*

A — Kr Un (20 Nam . . . *inc.*; 25 In . . . — *scolica I*, 71 Praeterea *om. Un*)

15 adducere]adicere *Br*, reddere *CDNRSUCaKr* (*s. l.* vel adducere *N*) 16 quas-
dam]quosnam *Gi* quomodo]quo *K* vero *om. Gi* tantum *O* 17 musicam *FO*
commutationem musica *FiGi* communicationem *D*, communionem *Es*, comita-
tionem *In*, connexionem vel commutationem *AdCa* (vel]velim *Ca*) et]vel *Ad*, atque
In simus (*s. l.* aliter et sic scimus) *In* 18 nos quadam *Br* dissimilitudine *Kr*,
similitudinem *Do* compacti (*s. l.* aliter -os) *In*, compactas *J* (*G corr. in -os*) edi-
cere]et dicere *In*, educere *He* ad]a *L* 19 possumus melos *DFOTBrDoEsInKr*
20 sed]verum *FOTBrDoEsIn* sed et etiam *Gi* effectus *X* (*M corr. in aff.*) 21
cantationis *In* affectus *BCMPQSTUVCaEsFiGiHeUn* 22 sunt *GLOTUn*
pneumae *R* laeti soni *O* iocandis *JR* in² *om. J* et quae *Ad* dura *H*, durae
cett. codd. (om. He²) 23 sunt *KrUn*, sin *K* dicta aut dicta vel facta *Es* vel]et
He² subitis]subtus *O* 24 quali *He²* affectum *R* eventuum et affectuum *E*
et]vel *Un* eventium *O*, ventuum *U*, evenientium *Kr* deformatus *O* ut *om. H*
25 terminatur *Do* 26 esse possit nostra *Br* sint *Q* tamen sunt *ODO* sub causis
nos *FOBrDoInEs*, sub causis occultioribus nos *T* 27 latent *BCFMNOPQRST*
UVXAdBrCaDoEsFiGiHeInKr Sunt . . . — 28 . . . possint *post 31* . . . fiant. *CD*
MPQRSUXAdCaFiGiKr, *om. HeIn* res *om. D* et¹ *om. F* tono² *om. DT*
28 aequae *om. E* congruenterque *BCDFMOPRSTUXAdBrCaDoEsFiGiInKr*
recipiunt *BCDPQRSUVXAdCaKr* res *om. In* 29 sensum *om. Br* aequae]
atque *He* huic]hinc *Gi* et]atque *FTBrEs*, ac *O* illo *JO* trono *He²* attribu-
unt *D*, attribuant *RHe²* attribuant . . . — 31 . . . fiant. *et 27* Sunt . . . — 28 . . . aequae
om. Kr. ita]it *S*

30 ut, si transponantur, aut priorem dulcedinem non servant aut ad sensum indecentes fiant. Dicuntur ferae atque aves modis quibusdam delectari magis quam aliis, sed quare et quomodo haec aliave sint, non facile investigatur. Igitur quae in hac arte Deo donante sapimus, utamur eis tantum in laudibus Dei, et ea, quae laboriosa veterum indagatione
 35 nobis¹⁴ inventa sunt¹⁵, assumamus in iubilando, celebrando, canendo, quae in prioribus generationibus¹⁶ non sunt agnita filiis hominum, sed nunc revelata sunt sanctis eius. Pandit multa musicae rationis miracula praestantissimus auctor Boetius magisterio numerorum enucleatim
 40 quod continebit excerptum. Huiusce oratiunculae ponamus hic finem.

17

EXPLICIT

¹⁴ dicit *N* ¹⁵ ad nostrum opus *N*; i. e. ad nostrum opus, acquisitive *P* ¹⁶ quasi dixisset inprimis sicut in *Adae* generatione *N* (ade *N*) ¹⁷ Boethius *M*⁺

A — *Kr* (41 explicit fin. *He*²)

30 transponatur *A* aut¹]ad *R* non priorem dulcedinem *P**F**i**G**i* non *om.* *CMQ* *SUX* servant *O* 30/31 adscensum *Es* 31 incedentes *GL* fiunt *CM**PR**SUCaFi* *Gi* atque]et *E* aves]acies *H* quibusdam modis *D**Br* 31/32 magis delectari *D* 32 quam]que *R* et]aut *E* aliene *Gi*, aliene *He*² sint]fiant *O* facile]fatias *R* 33 investigator *Q*, investiatur *L* in hac *om.* *CNRUKr* arte]parte *In*, *om.* *Gi* volente vel donante *NRK**r*, donante vel volente *Ad* eis *om.* *He*² 34 dei laudibus *E* laude *CDMPRSUXCaFiGi*, laudem *Ad* indagatione veterum *He*² 34/35 sunt veterum indagatione nobis inventa *DPSXAdCaFiGi* (sint *D*, nobis *om.* *D*) 35 assumamus nobis *FiGi* celebrando laudando canendo *N* 36 quae]s. *l.* sed illa *Do* imprioribus *Es* 37 sunt revelata *CDMPQRSUAdCaFiGiKr* eius *om.* *Kr* musicae multa *BAd* musicae rationis multa *Br* multa]plurima *N*, *om.* *O* miracula musicae rationis *Do* rationis]artis *E* miracula]misterium *O* 38 poetius *L* magister *H* 38/39 cuncta enucleatim *F* 39 opusculum erit *He*² 39/40 aliquid *DXBrIn* 40 continebit *om.* *He*² excerptum *Kr*, excerptum *RIn*, excerptum *KQEs* huiusce]huius *DPFiGi*, huius et *He*² oratiunculae]ratiunculae *DNOPRSTXAdBrCaFiGiKr* 41 explicit *He*, explicatur *Es*, Laus Deo. Explicit Enchiriadis Oddonis Abbatis de arte musica *Gi*, Explicit liber primus scolicae enchiriadis de musica *N*, Explicit liber primus *In*, Finit liber primus *D*, cett. codd. *om.* *scol. enchir. sequ. immediate in eadem pag.* *BCDEFJLMNOPQRSTUVXAdBrCaDoEsFiGiHeKr*, in nova col. (intermittitur ante Explicit . . . sub tit. De scolica vel scolastica, quae exercitium interpretatur, quod fit inter scholares. Rubrica. tractatul. Dimidium proslambanomenos est mese . . . GS I, 122) *In*, in nova pag. *AGHK* (intermitt. in *AK* tractatul. in compl., quem in append. *C* ed. invenies, et insuper in *K* ab alia manu mensura fistularum Fistulam quam longam latamque volueris . . . , quam ed. *Kl.-J. Sachs*, mensura fistularum *I*, Stuttgart 1970, p. 117-123, atque 2bis lin. interpos. IIII mil. DCC. XC. VII. anni; de cod. *H* cf. pag. 177 app. crit.)

INCIPIT SCOLICA¹ ENCHIRIADIS DE MUSICA

♫: Musica quid est? Δ: Bene modulandi scientia. ♫: Bene modulari
 quid est? Δ: Melos suavisonum² moderari. Sed haec quantum ad ar-
 tem. Ceterum non bene modulari video, si quis in vanis suavitate artis
 abutitur, quemadmodum nec ipse³, qui, ubi oportet, arte uti non novit,
 quamvis quilibet devoto tantum corde Domino dulce canit. ♫: Recte 5
 putas, non nisi bono usu dulcia mela bene fieri, nec rursum sacris
 melis bene uti, si sine disciplina iniocundius proferantur. Quocirca
 cum ecclesiasticis canticis haec disciplina vel⁴ maxime necessaria sit,
 ne incuria⁵ vel imperitia deturpentur, videamus, quibus rebus opus
 sit ad bene modulandi facultatem. Δ: Video plura esse, quae cantorem 10

⁰ Encheirias (*in marg. inf.* Εγχειρίδιον) M⁺; Scholia Ottonis in enchiriadem suam G⁺; Scholia Enchiriadis De Arte Musica Ad⁺; cognoscis me bene et musicam nescio, sed ortum colere scio H (*in fol. praeced.*) ¹ exercicia P; i. e. exercitia, quae fiunt in scola NCa (*in scola*) inter scolasticos Ca ² adverb. D ³ scil. bene modulatur Do ⁴ i. e. etiam N ⁵ i. e. neglegentia K; ignavia vel desidia P

A — He¹ In Kr

inscr. om. J, loco inscr. Incipit liber secundus eiusdem NIn (eiusdem) Capitulum primum In), pars altera X⁺ incipit NRKr, incipiunt DMPSAdCaFiGi, incipitur Es scola AK enchiridiadis (*fortasse recte: adiectivum Graecum ἐγχειριδιώδης i. e. enchiridialis Latine*) H, henchiyadiis D de musica] de arte musica CMPQR-SUVAdCaFiGiHeKr, om. Es pars prima add. EsHe 1 ss. ♫ et Δ ACD FG-HKLM PRSUVBrCaDoEsHeKrWe (*partim* M et D CU; 42 ss. vac. GL, *partim* vac. F), M et Δ BNQXF iGiUn (*part. vac. Q*), ♫ et D Xo, M et D EOTAdTr, vac. JVi, om. (*partim* C) In 1/2 ♫, Δ, ♫ et Δ AGKLTVBrDoHe, JQ vac., Δ, ♫, Δ et ♫ cett. codd. (O corr. ex M, D, M et D) bene] bone Q 2 quid est] quidem U melos] mesos Br suavi sono EVKr (V corr. ex, E in suavisonum), suavis sonum XIn, sua in sono Es, suam sonum Gi moderari] modulari Es haec] hoc DPRSX AdCaKr 3 Δ: Ceterum Es modulare F artis om. B 4 D: Quemadmodum O 5 devotum Q corde] animo T canit] corr. ex canat M post canit. add. : Ita puto. BCDMNPRSUXAdBrCaFiGiInKr ♫] Δ E recte prorsus B 6 putans O uso usu U bene om. Br nec om. U rursum AEGJKL, rursus cett. codd. 7 melis om. Q 8 sit necessaria Ad 9 ne incuria vel abscis. (al. man. add. nisi) V imperitia vel curia Ad deturbentur FO, deturpetur EsKr Δ: Videamus Ca 10 bene om. VHe -ndi facultatem abscis. (al. man. add. -tionem) V Δ] ♫E, om. CRXAdCaKr, s. l. add. M esse om. S

1 cf. S. Aurelii Augustini de musica libr. I, cap. 4

observare oporteat, quae si non noverit, peritus esse non possit. Sed tuum est, haec certius exponere. $\mathfrak{H}$: Alia sunt, quae sibi sonorum proprietates postulat, alia, quae numerositatis poscit ratio, alia, quibus extrinsecus⁶ occurrentibus disciplina canendi sese apte conformat. Δ :
 15 Hi soni qui sunt? $\mathfrak{H}$: Sonos hic ptongos dicimus, id est vocalas in canore concordēs, quae sunt armoniae elementum. Etenim sicut loquela literis, ita constat ptongis armonia. Δ : Quae sunt, quae sibi sonorum proprietates poscit? $\mathfrak{H}$: Ne quid in eis vitiata naturali qualitate absonum fiat. Δ : Quomodo fit haec absonia in ptongis? $\mathfrak{H}$: Si aut ignavius pro-
 20 nuntientur aut acutius, quam oportet. Primo⁷ namque hoc vitio in humanis vocibus et sonorum qualitas et tota leditur cantilena. Quod fit, ubi, quod canitur, aut segni remissione gravescit aut non rite in sursum cogitur. Quod vitium in quibuslibet musicis instrumentis⁹ nequit fieri, eo quod disposito semel ptongorum ordine vox sua sonis singulis
 25 manet. Alia fit dissonantia, quando sonus a sono falso metitur, id est alius pro alio. Tertia dissonantia, quando sonus non respondet sono,

⁶ ut bona vox *N*; eae sunt laetisonae causae vel tristes, quod in laetisonis causis laetae neumae, in tristibus tristes debent fore *P* ⁷ primitus *P* ⁸ prima dissonantia *P*; Prima absonia ex altiori vel depressiori *Kr* ⁹ ut in monochordo *N* ¹⁰ dissonantia II *P*; Secunda, quando sonus pro sono metitur ut semitonium pro tono vel contra *Kr* ¹¹ dissonantia III *P*; Tertia, quando sonus non respondet sono quoto loco oportet, ut, si diapente facere velis, quartum tangas nervum *Kr*

A — He¹ In Kr

11 oporteat observare *Br* oportet *O* si non]nisi *S* possit]poterit *EIn* Δ : Sed *CERXAdKr* (*Meras.*) 12 certius hec exponere tuum est *X* est *om.* *S* haec]hoc *DTXAdIn* certius haec *O* 13 expostulat *Br* numerositatis]morositatis *E* poscit]postulat *FiGi* 14 apte sese *S* conformant *O*, confirmat *CMRUBrKr* 15 hii *DTXAdEsFiGiHeIn* 16 sunt]st *G*, sit *L* armonice *Es* elementum]corr. ex incrementum *A*, elementa *CDEMNPRSUXAdBrCaFiGiInKr* 17 ptongis constat *J* constet *X* ptongus *Br* armonica *Es* armonia ptongis *CDMPRSUXAdCaFiGiKr* sonorum sibi *FOTBrDoEs* 18 ne quid]numquid *O* vitia *Ad* 19 haec absonia fit *R* absonia haec *GL* obsonia *A*, absona *Q* aut]autem *Do* ignavius]inignavius *GJK*, innavius *VHe*, corr. in gravius *O* 20 aut rep. *In* quam]quod *Do* 22 fit]sit *S* signi *VHe* gravascit *DGLMNPRSCaFiGiKr* 22/23 rursum *F* 23 instrumentis musicis *S* nequit]ne quid *JR* 23/24 nequit fieri]non fit *Do* 24 diposito *U*, dispositio *He* singulis sonis *BTEs* 24/25 singulis manet sonis (*sed* corr.) *Kr* 25 alia]altera *CDMNPRSUXAdBrCaFiGiInKr* quando]quod *FODoEs* a falso sono *A* metitur falso *Do* metetur *He* 26 aliud *E* dissonantia fit *CDFMNPRSUXAdBrCaFiGiInKr* (fit]est *F*) quando] quod *Do*

quoto loco oportet. Et haec duo vitia ex eadem quidem causa¹² nascuntur, sed¹³ in hoc differunt, quod illud in eadem fit neuma, hoc vero¹⁴ in praecinendo¹⁵ et respondendo¹⁶. Δ: Haec duo vitia quomodo eveniant, expone.)(: Quattuor sonitibus competenter sibi diversis dum constet 30
 17 armonia, quisque in suo tantum ordine propriam retinet qualitatem, nec in sua sede alteri dat locum, quorum seriem puto iam notam tenes. Δ: Tuae potius insinuationi omnia committo, eos sonos te canente audiam.)(: Ecce canam.

Indita sunt eis antiquitus nomina. Primo, id est gravissimo, protos vel archoos. Secundo 35
 deuterios, qui tono distat a proto. Tertio tritos, qui semitonio distat a deuterio. Quarto tetrardus, qui rursus a trito tono disiungitur. Signis quoque huiusmodi notantur. Primo est nota † dasian inclinum S ad caput ita . Secundo C versum ad caput 40

 Sic se habent in iusum. Sic se habent in sursum. descr. 35

¹² i. e. ex incongrua dimensione *DMPRS* (i. e. *om. PR*); i. e. ex incongrua vel falsa dimensione *N* ¹³ dum unus cantat vel dum unus cantus repetitur bis ter *N* ¹⁴ dum alter cantat et alter organizat vel potius alternatim canendo *N* ¹⁵ in cantando *P* ¹⁶ organizando *P* ¹⁷ Nota propriam qualitatem *P*

A — Heⁱ In Kr We (39 huiusmodi . . . inc. We)

27 quot[quo] *In*, quinto (*s. l.* vel quot[us]) *Kr* vitia duo *NIn* ex]et *E* quidem] quod est *EK* (*in marg.* alii ex eadem quidem *E*), *om. DNTIn* (*in marg. add.* videlicet *N*) *post* causa *add.* ex incongrua dimensione (*cf. gloss. 12*) *Kr* 28 illud quidem *CDMNPRSUXAdCaFiGiInKr* eadem]ea *VHe* fit]sit *O* hoc]haec *AdKr* 29 et *rep. N*, et in *O* veniant *NCaIn* 30 exprime (*s. l.* vel -pone) *Br* copetenter *Gi* 31 propriam]suam *Br* 32 locum dat *F* ut puto *D* natam *K* 33 insinuationi potius *FOTDoEs* insinuationi]institutioni *GL* omnia insinuationi *Br* 34/35 . . . canam. Sic se habent. Indita . . . *Es* *descr. 1*: se]sese (2 ×) *CU* in iusum (sursum) habent *E* *post* iusum et sursum *add. al. man.* cantus *V* iosum *AKr* susum *BCDMPRSUXAdCaEsFiGiKr* Sic in susum (se habent *om.*) *M*] *E*, *DMPRSXAdCaEsFiGiKr* *sup. not. das. add.* *I II III IIII IIII III II I*, *sub. not. IIII III II I I II III IIII N*, 1 2 3 4 4 3 2 1 et 4 3 2 1 1 2 3 4 *In* 35 eis sunt *Kr* eis *om. U* nomina antiquitus *QHe* 36 id est]quidem *S* protho *DCaFiGiHe*, protus *NOU*, prothus *In* arcoos *T*, archaos *Es*, archos *BDKMNPXSAdBrCaFiGiInKr* 37 deuterus *H* qui tono]quinto *LIn* distant *T* tertius *SCa* 38 tritus *T* a *om. K* tetrard *GKLAd*, tetrardos *DEFOPXFiGiInKr* (*R corr. in -us*), detrardus *T*, tetrarchos *N* 39 tono] sono *Br* disiungitur]disiungatur *Es*, distinguitur *E*, distat *CDMPRSUXCaFiGiKr*, *om. Ad* quoque]queque *X*, *om. Kr* notantur]nonantur *U*, *om. We* 40 nota *om. FiGi* † *vac. C*, *om. U* dasian † *DAdBr* dasian]dasiam *X*, dasion *O*, *add. s. l. BP*, *om. EsFiGi* *S vac. CU* *S ad]*sed *O* caput habens *M* ita *om. In* *vac. CUVHe* secundo dasian *In* *C* conversum *CDMNPQRSTUXAdBrCaEsFiGiInKr* 40/41 ita ad caput *CDPQRSUCaFiGi*

ita *℥*. Tertio iota simplex et inclinum ita *℥*. Quarto C supinum ad caput ita *℥*.

Δ : Quomodo his quattuor
tantum armonia ac non
45 potius sonorum constat
multitudine?

35cr. 2 **✕**: Videlicet innumera-
 biles sunt cantilenarum
 soni. Sed quaternis et
 50 quaternis eiusdem con-
 ditionis in levando et
 deponendo sese con-
 sequentibus sonorum
 pluralitas adcrecit, id
 55 quoque me canente
 proba.

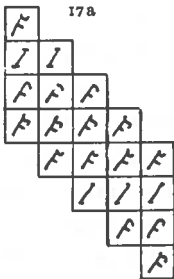
$\frac{F}{F} \frac{F}{F} \frac{F}{F} \frac{F}{F} \frac{F}{F}$

Sic ergo in omni
concordi sonorum
serie per haec vel-
60 uti tetracorda et in
sursum cantilena et
in iusum vadit, et
quaternae socialiter
sibi diversae voculae
65 tamdiu competente
sibi successione co-
herent, donec vel
nimium attenuatae
deficiant vel grava-
70 tione conticescant.

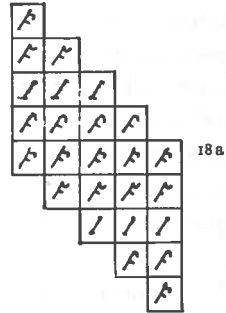
A — He^I In Kr St We (44 tantum . . . inc. St)

41 $\text{♯ om. VHe, vac. CU}$ I iota NIn iota I D simplex iota $CDMPQRSUXAD$
 $CaFiGiKr$ ita² *om. BDS* I *om. VHe, vac. CU* quartus D 42 ♯ vac. CU,
om. VHe 43 Δ *vac. E* armoniis Do 44 non *om. E* 45 constat sonorum
 Es 47 ♯ vac. E 47/48 sunt innumerabiles T 48/49 soni cantilenarum Kr
50/51 conditionis Es 52/53 consequentibus|n sequentibus Es , consonantibus R
54 accrescit Es , accrescet Gi 54/55 ideoque (*in marg. id quoque*) B , idque $FOTDoEs$
55 me canente|manente Q canente|cantante Gf , cantate L , cante K 56 proba
 ♯ CU, * proba P , cett. *codd. om. signum demonst. descr. 2: descr. om. CDMRS*
 $UXADCaEsFiGiKr$, alio loco (*post 85 . . . tonis*) *add. Un descr. (ut supra) duob.*
column. interpon. QVHeStWe, cett. codd. text. continuatim scrib. et descr. in marg. add.
vel in una linea a sinistr. in dext. part. pag. (FOTBrDo; Do not. convert. quasi
iacent. in lat. dext. ♯ ♯ ♯ ♯) int. not. das. tst etc. add. EH infer. 3^{bus} tetrachord.
litter. sonor. A — A — D add. H. in sursum 5^m tetrach. add. EN (A —_a —_d
add. E) infim. 2 tetrachorda una littera (♯ et ♯ = D) coniung. EH (int. ♯ et ♯
sign. distantiae t = ton. add. H!), etiam 3^m et 4^m tetrach. eadem littera (d) coniung. E
non eisdem not. das. rep., sed notas tetrachordorum grav., final. etc. (♯ — ♯ ♯ —
 $\text{♯ ♯ — ♯ ♯ — ♯ + ♯ ♯)}$ pon. P ♯ G medio *add. mese H* 57 sic|sed H
58 sonorum concordii B concore R 59 serie per haec serie Q 60 in *om.*
 $CDMPRSUXADCaFiGiKr$ 61 rursum F 62 in *om. S* iusum $AXKr$ 63 socialiter
om. L 64 voculae diversae TIn 65 tandiu RV copetente M , compente F ,
competenti $FiGi$, suppetente X 66 sibi *om. HSt* 68 nimium|in unum Es
tenuate Br , attenuate X , attenuitate NKr 69 vel|aut F 70 contisciscant $HJKSStWe$,
consistat O

Praeterea singuli soni ex praedictis quattuor suis tetracordis president suis item pentacordis. Tetracordis scilicet, dum per unumquemque eorum quaterni in ordine deponuntur
ita

Pentacordis autem¹⁸, 75
dum uno ad superiorem partem addito
idem fit primus,
qui et extremus,
ita 80

descr. 3/.

Quod itaque sono ♩ archoo incipit ac finitur, pentacordum primum vocamus, et constat duobus tonis, semitonio atque tono. Quod sono ♪ deuterio, pentacordum secundum, et constat tribus tonis ac semitonio. Quod sono ♫ trito, pentacordum tertium, et constat semitonio atque

^{17a} tetracordum *M*; *Un* cf. *append. pag. 248* ¹⁸ praesident *P* ^{18a} pentachordum *M*; *Un* cf. *append. pag. 248*

A — He¹ In Kr St Un We (71 Praeterea . . . — 72 . . . pentacordis. Tetra *abscis*. *St*; *mus. ench. cap. XIX*, 25 *In* . . . — 71 Praeterea *om. Un*)

71 soni singuli *E* praedictis *om. Un* president]resident *FOTDo* 72 pentecordis *KHe* unumque *Br* 73 quaterni]quater *VHe* deponuntur in ordine *S* deponantur *EMHe*, disponuntur *XIn*, ponuntur *EsKrUn* 74 ita *om. CGJLUUn* *descr. 3*: loco *descr. 3* hic *descr. 4* pon. (et vice versa) *K* notis *das. tst etc. add. HEsStWe* notas tonum distantes non lineis, sed paginul. (ut *descr. 7 ss.*) seiung. *F infim. tetrach. ♯ ♯ N ♯* (loco $\text{♩} \text{♪} \text{♫}$) *DFMNPRSXAdCaFiGiInKr* summ. *tetrach. ♯ — ♯ om. O* 2^{bus} inf. *tetrach. litt. sonorum A — E add. E* 76/77 superiora *F*, superioorem *He* 77 partem *om. EF* adito *Es* 78 fit *om. FiGi* 79 et]est *Do, om. DFOQTxEsFiGiUn* 80 ita *om. DMPRSXAdBrCaDoFiGiKr* *descr. 4*: *descr. om.*, in marg. *descriptionem 3 sine not. das. rep. Br K, HEsStWe, F et DFMNPRSXAdCaFiGiInKr* cf. *descr. 3* (♯] ♩ *DRAd*) summa nota ♩ *COPTUDUn*, cett. *codd. ♯* (iuxta ♯ *add. ♯ We*) 4^{or} infer. *tetrach. litt. sonor. D E F G a b c add. E*, in marg. *sin. descr. D — ♯ add. He* 81 quod *om. D* itaque]ita *K ♯ om. DUn* archoo *DNPSXCaFiGiUn*, archos *In, om. Ad* archoo ♩ *A EFGJKL* ac]a *L*, et *DFiGiInSt* 81/82 vocamus primum *In* 82 ex duobus *F* duobis *T* tonis]sonis *Es* atque]et *E*, ac *F* Quod . . . — 83 . . . semitonio. ante 81 Quod . . . *H ♯ om. DUn* 82/83 deuterio ♩ *BPDofGi* 83 deuterio *om. TAd*, s. l. *AV* ac]atque *Br*, et *DENSDoEsFiGiInUn*, de *CU* 84 trito ♩ sono *NIn*, trito ♩ *BFiGi ♯ om. DUn* trito]tritum *O, om. Ad* atque]ac *XAd*, et *S, om. Un*

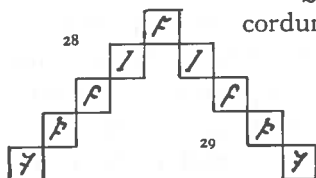
85 tribus tonis. Quod sono ♯ tetrardo, pentacordum quartum, et constat
 tono ac semitonio et duobus tonis. Δ: Tonus quid est? ♯: Legitimum 19
 acuminis vel gravitatis spacium inter sonum ac sonum veluti inter
 cordam et cordam. Δ: Quid vero semitonium? ♯: Semitonia vel lim- 20
 mata dicimus non plena sonorum spacia. Quae tamen suo loco posita 21
 90 et suam sonis proprietatem tribuunt et in concordiae suavitate can-
 tilenam continent. Non suo autem loco posita, dissentire faciunt mela.
 Nam sciendum, in sonorum serie tunc naturalem ordinari qualitatem, 22
 dum naturali ad invicem spacio metiuntur. At si falso metiatur sonus
 a sono, in aliam mox qualitatem migrat coeptumque transvertit
 95 ordinem, et haec ex supradictis duobus vitiis prior dissonantia
 est²³. Δ: Lucida, rogo, exemplificatione aperias, qualiter huiusmo-
 di sese absonia habeat. ♯: Temptabo, prout possum, tu adtentus 24
 adsis. Sonus ♯ deuterus cum semper intervallo semitonii subiunga-
 tur trito ♯, tritus vero a superiore sui parte habeat ♯ tetrardum,

¹⁹ Tonus *N*; quid tonus *P*; ♯ *K* ²⁰ Semitonium *N*; quid semitonium *P*; ♯ *D*
²¹ vis semitonii *P* ²² Nota *D* ²³ dum unus canit *N* ²⁴ prior e duobus *P*; Lauda-
 bilis populus, quem dominus exercituum benedixit dic(ens) *Kr*⁺ (= *Resp.* 7 in
Dominica I Novembris)

A — *He*¹ *In Kr St Un We* (89 suo . . . — 91 . . . autem *abs*cis. *St*)

85 tetrardo ♯ *BTDo* ♯ *om. DEXBrUn* tetrardo]tetrachordo *Un, om. Ad* pen-
 tachordum quantum *rep. T* et *om. Do* 86 ac]a *FiGi, om. DUn* post tonis
 in quinto idem ordo qui in primo *add. D, descr. 2 add. Un* Δ: *om. Gi* quid est
 tonus *NInUn* tonus]tonis *Gi* quid]quidem *K* ♯: *om. Gi* tonus est legitimum
Un legitimus *D* 87 acuminis]acutionis *NUn* (*s. l.* vel acuminis *N*), acutissimis *Q*
 vel]et *FOIn* ac]atque *DE*, et *FNInUn* inter²]intra *Es* 88 Qd *T*, quod *Do*
 vero]est *OUn* semitonia]semitonium *MXUn* 89 dicimus *om. Ca* non]ut *He*
 spacia sonorum *NUn* sonorum]tonorum *DREs* quae tamen spacia *DPSXAd*
CaFiGi 90 et suam]etiam *E* concordiae]corde *VHe*, con- *s. l. add. HJ* suavi-
 tatem *Un* 91 non]nam *Kr* loco autem *F* loca *Gi* posita loco *Un* 92 se-
 riem *X* ordinari]ordiri *BrUn* 93 at]ac *X* 94 a sono *om. CDMRSUXAdBr*
CaKr, in *marg. add. N* migrant *Do* coeptumque]certumque *NInUn* (*s. l.* vel
 ceptum *N*) transvertet *Un*, transmutat *He* 95 ordine *Br* et]ex *S* ex *om. L*,
s. l. add. V 96 Δ: Lucida . . . — 98 . . . adsis. *om. Un* rogo]ergo *X* exemplificatione
FGi, ex amplificatione *O*, exempli fictione *He* 96/97 huiuscemodi *NIn*, huius *Gi*
 97 absonia sese *E* ♯: *om. S* teptabo *B* tu]ut *U* actentus *X*, atentus *CDLR*
UAdBrCaDoEsFiGiHeSt, attentius *OT* 98 adsis]sis *E* (*as- s. l. add. D*), audi
Kr ut sonus *Un* deuterus ♯ *EOEs* ♯ *om. D* semitonio *DoKr* (*A corr. in*
-ii) 98/99 subiungantur *Ad*, subiugatur *ENPSU*, subiungitur *M* 99 ♯ trito
BNInUn ♯ *om. D* sup. tritus *add. ♯ N* superiori *DOAdUn* parte sui
BCDMNOPQRSTUVXAdCaDoEsFiGiHeInKrUn habeat parte *EF* tetrar-
 dum ♯ *BCPUFiGi* ♯ *om. D* tetrardum *om. OTEs*

100 ♩ deuterus vero ab inferiore parte sui habeat ♩ protum, ita: ♩ 100
 Notabis²⁵ in quolibet tetracordo hcs duos ptongos ♩ tetrardum ♩
 et ♩ protum: Si enim ascendendo in sursum proxime post ♩ 100
 ♩ protum sonum metiatur ♩ tritus, veluti post ♩ deuterum, ♩ 100
 26 haec una erit absonia. Item si descendendo in iusum proxime post ♩ 100
 ♩ tetrardum sonum metiatur ♩ deuterus, veluti post ♩ tritum, haec 105
 27 altera erit absonia. Δ : Qualiter? H : Dic recensendo in sursum penta-
 cordum a ♩ tetrardo, ut isdem descendas gradibus.

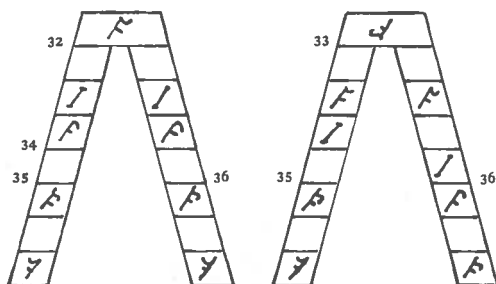
Δ : Dixi. H : Idem et ego dicam, mox
 subiungens aliud³⁰, ubi aliquid a priore
 ordine transmutetur, videlicet³¹ loco tertio 110
 quasi post deuterum metiendo tritum ita

²⁵ i. e. notatos habes *N* ²⁶ I absonia *P* ²⁷ II absonia *P* ²⁸ Consonum hoc disci-
 pulus in sursum recensendo, post descendendo *AdCa* (susum ... descendo *Ad*)
²⁹ discipulus bene *N*; consonum *C* ³⁰ pentacordum *P* ³¹ scil. post tetrardum ♩ *Kr*

A — *He*¹ *In Kr St Un We* (111 ... ita *fin. St*)

100 deuterus ♩ *EAd* deuterus *Un* deuterus vero ♩ *BFOTESIn* ♩ *om. CDP*
RSUXBrCaEsFiGiUn ab]a *Ad* inferiori *DT* sui inferiore parte *Ad* sui
 parte *BCDHMOPQRSTUVBrCaDoEsFiGiHeStUnWe* sui *om. X* habeat ♩
om. Br ♩ *om. DXDo* protum ♩ *FOTAdEs* *descr. 5: § H, cett. codd. om.*
descr. non in marg., sed int. lin. text.: ♩ ♩ ♩ NInKr, ♩ (♩ ♩ om.) Q, ♩ ♩ ♩
DFEs (ante Ita notabis ... D) ♩] ♩ J *descr. om. CGLMOPRSUXAdBrCaFi*
GiUn 100/101 ..., ita: *descr. Notabis ...*] ... Ita notabis ... *CDMPRSUX*
AdBrCaFiGiUn 101 notabis]nobis (*in marg. aliter notabis*) *E*, notabis *corr. ex*
nobis R, notabilis *HeUn* quolibet *om. CDMPRSUXAdCaFiGi* tetracordum *Ad*
 ♩] ♩ *Q* tetrardum ♩ *FPFiGi* tetrardus *A*, tetracordum *Un* 102 ♩ et
RSXCaKrUn ♩] ♩ *X* protum ♩ *BDFPTEsFiGi* enim]autem *In*, vero *Es*
 in sursum ascendendo *NIn* susum *DAd* post *om. Un* 103 ♩] ♩ *X* protum
 ♩ *Un* protum sonum ♩ *D* metiatur sonum *In* ♩ *om. EFGKLO* tritus ♩
JAd tritum *In* veluti *om. In* ♩ *om. FUN* deuterum ♩ *BDOTBrEs*
 deutrum *Un* 104 erit una *OTBrEs* si post iusum *In* descendo *He* iosum
AKr, usum *U* 105 ♩] ♩ *X* tetrardum sonum ♩ *Br* ♩] ♩ *CU*, *om. VHeUn*
 deuterus ♩ *BrDo* deuterum *In*, *om. Es* ♩ *om. FUDUn* tritum ♩ *T* 106 erit
 altera *T* absonia erit *O* post absonia *add. descr. ut 7 vel 9 ss. ascend. ♩ ♩ ♩ ♩*, *de-*
sc. ♩ ♩ ♩ ♩ CU (C add. absonum) Δ: om. FJ recendo *U* 106/07 pentacordum]
 cordam *CDSUXAdCa* 107 a *om. Gi* ♩ *codd., om. BDNPRSXAdCaDoFiGiInKr*
 tetrachordo *HrKr (Kr corr. tetrardo)* uti *CDMNPQSUXAdBrCaFiGiKrUn*
 ut vel *He* hisdem *CNORTUVBrDoEsKrSt*, eisdem *DEFPSXAdCaFiGi*, iisdem
In gradibus descendas *R* discedas *U* gravibus *DU* *descr. 6: om. FBrUn*,
 post 111 ... ita *add. In* ♩ *GLODO* ♩ *JOTDO part. sin. tts add. HWe*,
 ♩ *add. E* ♩ *COTUES* 108 Δ] H *Do* dixi]dic *J* post dixi
 ♩ 106 recensendo ... — 107 ... eisdem *D* idem]item *OIn* moxque *In*
 109 aliquid *om. In* priori *ADTIn* 110 transmittetur *Gi* loco videlicet *A*
 111 metiendo ♩ tritum quasi post ♩ deuterum *NIn* (♩ *om. In*) quasi *om.*
Un quam quasi *FiGi* post *om. FOTDoEs* deutrum *Un*, deutrum *Kr*
 mentiendo *Ca*, mediendo *Do* ita *om. GJKLDO*

descr. 7a/b

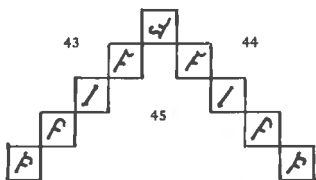
⋈: Numquidnam hic sentis haec gemina pentacorda ad invicem non consentire? Δ: Sentio plane et deprehendo non redire pentacordum secundum ordine³⁷, quo coeptum est. ⋈: Ita est: a *y* tetrardo enim
 115 incipiens³⁸ in *f* archoon³⁹ devenit⁴⁰, quia in priori latere non pervenit ad mensuram *f* deuteri⁴¹, sed breviori intervallo sonus *j* tritus loco deuteri⁴² mensuratur, quod linea, non paginula, interiecta designat.

³² consonum *C*; ⋈: Sursum et hoc consonum *AdCa* ³³ absonum primum *C*; hoc absonum est, quia post protum ponitur vel canitur tritus veluti post deuterum *NPAAdCa Do* (hoc *om. Do*; est *om. AdCaDo*; hoc . . . — . . . quia *om. P*; trito *Do*) ³⁴ Magister bene *N* ³⁵ ascendendo *PAdCa* ³⁶ descendendo *PAdCa* (descendo *Ad*) ³⁷ scil. in prima figura *NPCa* ³⁸ scil. dum recensetur in sursum *PCa* (scil. *om. P*) ³⁹ cum in tetrardum deberet devenire vel devenit *N*; cum in tetrardum debet venire *PCa* ⁴⁰ scil. susum et iusum *Ca* ⁴¹ scil. qui debet esse post protum, ubi semper esse debet tonus *PCa* (debebat *Ca*) ⁴² i. e. post protum retinens intervallum semitonii quasi post deuterum *PSCa*

A — He¹ In Kr Un We

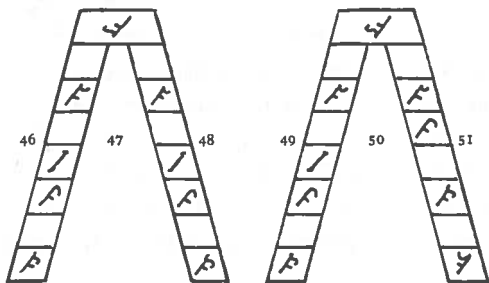
descr. 7a/b: descr. *om. Br*, post 117 . . . designat. add. *In inter not. das. t t t t* (7a) *e t t t t* (7b) add. *CDHMNQRSTUXAdCaDoInKrUn* (s *om. S*) descr. *a_D E_F G_A*, descr. *b_D E_F G_A B_A C_F E* add. *E* descr. *a et b inter se commut. Es* *y_A f_B j_C t_D* (7b) *y_A f_B j_C t_D* (7b) *y_A f_B j_C t_D* *OT* (*M in marg. add.*), *y_A f_B j_C t_D* *BJNKr*, *y_A f_B j_C t_D* *E* *f_B j_C t_D* *y_A f_B j_C t_D* *L*
 112 Numquidnam . . . — 113 . . . deprehendo] Ecce deprehenditur *Un* numquid namque *He* sentis hic *S* hic *om. AEGJKLTx* (*in A ab al. man. add.*) senties *O* non *om. L* 113 pentacordi sonum *CDMNPRSUXAdBrCaFiGiKr* (*N corr. -um secundum*) 114 secundum *om. NBr* ordine *om. He*, ordinem *BCDEF GMNOPRSTUXAdBrCaDoEsFiGiInKrUn* quo] quoque *K* inceptum *DPRS XAdBrCaFiGiKr* ⋈: Ita est: *om. Un a*] Δ: *CDHPUFiGi* *y* a tetrardo *FiGi y* *om. DFUn* tetrardo *y* *AEGJKLx* tetrachordo *In* tetrardo *f* enim *y* *Br* tetrardum *H* enim *om. H* 115 *f* *om. DFGLOTESInUn* archoum *f* *NBr* (*s. l. add. y_A N, f_B j_C Br*) archoon *AEHJ*, archoum *BCFMNOQRSTUVBrCa DoEsHeKrUn*, archum *DPAdFiGiIn*, archioon *L*, archoun *K*, archon *X*, archoon *corr. ex* archion *GWe* quia] qua *M* priore *BTEsFiGi* (*B corr. -ri*) letere *J* 116 *f* *om. Un* *f* deuteri mensura *Kr* deuteri *f* *In* deutri *Un*, deuter *U* bre] viori . . . — 117 . . . pa] ginula *om. U* breviter *Un* breviori tamen *R* intervallos *J* *I* *om. DUⁿ* 117 deutri *Un* pagina *T* designat interiecta *F* adesignat *K*, signat *O*, designati *Do*

⌘: Dic etiam pentacordum a ♪ proto.

descr. 8

Δ: Dixi. ⌘: Dicam et ego hoc idem, dehinc paululum ab hoc ordine declinans 120 in sequenti latere ♪ deuterum sonum ♪ tetrardo quasi / trito subiungam ita

descr. 9a/l

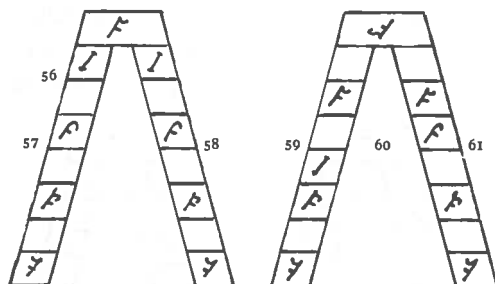
52 ⌘: Sensisti et hic pentacordum ab ordine declinasse nec reverti, ut coe-

43 discipulus bene *N*; dis<cipu>lus *P*; hoc latus ascendendo canitur a discipulo *AdCa* 44 hoc descendendo *AdCa* 45 consonum *C*; Consonum utrumque *AdCa* 46 consonum *C*; Magister bene *N*; magister *P*; hoc a magistro ascendendo *AdCa* 47 Consonum utrumque *AdCa* 48 hoc descendendo *AdCa* (descendo *Ad*) 49 Et hoc inconsonum descendendo, quia post tetrardum metitur deuterus in loco triti *N*; as<cendo> *P*; ascendendo consonum *AdCa* 50 absonum secundum *C*; absurdum *P* 51 des<cendo> *P*; descendendo inconsonum *AdCa* 52 Nota quia prima fecit semitonium, tum fieri deberet tonus. Tercia vero tonum, ubi deberet fieri semitonium *D*

A — He¹ In Kr Un We

118 ⌘:] Δ: *G*, vac. *CFJU*, om. *BELMOQSTXAdCaDoEsUn* etiam et *Gi* ♪ a *Tr* In proto ♪ *DGT* ♪] ♪ *X*, s. l. add. ♪ *N*, del. *G*, om. *LDoUn* descr. 8: descr. om. *MBr*, post 122 ... ita (loco descr. 9) add. In int. not. das. part. sin. t s t t add. *HWe*, amb. part. add. *CU* ♪] ♪ *Un* ♪] ♪ *Q* 119 Δ:] ⌘: *G* et om. *TDo* et ego] ergo *OTEs* ego] cogo *GL* 120 paululum *FV* ab hoc ordine paululum *Kr* ab om. *Un* 121 lateri *R* ♪ om. *KUn* deuterum ♪ *F* deuterum *Un* deuterum sonum ♪ *Br* deuteri *Kr* 122 ♪] ♪ *X*, om. *InUn* tetracordo In tetrardo ♪ *FBr* ♪ om. *DFKBrUn* trito ♪ *AEFGJLO* subiungens *CDEMNPRSUXAdBrCaFiGiInKr* subiungens ita] ♪ *J* ita om. *Un* descr. 9a/b: descr. vac. *Br*, post 119 Δ: Dixi. add. In int. not. das. t s t etc. add. *CDHMNQRSXAdCaInKrUnWe* ♪ (9a)] ♪ *J* ♪ (9a)] ♪ *B*, om. *Q*, subter add. ♪ *J* ♪ (9a, p. sin.))] ♪ *Un* descr. 9b eadem quae 9a *E* ♪ (9b)] ♪ *O* ♪ (9b)] ♪ *P*, ♪ *N* In (intra descr. insuper add. ♪ *FF* ♪ *N* In) ♪ ♪ (9b)] ♪ ♪ *QU* ♪ (9b)] ♪ *Es* 123/24 ceperat *Un*

pit? Δ : Sensi utique. X : Videsne B proto sono inchoatum⁵³ Y tetrardo
 125 finiri? Δ : Prorsus video. X : Adtende etiam, quomodo, si utrumque
 latus per haec non plena intervalla lesero⁵⁴, rursus ad sonum, a quo
 coepit, redeat⁵⁵. Sit pentacordum Y tetrardi

scr. 10a/b

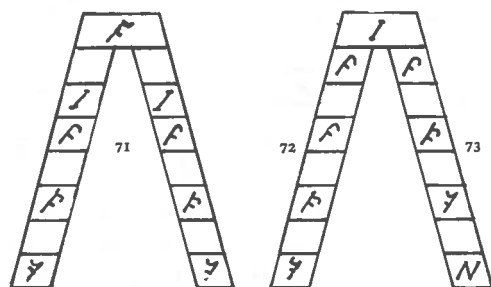
X : Hoccine sensui tuo patuit? Δ : Patet prorsus et describendo oculis
 et sonando auribus in neutro latere ordinem perstitisse. X : Limmata
 130 ergo haec non plena spacia⁶² vocari solent et per ea interdum vel modus
 a modo transfertur vel per eadem restituitur, sicut in cantibus satis

⁵³ scil. cum proto finiri debuisset *N*Ca (scil. *om. N*) ⁵⁴ quia a tetrardo incipit et
 in tetrardo finitur *N* ⁵⁵ yronice, vel minime redeat *P*Ca (redeat legendum *Ca*)
⁵⁶ Consonum utrumque *AdCa* ⁵⁷ Magister bene *N*; ascendendo *AdCa* ⁵⁸ de-
 scendendo *Ca* ⁵⁹ hic in ascendendo male canitur, cum post archum tritus loco
 semitonii metiatur pro F *N*; hic in ascensu canitur post archon tritus loco semitonii
 veluti post deuterum *AdCa* (archoum *Ca*) ⁶⁰ utrumque inconsonum *P*; incon-
 sonum utrumque *AdCa* ⁶¹ hic in descendendo male canitur, cum post tetrardum
 deuterus loco semitonii metiatur pro trito J *N*; hic in descensu canitur deuterus post
 tetrardum loco semitonii veluti post tritum *AdCa* ⁶² i. e. semitonio *Kr*

A — He¹ In Kr Un We

124 Δ : *om. FiGi* utique] itaque *F* vidensne *E*, vides *H* B] J F *N*In, *om.*
CHUEsUn proto F *O*Br, a proto F *D* proto sono F *T* sono protho *Ad*
 inchoatur *Q* Y] F *CPSTUBrFiGi*, Y F *N*In, *om. DVHeUn* tetrardo F *T*Br
 tetrachordum *In* 125 Δ : *om. VHe* video prorsus *CDMPRSUXAdCaFiGiKr*
 vidio *U* si]se *U* 126 lesere]resere *A* rursum *N*In a quo]unde *Es* 127 inceptit
In sit etiam *In* Y] F *HTWe*, X *CU*, *om. ADEFGKLPRSVXAdCaEsFiGi*
HeKrUn, *vac. J* tetrardi Y *N* tetracordi *EIn* (s. l. aliter tetrardi *E*) *descr.*
10a/b: *descr. in marg. add. Br*, post 128 ... patuit? *add. In* *int. not. das. t t s t*
etc. add. DHMNQRSXAdCaInKrUnWe (s. *om. S*) *descr. 10b eadem quae 10a SX*
descr. 10a et b inter se commut. KT F (10a)] Y *O* J (10b)] F *T* J F (10b)]
 J F *E* F J (10b)] F F *CU* F (10b) *om. FiGiUn* 128 tui *X* patet *AdKr*
 et *om. X* describendus *L* 129 neutro *Q* perstitisse ordinem *Br* perstitisse
EFJK, praestitisse *CDUGi* 130 ergo]igitur *Br* vel *om. Do* modum *Gi*
 131 a]ad *X* eandem *XEs*

observari poterit. Δ : Num⁶³ pro vitiis ea⁶⁴ reputabimus? X : Vitia nimium sunt, sed sicut barbarismi et soloecismi metris plerumque figuratim intermiscentur, ita limmata interdum de industria cantibus inseruntur. Sed adhuc alia vitia videamus. Tertia⁶⁶ enim fit absonia primae contraria⁶⁷, utpote si in priore latere a⁶⁸ f deuterio veluti a f proto⁶⁹ alius metiatur deuterus⁷⁰ abusivo spacio, id est iusto longiore. Sit itaque rursus pentacordum tetrardi, cui haec vitii species subiungatur

descr. 11 a/

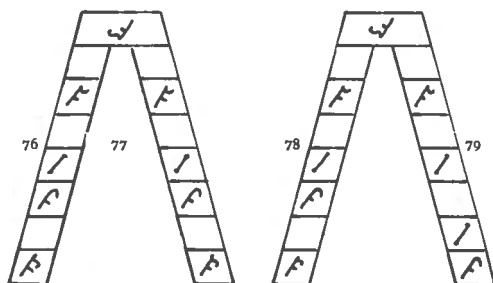
⁶³ scil. quando non ponuntur in suo loco *MPRSKr* (scil. *om. S*; non ponuntur] ponantur non *R*, mittuntur non *M*; in suo loco *om. Kr*); scil. quando non suo loco ponuntur *Ca*; quando in suo loco non ponuntur *N* ⁶⁴ scil. non suo loco posita *N* ⁶⁵ III absonia *E*; descendendo *Kr* ⁶⁶ Quia prima habet post protum spacium semitonii scilicet iusto brevius, haec habet post deuterum spacium toni iusto longius, cum post deuterum alius deuterus metiatur quasi post protum *NCa* (haec habet non suo loco, sed in fine post . . . protum add. *Ca*) ⁶⁷ quia in prima ubi semitonium pro tono, in hac vero tonus pro semitonio in primo latere *Kr* ⁶⁸ a: post deuterum *Ca* ⁶⁹ cum metiri debeat tritus *NCa* ⁷⁰ quia semitonii locus est post deuterum superius naturaliter, modo erit tonus *Ca* ⁷¹ consona *AdCa* ⁷² hic male *N*; inconsonum quia non rite dimensum *AdCa* ⁷³ hoc illesum *AdCa* (inlesum *Ca*)

A — He¹ In Kr Un We

132 num]non *CUEs*, istum (in marg. aliter num) *E*, num corr. ex nam *K* pro vitiis]provinciis *J* vitiis]vitio *S* ea *om. Un* reputavimus *B*, reputamus *O* 133 barbarismi *A*, barbarismi *Q*, barbarismus *Es* soloecismus *Es*, soloecismi *JQ*, soloecismi *K* 134/35 inferuntur *Do* 135 adhuc]hoc *U* vitia *om. E* enim]autem *In*, *om. S* fit]sit *RHe* absonia fit *O* 136 utputa *In* si]sicut *Es* priori *DFOPXBrIn* deuterio f *ADEFGJKLUn* deuto *Un*, deuto *E* deuto veluti f *Un* voluti *R* f] f *X*, *om. FOTBrEs* proto f *D* alios *U* 137 deustrus *Un*, f deuterus *Es*, *om. Ad* abusive *Q* longire *U* 138 pentacorda *Q* tetrardi f *NIn* cuius *DUn* species vitii *CDMNPQRSUXAdCaFiGiInKrUn* (vitii]iudicii *Kr*) subiugatur *EVHeUn*, subiungitur *GL*, subiungantur *U* descr. 11 a/b: descr. vac. *Br* inter not. das. t t s etc. add. *DHMQRSXAdCaInKrUnWe* (s *om. QS*) descr. 11 b eadem quae 9 b *In* f (11 a)] f *M* f (11 b)] f *N* (11 b)] f *N* *ABEGJKLQ* *VHeUn* f (11 b)] f *O* lat. dext. 11 b idem quod lat. sin. *NT*, idem quod 11 a *DMPRSXAdCaEsFiGiKr*

Δ: Deprehendo et absoniam istam. Ξ: Vide et quartam absoniae for-
mam in hoc genere⁷⁴, quae est contraria⁷⁵ secundae, id est si in sequenti
latere a / trito quasi a ♪ tetrardo tritus alius metiatur. Sit pentacor-
dum a ♪ proto

lescr. 12a/b

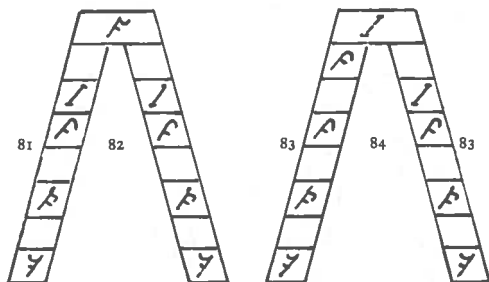
Δ: Et id dinosco, quia pro eo, quod a / trito sono ♪ deuterus meti-
retur, abusive⁸⁰ tritus a / trito quasi a ♪ tetrardo, longiori quam
145 oportuit metiatur spacio. Ξ: Quod si etiam tale pentacordum subiunga-

⁷⁴ scil. in quo fit spacium iusto longius *PCa* (scil. *om. P*) ⁷⁵ quia secunda post tetrardum, ubi recipi debet tritus, usurpat deuterum, quarta contra post tritum, ubi recipi debet deuterus, usurpat tritum *PCa* (tritus]tritum *Ca*; contra quarta *Ca*); quia in illa semitonium in hac tonus, sed in secundo latere *Kr* ⁷⁶ bene *N* ⁷⁷ consona *AdCa* ⁷⁸ hoc sanum *AdCa* ⁷⁹ istud lesum *AdCa*; hic male *N* ⁸⁰ inproprie *P*

A — He¹ In Kr Un We

139 seprehendo *X* istam absoniam *F* vide]unde *T* absoniae quartam *Un*
140 in]et in *X* quae est]quae *OTEs* secundae contraria *Un* si *om. FQU*
sequenti]quenti *J* 141 *I om. E* trito *I D* ♪ *om. TUn, vac. J* tetrardo ♪
ADEFGJKLXDoEs (♪ *vac. J*) tritus] *I* tritus *HTWe, I Kr* alius *I Do*
altius *Un* 142 ♪ *I X, om. H* proto ♪ *DTBrInKr* (♪ *ita Kr*) *descr. 12a/b:*
descr. vac. Br inter not. das. t s t etc. add. DHMNQRSTXAdCaInKrUnWe
(s *partim om. QS*) *loco descr. 12a/b eadem quae 13a/b Q lat. dext. 12b idem*
quod lat. sin. EOPUDoFiGi ¹⁴³ ♪ (12b)] ¹⁴⁴ ♪ *MXEsKr, I T* 143 Δ: *om.*
ET sed et id *In* pro eo]protho *In* *I om. DDoUn* trito *I BFB* trito *om.*
Kr ♪ *om. DLBrUn* deuterus ♪ *ADE* deutruss *Un* 143/44 metietur *Es*,
mentiretur *Gi* 144 tritus] *I* tritus *OT*, tritus *I BrDoEs* *I a HWe* a²]ad *X*
♪ *om. CDMNOPQRSTUXAdBrCaDoFiGiInKrUn* quam]qui *Ca* 145 oportet
Un spacio metiatur *EOTAdBrEsUn* Ξ: *om. JO, ab al. man. add. A* tale
etiam *F* petacordum *U* 145/46 subiugamus *U*

mus, quod his viciis utroque ledatur latere, huiusmodi erit absonia. Sit pentacordum tetrardi

desc. 13a,

Δ: Absonum certe, nec suave quid resonans. X: Hoc ergo intellecto, qualiter sonus a sono falso metitur, videamus, quomodo et hoc eveniat, ut, si, quotis locis oportet, soni ad sonos non respondeant, concordantia 150 ad invicem mela non resonent. Δ: Et id utique posco. X: Huc, inquam, ades, ac vide, quomodo in tetracordis vel pentacordis quaternae varietatis ordo disponitur, ut⁸⁵, quotus ab alio quilibet constet sonus, liquido contempleris. Nam sicut in coloribus, si sint quaterni et quaterni locati ex ordine in lineamque dispositi, verbi gratia 155 rubeus, viridis, gilbus, niger, necesse est, ut quisque color tribus

⁸¹ bene *N* ⁸² utrumque sanum *AdCa* ⁸³ hic male *N* ⁸⁴ utrumque lesus *AdCa*
⁸⁵ quod post protum sit deuterus, hinc tritus, post tetrardus *N* ^{85a} Nota *N*

A — He¹ In Kr Un We (148 Δ: Absonum . . . — 224 . . . hoc modo des. We)

146 quod]quid *O* latere ledatur *DFPRSTXAdCaFiGiInKr* (latere in marg. add. *Fi*) huiusmodi]huius *Gi* absonia erit *E* 147 tetrardi *NIn*, tetrardi *F* *Es*, tetrardi *F* ita *D* desc. 13a/b: desc. vac. *Br*, post 151 . . . resonent. add. In inter not. das. t t s etc. add. *DHMNQRSTXAdCaInKrUnWe* (s om. *QS*) *I* (13a) om. In lat. dext. desc. idem quod 12b *C* *F* *F* *F* *F* (13a)] *F* *F* *F* *F* *DPSXAdCaEs FiGiKr* (*F*] *XCaKr*), *F* *F* *F* *F* *F* *F* (13b) corr. ex *F* *M* 148 Δ: om. *G* certe om. *U* quid]quod *FODoEs* resonas *FOBrDoEsUn* (*ET* corr. -ans), sonans *X* ergo]igitur *Br*, om. *Ad* 149 falso om. *Kr* metitur falso *Br* videamus *Do* et quomodo *H* conveniat In 150 concordantiam *Un* 151 mela ad invicem *BCDMNPQRSUVXAdCaDoFiGiHeInKrUn* id]hoc *Un* utique id *Es* depono *Un* 151/52 huc inquam ades ac om. *Un* 152 inquit *D*, inq' *R* adest *D*, addes *O* ac]et *FiGi* vel]ac *FES* vel pentacordis om. *Kr* 153 varietatis om. *B* disponuntur *B* ab alio om. *Kr* 153/54 constet om. *S* 154 si sint verbi gratia *H* si sint s. l. add. *E* sunt *Es* 155 in lineamque dispositi post 156 . . . niger *BCDH MNPQRSVXAdCaFiGiHeInKrUn* (del. et s. l. ante 155 verbi gratia add. *C*; lineam namque *X*; disposita *Un*) 155/56 verbi gratia s. l. add. *D*, hic. om. (cf. 154) *H* 156 viridis *X* nigerve *Es* quisquis *D* color om. *Kr*

aliis interpositis per quintana loca reperiatur, ita et in sonis evenit, ut, dum sese nova semper iteratione consecuntur, cuique in utramque partem quintis locis a suo compare respondeatur. Δ : Quomodo inquis
 160 compares⁸⁶, qui acumine et gravitate sunt dispares? $\mathfrak{H}$: Acumine quidem sunt et gravitate differentes, quadam tamen sibi sunt⁸⁷ naturali socialitate concordēs. Deinde sonus quisque quem in hoc aut illo latere secundum habet, in alio latere habet quartum, quem tertium in hoc latere, eundem tertium in alio. Sed haec dixerim iuxta quod in continuatione
 165 tetracordorum quaternae varietatis ordo disponitur. Δ : Ad dinoscendum autem, quis sonus ille vel ille sit, velim cognoscere in singulis suae proprietatis qualitatis. $\mathfrak{H}$: Iure id poscis. Etenim lucente prius sonorum proprietatis qualitate minus erratur in ceteris. Sed haec posse dinoscere facili exercitacione obtinebitur. Ergo sume aliquid canere⁸⁸, quod in
 170 sonum verbi gratia $\mathfrak{P}$ archoum⁹⁰ finiat, aliud mox subiungendum, quod

89

⁸⁶ scil. sunt *N* ⁸⁷ videlicet positione tonorum et semitoniorum *N* ⁸⁸ scil. ab archō vel finalis vel superiore *PCa* ⁸⁹ Hic propone tibi exemplum de psalmis, qui canuntur alternatim i. e. subiungendo *N* ⁹⁰ tuncque erit dorius *P*; tunc est primi tropi *Ca*

A — He¹ In Kr Un

157 aliisque *Es* quitana *F*, quinta *In* loca *om. K* reperiatur]inveniatur *Br*
 158 sese]se *OTBrDoEs* semper nova *TEs* iteratione semper *D* consequuntur
Gi, consequantur *Kr* 159 Δ : *om. U* inquis *om. Un* 159/60 compares inquis *NIn*
 (inquis]dicis *In*) 160 et *corr. ex* vel *E* sunt]sint *Un, om. Br* dispares sunt *E*
 $\mathfrak{H}$: *om. AU* 161 et gravitate sunt *DFO* differentes et gravitate *NIn* sunt² *om. OTBrDoEs*
om. H 162 societate *CDFMNOPRSUXAdCaEsFiGiIn*
KrUn deinde]denique *Br* quisque sonus *OTBrDoEs* aut]vel *NAdInUn*
 aut ... — 163 ... hoc *om. J* in illo *CDNPRSUAdCaFiGiInKr*, in alio *X*
 163 secundum ... — 163/64 ... latere *s. l. add. A* habet secundum *Ad* alio]
 altero *F* quartum habet *NIn* 164 alio latere *CDMNPRSXAdBrCaFiGiKr*, illo
 latere *S* Δ : Sed ... *QVHeUn* (cf. 165) dixeris *Un* quod *rep. X* conti-
 nationem *O* 164/65 tetracordorum continuatione *F* 165 tetracordarum *Do*
 quartae *Un* Δ : *om. QVHeUn* (cf. 164) 166 qui *Es* sonus *om. E* ille sonus
 vel ille *F*, ille vel ille sonus *Un* velim]veli *U*, vel in *VHe*, veluti *Un* dinoscere *F*
 suam *X* 166/67 proprietate *Un* 167 id poscis]adiposcis *L*, poscas *R* 168 pro-
 prietatis]qualitatis *Es, om. D* haec]hoc *DSXAdKr, om. R* posce *R* 169 facile
FOTDoEs, -le *s. l. add. N* exercitio *HJ*, exercitatio *K* ergo]ego *K* sume]
 summe *Gi*, sine me *Kr* canere *om. S* 170 $\mathfrak{P}$ *om. DPRSXAdCaFiGiKrUn*
 archoum $\mathfrak{P}$ *Br* arch *AGK*, archoon *H*, archium *VHeUn*, archuum *Q*, archon *Ad*,
 archum *DPSXCaFiGi* finiat *corr. ex* fiat *A*, finiatur *Es* subiungendo *DAdEs*,
s. l. vel -do Ca

ab eodem⁹¹ sono incipiat vel a suo compare superiore sive inferiore⁹², sive inchoet a sono ♯ tetrardo, aut a sono / trito, aut a sono ♯ deuterio. Igitur nisi id, quod subiungendum est⁹³ et a sono ♯ archoo incipit, aut equale ponas cum finali sono praecedentis meli, eodem dumtaxat ♯ archoo, aut quinto loco⁹⁴ superius seu quinto loco inferius, id autem, quod 175 a sono ♯ tetrardo inchoat, aut secundo loco⁹⁵ inferius aut quarto loco⁹⁶ superius, porro id, quod a sono / trito inchoat, aut tertio loco inferius⁹⁷ aut tertio loco superius⁹⁸, at vero illud, quod a sono ♯ deuterio incipit, aut secundo loco superius⁹⁹ aut quarto loco inferius¹⁰⁰, ad subiectam sonorum descriptionem, minime id, quod subsequitur, concordare pot- 180 est¹⁰¹ cum eo quod praecedit. Et in omnibus sonis idem evenit, ut

⁹¹ quo praecedens cantus incipiebat *D* ⁹² tunc concordat id quod succinitur cum eo quod praecinitur *PCa* ⁹³ scil. sive aliud sive idem *Ca* ⁹⁴ i. e. per diapente *Kr* ⁹⁵ scil. ab archoo *DPCaKr* (scil. *om. D*) ⁹⁶ scil. ab eodem archoo *PCa* ⁹⁷ scil. non concordabit *N*; scil. ab archoo *DPCaKr* (scil. *om. D*; ab *om. Kr*) ⁹⁸ scil. ab eodem *PCa* (scil. *om. O*) ⁹⁹ i. e. a protho *NPCa* (i. e.]scil. *Ca, om. P*); ab archoo *D* ¹⁰⁰ ab eodem *P*; scil. ab eodem protho *Ca* ¹⁰¹ scil. nisi ita fiat *N*

A — He¹ In Kr Un

171 sono]modo *Un* sono ♯ *NIn* (*N s. l. add.*) sive]vel *FSInUn* 172 sive]sue *D* ♯ vel *Es* tetrardo ♯ *Br* ♯ *om. Un* tetrardo]tetrard *G*, tetrardum *L*, tetrardus *J*, *om. FiGi* aut¹]ut *Kr* a² *om. OQTXBrDoEs* sono / *om. Un* trito / *O* trito *om. GLHe* aut² *om. He* a³ *om. DKOTBrDoEs* sono ♯ *om. Un* ♯ *om. T* deuterio ♯ *DFBrFiGi* 173 id]ad *L, om. DEs* quod]que que *R* a *om. In* ♯ *om. TUn* archoo ♯ *Do* archoo *DPSXAdCaFiGi* incipiat *DT* (-a- *s. l. add. T, He corr. in -it*) aut *om. PFiGi* 174aequalem *Es*, quale *In* ponos *M*, pones *Es*, ponis *FiGi* cum]eum *Es* finalo *K* sono]suo *TKr* dutaxat *L*, duxat *Gi*, tum taxat *Un* ♯ *om. CDMNPQRSTUXAdCaFiGiInKrUn* 174/75 archoo ♯ *VBrEsHe* (♯ *s. l. add. V*) archoo *DPSXAdCaFiGi* 175 seu *corr. ex* aut *N* quod]que *R* 176 ♯ tetrardo sono *TBrEs*, tetrardo ♯ sono *O*, tetrardo sono ♯ *Do* ♯ *om. VHeUn* 177 id *om. Br* porro . . . — 178 . . . superius *om. Un* quod]que *R* a *om. L* / trito sono *Br* / *om. FGJKL* trito / (*/ s. l. add.*) *A* inchoant *O* aut]ac *U* aut tertio loco inferius *om. Ad* inperius *U* 178 at]aut *He* illud]id *Do, om. Un* a *om. E* ♯ *vac. CU, om. FUN* deuterio ♯ *TX* deuterio sono ♯ *Br* deuterio *Un* 179 loco¹ *om. E* loco² *om. DPFi, s. l. add. M* 180 descriptionem sonorum *BCDMNOPQRSTUVXAdBrCaDoEsFiGiHeInKr* ante minime . . . *add. descr. 14 MNRUn (CU vac.)* sequitur *HOTBrEsUn*, sub- *s. l. add. AN* concordari *CDNPSUXAdBrCaFiGiInKrUn* 181 sonis *om. OTDoEs, s. l. add. M* idem] id *D*

cr. 14 scilicet in uno concordiae corpore convenire nequeant, quod
 185 subinfertur quodque praecinitur, si vel supra vel infra mutuo
 190 copulentur, quam¹⁰² finem huius¹⁰³ et invicem initium illius¹⁰⁴
 mensura¹⁰⁵ propria metitur. Quapropter ubi oportet, ut haec con-
 cordia observetur, necesse est¹⁰⁶, finientes et incipientes soni
 naturali ad invicem ordine metiantur. Ubi vero id¹⁰⁷ neglegitur vel
 opus non est observari, in semetipsis¹⁰⁸ quidem, quae canuntur,
 sonis concordibus ire possunt, sibimet vero subiuncta concordia-
 biliter ad invicem uniri non possunt¹⁰⁹; sed cantoris peritiae¹¹⁰
 esse debet ad sciendum, ubi aliud post aliud¹¹¹ concorditer sub-
 iungi conveniat¹¹², vel ubi necesse non sit. Et de hac quoque dis-
 crepantia satis dictum. Sciendum tamen, quod prima¹¹³ concordatio haec 114

¹⁰² quando in eodem incipit, vel quia a proto sumit mensuram incipiendi *N*; scil. dum *Kr* ¹⁰³ i. e. praecedentis *D*; scil. quod praecinitur *Ca*; i. e. unius *Kr* ¹⁰⁴ i. e. sequentis *D*; scil. quod subinfertur *Ca*; i. e. alterius *Kr* ¹⁰⁵ i. e. vel diatesseron vel diapente *Kr* ¹⁰⁶ scil. ut *Kr* ¹⁰⁷ ut duo simul cantent, vel potius ut a quinto incipiat *N* ¹⁰⁸ i. e. quod ab uno tantum canitur, vel potius uno eodemque sono, ut semper incipiatur, ubi primum inceptum est *N* ¹⁰⁹ nisi eo modo qui supra dictum est uniantur *P* ¹¹⁰ i. e. ad peritiem *Kr* ¹¹¹ videlicet *V* loco *P* ¹¹² scil. videlicet ubi vox nec nimis alta est nec nimis gravis *PCa* (scil. et nimis¹ *om. P*) ¹¹³ i. e. principalis *P* ¹¹⁴ Prima concordatio *P*; Nota concordiam I II III: Concordatio cantionum ad eundem meli ductum, quintana transpositione, octava sonorum regione *Ca*

A—He¹ In Kr Un (187/88 vel opus . . . — 298 . . . certe mirandum. *rep. C*, — 296/97 . . . revertitur *rep. aliis — mus. ench. cap. XIV, 7 ss., aliqu. ex musica Aureliani Reomensis, ex musica Cassiodori etc. — interpositis U*)

*descr. 14: descr. in marg. infer. P, post 181 . . . praecedit DEGLSXAdCaDoEs, ante 180 minime . . . CMNRUInUn (CU vac.; cum asterisco in marg. add. N) int. not. das. t t s t t t s t add. H not. das. non in deorsum, sed a sin. in dext. part. pag. (♯ . . . — . . . ♯) DMRSXInKr (♯ om. R, post ♯ add. ♯ ♯ ♯ ♯ ♯ ♯ ♯ D), a dext. in sin. part. pag. (♯ . . . — . . . ♯) et post ♯ not. sequ. ♯ ♯ ♯ ♯ ♯ ♯ ♯ add. PAdCaUn (♯ ♯ ♯ om. AdCaUn) 182 nequeat *S* 183 quodque]quod *DQ*, quoque *In* si vel]simul *Es* mutuo *om. B* 184 huiusmodi *DPSX* invicem et *Br* invicem *om. ABEFGHJKLOQTVDoEsHeUn* initium invicem *D* illius *om. Do* 185 mensura propria *A EFGHJKL*, *cett. codd.* propria mensura ut]et *FiGi* 185/86 concordia *om. E* 186 observentur *E* 187 ad]et *T* ordine ad invicem *GL* mentiantur *U* metiantur . . . — 188 . . . semet- *om. L* vero]ergo *A* 188 opus non *rep. M* observari *M* semepipsis *U¹* semetipsis per se *X* quae *om. U* 189 concordibus]incordibus *L*, cordibus *Br* subiuncta]subiunctam *C*, *corr. ex* subiecta *E* 190 uniri ad invicem *Un* uniri]venire *A E F J L*, unire *G K* (*G corr. ex* venire), muri *Gi* *post* . . . possunt *gl. 109 in textu add. Ca* 191/92 subiungi] sub *U²*, subiung *Do* 192 quoque]quaeque *X*, quidem *Br*, *corr. ex* quippe *A* 193 dictum est *X* concordantia *Kr*, concordia *Un**

- ¹¹⁵ est, quae fit praefato¹¹⁶ modo ad meli ductum. Altera est concordatio paulo minor, dum vel elationis difficultatem mitigare¹¹⁷ volentes vel ¹⁹⁵ submissiorem gravitatem erigere aut in sursum aut in iusum quintana ¹¹⁸ transpositione subiungimus. Est et tertia concordatio, quae fit octava sonorum regione, id est dum in novam vocem vel¹¹⁹ acutiorem melos mutamus. Atque his collationibus cantionum quaedam unanimitas servari potest. Aliter autem non potest, nisi forte ex integro melum quodlibet in modum alium transponendo mutetur. Si melum quodlibet in eadem sonorum serie unius aut duorum seu trium tonorum spacio acutius aut gravius transposueris, simul etiam tropi modus in aliam speciem migrat. Δ : Da exemplum huius migrationis. $\mathbf{X}$: Quomodo si tetracorda vel pentacorda quina in ordine cecinero

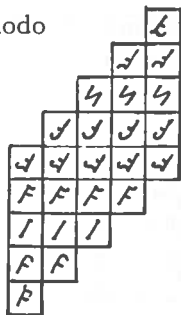
205

¹¹⁵ Nota bene *D*; II. *scil. concordatio* (cf. gl. 114) *P* ¹¹⁶ ubi in semetipsis quae canuntur concordibus ire possunt *D*; dum in semetipsis canuntur, dum in una chorda praecedens et subsequens inchoat *N* ¹¹⁷ i. e. planare *Kr* ¹¹⁸ III. *P* (cf. gl. 114 et 115) ¹¹⁹ *scil. in N*

A — He¹ In Kr Un (CU rep.)

194 quae]qua *R* fit]sit *Q* praefata *J* dictum *LUn* altera namque *In* est]et *FiGi*, *om. CDMPRSUXAdCaKr* concordatio est *In* cordatio *FiGi* ¹⁹⁵ namque paulo *CDMPRSUXCaFiGiKr* vel *om. M* elevationis *DGLOTES* difficultate *CQUVHe* ¹⁹⁶ submissionem *T*, submissiorem *corr. ex* -ionem *E* susum *MX* in² *om. B* iosum *AXKr*, usum *U*¹ ⁹⁷ transpositio *Q*, transpositione *J*, transpositione (*s. l. -si-*) *A* subiungamus *E* et *om. DOTXDoEs*, etiam *Ad* ^{197/98} sonorum fit octava *Br* ¹⁹⁸ regione sonorum *EF* in *om. U*² nonam *XHe*, vam *J*, unam (*s. l. vel novam*) *Br* acutiorem vel graviorem *D* ^{198/99} mutamus melos *Kr* ¹⁹⁹ his *om. In* unimitas *U* ²⁰⁰ non potest *J* aliter]altera *F* autem *om. OTBrDoEs* ex]et *Un* ^{200/201} quodlibet melum *Br* quolibet *L* quodlibet et *M* ²⁰¹ in alium modum *Un* in alio (*s. l. -um*) transponendo mutetur modum *Br* transponendum *In* si enim quodlibet melum *Br* quolibet *L*, quelibet *R* ²⁰² seu]vel *N*, aut *In* tonorum]sonorum *JOTES* spatia *Br* ²⁰³ modi *Ca* ²⁰⁴ Δ : Da exemplum huius migrationis. $\mathbf{X}$: *om. Un* migrationis huius *NIn* ²⁰⁵ tetrachordum *O* vel pentacorda *om. Ad* cecinero in ordine *He*

hoc modo

Quemadmodum, inquam, ita canendo pro-
ti modi pentacordum uno spatio acutius
factum in deuteri pentacordum mutatur,
a deuterio in tritum transit, a trito in tetrar-
dum, a tetrardo rursus redit in protum, ita
quicquid uno vel duobus seu tribus tonis ex
integrali altius graviusve transposueris, si-
mul in modum alium transmutabitur.

215 Exempli gratia usitata neuma regularis ad primum tonum haec est.

No ∇ an ∇ no ∇ e ∇ a ∇ ne ∇

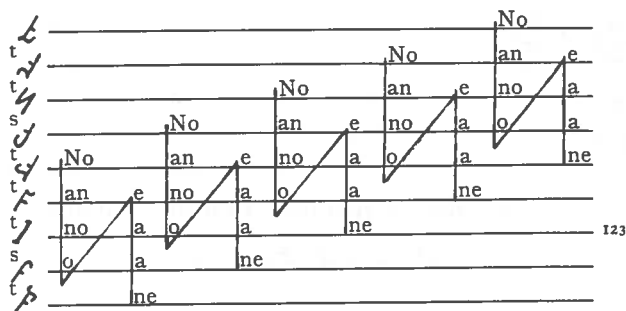
Ergo huius neumae regularis si totam constitutionem uno spacio altior-
rem fecero, mox ex proto tono deuterus fiet. Similiter a deuterio transposita
in tritum modum deveniet. Rursus a trito tono si uno levetur spacio,
tetrardus succedit. Adhuc unius spacii acumen dum acceperit, protus
denuo nascitur. Quid, si descriptiunculis quoque haec eadem exempli-
ficarentur, nonne apertiora quaeque fierent veluti posita sub aspectum?

¹²⁰ Postquam surrexit dominus *T* (= *CAO* 4340) ¹²¹ Nota sonorum transpositiones *P*

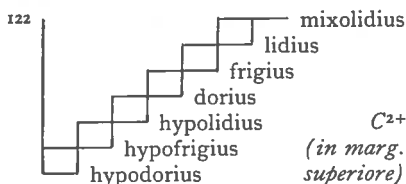
A — He¹ In Kr Un (CU rep.)

descr. 15: descr. vac. C^2U^2Br $\mathbb{L}$] $\mathbb{A}^1C^1DRAdEs$, $\mathbb{A}^1U^1XIn$, $\mathbb{L}^1PFiGi$ $\mathbb{F}\mathbb{F}\mathbb{F}\mathbb{F}$] $\mathbb{F}\mathbb{F}\mathbb{F}\mathbb{F}$] Kr 207 $\mathbb{X}$: Quemadmodum H inquam *om.* Ad 208 spacio Fi 209 deuteri in Do deutri Un 210 deuto Un 211 a]ac U^1 rursum B 212 quitquid $FiGi$, quidquid He , quicquid JK seu]sive O 213 graviusque $EFOTAd$ $DoEsKr$ -posueris *om.* K 214 in modum]immodum J 215 visitat U^1 , visitata U^2 haec est]hoc modo T , *om.* S *descr. 16: descr. vac.* $CQRUBr$ *not. das. om.* Es no $/\mathbb{F}$]o $/$ o $\mathbb{F}$ H e $\mathbb{F}$]e $\mathbb{F}$ K e $\mathbb{F}$ a $/\mathbb{F}$]o $\mathbb{F}$ e $/$ a $\mathbb{F}$ In a $/\mathbb{F}$ ne $\mathbb{F}$]a $/$ a $\mathbb{F}$ e $\mathbb{F}$ e $\mathbb{F}$ H No-an-...] No -ne-no-... Un No-na-no-o-e-a-a-ne DMP $RSXAdCaFiGi$ No-an-no-o-e-a-a-ne-e T 216 neum L spacio *om.* B 217 feceris O ex]et K , *om.* Q tonus Ad deuterius U^2 , deurtus Un deuto Un 218 modum]tonum H veniet Q tono]sono $NBrEsIn$ (Es *corr.* in tono), *om.* $PFiGiKrUn$ levatur $OTES$ 219 tetrardo $BCFMNQUVINKr$, tetrarda R , tetracordum E , tetrachordo He succedet Ad dum]cum $FPPFiGi$ accepit R 220 nascetur Ad $\mathbb{A}$: Quid H quod $DGLOADBrDoKr$, quid R quod ... — 222 ... est. $\mathbb{X}$: *om.* Un descripsiuncula RRK 220/21 exemplificarentur M 221 quoque In posita *om.* OT aspectu H , aspectio Es

122 Δ: Ita nimirum est. H: Quinas ergo descriptiunculas linealiter dispona- 222
mus, quae gradatim sibi coherentes huiusmodi tonorum transitiones
exprimant hoc modo

descr. 1

123 Offertorium: Angelus domini descendit de caelo, vultu fulgureo, veste candens, suavitatis et terroris summus index assistens in iusum N (in iusum]de caelo *cod.*; (cf. *app. crit.*)

A — He¹ In Kr Un We (CU rep.; 148 Δ: Absonum . . . — 224 . . . hoc modo des. We)

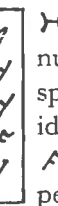
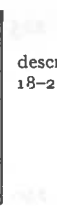
222 Δ H, om. OU² nimium K est om. DPSXAdCaFiGi H: om. C¹HOU decipiunculas K, descriptiones Br lineariter DKr, lineatim F, lineater M 223 huiusmodi]huius Gi, hoc modo (224 om.) In transpositiones Es descr. 17: descr. vac. C²U²Br not. das. om. C¹U¹ inter not. das. tttstttst in deorsum add. AEM NQVXHeIn, cett. codd. om. loco notarum super. (♩♩♩♩) notas infer. (♩♩♩♩) rep. ABFGJKLNQVHe (his notis notas super. ♩♩♩♩ iuxta add. N; notas super. ♩♩♩♩ iuxta rep. In) ♩] PAdFiGi, ♩ DRSX not. das in dext. parte descr. rep. D sup. 1^{am} descriptiunculam protus, sup. 2^{am} deuterus, sup. 3^{am} tritus, sup. 4^{am} tetrardus et sup. 5^{am} iterum protus add. DXKrUn (deuterus et tritus del. et immediate post not. das. ♩♩ add., tetrardus ibidem rep. Kr) 1^{am} et 2^{am} descriptiunculam et syllab. -no-o- (-no- rep.) ac -ne 3^{ae} descr. 1 lin. infer. K syll. -o- omn. 5 descriptiuncularum 1 lin. inf. N diversis syllab. numeros add. (-no- 1^{ae} descr. VIII, -no- 2^{ae} descr. VII, No- 3^{ae} descr. III, -no- sup. 3^{ae} V, -no- inf. 3^{ae} VI, No- 4^{ae} II, -no- 4^{ae} III et No- 5^{ae} I) K not. das. non initio, sed singul. descriptiunc. proponit Un -a-ane (descr.)]-a-ne-ne V -an-]-na- M dext. part. descr. singulis lineis, incip. int. 2^{am} et 3^{am} lin. et postea immed. iuxta ult. syll. -ne, syllabatim sua-vi-ta-tis et ter-ro-ris in deorsum et extra lin. transverso assistens index in iusum iterum (cf. gloss. 123) add. N

- 225 Prima descriptiuncula protri modi, secunda deuteri, tertia triti, quarta tetrardi, quinta rursus eiusdem quae prima. Atque ad hunc modum, ut dictum est, quodcumque melum transposueris, in aliam modi speciem mox vertetur. Et si maioris¹²⁴ sit tropi ante transmutationem, maior¹²⁵ quoque tropus erit, in quemcumque fuerit transmutatum. Tropi autem
- 230 vel modi sunt, quos abusive tonos dicunt, quorum singulorum differentias numerumque iam puto didiceris. Δ: Atqui didici. Ξ: Dic mela quaelibet ad primum modum, ad secundum quoque et reliquos. Δ: Ecce modus primus, ecce secundus, en tertius, en etiam quartus. Ξ: Dic nunc, quoniam quadam diversitate ab invicem differre auri-
- 235 bus iudicatur, quae sit causa diversitatis. Δ: Diversi quidem ab invicem discernibili quadam suae proprietatis specie sentiuntur, sed qua ex causa eveniat, miror. Ξ: Ut hoc aliquantulum patere incipiat, da tetracordum vel certe pentacordum primum.

¹²⁴ scil. qui fuit supra per tonum et semitonium *Es* ¹²⁵ i. e. altior vel acutior. Non enim quilibet tropus authenticus alio tropo autentico maior est numero cordarum, nec subiugalis alio subiugali *PCa* (autentus *Ca*); i. e. altior *D*

A — He¹ In Kr Un We (CU rep.; 226 Atque . . . — 371 . . . sonum. om. Un)

225 prima . . . — 226 tetrardi *om. Un* ♯ modi *NIIn*, modi ♯ *AEFGJKLVHe* (♯ *vac. J*) modi est *D* deuteri ♯ *AEFGJKLNVHeIn* (♯ *vac. J*) ♯ triti *NIIn*, triti ♯ *AEFGKLVHe* 226 tetrardi ♯ *AEFGKLVHeIn* eadem *DMNPRSX AdBrCaFiGiInKr* quae et *Un* ad *om. Q* 227 melum *rep. G, om. OTDoEs* 227/28 mox in aliam modi speciem *Br* 228 vertitur *Es* maior *CDMNPQRSUX AdCaFiGiInKr*, s. l. vel -ior *add. Br*, maiori *B* sit] fuerit *Kr* ante *om. CDMN PRSUX AdBrCaFiGiInKr* transmutatio *CMU*, mutatio *DNPRSX AdBrCaFiGi InKr* 228/29 maior quoque] quique (s. l. aliter maior quoque) *E* 229 erit tropus *A* trasmutatum *K*, transmutatus *NSIn* 230 sunt *om. Kr* quos nos . . . dicimus *Kr* dicitur *R* 230/31 differentiam *T* 231 numerorumque *GL*, numerum *Q* puto iam *U¹* 232 modum] tonum *Kr* secundum modum *Br* Δ: *om. ODo* 233 primus modus *Br* primus ♯ *NVHeIn* secundus ♯ *NVHeIn* en¹] ecce *FTEs* erit tertius *L* tertius ♯ *NVHeIn* quartus ♯ *NVHeIn* 234 Ξ: *om. ODo* quoniam] quomodo *Ad*, quō *AEFGH/LSWe*, qm̄ *cett. codd., om. Q* ab] ad *X* 235 iudicantur *DPCaEsFiGi* sit] fit *CUIn* Δ: *om. M* ab] ad *X* 236 suae *om. OTDoEs* speciei *Kr* qua] quia *Ca* (*Do corr. in qua*) 236/37 ex qua causa *R* 237 eveniat *ADEFGHJKLWe*, veniat *cett. codd.* miror] minor *U¹* Ξ] Δ *D* patere] patrie *Gi* da] de *A* 238 certe *om. BHKr*, s. l. *add. A*

 Δ: En ce- cini. H: Huc 240 adhibe protī quos volueris modos, et vi- debis omnia,	✱ H: Da nunc ter- 260 tium pen- tacordum bino alti- us spacio,	 H: Da nunc altius 280 spaciis tribus, id est a sono tetrardo pentacordum	 descr. 18-21
quae ad protum modum 245 quod scilicet 265 quartum. Δ: Id hoc 285 canuntur, sono proto finiri. Δ: Sic equidem video. H: Da nunc ali- ud pentacordum, quod sit uno spacio altius, 250 incipiens a sono deu- terō et in eo consistens. Δ: Et hoc ita canitur. ✱ H: Cane et mela modi deuteri et confer cum 255 sono deuterō, si in ipso forte finiantur. Δ: Utique faciunt.	trito incipiat, et in ipsum depo- natur. Δ: Et hoc huiusmo- 270 di est. H: Huc ad- hibe tritos modos et trito sono ter- 275 minari inve- nies. Δ: Ita certe.	modo fit. ✱ H: Vide nunc tetrardos modos, an eos sentias in sono tetrardo consistere. Δ: Sentio verissime. 290 H: Da nunc penta- cordum quantum, et rursus novo tetra- cordo idem sono- rum ordo modo- rumque reverti- tur. Δ: Et hoc certe mirandum.	descr. 22 295

A — He¹ In Kr We (187/88 vel opus . . . — 298 . . . certe mirandum rep. C, — 296/97 . . . revertitur rep. aliis — cf. 187/88 — interpositis U)

descr. 18—22: descr. vac. C²U²Br, loco notarum super. ( ) not. final. ( ) rep. ABFGJKLQVHeWe (K alter. seriem pentachord. iacent. in lat. dext. cum not. super. inter lin. text. add.) pentachorda iac. in lat. dext. OVB rHe (descr. 22 in marg. recte rep. V; loc. pentach. vac. Br), solumm. descr. 20 et 22 iac. T sing. pentachorda non int. text., sed unum sub alium in marg. add. FNP, in marg. inf. (iac. in lat. sin.) FiGi descr. 18—22 uno loco una iuxta aliam post 286 . . . fit. RSXAdCaKr, post 298 . . . mirandum. D (descr. 18 add. protus, 19 deuterus, 20 tritus, 21 tetrardus et 22 iterum protus), iuxta v. 254—265 (sup. sing. descr. I, II, III, IIII et V, iuxta descr. 18 te, 19 tra, 20 ch, 21 ord et 22 a add.) M int. not. das. t s t etc. add. We pentachorda eisdem notis revert. (A) C¹U¹ (descr. 18 post 245 finiri, eius loco ante 239 En pentach. simpl. descend. —) sub descr. 18 rep. A descr. 21 om. U¹ 239 en]ecce DEOTBrEs 240 adhuc H 241 protī NIn 242 quas We 243 modo U¹ 245 protī Kr modum om. Ad 246 soni In om. CFHUEs protī ODo 246/47 proto finiri DoKr proto finiri om. We 247 fieri U¹ equidem]etiam DQRSXAdCaKr 248 video finiri We nuc M 248/49 alium U¹, altius (s. l. aliud) E 250 in uno X 251 om. CNUIn 251/52 deuterō AGJKLMPQRSVXCadoFiGiHe 252 eo]hoc F, eodem U¹ sistens U² 253 Δ: om. D et om. U¹ haec D 254 modi om. C¹U 255 deu- teri M deuterō Es cumfer X cum corr. ex con V, con He, om. In 256 om. ACGKMU deuterō In deuteri FOTVDoHe 257 ipso modo In forte om. B finiatur X 258 faciunt utique EFJ faciunt]fiunt Ad 259 H: om. R

300 **✕**: Virtus ergo sonorum quattuor quaeque mela modificat. Quapropter nota nunc tibi in quattuor illis ptongis vim varietatis mirabilem et suam cuiusque faciem, qua singuli ab invicem diversitate differant et secundum se modorum faciant differentias. **♮**: Haec quidem utcumque videre me videor. Miror autem, cum octo computari soleant, tu his sonis non magis quam modos quattuor procreari dixeris. **✕**: Octo
 305 constat modos nos solere computare. Ita tamen, ut bini modi, id est maior cum minore, a singulis in tetracordo sonitibus moderentur, et ob hoc uni deputantur modo, qui eodem reguntur sono. Scilicet **♮** archoo vel proto autentus protus et plagis, **♭** deuterio deuterus autentus et plagis, **♮** trito autentus tritus et plagis, **♭** tetrardo tetrardus autentus

126

¹²⁶ Nota vim varietatis P

A — He^I In Kr We

260 nunc etiam *OTAdEs* 260/61 nunc tertium *om. In* 263/64 bino altius spacio] hinc aliud spacium *In* 266 *f om. CHR*SUXCa*Kr* trito *om. Ad* 267 incipiat *f Do* 267/68 in ipsum *om. E* 268 idipsum *NIn* 270/71 eiusmodi *HWe*, huius *f* 272 adhuc *C¹U¹*, huic *In* 274 *f* et *M* *f om. CHQ*U 274/75 trito *f BDNOPRSTVXAdBrCaDoEsFiGiHeInKr* (*f vac. T*) trito sono *f E* 275/76 ternarii *K* 277 Δ : *om. We* 280 altius *om. D* 281 spatii *U²* 282 id est]vel *L* 283 *f*] *f Br, om. CHU* tetrardi *DoEs, om. Kr* 285 Δ : *om. B* id]in *f*, ad *Gi* 285/86 Δ : Id hoc modo fit *om. U¹* 286 fiat *X*, sit *Es* $\times$: *om. B* 287 tetrachordos *Kr* 288 senties *DOP*SXCa*FiGi* 288/89 in tetrardo sono *f E* 289 *f om. CHPU*Br*FiGiKr* tetrardi *Do, om. GLT* 290 Δ : *om. B* sentio]deutero *Gi* 292 et in quo *C¹U¹* 293 nova *U²* 293/94 novo tetrachordo]sono proto *Es* tetrardo *DHKr*, tetrarcho *R*, pentachordo *NAdCaIn* 294 idem]corr. ex id est *H*, id est *AC¹U²CaEs* 295/96 modorumque ordo *OAdDoEs* 295—297 modorumque reuertitur ordo *T* 296/97 vertitur *NPR*SXCa*FiGiInKr*, reuertetur *Do* 298 certe *om. C¹* mirandum est *Kr* descr. 22: *vac. C²U*Br, *om. BFHWe* protus add. *D* $\&$] *XFiGiKr* $\&$] *f f f f f AC¹EGJKLQ¹VHe* (*f f*) *f f C¹U¹* cf. etiam supra descr. 18—22 299 quattuor sonorum *F* quaeque]quoque *R*, qq *U*, quaedam *TEs* modificat *f* 300 nunc tibi nota *A*, nunc nota tibi *VHe*, nota tibi nunc *FS* tibi]vel *Kr* illis quatuor *HBr* vim]cum *CU* mimirabilem *U* 301 qua]quam *Es*, quas in *U* singulari *S* ab invicem *om. E* ab]ad *DST* diversitate]varietate *TEs* 302 se *om. f* faciunt modorum *Br* faciunt *O* differentiae *Es* vel haec *A* 302/03 utrumque *Gi* 303 me videre *Br* video *X* cum]cur *Ad* 303/304 tu his]tuis *D* 304 quam]q *P*, qui *FiGi* quatuor modos *Do* modos *om. EF* 305 nos solere modos *S* computari *ABGHKLQVWe* id est]vel *T* 306 maior]IIII^{or} (*in marg. aliter maior*) *E* a]et *OTDo* tetrachordis *T*, tetrarcho *R* ob]ab *AEFGKLBr* 307 uno *O* unde putantur *He* deputentur *OTDoEs* (*B* corr. -antur) qui]s. l. vel quia *B*, quod *Br* sono reguntur *A* $\&$ *om. FIn* archoo $\&$ *BrEs* archoo *DPNSXAdCaFiGiIn* 308 vel proto $\&$ *JIn* et]vel *Br* deutero $\&$ *BD* et]vel *D* 309 plagis $\&$ *In* *f*]et *T* trito *J* *BDNAdIn* *f* trito . . . — 310 . . . et plagis. *om. f* autem autentus *CNPR*SUX *AdCaFiGiInKr* autentus]autem *A*, aut *LDoHe* autem tritus autentus *DF* tritus autentus *OTBrEs* tetrardo $\&$ *BDIn*

et plagis. Sane autentum dicimus auctoralem, plagin subiugalem seu 310
lateralem. Sic igitur singuli et suae proprietatis qualitate sunt dino-
scibiles, et suis quique tetracordis et pentacordis praesident, et, ut dic-
tum est, tonos modosve discernunt. Δ: Ergone solius soni finalis virtus
quemlibet modum efficit, ut ob id tropus vel modus illius aut illius soni
dicendus sit, quod in eo finis meli constiterit? Ξ: Praecipue quidem 315
127 videtur vis cuiuslibet tropi ob id in quolibet finali sono consistere, quod
in eo tropus finiendo constiterit. Additur hoc tamen, quod sonus idem
128 finalis et sociales sui frequentiores in commatum vel colarum fine ver-
santur. Sociales autem suos quisque sonus non solum quintis habet
regionibus, sed et quartis locis alios sibi quaerit compares, qui tertiae 320
simphoniae locus est. Itaque in particulis, quae membra sunt cantionis,
pene semper cola vel commata has in levando aut in ponendo sonorum
socialitates petunt, et in eas vel arsis quaerit attingere vel thesis. Exem-
plorum satis legitima mela afferunt, quae ne longius quaeramus, aspice,
quam in manibus tenemus, neumam regularem vel particulam, quam 325
duo commata perficiunt

No ✓ an ✓ no ✓ f e ✓ a ✓ f ne ✓

descr. 2;

127 Nota cuiuslibet tropi vim sono consistere finali P 128 de colis vel commatibus M

A — He¹ In Kr We (314 vel . . . — 317 . . . tropus om. A)

310 sane autem TBrDoEs autentus CU auctoralem dicimus autentum Kr
auctorabile He plagi non A seu]sive Do, vel BrKr 311 lateraem E, laterem Q
igitur]ergo DF qualitatem LO 312 quisque Kr pentacordis et tetracordis F
et pentacordis om. OTBr, s. l. add. K 313 soni]soli X finalis om. Br 314 modus
vel tropus TBr illius]ipsius O soni]sini K 315 meli]modi Es constiteret
E, consisteret F, consisterit BKr, constituitur T Ξ: om. D 316 vis]ius Gi
quodlibet U sono]suo OTEsFiGi consistere corr. ex constiteret E 317 consiste-
rit UDo additus Gi quod]que R idem BFHVAdDoGiln, id ē L, ide He, id est M
Es, idē cett. codd. 318 finales Es suis A commate OT colorum DNSAdBr
CaInKr, collorum X 319 suos autem Es quique CNPRSUXAdCaFiGi sonis
He 320 et om. O quartus Q quaerit om. OTDo 321 simphonae K particula
Ad, particularibus In 322 colo L commota U elevando D aut]vel OBr
in ponendo]imponendo Gi, in deponendo DFTBrDoEsIn, deponendo O 323 so-
cialites Q et]ut B vel]per CDMNPQRSUXAdBrCaFiGiInKr arsin In
querunt DMNInKr, -rī CSUXAd, -r PCa, queant B thesin MIn 324 legitima]
lima Gi affertur A ne]nec Kr, non In quaeramus]sequamur D aspicē D
325 quam om. J regularem neumam FBr particulam corr. ex particularem A
326 commota E descr. 23: descr. om. HBrWe, post v. 328 add. O not. das. om.
OQEs -an-]ne- CU, -na- MGi no ✓ f]no ✓ o ✓ BCDMUKr -no ✓ f o ✓ e
✓ f a ne ✓ AEFg/KLVHe (e ✓ f a ✓ L) a ✓ f]a ✓ an ✓ D

Ac vide, quomodo in quartos sonos utriusque commatis positio vergat et particula, a quo sono initium levat, in eundem in fine deponatur. Cola autem dicimus maiores particulas, duo seu tria vel plura com-
 330 mata continentes, quae et oportunas quasdam sui distinctiones prebent. Porro commata sibi in levationibus ac positionibus coherentia colon¹³¹ peragunt. Tamen est interdum, ubi indifferenter colon sive comma dici potest. Δ : Quid inter se maiores minoresve toni differunt, eodem qui-
 335 dem sono finiti eodem gubernati? χ : Quae super his dicenda sunt, commodius conferemus, si prius proprias sonorum notulas describamus: Decem et octo namque sonis notas ponimus, id est tetracordis quattuor et dimidio tetracordo. Primum quod est humilium, grave tetracordum nuncupantes. Secundum finale. Tertium superius. Quartum excellens. Sane illas vocolas quas finales vocamus, eis notulis designamus, quas
 340 supra descripsimus ita A A I A
 Graves autem eisdem fere sed retro spectantibus figuris ita 7 7 N 7
 Superiores giratis in iusum finalibus ita 4 4 4 4
 Excellentes giratis in iusum gravibus ita L L I L

¹²⁹ $\overline{RT}$ D; P K; Nota comma M ¹³⁰ Cola NP ¹³¹ i. e. membrum (corr. ex -orum) K ¹³² Commata P ¹³³ Nota D

A — He¹ In Kr Vi We (327 positio . . . inc. Vi)

327 ac vide quomodo]a cui de quo modo He vide]inde Gi quomo M quarto R
 328 in² om. Vi 329 seu]eu X vel]seu O 330 distictiones E, -es corr. ex -is ER
 331 porro]por U commata U, comma B elevationibus In ac]et NIn depo-
 sitionibus O, possessionibus Gi colon coherentia Ad 332 peragunt]perficiunt Kr
 interdum ubi rep. U indifferentia T colum X sive]et Vi commata In
 333 quod Ad 334 finito Do 335 conferemus]dicemus (s. l. vel conferemus) S
 si prius]sprius A, superius He prius]proprius Es (pro-eras. M) proprias om. In
 sonorum proprias Br motulas E 336 decem namque et octo Br notas]corr. ex
 nonas E, notulas Kr ponemus B tetracorda X 336/37 tetracordis quattuor et
 dimidio tetracordo. Primum abs. Vi 337 primumque In quod]id In est om.
 OFiGi 338 nuncupamus D finalem RIn 339 vocolas]notulas FDo desig-
 nemus In qua R 340 descripsimus]diximus Kr ita 4 4 4 4 I A B
 341 eiusdem L figuris]figuramus F, om. OQ N] 4 KSDo , M 7 7 N 7
 om. Q 342 superiores . . . — 343 . . . 4 4 om. Br giratis]gratis E (R corr. in
 giratis) iosum XKr iosum . . . — 343 . . . in om. FiGi 4 4 4 4 om. H
 4 4 Z FP 343 excellentesque T iosum XKr L L I L om. Q

- * Tritus sonus excipitur, qui in gravibus habet N inclinum *N*,
in superioribus N versum et inclinum *N*, in excellentibus 345
iota transfixum *I*. Residuas binas voces iacentibus notis ex-
primimus , qui in ordine disponantur ita * descr. 24
Δ: Unde possum dinoscere, qui sint finales, qui superiores,
vel illius aut illius ordinis? *Ⲭ*: Omne musicum ad ali-
quid esse constat. Nam nec sonus musicus esse potest sine 350
adiunctione alterius soni, ad quem naturali spacio musi-
cum sonat. Sicut ergo ad aliquid per se non intellegitur, ita
cum aliquot soni absolute numerantur, nec superiores iure
possunt nec finales dici seu alius cuiusque ordinis. Sed cum
necesse sit, ut quicquid rite canitur altius graviusve, in 355
uno ipsorum quattuor finiatur, in quolibet eorum finiendum
est, ipse cum ceteris sui tetracordi sonitibus finalis optinet
nomen, et hinc¹³⁵ alia tetracorda sumunt ordinem. Ab eodem
etiam sono¹³⁷, ut sit maior tonus aut minor mensuram acci-
pit. Cum enim inferiorem quemque tonum quinto loco¹³⁸ va- 360
leamus altiore ponere et superiorem quinto loco gravio-
rem, ut supra monstratum est, profecto non secundum id

¹³⁴ Omne musicum ad aliquid est *P* ¹³⁵ i. e. a finali sono *MSBrIn* (i. e. *om. M*; sono *om. Br*) ¹³⁶ Quare dicatur maior aut minor quilibet tonus *Do* ¹³⁷ scil. finali *Br* ¹³⁸ scil. a finali in superiorem partem *N* ^{138a} carmina clarisone calvis cantate camene (= *Hucbaldi Elnonensis ecloga de calvis*, v. 1) *B*⁺ (cf. 360 *app. crit.*)

A — *He*⁺ *In Kr Vi We* (347 Unde . . . — 380 . . . ascendit. *om. HWe*)

344 habet *om. HWe* *N* habet *Br N om. SXAdBrCa* 345 in¹ *i E N* *S Vi*
inversum *PFiGi* *ⲙ* et inclinum *R* *ⲙ N K, om. DPBrFiGiVi* 346 perfixum
FOT (*s. l.* vel transfixum *F*), praefixum *Es*, tranfixum *Vi* *f om. DBr* binas]
duas *Vi* 347 exprimus *Q* *post* . . . ita *Ad, ⲙ V*, protii et deuteri *D*,
om. HWe, vac. Gi qui omnes *D* qui]que *In* in *om. NPRSXAdFiGiIn* in
ordine disponantur]ordinantur *Ca* sic disponantur (ita *om.*) *HWe* disponuntur
CUAdVi ita nantur ita *CU* *descr. 24: descr. om. EHKMPQRSXAdCaFiGi*
KrWe, vac. Br descr. iacet, not. das. a parte sin. incip. (ⲙ ⲙ . . . ⲙ ⲙ) DFNOT
EsInVi, a parte dext. inc. (ⲙ ⲙ . . . ⲙ ⲙ) He ⲙ ⲙ ⲙ om. AGJLVInHe
int. not. das. t s t etc. add. D 348 possumus *PXFiGi* sunt *CMNPRSUXAdCa*
FiGiInKr finali *Ca* finales, qui *om. Do* 349 ordines *Es* omnem *Kr* ad]ab
O 350 constat esse *DNPRSXAdCaFiGiInKr* musicus sonus *S* 351 adiectione
CDMNPQRSUXAdCaFiGiInKrVi quem . . . — 352 . . . aliquid *abscis. Vi*
naturalari *O* 352 sicut . . . — 354 . . . ordinis. *om. U* 353 sono *A* numerentur *O*,
nominantur (*s. l.* vel numer-) *Br* 353/54 iure possunt superiores *F* 354 nec
finales dici possunt *OTBrEs* finalis *Gi*, finares *K* seu]sed *In* alterius cuiusque
OTBrEs, alius cuiuscumque *Vi* 355 quicquid *A* rite]recte *Br* altius]alicuius *L*
graviusque *TXAdKr* (*M corr. in -ve*) in]ut *Es* 356 finiatur quattuor *RKr*
finiantur *He* quaelibet *O* eorum]illorum *OTES*, ipsorum *AdBr* finiendus *R*

superior dicitur aut inferior, quod altius aut inferius alter canatur ab altero, sed secundum id, quo sese utrique toni ad sonum finalem habent. Habent autem hoc modo: A finali sono aequalis potestas¹³⁹ est
 365 minori tono in superiora atque inferiora, id est in utroque latere per-
 tingendi usque ad sonos quintos. Non quod semper id eveniat, sed
 quod haec spatii eius sit potestas. Iam vero si ad superiorem partem
 370 quintum sonum sistemate transierit, maiori tono deputari solet. Maior
 autem sistematis duplum habet spatium in superioribus, id est vel
 usque in nonum sonum. Δ: Sistema quid est? Η: In colis¹⁴¹ vel com-
 matibus diastemata dicimus, sistemata in particulis perfectioribus¹⁴³
 seu toto periodo. Nam diastema est spatium quodlibet sonorum, quo
 particula complectitur, id est quo acuta et gravior vox includitur,
 375 sistema totius spatium meli. Item sistemata sunt species tetracordo-

¹³⁹ omnibus videlicet IIII illis minoribus *N* ¹⁴⁰ Quantum a finali suo possit minor ascendere vel descendere et quantum maior ascendere *Do*; Nota *D*; K *Kr* ¹⁴¹ i. e. in particulis quae utrumque dici possunt vel cola vel commata indifferenter *NPSKr* (i. e. *om. NP*; vel¹ *scil. P*, scilicet vel *S*, *om. N*; vel² *et NP*, *om. S*; *N add. immediate gloss. 143*) ¹⁴² Nota *D*; De sistema *K*; Nota sistema *M* ¹⁴³ scil. quae solummodo cola dicuntur *NSKr* (scil. *om. NKr*; quae]sed *N*) ¹⁴⁴ Nota *D*; K *K*; Diastema *P* ¹⁴⁵ quid sistema *P*

A — GJ — He¹ In Kr Un Vi (226 Atque . . . — 371 . . . sonum. om. Un)

357 sonitibus *om. X* finale *RX* 358 sumunt]sonitibus *X* ordinem]ordinet *K*, nomen *O* 359 etiam *om. Q* sono *om. S* maior sonus sit *F* sonus *EF* 359/60 accipit *L* 360 cum . . . — 361 . . . altiore in marg. infer. (*immed. sub gloss. 138a*) *rep. B⁺* enim]autem *In* quemque inferiorem *Ad* queque *F* non quinto *FOTEs* loco . . . — 361 . . . quinto *om. CDMNPRSUXAdCaFiGiInKr* 361 pone *K* 361/62 graviorem constet esse *CDMNPRSUXAdCaFiGiInKr* (constet *corr. ex -stat M*) 362 monstratum est]diximus *DNPRSXAdCaFiGiInKr* 363 superior . . . — 364 . . . id *om. AdKr* aut inferior dicitur *S* aut¹]autem *X* aut²]vel *D* alterum *M* alter canatur]altercatur *R* (-na- s. l. *add. N*) canitur *OTDoEs*, canat *SBr* 364 quo]quod *CDMNPRSUXAdBrCaEsFiGiInKr* (*B corr. in quo*) sese]se *M* soni *In* ad sonum finalem *om. Vi* 365 sono finali *B* sono] suo *Br* aequalis]et qualis *K*, aequa vel *Ca* 366 in inferiora *TEs* id est]idem *Es* 366/67 pertingendus *Kr* 367 id semper *Br* eve id eveniat *J* 368 spatii haec *TEs* -testas. Iam . . . — 369 . . . sistemate trans- *abscis. Vi* si]sed *L*, *om. B* ad priorem vel ad superiorem *Kr* 369 transcierit *X* tono]sono *O* solet]soli *Gi* 370 duplum autem *L* id est]idem *Gi* vel *om. DNIn* 371 nonum] novum *Gi, om. Q* sonum *rep. Q* quid sistema *R* quod *E* est *om. U* Η: *om. He* 371/72 commantibus *Es* 372 diastema *Br*, diastesmata *K*, disastemata *Un* dicuntur *Un*, decimus *E* dicimus . . . — 373 . . . diastema *rep. U* sistema *EF KBr* perfectionibus *AE* 373 toto]tono *Un* periodo]perhido *A*, perhido *EG JKP* diastesmata *Q* quodlibet]quod *A* (-libet s. l. *add. Q*), quotlibet *DFG/KL NPSAdBrCaDoVi* (*N corr. ex quod-*) sonorum quodlibet *Un* sonorum *rep. Kr* 374 complectitur particula *Do* et]vel *EsFiGi* gravio *S* concluditur *Br* 375 spatium totius *T*

rum, pentacordorum, ogdocordorum, quae modis singulis suas dant species¹⁴⁶. J: Quare unum tetracordum sub finalibus sonis constituitur, supra finales duo? H: Quia sive altiore sive submissiore voce canatur quodlibet simplex ac legitimum melos, non nisi ad quintum sonum a finali sono deponitur, nec nisi in nonum usque ascendit. Et ³⁸⁰ hactenus¹⁴⁷ de discrepantiarum generibus devitandis superius dicta terminata sint, nunc deinde¹⁵⁰, quae pro exornatione melodiae donante Deo dicenda sunt, prosequemur¹⁵¹. Ac inprimis videndum, ut numerose quodlibet melum promatur. A: Quid est numerose canere? H:¹⁵² Ut attendatur¹⁵⁴, ubi¹⁵⁵ productioribus¹⁵⁶ ubi brevioribus morulis utendum ³⁸⁵ sit, quatinus uti¹⁵⁷, quae sillabae breves quaeque sint longae, attenditur¹⁵⁸. Ita qui soni producti quique correpti esse debeant, attendatur, ut ea, quae diu¹⁵⁹, ad ea, quae non diu, legitime concurrant¹⁶⁰, et veluti metricis pedibus cantilena plaudatur. Age¹⁶¹ canamus exercitii usu¹⁶²,

¹⁴⁶ quando enim cantilena altius incipit tono vel semitono in tetrachordis vel pentachordis seu duplis, mox altera species efficitur *M* ¹⁴⁷ quia superius devitandis vicis nunc autem est lociturus de ornatu carminum aecclesiasticorum *N* ¹⁴⁸ i. e. hucusque *Kr* ¹⁴⁹ <exor>natione *D* ¹⁵⁰ i. e. posterius *Kr* ¹⁵¹ i. e. incipiamus *Kr* ¹⁵² scil. numerose canere est *Kr* ¹⁵³ P *K*; Numerose *P* ¹⁵⁴ cavetur *Kr* ¹⁵⁵ i. e. in quo loco *Kr* ¹⁵⁶ longioribus *Kr* ¹⁵⁷ sicut *Kr* ¹⁵⁸ perspicitur *Kr* ¹⁵⁹ scil. suspenduntur vel morantur *N*; scil. in canendo morantur *P*; scil. sonant *Kr* ¹⁶⁰ convenient *N* ¹⁶¹ <h>ortando *Kr* ¹⁶² i. e. pro *Kr*

A — *He*¹ *In Kr Un Vi We* (347 Unde ... — 380 ... ascendit. *om. HWe*; 384 ... quodlibet *fin. Vi*)

376 pentacordum *Gi* pentacordorum, ogdocordorum *om. Un* sigulis *E* dant suas *BrUn* 376/77 suam dant speciem *Kr* 377 *post* species *in text. gloss. 146 add. T* sonis *om. Es* 378 duo]duos *He*, deo *E, rep. U* summissiori *Vi* 379 canitur *TOEs*, cantatur *DoHe* quotlibet *BrVi* melos ac legitimum *OTBrEs* ac]et *Un* melum *F* usque ad *DNPRSXAdCaFiGiInKr* 379/80 ad sonum quintum *F* 380 sonum *om. CDMNPRSUXAdCaFiGiInKr* finalis *R* sono]suo *DOPSTAdCaEsFiGiInKrUnVi* (*s. l.* vel suo *Br*), *om. X* deponitur a finali sono *F* usque in nonum *Es* nonum sonum *O* et]e *Do*, et hec *In* Et ... — 384 ... promatur. *om. Un* 381 actenus *P* de discrepantiarum]desdiscrepantiarum *O* dictis *O* 382 sunt *BCEFGOSBrVi* pro]per *B* (*A corr. in pro*) exornatione]ornatione *O*, exornatione *M*, exornatione *U*, exortacione *DNRKr*, exhortacione *Vi*, exortacione *Es*, exordinatione *FG* (-di- *s. l. add. G*), exercitacione *In* deo donante *FVi* 383 sint *X* prosequamur *ORTBrDoEsInKr* uinumerose *Es* 384 quolibet *Do* melus *T* quid]quod *O* est enim *GL* 385 ubi]aut *D* prioribus *T* moralis *A* utendum]intendum *Un* 386 uti quae]utique *ACMUca HeIn* quaeque]quae *E* sunt *E* longae sint *RTInUn* 386/87 attendatur *Gi* (*T corr. in -i*) 387 correcti *A* attenditur *Es*, ac tendatur *U* 388 diu]suspenduntur *D* velut *X* 389 plauditur *Do*, pandatur *NIn* (*s. l.* vel plau-*N*) age]aye *In* age canamus]canatur *Un* canam *N* exercitii]corr. ex exercii *A*, exercito *F* exercitii usu]exerci visu *Q*

descr. 25: Ego sum via . . . cf. 4. Antiph. in Vesp. II in festo SS. Philippi et Jacobi Apost. (CAO 2602)

415 sive pro competenti causa duplo mora longiore aut duplo brevior.

Δ: Constat omnia quae praedicta sunt, peritae cantioni accidere. Prosequere, si qua adhuc bonae modulationi necessaria sint. Ξ: Observandam quoque dico distinctionum rationem, id est ut scias, quid coherere conveniat, quid disiungi. Videndum etiam, quae mora illi aut
 420 illi melo conveniat. Namque hoc quidem melum celerius cantari convenit, illud vero morosius pronuntiatum fit suavius. Quod mox dinosci valet ex ipsa factura meli, utrum sit levibus gravibusve neumis composita. Ergo moram, quae cuique melo conveniat, aptam exhibebis dumtaxat secundum temporis ac loci et causae cuiuslibet extrinsecus
 425 occurrentis rationem, ipsam etiam altitudinem ad congruentiam morae cum apertis et suavis neumis¹⁷⁶, atque huiusmodi observationibus honestam beneque moratam musicam moderabis. Preterea congrua symphoniarum commixtio¹⁷⁷ maximam suavitatem cantilenis adiciet.

175

FINIT PARS PRIMA. INCIPIT SECUNDA DE SYMPHONIIS

¹⁷⁵ RT D ¹⁷⁶ scil. exhibebis N ¹⁷⁷ ut cantetur per dyapason, vel per dyapente, vel per dyatesseron N

A — He¹ In Kr We (429 . . . pars prima fin. We)

415 sive]seu E sive pro competenti causa om. D mora longiore]maior mora E mora om. OTBrDoEs brevior]longior He 416 constat autem T omnia quae praedicta sunt post accidere pon. EGL, quae praedicta sunt post accidere F (K corr. ut supra v. 416), praedicta sunt post accidere J peritae]praeteritae R, preterite perite Kr accidere cantioni BCDMNOPQRSTUVWXYZAdBrCaDoEsFiGiHeInKr (cantilena D, cantio S) accedere A 417 qua]quid Es sunt BCDMNPRUX AdBrCaEsFiGiInKr 417/18 observandum OTUBrDoEsIn 418 quoque duarum In distinctionem A, distinctionum D rationum R quod O 419 coherere P, cohere U quod BU quae]qua X aut]vel (in marg. aut) B 420 naque M, nam EIn quidem dico distinctionum rationem melum O melum quidem QCa cantare Br 421 fit]sit NORU, fiat He quod]qui T 422 sit]fit U lenibus In gravibusque CDP RSUXAdCaFiGiKr (N corr. in -ve) 423 mora Ad quam X melo om. R 424 dumtax M ac]aut A loci]loc S causae om. O 425 occurrentes O, corruentis He altitudinem]abitudinem Es 426 et]ac X suavis]suallibus A huiusmodi TBrDo, huius FiGi 427 beneque]bene CDMPSUX AdCaFiGiKr, bone R, benique E moratam corr. ex moderatam G modabis Ad, moderaberis X 428 cantilenis suavitatem TEs adiciet]illiciet Kr 429 subscript. vac. JXBr, eius loco Explicit prima pars musicae artis. Liber II. de symphoniis. H finitur Es pars om. He prima pars O prima pars enchiridis In incipitur Es pars secunda FAdInKr secunda pars He de symphoniis om. CDMNOP QRSTUAdCaEsFiGiInKr

- 1 Δ : Symphonia quid est? H : Dulcis quarundam vocum commixtio; quarum tres sunt simplices, diapason, diapente, diatessaron, tres compositae, disdiapason, diapason et diapente, diapason ac diatessaron.
- Δ : Quae est diapason simphonia? H : Quae² sex sonis interpositis per octava loca canitur. Δ : Quae est diapente quaeque diatessaron? H : Diapente per quinta loca fit, diatessaron per quarta, sicut in pentacordis et tetracordis extrema sibi conveniunt. Δ : Unde dicitur diapason?
- 3 H : Diapason Grece, Latine interpretatur ex omnibus, eo quod octo solas cordas antiqua cithara continebat. Δ : Quare diapente vel diatessaron vocatur? H : Diapente dicitur ex quinque, eo quod quinas 10 voces continet, diatessaron interpretatur ex quattuor, quia quaternas complectitur voces.
- DE DIAPASON AC DISDIAPASON. Δ : Quomodo canitur diapason? H : Ubi ita vel in iusum vel in sursum vox a voce transmutatur, ut altior
- 4 graviorque non tam consonae quam aequisonae sint, hoc adsensu concordantes diapason concinunt. Tamquam si ab H deponatur in A, vel
- 5 ab H levetur in P ad subiectam descriptionem:

¹ quid simphonia *P*; H *K*; nota *C+D* ² nullo modo est, sicut probat Boetius in tertia parte sue musice contra Ptolomeum *C+(nullo modo)N $\bar{m}$ cod.*; cf. *Boethii de instit. music. III, 4*) ³ Unde diapason *P*; Nota *C+* ⁴ Nota *C+* ⁵ in II. Juvenalis: Scilicet et tenui pepono corruptus Osiris *P* (*s. l. add. peponum, peponi*; Osiris]osilis *cod.*; cf. *Iuvenalis libr. II saturam VI, 541*)

A — He¹ In Kr

1 Δ : *om. CNPRU* quid] quae *ABEFGHJKLMOQDoEs* vocum *om. B* 2 tres¹ *om. Ad* diapason et *R* diapason et diapente, diapason a diatessaron *E* diapente et *In* tres²]tre *U* 2/3 tres compositae . . . — 3 . . . diatessaron *om. Ca* sunt compositae *EDo* 3 bisdiapason *TAdEsKr* disdiapason et *Br* diapason¹ *om. In* et]ac *FTEs* ac]et *DMNPRSTXAdBrDoEsFiGiInKr* 4 tonis *BNSBrIn* (*s. l. vel sonis B*) 5 quae] quaeque *CMPQRSUXFiGi* est *om. D* quaeque] quae *D*, quaeque est *PXFiGi* 6 quintana (*corr. ex quinta*) *M*, quinque *PRSXKr* fit]sit *E, om. BOTES* quartana *M*, quartam *Do*, quarta loca *Br* 7 sibi]sui *O* 8 latine *om. Ca* interpretatur]dicitur *T* 9 concinebat *GLEs*, continet *In*, continebit *O*, retinebat *Do* cithara *corr. ex braci A* diapete *S* 10 vocatur *om. B* 11 complectitur voces (*s. l. vel continet*) *B* ex quattuor interpretatur *B* quartanas *D* 12 amplectitur *M* voces complectitur *DF* 13 de diapason et disdiapason *non hic, sed ante descr. 1 codd. (post descr. 1 In, om. BMOPTXBrFiGi)* ac diapason *om. Q* ac]et *DoEs* disdiapason]diapason *J*, bisdiapason *ACDFNRSU AdCaEsInKr* canitur]cantatur *D, om. In* 14 ita *om. F* ita vel]tal^{is} *OTES, om. In* iosum *XXKr*, visum *E* susum *MNPAdFiGiInKr*, rursum *Q* (*E corr. in sursum*) vox a voce *om. Br* a *om. B* transmittatur *R* altior gravior *S* 15 exquisonae *U*, equis sonis *JK*, equivoce *X* adsensu *EHK*, ad sonum *A*, a sensu *LR*, ascensu *CMUInKr* (*s. l. vel assensu Kr*), ascensum *Es*, assensu *cett. codd.* 16 concinunt]continentur *In* tamque *T* deponitur *B* 17 et id ad subiectam *O*

P

os

No qui vivimus benedicimus do ex hoc nunc

mi et us

num que secu lu in um

H

os

No qui vivimus benedicimus do ex hoc nunc

mi et us

num que secu lu in um

scr. 1

A

os

No qui vivimus benedicimus do ex hoc nunc

mi et us

num que secu lu in um

✕: Sive enim alia post aliam per octava loca sumatur, sive in unum
binis aequisonis vocibus canatur, fit hac ratione cantio diapason sim-
20 plicis. At vero tres in unum trinis descriptis canamus vocibus, et fit

A — He¹ In Kr

descr. 1: in infima part. praeced. pag.
vac. Br A, H et P om. ABQEs A 1 lin. super. add. JKCa, etiam H et P 1 lin.
sup. pon. Ca alphab. ab A usque ad Q compl. CU not. das. om. CDPQRSUX
AdFiGiInKr, in marg. dext. descr. add. M, sub notis suprem. semper not. final. rep.
(iuxta A F t) FN antevoc. med. et inf. J om. BEGHKLQVHe, J — F om. A
int. not. das. tts etc. add. H easdem syllabas 3 vocum lineis coniung. AGL, solas
syll. -os, do-, nunc et -cu- lineis coniung. VHe int. voc. super. et med. ac int. med.
et inf. 1 lin. om. EOQVAdCaDoHeIn (Q int. sup. et med. 2 lin.), 2 lin. om. XKr
int. voc. med. et inf. 2 lin. add. H inf. vox in pag. sequ. RDo, in col. sequ. Ca
voc. med. et inf. in pag. sequ. Ad dominum]domino MNPRSXAdCaEsFiGiInKr
(F sol. voc. med. et inf.) nunc 1 lin. infer. NPRSCaFiGiInKr (M sol. v. inf.),
1 lin. super. (voc. sup. et med.) M in 1 lin. infer. (sup. v.) L seculum 1 lin. infer.
(v. sup. et med.) L 18 ✕: om. BCDEHNOPUVAd alium E sumatur]po-
natur OTDoEs sive]sic ve J 19 aequis sonis E/JKL hec He 19/20 simplicis
diapason FOTBrDoEs 20 descriptis E canamus rep. G fit]sit N

descr. 1: Nos qui vivimus . . . cf. Ps. 113, 18

enim vocem absolutam cantionem dico, organalem vero, quae huic subiungitur symphoniae ratione. Canamus ad infrascriptum modum:

OR. VIII

PR. V

r. 3

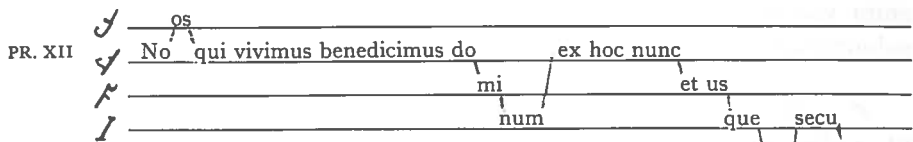
OR. I

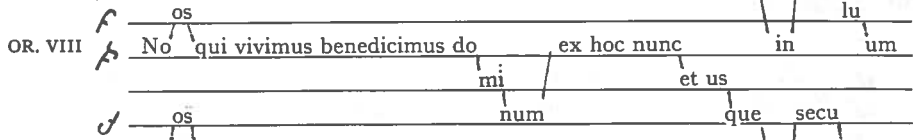
Altera eius est compositio, si vox, quam principalem diximus, ita per
35 diapason geminetur, ut sit media organalis, veluti VIII inter V ac XII.
Canamus ad infrascriptum modum:

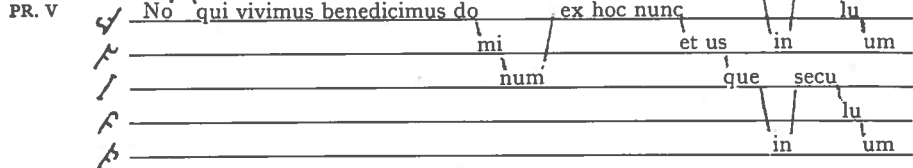
⁸ Omnis plantatio, quam non plantavit pater meus celestis, eradicabitur, dicit dominus *E* (cf. *Matth. XV, 13*) ⁹ II *P*

A — Gi In Kr

32 dico]dicam *O*, *om.* *Ad* 33 *post* . . . modum gloss. 7 *add.* *D* *descr.* 3: *vac.* *Br*
OR., *PR.* *et* *OR.* *om.* *CJOQUVIn*, *in marg. dext. descr. add.* *MX* *OR.* *I* *Pr.* *I* *G*
I, *V* *et* *VIII* *om.* *CQUVIn*, *o*, *5* *et* *8* *X* *int.* *not.* *das.* *t* *s* *t* *etc.* *add.* *H* *not.* *das.* *om.*
PRSXAdEsFiGiKr *infin.* 2 *not.* *das.* (✓✓) 1 *lin.* *infer.* *BGHJKV* (✓]✓*F* *H*;
not. *inf.* *I* *4*, *not.* *med.* *I* *in surs.* *add.* *V*), 2 *lin.* *inf.* *L* (*syll.* *in et -um v. org. inf.*
1 lin. infer.), 1 *lin. super.* (*etiam* *F I F J J*) *Q*, 2 *lin. super.* (*F — J* *med.* 1 *lin.*
sup.; *F* *F*) *T* (✓ *inf.*] *F*), *om.* *FODo* (*F F* *sup.* 1 *lin. super.* *Do*; *F* 1 *lin.*, *F F* *I*
2 lin. infer. *O*; *F — J* *om.* *F*) *int.* *F* *et* *F* *ac* *int.* *voc. org. inf.* *et* *princ.* 1 *lin.*
superfluam *add.* *A* (*F* *sup.*) *F*) *loco* *not.* *das.* *lineis* *in deors.* *£ £ £ £ £ £ £ £ £ £*
£ Y N ? *add.* *CMU* (*Y N ?*] *£ Y N CU*), *£ £ . . . — . . .* *£ £* *add.* *NIn* *F* *£* *F*
inf. 1 *lin. infer.* *pon. et in deors.* *F I F* (*loco* *J J*) *add.*, *int.* *not.* *das.* *med.* *et* *sup.*
Y N (*N* *loco* *J*) *add.* *D* *tota v. princ.* 1 *lin. infer.* *CU* *tota v. org. inf.* 1 *lin.*
super. *QT* *domino* *DFMNP* *PRSXAdCaEsFiGiInKr* *benedicimus . . . etc.* *om.*
FO *nunc* 1 *lin. infer.* *R* *in et -um org. inf.* 1 *lin. super.* *E* *v. princ.* *et* *org. inf.* *in*
pag. sequ. *Ad* 34 *altera* *enim* *Br* *eius* *om.* *T* *eius* *est*] *eiusdem* *Do*, *eius* *est* *eius-*
dem *Kr*, *est* *eius* *OBrEs* *compositio* *diapente* *H* 35 *veluti* *vel* *Ca* *VIII*] *VII*
MR, *septima* *X* (*N* *corr. in octava*), *septima* *vel* *octava* *S* *V* *ac* *XII*] *IIII* *ac* *XI* *AB*
CEGHKLMQRUV, *quartam* *ac* *undecimam* *JNX*, *quatuor* *ac* *undecim* *Kr*, *4^{am}* *et*
XI^{am} *In'* *ac*] *et* *Din* *post* *XII* *add.* *inter* *quartam* *ac* *undecimam* *S* 36 *ad* *om.*
CU

PR. XII

OR. VIII

PR. V

descr.

¹⁰ Tertia est diapente compositio, si vox organalis ad inferiora per diapason geminetur, ut sit celsissima principalis, veluti XII adversus VIII et I. Haec quoque consonantia et per duodecima loca dempta voce media concordat.

¹¹ Item quarta est diapente compositio, si vox principalis ad superiora per diapason geminetur, ut sit gravissima organalis veluti I contra V et XII. Haec similiter et media¹² voce dempta concordiam habet.

¹⁰ III *P*; In nomine *Kr*⁺ ¹¹ IV *P*; venerabili domino M. abbati ordinis sancti Benedicti iuxta *Kr* ¹² i. e. quinta *P*

A — Gi In Kr

descr. 4: vac. *KBr* PR., OR. et PR. om. *CJOUVIn*, in marg. dext. add. *MT V, VIII et XII*]III, VIII et XI *ABEGHJLMNTKr* (PR IIII om. *GL*), III, VII et XI *Q*, om. *FORSVDoIn V*]VI *FiGi* 4, 7 et 11 (infim. lin. 1 add.) *X* int. not. das. t s t etc. add. *H* not. das. om. *DMPRSXAdCaFiGiKr* *f* — *f* inf. 1 lin. super. add. *T* lineis seriem complet. *YN*... — ... *lt* in surs. add. *CU*, *??* ... — ... *4d* (lin. infim. om.) *NIn* *f* super. om. *FODoEs* (etiam *f* *f* et omn. not. inf. om. *F*) voc. princ. inf. in pag. sequ. *R* v. org. 1 lin. super. (5° loco a princ. inf. et 4° a princ. sup. dist.) *ABCEGHJLNQTUVIn* (int. v. org. et v. princ. sup. super *f* 4 lin. superfl. add. *A*, int. v. princ. inf. et org. sub *f* 1 lin. om. *AQ*) v. princ. inf. 1 lin. infer. (5° loco a v. org.) *ASKr*, 2 lin. infer. (6° loco) *Q* qui vivimus... etc. v. org. et princ. inf. om. *F* benedicimus... etc. v. princ. inf. om. *O* domino *DFMNPRSXAdCaEsFiGiInKr* syll. -minum ac et usque in seculum v. princ. sup. et -num ac in v. princ. inf. om. *Q* ex hoc nunc et usque secu- (in om.) v. princ. inf. 1 lin., -lu-um 2 lin. super. *Q* nunc 1 lin. infer. *R* in et -um v. princ. inf. 1 lin. super. *N* 38 sit]sic *U* excelsissima *U* XII]VI *GL*, XV *O* 39 et haec *Br* quoque]etiam *Kr* et² om. *Br* duodena *Es* 41 diapente om. *OTDo* si]sex *Gi* superira *U* 42 sint *Do* I]unum *MKr* V]quinque *MKr* 43 et¹]ac *B* et similiter *D* et² om. *X* media dempta voce *H*, dempta voce media *T* habent *O*

Item quinta est diapente compositio, si ambabus vocibus per diapason
 45 geminatis quaterna vocum diversitate canatur, ut videlicet ad quintam
 et duodecimam organum prima et octava respondeant. Canantur omnia
 ad infrascriptum modum:

13

PR. XII 14

OR. VIII 15

scr. 5 16

PR. V 17

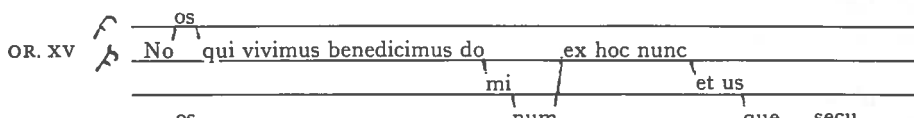
OR. I 18

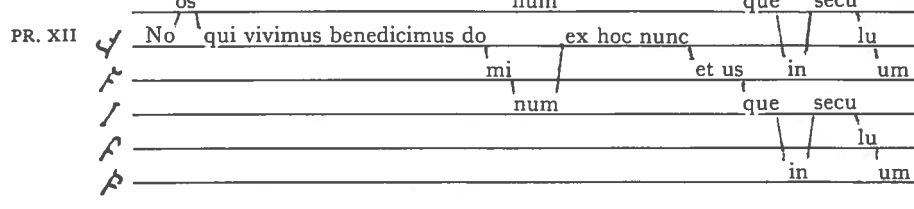
13 V P 14 principalis XII Kr 15 Ad tertiam: XII^{ma}, V^a principalis Kr

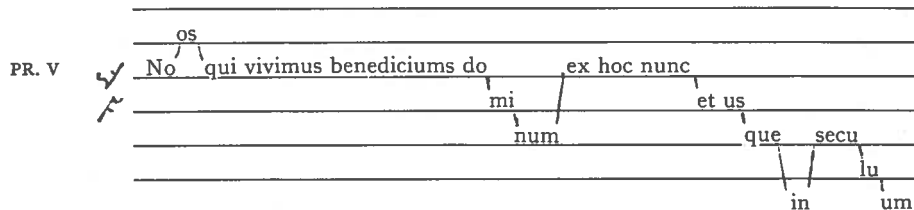
A — Gi In Kr

44 quinta rep. Ad vocibus om. L 45 geninatis F quintum U 46 duodecim R organum om. B canatur L (Q corr. in -antur) 46/47 omnia om. Ad 47 infra subscriptum T, suprascriptum Do descr. 5: vac. Br PR. et OR. om. CJOQUIn, ante 2 voc. med. om. Es I, V, VIII et XII]1, 8, 8 et 11 (voc. 6°, 11° et 15° loco dist.) In, om. CQU not. das. om. DMNPRSUXAdCaFiGiKr int. not. das. t st etc. add. H J om. AEFGLQVDo not. das. inf. f — J sine distant. sub f sup. add. Q, om. F sub f not. J add. H v. org. inf. 7° loco a v. princ. inf. dist. Q v. org. sup. 5 lineis interpos. duplic. S, 3 lin. interpos. (benedicimus . . . etc. v. inf. om.) et insuper infim. v. 4° loco infer. (sign. OR I) duplic. X (OR I]PR 1, PR V]OR 5) v. princ. inf. om. Ca domino DFMNPRSXAdCaFiGiInKr 3 v. inf. in pag. sequ. (domino . . . etc. v. princ. inf. om.) Ad nunc 1 lin. inf. R qui vivimus . . . etc. v. princ. inf. et v. org. inf. ac sup. om. F benedicimus . . . etc. v. princ. inf. et. org. inf. et ex hoc . . . etc. v. org. sup. om. O et usque in seculum v. princ. inf. om. E in CU hic 4^{or} descr. (Nos q v m b, cett. om.): 1^{ae} seriem complet. not. das. J J . . . — . . . L b praepon.; 2^a (sine not. das.) eadem quae descr. 10; 3^a ut supra descr. 5; 4^a, cuius vocem org. et princ. sup. 1 lin. super., v. org. inf. 1 lin. infer. notat et cui in deors. not. J f etc. sine distant. int. f J et cum 1 lin. superfl. int. f J inf. praepon.

- ¹⁶ Sexta est diapente compositio, si sit vox celsissima organalis veluti quindecima ad duodecimam atque quintam, ad infrascriptum modum:

OR. XV desr.

PR. XII

PR. V

Potest etiam vel altera¹⁷ vel utraque voce per disdiapason triplicata 50 multiplici specie eadem symphonia variari.

¹⁶ VI P ¹⁷ i. e. principalis vel organalis P

A — Gi In Kr

48 organalis celsissima CDMNPRSUXAdCaEsFiGiInKr 49 quinta decima DGL OXBrEsInKr duodecimam atque quintam]undecimam atque quartam DPSAd CaEsFiGi quintam et primam FOTDo (et]ad OT) modum ita H descr. 6: vac. Br PR. et OR. om. CG/LOQUIn V, XII et XV om. C²GQU² V]12 (XII et XV om.) In V]XII (s. l. V) M, XII · V T, IIII DPSCaEsFiGi, 4 X, XI Kr XII]V (s. l. XII) M, V · XII T, XI DPSCaEsFiGi, 11 X, IIII Kr not. das. om. DMNPRSUXAdCaFiGiInKr int. not. das. t s t etc. add. H F om. A not. inf. F J et med. F — J om. F F — J med. om. B F J inf.] J F V, J Q, sub F add. J F F C¹HOTDoEs F F sup.] E f H, F J ABGJKLQV v. org. 1 lin. super. ADHPRSAdCaEsFiGiKr, 2 lin. super. X v. princ. sup. 3 lin. infer. In int. v. princ. sup. et inf. 2 lin. om. Ad v. princ. inf. 1 lin. super. T, in pag. sequ. BKr (J F 1 lin. super. B) sub v. princ. inf. 5° loco 4^{am} voc. (OR I) add. C¹FOU¹Do 2^{am} descr., cuius v. princ. sup. et inf. 1 lin. superfl. intermitt., add. CU (v. princ. inf. utrarumque descr. 2 lin. super. U) Nos q v m b (cett. om.) CU qui vivimus . . . etc. v. princ. sup. et vivimus . . . etc. v. org. inf. om. F benedicimus . . . etc. v. princ. sup. et org. inf. om. O domino DFMNPRSXAdCaEsFiGiInKr domino . . . etc. 1 lin. infer. F nunc 1 lin. infer. R usque in seculum v. org. ut in descr. 11 H in et -lu-um v. org. om. Q 50 potest]post S alta T bisdiapason REsKr (dis- s. l. R), diapason BDFHNXAdBrDoIn triplicatata O, duplicata F

DE DIATESSARON. Sequitur diatessaron symphonia. Ea est, ubi quartanis locis in unum¹⁸ pangitur. Sed sciendum, quia non ita simpliciter ut in ceteris, quae maiores sunt, sed et alia quadam naturali
 55 lege organum exinde derivatur, unde et post dicitur. Verumtamen modesta morositate edita, quod suum est maxime proprium, et concordi diligentia procurata honestissima erit cantionis suavitas.

19

PR. No qui vivimus benedicimus do ex hoc nunc et us

descr. 7

OR. No qui vivimus benedicimus do ex hoc nunc que secu lu um

Componitur quoque diatessaron symphonia isdem modis quibus diapente. Prima enim eius compositio est, si vox organalis ita per dia-

20

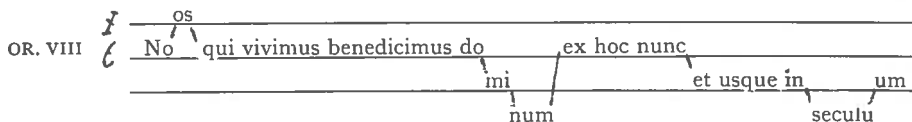
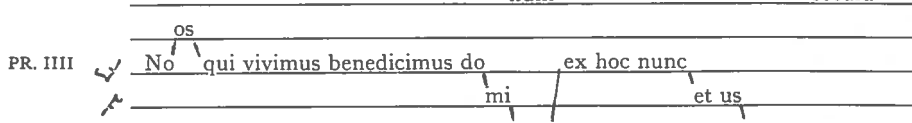
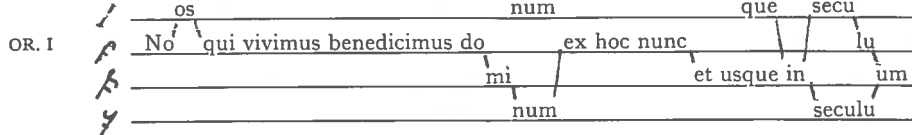
¹⁸ cantus et organum P ¹⁹ Nota D; Nota promissum P (fortasse proprium?)

²⁰ Prima compositio diatessaron P

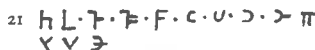
A — Gi In Kr

52 de diatessaron]ante 50 Potest . . . Do, de diatessaron symphonia DENPRSCa FiGi, om. CFJOTUXBrEsIn ea est]eadem Do ubi]iubi F 52/53 quaternis EFUIn 53 sciendum est DAdEs quia]quae Gi, om. Br 54 ut om. Es maiora F et om. B et alia]etiam H naturali om. Br 54/55 lege naturali B 55 est exinde derivatum M derivatum CQU, derivatum est DNPSXAdCaFiGiIn 56 modesta]honesti Do maxime est OTBrEs 57 procuratae V honestima U erit om. Kr cantionis erit In cautionis Ca suavitas hoc modo DX descr. 7: vac. Br PR. et OR. om. BCEFGJLMNOQRTUKr not. das. om. DPSUAdCa FiGiIn int. not. das. t s t etc. add. H F J J om. M 7 f om. BM sub infim. linea (7) 1 lin., cui N praepon., add. N int. voc. princ. et org. 2 lin. add., sed syll. in et -um v. org. om. U v. org. a v. princ. usque ad finem semper 5° loco distat (PR.]pn 12, OR.]pn 5) In qui vivimus . . . etc. v. org. om. F benedicimus om. CU domino CDFMNPRSUXAdCaEsFiGiInKr domino . . . etc. 1 lin. infer. F ex hoc . . . etc. v. org. om. O nunc 1 lin. infer. R v. org. etiam in fine semper 4° loco a v. princ. dist. ABKMNRXAdDoKr, 5° loco In -que in seculu v. org. 1 lin. infer. Es in et in v. princ. et in org. notat, -um v. org. 1 lin. infer. T 58 componuntur O eisdem E, hisdem DNOTXKr, hisdem FiGi, hisdem Es quibus et E 59 prima enim eius compositio est om. F enim om. MO eius om. InKr est om. In

pason geminetur, ut sit media principalis, veluti quarta inter primam 6o et octavam, ad infrascriptum modum:

OR. VIII

- 21 Altera eius est compositio, si e contrario vox principalis ita per diapason geminetur, ut sit media organalis, veluti VIII inter IIII et XI.

21 *M*; altera compositio diatessaron *P*

A — Gi In Kr (63 -ganalis veluti VIII inter IIII et XI. abscis. L)

60 quartam *F* inter]in *OR* 61 octava *S* descr. 8: vac. *EBr* *OR.*, *PR.* et *OR.* om. *CJQU* *OR.* I om. *O* I]V *J*, om. *K* IIII]XII *J* I, III et VIII]1, 4 et 8 *XIn*, om. *Q* int. not. das. stt etc. add. *H* not. das. om. *DMNPSUXAdFiGi InKr*, earum loco *OR.* VIII not. *R*, *PR.* IIII *Y* et *OR.* I *Y* add. *Ca* *t* et *t* indiligenter sup. init. linear. pon. *Q* sup. *Y* add. *J J Y F F I F* om. *FQ* easdem syllab. 3 vocum lineis coniung. *AGL* int. v. org. sup. et v. princ. 1 lin. om. *Es* int. v. princ. et v. org. inf. 1 lin. om. *S*, 1 lin. add. *U* benedicimus... etc. v. org. sup. om. *T*, v. princ. om. *FOT*, v. org. inf. om. *F* domino *CDFMNRsUXAdCaDoEsFiGiInKr* (v. org. sup. -num *Do*) domino... etc. v. org. sup. 1 lin. infer. *F* ex hoc... etc. v. org. inf. om. *O* nunc 1 lin. infer. *R* v. org. sup. et inf. etiam *m* fine semper eodem loco a v. princ. distant *KMNRAAdDo InKr*, sola v. org. sup. eodem loco dist. *BDFOEsgI*, sola v. org. inf. ita dist. *X* -que in seculum v. org. sup. om. *Pfi* syll. -mino et seculu-um v. org. inf. atque -um v. princ. et v. org. inf. 1 lin., in v. org. inf. 2 lin. infer. *Es* -que in et -um v. org. sup. et inf. 1 lin. infer. *Q*, sol. v. org. sup. *X* in et -um v. princ. 1 lin. super. *A* seculu- v. org. sup. 1 lin. super. *CSCa*, v. org. sup. et inf. *AGHJLV* -lu- v. org. inf. 1 lin. super. *CU* -um v. org. sup. om. *ACGL*, v. org. inf. 1 lin. infer. *T* 62 est eius *EOTBrEs* est om. *AdIn* compositio est *Do* ejex *GL*, om. *D* contraria *T* ita principalis *O* 63 sit]si *Ad* veluti... — 64... organalis in marg. add., sed post 65... geminetur rep. 63 ut media organalis... etc. (sit om.) *X* VIII] VIII *Q* ut inter *F* XI]undecimam ita *NIn*, duodecimam *O*

PR. XI OS

OR. VIII OS

scr. 9 OS

PR. IIII OS

22

Tertia est diatessaron compositio, si vox organalis ad inferiora per 23
65 diapason geminetur, ut sit celsissima principalis, veluti XI adversus
VIII et I.

Item quarta est diatessaron compositio, si vox principalis ad superiora 24
per diapason geminetur, ut sit gravissima organalis, veluti I contra
IIII et XI.

22 $\text{L L F F F C O S S P P F v } X$ 23 III compositio P 24 IIII compositio P
 L L

A — Gi In Kr

descr. 9: vac. EBr, hic om. (loco descr. 10 add.) F PR., OR. et PR. om. BCJOU, OR. et PR. inf. om. In PR. XI]OR. XI L PR. IIII om. L XI, VIII, IIII om. F int. F L F J J sup. sttt add. H not. das. om. DMNPRSUA dFiGiKr (in fine v. org. J add. M), del. V, earum loco XI PR. add. H , VIII OR. F et IIII PR. J Ca J et L F F ant. v. princ. inf. om. ACFG LQDo (J 1 lin. super., F om. F), F F I om. JOTEs (F J J 1 lin. super. et J] J OT Es), J om. H, F F I F J J om. BX sub F ant. v. org. J add. CFDo infer. pars descr. (-mus dominum . . . etc. v. org. et tota v. princ. inf.) vac. B easdem syllab. 3 vocum lineis coniung. A in deorsum 4 lin. superfl. add. V int. v. org. et v. princ. inf. 1 lin. om. TU benedicimus . . . etc. v. princ. inf. et -mino . . . etc. v. princ. sup. om. T benedicimus . . . etc. v. org. et qui vivimus . . . etc. v. princ. inf. om. F domino . . . etc. 1 lin. infer. F domino CDFMNRUXAdCaEsFiGiInKr nunc 1 lin. infer. R et usque in seculum v. org. om. Q v. org. usque ad finem semper eodem loco a v. princ. dist. KLMN ORXAdFiGiInKr -que in seculum v. org. 1 lin. infer., in et -lu-um v. princ. inf. 2 lin. atque secu- eiusdem voc. 1 lin. super. Es in et in v. princ. et in org. pon. AC secu- v. org.]cu- CU seculu- v. org. om. Ca -lu- v. org. 1 lin. super. CU -um v. princ. sup. 1 lin. super. A, voc. org. 1 lin. infer. AT 65 XI]corr. ex XII A, XII K adversus]corr. ex ad R, ad T 65/66 veluti prima contra quartam et undecimam Br 66 VIII]V O, octo HM 68 orgalis B I]unum Do 69 et om. Gi

- 25 Item quinta est diatessaron compositio, si ambae voces, et principalis 70
videlicet atque organalis per diapason geminentur, ut ad quartam et
undecimam organum prima et octava respondeant.

PR. XI

OR. VIII

PR. IIII

OR. I

descr. 1

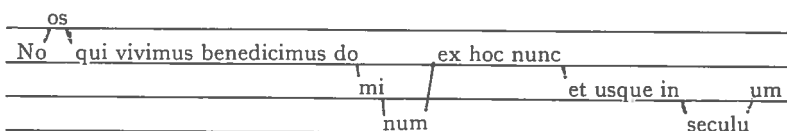
25 V compositio P

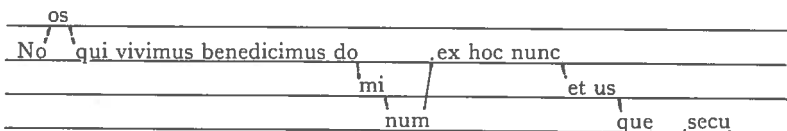
A — Gi In Kr

70 et om. H principales T 71 videlicet om. D atque]et CDH MNPRSUXAdBr
CaFiGiKr, om. In organalis om. GL (in marg. add. G+) geminetur LOTDoEs
(E corr. in -entur) 71/72 ad IIII XI O 72 respondeat Ad (E corr. in -ant),
respondeatur SCa, respondeant hoc modo D, respondeant. Canantur omnia ad in-
frascriptum modum NIn descr. 10: vac. Br, om. X, loco descr. 11 (hic descr. 9)
add. F PR. et OR. convert. F, om. CJOU OR. I et PR. IIII om. S VIII om.
Ad 1, 4, 8 et 11 In int. not. das. t s t etc. add. H not. das. om. BDNPRSAd
CaFiGiInKr, ser. inf. om. F, indilig. add. TU not. das. incompl. (sol. 1 2 1 F 7
et 1 1 F) M 1 1 F 1 inf. 1 1 F 1 F 1 CU int. 1 et 7 add. 1 EOE s easdem
syll. 4 vocum lineis coniung. AGL 3 inf. voc. in pag. sequ. B, 2 inf. voc. in col. sequ.
Gi int. v. org. sup. et v. princ. inf. 1 lin. om. U v. org. sup. 1 lin. infer. B be-
nedicimus . . . etc. v. org. sup. et inf. om. F, v. princ. inf. et org. inf. om. O domino . . .
etc. 1 lin. infer. F domino CDFM NPRUAdCaEsFiGiInKr nunc 1 lin. infer. R
-que v. org. sup. et inf. 1 lin., in v. org. sup. 3 lin. et in v. org. inf. 2 lin. infer. Ad
-que in et seculo v. org. sup. 1 lin. infer. Es v. org. sup. et inf. usque ad finem
semper eodem loco a v. princ. dist. KMNRInKr, sol. v. org. sup. B secu-]se- GL,
sol. v. org. sup. CU -lu- v. org. sup. et inf. 1 lin. super. CU seculo v. org. sup. et
inf. om. E

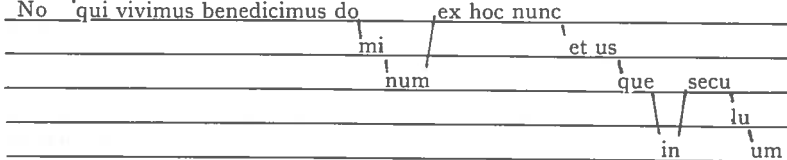
73 Sexta est diatessaron compositio, si sit vox celsissima organalis, veluti XV ad XI atque IIII. Canatur quoque ad infrascriptum modum.

26

OR. XV

PR. XI

scr. 11

PR. IIII

²⁶ VI compositio *P*; imago 8 fistularum organicarum longitudinis ascendentis in pegmate quodam *V*⁺

A — Gi In Kr

73 autem est *F* diatessaron]diapente *D* 74 XI]undecim *H*, XII *PSAdCaFiGi*, duodecimam *DEs* atque]et *CU*, om. *K* IIII]quatuor *H*, ad IIII^{um} *F*, V *PSCaFiGi*, quintam *DEs*, nonam *Ad* quarta ad primam *OT*, quatuor et primam *Do* canitur *H*, canantur *In* quoque om. *DEFGHJKLSAdCaEsFiGi* descr. 11: vac. *Br*, om. *FX* (*F* hic descr. 10 add.) OR., PR. et PR. om. *COUIn* PR. IIII om. *Ad* IIII, XI et XV om. *In* IIII et XI]XI et IIII *MTKr* (*s. l. corr. MT*), V et XII *DPSCaFiGi* XV]XX *AGL* int. not. das. t t s etc. add. *H* maior. part. not. das. del. *V* not. das. indilig. add. *U*, om. *BDNPRSadCaFiGiInKr* seriem sup. not. das. om. *M*, ser. inf. om. *Q*, ser. med. et *♯* infim. om. *Es* PR. IIII et *♯* 2 lin. super., v. princ. inf. 3 lin. super. (*♯* inc.) *A* easdem syllab. 3 vocum lineis coniung. *AGL* int. v. org. et v. princ. sup. 1 lin. om. *UInKr* int. v. princ. sup. et inf. 1 lin. om. *CCaDo*, 2 lin. om. *U*, 4 lin. om. *InKr* 4° loco sub. v. princ. inf. alter. voc. organalem add. *OT* (OR. I praep. *T*, I *O*) Nos . . . — . . . domino v. princ. sup. 1 lin. infer., sed corr. *D* qui . . . — . . . domino v. org. 1 lin. infer. *G* benedicimus . . . etc. v. org. sup. et ex hoc . . . etc. v. princ. sup. om. *O* domino *CMNPUAdCaDoEsFiGiInKr* nunc 1 lin. infer. *R* -que in seculum v. org. om. *PFi* -que v. org. 1 lin., in v. org. 3 lin. infer. *Ad* -um v. org. 1 lin. infer. *J*

H: Et notandum, quod sive principali sive organali sive utraque voce 75
 per diapason geminata, semper altioris²⁷ vocis locum vox puerilis sup-
 plere potest. Δ: Quid differt, rogo, inter primam diapente composi-
 tionem et diatessaron secundam, cum hic et ibi aequali interstitio ex-
 tremas voces a media disiungantur? Similiter, quid inter composi-
 tionem diapente secundam et diatessaron primam? H: Si²⁸ quaeris, cur 80
 28a in prima diapente compositione sit potius vox media principalis quam
 organalis, in secunda vero diatessaron compositione sit potius vox me-
 dia organalis quam principalis, cum hic et ibi isdem intervallis vox
 media sese habeat ad extremas, et rursus, in secundo diapente compo-
 sito quare dicatur vox media organalis, in primo autem diatessaron 85
 composito vox media principalis, scias hanc quidem esse rationem,
 quod in diatessaron symphonia non ita simpliciter et absolute sicut in
 28b diapente vocem principalem organalis vox comitatur, verum sua qua-
 dam naturali lege certis locis subsistit²⁹ nec ulterius valet consonanter pro-
 cedere, sicut et descriptionibus supradictis ostenditur, quomodo infra 90

²⁷ altior vox puerilis dicenda est *H* ²⁸ Si quaeris ac si non satis appareat, quid inter se differant, profecto satis liquet, cum in prima compositione dyapente sit potius media principalis vox quam organalis, in secunda vero dyatesseron compositione sit potius media vox organalis quam principalis, i. e. licet, cum hic et ibi eisdem intervallis vox media sese habeat ad extremas, et rursus in secundo dyapente composito dicatur vox media organalis, in dyatesseron autem primo composito media principalis, scias quoque hac eas ratione differe, quoniam in diatesseron symphonia non ita simpliciter et absolute sicut in diapente vocem principalem organalis vox comitatur. *N* ^{28a} quaestio *Br* ^{28b} responsio *Br* ²⁹ vox organalis *N*

A — Gi In Kr

75 ante Et . . . *add. D* Emendatio presentis loci. Fulbertus. Sic (!) queris . . . *etc.* (= *gloss.* 28; in prima diapente compositione; vox media principalis; vox media organalis; i. e. *et cum om.*; in primo diatesseron autem composito vox media; quoniam]quod *D*) H: *AGHKLV*, *cett. codd. om.* notandum est *In* sive¹] sint *Es* sive² *om. U* in utraque *S* vox *X* 76 diapason *J* vox *om. D* 76/77 suppleri *AdIn* 77 Δ: *om. Do* quod *AEJK* (*E s. l. add. i*) differre *J* rogo] ergo *In* 78 cum . . . — 80 . . . secundam *om. In* cum]cu *B* intersitio *Q* 79 vocis *EX* a *om. T* quod *BO*, qd *K* 79/80 compositione *K*, dispositionem *Es* diapente compositionem *T* 80 et inter *TBr* 81 diapente]diapason *Do* vox *om. T* 81/82 organalis quam principalis *O* (*R corr. in pr. quam org.*) 83 et hic et *B* isdem *ABEFGHJKLDo*, iisdem *QV*, hisdem *OTES*, *om. Kr*, eisdem *cett. codd.* 84 sese]se *OTES* habebat *F*, habet *X* extremos *O* secunda *In* 84/85 compositio *SU*, composita *In* 85 organalis . . . — 86 . . . media *om. EsKr* prima *In* diatessero *T* 86 composita *In*, compositio *Q* (*B corr. in -to*) principalis media *O* quidem *om. DPSXAdCaFiGi* rationem esse *In* 87 in¹ *om. CUX* 89 nec]ne *S* ultra *D* consonantem *Es* 90 superscriptis *A* intra *FiGi*

sonum ♯ tetrardum non descendit. Verum sciendum in praedictis compositionibus et alia quadam proprietate diatessaron ac diapente differre: Siquidem dum quintis et octavis locis semper sit troporum vel tonorum reversio, necesse est, ut, dum vox inferior ad superiorem
 95 vocem eodem tropi modo diapente respondet, utrique rursus voci ab octava sua eodem tropo respondeatur. Fitque³¹, ut organali voce per diapason geminata et principali voce media vox organalis inferior quintis locis a media separetur et superior quartis, quod est compositum diapente primum, principali autem voce per diapason geminata
 100 et organali media vox principalis inferior quartis locis a voce media distinguatur et superior quintis, quod est compositum diapente secundum. E contrario vero in diatessaron, dum vox inferior ad superiorem vocem quartis locis non eodem respondeat tropo, necesse est, ut principali et organali voci non eodem, sed singulis a sua octava suo tropo
 105 respondeatur. Fitque, ut organali voce per diapason geminata et voce principali media vox organalis inferior quartis locis distet a media et quintis superior, quod est compositum diatessaron primum, principali autem voce per diapason geminata et voce organali media vox principalis inferior quintis locis a voce media disiungatur et superior quartis,

³⁰ D $\overline{M}$ de V et VIII locis *Br* ³¹ i. e. ita dispositum est *N*

A — Gi In Kr

91 ♯ *codd.*, *om.* BCEJPSFiGi tetrardum ♯ *Es* tetrardum]tetrardi *H*, *om.* Ad descendet *T*, descendat DPSCaFiGi praedictis AEF~~GH~~JKL, supradictis *cett.* *codd.* 92 ac]et DEs, a CMNQRSUXAdInKr dipente *Q* 93 proferre *O* quinis et octonis *Es* sit *om.* *Es* 93/94 tonorum vel troporum *D* 94 sonorum *Br* est necesse OTBrEs superiorum *E* 95 modi *Kr* respondi *Gi* ab]ad *B* 96 sua *om.* *J* tropo *om.* FEs fitque]fit *F* voci *T* 97 et in *In* et ... — 99 ... geminata in marg. add. *V* voce]a voce *Q*, voci *T*, *om.* Ad 98 separatur PRSX FiGi (*BN* corr. in -etur) quartus *J* 99 principali ... — 100 ... vox *om.* *F* 100 organali]originali *O*, orgali *R* a voce ... — 103 ... locis in marg. add. *V* media voce PFiGi 101 distinguitur *D*, disiungatur *H*, distingatur *S* et *om.* *D* est *om.* In 101/02 secundum ·u· *A* 102 in *om.* *Kr* 103 eodem *om.* *O* eodem modo *D* (modo del.) respondeant *F* (*S* corr. in -eat) tropo respondeat AdKr 103/04 organali et principali *F* 104 voce FMU singulis a]singula *S* octava rep. *U* 104/05 suo tropo respondeatur AEF~~GH~~JKL, respondeatur suo tropo *Kr*, suo respondeatur tropo *cett.* *codd.* 105 fitque ... — 110 ... secundum rep. *A* (repet. del.) ut add. s. l. *A*¹, *om.* *A*² organali]originali *O* voce²]voci *T* 106 vox organalis rep. *F* quartis corr. ex quintis *E* distat AEF~~G~~JLMDo a voce media distet In medio *T* 107 est *om.* *A* principali ... — 110 ... secundum in marg. add. *T* 108 per diapason per *J* orgali *R*, organalis JIn 109 locis *om.* *T* iungatur *T*, disiungitur In, distinguatur *Kr* et]e *S* superior *B*

quod est compositum diatessaron secundum. Quae omnia supradictae 110
descriptiones ostendunt. Sed quid adhuc? Δ : Quia disserebas, quod
diapente quidem symphonia eosdem tropos concinit, diatessaron vero
non eosdem, ideoque in praedictis utrarumque symphoniarum com-
positionibus vox media quamvis simili ad extremas interstitio separata,
dum non et hic et ibi eiusdem sit tropi, hic quidem sit principalis, ibi 115
sit organalis, quaero, quid sit inter principalem atque organalem vo-
cem diapente symphoniae, cum tropis non sint dissimiles.

H : Hoc nunc quoque dictum recole³²: Namque organali voce in dia-
pente geminata, si voci mediae videlicet principali simile intervallum
esset ad extremas, nihil interesse videretur inter principalem vocem 120
atque organalem. Nunc vero, cum vox organalis quinto loco ad vocem
principalem extet inferior, sed per vim diapason quarto loco superior,
sicut versa vice in diatessaron vox organalis ad vocem principalem
quarto loco extat inferior, sed per diapason quinto loco superior, simi-
liter principali voce per diapason geminata non sint eadem ad extre- 125
mas voces voci mediae intervalla, patenter poteris intellegere, qualiter
virtus diapason symphoniae, quae utrasque³³ voces multiplicat, etiam
quae principales quaeque sint organales, per certa intervalla disponat.

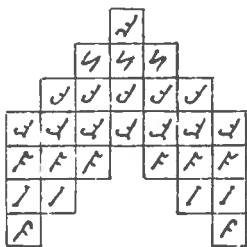
³² i. e. repete, recordare, reminiscere *K* ³³ principalem et organalem *N*

A — Gi In Kr

110 secundus *K*, serui *Gi* 111 praescriptiones *F* ante Sed . . . add. H : *NPQRVCa*
FiKr, Δ : *EGi*, H *In*, vac. *CSU* quid]quod *Do* Δ :] *M*: *Gi*, H *In*, vac. *CGfS*, om.
EFLU 112 symphoniam *L* easdem om. *S* vero om. *Do* 113 ideoque]ideo *D*,
idemque *SDo* supradictis *In* utramque *L* 114 sit interstitio *D* intrasticio *X*
seperata *K*, sepata *XFiIn* 115 et¹ om. *FBr* et² om. *S* non eiusdem *F* eisdem
U sit¹]fit *M*, om. *In* tropi sit *T* sit²]sive sit *R*, om. *Kr* principalis sit *TBr*
principali sibi *CU* ibi]ubi *Br*, sive *R* 116 originalis *O* quaero]qua vero *In*
quod *B* atque]et *AXEsKr* 116/17 voce *In* 117 tropi *sBrEsKr* sit *U*
dissimiles]similes *Kr* 118 H :] *D*: *FiGi* quoque nunc *In* quoque]quod *S* recolet
dictum *Es* 118/19 geminata in diapente *DDo* 119 geminata *S* videlicet]
scilicet *F* principalis *O* 120 esse *D* 122 vim om. *CDMNPRSTUXAdCaEs*
FiGiInKr quarto]quinto *Gi* 123 sicut] sic *Es* conversa *S* 124 extet *T*
sed]si *Q* 125 principalem vocem *T* geminatam *T* sunt *DoEs*, sit *In* 126 voci]
vocis *In* patienter *Q* potes *T* 128 principalis *DIn* (*U* corr. in -e-) quoque *N*
sint]sit *DIn*, s. l. add. *E*, om. *FiGi* organalis *DQIn* per certa]precepta *S* cer-
ta]cetera *In* intervalla]valla *Q* disponant *M*, disponit *Br*

Δ: Quare non potest in diatessaron symphonia vox organalis sic absolute
 130 convenire cum voce principali, sicut in symphoniis aliis? Ψ: Quoniam, ut dictum est, per quartanas regiones non idem tropi reperiuntur diversorumque troporum modi per totum simul ire nequeunt, idcirco in diatessaron symphonia non per totum vox principalis voxque organalis quartana regione consentiunt. Δ: Vellem quoque dinoscere,
 135 quomodo per quarta loca troporum sit genus dissimile. Ψ: Facile id senties. Sive enim uno tono altius transponatur seu quarto loco inferior, modus diversi tropi aperto auditu fit discernibilis. Canatur ad infrascriptum modum:

descr. 12

Δ: Discerno plane tonum autentum protum in autentum deuterum hac
 140 transpositione transire.

³⁴ ^m_m H; In diatessaron simphonia vox organalis absolute non convenit P

A — Gi In Kr

129 Δ: om. FiGi non potest post 130 . . . principali E potest] post L 130 aliis symphoniis OTBrEs 131 quoniam EHMEsGiIn, quō AGJLOQT, qm cett. codd. quaternas BXFiGi reones E 131/32 reperiuntur tropi A repperuntur J 132 diversorum quaeque X modi corr. ex modo Gi ire simul ES non queunt T 134 regione consentiunt] consentiunt religione F 135 quartana DEFOTAdBrCa EsKr loca om. TBr (Br. s. l. scil. loca) sit] fit X genus sit OS dissimile Q 135/36 facilius senties id Es 136 sentiens L enim om. E transponantur In 137 modi Ca decernibilis O 138 modum om. L descr. 12: vac. EGJLNQSV BrCaIn (SCa vac. post 140 . . . transire), om. MPRXAdFiGiKr (PFiGi add. post 140 . . . transire 3NY] FFI F] JJ) lateri dext. et sinistr. descr. 5^m tetrachordum FFI F add. CU tetrach. sic seiung. 111111 H J] FK loco descr. eandem alleluia quae mus. ench. cap. VIII, descr. 1 et 2 triplic. inter 9 lin. cum not. das. 3NY FFI FJJ (singul. alleluia inc. lin. F, J et J) add. D, imaginem navis, cuius in medio velum et in puppi turris cum viro gladium gerente, add. V⁺ 139 discerne Q tonum] totum J autentum tonum B hac] ac D 140 transpositione] transpositio J, dispositione O, translatione DNPRSXAdCaFiGiInKr

Δ: At vero dabis nunc rationem³⁵, quare per alias regiones voces ita sint consonae, per alias vero vel discrepantes sint vel non adeo³⁶ consentientes. Η: Equidem pertemptare licet, quas Dominus concesserit rationes, quo causas dulciter convenientium vocum atque discrepan-
tium, naturam quoque diversorum troporum aliquantulum deprehen- 145
damus, et quare in transponendo in alias species migrent vel in
suas denuo revertantur. Etenim sicut absolute computando simplex
est series numerandi et facilitate sui etiam pueris patens, ut I II
III IIII et cetera, aliud vero alii inaequaliter collatum in varias inae-
qualitatis species cadit, ita ptongi in musica, cuius mater est arithmeti- 150
ca, id est numeralis scientia, facili quidem ordine recensentur, ad ali-
quid autem prolati non modo suaviū³⁸ dant concinentiarum species,
sed et earundem concinentiarum suavissimas rationes. Δ: Quomodo
ex arithmetica matre gignitur armonia, et an eadem est armonia quae
musica? Η: Armonia putatur concordabilis inaequalium vocum com- 155
mixtio, musica ipsius concordationis ratio.⁴¹ Quae sicut per omnia nu-

³⁵ deprecatorie *N* ³⁶ ut in tono vel diapason vel diatesseron *N* ³⁷ Aritmetica musicae mater *P* ³⁸ scil. auribus, quia facile eorum differentia animo colligitur, multo facilius quam in aliis *N* ³⁹ quid armonia *NP*; Nota quid armonia et musica *V*; Armonia *Do*⁺ ⁴⁰ quid musica *NP*; Musica *Do*⁺ ⁴¹ scilicet proportionibus numerorum pertinentes ad musicam *P*; scil. exposita *Ca*

A — Gi In Kr Tr Xo (141 At dabis . . . inc. *TrXo*)

141 Δ: om. *DFNOSTAdBrDoEsTrXo* (*F s. l. add.*) Η dabis at vero *X* vero om. *TrXo* nunc]neumae *Es* quare]quarte *L* regiones . . . — 142 . . . alias om. *Xo* ita om. *NIn* 142 sint¹]sunt *DTBr*, om. *E* vel¹ om. *OPTBrDoEsFiGiKr* sint²]sunt *D*, om. *B* non]nunc *H*, om. *Xo* 142/43 consentientes *U*, sentientes *Xo* 143 et quidem *TBrEsXo* concesserit]consenserit *CU*, om. *Tr* concesserit . . . — 144 . . . vocum in marg. add. *V* 144 vationes *Xo* quo]qua *H* dulciter *F* 145 natura quaeque *X* aliquantumlum *K* 145/46 depredamus *A*, deprehendam *Gi* 146 in¹ om. *S* migrant *ODo* 147 deuno *U* revertuntur *T* absolute]absolvat *Gi* computando]componendo *TrXo* 148 facilitate sui]facultate sua *O* patens]patet *X*, parens *Gi*, patiens *TrXo* 149 et III *X* IIII om. *MX* cetera om. *U* vero]enim *F* collocatum *R* 149/50 inaequalitatis *Do* 150/51 arismetica *FiGi*, arithmetica *Es* 151 facile *X* 151/52 aliquod *M*, aliud *GiIn* 152 autem]vero *DSKr* (*s. l.* autem *S*) suaviū]sua unum *B* dant om. *In* concinentiarum dant *DoEs* 153 et om. *DUXIn* concinentiarum om. *Kr* post . . . rationes. *inscr.* Hic ostendit auctor, quid sit arithmetica, quid musica, quid geometria, quid astrologia, quid multe species earum. Rubrica. add. *In* 154 aritmetica *A*, arithmetica *Es*, arismetica *FiGi* matre]nunc *Gi* armonia¹]armonica *ABCEFGHJK* *LOQTUVBrDoEsTrXo* (*c s. l.* *E*, *M. corr. in -ia*) an]ut (*s. l. al. man.* an) *E*, in *J*, om. *O* eandem *Kr* est om. *E* armonia eadem est *Xo* armonia²]armonica *FLOEsTr*, armania *J* quae et *EX* 155 musicas *K* Η: om. *MXo* armonica *FOEs* concordabilis *Es* 155/56 permixtio *S* 156 concordans *In*

merorum rationi coniuncta est, atque ceterae mathesis disciplinae, ita per numeros oportet ut intellegantur. Δ : Quae sunt mathesis disciplinae? $\mathcal{H}$: Arithmetica, Geometrica, Musica, Astronomia. Δ : Quid est
 160 mathesis? $\mathcal{H}$: Doctrinalis scientia. Δ : Quare doctrinalis scientia? $\mathcal{H}$: Quia abstractas⁴³ considerat quantitates. Δ : Quae sunt abstractae
 44 quantitates? $\mathcal{H}$: Quae sine materia, id est admixtione corporali, solo intellectu tractantur. In quantitatibus vero multitudines⁴⁵, magnitudines,
 46 paucitates, parvitates, formae⁴⁷, aequalitates, habitudines et cetera,
 165 „quae“, ut Boetii verbis loquar, „ipsa quidem natura incorporea sunt et immutabilis substantiae ratione vigentia, participatione vero corporis permutantur et tactu variabilis rei in vertibilem inconstantiam transeunt“. Porro hae quantitates aliter in arithmetica, aliter in musica,
 48 aliter in geometrica, aliter in astronomia considerantur. Hae enim
 170 quattuor disciplinae non sunt humanae inventionis artes, sed divinorum operum aliquantae investigationes, et in creatura mundi mirabilissimis rationibus ingenuas mentes⁴⁹ ducunt⁵⁰, ita ut⁵¹ sint inexcusabiles, qui per haec cognoscentes Deum et sempiternam eius divinitatem non

⁴² quid matisis *P*; Mathesis *Do*⁺ ⁴³ scil. a corporibus *CaDo* ⁴⁴ abstractas quantitates *P* ⁴⁵ scil. sunt *Ca* ⁴⁶ quid quantitas contineat *P*; $\mathcal{P}$ *K* ⁴⁷ trianguli *N*; ut triangulatura vel quadratura *CaDo* (vel *om. Do*) ⁴⁸ $\mathcal{P}$ *K* ⁴⁹ i. e. boni ingenii gratia praeditas *CaDo* ⁵⁰ scil. ad inquirendum vel cognoscendum creatorem *CaDo* (scil. *om.*, creatorem]deum *Do*) ⁵¹ primo cap. ad romanos *Br*⁺

A — Gi In Kr Tr Xo

157 atque ceterae mathesis disciplinae *om. In* mathesis]s. *l.* -seos *add. R*, matheis *U*, mathes *Xo* 158 ut *om. BQX* intelligatur *DTUXAdBrCaDoEsFiGiInKrTrXo*, -antur *A* mathesis *cf. 157* 159 arithmetica *cf. 150/51* geometria *FMOPTXBrFiGiInKrXo* musica geometrica *OTr* astranamia *T* quod *H* est *om. V* 160 mathetis *In*, matheis *U* $\mathcal{H}$: *om. In* quare]quae est *Br* 161 quia]quae *ABEFGHJKLOBrDo* quantitatis *K*, qualitates *O* abstractae sunt *O* 162 qualitates *Ad* matheria *F* sine admixtione *O* ammixtione *BHS*, amixtione *CDP RUXEsFiGiKr* solo]sono *U* 164 pravitates *L* aequalitatis *K* 165 ut]in *S* verbis loquar]verba sequar *In* natura *om. Kr* sunt *om. F* 166 immutabile *R* vigentiam *F*, vingentia *CU*, vigentium *Kr*, ingentia *Xo* 167 variabile *R* in vertibilem]mutabili *In* convertibilem *E*, utibile *Xo* inconstantia *In*, constantiam *TrXo*, constantiam inconstantiam *X* 167/68 transeunt inconstantiam *Do* 168 transferunt *Es* heae *JMGi*, haee *K*, hee *XFiInXo* aequantitates (s. *l.* haee) *A* arithmetica *cf. 150/51* 169 geometria *FOPTXBrFiGiKrXo* (-ica *T*) 170 artes *om. In* sed]si *Gi* 171 investigationis *DoXo*, inventiones *O*, *om. Kr* creaturam *DPPFiGiTrXo* mundi intelligenda *T* 172 ducant *K*, dicunt *EL*, ductae *Kr* non sint *F* 173 haec]hoc *DNRAdEsKrXo* cognoscentes *post* divinitatem *NIn* deum]dominum *F* eius *om. In*

165ss. *cf. Boethii de institutione arithmetica libr. I, 1* 172 ss. *cf. S. Pauli ad Romanos cap. I, 21* 160s. *cf. Cassiodori institutionum libr. II, 1116 et 21*

sicut Deum glorificaverunt⁵² et gratias egerunt⁵³. Δ: Arithmetica quid
⁵⁴ est? Η: Disciplina quantitatis numerabilis secundum se. Δ: Quid est ¹⁷⁵
⁵⁵ musica? Η: Disciplina rationis consentanearum vocum atque discre-
 pantium iuxta numeros, qui ad aliquid sunt his⁵⁶, qui inveniuntur in
⁵⁷ sonis. Δ: Quid est geometrica? Η: Disciplina magnitudinis immobilis
⁵⁸ atque formarum. Δ: Astronomia quid est? Η: Disciplina magnitudinis
 mobilis, quae cursus caelestium siderum, quae figuras contemplatur ¹⁸⁰
 omnes et habitudines stellarum circa se et circa terram indagabili ra-
 tione percurrit. Δ: Quomodo per numeralem scientiam tres ceterae
 constant? Η: Quia omnia, quae per has disciplinas comprehenduntur,
 numerorum constant ratione formata, nec sine numeris possunt vel in-
 tellegi aut pronuntiari. Qui enim⁵⁹ insinuari potest, quid sit triangulus ¹⁸⁵
 vel quadrangulus et cetera, quae geometricae sunt, nisi prius sciatur,
 quid sint tria vel quattuor? Δ: Nullo modo. Η: Quid in astronomica
 ratione sine numero sciri valet? Unde ortus occasusque, tarditates,

⁵² scil. ob suam excellentiam *CaDo* (suam]sanctam *Do*) ⁵³ scil. ob sua beneficia *CaDo* ⁵⁴ quid aritmetica *P* ⁵⁵ quid musica *P* ⁵⁶ numeris dico *P*; scil. dico *Do*
⁵⁷ quid geometria *P* ⁵⁸ quid astronomia *P*; P *K* ⁵⁹ i. e. quomodo *Do*

A — Gi In Kr Tr Xo

174 et]aut *NInKr* gerunt *U* arithmetica cf. 150/51 174/75 quid est arith-
 metica *In* 175 disciplina ... — 176 ... musica in marg. ab al. man. *E* nume-
 ralis *ABDEFGHJKLNIn*, numerabiles *TrXo*, om. *Br* secundum se om. *TrXo*
 176 disciplinae *M* ratione *Q*, rationalis *CDMNRSUXBrInKr*, rationabilis *PAD*
CaFiGi consentanearum]consentanea rerum *Tr*, consentanea *Xo* 176/77 dis-
 crepantiarum *Tr* 177 qui ad]quid *Xo* adad *S* sunt om. *Kr* 178 Δ: et]Η:
 om. *R* est om. *RSXCa* geometria *FOPXBrFiGiInKrXo* (*Xo* corr. ex -ica)
 immobilis ... — 179 ... magnitudinis om. *L* 179 Δ: om. *D* quid est astronomia
DNPRSXAdCaFiGiInKr (est om. *X*) magnitudinis om. *OTDoEsFiGi* 180 mo-
 bilis om. *OTDoEs* cursus]cursum *BKr*, om. *TrXo* quae om. *RTr* quae figuras]
 figurasque *Br* 181 habitudines]habitu dives *Gi* circa se et om. *TrXo* terra-
 rum *S* 182 numefabilem *CMNPQRSTUXAdBrDoEsFiInKrTrXo*, mirabilem
Gi, innumerabilem *Ca* 183 quae om. *RTr* per om. *Xo* deprehenduntur *D*,
 comprehenditur *J*, comprehenduntur *Xo* 184 constat *J* firmata *Br* potest *O*
 vel om. *OX* 184/85 intelli *R* 185 aut]vel *BDNTXBrIn* pronuntiavi *Q* ante
 qui ... s. l. add. Δ: *V* insinuare *Fi* 186 quadratus *DBr* cetere *Es* geo-
 metrica *T*, geometricae *U*, geometriae *Kr* sunt potestatis *Do* nisi]non *Xo*
 sciat *Gi* 187 quid]qui enim *Xo* sint]sit *T*, om. *Es* tres *PRSXBrCaEsIn*, IIIes
Ad, III *Kr* Δ: del. *V* Η] Δ (Η add.) *V* astronomia *OIn* (*BDF* corr. in
 -ica) 188 sciri valet sine numero *TBr*, sciri sine numero valet *F* numeris *XEs*
 sciri]scire *Q*, om. *In*

174 ss. cf. Cassiodori institutionum libr. II, III 6 et 21 188 ss. cf. Boethii de insti-
 tutione arithmetica libr. I, 1

velocitates errantium siderum noscimus, unde aetatem lunae et multi-
 190 plices variationes eius agnoscimus, quotam partem signiferi⁶⁰ sol aut
 luna teneat vel alia quaelibet ex planetis? Nonne sicut omnia certis
 numeri legibus aguntur, ita sine numero incognita sunt? Δ: Etiam.
 ♀: Quae causa in musica facit, ut octavis locis aequisonae sint voces, 61
 quintis et quartis consonae? Itemque per quindecimas⁶² regiones aequi-
 195 sonanter respondeant, per duodecimas⁶³ et undecimas⁶⁴ consonanter?
 Quae sunt vero mensurae istae, quae voces vocibus sic apte coniungunt,
 ut, si paulo acutior aut laxior vox cum voce fuerit, ad invicem concor-
 dare non possint? Δ: Mirum certe, quae sint huiusmodi commensura-
 bilitates vocum, quibus et symphoniae tam suavisonae sibi adsentiunt 65
 200 et soni reliqui⁶⁶ tam competenter sibi in ordine copulantur. Sed tuum
 est, quae proposuisti, exponere.

♀: Dico, quoniam ideo per octava loca, id est in diapason, aequisonan-
 tia est, quia dupla habitudine voces hae conferuntur, ut VI ad XII, ut
 XII ad XXIII. Similiter in quindecimis locis aequisonantia est, quod

⁶⁰ i. e. zodiaci *D* ⁶¹ Redit ad questionem paulo superius propositam *PCaDo* (pro-
 positam]positam *Do*) ⁶² i. e. per disdyapason *Do* ⁶³ i. e. per dyapason et dyapente
Do ⁶⁴ per dyapason et dyatesseron *Do* ⁶⁵ Sesquialtera, sesquitercia, tripla *P*
⁶⁶ inferius adnexi *P*

A — Gi In Kr Tr Xo

189 velocitates]volocitates *K*, vel velocitates *D*, om. *Do* syderum errantium *O* sifer
Fi,sydere *Gi* cognoscimus *Xo*,nescimus *In* unde et *TBr* lunae]liniae *Gi* 190eius
 variationes *TBr* eius om. *TrXo* cognoscimus *Kr*, agnosimus *L* quot *O*, et quotam
In aut]et *O* 191 quaelibet alia *TBrKr* 192 numeris *Ad* incognita]incerta
Kr sint (*s. l. u*) *G* ita etiam *PFiGi* 193 ♀]Magister *Xo* in om. *Es* facit
 in musica *Kr* octovis *R* sunt *JQ* voces sint *DNPRSXAdCaFiGiInKr* 194 et
 om. *Xo* item quae *J*, idemque *X* -que om. *Xo* quintas decimas *T*, quindenae
Es regiones]rationes *Kr* 194/95 equisonantem *Es* 195 duodenae et undenas
Es et undecimas om. *Xo* consonant *Xo* post . . . consonanter gloss. 61 rep. *Do*
 196 sint *R* vero sunt *NBrInKr* vocibus voces *T* sic]si *U* 197 aut]vel *Do*
 voce]vocibus *T* fuerit]fit *H* 197/98 concordari *Kr* 198 possunt *TXEsFiGi*
InXo sint horum *S* sunt *OPRTXAdBrCaEsFiGiTrXo* (*s. l.* vel sint *P*)
 huiusmodi]huius *Gi* 198/99 commensurabilitates huiusmodi *TBr* commen-
 suralitates *EOTDo*, commensurabiles *Es*, mensurabilitates *Tr* 199 et om. *T*
 suavissime sibi consentiunt *Xo* 200 compenter *Q* 201 quod *FMO* exponere
 quae proposuisti *Xo* praeposui *F* 202 ideo]ita *Es* in]per *CDMNPRESUX*
AdBrCaFiGiInKr 202/03 consonantia *Es* 203 est om. *B* duplum (*s. l. -a*) *T*
 offeruntur *Xo* XII]VIII *Tr*, 7 *Xo* ut²]et *BrEsIn*, om. *X* 203/04 ut XII
 om. *F* 204 XXIII]XIII *Tr* quindenae *H*, quintis decimis *T* qui *R*, quae *OT*

- 67 disdiapason dicitur, quia in quadrupla constant proportione, ut VI ad 205
XXIIII. Ideo in quintis regionibus sibi consonant, quod est diapente,
68 quia sunt in ratione sesquialtera. Sesquialterum autem est, ubi minus
partes continet duas et maius tres, ut VI adversus VIIII, ut VIII con-
tra XII. Ideo quartanae voces consonae sunt, quod est diatessaron,
69 quia in epitrita sunt ratione. Epitritum vel sesquitercium est autem, ubi 210
minus habet partes tres et maius quattuor, ut sunt VI contra VIII, ut
sunt VIIII contra XII. Ideo duodecima collatione concordant, quia ad
diapason diapente respondet, id est sesquialterum ad duplum, ut XVIII
contra XII et VI, ut VIII contra XII et XXIIII, vel quia per loca
duodecima fiunt triplae, ut XVIII contra VI, ut XXIIII contra VIII. 215
Ideo et undecima regione consonabiles sunt, quoniam ad diapason reso-
nat diatessaron, id est epitritum ad duplum, ut XVI contra XII et VI,
ut VIIII contra XII et XXIIII. Item voces, quae praefatas symphonias
complemt, utpote diatessaron quattuor⁷⁰, quinque peragunt⁷¹ diapente,
hac habitudine concordant, qua diatessaron et diapente ad invicem 220

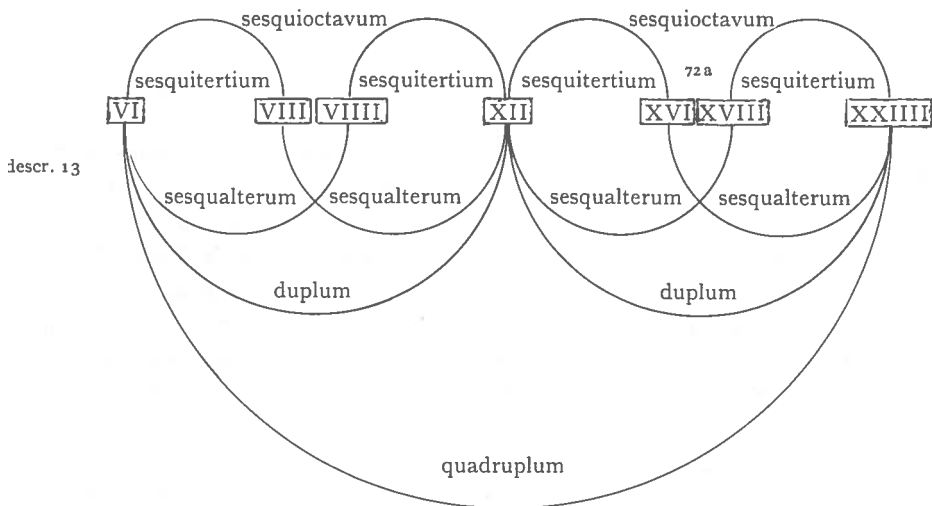
⁶⁷ Exempla mendosa videntur *Br*⁺ ⁶⁸ Sesquialterum *P* ⁶⁹ Sesquitercium *P*
⁷⁰ voces peragunt *Do* ⁷¹ scil. voces *Do*

A — Gi In Kr Tr Xo

205 dediapason *E*, bisdiapason *AdEsKrTr*, diapason *AFKCaXo*, diapasos *Q* quia]
que *Q* quadrupla *Tr* constat *DSTIn* VI]XII *Tr*, 11 *Xo* et ad *Xo* 206 ideo]
item *Xo* in *om.* *Fi* quibus *V* sibi regionibus *Es* consonanter respondent
(respondent in marg. add.) *T* quae *R* diapente est *F* 207 ratione sesquialtera]
sesquialtera proportionem *T* sesquialterum *om.* *U* autem *om.* *In* est autem *XXo*
208 habet partes et *Xo* continet partes *S* continent *O* duas continet *E* ad-
versum *Xo* ut²]et *XIn* VIII]9 *Xo* 209 quaternae *B*, per quartanas *T*, quar-
tonae *Q* quae *R* est *om.* *K* 210 ratione]proportionem *F* epitritum ratione
TrXo epitritus *Br* autem vel sesquitercium est *BDOPTAdBrCaEsFiGi* ses-
quitercius *Br* autem est *H* autem]aut *Xo*, *om.* *NXInTr* 211 habent *O* et
om. *X* tres partes *EF* (partes]voces *F*) maius vero *X* ut²]et *Tr* 212 sunt
om. *EAdInTrXo* contra]ad *Ad* duodena *Es* concordant collatione *NIn* ad
om. *CMNRUXInKr* 213 respondent *Xo* id est]in *Kr* ut *om.* *OX* 214 VI
om. *Es* ut]et (*s. l.* ut) *T*, aut *Q*, ac *CDMNPRSUXAdCaEsFiGiInKr* VIII]
VIIII *Br* et²]id est *In* XXIIII]XXII *T* per *om.* *AdIn* 214/15 duodeci-
ma loca *OTAdBrEs* (duodena *Es*) 215 duodecima]XI^a *L* fiunt]sunt *H*
XVIII]X et VIII *T* ut²]et *BSIn*, et ut *Tr* 216 et in *X* undena *Es* conso-
nabiles *Br*, et consonabiles *Xo* quoniam]quia *O* (*M corr. in* quoniam) ad *om.* *O*
216/17 resonet *Kr* 217 id est ... — 219 ... diatessaron *om.* *Kr* epitrita *Gi*
ad duplum epitritum *Br* XVI]XV *Do* et]ut *Es* 218 ut]et *Es*, et ut *Tr*
VIIII]VIII *BDODo*, 8 *In* XXIIII]XIIII *Tr* praedictas *TBr* 219 complemet
Gi diatessaro *Q* quinque ut *In* 220 hac ... — ... diapente *om.* *OT* qua]
quia *ABEFHQsXBrCaDo* diatessaron]diatessaron *F*

conectuntur, videlicet epogdoo id est sesquioctavo. Nam semper differentia sesqualteri et sesquiertii epogdous est. Qua enim proportionem sunt VIII ad VIIII, fiunt XVI ad XVIII, fiunt XXXII ad XXXVI, et sic in infinitum.

HORUM DESCRIPTIO QUAE DICUNTUR

72 sesquioctavo P+ 72a *sesquialterum*

A — Gi In Kr Tr Xo (descr. 13: . . . dicuntur fin. Xo)

221 conetuntur M, coneturit Do, conetantur Es epogdoa M id est]et Gi sesquioctava Es namque CDMNPRUXAdBrCaFiGiInKr 222 sesquiertii]sesqualterum Gi epogdoum O, epogdoo F, epodous Xo est om. F qua]quae R, quia CJTSU (E corr. in qua) proportionem T 223 sunt]est, sunt O decem et VIII CU, decem et octo N fiunt²]et fiunt In XVI]17 In XXXII ad XXXVI] 22 ad 33.3 Xo XXXVI]XXXVII O 224 in om. S descr. 13: inscr. Horum . . . etc. om. CDFJONRSTUXAdBrCaDoEsFiGiInKr descr. vac. DVBr, om. NIn, alio loco (p. III, 267) add. R nom. proportion. sesquioctavum, sesquiertium etc. om. J nom. intervall. sesquioctavum i. e. tonus, sesquiertium i. e. diatesseron, . . . i. e. diapente, . . . i. e. diapasen, . . . i. e. bisdiapasen add. CUDOTr (i. e. om. CU, duplum]dupla proportio et quadruplum]quadrupla proportio CU) VI—XVI et VIIII—XXIIII add. diapasen et diapente / duplus superbipartiens CU VI—XVIII et VIIII—XXIIII add. tripla X, triplum Kr, triplum / diapasen et diapente CU semicirc. duplum (i. e. diapasen) non sub, sed sup. numer. CFOTUDOTr sesquiVIII CU, sesquiocto H, sesquioctavus E, sesquioctava Tr sesquiertia AdCaDoKrTr, sesquiertius CEU sesqualf AGHKLSCaDoKr, sesqualter BCE PQSUXFiGi, sesqualtera AdTr quadrupla Do XVIII om. A descr. indiligent. lin. S semicircul. partis super. turb. (VI—VIIII loco VIIII, VIIII loco VIIII—XII, VIIII loco XII—XVIII et VIIII loco XII—XXIIII) Tr

- 73 74 Praeterea perfectiores sunt symphoniae in diapason ac disdiapason 225
quam in diatessaron et diapente, quia hae sunt multiplicis inaequali-
75 tatis, illae superparticularis. Perfectior est autem multiplex inaequali-
tas superpartulari inaequalitate.

Voces vero praedictarum proportionum, id est duplae, triplae, quadru-
plae⁷⁶, sesquialterae, sesquiterciae, sesquioctavae, constat idcirco con- 230
sonas vel aequisonas, quia nimirum hi relativi numeri soli in omnibus
disciplinis commensurati sunt et connumerati, et ob hoc symphoniis et
reliquis musicis vocibus⁷⁷ deputantur, immo voces modulatae his nu-
meris procreantur. Sentis igitur non nisi arithmetice rationibus posse
musicam explicari? Δ : Sentio plane arithmetice musicae cognitioni 235
necessariam. H : Necessaria prorsus, cum ad numerorum exemplar
musica penitus deformata sit. Etenim si nervum a nervo aequae grossi-
78 tudinis, sive fistulam a fistula duplo feceris longiorem, ut XII ad VI,
ut XXIII ad XII, diapason ad invicem resonant. Si nervum aut fistu-
lam aequae concavitatis tertia minoris parte longiorem metiaris, ut 240
VIII ad VI, ut XVI ad XII, seu quarta parte maioris facias brevior, ut
VIII ad XII, ut XVIII ad XXIII, erit quidem diatessaron con-

⁷³ Diapason ac disdiapason perfectiores symphonias esse *P* ⁷⁴ Verba magistri *P*

⁷⁵ Multiplex perfectior *P* ⁷⁶ genitivus casus *Do* ⁷⁷ i. e. tono et semitono *P*

⁷⁸ fistulae *B*; P *K*

A — Gi In Kr Tr

225 sunt *om.* *OT* symphoniae sunt *Br* symphoniae *om.* *Es* ac disdiapason
om. *Tr* bisdiapason *DAdEsInKr*, diapason *U* 226 quam]quae *T* et]ac *CDM*
NOPQRSTUVWXYZAdBrCaDoEsFiGiInKrTr haec *H* 226/27 multiplices inequa-
litates *Es* 227 superparticularitatis *Tr* perfectior est]perfectiorem *Gi* autem est
DHTBr hic (iuxta 225—231) descr. 1 part. III add. *Tr* 229 vocis *M* vero]
autem *CaKr* predictorum *Q*, perdictarum *Do* 230 vel sesquioctavae *Br*
230/31 consonas idcirco constat *CDMNPRSUXAdCaFiGiInKr* 231 vel]non *Tr*
hi nimirum *OEs* hi numeri nimirum relativi *T* in omnibus soli *CDMNPRSUX*
AdCaFiGiInKr, soli in omnibus soli *Es* 232 commesuri *F* 233 musicis *om.* *In*
vocibus musicis *H* adaptantur et deputantur *In* immo]in uno *Es* modulatae
om. *Tr* 234 H : Sentis *CNPQRUVFiGiInTr* (H] C *In*) non nisi]nunc in *Tr*
arithmetice *Es*, arismetice *FiGi* 235 explanare *T* arithmetice *Es*, arismetice
FiGi 236 H : *om.* *FO* necessaria]necessariam *F* numerum et exemplar
eius *Tr* rationem vel exemplar *D* 237 penitus *om.* *Ad* formata *BrFi* est *F*
si]sive *Tr* aequae]atque *U* 238 a]ad *T* a fistula *om.* *Q* fistula]fistulam *LTDo*
239 ut]et *Tr*, *om.* *X* ut . . . — 240 . . . concavitatis *om.* *Br* XXIII]XIII *GL*,
XVIII *Do* ad invicem *om.* *Ad* resonat *F* 240 cavitatis *Kr* tertiam *Do*
minoris]longioris *F*, *om.* *O* parte minoris *TBrFiGi* feceris (s. l. vel metiaris) *E*
241 ut]et *XTr* maioris]minoris *BRAdKr* brevorem *T*, brevior *In* 242 VIII]
VIII *OFiGi* XVIII]X et VIII *Kr*

sonantia VIII ad VI, et XVI ad XII, ac similiter VIII ad XII, XVIII
 ad XXIII. Porro VIII ad VI, et VIII ad XII, similiterque XVIII
 245 ad XII, et XVI ad XXIII diapente erit. Atque hoc fit modo, ut sicut in
 duplo sesqualter ac sesquitertius continetur, utpote inter VI et XII con-
 tinentur VIII et VIII, inter XII et XXIII continentur XVI et XVIII,
 alternatim videlicet, ut qui minori numero sesqualter est, veluti VIII
 VI et XVIII XII, fiat subsesquitertius maiori, ut VIII XII et XVIII
 250 XXIII. Ac rursus qui ad minorem sesquitertius est, ut VIII ad VI,
 ut XVI ad XII, sit ad maiorem subsesqualter, ut VIII ad XII, ut XVI
 ad XXIII. Ita inter duos sonos diapason ad invicem resonantes quarto
 semper et quinto loco symphonias natura disposuit, ut quae huic lateri
 79 quarto loco diatessaron est, sit quinto loco alteri lateri diapente, et quae
 ad illud quarto loco resonat diatessaron, huic diapente resonet. Porro
 255 ut sesquiocava proportionem VIII superant VIII, ut XVIII XVI, ut
 XXXVI XXXII. Ita si fistula maior aut fiducula parte octava minoris
 supergreditur, ad invicem resonant tonum.
 ♪: Igitur quicquid in modulatione suave est, numerus operatur per
 80 ratas dimensiones vocum, quicquid rithmi delectabile prestant sive in
 modulationibus seu in quibuslibet rithmicis motibus⁸¹, totum numerus

⁷⁹ Symphonias natura disposuit *P* ⁸⁰ *P* *K* ⁸¹ ut faciunt istriones motibus corporis *P*

A — Gi In Kr Tr (259 ♪: Igitur . . . — *p. III*, 136 . . . fiunt. *om. Tr*)

243 ut VIII *CDMNPRSUXAdBrCaFiGiInKrTr* et]ut *D* et XVI *om. Q*
 XXIII]XVIII *Do* ac *om. In* VIII *om. S* et XVIII *DInTr* (et *del. K*),
 et X et VIII *Br* 244 VI]ses *Do* similiter *X* 245 XXIII]XVIII *Do* erit
 diapente *Br* modo fit *GHL* 246 ac]aut *B*, et *S* continentur *Q* (*J corr. in -etur*)
 247 VIII]novem *Br* continentur²]continentur *B* 248 alternati *T* 248/49 veluti
 VIII VI et XVIII XII *om. Br* 249 ad VI et XVIII ad *OPTDoEsFiGiTr* (ad]et
Tr) XII¹]XV *Q* fiant *Kr* sesquitertius *In* maior *EsTr* ad XII et XVIII
 ad *ABOTBrDoEsTr* et²]ut *Br, om. DIn* 250 minorem]maiores *DTr* (*E corr.*
in minorem) VIII]novem *O*, 9 *In* 251 ut¹]et *OInTr* sit]sic *Gi*, fit *RKr*
 maiorem]minorem *Tr* sesqualter *BrInTr* VIII]VIII *ESBr* ut²]et *TBrIn*
 252 dyapason inter duos sonos *Do* sonus *Q* resonantes ad invicem *Kr* 253 dis-
 posuit natura *Br* ut quae]utque *AUEs* quae]qui *In* 254 lateri alteri *Es*
 lateri *om. BrIn* et *om. Tr* 255 loco quarto *Kr* resonet]resonat *FMTDo*
 256 VIII]octo *Br* ut²]et *TBr* XVIII]X et VIII *CU* 257 XXXVI]XXXVI *A*,
 XXXVII *FiGi* et XXXII *R*, ad XXXII *TBr* fistula *JK* (*A corr. in -ula*)
 aut]aut si *CDMNOPQRSTUVXAdBrCaDoEsFiGiKrTr* fiducula]fistula *S*
 octava *om. E* minoris VIII^{va} *D* 257 resonat *DPSXAdCaFiGi* 259 ♪:]MAGI
E, om. BDMNOPTAdFiGi 260 dimensiones *Q*, dimentiones *Do* quicquid *DGL*,
 quidquid *X*, quicquid *FiGi* rithmi]ridimi *K*, rithimi *Es* prestant]pant *Kr*
 260/61 immodulationibus *KV* 261 seu]sive *X* ridimicis *K*

efficit. Et voces quidem celeriter transeunt, numeri autem, qui corporea
 82 vocum et motuum materia decolorantur, manent. Quapropter, ut ait
 83 sanctus Augustinus⁸⁴, ratio, quae in rithmis, qui Latine dicuntur numeri,
 sive in ipsa modulatione, intellexit⁸⁵ regnare numeros totumque per- 265
 ficere, inspexit diligentissime reperiebatque⁸⁶ divinos et sempiternos.
 87 Deinde ratio eadem caelum terramque conlustrans, sensit nihil aliud
 quam pulchritudinem sibi placere, et in pulchritudine figuras⁸⁸, in figu-
 ris dimensiones, in dimensionibus numeros. Haec quoque distincta et
 disposita in disciplinam redegit appellavitque geometricam. Motus 270
 eam caeli multum movebat, et ad se diligenter considerandum am-
 monebat, etiam ibi per constantissimas temporum vices, per astrorum
 ratos diffinitosque cursus, per intervallorum spacia moderata intellexit
 nihil aliud quam illam dimensionem numerosque dominari. Quae⁸⁹
 similiter diffiniendo ac secernendo in ordinem nectens, astrologiam 275
 genuit. Hoc itaque modo in matheseos disciplinis occurrunt omnia nu-
 merosa⁹⁰, et immortalium numerorum, qui⁹¹ cogitando atque volvendo

⁸² in libro de ordine rerum *B*; Verba S. Augustini *Do*; agustinus *Es*; Ex sancto Augustino Libro de Ordine *Kr*+ ⁸³ Ratio quid inspexit in numeris *P* ⁸⁴ i. e. in secundo libro de ordine his verbis *PDo* (i. e. *et* his verbis *om. P*) ⁸⁵ scil. ipsa ratio *Do* ⁸⁶ scil. ipsa ratio *R* ⁸⁷ etiam tolerabat egerrime splendorem illorum atque serenitatem corporea vocum matheria decolorari *P* ⁸⁸ figure animalium *Do* ⁸⁹ i. e. quas res *Do* ⁹⁰ i. e. plena numeris *P* ⁹¹ numeri *P*

A — Gi In Kr

262 quidem *rep. Gi*, quidem quasi *Do* numeri]unum *Gi* corpora *EX*, corpore *Kr* 263 materie *X*, materea *Gi* colorantur *FIn* ut]uti *R* 264 agustinus *Es* rithmicis *CMNPRSUXCaFiGiKr*, rithimis *LEs* qui]qua *V* dicuntur *om. Kr* 265 sive]seu *AB* intellexit]s. l. vel -gebat *P* 265/66 perspicere *F* 266 inspexit] intellexit *H* diligentissime cuiusmodi essent *BNPAdCaFiGi* (s. l. *add. BN*) reperiebatque]reperiebat *CUEs* 267 sensit]sensui *In* 268 quam]quod *X* sibi *om. V* in²]et in *B* 269 dimentiones *Do* numerum *U* quaeque *X* 269/70 disposita et distincta *TBr* 270 redigit *U* appellavitque]et appellavit *B*, quam appellavit *In* geometriam *FOKr* 271 eam]enim eam *ODo*, etiam *ABKr* (s. l. vel eam *A, corr. ex* enim *B*) caeli eam *B* rationem caeli *CU* (rationem s. l. *C*) movebat]tenebat *In* et . . . — . . . ammovebat *om. J* considerandum *om. GL* 271/72 ammovebat *OSTEs*, admovebat *Do* 272 ibi]sibi *NIn* (*Do corr. in* ibi) per!]pre *Q* vices]voces *F* austrorum *U* 273 quae per *Kr* 274 quam]quam per *Br*, nisi *T* illam]aliam *In* numerosque]numeros *XBr* (-que s. l. *add. S*) dominari]moderari *X* 275 definiendo *Br* ac]et *T*, a *A* discernendo *T* 276 tenuit *GL* (*G corr. in* genuit) hoc]hec *Gi* discipulis *Gi* 276/77 numerosa *corr. ex* numero sit *V* 277 atque]atque *T*

263 ss. cf. *S. Augustini de ordine libr. II cap. XIV, 41 et XV, 42.*

intuentur, hi⁹² qui sentiuntur⁹³, umbrae potius et imagines sunt. Quis ergo rationem numerorum mutabilem dixerit, aut artem quamlibet
 280 non per hunc constare? Δ : Sufficiens nunc videtur insinuatam non musicam solum, sed et alias tres disciplinas magisterio constare numerorum. Sed, quaeso, plenius incipias de numerorum natura tractare repetasque singula, quae praemissa sunt, quo ad intuenda utcumque musicae rationis penetralia numerorum ducatu perveniam.

FINIT PARS SECUNDA. INCIPIT TERTIA

Δ : Rogo, inprimis edicas, quid sit quantitas. H : Quantitatem dicimus
 et in numeris et in molibus. Nam quantitas numeralis proprie dicitur mul-
 titudo, quae unitatibus congregatur. Quantitas spacialis, quae in moli-
 bus fit, dicitur magnitudo, quae in unitates dividitur. Nam multitudo
 5 infinita pluralitate succrescit, magnitudo infinita partitione minuitur.
 Hoc est: multitudo ad unum ex pluralitatibus tendens augetur spatio;
 magnitudo ab uno in pluralitatem tendens unitatum spaciis minuitur,

⁹² scil. numeri *PDo* (scil. *om. P*) ⁹³ sicut I II III IIII et ceteri, qui in libro linealiter contemplantur *P*

pars III: ¹ ubi quantitas dicitur *P* ² quantitas numeralis *P* ³ quantitas spacialis *P*

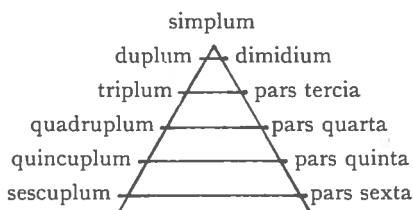
⁴ Multitudo *P* ⁵ Magnitudo *P*

A — Gi In Kr

278 his *X* 279 ergo]vero *T* numerorum rationem *D* quamlibet]aliquam *Do*
 280 non]nunc *T* non per hunc *om.* In hanc *BCDMNPRSUXAdBrCaEsFiGiKr*
 Δ : *om. UEs* sufficientur *Q* insinuatam *In* 281 et *om. X* 282 pleniter
CDMOPQRSTUVAdBrCaDoEsFiGiKr (*N corr. in* plenius), perlempniter *X*
 nutura *E*, nature *Q* 283 repertasque *A* promissa *T* in adtuenda *Q* utrumque
Gi, utrinque *B* 284 penetralia *BPCaFiGi*, penetralia *U* in numerorum *E* ducata
U perveniamus *TBr*, pervenias *Kr* 285 finit pars secunda *om. DMNPSXAdBrCaFiGiInKr* (*in marg. add. N+*), *vac. FJQR*

pars III: incipit tertia *OTDoEs* (*in marg. add. N+*), tertia pars *Br+*, *cett. codd. om.* 1 Δ : *om. et immediate post II, 284 in eadem linea inc. DMPSXAdBrFiGiKr* edicas]et dicas *R*, *om. K* edicas, quid sit quantitas edicas *Br* H : *om. CU*
 2 et¹ *om. XIn* et in molibus et in numeris *S* in molibus]immobilibus *BDV* (*A corr. in* immobilibus) molibus]mobilibus *CFLUBrEs* (*corr. ex* molibus *CEs*, *corr. in* molibus *EMP*) numerabilis *CDMPSUXAdCaFiGi* 3 agregatur *X* specialis
BDEFKLOSTUAdBrEsGiIn 3/4 in molibus]immobilibus *A*, immobilibus *B*, in mobilibus *CDOTUVBrCa* (*corr. ex* molibus *CBr*, *corr. in* molibus *EMPX*) 5 plu-
 raritate *B*, pluritate *In* magnitudo . . . — 6 . . . spatio *rep. Br* partitione]partione
CU, portione *B* 6 hoc est]haec *PSFiGi*, haec enim *In* pluralitate *H*, plorali-
 tatibus *U*, pluritatibus *OQ*, pluribus *Ad* tendens]tradens *B* quod augetur *OT* 7
 ab uno]ad unum *In* *om. V* tendens]tradens *B* unitatum]unitatem *E*, virtu-
 tum *F* munuitur *S*

utpote lapis, arbor, quo minore dividitur numero, divisionum spacia maiora fiunt, quo autem in plura partiuntur, eo ipsa minuuntur spacia, ut verbi gratia de viginti quattuor dimidium duodecim, pars tertia oc- 10 to, pars quarta sex. Item de duodecim medietas sex, pars tertia quattuor, pars quarta tria. Utrarumque ergo quantitatuum similitudine arithmetica ex sese musicam fundit, et miro modo per utrarumque contrarias⁶ passiones melodas voces suavi concordatione disponit. Quod enim vox ad vocem aut duplo crescit, aut triplo, aut quadruplo, quod 15 sonat diapason, diapason ac diapente, bisque diapason, naturam servat numeralis⁸ quantitatis. Quod vero vel dimidio minoris superat, vel parte tertia, vel quarta vel octava, quod sonat diapente, diatessaron et tonum, continuas habet quantitatis imaginem. Cum ergo vocum varietates in quantitate consistant hoc modo, secundum contrarias bifariae 20 quantitatis naturas dulci ad invicem commixtione adsentiant.

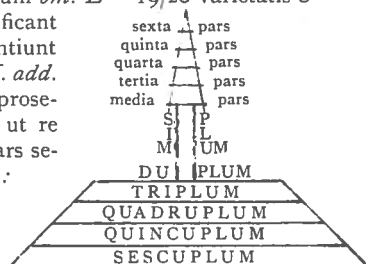

descr. 1

⁶ Nota contrarias passiones *P* ⁷ Numeralis quantitatis naturam *P* ⁸ vel discretas *R* ⁹ varietates vocum in quantitate consistere *P*

A — Gi In Kr (descr. 1 etiam in Tr, cf. p. II, 225—231)

8 minori *CDMNPRSUXAdFiGiInKr* spaciis *In* 9 fiunt]sunt *FGLIn* aut *Gi* in plura]implura *A* minuntur *Do* spacio *OT* 10 ut *om.* *OT* tertia sunt *F* 11 pars quarta]octava pars *B* sex . . . — 12 . . . quarta *om.* *B* 12 quarta pars *D* utrarum *Br* similitudine quantitatuum *E* 12/13 arismetica *FiGi* 14 passiones *om.* *L* melodes *Es*, melodias *Kr*, melodicas (*corr. ex* melodas) *R* disponit]disposuit *T*, disponat *Es*, *om.* *O* quid *L* 15 enim]autem *In*, etiam *Kr* duplo aut triplo crescit *X* aut triplo *om.* *RKr* triplo *BK* 16 diapason² *om.* *Br* ac]a *F*, et *D* 17 numeraris *A* qui *X* dimidium *M* minoris dimidio *Br* minoris] maioris *E*, vel minoris *Es* superat minoris *In* 18 parte *om.* *In* tertia parte *DNPSXAdCaFiGi* vel quarta *om.* *NIn* quatuor *CU* 8^a parte *In* qui *R* diapente et *O* et]ac *Es* 19 ergo]vero *DoIn* vocum *om.* *E* 19/20 varietatis *U* (*B corr. in -es*) 20 quantitatem *F* constant]significant *F*, constant *OT* *h S* contrarias *om.* *Br* 21 consentiunt *T*, miscentur vel assentiunt *D* descr. 1: in marg. inf. add. *B*, post 22 . . . prosequamur *DAdKrIn*, post 29 . . . prosequaris *T*, vac. *VBr* (eius loco tintinnabula cum syll. ut re mi etc. add. *V*⁺) simplum *om.* *Es* dimidium]pars secunda *OTES* *CU* descr. sic (dimidium]media pars):

Δ: Quae¹⁰ si iam liqueant, restantia prosequamur. Ξ: Liquet quidem,
¹¹quod hoc genus¹² ideo numerali deputatur quantitati, quia numerorum
ordine ipsae auctiones crescunt, hoc¹³ autem idcirco continuae quanti-
²⁵tati convenit, quia aequae numerorum ordine diminutionibus decrescit.
Nam sicut illud¹⁴ duplo superat, ita istud¹⁵ simpli dimidio vincit, sicut
illud triplo vel quadruplo maius fit, ita istud e regione tertia vel quarta
fit parte propensius. Restat vero, ut, quomodo et quo ordine per has
bifarias quantitates sonorum disponatur concordia, prosequaris. Ξ:
³⁰Ad haec donante Domino explicanda pauca, ut proposuimus, de nume-
rorum natura praemittamus. Diximus quantitatis duas esse species,
multitudinem et magnitudinem. Rursus multitudinis vel magnitudinis
alia sunt immobilia, alia mobilia. Alia sunt per se, ut populus, chorus,
mons, mille, duo milia, tria milia, alia per se ipsa non constant, sed ad
³⁵aliud referuntur, ut duplum, triplum, quadruplum. Sed de immobili-
bus tractat geometrica, mobilem vero quantitatem astronomia specu-
latur. Illam itaque, quae per se est, speculatur arithmetica, eam vero,

¹⁰ superius dicta *P* ¹¹ multiplex *P* ¹² superius figuratum *P*; scilicet multiplex
Ca; scil. dupli vel tripli *Do* ¹³ scil. genus sesquialteri vel sesquitercii *Do* ¹⁴ i. e.
multiplex *PDo* (i. e.]scil. *Do*) ¹⁵ superparticulare *Do* ¹⁶ Magnitudinem et multi-
tudinem *P*

A — Gi In Kr

²² Ξ: *om. et sequ. immed. post 21 add. DAdBrEsIn* iam si *Ad* prosequantur
In Δ: *om. GLQCaEs* liquet *Q*, licet *In* ²³ quod *om. Kr* si *S* genus mul-
tiplex *Do* numerabili *OTDo* deputari *Kr* qualitati *Kr* ²⁴ auctionis *Q*
crescunt auctiones *Ad* haec *CMQRSUXKr* (*N corr. in hoc*) ^{24/25} quantitatis
Do, quam tanti *U* ²⁵ numerorum aequae *EFCa* diminutionibus ordine *PFGi*,
minutionibus ordine *DNRXAdCaInKr*, muntionibus ordine *S* decrescit *U*
²⁶ sicut]ut *Kr* istud]illud *O* simplici *CUAdBrKr* (*C corr. ex simpli*) ^{26/27} sic-
ut illud *rep. Br* ²⁷ triplo *B* quadruplo]duplo *Kr* fit maius *Ad* e]de *X*
²⁸ parte *om. X* vero]ergo *DNPRSXAdCaFiGiInKr*, *om. E* ut *om. Es*
²⁹ quantitatis *Q* diponatur *U* Ξ: *om. EGL* ³⁰ hoc *Ad* deo donante *NIn*
domino]deo *DNPRSXAdCaFiGiInKr* ut propossumus *J*, prout possumus *OT*
BrDo ³¹ promitamus *L*, permittamus *Gi* esse duas *ST* species esse *Do* spe-
cies]partes *F* ³² magnitudinem et multitudinem *DP SXAdCaFiGi* multitudinis]
multitudines *Q* magnitudinis vel multitudinis *ABJ* vel]et *OAdEs* ³³ imbil-
lia *U* mobilia, alia immobilia *DX* alia²]vel *In* sunt mobilia *O* ut]u *K* ³⁴ mons
om. Br duo milia *om. T* milia^{1 et 2} *om. Br* tria milia *om. ST* alie *X* non
per se ipsa *Br* sed]si *R* ad *om. In* ³⁵ aliud]aliquid *D* triplum, duplum
A quadruplum, quincuplum *N*, quadruplum, quincuplum, sexcuplum *In* ^{35/36}
immobilibus]hiis *In* ³⁶ geometria *FPSAdCaFiGiKr* mabilen *Q* ³⁷ Illam ...
— ... arithmetica *ABHJOTBrDoEs* (*in marg. ab al. man. A*), *cett. codd. om.*

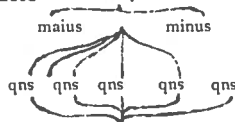
destr. 1: cf. Boethii de institutione musica libr. II, 20 <sup>32 ss. cf. Boethii de insti-
tutione arithmetica libr. I, 1</sup>

- quae ad aliquid est, quia per eam divinitus armonica moderatur suavi-
tas, contemblemur. Omnis numerus et quodcumque¹⁷ secundum nume-
rum dicitur, aut per se est, aut cum relatione aliqua dicitur. Per se 40
numerus est, qui sine relatione dicitur, ut I, II, III, IIII, et cetera.
18 Porro quodcumque relative dicitur, aut aequale est, aut inaequale. Et
aequale quidem est, quod ad aliquid comparatum neque minore sum-
ma infra est neque maiore transgreditur, ut denarius denario, vel ter-
narius ternario, vel cubitus cubito, vel pes pedi, et his similia. Hanc 45
autem partem relatae ad aliquid quantitatis, id est aequalitatem, con-
stat naturaliter indivisam. Nullus enim dicere potest, quod aequalitatis
19 hoc quidem tale est, illud vero huiusmodi. Δ: Certum est; quae ibi
enim esse alia species potest, ubi unum tale est, quale et aliud?
✕: At inaequalis relationis quae sint divisiones, videto. Primum quidem 50
20 secatur in maius atque minus, deinde maioris quinque sunt species.
Est enim una, quae vocatur multiplex, alia superparticularis, tertia

¹⁷ ut triangulum et aliae figurae *N* ¹⁸ hec dicit boetius in vicesimo primo capitulo arismetice sue *Kr*⁺ ¹⁹ Equalitatem naturaliter indivisam *P* ²⁰ Quinque species inaequalitatis *P*

A — Gi In Kr

38 est ad aliquid *NIn* aliquid]aliud *FiGi* est *om.* *U* ea *Kr* moderatur]mo-
ratur *E* 39 contemplanur *NIn*, contempletur *S* ante Omnis . . . *add.* *M*: *N*, *add.*
Divisiones numerorum. *In* 40 ducitur *F* relatione *corr.* ex ratione *Do* dicitur
aliqua *R* 41 relatione]ratione *T* ut *om.* *Kr* I]unus *CDMNPRSUXAdInKr*
II III]duo tres *CMNPRSUXAdInKr* IIII]quatuor *CMU*, *om.* *DNPRSXAdCa*
FiGiInKr 42 dicitur relativum *Ad* relativum *CDMNPRSUXAdCaInKr*, rela-
tum *FiGi*, relatione *F* est *om.* *FiGiIn* inaequale est *FIn* et *om.* *OKr* 43 est
quidem *D* est *om.* *Do* ad *om.* *AU* ad aliquid]adliquid *X* aliquid]ad *Fi*,
aliud *Gi* minori *D* 44 est infra *X* nec *T* maiore]maiori *DPSXCaFiGiKr*,
minori *CMRU* vel *om.* *MX* 46 id est]in *In*, *om.* *Kr* aequalitate *In*, aequali-
tem *Q*, qualitatem *X* 47 enim]autem *In* dicere]dre *Fi*, differentiae *Gi*, certe *O*
aequalitas *A* 48 quidem hoc *AB* h *S* equidem *Es* est]sit *O* illud . . . — 49
. . . est *om.* *In* vero *om.* *PFiGi* huiuscemodi *T*, h'i *Fi*, huius *Gi* *L*] *M* *CU*,
om. *B* ante quae s. l. *add.* *M*: *E* quaenam *D* ibi *om.* *Gi* 48/49 enim ibi *XKr*
49 enim *om.* *D* species alia esse *DPXAdCaFiGi*, alia species esse *S*, species esse
alia *NRXKr* (alia *om.* *X*) est et aliud *In* 50 ✕: *om.* *EM* at]atque *Kr*, aut *Es*
inaequalitatis *Kr* sunt *MOTBrDoEs* post . . . videto inaequale *add.* *In*
quidem]qui *K*, itaque *Do* 51 maioris]maiores *Br*
52 una s. l. *M*, *om.* *T* superarticularis *Br*

39 ss. cf. Cassiodori institutionum libr. II, III 5 42 ss. cf. Boethii de institutione arithmetica libr. I, 21 52 ss. ibidem libr. I, 22

- superpartiens, quarta multiplex superparticularis, quinta multiplex
superpartiens. His vero quinque partibus maioris inaequalitatis oppo-
sitae sunt singillatim aliae quinque partes minoris, ita ut isdem nomi-
nibus nuncupentur, sola „sub“ praepositione distinctae. Dicitur enim
sub-multiplex, sub-superparticularis, sub-superpartiens, multiplex sub-
superparticularis, multiplex sub-superpartiens. Has nunc utriusque
inaequalitatis species, quae sint singulae, videamus.
- DE MULTIPLICI INAEQUALITATE. Multiplex est inaequalitas, ubi maior
numerus habet in se minorem bis, aut ter, aut quater, aut multipliciter,
ut duo ad unum, dum comparata fuerint, duplex est, tria ad unum
triplex, quattuor ad unum quadruplex, et deinceps. Comitatur sub-
multiplex, qui scilicet infra multiplicem continetur bis, aut ter, aut
quater, aut multipliciter. Verbi gratia unum a duobus continetur bis,
et vocatur subduplus, a tribus ter, et vocatur subtripplus, a quattuor qua-
ter, et vocatur subquadruplus, et reliqua ad id genus, unde, ut cognoscis,
paulo nobis superius sermo fuit. Δ : Recognosco equidem hanc inae-
qualitatem de illo esse quantitatis genere, cuius maiorem partem posse
in infinitum crescere supra dictum est.

²¹ In arithmetica ordinem hunc si libet perspicito $P^{22} p K$; I D

A — Gi In Kr

53 superarticularis Br 54 vero]quoque T, om. Es partibus om. F 55 sin-
gulatim DEFNPSXAdCaFiIn, singularim Gi aliae rep. Es aliae sunt (sunt
del.) K species vel partes Kr partes om. D ita om. EsKr 56 nuncupan-
tur In sola]sala F, om. CDMPRSUXAdCaFiGiInKr, in marg. add. N dicun-
tur X enim]autem OIn 57 sub-² et ³ om. In sub-superpartiens A multiplex]
multiple L sub-⁴ om. Es 57/58 sub-superpartiens, multiplex sub-superparticu-
laris in marg. add. T, om. Kr 57 et 58 multiplex sub-]submultiplex Br 58 utrius-
que maioris et minoris Do 58/59 inaequalitatis species utriusque X 59 sunt
TBrEs 60 de multiplici inaequalitate vac. FJXBr, om. T inaequalitate om. D
M.: Multiplex ... MPQ inaequalitas est F 61 numerus rep. S minorem
in se S 62 ut ... — 65 ... multipliciter om. Ad comparatum dum Kr com-
parati BPFiGi tria]tres In 63 quadruplus DX comutatur Es 64 qu]quia
In infra]a (s. l.) B multiplicem]multiplici B, multitudinem CDMPRSUXCa
FiGiKr (N corr. in multiplicem) aut¹]autem SGi aut ter om. T 65 unum]
unus P, unde Gi continetur a duobus F 66 et¹ et ² om. D subduplus ... — 67
... vocatur om. L a tribus]aut III O tribus]duobus Ad a quattuor ... — 67
... subquadruplus om. DPSXAdCaFiGi 67 quadruplus H 68 nobis paulo D
superius nobis OBr Δ : vac. BCE, om. U recognosco G quidem DEX
70 est om. Br

52 ss. cf. Boethii de institutione arithmetica libr. I, 21 60 ss. cf. Cassiodori insti-
tutionum libr. II, 111 5

- 23 DE SUPERPARTICULARI. $\mathcal{M}$: Attende et aliam inaequalitatem de illo quantitatis genere, cuius e contrario maiorem partem constat in infinitum decrescere. Haec est enim, quae superparticularis vocatur, in qua numerus ad numerum comparatus habet in se totum minorem et eius aliquam partem. Qui si minoris habeat medietatem, vocatur ses- 75 qualter, si partem tertiam, vocatur sesquitercius, si quartam, vocatur sesquiquartus, et si quintam, vocatur sesquiquintus, atque ita in infinitum superparticularium forma progrediente nomina in infinitum ducentur. Minores vero, qui comitantur, et habentur toti, et eorum aliqua pars, unus subsesqualter dicitur, alter subsesquitercius, alius subses- 80 quiquartus, alius subsesquiquintus, atque idem secundum maiorum normam multitudinemque progreditur. Hocque genus satis nunc a superiore dinoscis. Δ : Dinosco utique, quia non sicut in primo genere tota sui quantitate maiorem numerum metitur minor, sed unaqualibet parte, vel dimidia sicut duo tria, sicut VI VIII, sicut XII XVIII, seu 85 tertia sicut VI VIII, sicut VIII XII, sicut XII XVI, vel quarta sicut III V, sicut VIII X, sicut XII XV. Sed maior est ad minorem suum

23 II D

A — Gi In Kr

71 de superparticulari *vac.* *FJOXBr* superparticularibus *REs* $\mathcal{M}$: *om.* *BCOPR SUEs* et ad *M* et aliam]etiam *GLSAd*, etiam aliam *Do* 72 cui *M* 73 superparticularis *Br* vocatur]dicitur *T* 74 comparatur *Br* 75 eius insuper *X* 4^{am} partem aliquam *In* quod *Kr* habet *KOTDoEs* medietate *X* 76 tertium *GL* vocatur¹ *om.* *NXIn* vocatur² *om.* *NXAdIn* 77 et *om.* *CDMNOPRSUAdCaFiGi InKr* et ... — ... sesquiquintus *om.* *X* vocatur *om.* *NAdIn* in *om.* *D* 79 supraparticularium *R* progredientem *FV*, prodeunte *E* 78/79 ducentur *corr.* ex ducerentur *H*, ducuntur *O* 79 vero]ergo *L* commutantur *Kr* aliqua *om.* *Br* 80 subsesqualter]subsequater *F*, sub- in marg. add. *O*, sesqualter *Ca* dicitur *om.* *X* alter]alius *BX* subsesquitercius *F* alius]tercius *X* 81 alius subsesquiquintus *om.* *DX* subsesquintus *T* idem]ita (*s. l.* vel idem) *B*, *om.* *E* maiorem *KDoFiGi* (*J corr. in -um*) 81/82 normam maiorum *Es* 82 multitudinem *FKr* hocque]hoc *F*, hoc quoque *DOTBrDoEsKr* 82/83 a superiore dinoscis nunc *CMN OQRTUVDoInKr* (cognosco *Do*), a superiore differre dinoscis nunc *DPSXAdBr CaEsFiGi* (cognoscimus *Br*) 83 Δ : *om.* *CU*, *vac.* *K* utique]itaque *AB* non *om.* *K* 84 totam *Br* quantitatem *Br*, quatitate *R* 85 VIII VI D VIII ... — 86 ... VI *om.* *Ca* sicut³]sic *S* XVIII XII D seu ... — 86 ... XVI *om.* *X* 86 VIII VI D sicut²]sic *S* XII VIII D XVI XII D 87 III]VII Ad V III D sicut¹]sic *S* VIII]VIII *Ca* X VIII D et X *Kr* XV XII D et XV *Kr* XV]XVI *Es* maior est]maiozem *TIn* suum *om.* *F*

73 ss. cf. *Boethii de institutione arithmetica libr. I*, 24

pars media quam tertia, tertia quam quarta, quarta quam quinta, et sic in infinitum pars a maiore numero denominata ipsa decrescit.

- 90 DE SUPERPARTIENTE. $\mathfrak{M}$: Attende et tertiam inaequalitatis formam, quae superpartiens appellatur, quae fit, ubi numerus ad alium comparatus inferiorem numerum totum in se continet et super hoc alteras partes eius duas aut tres aut quattuor aut quinque aut quotlibet alias. Ut verbi gratia III continentur a V cum aliis duobus, et vocatur super-
95 bipartiens, IIII continentur a VII cum tribus partibus suis, et vocatur supertripartiens, V continentur a VIIII cum quattuor partibus suis, et vocatur superquadripartiens, et sic deinceps. Minor vero, qui a maiore concluditur, sub-superpartiens appellatur. Et de hac quoque inaequalitatis forma, si videtur, ista sufficiant. Δ : Puto sufficere.
- 100 DE MULTIPLICI SUPERPARTICULARI. $\mathfrak{M}$: Post tres simplices habitudines secuntur duae, quae ex superioribus componuntur, quarum prior multiplex superparticularis dicitur, quae ex utrisque consistit, ut II ad V, ut III ad VII, ut IIII ad VIIII, ut V ad XI. Quod enim comparatum
105 habenda parte transcendit, superparticularis. Dicitur autem, qui duplicem habuerit alium numerum et eius mediam partem, duplex ses-

²⁴ III D ²⁵ IIII D

A — Gi In Kr (101 . . . superioribus fin. cod. Gi)

88 quam¹]qua S quinta rep. S quinta . . . — 89 . . . decrescit rep. U 89 denominata]dinumerata AB 90 de superpartiente vac. FJORK $\mathfrak{M}$: om. BCHOPQ RSU et om. Es et tertiam]etiam Br formam]forma R, speciem D 91 fit]sit T aliam U 92 numerum om. DPSXAdCaFiGi insuper Br haec RCa GiIn alterius O, aliquas XCa 93 eius partes X eius om. O quolibet JT, quodlibet QS, quaslibet Kr, quod A 94 ut om. OTEs aliis duobus]suis duabus terciis D 94/95 supertripartiens J, superpartiens Gi 95 continentur Es 96 -tripartiens . . . — 97 . . . super- om. B, al. man. in marg. add. V a]ad X, ab In 97 qui vero X qui a]quia CFLSU 98 sub- om. F appellatur et caetera D hac materia quaeque X 99 sufficient M 100 de multiplici superparticulari vac. FJOTXBrIn $\mathfrak{M}$: om. BCMPQRUCa 101 sequuntur BDQSTVAdBrDoFiGiIn ex superioribus]exsuperioribus T perioribus Q 102 superarticularis Br quae]s. l. vel quod add. Br utrisque]utriusque A, s. l. vel utriusque add. B constat Es 103 ut]et EKr VII]VI Kr ut^{2 et 3}]et E XI]XII BMTIn enim]autem T 104 numerum om. U habet corr. ex habuerit T 105 superparticularis est X qui]quia F, quod AR 105/06 multiplicem DSX 106 habuerit om. O, s. l. add. T, post . . . partem Es numerum alium T

91 ss. cf. Cassiodori institutionum libr. II, III 5 103 ss. cf. Boethii de institutione arithmetica libr. I, 29

qualter, qui tertiam, duplex sesquitercius, qui quartam, duplex sesquiquartus, et deinceps. Si ter habuerit et eius mediam partem, vel tertiam, vel quartam, dicitur triplex sesqualter, triplex sesquitercius, triplex sesquiquartus, et deinceps. Et de hac etiam inaequalitate satis sit. 110
 Δ: Utique satis.

- 26 DE MULTIPLICI SUPERPARTIENTE. Η: Quinta est inaequalitas, quae multiplex superpartiens appellatur. Ea fit, quotiens numerus ad numerum comparatus habet in se alium numerum totum plus quam semel et eius vel duas vel tres vel quotlibet plures particulas secundum numeri 115 superpartientis figuram. Vocanturque hii secundum proprias partes duplex superbipartiens, ut VIII ad III comparati. Continent enim bis ternos cum duabus partibus suis. Similiter XVI ad VI conlati. Item duplex supertripartiens, duplex superquadripartiens. Ac rursus triplex superbipartiens, et triplex supertripartiens, triplex superquadripartiens. 120

- Igitur quicquid in mundo impariter confertur ad aliquid, quaecumque quantitas inaequaliter quantitati comparata secundum unamquamlibet 27 harum inaequalitatum sese habet in invicem. Et multiplicem quidem

26 <V> D 27 Multiplicem inaequalitatem P

A — Fi In Kr

107 qui¹]quin X sesquatercius Do 108 si ter]sint (corr. in si triplice) R habuerit minorem NIn 108/09 vel tertiam vel quartam om. X 109 triplex sesqualter dicitur X 109/10 triplex sesquiquartus om. X 110 de hac]deinceps Q hac om. Br sit]fit B sit dictum Br 111 Δ: om. GLQV utiquesatis om. F, in marg. add. T 112 de multiplici superpartiente vac. F]OXBrIn superpartione E, superpaciente R Η: om. BHNOPRVCaEs 113 superparticularis In appellatur]dicitur DoIn ea enim In quoties VDo ad numerum om. SX 114 comparatur DoIn habet om. Kr totum om. F plus quam]plusque Do 115 vel¹ om. Br quolibet Do particulas plures T partiunculas J numerum Do (T corr. in numeri) 116 vocabunturque]vocabuntur qui A, vocabuntur B, vocanturque Kr hi BCEFHMNOPQSUVAdBrCaDo, om. D partes proprias O 117 superbipartiens BrKr continet XFi, continentur Es enim]eum D, autem In 118 ternos om. D VI]VII ABEFGH]KLOQVBrDo, 5 In conlati]comparati X 119 supertripartiens]superpartiens In superquadripartiens]quadripartiens Es rusus O 120 superbipartiens]superpartiens Es et om. Br supertripartiens]suplextripartiens Q, superpartiens In 123 quantitates]qualitas (s. l. ti) Es inaequa A comparat inaequaliter quantitati H unamquamlibet]quamlibet Br 124 inaequalitatem ODo habet om. Kr in]s. l. add. GN, ad HBr, om. XKr

103 ss. cf. Boethii de institutione arithmetica libr. I, 29 113 ss. cf. ibidem libr. I, 31 et Cassiodori institutionum libr. II, 111 5

125 inaequalitatem constat, ut dictum est, ad numeralem pertinere quanti-
tatem, quantitas vero in spaciis quattuor reliquis imparitatibus deputa-
tur. Item voces musicae, id est concordii suavitatem convenientes, mixtim
secundum multiplex et superparticulare genus exprimuntur, discre-
pantes autem voces reliquas imitantur imparitates. Imparitatum vero 28
130 huiusmodi, dum sit innumerabilis et infinita confusio, discrepantiarum
quoque infinitas sequitur inaequalitatem infinite confusam. Solae, in-
quam, duae, quas inprimis diximus, ad musicam pertinent, tres reli-
quae secernuntur. Δ: Quo ergo modo hae solae musicae adiacent?
✠: Quia omnis ptongorum convenientia secundum hos numeros defor-
135 matur, qui aut multiplices sunt aut superparticulares, quaeque²⁹ vero
voces inconsonae secundum reliquas inaequalitates fiunt. Δ: Qua ra-
tione voces consonae vel inconsonae hos aut illos numeros imitantur? 30
✠: Quoniam eo pacto diversi soni sibi consentiunt, ut secundum eas
imparitates differant. Δ: In quo fit haec differentia? ✠: In acumine

²⁸ ✠ K ²⁹ i. e. consonae quae ex parte dissentiunt ex parte conveniunt. Vel inconsonae, hos autem numeros imitantur, quomodo eo pacto diversi soni sibi conveniunt ut secundum eius imparitates differant N ³⁰ ✠ K; Consonae P

A — Fi In Kr Tr (p. II, 259 — 136 ... fiunt. om. Tr)

125 numeralem]meralem GL (T s. l. add. nu-), numerabilem UXBrKr (N corr. in numeralem) 125/26 qualitatem OT 126/27 deputabitur X 127 id est]vel (s. l. vel id est) In suavitati BIn mixtū L, mixtū X, mixti Br 128 et om. EF 129 voces autem T imitantur]imitantes Do, mutantur Fi imparitates]impar-
tes X imparitatum]imparitatem KEs 130 et in finita Es 131 quoque]queque X, que In infinitas]infinita S infinite]infinite A, om. In confusa CQUEs 132 quae ACFGHJKLMQRSUVBrKr, quae ut OTBrEs (ut del. T), om. E du-
ximus X 133 secuntur Kr Δ: vac. GL quod U quo modo ergo PDoIn ergo] enim X, om. ABD modo om. Fi hae om. In adiacentur L 134 ✠: vac. CGLU quia]verum In omnis om. S potongorum Do conventia L 134/35
formatur E, deformantur CU 135 qui]quae J, quia CDEFMPQRSUVXAdCaDo FiInKr aut¹ om. U aut multiplices sunt aut om. In superparticulare Fi vero om. U 136 voces sunt Br inconsonae ... — 137 ... voces om. DMNPRSX AdBrCaFiKr (consonae voces Kr), in marg. ab al. man. E, del. T secundum ... — 137 ... consonae om. Q, in marg. ab al. man. (137 consonae vel del.) N inae-
qualitates]qualitates H Δ: om. CGLU Δ: Qua ... — 139 ... differant rep. Br qua nam Es 137 vel]aut Br vel inconsonae vac. (eras.?) P, om. Ad FiIn numeros aut illos In post ... imitantur add. quia super alias imparitates differ-
unt, insoni fient. Kr 138 ✠: om. DLMPRSAdBrCa, s. l. add. N eo]ego B diversi soni]divisioni Br, divisioni Tr sibi om. Br sibi soni Es eas]has O 139 haec fit GL acumine]cacumine K, acuitudine Kr

et gravitate, in elatione ac summissione. Δ : Quomodo secundum prae- 140
 fatos numeros inter se differunt, et differendo consentiunt? H : Omnes
 ptongi, id est vocalae sibi convenientes, aut duplo ab invicem distant
 aut triplo aut quadruplo intervallo, quae species sunt multiplicis im-
 paritatis, sive sesquialtero sive sesquitercio sive sesquioctavo, quae spe-
 31 cies sunt superparticularis imparitatis. Intervallum vero est non silentii 145
 inter ptongos, sed spacii, quo alterum alteri praestat. Δ : Qui ptongi
 duplo distant? H : Quique³² semper per octavas regiones, quod dia-
 pason dicitur. Δ : Qui distant triplo? H : Quique semper per duo-
 decimas regiones, quod dicitur diapason et diapente. Δ : Qui distant
 quadruplo? H : Quique semper per quindecimas regiones, quod dis- 150
 diapason dicitur. Δ : Qui ptongi sunt sescupli? H : Quique semper
 per quintana loca distantes, quod dicitur diapente. Δ : Qui sunt ses-
 quitercii? H : Qui quartana distant regione, quod diatessaron appel-
 latur. Δ : Qui ptongi sesquioctavum habent intervallum? H : Unus-
 quisque in alterutrum ut corda ad cordam, quod dicitur tonus. His 155
 quoque distantis et semitonium additur, quod est non plenum toni

³¹ Nota: duplum ad multiplicitem, sescuplum ad superparticularitatem D (duplum] sescuplum *cod.*); $\text{P} K$ ³² i. e. quicumque Do

A — Fi In Kr Tr (140 . . . summissione. fin. Tr)

140 elevatione $DPAdFiTr$ ac]et FX Δ] H K , *vac.* GL quomodo vero Br
 141 inter]ut cum Kr inter se *om.* U consentiuntur L H] Δ K , *vac.* GL om-
 nis X 142 id est *corr. ex* idem C vocalae U consentientes XXr ab]ad Es
 143 aut]ut X intervallo *om.* B 143/44 imparietatis F , inaequalitatis B
 144 sive¹ . . . — 145 . . . imparitatis *om.* *In* sesquialtero $CGKLQU$ sive²]seu
 AB , *rep.* E , *om.* X sive³]seu B , *om.* X sesquiocto F 144/45 sunt species M
 145 sunt *om.* Q superarticularis Br superparticulares imparitates M imparie-
 tatis F est *s. l. add.* N , *del.* T , *om.* $BCDMPQRSUXAdCaFiKr$ (*s. l. scil. est Ca*,
scil. dico P) non *om.* S silentii]sili Q 146 spatium Ad quo alterum]qual-
 terum U praestat]praerat Kr 147 semper *om.* Br regiones sunt D 147/48
 diapason . . . — 149 . . . quod *om.* *In* 148 dicitur]s. *l. add.* distant Do qui]quid V
 (*d eras. C*) triplo distant D quique]qui Es per *om.* $EsKr$ 149 diapason
 dicitur M et]ac $DTAdBr$ diapente et diapason $DSXCa$ (*s. l. vel diapason et*
 diapente Ca) quid C (*d eras.*) 150 per quindecimas semper D quod]qui R
 150/51 bisdiapason $AdKr$ dicitur disdiapason ODO 151 qui . . . — 152 . . . dia-
 pente *ab al. man. in marg.* E sescupli]sexcupli XXr , *ab al. man. corr. in* sesqual-
 teri V 152 quinta Es distant Ad diapente dicitur ST sunt *om.* Kr 153 re-
 gione distant Kr quod]que R diatessaron]dyapason F 154 sesquioctavi B ,
 sexquioctavum Kr 154/55 quisque unus Es 155 in]ad FES alterum XXr
 quod]qui In , *qd J*, que X corda]chordam T 156 quoque]quisque X et *om.*
 FBr non est F pleni In

intervallum. His ergo distantiarum temperamentis concordabilem sonorum diversitatem divinitas ordinavit, his armonica suavitas moderatur; quicquid ultra vel infra sonat, quam harum porportionum mensurae poscunt, cadit in quaslibet reliquarum inaequalitatum formas fitque dissonum et cantilenae inconveniens.

Δ: Unde cognoscuntur ptongi musicorum praedictas habere mensuras nec sub oculis nec sub tactu positi? Ψ: Primum ex eo cognoscitur, quod hae solae habitudines, id est multiplices et superparticulares, connumeratae ad invicem sunt et commensuratae suaeque commensuralitate quodammodo cognatae. Nec aliqua sunt in mundo, in molibus³⁴, in potentiis³⁵, quae sibi concorditer copulentur, si non ea haec germana proportionum habitudo connectat; hae quoque solae sunt proportiones, quibus per diversos pedes metra concorditer currunt. In tantum enim iugabilis eorum natura valet, ut ipsae contrariae quattuor elementorum potentiae harum proportionum socientur consortio, sicut in Timeo et aliis philosophis revelatur. Hinc et illud est³⁶: „Tu numeris elementa ligas, ut frigora flammis, arida convenient liquidis, . . .“ Quapropter

³³ Unde cognoscuntur ptongi *P* ³⁴ continua quantitas intelligitur *P* ³⁵ scil. elementis *Do* ³⁶ Nota *D* ³⁷ Numeros incommensuratos *P* ³⁸ boetii de consolatione phylosophiae *Do*; Boetii *T*; scil. Boetii *Ca*

A — Fi In Kr

158 divinitur *K* 158/59 moderatur]ordinavit *F* 159 quicquid vero *Br* ultra] extra *CDMNPRSUXAdBrCaFiInKr* vel]aut *E*, et *T* quam]quod *In* 160 cadit]canis *Q* inaequalitatum]inaequatum *K*, om. *CDMPQRSUXAdCaFiKr*, in marg. add. *N* 161 fitque]et fit *D*, fit *S* cantilena *DS* non conveniens (s. l. vel in-) *T*, conveniens (s. l. in-) *H*, inconvenientis *Kr* 162 praedictas rep. *L* 163 positi]possit *O* ex om. *In* cognoscuntur *E* 164 superparticularis *T*, superarticulares *Br* 165 et om. *O* commensuratae suaeque om. *In* 165/66 cum mensuralitate *X*, commensurabilitate *Br* 166 aliquae *T* sunt aliqua *E* mondo *X* in molibus]immolibus *A*, immobilibus *CUBr* (*C* corr. ex in molibus), in mobilibus *BDORSVFiInKr* (s. l. ab al. man. *F*; *NT* corr. in in molibus) 167 impotentiis *ABOTBr*, impotentia *In* copulantur *OT* (*E* corr. in -entur) ea om. *CDMNPRSUXAdBrCaFiInKr* germana haec *T* 168 heae *T*, hee *XEsIn* queque *X* sunt om. *In* 169 concordanter *Kr* 170 earum *E* ipsae *Q*, ipse *CHJKLXEsFiInKr*, ipse cett. codd. 171 harum]earum *L* societur *In* 172 in aliis *Kr* revelantur]declarantur *O* et om. *In* est boetii *M* 173 ut]et *X* flamas *Q* arida]aria *K* convenient]liquescent *F*

171 cf. part. I Timaei Platonis (31 C ss.) 172/73 cf. Boethii consolationis philosophiae libr. III IX, 10 s.

nec soni musici in unum modulamen tam dulce coirent, si non eos per congrua et consona intervalla praefata proportionum commensuralitas sociaret. Δ : Quid est commensurale vel connumerale? $\succ$: Ubi maioris minorisque communis quaedam mensura est, utpote II ad IIII, II ad VI, II ad VIII. Nonne binarius quaternarium bis metitur, senarium ter, octonarium quater? Δ : Etiam. $\succ$: Ad hunc ergo modum in multiplicibus quotienslibet simplum duxeris, totiens idem simplum maiorem summam metitur, ut tria duplicata dant senarium, triplicata novenarium, quadruplicata duodenarium, et deinceps. Quid vero in superparticularibus, ut sunt IIII ad VI, nonne binarius minorem bis metitur, maiorem ter, quod sescuplare est? Item VI ad VIII binarius minorem ter metitur, maiorem quater, quod epitritum est? Item VIII ad X binarius minorem quater metitur, maiorem quinquies, quod sesquiquartum est? Sic itaque in infinitum quota parte maior praecedit numerus, tota parte utrique ad invicem metiuntur, veluti VIII octava sui parte praeitur a VIIII, id est unitate, et eadem unitas, qua ab invicem differunt, utrosque metitur. Iamque intellegis, ut hae inaequalitates communi qualibet dimensione³⁹ tam augmentationem capiant quam solutionem. Δ : Intellego quidem, quare istae commensurales vel connumerale dicantur, sed insinua, qualiter ceteris inaequalitatibus eadem

³⁹ secundum multiplicis naturam et superparticularis D

A — Fi In Kr

174 musici soni In modulamen tam]modulamentum CMPRSXAdFi (NT corr. in modulamen tam), modulatum U tam]tum Kr, om. D coirent]convenirent CDM NPRSTUXAdCaFiInKr (T corr. ex coirent) eas M 175 commensurabilitas FO 176 est enim L commensurabile D vel]et AdKr 178 post ... VIII add. Verbi gratia. Binarius bis ductus sit quaternarius et hoc de omnibus multiplicibus sentiendum est. (del.) T metitur]mittitur L 179 et octonarium B quatuor L Δ : om. Q 180 quotieslibet AHJKQVDo, quocienslibet U simplum]duplum Br toties QVDo idem]id est Es 180/81 maiorem M 181 ut tria]utria V 181/82 novenarium Q 182 quadruplicata duodenarium om. D Δ : Quid ... V 183 VI]III L 184 est sescuplare Kr est? Item]ut est S ite U 185 quater ... — 186 ... maiorem om. F quod]qui R expetritum In 185/186 binarius minorem]binorem Q 186 quater om. Q 186/87 sesquitercium In, sesquialterum O est sesquiquartum X 187 sic]sit S maior praecedit parte Es maior]minor U procedit DT 188 metiuntur CDMNPRSTUXAdBrCaEsFiInKr (T corr. ex -untur) 189 preteritur OX a om. Kr VIIII]novenario CDMNPRSUXBrCaFiInKr unitas om. X qua]que Es quam S ab]ad E 190 inaequalitatis DFi 191 de- mensione Es augmentatione S, argumentationem GLIn 191/92 absolutionem OIn, solutione S 192 commensuralis X, commensurabiles FLR (-bi- del. G) vel om. R 192/93 connumerabiles DFL (M corr. in -ales), cunnumerales X, om. R 193 dicuntur In inaequalibus Do

connumeratio vel commensuratio desit. X : Et hoc, uti postulas, con-
 195 templemur. Pone III ad V, quae est superbipartiens comparatio, ac
 vide, quota parte ternarii quinarium praecedat. Δ : Non invenio, quo-
 modo dicam tota vel tota parte praecedere. X : Non certe invenitur. Non
 enim in huiusmodi genere vel quantitate minoris maior pars metitur, ut in
 multiplicibus, aut unaqualibet parte, quae sit utrorumque differentia,
 200 ut in superparticularibus. Cum enim in sesquialtera proportionem, ut
 sunt IIII ad VI, binarius, qui eorum est differentia, utrosque metiatur,
 in sesquitercia quoque proportionem, ut sunt VI ad VIII, binarius, qui
 eorum est differentia, utrosque metiatur, in superpartiente proportionem,
 ut sunt III ad V, binarius, qui differentia est, neutrum metitur. Idem
 205 fit et in multiplici superparticulari, ut sunt II ad V, qui est duplex
 sesquialter, ut sunt II ad VII, qui est triplex sesquialter, ut sunt III ad
 VII, qui est duplex sesquitercius. Idem fit et in multiplici superpar-
 tiente, ut sunt III ad VIII, qui est duplex superbipartiens, ut sunt
 III ad XI, qui est triplex superbipartiens, ut sunt IIII ad XI, qui est
 210 duplex supertripartiens. Vides igitur, ut huiusmodi proportionem nec
 simpla quantitate nec suis differentiis metiuntur, nec partibus, quibus

40 minoris D

A — Fi In Kr

194 cognumeratio B commensuratio vel connumeratio CDMNPRSUXAdCaFi
 InKr X : vac. C, om. RU in hoc Q ut DEU 195 superpartiens FK (-bi- add.
 s. l. N) comperatio Es 196 ternarium In, ternarii Q Δ :]discipulus: M
 venio V 197 dicam post . . . parte D tota vel tota]illa vel illa PFi tota¹]totam In,
 tota parte CDMRSUXAdKr (N del. parte) vel tota om. OAdIn tota²]quota X
 percedere Es 198 vel om. F quantitatem Br parte minoris T pars maior
 Ad 199 aut in BF quaelibet PFi parte om. Es quae sit om. K sint X
 utrorumque]eorum Br differentia om. Q 200 ut¹]aut Kr enim]autem In, om.
 Kr ut² om. V 201 sunt om. D quae Q est eorum Ad differentia est DET
 202 in . . . — 203 . . . metiatur om. ORAdKr, in marg. add. PT in sesquitercia
 quoque]At in superbipartiente Es quaeque X VIII]VII A 203 est om. F
 differentia est Es utrosque . . . — 204 . . . est om. In at in CDRSUXAdBrCaEs
 FiKr, ut in M, aut in P (N del. aut) superbipartiente OEs (T del. -bi-) 204 sunt
 om. S V]VI Kr est differentia NOPRSXAdCaFiKr, est eorum differentia
 DDo ut neutrum H netrum A idemque Br, item A 205 et]ut Do ut . . . —
 206 . . . sesquialter¹ om. B duplus E 206 sunt¹ om. NIn triplex est In triplus
 EDo 207 VII]X CMNPRSTUXAdBrCaEsFiInKr (T corr. ex VII) duplex
 BHOTDo, triplex cett. codd. 208 duplus EDo 209 III . . . — . . . sunt om. X
 triplus EDo triplex . . . — . . . est om. Kr, in marg. add. Fi sunt om. Fi qui
 est om. D 210 duplus Do, triplex Ad superbipartiens F 211 differenis U
 metiantur BBr quibus partibus Kr

differunt, augmentantur nec in eas resolvuntur, atque idcirco incom-
 41 mensurati et inconnumerati iure nominentur. Porro autem sicut oculis
 torta ac recta discernimus et quaelibet visui subiacentia, ita, cum prae-
 fatis natura nostra partibus⁴² compacta constet, voces commensuralibus 215
 intervallis convenientes auditum oblectant, ceterae sunt dissonae. Sed
 visne ampliora de hac commensuralitate cognoscere? Δ: Tuum⁴³ de
 hoc iudicare.

✕: Diximus, qualiter multiplices sua ipsorum quantitas, superparti-
 culares qualiter sua metiatur differentia, nunc, ipsi multiplices cum 220
 44 superparticularibus quam habeant cognationem, videamus. Pone ra-
 tum multiplicis ordinem, ac simul superparticularis ordo texetur, sive
 sint principales, quorum est unitas differentia, qui radices sunt multi-
 plicium ac superparticularium numerorum, sive sint maiores ab hac
 45 complicatione derivati. Principales sunt I II III IIII. Quaternarius 225
 enim numerus omnes symphonias perfecte absolvit. Duo enim ad unum
 duplum, quod est diapason. Tria ad unum triplum, quod est diapason
 ac diapente. Quattuor ad unum quadruplum, quod est disdiapason.
 Tria ad duo sesquialterum, quod est diapente. Quattuor ad tria sesqui-
 tertium, quod est diatessaron. Derivales sunt VI XII XVIII XXIII 230

⁴¹ Numeros incommensuratos *P* ⁴² multiplicibus et superparticularibus *Do*
⁴³ scil. est *Do* ⁴⁴ P *P* ⁴⁵ Nota quomodo quaternarius omnes simphonias absolvit
P; P *Ca*

A — Fi In Kr (216 convenientes . . . — 347 . . . id est des. S)

212 augmententur *B*, augmenteantur *Br*, argumentantur *GLIn* resolvantur *BKr*
 212/13 incommensurate *Q* 213 iure *om.* *Ad* nominantur *In* autem *om.* *S*
 214 recta]retorta *Kr* visui]in sui *In* (*T* corr. in visui) iacentia *In* cum *om.* *S*,
 com *V* 215 cum partibus *X* constant *Br* commenralibus *K*, commensurabi-
 libus *EMNEsIn* (*X* del. -bi-) 216 . . . dissonae. Δ: Ita nimirum. ✕: Sed . . . *D*
 ✕: Sed . . . *HKr* Sed ✕ . . . *R* 217 ampliora]an plura *In* hac *om.* *Es* com-
 mensurabilitate *DFBrEs* tuum est *CDEFMPTUXBrCaFi* 218 hoc est *Es*
 iudicare est *NRInKr* 220 differentiam *T* nunc]nec *Kr* cum *rep.* *Br* 221 su-
 perparticula *L* quem *K* habeat *X* cognatione *FKr*, cognitionem *In* videamus
om. *Kr* 221/22 pone ratum]preoneratum *In* 222 ordine *X* simul etiam *Br*
 superparticularis . . . — 224 . . . ac *om.* *F* texatur *EAdBr* sive]sui *Fi* 223 sunt
T principalis *X* 224 ac]et *D*, *om.* *T* 225 commultiplicatione *F* (*T* corr. in
 complicatione), compilatione *X*, contemplatione *In* derivati *BCEFGLMNQRT*
VXBrInKr quaternarium *K* 226 enim]autem *In* 227 duplum est *DE*
 quod]que *R* quod est]quidem *In*, *om.* *Br* est¹ *om.* *PFi* tres *In* unum *om.*
O est² *om.* *M* 228 bisdiapason *DOAdEsKr*, diapason *BX* 229 sesquialter *NIn*,
 sesquialtera *MT* (*T* corr. in -rum) quod est *om.* *K* est *om.* *U* diapente *rep.*
K 230 est *om.* *K* derivales *CEMQUVXBrIn* XII]XV *DQ* XVIII]XXIII
D XXIII *om.* *F*.

et deinceps. Nam XII ad VI duplum, XVIII triplum, XXIII quadruplum. Triplum⁴⁶ autem ad duplum⁴⁷ sesquialterum, quadruplum ad triplum sesquitercium. Similiter quincuplum⁴⁸ ad quadruplum⁴⁹ sesquiquartum. Sescuplum⁵⁰ ad quincuplum⁵¹ sesquiquintum. Septuplum⁵²
 235 ad sescuplum⁵³ sesquisextum. Et sic in infinitum superparticulares cum multiplicibus comitantur, ut non inmerito ex utrisque simul musica procreari dicatur. Δ: Apparet procul dubio et connumeratio et cognatio huiusmodi numerorum.

✕: Quia ergo patuit, qualiter multiplices in ordine digesti ad se ipsos
 240 superparticulares sint, ita etiam tibi pateat, qualiter ex superparticularibus sesquialteris et sesquiterciis multiplices dupli vel quadrupli componentur. Ut enim a senario incipiamus, ad VI numerum ad crescat sesquialter et fit VIII. Ad novem ad crescat sesquitercius et fit XII. Duodenarius itaque ad senarium duplus sesquialtero et sesquitercio
 245 completur. Item XII numero ad crescat sesquialter et fit XVIII. XVIII numero ad crescat sesquitercius et fit XXIII. At XXIII numerus ad duodenarium duplus sesquialtero et sesquitercio completur. Et alter-

⁴⁶ XVIII T ⁴⁷ senarii i. e. XII T ⁴⁸ ut XXX T ⁴⁹ XXIII T ⁵⁰ XXXVI T
⁵¹ XXX T (XXIII cod.) ⁵² XLII T ⁵³ XXXVI T ⁵⁴ Multiplices ad se ipsos
 relati superparticulares sunt P

A — R T — Fi In Kr

231 et deinceps]quadruplus In duplum est, VI ad CDMNPRTUXAdCaEsFiInKr (duplus NIn) triplus NIn VI ad XXIII MT ad XXIII DCNPRUXAdCaFiInKr 231/32 quadruplus NIn 232 triplus NIn sesquialter est CDMNP RUXAdCaFiInKr, sesquialterum est BrEs quadruplus NIn 233 sesquitercius CDMNPRTUXAdCaFiInKr quincuplus NIn 233/34 sesquiquartus NIn 234 sescuplum ... — 235 ... sesquisextum om. NIn septuplum]sescuplum E, septimum Br septuplum ... — 235 sesquisextum om. D 236 utriusque M 237 dicatur]videatur CDMNPRTUXAdCaFiInKr (T corr. ex dicatur) et connumeratio et commensuratio et Br cunnumeratio X 238 huiusmodi]hoc modo In 239 ✕ om. CGHUCa 140 particulares Kr sunt DJPAdCaFi pateat tibi FT pateat]placeat H ex om. EK 241 sesquialteribus Q et]ac CDMNPRTUXAdCaFiInKr (T corr. ex et) multiples E vel quadrupli om. X 241/42 componentur BDPXAdCaFi, continentur L (G corr. in componentur) 242 ut si U VI]senarium Br numerum om. Ad acrescat X 243 sesqual B fit']sit Es VIII]novenarius Br novem]novenarium Br acrescat X XII^{us} Br 244 itaque corr. ex enim N duplex Kr et sesquialtero In et]ac PFi, om. T 245 completus AHJLQTD^o, complet^o FGKO XII]vero denario Br numero om. Es et fit om. NIn XVII²]XVIII A, decem et VIII FT 246 XXIII. At om. U XXIII²]XX^{mus} quartus Kr numerus om. GL 247 duplum J sesqualter Fi et sesquitercio]sesquitercioque NIn completus AFGHJLQTD^o, complet^o KO

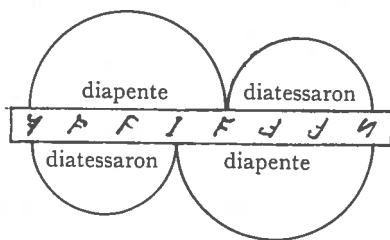
natim VI numero accedat sesquitercius, qui est VIII. Sesquitercio accedat sesqualter, qui est XII. Duodecim itaque ad senarium duplus sesquitercio et sesqualtero completur. Similiter XII numero accedat sesquitercius, qui est XVI. Sesquitercio accedat sesqualter, qui est XXIIII. XXIIII itaque ad XII duplus sesquitercio et sesqualtero completur. Et sic deinceps semper unum duplum sesqualtero et sesquitercio incremento perficitur. Porro sesqualter ac sesquitercius ita communi epogdoi mensura conectuntur, ut, si sesqualtero epogdum auferas, sesquitercius fiat; sesquitercio rursus additus restituit sescuplarem. Constat igitur convenientes sibi sonos ex convenientibus sibi numeris concordiam sumere. Δ : Id manifesta panditur ratione. H : Attende vero, quia convenientes sunt non uni quilibet ad se ipsos, sed sicut verbi gratia XXIIII numerus constat ad XII duplus, ad VIII triplus, ad VI quadruplus, ad XVI sesqualter, ad XVIII epitritus, ad XLVIII subduplus, ad XXXII subepitritus, ad XXXVI subsescuplaris, ita quilibet ptongus ad alium quidem diapason sonat, ad alium diapason et diapente, ad alium disdiapason, ad alium diapente, ad alium diatessaron, ad alium subdiapason, ad alium subdiatessaron, ad alium subdiapente, quod non fieret, nisi ad rationem multiplicis et superparticularis habitudinis sua essent commensuralitate cognati.

⁵⁵ Qua mensura sesqualter et sesquitercius conectuntur *P* ⁵⁶ Convenientes sonos ex convenientibus numeris sumere concordiam *P* ⁵⁷ Ptongus *P*

A — R T — Fi In Kr (249 ad senarium . . . — 310 . . . multiplici- des. *V*)

248 VI]senario *BADBrEs* numero *B* sesquitercius]sequitius *J* VIII]VII *J* sesquitercio numero *T* 249 qui est]quem *M* XII]rius *Ad* itaque] in marg. add. hic deficit vel est transpositum *V*⁺ 250 completus *AGHJLQTD*o, complet⁹ *FKO* accedat numero *Br* 251 qui est¹]et fit *Br* 252 itaque XXIIII *BCDMNOPQR TUXAdBrCaDoEsFiInKr* itaque om. *F* XII]duodecim *HJ*, XII]rio *Ad* duplum *FJQT* completus *GHJLQD*o, complet⁹ *AFKOT* 253 deinceps. Semper enim *D* unum om. *F*, in marg. add. *T* sesqualtero *G*, om. *K* 254 ac]et *DPKr* (s. l. ac *P*) epogdo *JQ*, epogdoo *DEKPXC*a*Fi* (s. l. vel -i *Ca*) 255 mensuratione nectuntur *In* sesqualtero si *O* auferes *O* 255/56 fiat sesquitercius *Ad* 256 fit *H* sesquitercius *HJCa* additur *FBr* restituit]restituatur *EO*, om. *CDMNPR UXAdCaFiInKr* sescuplar est *CDMPRUXAdCaFiKr*, sescuplare est *NIn* 257 sonos sibi *CDMNPQRUXAdCaFiInKr* 258 Δ : om. *EGQ* pandatur *X* H : om. *EGMQ* 259 sunt om. *H* 260 constat om. *M*. ad corr. ex ex *Ad* duplus corr. ex duplum *M* triplum *Q* 260/61 quadruplum *M* 261/62 sed duplus *U*, triplus *In* 262 subscuplaris *L* 263 sonsonat *M* alium²]alium quidem *D* et]ac *FT* 263/64 diapente et diapason *Es* 264 bisdiapason *AdEsKr* 265 alium¹]aliud *Fi* ad¹ . . . — . . . subdiatessaron rep. *Q* subdiatessaron]subdiapente *NIn* subdiapente]subdiatessaron *NIn* 266 nisi hoc *Kr* 267 essent sua *T* esset *R* commensurabilitate *Br* post . . . cognati add. descr. 13 part. II *R*

UNDE SCIATUR, SECUNDUM QUAM PROPORTIONEM QUaelibet
 FORMETUR SYMPHONIA. Δ : Cum satis monstratum sit, quod com-
 270 mensuralitatis ratio musicas voces ad invicem adsociet, unde tamen
 sciri valet, cui proportioni quaeque symphonia deputanda sit? Ex quo
 enim cognoscitur, diapason duplae habitudini deputanda, diapente
 sescuplae, diatessaron epitritae, diapente ac diapason triplae, disdia-
 pason quadruplae? $\times$: Est prima huius rei probatio, quod quemad-
 275 modum semper unum duplum sesquialtero et sesquitercio completur,
 ut modo⁵⁸ dictum est, ita unum diapason, quod octo vuculas continet,
 duae minores symphoniae, id est diapente atque diatessaron, complent.
 Sive enim a graviore sive ab acuti-
 ore parte vel quartam vuculam me-
 280 tiaris, a quarta metiaris quintam,
 vel quinta metiatur, tum quarta, ita
 285 complentur semper duabus sympho-
 niis una. Quod non fieret, si essent
 vel aliae⁵⁹, quae complerent⁶⁰, vel
 aliae⁶¹, quae complerentur⁶². De his

⁵⁸ i. e. paulo ante *P* ⁵⁹ quam hae duae *N*; consonantiae *P* ⁶⁰ scil. diapason *P*
⁶¹ vel alia quae compleretur *Ca* ⁶² quam diapason *P*

A — R T U X — Fi In Kr

268 unde . . . — 269 . . . symphonia *vac. JBr, om. X* quaelibet] quaeque *N*
 269 symphonia formetur *FOTDoEs* Δ :] *M: Q, om. BCGORUX* cum] con *X*
 270 ad invicem *om. X* 271 scieri *Ca* valet *om. Es* quoque *F* deputata *Do*
 272 cognoscetur *D* diapason cognoscitur *F* duplae diapason *O* deputan-
 dam *D* 273 diapason ac diapente *BOBr* 273/74 bisdiapason *AdEsKr* 276 ita
 in *X* 277 minoris *E*, mino *J* complent ante id est *FOTBrEs* (*T* etiam suo
 loco *s. l. add.*) atque] *et TXInKr* (*T s. l. vel atque*), ac *Br* diatessarunt *E*
 278 enim] autem *In* 279 vel *om. NIn* 279/80 metiaris *Do* 280 a] vel a *N*,
om. Es a quarta metiaris *om. In* metiaris] menaris *R* metiaris quintam *om. Es*
 281 quinta] quintam *Do* metiatur] metiar *U*, metiaris *In* tum] cum *ABCENQ*
UXBrInKr (*E corr. ex tum*), a *Ad* 282 semper completur *FT* semper] *s. l. T*,
 super *X*, *om. In* diabus *L* 283 una hoc modo *D* nisi *MNTIn* (*corr. ex si*
MNT) 284 vel *om. X* complerentur *Es* 284/85 compleant vel aliae quae
om. Kr 285 compleretur *Ad*, complentur *F* de] *CU* descr. 2: in marg. add. *M*
 (*in textu alia descr. partim erasa: loco not. das. solumm. earum distantias t et s*
sign., 2^m diapason infer. in lat. sin. add. et insuper semicirc. diapason i. e. duplum,
diapason et diapente i. e. triplum et disdiapason i. e. quadruplum suppon.) M, post
294/95 . . . comprehendit add. T, vac. JBr semicirc. omn. sup. not. das. R int.
not. ♯ et ♮ add. semicirc. diapason CKPUFi (PFi solumm. sup. not. das.)
diatessaron et diapente] sesquitercia et sesquialtera FKOT DoEs (Do insuper diates-
saron et diapente add.), om. In int. not. das. T T S T T T S add. CTUDoEs
(S int. ♯ et ♮ ac not. das. ♮ om. CU) sin. lat. descr. gravis, dext. lat. acuta add. N

- 63 quoque Boetius: „Inter omnes“, inquit⁶⁴, „quas retulimus consonan-
 65 tias habendum iudicium est et in aure et in ratione, quam harum me-
 liorem oporteat arbitrari. Eo namque modo auris adficitur sonis vel
 oculus aspectu, quo animi iudicium numero vel continua quantitate.
 Proposito enim numero vel linea, nihil est facilius quam eius duplum 290
 oculo vel animo intueri“, veluti XII contra VI. „Item post dupli iudi-
 cium sequitur dimidii, post dimidium tripli⁶⁶, post triplum partis ter-
 tiae. Atque ideo quoniam facilius est dupli descriptio“, illi consonantiae
 merito deputatur, quae facilius est quamque sensus apertior compre-
 hendit. Ea ergo est prima suavisque consonantia, quae octava fit re- 295
 67 gione et diapason dicitur. Post duplum, inquam, extat, quod vincit me-
 dietate subdupli, id est sescuplum veluti VIII contra VI, et illud⁶⁸
 quod bina superat quantitate, hoc est triplum veluti XVIII contra VI.
 Ergo, cum hae duae proportionibus⁶⁹ proximae post duplum⁷⁰ contraria
 licet divisione sequantur, recte illis eae symphoniae adscribuntur, quas 300
 aure sentimus post diapason esse secundas, id est diapente, itemque
 71 diapason et diapente. Dum minimum⁷² vero consonantes sint soni, qui

⁶³ Nota, quod boetius de ordine consonantiarum dicat *CaDo* (quid *Ca*) ⁶⁴ scil. boetius *N* ⁶⁵ $\mathbb{P}$ *P* ⁶⁶ scil. iudicium *N* ⁶⁷ Prima consonantia *P* ⁶⁸ scil. extat *P* ⁶⁹ scil. sesquialtera et tripla *P* ⁷⁰ quia una duplo decrescit, altera crescit super duplum, i. e. sescupla infra descendit, tripla supercrescit *N* ⁷¹ In diatesseron minimum sint consonantes soni *P*; $\mathbb{P}$ *K*; sanctus (*del.*) *H* ⁷² scil. propter minorem proportionem *Ca*

A — R T U X — Fi In Kr

286 inquit *MQX* 286/87 retulitnus consonantius *Q* 287 est iudicium *DM* est *om. PXAdCa* (*s. l.* scil. est *Ca*) et *om. O* et in aure *om. D* 287/88 meliorem *corr. ex mulierem F* 288 mamque *F*, nanque *Br* modo *om. Ad* 289 oculos *E*, oculis *XFi* aspectui *H* quantitate continua *BrKr* quantitate *Do* 290 propositio *EF* quam]qui *A* eius *om. E* 291 contueri *H* VI/VII *Do* 291/92 iudicium dupli *FTBrEs* 292 iudicium dimidii *T* dimidium *CDMPRUXAdCa FiInKr* (*N corr. in dimidii*) post triplum *om. CU* 293 quoniam]quod *L*, quo *T* 293/94 merito consonantiae *Ad* 294 quamque] $\varnothing$ $\varnothing$ *In* apertior sensus *A* 294/95 deprehendit *BBr* 295 ea *om. Br* ergo] enim *D*, *om. In* est]post consonantia *Br*, *om. FOT* fit octava *FOTBrDoEs* 296 inquam *corr. ex* inquit *G* 296/97 medietatem *BIn* (*N corr. in -te*) 297 et ... — 298 ... VI. *om. D* 298 veluti]ut *Br* XVIII]XVIII *F* 300 eae *EGJL*, heae *AM* (*M corr. ex eae*), *om. Ad*, hae *cett. codd.* symphoniae hae *CDMNPRUXCaFiInKr* 301 itemque]item *CDMN PRUXAdCaFiKr* 301/02 itemque diapason *om. In* 302 et *om. CDMNPRUX FiKr* minimum]nimium *B* (*M corr. in minimum*), nimium *JBr*, minime *FTEs* vero minimum *FOTBrDoEs* (minime *FTEs*, nimium *Br*) sint]sunt *AFOEs*, sive *In* quae *F*

diatessaron spatium tenent, ei proportioni hanc rite concinentiam damus, ubi maior numerus tertia minoris parte transcendit, quae est epitrita veluti VIII contra VI. Quia maxime vero distant soni, qui disdiapason concinentiam resonant, ei merito proportioni adsignamus, quae quadrupla intervalli dimensione discedit veluti XXIII contra VI. Ac stat deinceps concinentiarum modus, qui neque ultra quadruplum possit extendi neque infra partem tertiam coartari. Sicque hunc ordinem consonantiae sumpserunt, quem dant in numeris multiplicis augmenta et e regione⁷⁵ superparticularitatis detrimenta. Datur⁷⁶ quoque⁷⁷ et aliud idoneae probationis argumentum, quod non auditu modo, sed et visu fidem praedictae adstruat rationi⁷⁸.

Fidiculae sive fistulae, si aequalis grossitudinis fuerint et maior minorem in sua longitudine bis habuerit, diapason, ut supra dictum est, ad invicem consonabunt, si ter habuerit, diapason et diapente respondent, si quater habuerit, disdiapason concordiam facient. Si maior dimidia minoris parte super habuerit, diapente fit consonantia; si tertia minoris parte praecellerit, diatessaron erit. Si octava minoris parte supergreditur, tono concordant.

⁷³ Nota modum concinentiarum *CaDo* ⁷⁴ Nota ordinem *Ca* ⁷⁵ e contrario *N*
⁷⁶ scil. ad hoc, ut sciamus, cui proportioni queque simphonia deputanda sit *DPCaDo*
 (proportione et deputata *Do*) ⁷⁷ quae consonantia proportioni huic deputatur *N*
⁷⁸ hucusque boetius *N* ⁷⁹ fistulae *B*; K

A — R T — Fi In Kr (249 ad senarium . . . — 310 . . . multiplici- des. V)

303 diatessaron]diapason *T* continent *Br* concinentiam]continentiam *RUIn*, concinentiam *E*, concurrentiam *Es* 304 minoris *rep. GL* 305 veluti *om. In* vero maxime *DBr* distant vero *GL* 305/06 bisdiapason *AdBrEs*, diapason *FRIn Kr* 306 concinentiam *EGK*, continentiam *X* resonant]resonat *F*, servant *T* proportione *Do* eos assignamus *D* assignamus *Q* 307 descendit *L* velut *T VI*]III *H* 308 ac stat]constat *In* concinentiarum *AEKQ*, continentiarum *ORX* modus modum concinentiarum *Do* neque *om. E* 309 possit *om. E*, post . . . coartari *Fi* neque]nec *DT* 3^{am} coartari partem *In* 310 sumpserunt]sumpsere *D*, acceperunt *Br* quae *In* quem dant *om. Es* multiplicatis *FiInKr*, multiplicis (*corr. ex* multiplicatis) *Br* 311 superparticularitatis e regione *T* superparticularis *B*, semper particularitatis *Q* dat *Br* 311/12 daturque *FOTEs* 312 post aliud *add. gloss. 76 Kr* agmentum *Q*, augmentum *CU* 313 et *om. O* astruit *FOTEs*, asstruit *Do*, austruat *Q*, astruat *BCDEGLMNPRUVXAdBrCaEsFiInKr* 314 sive]seu *H* fistulae]instulae *Q* aequale *R* 315 longitudine]longiorem *ACGHJKLQU* (*BE corr. in* longitudine) habuerint *J* 316 consonabunt]resonabunt *FiKr* habuerint *J* et]ac *Br* respondebunt *Ad* 317 quatuor *L* habuerint *J* bisdiapason *AdBrEsKr*, disdisdiapason *Do*, diapason *CU* dimidiam *TAdBrCaKr* 317/18 minoris dimidia *Br* 318 partem *TAdBrCa* super]si (*s. l. super*) *T*, *om. Br* tertia fit *O* 318/19 parte minoris *In* 319 praecelrit *E*, praecellent *Q*, *om. O* minoris *om. R* parte *rep. Q*, *om. CMNPRUXAdCaFiInKr* 320 tonum *D*, toto *Kr* concordabit *In*

QUARE NON PLURES MULTIPLICITATIS SPECIES AD MUSICAM
PERTINEANT QUAM TRES, NON PLURES SUPERPARTICULARITA-
TIS QUAM TRES. Δ : Patet iam uberi adsertione probatum non solum
ut ex connumeratis vel commensuratis numeris musica gignatur, sed
etiam quibus quaeque simphoniae connumerorum numerorum spe- 325
ciebus adiaceant. Mirum vero, quid causae sit, quod non nisi tres mul-
tiplicitatis nec nisi tres superparticularitatis formae ad musicam ad-
mittantur, sed sola dupla, tripla et quadrupla habitudo, sola sesquialtera
et sesquitercia cum sesquioctava consonantias modulentur. H : Ideo
ultra bisdiapason, id est ultra quadruplum, non extenditur⁸², quia hunc 330
modum sonis natura tribuit, ut si per singula septenarum in diapason
vorum discrimina singulae disdiapason consonantiae disponantur, iam⁸⁴
ultra progredi duplae symphoniae non possint. Ideo vero infra partem
tertiam, hoc est infra epitritum, intervalla non coartantur, quoniam,
cum minor sit pars tertia quam dimidia, quarta quam tertia, quinta 335
quam quarta, sexta quam quinta, et deinceps, cumque sesquialterum,
quod medietatis est intervallum, tres tonos capiat cum semitonio, epi-
tritum vero, quod partis tertiae intervallum est, duos tonos cum semi-

⁸⁰ Nota mirum *PCa* ⁸¹ Nota, cur ultra quadruplum non numerentur simphoniae in
multiplici genere, nec infra sesquitercium in superparticulari praeter sesquioctavum
CaDo ⁸² i. e. non fit extensio simphoniarum *Ca* ⁸³ scilicet ut diapason suum
proslambanomenos et hypate hypaton habeat suum et sic caeteri *P* ⁸⁴ quia eadem
esset octava quam prima *N* ⁸⁵ P *P*

A — R T — Fi In Kr

321 Δ : Quare *E* quare . . . — 323 . . . tres *vac. JXBr, om. B* multiplicitates *D*
specie *CU, om. D* 322 pertinent *FPCaFiIn (N corr. in pertineant)* non]nec *F*
322/23 superparticularitates *DKr*, particularitates *In* 323 Δ] H *E, om. FJNOQT*
CaEsInKr pater *U* iam]etiam *DHPXIn (J corr. in iam)* 324 ut *om. Br*
vel ex *FOBrDoEs* vel commensuratis *om. Ca* mensuratis *In* numeris]numera-
tis *E* gignitur *AQ* 325 quoque *AdIn* sympho *Ad* connumeratorem *Q*
326 adiacent *PUFi* Δ : Mirum *OT* vero quid]itaque quod *In* sit causae *Br*
non *om. CDMNPRUXAdBrCaFiInKr* tres]VI *F* 326/27 multiplitatis *E*
327 nec]et *In* superparticularitatis *Do* 328 solo *M* et *om. Br* 329 et]sola *In*,
om. OX cum]et *In* cumsonantias *Q* 330 disdiapason *NIn* ultra² *om. B*
non *om. Kr* extendit *Do* 331 natura]natum *L* si *om. CDMPQRUVXAdCa*
FiKr, s. l. GN septenarium *LT (G corr. in, T corr. ex septenarum)* 332 vocum
. . . — . . . disdiapason *om. T* singulariter *F* diapason *CDMNPRUXAdBrCa*
DoEsFiInKr disponant *Es* iamque *PFi* 333 possunt *BDMIn (U corr. in*
possint) H : Ideo *F* vero]II *O, om. F* 334 artantur *D* quoniam]quod *L*
335 sit]fit *U* pars tertia]tertia pars *In* 336 sexta quam quinta *om. D* sexta *K*
quam² *om. Do* 337 sonos *Kr* 337/38 epitritum . . . — 339 . . . capiat *om. O, in*
marg. add. E 338 intervallis *In* est intervallis *Ca* tonos *om. PFi*

tonio capiat, evenit, ut minora deinceps intervalla nec duorum tono-
 340 rum ac semitonii possint esse capacia nec cum duobus tonis sive uno⁸⁶
 ac dimidio commensurabilia. Solum sesquioctavum intervallum, quia
 tonum metitur, admittitur. Δ: Quare toni mensura in hanc solam⁸⁷
 proportionem cadit? Ξ: Quia haec proportio solius sesquialteri ac ses-
 345 quiterii comparatione procreatur. Δ: Quomodo ex comparatis ses-
 qualteris ac sesquiteriis nascitur? Ξ: Nonne facile intellegitur, ut
 numerus verbi gratia senarius sui medietate in suum concrescit ses-
 qualterum, id est novenarium, sui parte tertia in suum concrescit epi-
 tritum, id est octonarium? Sed novenarius sicut sesquialter est senario,
 ita sesquioctavus est epitrito. Item duodenarius sui medietate suum
 350 metitur sesquialterum, qui est XVIII, sui tertia parte suum metitur
 epitritum, qui est XVI. Sed XVIII numerus sicut ad XII sesquialter
 est, sic ad epitritum sesquioctavus efficitur. Δ: Intellego. Ξ: Qua-
 propter simul intellege, quod⁸⁹ inter sonum et sonum nec minus nec
 maius toni integri esse poterit intervallum, quam quod semel fuerat
 355 sesquialteri ac sesquiterii differentia permensum. Igitur solis sesqui-
 octavis intervallis cum sesquialteris ac sesquiteriis commensuralitas est,

88

90

⁸⁶ tono sint *N* ⁸⁷ i. e. in sesquioctava *N* ⁸⁸ VI VIII VIII / XII XVIII XVI *P*
⁸⁹ scil. qui sit in integra proportionem *PCaDo* (scil. *om.*, quid *Do*) ⁹⁰ Nota, quae
 proportionem quibus sint commensurabiles *CaDo*

A — Fi In Kr (216 convenientes ... — 347 ... id est *des. S*)

339 minora quam diatessaron *X* 340 semitonio *HQ* (*H* corr. ex semitonii), semini *K*
 esse possint *Ad* cum]dum *Es* sive]sine *FOT* uno tono sint (*cf. gloss. 86*) *In*
 341 intervallum et est cumnumerales vel commensurales *X* invallum *K* 342 di-
 mittitur *E*, amittitur *B* tonis mensura]commensura *Fi* Δ: *om. Q* 342 Ξ:
om. Q solus *L* 344 ex]et *GL* 345 intellegitur *om. X* 346 senarius corr. *in*
 duodenarium *Br*⁺ in ... — 349 ... medietate *om. Br* concrescat *TEsKr* (con-
s. l. add. Kr), crescat *E*, crescit *H* 347 nonum (*in marg. novenarium*) *T* sui]
 seu *Kr* sui ... — 348 ... novenarius *om. F* tertii *OQ* concrescat *EEsKr*,
 cumcrescit *X*, crescit *H* 348 est sesquialter *S* est² *om. In* senarii *M* 349 est
 sesquioctavus *In* sesquioctavis *T* est et sui *om.*, suum corr. *in* sui *Do* 350 ses-
 quialterum ... — ... metitur *in marg. add. AV* qui]quod *D* parte tertia *L*
XVIII]octavus decimus *CMRSUXCa* metitur *G* 351 sesquialterum epitritum
In sed]si *In XVIII*]decem et octo *M*, octavus decimus *B* sicut *om. FO*, *in*
marg. add. T 352 est *om. D* sicque *T* 353 et]ac *SBr* nec minus *rep. In*
 353/54 nec magis nec minus *Kr* 354 integri toni *X* poterit esse *EFMOTBrEs*
 (*M* possit, *s. l.* vel poterit) poterit proportio *Kr* quod]qui *R* fuerit *PXFi*
 355 ac sesquiterii]assesqui tertii *B* sesquioctava differentia *Kr* differentiam *X*
 soli *Kr* 356 intervallis]inter *U* commensuralitas *Br*

quorum scilicet intervalla toni cum semitoniiis, ut dictum est, commensuraliter complent. Sola rursus sesquialtera ac sesquitercia intervalla cum duplis et quadruplis commensurata sunt, quibus⁹¹ similiter eorum intervalla complentur. Sesquiquartis vero ac sesquiquintis et reliquis³⁶⁰ decrescentibus intervallis nec cum duplo, nec cum triplo, nec cum quadruplo, nec cum sescuplo quicquam commensurationis est, et idcirco praeter musicam seponuntur.

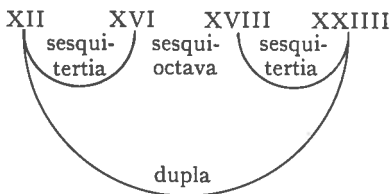
- ⁹² **✠**: Quodsi etiam cordarum et fistularum dimensionibus praefatarum proportionum, quae ad musicam admittuntur, cognatam commensuralitatem comprobare libet, facies cordam ad cordam seu fistulam ad fistulam sescuplo⁹³ maiorem. Sescuplari⁹⁴ adpones epitritam⁹⁵, et sic effecisti duplam⁹⁶. Nam quae ad secundam⁹⁷ epitrita est, duplo⁹⁸ extat ad primam longior. Rursus conversim cordam ad cordam, fistulam ad fistulam metieris⁹⁹ epitritam, epitritae¹⁰⁰ adpones sesquialteram¹⁰¹, et dupla¹⁰² effecta est. Has pone in ordine veluti VI VIII VIII XII, inveniesque inter duas medias epogdoun rite dimensum, id est longiorem cordam aut fistulam octava minoris parte praecellere. Item alio modo:
- ^{102a}

⁹¹ scil. simphoniiis *P* ⁹² fistulae *B*; De dimensione fistularum *Br*; Sepe dicta repetit, ut certior fiat discipulis, adicitur tamen aliquid novi *PCaDo* (adiciatur *Do*; adicitur tamen aliquid novi *om. P*); **✠** *K* ⁹³ ut VI ac VIII *K* ⁹⁴ i. e. VIII *K* ⁹⁵ i. e. XII *K* ⁹⁶ i. e. XII *K* ⁹⁷ i. e. XII ad VIII *K*; i. e. sescuplum *PCa* ⁹⁸ XI<I> ad VI *K* ⁹⁹ VIII ad VI *K* ¹⁰⁰ ad VIII *K* ¹⁰¹ i. e. VIII *K* ¹⁰² i. e. XII *K* ^{102a} duplum (*del.*) *H*; longiorem cordam *G*

A — Fi In Kr (369/70 ad fistulam ... — 428 ... sunt eiusdem *des. V*)

357 et toni *In* toni *om. B* semitonus *X*, seminiis *K* 357/58 commensuraliter *E* 358 rursus vero *U* sesquialtera rursus *T* 359 cum ... — 360 ... intervalla *om. Kr* 360 complent *F* vero *om. In* ac[et *D* sesquiquintis]sesquiterciis *Do* 361 decrescentibus *E* 362 quicquid *PBrKr*, quicquid *Fi* et *om. Br* ideo *FO* 363 propter *EAd* (*N corr. in praeter*) se ponunt *In* 364 **✠**: *om. BCDEHNMNOPRTUXEsFi* et]aut *PFi* 365 admittuntur ad musicam *NIn* admittitur *CMPRSUFiKr* (*N corr. in admittantur*) 365/66 commensurabilitatem *ACDEFMNOPQRSUVXAdBrCaDoEsFiInKr* (-bi- *s. l. add. A*) 366 cumprobare *P* licet (*s. l. vel libet*) *Ad* ad cordam *om. Q* seu]sive *B*, aut *F* 367 epitrita *JT* 368 effecisti *B*, fecisti *In* duplam]dupla *T* nam quae]namque *BJKMDo*, nanque *Br* epitrita ad secundam *Es* secundum *Do* 369 ad¹ *om. In* prima *F* longior est *Ad* cordam ad cordam conversim *F* conversim]si^cversim *Do* cordam]corda *In* fistulam]vel fistula *In, om. U* 370 metiaris *E*, mitieris *F* epitrita *Kr* oppones *Fi* sesquialterum *U* 370/71 duplo *AEGHJKLVIn* 371 pones *E*, pene *FO* velut *Kr* XII]XI *Q* 371/72 invenientesque *Do* 372 et pogdoun *X* dimensium *F* langiorem *U* 372/73 longiorem cordam *in marg. rep. G* (*cf. gloss. 102a*) 373 octa *Fi*, octavam *In* minoris parte]longioris partis *X* parte minoris *M*

Metieris fistulam ad fistulam duplo¹⁰³
 375 longiorem. Ad brevem¹⁰⁴ fistulam
 1^{descr. 3} metieris epitritam¹⁰⁶. Ad longam¹⁰⁷
 fistulam metieris subepitritam¹⁰⁸.
 Ponesque in ordine subduplam¹⁰⁹,
 epitritam¹¹⁰, subepitritam¹¹¹, du-
 380 plam¹¹². Sicque inter duas medias ep-
 ogdous¹¹³ naturaliter cadit. Cuius¹¹⁴
 intervallo utraque¹¹⁵ fit ulteriori suo lateri sescuplaris, utraque proxi-
 miori¹¹⁶ sibi lateri epitrita¹¹⁷. Et amplius: Si epitritam¹¹⁸ et sescuplam¹¹⁹
 duplamque¹²⁰ duplices, simul aliud diapason spacium eodem quo prius
 385 ordine effecisti. Δ: Quo pacto ceterae superparticulares habitudines

¹⁰³ i. e. XXIII ad XII K ¹⁰⁴ i. e. XII K; i. e. VI Do ¹⁰⁵ hic deest una figura, quam invenies ibi, ubi hoc signum <O> est, quae non illic, sed hic notanda est D (cf. gloss. 157); XXXII XXXVI XLVIII Ca ¹⁰⁶ i. e. XVI K; i. e. VIII Do ¹⁰⁷ i. e. XXIII K; i. e. XII Do ¹⁰⁸ i. e. XVIII K; i. e. VIII Do ¹⁰⁹ i. e. XII K; scil. primo PCaDo ¹¹⁰ XVI K; scil. in secundo PCaDo ¹¹¹ XVIII K; scil. in tertio PCaDo (scil. om. Ca) ¹¹² XXIII K; scil. in quarto loco PCaDo (scil. om. P; loco om. Do) ¹¹³ i. e. tonus K ¹¹⁴ scil. epogdoo P ¹¹⁵ i. e. XVIII XII XXIII XVI K ¹¹⁶ i. e. XVI K ¹¹⁷ XXIII K ¹¹⁸ i. e. XVI K ¹¹⁹ XVIII K ¹²⁰ i. e. XXIII K

A — UX — Fi In Kr

descr. 3: descr. non hic, sed loco descr. 4 add. D (cf. gloss. 105 et 157), vac. RBr sesquitertia]diatesseron BCDMUKr, epitrita X, epitrita (sin.) et subepitrita (dext.) NPIn, epitrita et diatessaron Ca, epitrita (sol. sin.) S, sescupla (sol. sin.) K, om. AEGHLQFi sesquioctava]tonus CDUX, epogdous MNPSAdCaFiIn, sesquioctavus Es, om. ABEGHLQ dupla]diapason BCDMKr, diapente U, dupla i. e. diapason TEs (duplum Es), i. e. diapason dupla AdCa, diapason i. e. dupla S, om. AEGHLQ sup. XII — XVIII et XVI — XXIII semicirc. et diapente add. DM, et sescupla add. X, sub numer. semicirc. et sesquialtera add. NIn semicirc. XII — XXIII et XVI — XVIII sup. numer. add. CFKOTDoEs, XII — XXIII et XII — XVI et XVIII — XXIII NIn, sol. XII — XXIII D sup. XII, XVI etc. add. VI, VIII, VIII et XII CU, sub numer. add. subdupla, epytrita, subepytrita et dupla NIn sub semicirc. XII — XVI add. fi A XXIII]XIII D 375 brevior MT (corr. ex brevem T) 376 metieris om. L ad ... — 379 ... epitritam om. O longam]brevem B 378 penesque F in ordine s. l. T, om. F subdupla CTU 379 subepitrita CU, om. X 379/80 duplam hoc modo NIn 380 sicque]sic CDMN PRSUXAdCaFiInKr medius GL 381 natuturaliter U 382 fit]sit BFM ulteri K lateri suo O 382/83 proximorum CDMPRSUXAdCaFiKr (N corr. in proximiori) 383 sibi]suo H lateris CDMPRSUXAdCaFiKr (N corr. in lateri) epitritam]epitritum Br 384 eodem]eo CDMNPRSTUXAdCaFiInKr (T corr. ex eodem) quo]quod X, om. Ad 385 ordinem Br perfecisti Do, fecisti MTBr (T corr. ex effecisti) ceteras Es superparticulares habitudines ceterae H

cum duplo et quadruplo commensuralitatem non habent? $\propto$: Ut et hoc tibi patefiat, a duodenario, quo minimo numero potest, exemplificare incipiam. Is numerus¹²¹ enim XXIIII numerum sui quantitate¹²² metitur, parte sui dimidia¹²³ XVIII¹²⁴, parte sui tertia¹²⁵ XVI, parte sui quarta¹²⁶ XV. Sed XVIII numerus, qui est ad XII sesquialter, fit³⁹⁰
¹²⁷ ad XXIIII epitrita ratione commensuralis. Porro XVI numerus, qui est ad XII epitritus, fit ad XXIIII sescupla ratione commensuratus. XV vero numerus, qui est ad XII sesquiquartus, cum XXIIII commensuratus non est, sed¹²⁸ supertripartiente forma inconsonus. Item XXIIII numerus sui quantitate XLVIII¹²⁹ metitur¹³⁰, parte sui dimi-³⁹⁵
¹³¹ dia¹³¹ XXXVI¹³² numerum, parte sui tertia¹³³ XXXII¹³⁴ numerum, parte sui quarta¹³⁵ XXX¹³⁶ numerum. Sed XXXVI numerus, qui est ad XXIIII sescuplaris, fit ad XLVIII epitrita ratione commensuralis. Porro XXXII numerus, qui est ad XXIIII epitritus, fit ad XLVIII sescupla ratione commensuratus. XXX vero numerus, qui est ad⁴⁰⁰
¹³⁷ XXIIII sesquiquartus, commensurari cum XLVIII non potest. Vides

¹²¹ i. e. XII *KNP* ¹²² i. e. bis XII *K* ¹²³ i. e. per VI *K* ¹²⁴ ter VI *K* ¹²⁵ i. e. per IIII *K* ¹²⁶ i. e. per III *K* ¹²⁷ Vide, quomodo semper hi aliqua sui parte inter commensurabiles fuerunt, donec ad sesquiterciam proportionem ascendentes descenderunt *Kr*; $\propto$ *K* ¹²⁸ scil. quia habet eum totum et eius tres quintas i. e. tres ternarios *CaDo* (scil. *om. Ca*) ¹²⁹ scil. bis XXIIII ductis *K* ¹³⁰ scil. bis *Ca* ¹³¹ i. e. per XII ter ductis *K*; i. e. XII *Ca* ¹³² scil. ter metitur *CaDo* ¹³³ i. e. per VIII quater ductis *K*; i. e. VIII *Ca* ¹³⁴ scil. metitur quater *Ca* ¹³⁵ i. e. per VI quinquies ductis *K*; i. e. VI *Ca* ¹³⁶ scil. metitur quinquies *CaDo* (quinquies meditur *Do*) ¹³⁷ scil. cum sit ei XLVIII supertripartiens, habens eum totum et eius tres quintas, i. e. tres senarios *CaDo* (i. e. *om.*, senarios]ternarios *Do*)

A — UX — Fi In Kr

386 cum *corr. ex* non *E* et¹ *om. M* commensurabilitatem *DoIn* habeat *Kr*
 387 hoc et hoc *Br* pateat *FOBrEs* (*T corr. in* patefiat) a]ad *U* qui *CJQU*
 numero *om. Br* 387/88 explicare *CQU*, explicari *DMPRSXAdBrCaFiKr* (*N corr. in* exemplificare), exemplificari (*corr. ex* exemplificare) *T*, exemplificari *Es* 388 is] hiis *X* enim numerus *BNIn* (enim *s. l. N*) enim *om. CDMPRSUXAdCaFiKr* XXIIII]XX *Q*, XX^{rium} IIII^{rium} *Ad*, 12. 24 *In* numeri *Fi* sui *om. S* quantita-
 tem *A* 389 bis metitur *BrCa* 390 qui]quod *Do* qui est]quem *E* 391 epitrita ... — 392 ... XXIIII *om. U* epitrita ratione]epitritus et ideo *D* commensura-
 bilis *MNXIn*, commensurabis *Do* 392 XXIIII]XIIII *C* 393 vero *om. Kr* sesquartus *FIn* 393/94 commensuratum *F* 394 superpartiente *R*, supertiente *Ca* forma]figura *E*, *om. F* inconsonus. Item]inso (*cet. vac.*) *Q* 395 numerus
om. In meditur *Do* parte]porro *Br* 396 numerum¹ et² *om. D* 397 numerum] numerus *AKr*, numerum *L*, *om. D* numerus]numerum *F*, numerorum *L* 398 XXIIII]XXXIIII *GL* sit *F* commensuralis epitrita ratione *CDMNPRSUXAd CaFiInKr* ratione *om. Do* commensurabilis *ENEsIn* (*E corr. ex* commensura-
 lis), commensuratus *T* 400 commensuratis *Q* 401 commensurali *Do* commen-
 suralis ... esse non *CDMNPRSUXAdCaFiInKr* (commensurabilis *In*) videns *Do*

ergo, quia, mox ut intra sesquitercium intervalla coartari incipiunt, connumerationem superparticulares cum duplis non habent et idcirco nec consonam commixtionem¹³⁸.

- 405 Δ: Qua ratione evenit, ut in sonorum serie per quarta loca voces sint epitritae, per quinta sesquialterae, per octava duplae, et aliae suis locis? Χ: Cum constet vel epitrito et sesquialtero vel duobus epitritis medio epogdoo intervallum duplum compleri, epogdois rursus ipsa epitritorum intervalla complentur. Siquidem duae mediae in diapason inter-
 410 vallo voculae, id est quarta et quinta, dum singulae ad aliud latus diatessaron, ad aliud resonent diapente, utraeque ad suum latus epitrito distant, sed utrumque rursus epitritum ea ratione epogdoi stipant, ut in quattuor¹³⁹ scindatur vocalas, in intervalla tria, ut scilicet singula duo intervalla singulos capiant epogdoos, id est tonos, tertium compleatur
 415 limmate, quod est semitonium, sic contingit, ut quartis locis voces sesquiterciae, quintis inveniantur sesquialterae, octavos locos sortiantur duplae, quindecimos bisduplae capiant, duodecimos triplae. Δ: Quae-
 420 so, qua ratione vel ordine in sonorum serie toni cum semitioniis contexantur. Χ: Id apertius contueri poteris, si prius, quae arithmetica medietas, quae geometrica quaeque armonica sit, pandam. Δ: Pande rogo. Χ: Post proportionales proportionalitates considerantur. Nam proportio est duorum terminorum habitudo, proportionalitas vero non

¹³⁸ scil. non habent P ¹³⁹ epitritus D ¹⁴⁰ P KP ¹⁴¹ Proportio P

A — UX — Fi In Kr

402 ergo]igitur Br 403 connumeralem rationem X, cumnumerationem B super-
 particulares cum duplis connumerationem H 404 nec in marg. N, om. CMPSU
 XFiKr 405 Δ:]Χ: R sonorum]venorum Q quartana XAdBr sint om. Ad
 406 quintana DNPRSXAdBrCaFiInKr, quinti F, quintas Do sesquialterae Q
 octona Ad aliis DU suis]sint F 407 Χ: om. E cum]con BX, om. Es
 et]vel BrKr 408 ipsa rursus R 410 id est om. In quartae et quintae F et]vel T
 411 resonant CDMNPRSUXAdCaFiInKr, om. L utraeque]ut equae Do -que
 ad vac. (ras.) B epitrita Br 412 stipant]distant F 413 in¹ om. L scindantur
 EXAdDo (E corr. ex scindatur) in²]s. l. EN, et PFi, om. CDLMORSUXAdCa
 EsInKr singula scilicet S singula F 414 tertiam Q 414/15 limmate compleatur
 Ad 415 quod]quae In seminium K contigit ABrCa ut in Es voces om. B
 416 octava loca FOBrDo (T corr. in octavos locos) 417 quindecimis Q, quin-
 decima OFBr, quinta decima T quindecimos bisduplae om. In bisduplae Kr
 duodecima FOTr triplae]capiant triplae X 417/18 quae so om. X 418 cum]
 rep. H, com X semitioniis]se minus In 418/19 contexuntur B, contextentur M
 419 contueri]intueri Kr, continere O potueris Do a arithmetica]Q 420 geo-
 metria F sint X, om. Es 421 rogo]ergo CDMNPRSUXAdCaFiInKr pro-
 portiones]portiones UInKr proportionalitates]portionalitates Kr 422 duorum ter-
 minorum est X propornalitas B vero]est O 422/23 non minus]nominus L

- 142 minus quam trium. Ergo proportionalitas aut arithmetica medietate
coniungitur aut geometrica aut armonica. Medietatem autem dicimus,
143 ubi duae extremitates duorum vel unius limitis nexu in concordiam 425
vinciuntur. Limites autem seu terminos dicimus numerorum summas.
144 Igitur arithmetica medietas est, ubi aequales erunt distantiae inter ter-
minos, sed non sunt eiusdem proportionis ipsi termini, sicut cernis I
II III. Δ : Cerno equidem, I ad II duplum, II ad III sesquialterum¹⁴⁵.
146 X : Item geometrica medietas est, in qua non aequales differentiae, sed 430
aequales proportioniones considerantur, uti vides I II IIII. Δ : Video
utique, quia sicut ad I II duplum, sic ad II IIII. X : At armonica medie-
147 tas est, in qua nec eadem proportioniones quaeruntur nec eadem diffe-
rentiae, sed sicut ab invicem sunt extremi limites, ita eorundem limi-
tum differentiae, sicut cernis III IIII VI. Δ : Cerno scilicet et extremos 435
limites eorumque differentias duplo distantes. X : Haec itaque praemitti
oportuit ad videndum, secundum quam medietatem sese habeant tono-
rum mensurae. Dum singulae enim medietates singulis sint propriae,
148 tamen ex omnibus musica videtur intexta. Namque geometrica medi-
etas omnes ad invicem duplorum terminos nectit, ut sicut ad VI sunt 440
149 XII, sic ad XII sint XXIIII. Et rursus sicut ad XII sunt XXIIII, sic

¹⁴² Proportionalitas *P* ¹⁴³ Medietas *P* ¹⁴⁴ arithmetica medietas *P* ¹⁴⁵ scil. in
utrisque est unitas differentia *N* ¹⁴⁶ Geometrica medietas *P* ¹⁴⁷ Armonica me-
dietas *P* ¹⁴⁸ exinde musica intexta sit *P* ¹⁴⁹ XII XXIIII XLVIII *P*

A — *Fi In Kr* (369/70 ad fistulam . . . — 428 . . . sunt eiusdem *des. V*)

423 propornalitas *B* arithmetica]geometrica *O* 424 geometrica]arithmetica *O*
425 unus *Do* in *om. TBr* concordia *Br* 426 vinciuntur]iunguntur *In* seu]
vel *O* 427 X : Igitur *H* erunt]sunt *H* distantiae]differentiae *DNPRSXAdCa*
FiInKr inter]in *Br* (*B corr. in* inter) 428 proportiones *Do* I]in *F* 428/29
I II III]3 3 *In* 429 Δ] X *A* cerne *CU* II ad I *O* 430 geometria *F* 431 con-
derantur *F* uti]ut *ADFNOBrEsIn* (*T corr. in* uti) I II IIII]IIII III *F*, 1 2 3 *In*
IIII]III *AHCa* video *Q* 432 utique]itaque *E* quia *om. E* I ad II . . .
II ad IIII *CDMNPRSUXAdCaFiInKr* I ad II *T*, II ad I *FOBrEs* IIII]III *H*
 X] Δ *R* at s. l. *N*, *om. BrIn* 433 in qua *om. T* eadem¹]heedem *XFi*, heedem
Kr quaeruntur]quae *GL* eadem²]edem *Q*, hedem *X*, heedem *Fi* 434 ab]ad *BCD*
NPRSUXAdBrCaEsFiInKr extremit *R* limites]lites *K* ita et *FOTBr* eorum-
dum sunt *D* 435 cernis *om. DSXAdCa* II III IIII VI *Es* et *om. DFOTBrIn*,
s. l. *V* 436 limitesque *Q* eorumque]et eorum *DIn*, ita eorundemque *Do*
437 oportuerit *F* videndum]vivendum *J* secundum *om. Q* quam]q. *A* medie-
tatem etatem *Q* 438 singulis]singulae *RBr* sunt *CDMNPRSTUXAdCaFiInKr*
439 musicam *Q* namque]nam *F* 440 nectat *F*, conectat *O* 441 sint]sunt *ACD*
FMNOPRTUVXDoEsFiInKr (*A corr. ex* sint), *om. BBr* rursum *B* ad²]et *X*
sunt *om. E* sic]ita *X*

ad XXIIII sint XLVIII. Haec deinde duplorum intervalla duobus
 dum compleantur terminis, alius ex his arithmetica, alius medietate
 armonica duas sibi extremitates copulat. Quo enim numero VIII
 445 praecellit VI limitem, eo praecellitur a XII limite. Quoque item numero
 XVIII limes praecellit XII limitem, eo praecellitur a XXIIII limite,
 arithmetica dumtaxat medietate. Rursus quota parte VI limitis VIII
 praecellit, tota parte sui a XII praecellitur. Vides enim, quia tertia parte
 VI numeri maior est numerus VIII, et tertia parte sui maior est ab VIII
 450 numerus XII. Similiter se habet XII ad XVI et XVI rursus ad XXIIII
 armonica videlicet medietate. Δ : Etiam video, quia, dum quota parte
 VI numeri differt VIII, tota parte sui XII ab VIII differt, evenit, ut in
 ea proportionem differentiae sint, qua ipsi ad invicem extremi sunt
 termini. Ut enim VI ad XII, ita II ad IIII: Inter VI enim et VIII bina-
 455 rius differentia est, inter VIII vero et XII quaternarius. $\times$: Recte prorsus
 intellegis. At nunc attende, qualiter ipsi toni, qui praedictorum ter-
 minorum intervalla complent, non arithmetica medietate veluti dies
 ad dies¹⁵² aequis ad invicem partibus minuuntur et crescunt, nec ad
 armonicam medietatem dissimilium proportionum sunt, sed geometrica

150

151

¹⁵⁰ $\frac{III}{VI} \frac{III}{VIII} \frac{III}{XII} P$ ¹⁵¹ $\frac{VI}{XII} \frac{VI}{XVIII} \frac{VI}{XXIIII} P$ ¹⁵² diesis ad diesin *N*

A — Fi In Kr (448 Vides ... — 650 ... dum des. P)

442 ad XXIIII ... XLVIII]XXIIII ... ad XLVIII CDMNPRSTUAdCaFiKr
 sunt BFOTVBrDoEsIn, om. *X* deinde om. BDo duobus om. Br 443 dum
 om. *B* complentur Kr ex his om. BDo his om. Kr 443/44 armonica medie-
 tate CDMNPRSTUAdCaFiInKr (*T* corr. ex medietate armonica) 444 quo]
 quorum Ca VIII ... — 445 ... numero om. Kr VIII]8 In, octonarius (*man.*
rec. corr. in nove-) Br 445 praecellit VI]senarium praecellit Br eo]et FOTDo
 a XII ... — 446 ... praecellitur om. *J*, in marg. ab al. man. *V* XII]duodecim *T*,
 duodenario Br quoque ... — 446 ... limite om. In item]iterum DNPRSX
 AdCa 446 limes]limites *Q* eo]et FOTDo a om. *J* 447 parte sui Kr VI^{rii} *D*,
 senarii Es limes CDMNPRSTUAdCaFiInKr (*T* corr. ex limitis) VIII]rius *D*
 448 a]ad *X* vides ... — 450 ... numerus XII om. FO, in marg. add. *T* 449 VI]
 senarii Es sui parte CDHMNSTUAdBrCaEsInKr ab VIII om. Br 450 si-
 militer ... — 451 ... medietate om. In sese FORTBrEsKr habent *N* XVI]
 XII Br rursus XVI *J* rursus om. CDMNRSUXAdCaFiKr 451 haec etiam
 NRInKr quia]qui GL quia, dum om. Fi 452 VI]senarii Es differt¹]differre *F*,
 differunt DOSXAdCaEs ab]ad *F* differt²]differunt XEs in om. *B* 453
 eadem *D* sint differentiae Ad qua]quia EQVDoEs (*M* corr. in qua) ad]ab
 (*s. l. d*) *K* 453/54 termini sunt *X* 454 enim¹]enim sunt CDMNRSTUAdBr
 CaFiInKr (sunt *s. l. T*) duo ad quatuor Ca enim² om. *B* 455 VIII]octo *H*
 vero om. *M* quaternarius est Es 455/56 intelligis prorsus *X* 456 actende *X*
 praedictor *Q* 457 veluti]vel Br 458 ad dies]ac dies In, om. Kr ad²]ab DNRS
 AdCaInKr et crescunt]eccrescunt *Q* ad³ om. Kr

permensi medietate epitrita et sesqualtera intervalla complent. Sicut 460
 enim secundus sesquioctavus est ad priorem se, sic extat tertius ad se-
 cundum: Sicut ad LXIII sesquioctavus est numerus LXXII, sic ad
 LXXII sesquioctavus est numerus LXXXI. Δ: Cognosco nunc quidem,
 qualiter horum numerorum modo toni metiantur a tonis. Sed dic, qua
 causa hos numeros pro exemplo elegeris. ✕: Quoniam id minore 465
 numero demonstrari non potuit quam octonario octies ducto; is autem
 est LXIII. Hic enim, quia¹⁵³ secundus est octuplus, sesquioctavos
 duos ex se producit. Nam octava LXIII numeri eidem addita LXXII
 numerum reddit, porro octava LXXII numeri eidem addita reddit
 LXXXI et ita fiunt sesquioctavi duo, LXIII LXXII LXXXI. Verum 470
 quoniam propositum fuit plenius explicare, qualiter et in epitrito inter-
 vallo duo toni cum semitonio necnon in tota sonorum serie cum tonis
 semitionia disponantur, deberet quartus limes adponi, qui esset epitri-
 tus ad primum, inter quem ac tertium limitem semitonium collocaretur.
 Sed cum LXIII numerus non possit in tria aequa parti, epitritus ei 475
 non adiungitur. Ducatur ergo per tria, et mox ei epitritus accedit. Ter
 itaque LXIII quem numerum reddunt? Δ: CXCII. ✕: Etiam. Ab
 hoc ergo numero principium sumamus ad ea, quae coepimus, explican-
 da. Dabis itaque mihi eiusdem duplum. Δ: Bis CXCII fiunt CCCL-

¹⁵³ post tres T

A — O Q — Fi In Kr

460 promensi In permensi medietate FOTBrEs sesqualtera]sescupla CDMNR
 SUXAdCaFiInKr, sescupla Q ✕: Sicut T 461 est om. T sic]six G, ita Es
 462 sicut enim Es LXIII]XLIII U LXXII]LXXXII Do 463 numerus est L
 est om. Do, s. l. Ad quidem nunc ABGH]KLVD (nunc s. l. J), nunc quidem
 cett. codd. 464 modo om. In mentiantur Do dic]die L 465 elegerunt E
 quoniam]quē ELT id]ad L minori MOInKr, minorem R 466 demonstrare
 Do non om. F quam]q ACA, quod X is]hic D, his X autem]enim Br 467
 est¹ om. T est² om. K octoplus est O 468 LXIII^{rii} Ad numeri LXIII Kr
 468/69 reddit LXXII (numerus om.) Es 469 octava pars T numeri LXXII Kr
 numeri om. E addita eidem CDMNQRSUXCaFiKr (eisdem D) 469/70
 LXXXI reddit MNIn, LXXXI numerum reddit O 470 ita]sic FOTBrEs duo
 sesquioctavi Ad LXXXI²]LXXXII Do 471 quoniam]quē J, quō E expli-
 ficare X in om. T 472 sonorum]tonorum Fi serie]serit J cum tonis om. In
 cum tonis cum J 473 debet Fi (E corr. in deberet) adponi]opponi T esset]
 esse R, est F 475 LXIII^{rius} Ad non possit om. Ad 475/76 ei non]enim Es
 476 dicatur F tria]ternarium D 477 LXIII]sexaginta III^{or} H reddunt Q,
 rediunt F CXCII]CXCI Q Δ: Ab CU 478 sumamus principium H caepi-
 mus K, concepimus V 478/79 explananda NIn 479 mihi]in hoc X eiusdem]
 eius Kr Δ: om. CMNRUXAdKr

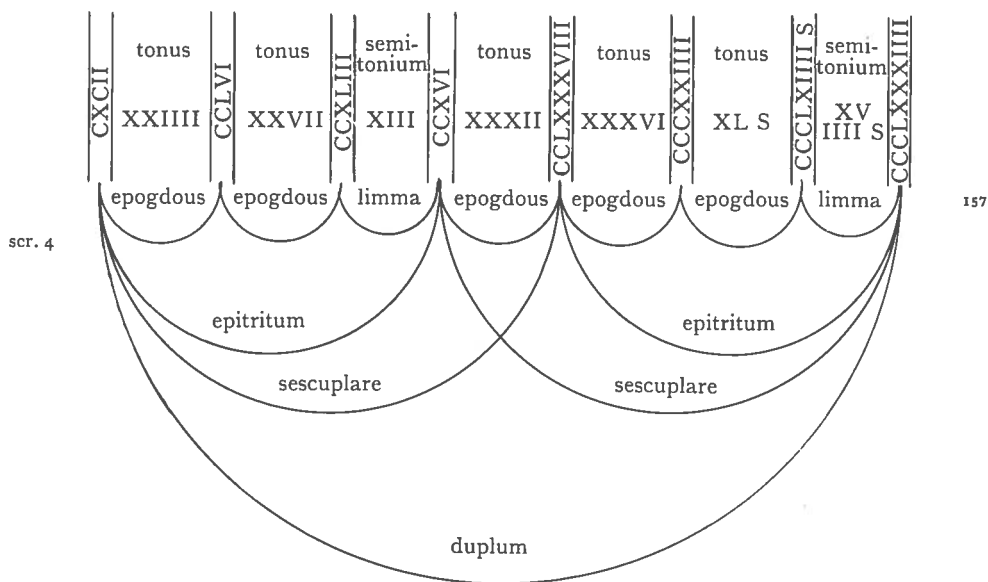
- 480 XXXIIII. $\mathfrak{H}$: Utique. Habes ecce duos hos numeros in duplici inter-
 vallo CXCII CCCLXXXIIII. Hoc nunc duplum intervallum duobus
 oportet epitritis impleamus. Da ergo CXCII numeri epitritum. Δ :
 CXCII numeri pars tertia, id est LXIIII, eidem addita CCLVI reddit.
 Qui numerus cum sit ad subduplum terminum epitritus, extat ad
 485 duplum sesquialter. $\mathfrak{H}$: Da eiusdem CXCII numeri sescuplarem. Δ :
 CXCII numeri pars dimidia, id est XCVI, eidem addita CCLXXXVIII
 perficiunt. Qui numerus cum sit ad subduplum terminum sescuplaris,
 extat epitritus ad duplum¹⁵⁴. $\mathfrak{H}$: Ita profecto est. Sint nunc in ordine
 dispositi quattuor hi termini CXCII CCLVI CCLXXXVIII CCCL-
 490 XXXIIII. Cum sit igitur inter primum ac secundum terminum inter-
 vallum epitritum, similiter inter tertium quartumque terminum inter-
 vallum epitritum, ipsa nunc epitritorum intervalla tonis ac semitonis
 compleamus. Sumam octavam partem CXCII numeri, quae est
 XXIIII, et fit per hanc toni additionem CCXVI numerus, sonus secun-
 495 dus. Sumam CCXVI numeri partem octavam, quae est XXVII, et fit
 per hanc toni additionem CCXLIII numerus, sonus tertius. Sumere
 non possum CCXLIII numeri partem octavam, quia inter hunc et
 quartum terminum, qui est CCLVI, quique est epitritus ad primum,

¹⁵⁴ i. e. CCCLXXXIIII *Do*

A — O Q — Fi In Kr

480 $\mathfrak{H}$: *om. XAdCa* utique *om. F* Δ : Utique habes. $\mathfrak{H}$: Ecce *NIn* ecce habes
HM ecce *om. Kr* hos duos *DInKr* numeros hos *FGLOSTBrDoEs* 482 epi-
 tritis oportet *O* da]dat *R* CXCII^{ri} *Ad* 483 numeri *om. Br* LXIIII]LXXIIII
Es eidem]eisdem *D*, et idem *R* 484 epitritus ... — 487 ... terminum *om. FJ*
 485 sesquialterum *H* centum CXCII *M* numeri *om. OTBrDoEs* Δ : *om. E*
 486 est *om. L* CCLXXXVIII]CCLXXX *Es*, CCLXXXIIII *Kr* 487 perficit
BNIn terminum ... — 488 ... duplum *om. In* 488 profecto]perfecto *J*, per-
 fectio *L* Δ : Sint *O* nunc *om. In* 488/89 dispositi in ordine *Es* 489 quater
CQU hi]hii *Es*, mihi *CDMNQRSUAdCaFi*, in hoc *X*, *om. In* CXCII]CXXII *H*
 CCLXXXVIII]CCLXXXVII *J*, CCLXXVIII *Es* 490 ac]et *D* 491 epitri-
 tum ... — 491/92 ... intervallum *om. Ca* similiter *L* inter]in *SX* (-ter *s. l. add.*
Do) tertium]tritum *F* quaternumque *Es* 491/92 intervallo *E* 492 intervalla
 tonis]intervallationis *A* ac]a *X* 493 impleamus *Es* suma *GL*, summam *FQX*
DoKr (*T corr. in sumam*) CXCII]CXXII *Es* quae]qui *TEs* 494 fit]sit *Ca*,
om. Es CCXVI]CCXLIII *QBr* 495 summam *FQDoEsKr* (*T corr. in sumam*),
 summa *X* CCXVI]CCVI *S*, CCLXVI *Br* quae]qui *Es* quae ... — 497 ...
 octavam *om. Br* XXVII]XXVIII *S*, XCVII *X* 496 additionem toni *Do*
 additionem]adietionem *Kr* CCXLIII]CCXIII *K*, CCXLIII *Es* summere
Kr 497 possum]ponsum *M* possum de *SXAdCaFi* numeri *om. CDMNRSUX*
AdCaFiInKr quia]quam *D*, qua *Do* inter]int *G* hunc]haec *Br* 498 ter-
 minum]numerus *Br* qui]quae *RDo* quique]qui *In* epitritus est *DSXAdCaFi*
 primam *Br*

HORUM DESCRIPTIO

Atsi mensionum quoque probationem desideras, facies cordam ad cor-
dam sive fistulam ad fistulam epitrito maiorem, quae quarto loco po-
nenda sit. Facies et sesqualtero longiorem, quae loco quinto locetur.
515 Facies duplo longiorem, quam octavam ponas. Item primae cordae seu
fistulae octavam partem sumens adpones secundae. Octavam secundae

157 λεῖμμα *M*⁺; iuxta descr. 3 (cf. app. crit.): haec figura non hic, sed ubi reperitur
n<ota> *Θ*, iuxta descr. 4 (loco 5 adscr.): Hanc quoque loco propinquae superioris *D*
158 *R*. ad dimensionem *Ad*⁺ 159 De dimensione cordarum sive fistularum *Br*;
fistulae *B*

A — O Q — Fi In Kr

descr. 4 (cf. et. pag. praeced.): duplum]duplum et supra diapason *CU*, diapason *D*,
dupla *FO*, om. *T* numer. sonor. CXCII, CCXVI etc. non iac., sed continuo in una
linea BCDFMOTUDoEsFi (semicirc. sesquioct. et limma non inter numer. sonor.,
sed supra ipsos pon. et ideo sup. CCCLXXXVII [!]) superflue sesquioctava add. *B*)

loco descr. seriem numer. tantum $\begin{matrix} C \\ II \end{matrix} \begin{matrix} \dagger \\ XC \\ II \end{matrix} \begin{matrix} CC \\ X \\ VI \end{matrix} \begin{matrix} \dagger \\ \\ \\ \end{matrix}$ etc. add. *N*, 192, 216, etc., add. In
512 mensionum]s. l. mensurarum *N*, dimensionum *InKr* facere facies *Ad*
513 sive]seu *H* maiore *Es* 514 et]ut *F*, ex *Do*, om. *Es* quinto loco *FOTBrEs*
InKr locetur]locetetur *K*, ponetur *Es* 515 facis *S* quam]q. *A* ponas *BDFO*
TXBrDoEs seu]sive *Es* 515/16 fistulae seu cordae *Do* 516 fistulam *H* pa-
tem *Do* assumens *D* appone *D* octavam²]octava *B* secundae]sedem *In*

sumens adpones tertiae. Octavam tertiae sumere non poteris ad emetiendam quartam, quae iam mensuram accepit a prima, contra quam scilicet facta est epitrita. Similiter non opus est quintam iterato metiri per quartam, quia, dum sit sescuplaris primae, sesquioctava efficitur 520 epitritae. Quintae rursus octavam tollens metieris sextam. Sextae octavam tollens metieris septimam. Per septimam octavam metiri non poteris, quia, dum octava contra quintam facta sit epitrita, septimae et octavae distantia semitonium erit. Atque hoc intervallorum modo voces diversae suavi iunctura conveniunt. Δ : Mirum certe non posse 525 aliter voces concordare, nisi nunc intra epitritum, nunc intra sesquialterum spatium semitoniorum intervalla coartentur, ita ut nec ad medietatem praecedentis toni perveniant. $\mathfrak{H}$: Vere mira et deifica hoc evenit ratione.

- 160 Sed ut ad liquidum cuncta dinoscas, temptemus et monocordi divisio- 530 nem per easdem regulas sumere hoc prius cognito, quod productiores cordae seu fistulae sonos graviore edunt et eo acutiores, quo fuerint breviores, ut contrario modo medietas duplum sonet, quarta pars quadruplum. Sit ergo corda intensa, veluti ab A in Z. Tollam huius dimidium spatii, veluti ab H in Z, et pulsa medietas diapason resonat ad 535

¹⁶⁰ monocordum *B*; *imago monocordi cum litt.* A, D, E, H, P et Z (*in calce pag.*) *V*⁺

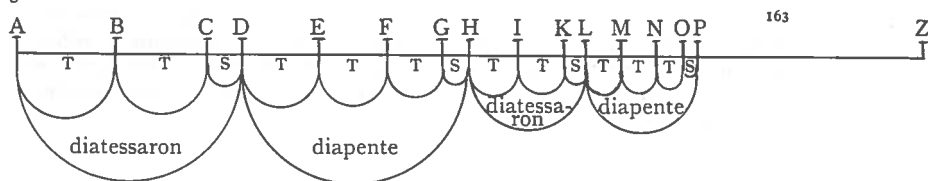
¹⁶¹ dimensio monocordi in partitione continua *Kr*

A — O Q — Fi In Kr

517 adpones *DHXAdBrCaFi*, adpone *cett. codd.* 517/18 ementidam *B* 518 quartam *om. Ca* quae]quia *D*, s. *l.* vel quia *SCa* quae iam]qua *M* a prima accepit *B* contra quam *om. Do* 519 scilicet *om. ODo* non est opus *Ad* iterato metiri quintam *CDNRSUXAdCaFiIn*, iterato quintam metiri *M*, metiri iterato quintam *Kr* metiri]inveniri *Es*, *om. Q* 520 dum sit]dimisit *Fi* sit *om. Ad* sit sescuplaris]sescuplaris fit *D* prima *F* sesquioctava]sesqualtera *Br* 521 primae epitritae *X* russus *B*, rursum *T* metiaris *E*, virineris *Es* 522 septimam¹] VIII *O* octavam *om. Do* 522/23 metiri non poteris octavam *Es* 523 sit]fit *U* quinta *Ad* epitrita]sesqualtera *In* 524 distantiae *TXFi* erit semitonium *EsIn* 525 convenient *Ad* Δ : *om. Q* 526 voces aliter *FOTBrDoEs* nisi]nis *L* intra¹]inter *T* intra²]inter *RT*, in *EEs* 527 semitonorum *Kr* coartantur *CNR SUXBrIn*, coartarentur *Do* ne *GL* 528 perveniunt *M* $\mathfrak{H}$: *om. Q* verum *D* hoc evenit *om. X* venit *FOTBr* 530 ante Sed ... *add.* De monocordo *H* ut *om. V* adja *T* liquidem *Q* 530/31 divisionem *Do* 531 et per *L* hoc ergo *E* hoc ... — 533/34 ... quadruplum *om. S* prius *om. Ad* cognitio *F* quo *D*, que *R* productiones *Do* 532 seu]sive *Es* graves *L* reddunt *Kr* 533 breviores]beatiores *F* medietus *Q* sonet *om. L* pars quarta *D* pars]pras *C*, paras *Do* 534 ergo *om. In* corda intensa]ntensum *Br* intenta *F* veluti]velut *B*, *om. DOT* 534/35 modium (mo *del.*) *Br* spatii dimidii *Es* 535 H]N *Q* enim in *In* pusa *L* meditas *Q*

totum. Tollam medietatem dimidii, veluti ab H in P, et resonat bis-diapason¹⁶². Item in utroque diapason spacio minores symphoniae dis-
 ponantur, id est ab A Z in A H, et rursus ab H Z in H P. Tollam quar-
 tam partem A Z spatii et respondet D Z diatessaron. Tollam tertiam par-
 tem et respondet E Z diapente. Similiter in H P spatio sublata quarta
 540 parte diatessaron sonat, sublata parte tertia diapente erit. Nunc diatessa-
 ron et diapente spacia epogdois disponamus. Enimvero dempta nona parte
 A Z spatii erit B Z tonus, dempta nona parte B Z spatii erit C Z tonus
 et D Z semitonium. Cum vero diatessaron et diapente differentia sit
 545 tonus, erit quoque D Z ad E Z tonus. Dempta nona parte E Z spatii
 erit F Z tonus. Dempta nona parte F Z spatii erit G Z tonus et H Z semi-
 tonium, et finitum est diapason intervallum. Eodem modo in alio diapa-
 son, id est ab H Z in H P spatium, per diatessaron et diapente inter-
 valla tonos cum semitioniis ordinabis diatonici modulaminis ratione.

descri. 5

¹⁶² scil. ad primam vocem *Do* ¹⁶³ hac in mensura sudat faedissima cura *H*⁺

A — O Q — Fi In Kr

536 tonum *FESKr* (*X* corr. in totum) dimidii medietatem *X* veluti om. *Es*
H]N *Q* resonet *NIn*, resonant *Q*, sonat *X* 536/37 bisdiapason ad primam vocem
FOTBrEs (diapason *FO*, disdiapason *T*) 537 minoris *TEs* 538 id est om. *B*
*ab*¹ om. *S* *AZ*]H*Z* *V* *AZ* in *AH*]Z in *H* *D* rursus *OT* *HZ*]H *X* *HP*]P
Br, *HB* *O* 539 *DZ*]B*Z* *Br*, *DZ* spatii *X* Tollam ... — 540 ... diapente om.
MRKr, in marg. *N* tertiam *AZ* *T* 540 *EZ*]P*Z* *Es*, vac. *B* *HP*]N*P* *Q*, vac. *B*
 spatio *HP* *OT* 541 parte¹ om. *GL* resonat *BrFi* tertia parte *DNIn* erit
 diapente *H* nunc]nam *F* 542 epogdoi *Kr* disponamus om. *D* depta *B*
 nona]octava *Es* 543 *AZ* vac. *B* *BZ* erit *Br* *BZ*]BB*Z* *Es*, vac. *B* nona
 om. *Fi* *BZ*² vac. *B* *CZ*]E*Z* *Do*, vac. *B* 544 *DZ* vac. *B* 545 ert *Ad* quoque]
 quidquid *X* *DZ* vac. *B* ad]ab *In*, ac *O* ad *EZ*]a *DEZ* *T* *EZ*¹ vac. *B* ad *EZ*
 tonus]se *X* tonus² ... — ... *EZ*² rep. *U* *EZ*²]F*Z* *Do*, vac. *B* *EZ*² ... — 546
 ... parte in marg. *V* spatii]specii *S* 546 *FZ*¹]E*Z* *QIn*, vac. *B* dempta ... — ...
 tonus² om. *B* *FZ*²]E*Z* *QXIn* erit² om. *S* *GZ*]E*Z* *Ca* *HZ* vac. *B* et *HZ* et *X*
 546/47 seminium *K* 548 id est]idem *X*, om. *D* ab om. *Kr* *HZ*]H*T* *In*, vac. *B*
HP vac. *B* per]f *Ad* 548/49 intervallum *CDMNRSUXAdCaFiInKr*, interva *Q*
 549 tonus *Q* diatonicae modulationis *CDMNRSUXAdCaFiInKr* modulatio-
 nis *Q* ratione modulationis *B* descr. 5: descr. vac. *JRVBrIn*, om. *EF*, eius loco
 descr. 4 add. *D* lineam ultra *P* et litt. *Z* om. *BOQSTDoKr* inter *P* et *Z* litt.

Δ: Cum sint quattuor tetracordorum¹⁶⁴ species sibimet succedentes¹⁶⁵, 550 quomodo possunt singulae eadem tonorum ac semitoniorum positione constare? Η: Minime possunt. Nam cum unum¹⁶⁶ sit tetracordum, quod per duos tonos et semitonium constat, quod proximum¹⁶⁷ et uno tono fit altius, evenit constare tono, semitonio atque tono. Quod hunc tertio¹⁶⁸ loco sequitur et tono altius est, constat necessario semitonio ac 555 duobus tonis. Deinde quod quarta¹⁶⁹ vice succedit et uno semitonio a priore distat, contingit esse tonorum trium. Rursus quod quinto¹⁷⁰ loco fuerit, primo ordine redeunte duorum tonorum erit ac semitonii. Δ: Numquidnam hae singulae positiones singulis tetracordorum speciebus

¹⁶⁴ scil. non diatessaron, quae tres solummodo species habet *CaDo* (habent *Do*); scil. in unaquaque diapason *Kr* ¹⁶⁵ scil. in serie sonorum *CaDo* (sonoro serie *Do*) ¹⁶⁶ hoc debes computare a primo et graviore sono ascendendo in sursum in suprafacta figura, quae constat in bisdiapason ab a usque p. *CaDo* (primus *Do*; graviore *Do*; quae constat om. *Do*) ¹⁶⁷ hoc debes computare a secundo sono similiter ascendendo *CaDo* ¹⁶⁸ hoc recenseas a tercio sono *CaDo* ¹⁶⁹ hoc a quarto *Ca* ¹⁷⁰ hoc supputandum a quinto *Ca*

A — O Q — Fi In Kr (550 : Cum . . . — 555 . . . constat *abscis. V*)

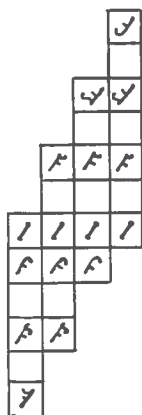
Q R S T V X Y add. CU litt. A B C etc. om. Q sup. A B C etc. I II III etc. add. K (H om.) sing. litteris A B C etc. in sursum lineas add., quarum altitudinum proportionibus eadem sunt quae mensurarum singul. sonor. in monocordo CU semicirc. T et S non sub, sed sup. litt. A B C etc. add. B, om. COTU (ton. et sem. sup. litt. T) T et S om. CGLOU, sup. litt. add. TFi semicirc. diatessaron et diapente sup. litt. CUFi semicirc. diapason et bisdiapason sup. litt. add. BCOTUEs (diapason]duplum add. CU), sub litt. add. MXDoKr (bisdiapason om. X, sup. litt. Do) nom. diapason, bisdiapason, diapente et diatessaron, sed non eorum semicirc. om. Es omnia lineae A—Z subscripta (T, S, diatessaron, diapente et eorum semicirc.) hic om. et loco descr. 6 cum aliis figur. (sed illic quasi sup. lin. A—Z) add. N alter. imaginem monocordi (cf. gloss. 160; sub chorda litter. Γ A B — $\frac{3}{2}$ et vacat) add. V+ 550 Δ: om. ACEKOQRU species . . . — 551 . . . tonorum om. In 551 possunt] possint BEsFi tonorum om. F semitonorum TKr positiones In 552 possunt constare In Η: om. M cum sit unum Es tetracordorum K 553 et]ac FOTX BrEs, et unum Kr constet Kr constat . . . — 554 . . . semitonio om. In quod?] quo Q 554 fit]sit DKr tono³ om. In quod si RBrKr hinc DFGMNORS TXAdBr CaDoEsFiInKr (G corr. ex hunc; s. l. vel hoc NRKr) 555 loco]tono Br tono] semitonio ABEFHJKLOPQTAdBrCaDoEs (s. l. vel tono Br; G corr. in tono) ac]et D, atque E 556 quod]qui R vice]voce J siccedit A, succedit N semitonio]tono ABEFHJKLOPQVBrDoEs (s. l. semitonio Br; GT corr. in semitonio) 557 contigit FHOTUBrCaEsKr esse id R tonorum]sonorum AEG HJKLQVRVKr, s. l. vel s- B 558 redeunte rep. M, redeunt J ac]atque E 559 singulis]singule R

560 sunt propriae? $\mathbf{H}$: Sunt certe¹⁷¹. Idcirco namque per quinta loca eadem
redit cantionis qualitas, quia positionis eiusdem ordo circumagitur. Δ :
Qua ergo ratione? $\mathbf{H}$: Semitonium inter quos¹⁷² sonos cadit, superiori
formam dat triti, inferiori formam deuteri, reliquis vero, prout quis a 173
semitonio totus vel totus abfuerit. Nam a quo sono tonus unus ad
565 superiorem¹⁷⁴ partem usque ad semitonium fuerit, ad inferiorem¹⁷⁵
vero partem toni duo, erit is sonus, quem vocamus archoum vel pro-
tum. Qui vero ad superiorem partem tonos duos habuerit, ad inferio-
rem partem tonum unum, fit ille, quem tetrardum nominamus. Iam-
que facile inter tetracorda discernis, quia, quod duobus tonis ac semi-
570 tonio in sursum disponitur, constet his sonis γ tetrardo $\mathbf{A}$ proto $\mathbf{B}$
deutero $\mathbf{C}$ trito. Quod disponitur tono, semitonio atque tono, constet
sono proto $\mathbf{A}$ deutero $\mathbf{B}$ trito $\mathbf{C}$ tetrardo $\mathbf{D}$. Quod disponitur semi-
tonio ac duobus tonis, constet deutero $\mathbf{B}$ trito $\mathbf{C}$ tetrardo $\mathbf{D}$ proto $\mathbf{A}$.
Quod disponitur tribus tonis, constet trito $\mathbf{C}$ tetrardo $\mathbf{D}$ proto $\mathbf{A}$ deu-
575 tero $\mathbf{B}$. Idque ut manifestius fiat, sit hoc modo singulorum descriptio.

¹⁷¹ Rursus, quod quinto loco fuerit, primo ordine redeunte tonorum erit ac semi-
tonii *N* ¹⁷² scil. illos, ubi sunt III toni *T* ¹⁷³ Sic et superius, ubi dicitur, non
invenio, quomodo dicam tota parte vel tota praecedere *Ca*; Semitonium inter quos
sonos cadit *Do* ¹⁷⁴ in susum *Kr* ¹⁷⁵ in iosum usque ad semitonium *Kr*

A — O Q — Fi In Kr (575 ut . . . — . . . descriptio et descr. 6 abscis. *V*)

560 $\mathbf{H}$] Δ *J*, om. *ADGKL* $\mathbf{H}$: Idcirco *J* quintana *CDMNQRSUXAdBrCaFi*
InKr 560/61 easdem *In* 561 cantionis redit *BCDMNQRSUVXAdCaDoFiInKr*
(cantiones *In*) cantionis qualitas redit *FOTBrEs* (cantionis]canonicis *F*) can-
tionis om. *E* eiusdem]eius *Es* Δ : om. *AGKLQ* 562 qua]quia *F* $\mathbf{H}$: om.
ABEFJKOQTBrDoEs, s. l. *M* quo *U* 562/63 $\mathbf{H}$: Superiori *BEFJOTBrDoEs*
($\mathbf{H}$ vac. *K*; superioris *Br*) 563 formam¹]forma *U* da *FOTBrEs* formam²
om. *NIn* vero rep. *Fi* quisque *B*, quisquis *Do* 564 totus¹]tonus *EFOTUVBr*
EsKr vel totus om. *EMX* totus²]tonus *FGLOTUBr* (*G* corr. ex totus), minus
Es namque *M* quo om. *Br* ad rep. *Do* 565 partem om. *FOTBrDoEs*
inferiorem]superiorem *F* 566 vero om. *F* duo toni *E* is]his *CUX*, hinc *Es*
archon *DRSXAdCaKr*, archium *AEGJKLQV*, archum *MNIn* 567 quin *J*
partem om. *Br* tonos . . . — 568 . . . partem om. *J* duos tonos *BCDFMNOQR*
STUVXAdBrCaDoEsFiInKr hubuerit *U* 568 partem]vero partem *FOTBr*
DoEs, om. *D* totum *Ad* tetracordum *EInKr* 569 in tetracorda facile *BBr*
inter]in *BFOTBrKr* dinoscis *Br* 570 deponitur *E* constet *EGJKL*, constat
cett. codd. tonis *FMORTBrDoKr* (s. l. vel sonis *Do*) not. das. (usque ad v. 575)
om. *CDEHMNRSUVXAdCaFiInKr*, vac. *BFGJLQ* tetrardo γ *Do* tetrar-
cardo *Ad* proto $\mathbf{A}$ *DoEs* 570/71 deutero $\mathbf{B}$ *Do* 571 trito $\mathbf{C}$ *Do* constat
BFOTAdBrEsInKr 572 $\mathbf{A}$ proto $\mathbf{B}$ deutero $\mathbf{C}$ trito $\mathbf{D}$ tetrardo *OT* ponitur *E*
573 ac]atque *DE* tonis rep. *T* constat *OTAdBrIn* $\mathbf{B}$ deutero $\mathbf{C}$ trito *O*
574 disponitur]dis *U*, ponitur *OTDo* constat *OTAdBrIn* trito om. *CU* $\mathbf{C}$ trito
OTBr $\mathbf{D}$ tetrardo $\mathbf{A}$ proto $\mathbf{B}$ deutero *Br* 575 idque]id *D*, ut (s. l.) *J*, om. *E*,
hic deficit aliquid abscisum add. *V*⁺ sit hoc modo om. *CU* singulorum om. *In*

descr. 6

In hac igitur quattuor tetracordorum descriptione, cum interiectis
 paginulis tonorum distantiae designentur, interpositae vero sonis
 lineae semitoniis eos differre pronuntient, in aperto est proprietas singu-
 lorum. Δ : Utique in promptu patens; sed unum tetracordum quare fit
 tonorum trium? $\times$: Sed et hoc ex praedictis datur intellegi. Cum et- 580
 enim tetracorda duo unum diapason compleant, singula vero tetracorda
 binis tonis ac semitonio compleantur, medius vero tonus integer duo
 dividat tetracorda, evenit, ut quarti tetracordi species, quando iam
 diatessaron excessit spatium, id est duos tonos cum semitonio, tribus
 tonis integris compleatur. Quod etiam praesenti descriptione manifeste 585

A — O Q — Fi In Kr (575 ut . . . — . . . descriptio et descr. 6 abscis. V)

descr. 6: descr. vac. *EJLQRBriIn* descr. iacet in lat. dext. () *DGSX*
AdCaKr $\gamma - \text{I}, \text{F} - \text{F}, \text{F} - \text{J}$ et $\text{I} - \text{J}$] $\gamma \gamma \gamma \text{N}$, $\gamma - \gamma$, $\gamma - \text{F}$ et $\text{N} - \text{F}$
 (int. not. t t s etc.) *DGSXAdCaFi* (alter. descr. ut supra add. Fi) loco descr. $\gamma \gamma$
N \gamma. \text{F} \text{F} \text{I} \text{F}. \text{J} \text{J} \text{H} \text{J}. \text{L} \text{L} \text{I} \text{L}. add. M, ($\gamma \text{F} \text{F} \text{F} \text{F} \text{F} \text{F} \text{F} \text{F}$) (singul. semicirc.
 diatesseron adscr.) et aliquam partem descr. 5 (cf. illic) et insuper descr. 6 (ut supra,
 sed indilig.) add. N, 5 tetrachorda ascend. $\text{F} - \text{J}, \text{I} - \text{J}, \text{F} - \text{H}, \text{J} - \text{J}$
 et $\text{J} - \text{L}$ (int. not. s t t etc., partim falso loco) add. H 576 Δ : In C, $\times$: In HV
 quattuor om. Fi 577 paginulas K designetur J, designentur Do, designantur
 BrIn vero om. Br solis L 578 differre K pronuntiet ABEGHKLQVDo
 (CM corr. in pronuntient) $\times$: In CU, Δ : In J proprietas est X 579 Δ : om.
 AGJLMNRVKr impromptu S prompto ABEHJKQVAd, aperto In pater
 Do Δ : Sed MNRKr quare unum tetracordum Kr fit om. In 580 $\times$: om.
 AGHJLQV, s. l. add. M ex om. F datur]constat Do $\times$: Cum H 580/81 enim
 In 581 complent J singulae S 582 binis]bis U tonis rep. S semitoniis In
 complentur Es, compleamur Br tonus]tonis S 583 tetracordi]tetrardi BJ quan-
 do]quo Do, quae Fi 584 excedit In 584/85 integris tribus tonis FOTBrDoEs
 585 integris om. B compleantur E etiam]iam In, enim O praesenti]in su-
 periori D manifeste om. Es

apparet. Δ: Id iam patenter intellego et descriptione et ratione et, ut
video, ipsa semitionii transpositio fit troporum mutatio. Ξ: Haud equi-
dem dubie. Nam hinc¹⁷⁷ sua cuique ptingo discernibilis qualitas¹⁷⁸ et
tetracordis vel pentacordis suae sunt species et, ut fatebaris, troporum
590 omnium formae¹⁷⁹, ipsumque idem semitonium quodammodo cor atque
animus efficitur cantilenae. In tantum ergo semitonii vis valet ad pton-
gorum speciem deformandam, ut, si infra duos eosdem ptingos sesqui-
tertio differentes diversum semitonii ordinem ponas, ipsi simul in diver-
sam transeant formam. Exempli gratia: Feceris cordam ad cordam epi-
595 trito longiorem, quae scilicet ad invicem diatessaron resonent. Haec
consonantia, cum alios duos intra se sonos contineat, sumatur¹⁸¹ a gra-
viore parte, id est a longiore corda sive fistula, et inter primam ac secun-
dam tonus¹⁸² ponatur, similiter inter secundam ac tertiam¹⁸³; tertiam
vero a quarta semitonio disiungamus, eritque tetracordum his sonis
600 dispositum tetrardo γ proto ♮ deuterо ♮ trito / . Rursum si ab acu-

¹⁷⁶ Nota R^T D ¹⁷⁷ scil. transpositione semitonii DMNCAKr (scil.]i. e. DKr, om. M; semitonii om. N) ¹⁷⁸ scil. est Ca ¹⁷⁹ scil. sunt Ca ¹⁸⁰ Nota semitonium esse cor et animum cantilenae Ca ¹⁸¹ scil. tonus Ca ¹⁸² i. e. sesquioctava proportio Ca ¹⁸³ scil. ponatur tonus Ca

A — O Q — Fi In Kr

586 Δ: om. AGL patenter]pariter D et]in Kr 587 semitoni J Ξ: om. AGL haut GLMDo 588 dubue GLMDo nam id Do hinc]hac MNRSX AdCaFiInKr cuique]utique In discernibilis J, discernibile R 589 vel]et EO BrKr suae]duae Kr species sunt BrIn troporum om. Br 590 uniformae Br ipsumque ... — 591 ... valet om. OT idemque ipsum B idem]id est Es 591 officitur E ergo enim B In tantum ergo semitonii vis valet, verbi gratia si in aliquo tetracordo ponas semitonium in primo loco et in altero tetracordo locum semitonii mutes ponendo in secundo vel tercio loco, mox cantilena tota mutatur. In tantum ergo ... Do (semitonii vis valet s. l., in lin. scil. II II del.) 591/92 ton-
gorum J, corr. in troporum M 592 si]etsi DRSXAdCaFiKr, om. F ineffra Q eosdem duos Do, duas easdem X eodem Es 593 diverse In ponas ordinem Ad 594 transeunt DFOTBrDo (E corr. in transeant) si feceris M 594/95 corr. ex longiorem epitrito E 595 resonent diatessaron Es 596 cum EGHJKL, dum cett. codd. (V corr. ex cum) alio S intra se duos BCDFMNOQRSTUVXAd CaDoEsFiInKr inter E, intras U intra se om. Br tonos CNOSTUAdCaInKr (s. l. vel to- Br, s. l. i. e. sonos Ca) contineat]ntineat U a]ad T 596/97 graviore D 597 a]ad TX longiori D, longiorem T sive]seu H, om. In fistola JK ac]et DFOTBrEs 598 ponatur tonus A inter]in Kr secundam]primam F, II^{um} O, II^a T ac]et BrEs tertiam]secundam F, III^{um} O 599 quarto CERUXKr semito SIn disiungamus Do eritque]erit X 600 γ, ♮, ♮ et / KOTBr DoEs, vac. ABFGJLQ, om. cett. codd. rursus CDMNQRSUXAdCaFiInKr si ab]sub GL si om. DSXAdCaFi 600/o1 actione F

tiore parte incipiat primamque ac secundam tonus discernat, similiter secundam ac tertiam, inter tertiam vero et quartam semitonii mensura sit, alia tunc tetracordi species erit sicut tonorum positione, ita etiam sonorum proprietate, fitque primus, qui est acutior, protus ♯, deinde tetrardus ♮, tum tritus ♮, quarto loco deuterus ♮, ut haec 605 descriptio monet.

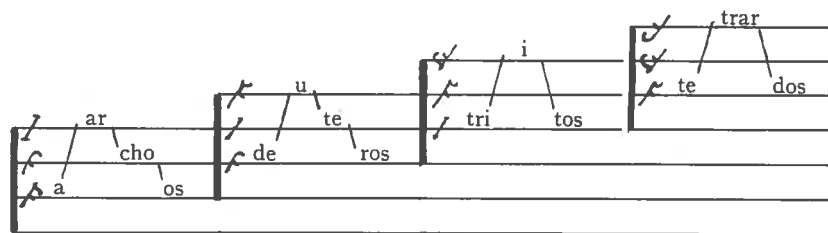
descr. 7

A — O Q — Fi In Kr

600/01 actione F 601 primamque]primam OIn 602 secundam om. B ac tertiam tonus discernat Do inter]in EHJQVKr et]ac EsIn 602/03 sit mensura Ad 603 sit]fit DoEs tetracordi]tetrardi Br, cordi R 604/05 ♯, ♮, ♮ et ♮ K, vac. ABGJLQ, om. cett. codd. 605 tum]tunc FOTBrDoEs deuterus EGJK 606 monet]momonet Br, docet Es descr. 7: descr. vac. EJLQRBIn, om. BM descr. iacet in lat. dext. Kr, G (inter tetrach. add. ♮), DNSX AdCaFi (eodem modo, sed non iac. K) int. not. das. t t s et s t t add. NAdCa loco descr. 5 tetrach. descendent. = ♯ — ♮, ♮ — ♮, ♮ — ♮, ♮ — ♮, ♮ — ♮, ♮ — ♮ in calce pag. Nota, quod originalis exempla <desiderantur> V+ in marg. sin. (descr. vac.) add. V+ <Nota quod autenticus> protus cum <plage su>o finitur in ly<chanos hyp>aton. <autentic>us deuterus cum <plage> suo finitur in <hy>pate meson. autenticus tritus cum 3 plage suo finitur in parhypate meson. autenticus tetrardus cum plage suo finitur in lycanos meson. finales dicuntur, quia omnes <speci>es meli in hiis IIII^{or} finiri necesse est. loco descr. add. V+ Nota, quod claves et voces Gama ut usque ad de solre grave graves vocantur, quia quasi infra labefaciendo vocales in gutture grossiorem et graviorem habent sonum. A de solre vero gravi usque ad a lamire exclusive vocantur finales, quia omnes cantus ratus 8 tonorum in his desinunt: primus et secundus desinunt in de solre. tertius et quartus in e lami. Quintus et Sextus in f faut. Septimus et octavus in G solreut. Ab a lamire vero usque ad de lasolre vocantur acute, (sequ. in marg. dext.) quia ibi cantus acutius sonat. A de solre usque ad a lamire in supra dicuntur excellentes, et ceteri vero dicuntur superexcellentes. (finis cum figura sequ. — cf. descr. 8 — linea iungitur.)

Praeterea sciendum est, quia tritus *I* tantum sonus et deuterus *f* discernibilem inter se habent suae proprietatis qualitatem, quibus solis videlicet semitonium differentia est, reliquis vero tono distantibus sonis
 610 non adeo per se fit discreta proprietas, sed magis colligitur ex ordine; ex circumstantia quippe facile dinosci valet, quotus ille vel ille sit. Inde est, quod pro artis introductione ipsa Greca ptongorum vocabula modulamur in usque tertios levantes ac deponentes, quo videlicet sonorum proprietas dinoscatur ex ordine ad hunc modum¹⁸⁴:

es. 8a

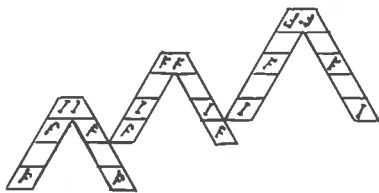

185

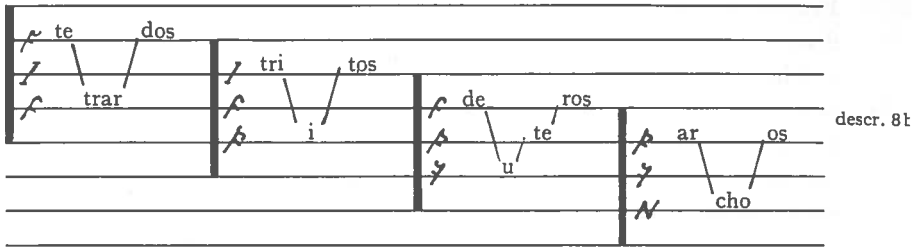
¹⁸⁴ scil. ad quem in initio libri modulati sumus *Ca* ¹⁸⁵ figura *S*⁺

A — O Q — Fi In Kr

607 praeterea]propterea *In* est *om.* *HR* quia]qui *Es* *I* et *f* *KOTBrDoEs*,
vac. ABFJ, *om. cett. codd.* tantum *om.* *E* deuterus *EGJKL* (*A* corr. in -us)
 608 discernibilem *J* habeant *DB* suae]sive *A* proprietatis]proprietatem *O*,
 proportionis *GL* 610 non *om.* *K* adeo *om.* *Do* sit discreta per se *Es* fit]sit
BDoEs discreto *CU* colligitum *X*, colligit *Br* 611 facile *om.* *DNRSXAdCa*
FiInKr sit ille vel ille *DM*, sit ille et ille *CNRSUXAdCaFiInKr* 612 pro
 artis]partis *TXDo* inductione *E* ipsa *om.* *K* 612/13 modulantur *FOTBrEs*
 613 tertius *QV*, tertii *CU*, tertium *DMNRSXAdCaFiInKr* levamus *CU* ac]aut
H, ad *T* 614 discernatur *Ad* ad hunc modum *om.* *Fi* descr. 8: descr. *vac.*
BEGJLMNQRSVXBrFiIn (loco descr.
 scalam sonor. add. *V*⁺, cf. app. crit. pag.
 sequ.) descr. ut supra (8a/b) *H*; *ACF*
KOTDoEsKr add. descr. iuxta pos.:
 descriptiunculae in eadem linea (*AAA*) *FO*
TEsKr int. *f* et *I* (descriptiunculae
 1 et 2) paginulam (ut int. cet. not.) add.
CU *f* (descriptiunc. 3^a ascend.) *om.* *A*
 notis. das. syllabatim add. hoc melos lu-
 cifer (descr. 1)/tene pro musica (descr. 2)/quam mihi scripseras (descr. 3) *ADo* sup.

descr. add. require diligenter *A* loco descr. *AR CHOS DE U TE ROS* add. *D*, tritos |
TRI TOS TETRAR DOS
archos / *deu teros* / *tetrardos* add. *AdCa* in marg. descr. *ARCHOOS* / *DEUTEROS* / *TRITOS* /
TETRARDOS add. *Es* in calce pag. Nota, quod originalis exempla <desiderantur>
 add. *V*⁺ (cf. supra descr. 7) cett. addit. cod. *V*⁺ cf. pag. sequ.

188 Δ: Ubertim omnia constant exposita, vel quibus causis¹⁸⁶ vel quot mo- 615
dis¹⁸⁷ positiones tetracordorum varientur, vel quomodo singulis posi-
tionum varietatibus modorum sive troporum species generentur. Locus
tamen adhuc inquisitioni vacat. Dixisti siquidem idcirco per quintas
regiones eundem tropi modum redire, quoniam idem positionis ordo
revertitur. ✕: Dixi plane et propter sesquialteram habitudinem per 620
quintas regiones consonare symphoniam et eiusdem modi tropum ob
eiusdem ordinis positionem reverti; atque idcirco dum in alieno loco
quod sumitur, aut tropi qualitatem retinens discrepat¹⁸⁹ ab eo, quod

¹⁸⁶ pro semitonio *N* ¹⁸⁷ i. e. IIII^{or} *N* ¹⁸⁸ singulis positionibus varietas specierum procedit *T*; Octo sunt tropi, 4 autentici et 4 plagales. primus et secundus tropus terminantur in d gravi vel in a acuto cum re. Tercius et 4us terminantur in e gravi vel in a acuto cum mi. quintus et sextus terminantur in f gravi vel in c acuto. Septimus et octavus terminantur in g gravi. *V*⁺ ¹⁸⁹ dissonat *Kr*

A — O Q — Fi In Kr

descr. 8: app. crit. vide in pag. praeced. loco descr. V⁺ add. inter imag. duorum virorum scalam sonor. Γ... — ...^d_d, iac. in lat. sin. cum nom. son. (descr. persimil., sed non iac., in pag. initio mus. ench. praeced. eiusdem cod.): Γ: proslambanomenos ut / A: ypate ypaton re t. / B: parypate ypaton mi s. / C: licanos ypaton diatonicum, cromaticum et enarmonicum fa t. / D: ypate meson sol t. / E: parypate meson lami t. / F: licanos meson diatonicum, cromaticum et enarmonicum fa. s. / G: mese sol t. / a: trite lare t. / b: synemenon mi t. / c: licanos synemenon fa s. / d: nete sinemenon sol t. / e: paramese la t. / f: trite dyezeugmenon fa s. / g: licanos dyezeugmenon sol t. / ^a_a: nete dyezeugmenon lare t. / ^b_b: trite yperboleon mi t. / ^c_c: paramete yperboleon fa s. / ^d_d: nete yperboleon sol to. (in marg. sin. A—G add. graves, a—g acute et ^a_a—^d_d excellentes); praeterea add. singul. sonis (sine Γ, C et F) iuxta nom. voc. (ut, re... etc.) tintinnabula 615 Δ: om. ABGOS constat OTU causis]chordis Es 616 dispositiones In 617 generentur]variantur Ad 618 vacat inquisitioni Fi dixi Kr quintanas Br 619 quoniam]quō LT idem om. B idem positionis rep., ordo om. E 620 ✕: vac. B, om. OT dixisti JIn 621 quintanas AdIn regiones]habitudines Fi diapente consonare Br ob]ab Br 622 positione Br reverti om. RKr loco om. FOTBr 623 quod]quid BDHJ MSAdCaEsFi aut]haud DSXAdCaFi discrepat A

praecedit, dum sui ordinis positionem non invenit, aut alieno cedens
 625 ordini tropi qualitatem transpositione convertit. Sed quid inquirere po-
 sueris, pande. Δ: Quaero equidem, cum non aliud videatur eiusdem
 tropi modus quam in eodem melo tonorum, cum semitoniis idem ordo
 cumque eiusdem ordinis positio per octavas non redeat regiones, quare
 voces octava regione distantes eodem tropo concordent.
 630 ✕: Verum quidem est, quod quemadmodum quintae, ita nonae sit
 regionis potius quam octavae in eadem sonorum constitutione eandem
 positionem referre, ut, sicut primus ac secundus tono distinguitur, ita
 tonus sit inter nonum ac decimum sonum, sicut inter secundum ac ter-
 tium¹⁹¹, ita inter decimum atque undecimum, semitonium autem sicut
 635 tertium et quartum, ita undecimum dividat atque duodecimum. Sed
 sciendum, quod in hac maxima symphonia vox, quae ad vocem supe-
 rior graviorve octavis locis accesserit, non sequitur sui loci ordinem,
 sed eius, cui consonanter responderit. Nec enim consonantia perstaret,
 si vel tonus in semitonium vel semitonium e regione offenderet in
 640 tonum. Δ: Quomodo toni in semitonia offenderent? ✕: Si ptingos

¹⁹⁰ vel vide *D* ¹⁹¹ scil. est semitonium *Ca* ¹⁹² Rihheri (*ab al. man.*) *F*

A — *O* *Q* — *Fi In Kr* (624 . . . alieno *fin. cod. A*; 639 . . . offenderet *fin. cod. Br*)

624 positionem ordinis *H* positionem]positio non est *O* reverti non *RBrKr*
 625 ordine *Kr* qualitatem tropi *DSXAdCaFi* qualitate *CUIn* transpositio-
 nem *LIn*, transpositionemque *DNR SXAdBrCaFiKr*, dispositionem *F* quod *DN*
In 625/26 proposueris *BHJEs*, potueris *CMU*, poteris *DNR SXAdBrCaFiInKr*
 (*s. l.* vel posueris *Br*) 626 Δ: *vac. B* 627 modus tropi *OT* modum *GL* (*Do corr.*
in modus) melo]modo (*in marg.* vel melo) *D* 628 eiusdem]eius *MIn*, eidem *S*
 redeunt *T* 629 regione]religione *L* edem *Q* concordant *X* 630 ✕: *vac. B*
 ita]iam *F* novae *F* sint *X* 630/31 regionis sit *FOTBrDoEs* 631 eandem² *R*
 632 positionum *K* referri *M* ac secundus ad secundum *Kr* a secundo *DSX*
AdCa (*s. l.* vel ac secundus *Ca*), ad secundum *NRIn* tonum *In* disiungitur *H*
 633 sit *om. T* inter¹]in *In* nonum]tonum *GKLT* nonum ac decimum]octavum
 et nonum *DNR SXFiInKr* ac¹]atque *Es* 634 decimum atque undecimum]nonum
 atque decimum *D* *DNR SXFiInKr* (atque]ac *In*, et *Kr*) autem]tonus autem
AdCa, *om. OT* sicut]sic *K* 635 et]atque *BrEs*, ac *BCFMNOQRTUVAdCa*
DoFiInKr, de *S* undecimum . . . duodecimum]decimum . . . undecimum *DM*
NRSXBrFiInKr dividat *H*, *om. Br*, dividit *cett. codd.* 636 sciendum]sicen-
 dum *M* in *rep. J* symphonia *om. V* vox quae]vosque *CSU*, vos quae *M*
 637 graviorve]graviore *DV*, aut gravior *OT*, graviorque *Kr* octavis locis]*s. l.* vel
 -vus vel -cus *C* 638 consonanter]sonanter *Q*, consonant *X* nec]non *X* conso-
 nantiam *FOTBrEs* perstaret]praestaret *FMOTBrCaDo* (-rit *T*), redderet *Es*
 639 si vel]simul *Es* vel]ullus *D* regio *R* offenderet e regione *O* offen-
 dere *L* 639/40 in tonum offenderet *Ad* 640 Δ: *vac. FB*, *om. E* ✕: *vac.*
FB, *om. CEGKUVDo* ptingos *LKr*

octava regione distantes illos¹⁹³ semitonium distingueret, hos¹⁹⁴ tonus. Exempli gratia, si, dum sit tonus inter primum ac secundum contra octavum atque nonum sonum, sit tonus inter secundum ac tertium contra nonum atque decimum, sit vero semitonium inter tertium et quartum sonum, tonus e contrario inter decimum atque undecimum, 645 tonus item inter quartum et quintum e contrario semitonium inter undecimum atque duodecimum sonum, sic profecto semitoniis contra 195 tonos dissentientibus nec inter quartum sonum atque undecimum nec inter quintum atque duodecimum vel dupli habitudo esse posset vel consonantia aut tropus idem. Nunc vero, dum sit tonus inter 650 octavum et nonum sonum contra primum et secundum, tonus inter nonum ac decimum contra secundum ac tertium, semitonium vero inter decimum et undecimum quomodo inter tertium et quartum, per huiusmodi tonorum et semitoniorum e regione concordiam dupla pro- 196 portio et symphoniam servat tropique retinet modum. 655

¹⁹³ i. e. superiores *Do* ¹⁹⁴ i. e. inferiores *Do* ¹⁹⁵ Ter terni sunt modi Et hec sonus diapason etc. *V*⁺ in *calce pag. paenultima* (= *GS II*, 152 s.) ¹⁹⁶ probatio (in *calce pag. ab al. man.*) *K*

B — Ad Ca — Fi In Kr (448 vides . . . — 650 . . . dum *des. P*)

641 tonus]tantis *E*, tonos *FGKLQTUD**o* (*N corr. in -us*) 642 exempli]verbi *Kr* dum tonus sit *Kr* sit]fit *D* 643 sit]si *B* ac]et *D* 644 sit]si *B* 645 tonos *U* e]et *E* esset inter *AdCa* 646 item cum sit *AdCa* e]et *DEIn* semitonium sit *Ca*, semitonium esset *Ad* 647 atque]et *Fi* sic]sit *CRU* 648 atque]ac *O* 649 nec in inter *E* 649/50 potest *Es* 650 aut]ac *Es* nunc]tunc *Fi* dum] cum *EV*, idem *F* 651 contra primum sonum *FOTES* et²]ac *E* inter *rep. U* 652 nonum]tonum *EJ* ac¹]et *AdKr* 653 et²]ac *Es* et quartum *om. Ad* 654 et]ac *XEsKr* semitonorum *CUKr* duplam *DoIn* 655 *post* . . . modum. *add. explicit D*, finit *O*, finit liber musicae artis *T*, explicit musica enchiriadis *Ad*, explicit scolica enchiriadis *Do* *hic fin. codd. FKO, subsequ. pag. 157 huius edit. CGLMN QRUKr, pag. 175 H, pag. 179 DPSXCaFiIn* (*D intermitt. epist. Gerbertis scolastici, ed. N. Bubnov, Gerberti Opera Mathematica, Berlin 1899, I, 1. A. 4*), In primo diapason . . . etc. (= *GS I*, 121 a 6—122 a 6) *V* (in *calce huius pag. ult. add. man. multo poster. I*^o choro / liber boetii de arismetica, geometrica et musica / liber fratrum predicatorum in buda), Omnis igitur regularis . . . etc. (= *Bernonis prolog. in tonar., GS II*, 63b 6) *Do*, ♯ Noannoeane, ♯ Noeagis, ♯ Noeanoeane, ♯ Noeagis, ♯ Noeane, ♯ Noeagis, ♯ Noeoeane, ♯ Noeagis et *ser. not. das.* (= *scol. ench. I, descr. 24*) *E* (in *pag. sequ. tonarius adhuc ined.*), *tabul. 8° tonorum (cum not. das.) et 2 breviss. descr. interlin.* (Pater in filio . . . et Gloria . . .) *Es* (in *pag. sequ. Hucbaldi de armonica institutione et alia, GS I*, 104–152, inter haec *pag 182 ss. huius ed.*), in *pag. sequ.* Si fistulae . . . etc. (= *GS I*, 148b) et alia *B*, Boetii de instit. musica *J*, *epistul. Adelboldi Traiectensis* (= *Bubnov, op. cit. Append. III A*) *T* (*pag. praeced. man. poster. add. Alleluia Protege pastor bonus . . . cum neumis*), quinque sunt consonantiae *Ad*

INCIPIT COMMEMORATIO BREVIS DE TONIS ET PSALMIS MODULANDIS

Debitum servitutis nostrae, qui ad ministerium laudationis Domini deputamur, non solum integrum debet esse et plenum, sed decenti quoque convenientia iocundum atque suave. Et ideo peritos nos esse convenit officii nostri, ut scienter et ornate confiteamur nomini sancto eius
5 et gloriemur in carminibus suis, quatinus et Deo nostro iocunda sit decoraque laudatio et audientes in operum Dei laudem et reverentiam exardescant. Quamvis enim Deo magis placeat, qui corde quam qui voce canit, utrumque tamen ex ipso est et dupliciter prodest, si utrumque fiat, si scilicet et animo apud Deum dulciter canitur et homines
10 canoris dulcedo sancto affectu commovet. Licet quoque multorum devotio Deo valde placet, qui in psalmodia nec ipsa verba rite effari queant, nequaquam tamen integrae est ille devotionis, qui, quod exhibere debet, quam optime et quam reverentissime id possit, Deo non exhibet. Citharedae et tibicines et reliqui musicorum vasa ferentes vel
15 etiam cantores et cantrices seculares omni student conatu, quod canitur sive citharizatur, ad delectandos audientes artis ratione temperare. Nos vero, qui meruimus verba maiestatis in os sumere, nosne sine arte et neglegenter proferimus cantica sanctitatis ac non magis artis decorem in sacris assumimus, quo illi abutuntur in nugis? Quapropter
20 parvam hinc noticiam exercitiis vestris ex me destinatam suscipite, ut ex parvorum scientia fiatis capaciores maiorum. Itaue in octo tonos, quos ita nominamus, melodiam dividimus, quorum differentias et proprietates ecclesiasticum cantorem nisi ingenii

¹ Otto de tonis *G*⁺; in marg. pag. (iuxta textum p. 156–158 huius ed.) numeros quadruplitter bisdiapason ostendentes cum eorum differentiis (= GS I, 316/17) add. *M*

CGHLMNQ⁺RU⁺K⁺r – Edd. cf. pag. 175 et 307

incipit commemoratio brevis *om.* *Kr* 2 esse debet *H* 4 scientur *U* 5 quatenus *M* iocunda *GL* 6 laudatio decoraque *NRK*r 9 dulciter]dulse *H* 11 placeat *HK*r affari *CNRUK*r 12 tamen *om.* *Kr* 13 possit id *Kr* 14 exhibet *QR*, exhibet *M* cytharedae *CHNU*, -edi *Kr* 15 cantatrices *CU* 16 sive]sine *Q* cytharizatur *CHNUK*r 17 maiestatis *Q* nosne]nonne peccamus si *MNRK*r (*corr. ex. nonne si peccamus N*) sine]si *CQU* 18/19 artem decoram *M* 20 exercitiis *Q* 22 dividimus *Q* 23 et *om.* *R* nisi]non *Kr*

arditate obstante culpabile est ignorare. E quibus quattuor sunt principales, alii vero quattuor singulis principalibus ex latere subiunguntur. 25 Primus itaque tonus principalis apud cantores autentus protus, id est auctoralis primus vocatur. Cui subiungitur, qui plagis protus, id est lateralis vel obliquus primus dicitur. Secundus tonus principalis autentus deuterus, id est auctoralis secundus nominatur, cum quo incedit plagis deuterus, id est lateralis secundus. Tertius principalis autentus 30 tritus, id est auctoralis tertius, et cum eo plagis tritus, hoc est lateralis tertius. Quartus principalis autentus tetrardus, cuius subiugalis est plagis tetrardus, id est lateralis quartus. Secundum horum octo tonorum proprietates singulis suis modulationibus ad responsoria nostrates utuntur, suis item ad maiores antiphonas, quae scilicet in introitu ad 35 missas canuntur sive in fine celebrationis ad communionem. Porro illos modos, per quos psalmi ad antiphonas modulantur, in hoc opusculo habeo utcumque edicere reliquis prioribus ob prolixitatem vitatis. Quos ad evidentiore intellectionem aut sonorum signis aut per sonorum velut cordas singulas subitus annotare curavi. 40

Assumatur itaque primi toni neuma regularis, quae ita se apud nos habet

No ♯a ♯no / ♯e ♯a / ♯ne ♯. ♯ / ♯. ♯. ♯ ♯ ♯ / ♯. ♯. ♯ / ♯ ♯ ♯

Sequitur modulatio psalmi, quae ascendit usque deuterum tetracordi superioris in sex consistens sonis: 45

CGHLMNQRUKr (43 . . . habet fin. NRK^r)

24 obstante vel culpae *H* ex *L* sunt quattuor *CNRUK^r* 26 tonus itaque *N* principale *R* 27 auctoris *Q* 28 oblicus *CMUK^r* (*M* corr. c in q) vocatur vel dicitur *H* secundus]sed *R* principale *R* 29 deuterus *CHMNRUK^r* incidit *H* 30 plgis *Q* deuterus *HMNK^r* tercium *R* 31 hoc]id *MK^r* (s. l. to *M*) est² om. *R* lateris *U* tetrardas *Q* 33 lateris *U* 33/34 octo tonorum]octonorum *GL* 36 missus *Q* communem *R* 37 psalmi ad] psalmos et *CMNRUK^r* modulamur *NRK^r* hoc om. *N* 38 et reliquis *M* 40 singulans *Q* sumptus *CGH LQU* 42 post . . . habet. sequ. pag. 179 huius edit. *NRK^r* (*K^r* hic eandem tabulam 8° tonorum add., quam *Es* in fine scol. ench.; cf. pag. 156, app. crit.) 43 no a]no na *M* e ♯]e ♯ *CU* ♯ / ♯. ♯. ♯ ♯ ♯ *CMU* ♯ ♯ / ♯] ♯ ♯ / ♯ *CU*, ♯ / ♯ / ♯ *G*, ♯ / ♯ *HL* (ss. om. *H*) ♯. ♯ / ♯ ♯ ♯] ♯. ♯ / ♯ / ♯ ♯ *GL* 44 ad deuterum *U* tetrardi *H*

descr. 1

nc
a et nu et se per n secula seculo
ri m e i ru ame
Glo t m n
E----u-ge serve bone

46 TONUS SECUNDUS, SUBIUGALIS PRIMI

No 177. / e f a / f is 1117. 1117-177. 1117

Sequitur modulatio psalmi, quae in tetrardum terminalem elevatur et descendit in tetrardum gravium nixa sonis quinque:

descr. 2

nc et m
t e nu se pe e n secula secu ru
s t r | | lo m
t ria ti men
t Glo a
Ma-----gnum

50 TONUS TERTIUS, ID EST AUCTORALIS SECUNDUS

[illegible]

CGHLMQU

descr. 1: om. HM

a patri et spiri tui sanc o ut erat et nunc e et sem r n saecula
ri to si cu pe e i

secu lo ame n
rum rum e

secu lo ame n
rum rum e

en

not. das. sup. Euge

... om. H 47 Noeais et not. das. om. CMQU (ge ser- M) bone et fide- lis M

descr. 2: om. HM

a patri et spiri tui sa ncto si cut se lo rum : Per e in CQU -per e n GL
i o a e n
lo um CQU (a men CU)

Magnum et not. das. om. CMU (Consurge consur in marg. add. M), solumm.

not. das. om. H 18] 19 Q 20 tertius tritrus CMU 51 Noeanoeane et

not. das. om. CMQU No 22 GL sup. ult. 2 not. das. (FF) m. add. H

descr. 1: *Euge . . . = Antiph. ad Bened. in Comm. Confess. Pontificis* (CAO 2732, Hartk. 1660 p. 381) descr. 2: *Magnum = Antiph. ad Magnif. in Vesp. II in Circumcis. Domini* (CAO 3677, Hartk. 265 p. 69)

Sequitur modulatio psalmi elevata in tetrardum superiorem in septem complexa sonis:

nunc et per lo
a et sem e n secula secu m
ri t nu t i ru a me n
Glo t me n

Qui de terra est de terra loquitur

descr. 3

SEQUITUR TONUS QUARTUS, SUBIUGALIS TERTII

No $f/f/f/f e/a/f/i/f_s/f/f/f/f/f/f/f/f/f/f$

55

Sequitur modulatio psalmi erecta in deuterum superiorem:

nc et m ru
a e u se per e n secula seculo m
ri t nu t i a me n
Glo t me n

Omnes autem vos fratres estis

descr. 4

CGHLMQU

descr. 3: lin. descr. vac. M $\frac{a}{me_n}$ om. H $\frac{lo}{secu' ru' a}{me_n}$ CQU ($\frac{a}{men}$ Q, -lorum amen 1 lin. infer. U) $\frac{a}{me_n}$ H not. das. sup. Qui de ... om. HM de terra loquitur om. H de terra de terra est de terra M loquitur CQU ... loquitur, qui de caelo venit super omnes est CU 55 post 56 Q not. das. om. CMU noeagis CMQU No $f/f/f/f (f et f om.) Q f/f/f/f/f/f/f/f/f/f$ 56 superiorum M descr. 4: lin. descr. vac. M $\frac{a}{me_n}$ om. H not. das. om. CQU $\frac{a}{me_n}$ CQU not. das. sup. Omnes ... om. codd. (syllab. suis locis inter lineas descr. pon. GHLQ) ... estis et patrem CU

descr. 3: Qui de terra ... = Antiph. CAO 4464, Hartk. 277 p. 71 descr. 4: Omnes ... = Antiph. ad Magnif. Fer. 3. post Dom. 2. Quadrag. (CAO 4116bis, Hartk. 1879 p. 456)

SEQUITUR TONUS QUINTUS, ID EST AUCTORALIS TERCIVS

No 4 3 2 4 e 4 a f ne / 4 - 4 . 2 4 4 3 4 . f 4 - 4 3 4 . f f /

Sequitur modulatio psalmi, quae erigitur usque in tetrardum tetra-
60 cordi superiorum sex conclusa sonis:

descr. 5

et nu et per secula secu rum a
sem et in
ri a
Glo me n
Paganorum multitudo fugiens ad sepulchrum

TONUS SEXTUS, SUBIUGALIS QUINTI

A / / f f f n ne / - / - f 7 . / f 4 . f f /

Sequitur modulatio psalmi sonis consistens quattuor:

descr. 6

a et nu et se per n secula secu m
ri m et in loru a
Glo t men
< / f f 4 / f f f >
O quam <gloriosum>

CGHLMQU

57 id est]idem H 58 Noeane et not. das. om. M No 4 3 2 e 4 CQU(4]4CU) 59
et 60 om. H erigitur]eruntur Q tetrardum om. L 59/60 tetrardi codd. de-
scr. 5: om. (lin. vac.) M om. H nu om. H -me-n om. CU ^{seculorum} a Q
Paganorum ... — ... sepulchrum et not. das. om. CMQU fugiens ad sepulchrum
et om. not. das. (etiam sup. Paganorum multitudo) om. H -chrum om. L vox
clamantis add. in dext. marg. pag. GLQ 61 sextus om. M 62 Anne et not. das.
om. M Anne om. CU / f f f f / f f f f / CU, f f f f / Q psalmi om. CMQU
descr. 6: om. (lin. vac.) M { om. H ^{et nwn} ri c et per saecula
a sem et in CQU(et
Glo rum H O quam om. CMQU, in marg.
-16

descr. 5: Paganorum ... = Antiph. ad Bened. ad laud. et per horas S. Agathae virg.
et mart. (CAO 4202, Hartk. 616 p. 125) descr. 6: O quam ... = Antiph. ad
Magnif. in Vesp. II Omn. Sanctorum (CAO 4063, Hartk. 1409 p. 331)

SEQUITUR TONUS SEPTIMUS, ID EST AUCTORALIS QUARTUS

No 244 e 24a ne 24-4. 24444444. 4. 44444444

65

Sequitur modulatio psalmi elevata usque in deuterum excellentem:

nc et se per lo
a et nu m et n secula secu rum
Glori ti a me n
Ioseph fili David noli timere accipere

descr. 7

SEQUITUR TONUS OCTAVUS, QUI EST SUBIUGALIS SEPTIMI

No 244a gi 24-44444444. 4-44444444

Sequitur modulatio psalmi pertingens ad quartum tetracordi superioris:

nc et m
e nu se pe e n secula secu ru
t r lo m
ria ti a
Glo men
Per viscera misericordiae Dei nostri

descr. 8

CGHLMQU (66 . . . excellentem: fin. CMQU)

65 Noeane et not. das. om. M No 244444GL e 24 om. Q 44444444]
 4444444444GL, 44444444 Q 66 isque Q post . . . excellentem: sequ.
 pag. 179 huius edit. CMU, fin. cod. Q descr. 7: om. H -n (amen) 1 lin. super.
 H, om. GL (cf. 257) noli timere accipere et om. not. das. (etiam sup. Ioseph fili
 David) om. H sub throno in marg. dext. pag. add. GL 67 octavus tonus H
 68 Noeagi om. GL, Noeagi et not. das. om. H descr. 8: om. H not. das. sup.
 Per viscera . . . etc. om. H

descr. 7: Ioseph . . . = Antiph. ad Bened. in laud. et per horas S. Iosephi (CAO 3507, Hartk. 135 p. 43) descr. 8: Per viscera . . . = Antiph. ad Bened. in fer. 6. per annum (CAO 4270, Hartk. 1784 p. 423)

- 70 Hae sunt modulationes, quas ad antiphonas accipimus octo tonorum, qui ordinem acceperunt ab ordine sonorum sursum numeratorum. Quas tamen modulationes, ubi morosiori cantu est opus, utpote ad cantica evangeliorum, cum ad hoc vacat, secundum quod superius expressum est, assumere solemus. Porro ad cursim canendum isdem
- 75 quidem, sed expeditioribus melodiis utimur, quas nihilominus in hac subiecta notatione significare curavi. Noeane vero non sunt verba aliquid significantia, sed syllabae ad investigandam melodiam aptae.

- I. tonus. Beati immaculati in via: qui ambulant in lege Domini.
- II. tonus. Beati, qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum.
- 80 III. tonus. Non enim qui operantur iniquitatem: in viis eius ambulaverunt.
- IIII. tonus. Tu mandasti mandata tua Domine: custodiri nimis.
- V. tonus. Utinam dirigantur viae meae: ad custodiendas iustificationes tuas.
- VI. tonus. Tunc non confundar dum perspicio: in omnia mandata tua.
- VII. tonus. Confitebor tibi Domine in directione cordis: in eo quod didici iudicia tua.
- 85 VIII. tonus. Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque.

Extra has quoque ad plerosque de supradictis tonis et aliae psalmorum modulationes aptantur, utpote ad antiphonas istas „Benedicta tu in mulieribus . . .“ et „Ex Egypto vocavi filium meum . . .“ et reliquas his similes, quae secundo deputandae sunt tono, quae per duos diversos

GHL

71 ordinem ab ordinem accepit ab ordine GL 74 cursum GL (corr. ex cursim G)

76 Noane GL 78 immaculati GL 79 — 85 tonus om. H 79 eius H 80 eum H

Non enim G 81 Domine om. GL 82 viae meae codd. iustificationes tuas GL 83 confundar

dum respicio H mandata tua GL, mandata tua H 84 in eo om. GL quod didici iudicia tua H

87 antiphones GL 87/88 in mulieribus . . .“ et om. H 88 meum om. H 89 deputatae H

78 — 85 = Ps. 118, 1 — 8 87 = Antiph. ad Bened. in fer. 5. p. Dom. 1. Adv. (CAO 1709, Hartk. 20 p. 21) 88 = Antiph. ad Magnif. in fer. 6. p. Dom. 1. Adv. (CAO 2743, Hartk. 21 p. 21)

modos alternatim valent inter choros cantari, ut suo modo unus chorus 90
suum versum pronuntiat et alter alio modo respondeat.

Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui.

Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suae
Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui.

Item tono sexto hoc quoque modo psalmi ad antiphonam modulantur. 95

I F F F J I I F Y
Notum fecit Dominus alleluia.

13 333 333 11 31 311
Cantate Domino canticum novum quia mirabilia fecit Dominus.

Salvavit sibi dexteram eius et brachium sanctum eius.

Notum fecit Dominus salutare suum ante conspectum gentium revelavit iustitiam suam

et reliqua.

Sunt etiam propriae ad quasdam antiphonas modulationes suae, sicut in hac secundi toni antiphona

7777 777 7 / 777 7777 7 7 7 / 777 / 7
 Anima mea exultabit in Domino delectabitur in salutari suo.

Iudica Domine nocentes me expugna inpugnantes me.

Adprehende arma et scutum et exurge in adiutorium mihi.

Effunde frameam et conclude adversus eos qui me persecuntur dic animae meae
 salus tua ego sum.

et cetera.

GHL

91 modo alio H 92 ^{f f f f} mulieribus H N] y L ^{tui} (not. das. sequ. om.) H 93 israel
HL ^{suae} H 95 antiph GL 98 salvati L dextera H 99 notum ... — 100
... reliqua om. H salutarum L] f L 101 sicut ... — 102 ... antiphona
om. H 103 γ] γ L ^{exultabit in domino} H 105 f (sup. ad-)] f L, om. H ^{scutum}
^{et exurge} GL 106 ^{me} H anima mea H 107 et cetera om. H

92 cf. 87 93/94 = *Cantic. Zachariae* 1 et 2 96 = 3. *Antiph. in 3. Noct. in Nativ. Domini* (CAO 3964, Hartk. 153, p. 46) 97—99 = *Ps.* 97, 1—3 103 = CAO 1417, Hartk. 1705₈ p. 391(197) 104—106 = *Ps.* 34, 1—3

Item ad tonum novissimum.

f f f / f f f f f / f f f f

In templo Domini omnes dicent gloriam.

f f f f f f f f

110 Afferte Domino filii Dei afferte Domino filios arietum.

Similiter ad antiphonam

f f f / f f f f f / f f f f

Nos qui vivimus benedicimus Dominum.

Item

f f f / f f f f f / f f f f

Martyres Domini Dominum benedicite in aeternum.

115 et alia huiusmodi, si qua sunt.

Preterea pro diversitate antiphonarum, quae psalmis adiunguntur, per omnes pene octo tonorum melodias finis versuum variatur; quarum diversitatum in primo tono hae formae sunt

f f f f f / f f f f f / f f f f f

I. Gloria saeculorum amen. Ecce nomen Domini . . .

f f f f f / f f f f f / f f f f f

120 II. saeculorum amen. E----u-ge serve bone . . .

f f f f f / f f f f f

III. saeculorum amen. Apertis thesauris suis . . .

f f f f f / f f f f f

IIII. saeculorum amen. Sol et luna . . .

GHL (121 III. saeculorum . . . — 271 . . . obiurgat. *des.*, *sequ. hic mus. ench. cap. VIII, 31 ss. H*)

110 *f f f f f H* 111 antiph. *codd.* 113 item *om. GL* 114 Domini *GL* aeternum *GL*
115 et si qua sunt alia huiusmodi *H* 119 I. tonus *G*, Primus tonus *L sup.* Ecce
nomen Domini *not. das om. H* 120 II. *om. H* Gloria saeculorum *H sup.* Euge serve
bone *not. das. om. codd. (cf. descr. 1)* 122 IIII. tonus *GL*

109 = CAO 3291 110 = Ps. 28, 1 112 = 1. *Antiph. ad Vesp. in fer. 2. per annum*
(CAO 3960, Hartk. 382 p. 94) 114 = 4. *Antiph. ad Laud. de Comm. Plurim. Mart.*
(CAO 3717, Hartk. 1585 p. 369) 119 = *Antiph. ad Magnif. in Sabb. ante Dom. 1.*
Adv. (CAO 2527, Hartk. 1 p. 14) 120 *cf. descr. 1* 121 = 3. *Ant. ad Vesp. et Laud.*
in Epiph. Domini (CAO 1447, Hartk. 291 p. 76) 122 = 5. *Antiph. ad Laud. in*
Dom. 3. Quadrag. (CAO 4976, Hartk. 764 p. 95)

Similiter et medietates seu distinctiones in versibus pro diversa positione verborum diversae habent. Exempli causa

I. modus.

125

/ F J J J J J J J J F / F J J
Eructavit cor meum verbum bonum dico ego . . .

J J J F / F J J J
Propterea benedixit te Deus in aeternum. Accingere . . .

J J J J J J F / F
Myrra et gutta et casia a vestimentis tuis a gradibus . . .

II. modus.

/ F J J J J F F / F J J J J
Lingua mea calamus scribae velociter . . .

130

J J J F F /
Speciem tuam et pulchritudinem tuam intende . . .

J J F F / F J J
Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem propterea . . .

III. modus.

J J F J F /
Speciosus forma prae filiis hominum diffusa . . .

J J J F J F /
Sedes tua Deus in seculum seculi . . .

135

IIII. modus.

J J J F / F J
Propter veritatem et mansuetudinem et iusticiam et dedisti . . .

Sagittae tuae acutae potentissimae populi . . .

V. modus.

Nam et testimonia tua meditatio mea est et consilium . . .

140

VI. modus.

< >

G L

123/24 divers dispositione L 125 primus modus GL 140 consot GL 141 sextus modus G

126 — 128 = Ps. 44, 1.4.10 130 — 133 = Ps. 44, 2.5.9 134/35 = Ps. 44, 3.8
137/38 = Ps. 44, 6.7 140 = Ps. 118, 24

<SECUNDUS TONUS>

< 7 7 7 / / / / 7 7 7 7 7 / / / 7 7 >

Gloria seculorum amen. <Ma-----gnum haereditatis>

145 I. modus.

Dies diei eructuat verbum et nox nocti indicat scientiam.

Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum et dulciora ...

Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero et emundabor ...

Et erunt ut complacent eloquia oris mei et meditatio ...

150 II. modus.

Caeli enarrant gloriam Dei et opera ...

Nam et servus tuus custodiet ea in custodiendo ...

Fiant dies eius pauci et episcopatum ...

III. modus.

155 Magna est gloria eius in salutari tuo gloriam ...

Invenietur manus tua omnibus inimicis tuis dextera ...

IIII. modus.

Non sunt loquelaе neque sermones quorum non audientur verba ...

Quoniam alieni insurgunt in me et fortes quesierunt animam meam et non pro-
posuerunt Deum ...

GL

144 not. das. om. codd. (cf. descr. 2) 146 eructat L 148 I (sup. -ma-) om. L
7 7 7 L 152 7 7 L 153 7 7 L 159 in me rep. L144 cf. descr. 2 146 — 149 = Ps. 18, 2.11.14.15 151/52 = Ps. 18, 1.12 153 =
Ps. 108, 7 155/56 = Ps. 20, 5.8 158 = Ps. 18, 3 159 = Ps. 53, 3

V. modus.

160

Lex Domini inreprehensibilis convertens animas testimonium . . .

Iustitiae Domini rectae laetificantes corda preceptum Domini . . .

VI. modus.

Domine in virtute tua laetabitur rex et super salutare . . .

Deus Deus meus respice me . . .

165

Sunt preterea multa, quae conferri magis quam scribi oportet, quae scilicet in principiis vel in distinctionibus et membris versuum pro accentuum aut euphoniae ratione observanda sunt. Accentuum dumtaxat, ut melo dorio canens dicat

Si reddidi retribuētibus mihi mala decidam merito . . .

170

vel inferiore

Et propter hanc in altum regredere Domine iudica . . .

vel ita potius

Diligam te Domine virtus mea Dominus firmamenti . . .

Item

175

Salvum me fac Domine quoniam defecit sanctus quoniam deminutae . . .

GL

161 *♯*] *♯* L 162 *♯*] *♯* L 164 tua om. L salutare om. L 165 *♯*] *♯* L
in me L 176 demin G, diminutae L

161/62 = Ps. 18, 8.9 164 = Ps. 20, 1 165 = Ps. 21, 1 170 = Ps. 7, 4 172 =
Ps. 7, 8 174 = Ps. 17, 1 176 = Ps. 11, 1

Quamvis superdoctus quisque supervacue ammonetur, item pro euphoniae causa, ut, ubi in distinguendo vocales coeunt, hiatus quantum valet vitetur, ut

- 180 Ego autem sum vermis et non homo opprobrium hominum ...
 Exurge Domine in ira tua et exaltare ...
 Exurge Domine Deus meus in precepto quod mandasti et synagoga ...
 Corripuit me iustus in misericordia et increpavit me oleum autem ...

Pro euphonia quoque sive colis

- 185 Et propter hanc in altum regredere Domine iudica populos ...
 Arcum suum tetendit et paravit eum et in ipso paravit vasa mortis sagittas suas ...
 Lacum aperuit et effodit eum et incidit in foveam ...
 Confitemini Domino secundum iustitiam eius et psallam nomini Domini ...

Similiter in tercio vel et in quarto et in ceteris eadem attendantur.

- 190 Tonus sextus imitatur primum et secundum novissimus.

<TERTIUS TONUS>

Gloria seculorum amen. Tu Bethleem terra Iuda ...
 seculorum amen. Quando natus es ...

GL

178 vocale L 180 opprobrium L 181 exaltare L 182 synagoga L 183 oleum L
 188 7] L 193 es]est GL

180 = Ps. 21, 6 181/82 = Ps. 7, 6.7 183 = Ps. 140, 6 185-188 = Ps. 7, 8.13/
 14. 16.18 192 = Antiph. ad Bened. in fer. 3. p. Dom. 3. Adv. (CAO 5195, Hartk.
 90 p. 37) 193 = Antiph. ad Laud. in Circumcis. Domini (CAO 4441, Hartk. 271
 p. 70)

<I. modus.>

Deus iudicium tuum regi da et iustitiam tuam filio regis . . .

195

Suscipiant montes pacem populo tuo et colles iusticiam.

In sua iustitia iudicabit pauperes huius populi et salvos faciet filios pauperum . . .

II. modus.

Et humiliabit calumniatorem et permanebit cum sole et ante lunam in seculum seculi.

Et descendit sicut pluvia in vellus et sicut stillicidia stillantia super terram.

200

Et vivet et dabitur ei de auro Arabie et adorabunt de ipso semper tota die benedicent . . .

Benedictus Dominus Deus Israhel qui facit mirabilia magna solus.

Et benedictum nomen maiestatis eius in aeternum in seculum seculi . . .

Hic accipiet benedictionem a Domino et misericordiam a Deo . . .

III. modus.

205

Coram illo procident Ethiopes et inimici . . .

Reges Tharsis et insulae munera offerent reges Arabum . . .

Parcet pauperi et inopi et animas pauperum . . .

GL

197 In L 199 humiliavit L 201 adorabunt L magna in marg. add. G, solus magna L
207 munera L

195 — 197 = Ps. 71, 1.3.4 199 — 203 = Ps. 71, 4/5.6.15. 19.20 204 = Ps. 23, 5
206 — 208 = Ps. 71, 9.10.13

QUARTUS TONUS

- 210 Gloria seculorum amen. Innuebant patri eius ...
 seculorum amen. Vigilare animo ...
 seculorum amen. Hymnum dicite ...
 seculorum amen. Omnes autem vos fratres estis ...
 seculorum amen. Laudabo Deum meum ...

215 I. modus.

- Dies diei eructuat verbum et nox nocti ...
 Desiderium super aurum et lapidem pretiosum multum ...
 Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero et emundabor ...

II. modus.

- 220 Caeli enarrant gloriam Dei et opera manuum ...
 Nam et servus tuus custodiet ea in custodiendo illa ...

III. modus.

- Magna est gloria eius in salutari tuo gloriam et magnum ...
 Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis dextera tua ...

GL

- 209 IIII. tonus GL 210 amen L innuebant corr. ex inveniebant L 216 eructat L
 218 mei L 223 eius L

210 = 2. Antiph. ad Laud. in Nativ. S. Joann. Bapt. (CAO 3353, Hartk. 1184 p. 277) 211 = Antiph. ad Bened. in fer. 5. p. Dom. 3. Adv. (CAO 5418, Hartk. 107 p. 39) 212 = 4. Antiph. ad Laud. in Dom. Quinquag. (CAO 3154, Hartk. 686 p. 142) 213 cf. descr. 4 214 = 3. Antiph. ad Vesp. in Sabb. per annum (Antiph. monast.), 5. Antiph. ad Laud. in fer. 4. per annum (Antiph. Roman.) (CAO 3583, Hartk. 493 p. 100) 216 — 218 = Ps. 18, 2.11.14 220/21 = Ps. 18, 1.12 223/24 = Ps. 20, 5.8

IIII. modus.

225

Non sunt loquelaē neque sermones quorum non audiantur . . .

Hic accipiet benedictionem a Domino et misericordiam a Deo . . .

Quoniam alieni insurrexerunt adversum me et fortes quesierunt animam meam et
non proposuerunt.

V. modus.

Iusticiae Domini rectae letificantes corda preceptum Domini . . .

230

VI. modus.

Deus Deus meus respice me quare me dereliquisti . . .

QUINTUS TONUS

Gloria seculorum amen. Solvite templum hoc . . .

seculorum amen. Vox clamantis . . .

235

Psalmus.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo quoniam audisti verba oris mei . . .

Adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo

Super misericordia tua et veritate tua quoniam . . .

GL

227 hic L et G, et L 232 F] L F] GL (L corr. sup. lin. in F) 234 sup.
Gloria not. das. om. GL (cf. descr. 5) 234 et 235 -lorum GL

226 = Ps. 18, 3 227 = Ps. 23, 5 228 = Ps. 53, 3 230 = Ps. 18, 9 232 = Ps.
21, 1 234 = Antiph. ad Magnif. in fer. 2. p. Dom. 4. Quadrag. (CAO 4982, Hartk.
793 p. 163) 235 = Antiph. ad Magnif. in fer. 3. p. Dom. 2. Adv. (CAO 5506,
Hartk. 37 p. 25) 237 — 244 = Ps. 137, 1 — 9

- 240 In quacumque die invocavero te exaudi me multiplicabis ...
 Confitebor tibi Domine omnes reges terrae quoniam ...
 Quoniam magna est gloria Domini quoniam ...
 Si ambulavero in medio tribulationis vivificabis me et super iram inimicorum
 meorum extends manum tuam et salvum me fecit ...
 Domine retribue pro me Domine misericordia tua in seculum et opera manuum ...
 245 Dominus regnavit exultet terra laetentur ...
 Nubes et caligo in circuitu eius iusticiam et iudicium ...
 Ignis ante ipsum precedet et inflammavit ...
 Illuxerunt fulgura eius orbi terrae vidit ...
 Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini a facie ...
 250 Annuntiaverunt celi iusticiam eius et viderunt omnes ...
 Confundantur omnes qui adorant sculptilia et qui gloriantur ...
 Adorate eum omnes angeli eius audivit ...
 Quoniam tu es Deus altissimus super omnem terram nimis ...
 Qui diligitis Dominum odite malum custodit Deus ...
 255 Lux orta est iusto et rectis corde laetitia. Letamini ...

GL

243 ambulabis *codd.* not. das. sup. iram om. L 247 inflammavit L 249] L
 251 not. das. sup. confundantur om. L 252 F] GL 254 custodit *corr. ex* cus-
 todite L

237 — 244 = Ps. 137, 1 — 9 245 — 255 = Ps. 96, 1 — 8, 10 — 12

Hoc vero ammonendum, quia quaedam non eiusdem toni antiphonae indiscretam inciorum similitudinem habent, ut in sequentiis, cui melo quaeque aptanda sit, videatur et maxime cuiusque cantus attendatur
275 finis, in quo cuiusque toni proprietas evidentius claret verbi causa

F F I F F F F I F F F F I F I F F F I F I F F F F I F I Y F F F

A bimatu et infra occidit multos pueros Herodes propter Dominum.

F F I F F F F F F I F F F I F I F J F F J 4 J F J F J F F I F F F I F

Ambulabunt mecum in albis quoniam digni sunt et non delebo nomina eorum de libro

FF

vitae.

Hae quidem antiphonae simili principio ordiuntur, sed mox in processu discrepant et una secundi, altera quarti toni melo deputanda
 280 apparet. Similiter in multis. Sunt etiam, ad quas canendi sunt psalmi iuxta principalis melodiam, cum subiugalis habeant finem, aut iuxta subiugalem modulentur et in principalem desinent. Sunt, qui non in finalem sonum terminantur, sed in graviorem, qui sub se est. Repetit autem neuma finalis illum, in quo legitime cantus consistit et finit, ut

144 424 711 F 16 17 1 JFJIF 177N7617 7 7 767

285 Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his

N F J IF IJ I I F F F N F I F 7 7 I F J F J F I F I F J F I F F F

qui secundum propositum vocati sunt sancti

Sunt quaedam notae, ad quas psalmi proprio modo non aptantur, quae conferendo magis insinuari possunt. De cetero ante omnia sollicitius observandum, ut aequalitate diligenti cantilena promatur, qua utique
290 si careat, praecipuo suo privatur iure et legitima perfectione fraudatur. Sine hac quippe chorus concentu confunditur dissono nec cum aliis concorditer quilibet cantare potest nec solus docte.

GHL (272 Hoc vero . . . inc. *H*, cf. pag. 156 app. crit.) — 288 De cetero . . . u. a. finem ed. (cum versione Germanica) *P. Wagner*, Einführung in die Gregorianischen Melodien, 2. Teil: Neumenkunde, 2. Aufl. Leipzig 1912, p. 359 — 363.

272 *inscr.* De laudis Dei disciplina sermo *add. H* 276/77 *not. das. om. H* 277 ^{fff} *albis L*

282 sunt etiam *H* terminentur *H* 285/86 *not. das. om. H* 286 ⁴ qui *L* ... *I*
fff] lfff L 287 modo]melo *H* 292 quaelibet *H*

276 = 2. *Antiph. ad Laud. in festo SS. Innoc. Mart.* (CAO 1187, Hartk. 252 p. 68)

277 = CAO 1364, *Hartk.* 260 p. 69 285/86 = CAO 4830, *Hartk.* 1423 p. 333

Aequitate plane pulchritudinem omnem, nec minus quae auditu quam quae visu percipitur, Deus auctor constare instituit, qui in mensura et pondere et numero cuncta disposuit. Inaequalitas ergo cantionis cantica 295
sacra non viciet; non per momenta neuma quaelibet aut sonus indecenter protendatur aut contrahatur, non per incuriam in uno cantu verbi gratia responsorii vel ceterorum segnius quam prius protrahi incipiatur. Item brevia quaeque impendiosiora non sint, quam conveniat longis, nec longa inaequalitate lubrica festinantius labantur, 300
quam conveniat brevibus. Verum omnia longa aequaliter longa, brevium sit par brevitatis exceptis distinctionibus, quae simili cautela in cantu observandae sunt. Omnia, quae diu, ad ea, quae non diu, legitimis inter se morulis numerose concurrant et cantus quilibet totus eodem celeritatis tenore a fine usque ad finem peragatur, hac tamen ratione 305
servata, dum in cantu, qui raptim canitur, circa finem aut aliquando circa initium longiori mora melos protendendum est aut cantus, qui morose canitur, modis celerioribus finiendus, ut pro modo brevitatis prolixitas prolongetur et secundum moras longitudinis momenta formentur brevia, ut nec maiore nec minore, sed semper unum alterum 310
duplo superet. Dum canente quolibet respondetur ab alio, unum morositatis servent utrique modum, nec unus altero impeditiosius aut celerius cantet, hac pariter diligentia custodita, ut voces amborum in unum coeant, nec, qui succinit, humiliter vel celsius respondeat quam ille, qui praecinit, sed quantum fieri valet, haec dissonantia caveatur. 315
Sive eiusdem sint modi voces ambae seu alia pro convenientia aut necessitate mutanda, sint tamen, prout servari potest, ambae aequisonae. Modum autem eundem vocis dico, donec in alteram transeat et in novam mutetur.

Praeterea quemadmodum psalmi vel alia quaelibet melodia ad rationem 320
causae vel temporis, pro paucitate vero seu multitudine cantorum celsius vel humiliter canendi sunt, nec enim indifferenti altitudinis modo cantum cuiusque temporis modulari oportet, verbi gratia matutina laetitia elatiore canore celebranda quam nocturna synaxis. At nocturna quidem vigilanter, sed temperate. Psalmi, qui continuatim cum suis 325
antiphonis dicuntur ad vesperam dumtaxat V aut quattuor, ad noc-

GHL — Ed. P. Wagner cf. 288

293 pulchritudine GL 294 qui]quia GL 295 et numero]in humero L, om. H 299
impendiosa H, impediore GL; fort. impeditiosiora (? , cf. 312) 300 longis . . . — 301
. . . conveniat om. GL 311/12 morositas GL 313 canet GL 313/14 in unum
amborum GL 324 elatiori H canorem L 325 quidam GL

turnas sex vel tres, illi etiam, qui ad matutinas deputati sunt, aut aequali elatione omnes imponendi aut certe a primo ad extremum melodia gradatim debet et moderate in altum excrescere, cantica quoque evangelii altius et morosius ceteris. Sicut, inquam, psalmis dicendis in efferendo et in submittendo ratio dictat modum, ita nihilominus, quam producte vel correpte dici oportet. Verum sive morosius sive celerius dicantur, hoc attendi semper debet, ut honestis et plenis neumis congruo celeritatis pronuntientur modo, ut nec nimiae protractionis taedeat nec eos inreverenti festinantia os ignobilter canens ebulliat. In pronuntiatione psalmorum cum antiphonis semper principia versuum protendantur una scilicet longa syllaba, longa autem pro modo correptionis, quatinus chorus omnis pariter capere initia versuum possit et concorditer perducere, similiter versuum finis una vel duabus productis eadem longitudine syllabis, ut nec praeripiatur versus sequens praecedente nondum terminato nec rursus intercapedo maior sit inter versum et versum quam finalium syllabarum legitima longitudo. Repetitio antiphonarum, quae in fine versuum inter cantandum fit, eadem qua psalmus celeritate percurrat, porro finito psalmo legitima productione protendatur duplo dumtaxat longius excepto, dum cantica evangelica sic morose psalluntur, ut non longiori, sed eadem morositate antiphonam subsequi oporteat.

Haec qualiacumque de psalmorum melodiis et aequitate canendi prout potui de diversis collecta descripsi, non preiudicans illis, qui easdem modulationes licet aliter, non minus tamen bene et fortasse melius habent. Quae canendi aequitas rithmus Grece, Latine dicitur numerus, quo certe omne melos more metri diligenter mensurandum sit. Hanc magistri scholarum studiose inculcare discentibus debent et ab initio infantes eadem aequalitatis sive numerositatis disciplina informare et inter cantandum aliqua pedum manuumve vel qualibet alia percussione numerum instruere, ut a primaevo usu aequalium et inaequalium distantia calleant nec peiore usu assuescant. Quorum exercitiis haec pauca confeci cupiens eos laudis Dei disciplinam nosse et cum supplici devotione scienter Deo obsequi.

GHL — Ed. P. Wagner cf. 288

328 elevatione *H* imponendi omnes *H* 330 sicut]sciat *GL* 334/35 protectionis *GL* 344 finitimo *GL* 348 qualicumque *GL* de *om. GL* 352 quod *GL* mtri *L* 353 debet *GL* 357 callejant . . . — 358 . . . cupiens *om. L* 359 sequ. cap. XIX *mus. ench., pauca ex musica Boethii (ex cap. 21 et 20 libr. I, hic sub titulo Sermo de quinque tetracordis) et ultimo loco prima pars comm. brev. (inscr. et 1 — 120) H*

VII NO E A A A E ANE

V NO E A NE

III NO E A NO E A NE

I NO A NO E A NE

VIII NO E A GI

VI NO E A GI

IIII NO E A GI

II NO E A GI

MIRA VIDES LECTOR MINORIS VERBA CATONIS,
HAS COLE VIRTUTES SALVA SIT ALMA FIDES.

GL

ad III: ultimas 10 not. das. (= 2. vers.) om. L ad I: post NE: ... F F F F] ...]
F F F] L ult. not. das. 4 (loco 6) codd. ad IIII: sup. NO: F F F] F F F L
post ... alma fides fin. codd. GL

DE DIMENSIONE MONOCORDI

Super unum concavum lignum in una linea sub una corda fit tribus poene diversis duplis armonica regula, ita ut in XXIII^{or} partibus acsi totidem alphabeti litteris eadem corda dividatur ad faciendum VIII constitutiones, quibus singulis constituatur bisdiapason, propter VIII 5 modos, quos Greci nominant tropos. Sunt ergo taliter ibidem VIII proslambanomeni cum suis XV sequentibus nervis. Nam sinemmenae tantum in hypodorio et hyperlidio signatae sunt atque idcirco XVI^{mi} II° existunt, quod in aliis modis est intelligendum. Sumpto itaque circino dividatur illius unius lineae una longitudo in XLVIII aequis 10 partibus et earum quaedam punctis vel transversis incisionibus notentur, sexta videlicet, octava, nona, duodecima, sexta decima, octava decima, vicesima quarta, tricesima secunda, tricesima sexta et ad extremum quadragesima octava. Cum haec ita disposita fuerint, videbis VI ad XXIII esse quadruplum, VIII ad XXXII, VIII ad XXXVI, 15 XII ad XLVIII. Qui extremus quadruplus, XII scilicet ad XLVIII, cum suis symphoniis primitus intexatur tonis ac semitoniis, et sit hic totus ordo hypodoricæ constitutionis, deinde ad neten hyperboleon eiusdem modi tota diapason acutior reddatur in punctum vel transversam incisionem, quam praediximus in sexta parte propositae lineae

¹ Iuvenalis. hoc discant omnes ante alphabeta puellae P (cf. Iuvenalis libr. V satiram XIV, 209)

CDG (in G ante mus. ench). MNPRSUXCaFiInKr + Paris, Bibl. Nat. f. lat. 7200, fol. 219 (= Par) — Ed.: R. Schlecht (cf. praef. pag. IX)

inscr. ex Par, Mensura monocordi secundum VIII modos D, cet. codd. om., Armonicae regulae fabrica et descriptio in marg. add. X⁺ 1 lignum concavum In 2 XXIII CDMPRUXCaFiPar 3 dividat CU 5 sunt corr. ex sint S 7 hyperlidio] hypolidio D, corr. ex hypodorio Par 7/8 XVI^{mi}II°]XVIII codd. 9/10 aequas partes D 10 incisionibus U nocentur In 12 vigesima Kr trigesima N 13 quadragesima UX itaque Fi 14 XXXVI]XXXIII G, XXXVII SCa 15 enim scilicet X 16 intexatus R 16/17 sit hic totus]fit tonus X 17 ad]a U hyperboleem CU 18 vel in G 19 praediximus]supra diximus Kr

annotari. Quare VI ad XXIII bisdiapason efficit atque hyperlidii mo- 20
dum exprimit, quandoquidem XXIII numerus, qui est meses hypo-
dorii, in proslambanomenon mutatur hyperlidii et relinquitur ab eadem
mese deorsum una et integra diapason hypodorii.

His praemissis armonicam regulam enchiriadis describere placuit. Est
autem haec incipiens a VIII in XLVIII, quod est quadruplus ad- 25
iuncto sesquitertio. Siquidem XXXVI ad VIII est quadruplus, ad
XLVIII vero sesquitercius. Rursus XLVIII ad XII est quadruplus,
XII vero ad VIII sesquitercius. Inter quadruplum autem et sesqui-
tertium sub una serie XVIII nervos constituunt, quorum primus acu- 30
tior a secundo distat semitonio, et utrique signantur caracteribus, pen-
ultimus proto, ultimus deuterio, nec usquamalibi inter hos semitonium
incurrit. Semitoniorum enim locus proprius est tantum inter deuterum
et tritum, quia omnes alii soni a se singulis distant tonis. Cumque in
quattuor tetrachordis, gravium, finalium, superiorum, excellentium,
idem eodem ordine repetantur soni, protus videlicet, deuterus, tritus, 35
tetrardus, singuli per quintas regiones poene similes habent caracteres,
protus scilicet suos et ceteri ceteros, sicque ex ipso poene simili caracte-
tere provenit ubique symphonia diapente, nec hanc consequentiam im-
pedit, ut diatesseron non inveniatur similiter locis quartis, nisi forte
necesse sit, diatesseron fiat de tribus continuis tonis, sane in singulis 40
tetrachordis semitonium singulis circumvallatur tonis. Unde fit, ut ter-
tio se sequantur post tritum tres toni, quorum continuatio diatesseron
excedit. Quia vero omnis duplus aequisonantiam facit in octavis regio-

CDGMNPRSUXCaFiInKr + Paris B. N. f. lat. 7200 (= Par) — Ed.: R. Schlecht

20 bisdiapason . . . — 21 . . . XXIII om. NIn (in marg. add. N+) efficitur R hyp-
polydium D 21 est qui In 22 in]ibi DM (corr. ex in M), bi X, om. GS proslam-
banomenos NRInKr reliquitur GS 23 hypodoriis PSXFi (corr. ex -ices S), -icis G
24 enchyriadis S, henchiriadis DMKrPar 25/26 adiunctos R 26 XXXVI]XXVI
CUKr ad VIII]in XLVIII Par VIII]VIII D 27 XLVIII vero] XVIII vero
Ca est ad XII Kr 29/30 acutior]auctor In 30 distat a semitonio N karacteri-
bus D 31 protho SCaIn usquam]usque- RUFiKr inter]in G 32 est om.
GMPSXCaFi 32/33 inter deuterum et tritum tantum Fi 33 a]ad X tonis]sonis
N (s. l. corr. t) 35 idem]id est UFiInPar, om. D reputantur D et deuterus
NIn 36 quintanas In poente U karacteres D 37 scilicet]videlicet Kr suos et
om. X ceteros]suos D ex se ipso R 37/38 karactere D 39 nisi . . . — 40 . . . to-
nis] nisi forte necesse sit eam tribus constare tonis D 41 semitoniorum In cir-
cumvallatur]vallatur D 42 se om. In sequantus Ca 43 facis Par

nibus constatque sesquialtero ac sesquitercio, certum est, quod in XVIII
 45 nervis huiusmodi firma ratio existit, nisi quando incipit a trito gravium
 atque a trito finalium. Tunc enim uterque duplus vacillat, quoniam ad
 octavam cordam, hoc est ad deuterum superiorum vel excellentium,
 semitonio non pervenit nec sesquitercium sesquialtero iungit, quando-
 quidem sesquitercius non tribus tonis, sed potius duobus cum semi-
 50 tonio existit. Scindatur itaque tertius tonus a proto in deuterum,
 ut et a proto in tritum signetur semitonium post tonum et superius
 post semitonium tonus, quatinus a gravissimo nervo usque ad excel-
 lentissimum diatesseron quartis locis, diapente quintis, diapason ubi-
 que proveniat octavis. Quomodo autem tonus in duo semitonia non
 55 aequa dividi possit, hoc modo investigabis: Fac duos tonos continuos,
 quorum alter altero semper prolixior sit spacio, et minoris sumpta me-
 dietas signetur in maiore et ideo graviore tono, cuius in gemina non
 aequa talis facta est partitio. Haec est sumendi ac constituendi semi-
 tonii ratio, ne incidat error, unde oriatur illud primum semitonium
 60 superius propositum, quod ex proportionem sesquioctava, quae est inter
 VIII et VIII, procul dubio est sumptum et novenario appositum.
 Tandem quattuor tetrachorda semis totidem dextrae manus adscriban-
 tur digitis, quorum primus sit auricularis gravi tetrachordo notabilis.

CDGMNPRSUXCaFiInKr + Paris B. N. lat. 7200 (= Par) — Ed.: R. Schlecht

44 XVIII]decem et VIII D 45 existit]sistit X nisi] ni GSXCa, ut PFi 46 a
 om. Kr 47 est om. X 48 semitonium In nec]ne CU sesquialtero N 49 sed]
 se S 50 sindatur FiIn 50/51 a proto in deuterum, ut et a proto in tritum]a
 proto in tritum, ut et deorsum a proto codd. (et om. DNIn) 51 post tonum om.
 GS 53 quintis diapente Kr 55 modis Par 56 sit]est CU, om. GMPSXFi
 spacia et minoris CGPSUXCaFi (minori PFi), et minoris spacia NRInPar, et
 minoris spicii D, et minoris sumta spacia Kr 57 in in gemina Ca 58 aequa
 talis]aeque italis Kr, aequalitatis NIn facta est parta est GPSCaFi constitu-
 diendi N 58/59 ratio semitonii DNRIInKrPar 60 proportionem]propositione
 Kr sequioctava U 62 dextrae G adscribantur]ascribantur D, scribantur Kr
 63 sit post notabilis In tetrardo X notabis GS post notabilis add. Finit Mu-
 sica E<nchiriadis> deo gratias. a<men>. M, Expliciunt scolica Enchiriadis de arte
 musica Fi, fin. cod. S, subsequ. pag. 182 huius ed. CDNRUInKr, mus. ench. G,
 tractatus dict. Alia musica M, div. excerpta (1 fol.) PFi, Hucbaldi Elnonensis De
 armonica institutione X, tractatul. Prima species diatessaron . . . et alia Ca

ECCE MODORUM SIVE TONORUM
AUSPICE CHRISTO INCIPIT ORDO

Primus tropus habet tetrachorda III, mese, paramese, hypate meson, scilicet usque nete diezeugmenon, distinctiones lichanos meson, hypate meson, lichanos hypaton, et parhypate hypaton secundum quosdam. Tamen proprie habet symphonias VIIII. Ex uno quoque tetrachordo tres <species> genera<ntur>, quarum prima habet semitonium in fine et incipit a mese, secunda in medio et ipsum tonum repetit, tertia in principio. Diatesseron, quae in fine habet semitonium, asperior est, quae in medio, levior est. Ipse tropus vix per sinemmenon currit. Secundus tropus habet tetrachorda duo, meson et hypaton, distinctiones proprias parhypate hypaton, lichanos hypaton, aliquando mese et lichanos meson, in propriam interdum et parhypate meson. Ipse namque per sinemmenona currit. Tertius tropus habet tetrachorda tria, paramese, mese, hypaton, distinctiones VI vel potius V, trite diezeugmenon usque ad hypaten meson, scilicet trite diezeugmenon, paramese, mese, lichanos meson, hypate meson. Ex his solae certae mese et lichanos meson. Hic licite per sinemmenona currit. Quartus habet tetrachorda II, meson et hypaton, distinctiones V, lichanos hypaton, hypate meson, lichanos meson, parhypate meson, mese, frequenter a parhypate hypaton usque ad paramesen vel trite diezeugmenon. Hic quoque licite per synemmenona currit. Quintus tropus habet tetrachorda III, hypaton, meson et frequenter hyperboleon, distinctiones VI. Quarum certiores existunt trite diezeugmenon, paranete diezeugmenon, ceterae lubricae a para-

CDNR¹ R² UEs InKr (6 Tertia in . . . inc. Es et ed. Gerb.) — Edd.: M. Gerbert et H. Müller (cf. praef. pag. IX)

loco inscr. Incipit ordo modorum sive tonorum vel troporum D, inscr. om. In 1 III] tercio In post hypate meson add. meson, diezeugmenon, sinemenon D 2 scilicet om. Kr 3 parhypate hypaton] parhypaton CNRU InKr 4 habet proprie Kr VIIII] VIII DNR¹ Kr tetrardo In 5 generantur] generales codd. finem CRU In 6 tonum] totum R¹ 7 quae^{1et2}] qui Es asperior ac superior U asperior est] asperiozem Es In 8 levior est] leviozem In est om. Kr. est. ipse est Es 9 mesen Kr 10 et lichanos meson om. D meson] mese codd. 11 parhypate] hypate CU et parhypate meson interdum D et ipse In 14 ypatē Es zeugmenon Es 16 quartus tropus In 17/18 lichanos meson om. Kr 18 parhypate meson hypaton U peripati Kr mese om. CNRU InKr a] ac R², ad Es, autem In 19 licite] licenter In 20 hypaten CNRU InKr, ypatē Es 21 quorum N certiore U 22 paranete . . . — 23 . . . diezeugmenon om. N In trite zeugmenon R² Kr

nete diezeugmenon usque parhypate meson. Reliquae per enarmonica
 incedunt, licite per synemmena hic quoque currens. Sextus II tetra-
 25 chorda habet, hypaton et meson, unam firmissimam distinctionem
 retinens id est parhypate hypaton, tres reliquas non tantae firmitatis
 scilicet lychanos meson, lychanos hypaton, hypate hypaton, per sinem-
 mena licite transiens. Septimus tropus habet tetrachorda III, diezeug-
 menon, meson et sinemmenon, distinctiones V, paranete hyperboleon,
 30 et nete diezeugmenon, trite diezeugmenon, mese, lychanos meson. Cui
 tropo raro synemmena conceduntur. Octavus habet tetrachorda IIII,
 hypaton, meson, diezeugmenon, hyperboleon, distinctiones III, mese,
 lychanos hypaton perfectam, parhypate meson raram ac imperfectam.
 Cavendum diapente et diatesseron <et> in graviorem et in acutiorem
 35 partem reddi. Omnes species diapente vel diatesseron continue vel dis-
 gregatim intensae vel remissae modulantur.

In primo tono dicunt esse tria tetrachorda, quorum illud quidem, quod
 ad gravem partem a paramese incipit, tetrachordi nomen perdit, quo-
 niam diatesseron symphoniam excedit. Illic enim tres toni se secuntur
 40 continui. Rursus, quod, ait, in eodem tropo sunt distinctiones V. Scien-
 dum est, quia eodem modo distinguitur cantilena quo et sententia,
 quippe tenor spiritus humani per cola et commata discurrendo requie-
 scit, verum cantilena corpus arsi et thesi, id est elevatione sonorum

CDNR¹R²UESInKr(36 . . . modulantur fin. Kr, 43 . . . corpus fin. NR¹In)

23 meson]son N 24 est currens In, currit D sextus tropus In II]quinque Es
 26 perypate Es 27 et ypate ypaton Es 28 licite]licit Es septenus R² diezeume-
 non D diezeugmenon . . . — 29 . . . V om. In 29 mese Es et om. D sinem-
 menos N paratene CU hyperboleon]hypaton In 30 trite diezeugmenon]tritide
 zeugmenon U, trite zeugmenon Kr meson]mese CNRUInKr 32 III]IIII NRKr,
 om. In mese]meson CNRUESInKr 34 cavendum autem D et diatess.]ex diatess.
 codd. in graviorem . . . — 35 . . . diatesseron om. In in acutiorem]acutiorem
 D 35 omnis Es 36 intensae] inter se In remissio R¹ modulatur R¹ post . . .
 modulatur. sequ. Hucbaldi Elnonensis De harmonica institutione et alia Kr 37 di-
 cunt]dicit CU, dñr D, dicat Es tria om. U quod]vel CR²U 38 perdidit DNUIn
 (N corr. perdit) 39 enim]autem In tonis esecuntur R² se om. D sequuntur
 DIn 40 ait]it U, ut Es, om. D 41 quo]qua R 43 post . . . corpus sequ. Hucbaldi
 Elnonensis De harmonica institutione et alia (inter haec R²) R¹, descr. 3 cap. X.
 mus. ench. (cf. pag. 26), tractatul. Monocordum divisurus . . . et alia (fol. sequ.
 Explicit Liber Henchiriadis. Deo gratias. Amen) In, Scolica enchiriadis Fortunatiani
 de arte rhetorica (antea 4 pag. vac.) N tonorum Es

et positione, completur, donec periodo, id est clausula sive circuitu, suis membris distincta terminetur. Verbi gratia, Alleluia, quod est „Iustus 45 germinabit sicut lilium“, habet distinctionem in lychanos hypaton, „Et florebit in aeternum“ similiter. De symphoniis, quomodo in hoc tropo VIIII sint, videat, cui facultas est intellegendi.

CDR²UEs

44 clausula]clavicula *R*² 45 verbi gratia *in marg. Es*, verbi . . . — 47 . . . similiter *om. D* 46 germinabit *R*² 47/48 in tropo hoc sint VIIII *D* 48 sunt *R*² *post* . . . intelligendi. *sequ.* Sciendum est, quod Graeci tropos hominant. . . *et alia D, tractatus dict.* Alia musica *CUEs, excerpta ex tractatu* Alia musica *et alia (inter haec mensura monochordi IV, cf. pag. 239 huius ed.) R*²

45/46 *cf. Commune Doctorum. Ad Missam (tempore Paschali)*

APPENDIX

A.

Inchiriadon Uchubaldi Francigenae

(Musicae Enchiriadis elaboratio dicta Parisiensis et tractatus ,de organo')

B.

Additamenta codicis Bambergensis HJ.IV.20

(dialogus de organo I et II, sequentia ,rex caeli' et tractatulus ,de cantu')

C.

Tractatulus de organo dictus Coloniensis

D.

Anonymus codicis Pragensis (olim Tetschensis Nr. 273)

E.

Mensurae monochordi secundum Enchiriadem

F.

Glossae codicis Casinensis 318Q ad musicam enchiriadem

G.

Insertiones codicis Universitatis Cantabrigensis Gg. 5. 35

(scolica enchiriadis, pars I, descr. 3 et 4)

INCIPIT INCHIRIADON UCHUBALDI FRANCIGENAE

- Armonia est diversarum vocum apta coadunatio. In quibus vocibus quia plerumque sonos et ptongos indifferenter accipimus, nec sonos et tonos itemque tonos et epogdoos, quae tamen singulorum sit proprietas, intimandum. Sonus quarumque vocum generale est nomen, sed pton-
- 5 gos dicimus vocis canorae sonos. Tonus est spaciū legitima magnitudo a sono in sonum, hoc est spatium musicorum sonorum; quia in sesqui-
- octava proportionē est, Greco nomine epogdous dicitur.
- Namque ut sescupla, vel sesqualtera, seu emiolia proportio vocatur, quando maius minoris medietate superatur, sesquitercia, ubi maius
- 10 tertia minoris parte praecellitur, sesquiquarta, dum minus quarta sui proportionē a maiore transcenditur. Sesquiquinta, cum parte quinta alterum maius est. Sesquisexta, dum sexta. Sesquiseptima, dum septima. Ita sesquioc-tava comparatione sonus sono altior exstat, dum
- gravioris in se quantitatem continet et octavam eius insuper partem.
- 15 Verum toni proprie dici possunt vocum proprietates, quae ex his spaciis deformantur. Semitonium non plenum toni intervallum, id est limma, vel diesis dicitur. Modi sunt species modulationum, de quibus supra dictum est, ex tonorum genitura prodeuntes, ut modus dorius, frigijs, lidijs, et cetera, qui ex gentium vocabulis sortita sunt nomina.
- 20 Particulae sunt suae cantionis cola et commata, quae suis finibus cantum distinguunt. Sed cola consistunt commatibus duobus pluribusve, quamvis interdum est, ubi indiscrete seu colon sive comma dici potest; at ipsa commata per arsin et thesin fiunt, id est per elevationem et remissionem. Sed alias simplici arsi et thesi vox semel in commate
- 25 erigitur ac gravatur, alias sepius. Discrimen autem inter summam et infimam commatis vocem appellatur diastema, quae diastemata nunc

DNaOvPuQi — Partim ed. H. Sowa, *Textvariationen zur Musica Enchiriadis* (*Zeitschrift für Musikwissenschaft* XVII, 1935), S. 194 — 207.

inscr. om. DPu francigenerae *Ov* 3 itemque]uterque *NaOvQi* et *om. NaOvQi* 4/5 tongos *NaOvQi*, ptongas *Pu* 5 vocis *om. Ov* 7 est *del. Ov* 9/10 mais teria *Ov* 10 partem *NaOvPu* 13 exstat *corr. ex* existat *Na* 14 octava *NaOvPu* 15 proprietates *Qi* 17 diosis *NaOvQi* 18 prodeuntis *Pu* 20 porticulae *NaOvQi* cantationis *Pu* 21 duobus]nobis *Pu* 22 colen *DPu* (*corr. ex -ens D*), colens *NaOvQi* 23 relevationem *Pu* 24 semel]sonid *NaOvQi* summa *Pu*

quidem minora sunt, ut est illud, quod appellamus tonum, nunc maiora, ut duum triumve ac deinceps aliquot tonorum habentia interval-
lum. Porro autem sicut cola commatibus constant, sic commatum spa-
cia dicimus diastemata; quae in colis vero spatia fuerint vel in integro 30
quolibet melo, sistemata nominamus. Ex sonorum copulatione diaste-
mata et ex diastematibus sistemata concrescunt.

tetrard.	archos	deut.	trit.	tetrard.	archos	tetrard.	trit.	arch.	deut.		
+	γ	ρ	ρ	ι	ρ	ρ	ι	ρ	ρ		
Rex	cae	li	Do	mi	ne	squa	li	di	que	so	li
tetrard.	arch.	deut.	trit.	tetrard.	arch.	tetrard.	trit.	arch.	deut.		33
γ	ρ	ρ	ι	ρ	ρ	ι	ρ	ρ			
Ty	ta	nis	ni	ti	di	ma	ris	un	di	so	ni
tetrard.	arch.	deut.	trit.	deut.	tetrard.	deut.	arch.	tetrard.	arch.	tetrard.	trit.
ρ	ρ	ι	ι	ι	ρ	ι	ι	ρ	ι	ρ	ρ
Te	hu	mi	les	fa	mu	li	mo	du	lis	ve	ne
tetrard.	arch.	deut.	trit.	deut.	tetrard.	deut.	arch.	tetrard.	arch.	tetrard.	trit.
ρ	ρ	ι	ι	ι	ρ	ι	ι	ρ	ι	ρ	ρ
Se	iu	be	as	fla	gi	tant	va	ri	is	li	be
											ra
											re
											ma
											lis.
											36

Exemplo sit superius scriptum carmen, quod <super>scriptae sillabis
notae musicae modulantur ipsarum desuper notarum appellatio-
nibus assignatis ad hunc modum. +

Sicut vocis articulatae individuae atque elementariae partes sunt lit- 40
terae, ex quibus compositae sillabae rursus componunt verba et no-
mina eaque perfectae orationis textum, sic canorae vocis ptongi, qui
Latine dicuntur soni, origines sunt et totius musicae continentia in
eorum ultimam resolutionem desinit. Soni prima sunt fundamenta
cantus. Ptongi autem non quicumque dicuntur soni, sed qui legitimis 45
ab invicem spaciis melo sunt apti. Eorum quidem et intendendo et
remittendo ita naturaliter extat continuatim ordo conexus, ut semper

DNaOvPuQi(not. das. vac. Pu)

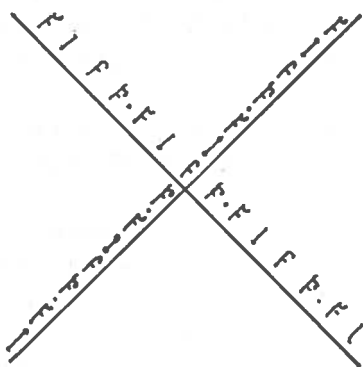
27 minora]ignora *Pu* 29 sic]sicut *Pu* commatum]commata *Qi* 30 incolis incole
Qi in *om.* *DOv* 31 ex]vel x *NaOvQi* 32 sistemate *NaOv* 33 — 36 nomina
ptongorum non singulis syllabis add., sed continuatim duabus partibus versuum
(Rex caeli . . . et -dulis venerando . . .) praemitt. *NaOvPuQi* 34 trit. (*sup.* undi-
soni) *om.* *Pu* 35 tetr. deut. (*sup.* modulis)]tetr. arch. deut. trit. tetrard. arch. tetr.
NaOvQi, *om.* *DPu* 35 et 36 ρ] ρ *NaOvQi* 36 ρ (*sup.* variis) *om.* *Ov* 37
exemplum *PuQi* 39 + *om.* *NaOvQiPu* 41 ut verba *Ov* 42 sic]si *NaOvQi*
43 origenes *NaOvQi* concinentia *D*, concinencia *Pu* 46 melos *NaOvQi*

40 ss. cf. Calcidii commentarium in Timaeum Platonis (pars I, cap. XLIV)

IIII^{or} et IIII^{or} eiusdem conditionis sese consequantur; at singuli eorum
 IIII^{or} sic sunt competenti inter se diversitate dissimiles, ut non solum
 50 acumine differant et gravitate, sed suae cuiusdam proprietatis quali-
 tate, quamvis rursus raturum ab invicem acuminis et laxionis spacium
 his singulis suae naturalitatis qualitatem format, exempli gratia et in
 ordine ipsorum notae ♪ ♪ I ♪ . Est autem in sonis differentia, una
 quidem, quo alius alio celsius vel sublimius sonat, alia vero admira-
 55 bilis hoc modo se habens: IIII^{or} sunt soni rata ad invicem serie ordi-
 nati et competenti inter se diversitate dissimiles, non modo, ut dictum
 est, acumine et gravitate, sed proprietate naturae. Notae eorum hae
 sunt et is ordo ♪ ♪ I ♪ , horum ergo continua multiplicatione sono-
 rum infinitas textitur, et tamdiu quaterni quaternis eiusdem conditionis
 60 succedunt, donec vel ascendendo in nimium acumen extenuantur, vel
 descendendo usque in silentium deficiant. Ut enim haec descriptiun-
 cula vel descendens vel ascendens a leva in dexteram ostendit, sive
 sursum sive iusum sonos in ordine ducas usque in defectum vocis
 huiusmodi, velut tetrachordorum suc-
 65 cessio non cessabit.

Horum etiam IIII^{or} sonorum virtus
 VIII modorum potestatem creat,
 ut postea suo loco dicetur. Horum
 socialiter diversa vi armonia adu-
 70 natur. His rerum pius conditor ve-
 lut suis coloribus melodiae pulchri-
 tudinem pinxit. Verum quia, ut
 dictum est, eorum multiplicatio in
 inmensum procedit, ex hac inmen-

75 sitatis confusione certum sibi sonorum numerum elegit ratio disciplinae,
 et in X et VIII sonis sibi speculationem posuit, ubi quater IIII^{or} con-
 tinentur et insuper duo. In quibus primum et humillimum constat
 tetrachordum gravium, huic proximum tetrachordum terminalium, post

DNaOvPuQi (descr. et not. das. vac. Pu) — Ed.: 53 Est ... — 58 ... ♪ ♪ I ♪
 Sowa

49 se om. *NaOvQi* 50 cuiusdam]cuiusd *NaOvPu*, cuiusdem *Qi* 52 gratia om. *D*
 et om. *Qi* 54 sublimius corr. ex subtilius *D* 58 is]his *NaOvQi* 57 sed]se *Qi*
 58 ergo om. *NaOvQi* continua corr. ex -nuata *Pu* 59 eiusdem conditionis]eius deo
 ditionis *Pu* 61 descendo *NaOv* 63 iusum *Pu*, rosum *Qi* 64/65 successio non]
 successione *Qi* 73 dictum est]diximus est *Ov* 75 sibi]ibi *NaOv* 76/77 contine-
 tur *Ov* 78 tetrachroderum terminalium *Ov*

quos tetrachordum superiorum, deinde excellentium, ultimi duo resi-
dui, quorum notae in ordine hae sunt:

80

GRAVES				TERMINALES				
Protus	deuterus	tritus	tetrardus	Protus	deuterus	tritus	tetrardus	81
SUPERIORES				EXCELLENTES				ULTIMI
Protus	deuterus	tritus	tetrardus	Protus	deuterus	tritus	tetrardus	Protus deuterus 82

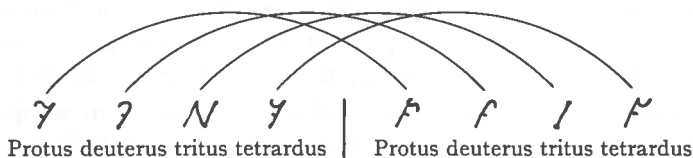
Igitur quia, ut dictum est, eiusdem condicionis IIII^{or} et IIII^{or} natura
statuit, ita pene et notae sunt eadem, solummodo gravium et finalium
distantia caeterorumque versis varium characteribus indicatur. Primus 85
siquidem terminalis dasian inclinum simma S ad caput ita . Secun-
dus terminalis similiter dasian inclinum versum ad caput ita .
Tercius terminalis iota simplex et inclinatum ita . Quartus
terminalis dasian inclinum dimidium ad caput ita . Graves sunt
retroversi terminales ita . Superiores capita dimissi termi- 90
nales ita . Excellentes dimissi capita graves ita .
Excepto trito, qui in gravibus notam habet N inclini , in superiori-
bus N versi et inclini , in excellentibus iotae prefixi . Porro duorum,
qui residui sunt, notae sunt hae , id est iacentis proti et deuteri.
Sonorum autem XVIII signa exprimuntur, ut a singulis IIII^{or} metiri 95
possit disdiapason, unde posterius dicendum est. Fuerunt quoque et
aliae plures plurium sonorum vel cordarum notae antiquitus inventae,
quibus evitatis has faciliores hic inserere curae fuit. Terminales dicun-
tur sive finales, quia in unum aliquem ex his IIII^{or} melos omne finiri
necesse est, etenim primi toni melum et subiugalis sui sono regitur 100
et in eum finitur, secundus tonus cum subiugali suo sono regitur et
in eum finitur, tercius tonus et suus subiugalis sono regitur et fini-
tur, quartus cum suo subiugali sono regitur et finitur. Praeterea
terminales soni sub se habent unum tetrachordum, quod dicitur gra-

D Na Ov Pu Qi (not. das. vac. Pu)

79 superior *Pu* 81/82 nomina *tetrach. exc. excellentes om. Pu* 82 ultiore *D* Protus
et deuterus (*ult.*) *Pu* 85 varium] *sup. lin. add.* pro varie *Pu* 86 symma *NaOvQi*
88 *I*] *id est codd.* inclitum *NaOvQi* versum] *conversum Pu, c symbol conversum Qi*
89 dimidium *D* 90 dimissis *Ov* 91 excedentes *Ov* 92 gravioribus *codd.* 93
N] *N codd.* 95 autem *om. Ov* a] *ad Ov* 97 plurimum *Ov* 98 terminalis *NaOvQi*
101 subiugalis sui *codd. (suis Qi)* 102 et suus] *cum sui Pu* 103 sui subiugalis
codd. 104 sub *om. Ov*

- 105 vium, supra se autem duo, tetrachordum dumtaxat superiorum et excellentium cum residuis duobus sonis; hoc prorsus ideo, quia simplex et legitimus cantus non potest inferius descendere quam ad sonum quintum a terminali suo. Scilicet in primo tono et secundo a proto terminali F usque in protum gravium γ . In tercio et quarto tono a
- 110 deutero terminali F in deuterum gravem γ . In quinto et sexto a trito terminali I in tritum gravem N . In septimo et octavo a tetrardo terminali F usque in tetrardum gravem γ .

descr. 2

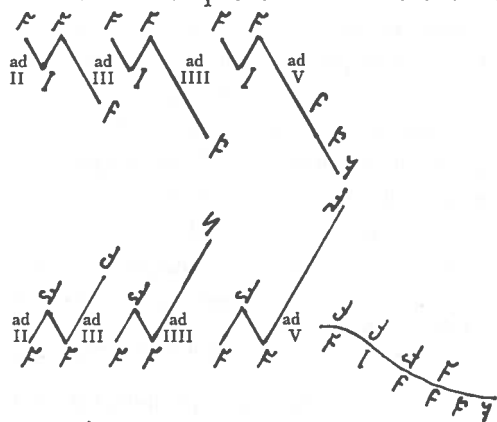

- At vero in acumine a quocumque terminali sono usque in tertium eiusdem nominis sonum extendi valet, id est in usque excellentes. Porro
- 115 si ulterius invenitur procedere, quod tamen $\langle \dots \rangle$. Praeterea cum ab eodem sono autentus quisque tonus et qui sub ipso est regantur et finiantur, in hoc differunt, quod quorumque inferiorum tonorum angustiora sunt spacia, nec superiorem eiusdem nominis sonum a quocumque finali suo subiugali tono attingere licitum est, sed infra ipsum
- 120 morandum; hoc enim ius proprium inferiorum est, licet aliquotiens evenit superiorem parumper tangere. In hoc vero discendi exercicio, donec res notior fiat, inprimis, si videtur, tradantur discentibus modulata sonorum nomina; non parum enim ad investigationem sonorum iuvat, dum per alios vicinos sonos singulorum ipsorum Greca nomina
- $\text{FFFF IFI FFFF PNF \gamma \gamma \gamma}$
- 125 modulantur ita tetrardos tritos deuterios archios tetrardus vel conversim ita
- $\text{FIFI FFI FFI IFI FFI}$
- archios deuterios tritos tetrardos. Igitur quem in his studere delectat, det

DNaOvPuQi(semicirc. descr. et not. das. vac. Pu) — Ed.: 122 discentibus . . . ss. Sowa

105 superior *Pu* 110 a om. *NaOvQi* 111 tetrardo *NaQi* 112 tetrardum *NaQi*
descr. 2: termini in marg. add. D 113 terminalis *NaOvQi* usque + *NaOvQi*
 117 tonorum . . . — 120 . . . inferiorum *rep. NaOvQi* 120 enim]autem *Qi*¹ proprium
corr. ex proprium *D* inferiorum est om. *Na²Ov²Qi²*, est inferiorum *Pu*
 122/23 modulata *NaOv*, modulata *Qi* 124 dum]du *NaOvQi* sonos]suos *NaOvQi*
 125 tetrardos *DNaQi*, tetrados *Ov*, tetrard *Pu* 126 deuterus *Pu* tetrardus *NaOvQi*

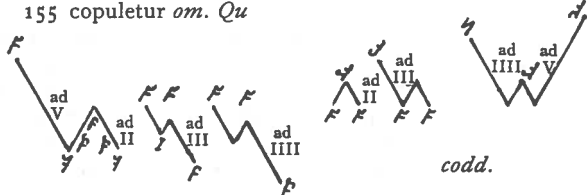
inprimis operam, quatinus propriam vim cuiusque soni queat dinoscere, et ad primum auditum calleat, quis sit sonus ille et quis ille; deinde in miscendis sonis quotumcumque sonum sive in gravem partem velit, sive in acutam velit, celeriter capiat exempli gratia a sono *f* 130
metire in gravem partem secundum et tertium, dein secundum et quartum, sicque secundum et quintum, tunc in acutam partem similiter. Ita virtute igitur et caractere quotus quisque sit sonus a sono, liquido contempletur, qui musicae rationi studere voluerit, et deinceps valebit armoniae mirabilissimas ingredi rationes. Omnis sonus habet in utram- 135
que partem quinto a se loco suimet nominis sonum, tercio loco in utraque parte sonum eundem, et quem in hoc aut illo latere secundum habet, in altero habet quartum. Igitur quem in his studere delectat, dato diligenti in miscendis sonis studio facile optinebit, ut quemadmodum litteras legere, sic et sonos norit canere. Sciendum tamen, quod 140
non sicut quaelibet vocalis omnibus litteris coniungitur, et vocalibus singulis litterae omnes, sic et ptingus quilibet ptingis omnibus rite misceri potest aequae propinquioribus et longinquis. Verum ultra quintum sonum non procedit rata miscendi copulatione. Obiciendum autem

exemplum propter eos, 145
qui minus adhuc in his exercitati sunt, data descriptione de uno quolibet ex IIII^{or} sonis, verbi gratia *f*, ubi pareat, quomodo et in ascensu et descensu ad quintum usque sonum pertingere possit atque isto complexis spacio rite omnibus copuletur. 155

D Na Ov Pu Qi (descr. et not. das. vac. Pu) — Ed.: Sowa

130 capiat]radiat codd. (cf. *Mus.ench.* VI, 3) gratia]genera Pu *f* om. D 131
metiri Qi deinde Qi 136 sumet Pu 144 tamen autem D 151 et descensu om.
NaOvQi 155 copuletur om. Qu
descr. 3:

codd.

Ergo ad hoc quarti soni exemplum etiam caeteri soni quique, in utramque partem ad quintum usque quotocumque sono copulari queunt, atque hoc contenti limite ulterius non procedunt, hoc est, sive deponas in tertium sive releves, sive leves in usque tertium et deponas. Ipsa
 160 enim modulatio nominis sonum indicat, et non alii quam suo nomini adhibita convenit. Sane exemplo sint versus inferius descripti, quos modis suis per syllabas superscriptae notae musicae modulantur ipsarum desuper notarum appellationibus annotatis hoc modo:

deut. deut. deut. arch. tetrard. arch. deut. trit. deut.
 ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪
 164 Ae---ter---na_____ Cri-----sti mu---ne---ra
 trit. deut. arch. deut. arch. tetrard. arch. trit. deut. arch. tetrard. tetrard.
 ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪
 165 et mar---ti---rum_____ vi-----cto -----ri -----a(s)
 arch. trit. deut. arch. tetrard. deut. tetrard. arch.
 ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪
 166 lau---des fe---ren-----tes de---bi-----tas
 deut. tetrard. arch. tetrard. trit. arch. trit. tetrard. arch. tetrard. trit. deut. deut.
 ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪
 167 le-----tis ca---na-----mus men-----ti-----bus

¶ Primi quidem membri prima sillaba sonum <deuterum> imponit. Secunda sonat quoque deuterum terminalem. Tercia deuterum et archoum. Quarta terminalem tetrardum. Quinta superiorem archoum. Sexta superiorem deuterum. Septima superiorem tritum. Octava superiorem deuterum. Secundi membri prima sillaba superiorem tritum. Secunda superiorem deuterum. Tercia superiorem archoum. Quarta

D Na Ov Pu Qi (not. das. vac. Pu) — Ed.: Sowa

156 in *rep. NaOv* quarti]quanti *codd.* ceteris *Ov* 160 modulatio nominis]modulatione minis *OvQi* 161 adhibita]adhita *NaOvQi* descriptis *NaOvQi* 162 sillabis *NaOvQi* 164—167 nomina *ptong. non singulis syllabis add., sed continuatim duabus partibus versuum (164/65 et 166/67) praemitt. NaOvQi* 164 et 165¹ ♪] *N codd.* 165 arch. (*s. -ti-*) *om. Qi* victoria *DNaOvQi*, -am *Pu* 167 trit. (*s. men-*) *om. Pu* arch. tetr. (*s. men-*)]arch. trit. *DNaOvQi* 168 ¶] *F. C. Pu* primum *NaOvQi* 169 terminalem]tercium *codd.* 170 terminalis *codd.* superiorem]supra *codd. (et. vers. ss. Qi)* 171 sexta supra *NaOvQi* triter *Na* 172 triter *NaOv* 173 secunda supra *Pu*

164 *ss. cf. Analecta hymnica* 50, 19 et *Monumenta monodica medii aevi* 1, *Mel.-Nr.* 115

superiorem deuterum et archoum. Quinta terminalem tetrardum. Sexta
superiorem archoum, tritum, deuterum. Septima superiorem archoum 175
et terminalem tetrardum. Octava terminalem tetrardum. Tercii mem-
bri prima sillaba superiorem archoum. Secunda superiorem tritum.
Tercia superiorem deuterum. Quarta superiorem archoum. Quinta ter-
minalem tetrardum. Sexta superiorem deuterum. Septima terminalem
tetrardum. Octava superiorem archoum. Quarti membri prima sillaba 180
superiorem deuterum. Secunda terminalem tetrardum. Tercia superio-
rem archoum. Quarta terminalem tetrardum et tritum. Quinta termi-
nalem archoum. Sexta trito producto <terminalem tetrardum, superio-
rem archoum> et terminalem tetrardum. Septima terminalem tritum
et deuterum. Ultima consistit in terminali deutero. Sic itaque sonus 185
omnis dum suo semetipso nomine canit, facile in canendo sentitur,
cuius quisque sit nominis. Iuvat etiam, si dum forte in sono quolibet
dubitatur, terni vel quaterni sursum seu iosum in ordine soni rimen-
tur ab eodem sono seu ad eundem, et mox, quis ille fuerit, agnoscetur,
donec usu efficiatur, ita sonos quoque posse canere quemadmodum 190
litteras legere. Et haec utcumque dixerimus incipientium studia adiu-
vantes; demonstrandum nunc, prout possumus, quomodo haec IIII^{or}
sonorum vis modos octo moderetur, quos abusive tonos dicimus, et fiat
dispositio talis: Sternantur in ordine veluti quaedam cordae e sonorum
notis singulis e regione positae procedentes, quibus cordis inserantur 195
melodiae IIII^{or} tonorum principalium, ut eorum ratio et videndo et
audiendo valeat approbari. Una ergo modulatio incipiat a superiore
proto ♪ et in protum finalem definiat ♪. Altera a deutero superiore ♪
et deutero finali ♪ terminetur. Tercia vero a trito superiore ♪ et finali
eodem ♪ finiatur. Quarta a superiore tetrardo ♪ et consistat in te- 200
trardo finali ♪. Una eadem modulatio omnium solo epogdoo, id est

D Na Ov Qi (not. das. vac. Pu) — Ed.: usque ad 191/92 . . . adiuvantes Sowa

175 tritus *NaOvQi* 176 terminalis tetrardus *D* 177 supra trit. *Pu* tritus *NaOv*
178 supra arch. *Pu* 178/79 terminalis *Pu* 179 sept. terminalis *Pu* 181 termina-
lis *DPu* 182 terminalis *NaOvQi* tritus *codd.* 183 producta *NaOvQi* 184 ter-
minalis *Pu* tritus *Pu*, trito *DNaOvQi* 187 cuius]cum *Ov* 188/89 rimentur]
retinentur *codd.* (cf. *Mus. ench.* VII, 6/7) 189 ad eundem]aleundem *Pu* agnos-
centur *Pu* 191 in concipientium *Pu* 193 modoretur *D* 195 notis]non *NaOvQi*
198 diffiniat *Pu* 199 terminatur *Qi* trite *Qi* et finali]ē finali *D*, et finalia *NaOv*
200 terminatur vel finiatur *Qi* in]inter *NaOvQi* 201 epogdoo *om. Ov*

quod magis proprium est diapente.

quarta disp.
tercia disp.
secda disp.
prima disp.
descr.
5/6
al-le-lu-i-a

Igitur primae modulationi convenienter quascumque primi toni melodias aptare poteris et subiugalis sui ita al-le-lu-i-a. Sequitur antiphona Lau-da-te Do-mi-num de cae-lis. alia Cae-li cae-lo-rum lau-da-te De-um. Item 235 modulationi deuteri al-le-lu-i-a. Huic quoque toni deuteri suae quaecumque melodiae suique subiugalis aptantur ita al-le-lu-i-a. Sequitur antiphona Con-fi-te-bor Do-mi-no ni-mis in o-re me-o. alia Lau-da-bo De-um me-um in vi-ta me-a. Modulationi triti al-le-lu-i-a huic et suae aptantur melodiae hoc modo. Sequitur antiphona In-tel-le-ge cla- 240 mo-rem me-um Do-mi-ne. alia Mi-se-re-re me-i De-us. Sequitur modulatione tetrardi. al-le-lu-i-a. iunguntur ei quaeque sui mela ita al-le-lu-i-a. Sequitur antiphona Sit no-men Do-mi-ni be-ne-di-ctum in se-cu-la. alia In aet-ter-num et in se-cu-lum se-cu-li. Ad hunc quoque modum consuetis utun-

D Na Ov Pu Qi (descr. et not. das. vac. Pu)

descr. 6: al-le-lu-i-a Ov 233 modulationis Ov 234 antiphona]autem DOv PuQi, anſ Na 238 antiph.]autem DOvPuQi 240 antiphona]autem PuQi 242 sua Pu 243 antiphona]autem PuQi Domini D 244/45 utuntur]ut inter NaOvQi 235 Laudate . . . cf. 5. Ant. ad laud. in Dom. Septuag. (COA 3585, Hartk. 675 p. 138) Caeli . . . cf. CAO 1836, Hartk. 432 p. 96 238 Confitebor . . . cf. CAO 1874, Hartk. 482 p. 100 Laudabo . . . cf. 5. Ant. ad laud. in fer. IV. per annum (CAO 3583, Hartk. 493 p. 100) 240 Intellege . . . cf. CAO 3359, Hartk. 371 p. 93 241 Miserere . . . cf. Ant. monast., 1. Ant. ad laud. in fer. II (CAO 3773, Hartk. 370 p. 93) 243 Sit nomen . . . cf. 4. Ant. ad vesp. in Dom. per annum (CAO 4971, Hartk. 360 p. 92) In aeternum . . . cf. CAO 3204, Hartk. 474 p. 99

245 tur modulis ad investigandam toni cuiusque vim eadem ratione compositis, quorum principales quique a suis sonis superioribus ordientes desinunt in terminales, minores vero in terminalibus et inchoant et consistunt nec superiorum attingunt locum, ita

	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	No e o e an ne	autentus	IIII	✓
250	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	No e an ne	autentus	III	✓
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	No e o no e an ne	autentus	II	✓
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	No an no e a ne	autentus	I	✓
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	No e a is	subiugalis	IIII	✓
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	No e a is	subiugalis	III	✓
255	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	No e a is	subiugalis	II	✓
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	No e a is	subiugalis	I	✓

Praemissae voces non omnes aequae suaviter sibi miscentur nec omnes quoquomodo iunctae concordabiles in cantu reddunt affectus, ut litterae <si> inter se passim iungantur et non congruenter, sepe nec verbis nec
260 sillabis copulandis concordabunt. Sic in musica quaedam certa sunt intervalla, quae simphonias possint efficere. Est autem simphonia duarum vocum disparium inter se iunctarum dulcis concentus. Simphoniae simplices ac primae sunt tres, quibus reliquae constant. Ex quibus una est, quam diatesseron vocant, quod interpretatur ex IIII^{or}, eo quod
265 quartanas ad invicem resonet voces vel in ordine sonorum IIII^{or} compositio sit. Nunc de simphoniis, id est de consonantiis, videamus. Quattuor siquidem simphoniis legitimorum sonorum series intexitur, diatesseron videlicet, diapente, diapason, disdiapason; at diatesseron, quae ex IIII^{or} dicitur, IIII^{or} continuis constat sonis vel certe quartorum ad

D Na Ov Pu Qi (249—256 vac. Pu)

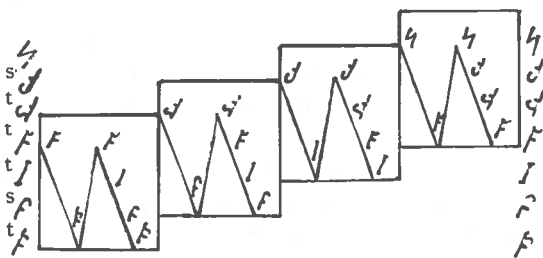
245 investigandam corr. ex -andum Pu 247 terminalibus]terminabilibus Pu
255 ✓ (is)] ✓ DNaPu, ✓ Ov 259 et]ut NaOvQi non]nec codd. 264 quod¹]
qui NaOvQi 265 quartinas Pu 267 legimorum NaQi sonorum]suorum Ov

257 ss. cf. Censorini de die natalem libr. (cap. X, 4—6)

quartos collatione, diapente, quae ex V dicitur, eo quod vel V sono- 270
rum in ordine compositio sit vel potius collatio quintorum ad quintos,
id est concorditer quintae voces sibi mutuo respondeant. Tercia dia-
pason, quae ex omnibus, octavi est ad octavum consonantia duas
superiores in suo sistemate continens; quae simphonia ideo ex omni-
bus dicitur, quod antiqui non plus quam octo cordis utebantur. In hac 275
ergo non tam consonae voces quam aequisonae dici possunt et in ea
sonus quisque denuo invocatur. Quod dum facile in instrumentis musi-
cis appareat, ostenderetur, si non tamen adsint, cantu experiatur; licet
nempe teneat alius vocem in uno quolibet sono, alius vero sive sursum
sive deorsum IIII^{or} et IIII^{or} in ordine ducat usque in octavum sonum, 280
dum novissimum sonueris, senties eum ad primum, id est octavum ab
octavo, miram et perfectam ad invicem simphoniam reddere. Igitur
ubi his aequisonis vocibus modulatur, diapason symphonia dicitur. His
binis si tertia adiungatur, seu gravior graviori, seu celsior celsiori, et ut
planius dicatur, verbi gratia si puerilis canor bis binis illis aequisonis 285
vocibus misceatur, diapason simphoniam acutissimam et gravissimam
ad se invicem reddunt, quas quindecimi ad quintos decimos conlati
conficiunt, media autem vox diapason ad utrasque respondet. Ad aper-
torem vero intellectum supernotatis figuris videbantur, quae dicta sunt
ostendenda, ac quomodo hae simphoniae ratis se mutuo spaciis nectant 290
formulis subiunctis distinguere, primaque per quaternos sonos de dia-
tesseron simphonia sit ista descriptio

Ad hanc descriptionem

a quocumque sonorum
IIII usque ad quintum, 295
qui eiusdem nominis,
per arsin et thesin vel
per solam thesin sonos
in ordine canendo rimeris, diapente potest 300
appellari simphonia.

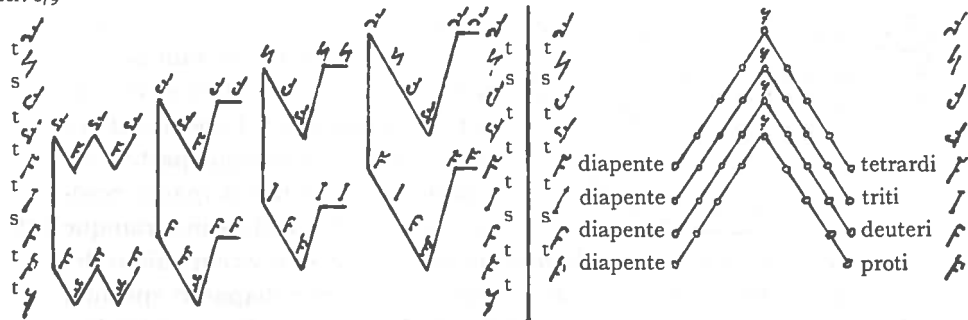
D Na Ov Pu Qi (descr. vac. Pu)

274 in]cum *NaOvQi* 275 antiqui]anti *NaOv* 276 ea]e *NaOvQi* 281 novissimus
DPu 282 miram]ruram *Ov* 283/84 his binis]bis binis *Pu* 284 si corr. ex illis
Pu ut om. *Ov* 285 pueris *NaOvQi* 287 conlatium *NaOvQi* 290 hae om.
NaOvQu inter 282 et 293 descr. 7, 304/05 et descr. 9 *D* 293 descriptione *NaOv*
299 canendo]cando *NaOvQi* 301 appellaris *Pu*

Item propria diapente
descriptio ita

Secunda descriptio symphoniae
305 diapente per sonos quattuor

scr. 8/9

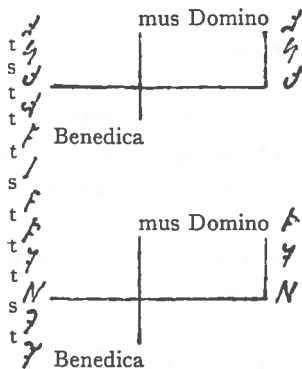
Ergo secundum has IIII et IIII descriptiunculas de quocumque sonorum IIII aliquid modularis, hoc idem quinta regione respondet, quod proprium est diapente. Sequitur descriptio aequisonae vocis, quae diapason dicitur, et octava consonat regione hoc modo

310 Ad huius descriptionis exemplum quodcumque melos per octavas regiones seu simul in unum seu unum post alterum canitur, novae quodammodo vocis rata consonat aequa-

scr. 10

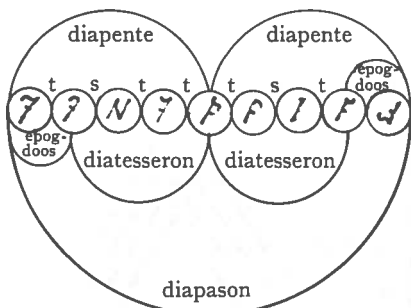
315 litate. Sane praecedentibus descriptiunculis et sonorum consequentia et collationum proprietate dispositis duarum minorum symphoniaram ratio designatur, adiuncto etiam de

320 maiore symphonia aliquantulo exemplo. Sequens rursus dispositio inuit, ut valde ratis spaciis armonia mensuretur utque de bisdiapente compleatur diapason et epogdous, ex diatesseron deque diapente diapason fiat. Bisdiapente tanto spacio diapason supercrescit, quanto diatesseron consonantiam diapente superat musicorum videlicet spacio
325 communi.

D Na Ov Pu Qi (304/05 et descr. vac. Pu)

303 ista *Pu* descr. 8. in dext. part. om. *D* 304 secunda] *Scā Na, Qeā Ov*
307 regione] *racione Qi* 316 et om. *NaOvQi* 323 tanto] *tono Pu*

Hac descriptione innuitur, quod ab uno tantum quolibet sono ad quartum vel ad quintum aut octavum consonantia fiat, sed soni singuli et ad gravem et ad acutam partem quartis a se sonis diatesseron et quintis respondeant diapente, et sonus quisque in utramque partem ad octavum a se sonum diapason resonet; quique rursus, id est in utramque

partem octavi, sicut ad medium diapason, ita ad se invicem quinto decimo loco consonant disdiapason fitque, ut semper diapason spacium diatesseron ac diapente compleatur. Medii namque duo soni in hoc spacio, dum ad utrumque latius diatesseron ac diapente respondeant, evenit, ut uter eorum ad hoc latius diapente fuerit, ad illud diatesseron fiat, et qui huic diatesseron, illi sit lateri diapente. Sic ergo maxima simphonia binis suppletur minoribus. Sane maxima diapason simphonia dicitur, quod in ea perfectior ceteris consonantia fit, ita ut duorum vel plurium vocum commixtione unus quodammodo sonus efficiatur. Sic enim in infinitum sonorum consequentia progreditur, ut ab uno quoque sono locis octavis renata, ut ita dicam, voce ordo novus emergatur et dierum more octava sit vox quae prima, prima quae octava. Unde et in Virgilio apud Elisium Orpheus „obloquitur numeris VII discrimina vocum“, quod scilicet sonorum ordo disparibus septem continuetur vocibus, at in octavis in novam mutetur. Et enim sicut denario numero qui fuerat additus intra eum positus integer inviolatusque servatur, cum in ceteris id ita minime eveniat, ita etiam in hac concinentia. Nam si duos tribus adicias, quinque continuo reddis et numeri species immutata est. Si vero eosdem denario addas, XII feceris et binarius iunctus denario conservatus est. Item ternarius et ceteri eodem modo. Ita igitur simphonia diapason si aliam susceperit, consonantias servat nec immutat nec ex consona dissonam reddit. Unde fit, ut sicut

D Na Ov Pu Qi (descr. vac. Pu)

327 huno *NaOv* qualibet *NaOvQi* 331 quartis]partis *NaOvQi* 332/33 sonis *Pu* 334 a se *om. NaOvQi* 335 id est]ideo *NaOvQi* 338 namque]autem *Pu* 339 dim *Ov* ac . . . — 340 . . . diatesseron *om. Pu* 340 uter]inter *Ov* 341 illit *NaOv*, illic *Qi* 343 eo *Pu* duarum *Pu* 344 uno *NaOvQi* 346 octavus *NaOvQi* vocem *Ov* 347 prima quae]primaeque (*corr. ex primaeque*) *D* 348 apud *NaOv* ospheus *NaOvQi*

350 ss. cf. *Boethii de institutione musica libr. V, cap. X.*

XV, quod sunt bis octoni, consonanter sibi miscentur, ita et ptingus
 quisque per diapason ad duodecimum sicut ad quintum diapente reso-
 360 nat et quemadmodum ad quartum, sic ad XI^{um} in utramvis partem
 resonat diatesseron. Attendenda quoque in hoc sonorum mira societas,
 ut, quamvis absolute canendo vel in ordine sonos rimando idem noni
 inveniuntur ad nonos, non octavi ad octavos, in simphonia tamen non
 modo diapason, quae octava incedit regione, sed <et> in disdiapason, quae
 365 bisoctava, mutatione mirabili octavi et octavi idem fiunt. Atque his
 utcumque de quattuor simphonarum ratione mixtim edictis adhuc
 mira aliqua de diatesseron simphonia prosequamur. Hi prorsus soli
 quattuor moduli dum singuli ab invicem concordi propriae positionis
 diversitate differant eorumque, ut dictum est, tetrachordo veluti ele-
 370 mento armonica musica intexatur, utique IIII^{or} et IIII^{or} continuatim
 sese consequentibus necesse est quintos semper sonos eiusdem condi-
 tionis emergere et quintorum collatione, ut monstratum est, eiusdem
 conditionis vel qualitatis sibi simphoniam respondere; hec nempe est,
 quae dicitur diapente. De cuius vi quamvis aliqua prolata sunt sicut
 375 et de aliarum ratione, ut tamen, quae deinceps dicenda sunt, lucidius
 explanentur, rursum subiecta cordarum descriptione eius ratio contem-
 planda tradatur. Sit ergo ut prius ex sonorum signis e regione positis
 cordarum progressio, et inter cordas diapente simphonia disponatur ita

Ponatur in descriptione per
 380 diapason et si placet per dis-
 diapason melum quodlibet
 sitque descriptio talis. Itaque
 quotocumque ordine meli hui-
 385 us descriptiunculas per sim-
 phonarum consequentiam
 canas, sive a graviore ad
 celsius venias, seu in ordine
 verso a celsiore incipias, aut

D Na Ov Pu Qi (descr. vac. Pu) — Ed.: 379 Ponatur . . . ss. Sowa

358 quod]qui *Qi* consonantur *Pu* 362 sonus *NaOvQi* noni]noui *codd.* 363
 novos *DNaOvQi* 365 et octavi *om. NaOvQi* 366 quattuor *D* simphoniisarum
Pu rationem *Ov* 368 concordi]cordi *NaOvQi* 370 quattuor et quattuor *Pu*
 372 et]ē *NaOvQi* 374 qui *codd. (corr. ex quae Na)* diapente]diap *NaOvQi*,
 diapason *DPu* (cf. *Mus. ench. XII, 7*) 377 signis]sinis *Ov* 378 diapente *om. Pu*
 380 et *om. Qi* dis- *om. NaOvPuQi* 383 ordinem *NaOvQi* 384 descriptiuncula
NaOvQi 386 graviore *NaOv* 388 a]ad *Ov*, ac *D*

certe in unum canantur binae vel ternae, idem soni per vim simpho-
 niarum sentiuntur in singulis. Verbi gratia sonus est, a quo prima 390
 descriptio incipit et finitur, similiterque secunda et tertia, dum tamen
 idem soni quinta semper et nona loca sibi optinent in naturali ordine.
 Item alio modo. Haec ultimae digestionis forma hoc portendit, quod, <ut>
 praedictarum collationum consonantia non unis tantum quilibet sonis
 accadat, non <unis> octavis, non unis quintadecimis, non unis quintis, non 395
 unis quartis, sed quicumque sonus quintis a se locis diapente respon-
 deat, omnes soni ad octavos a se sonos, omnes soni ad quintos decimos
 suos uniformes sint et, quantum ad acumen et gravitatem, quodam-
 modo dissimiliter similes sint; hii enim soli numeri in musica conve-
 nire queunt IIII.V.VIII; itemque ex ratione diapason simphoniae 400
 XI.XII et XV. Sed XV bis octonis fiunt ac ut in octavis exstat sue
 vocis redintegratio. Nempe spacium, quod voci est simplici, antequam
 in novam mutetur, id septenis aequaliter intervallis soni musici parti-
 untur, a quibus item singulis septenorum consequentia progreditur,
 ut semper octavis locis renata, ut ita dicam, voce ordo novus emergat 405
 et more dierum octava sit vox quae prima, prima quae octava. Atten-
 denda quoque cognata inter se sonorum societas, ut, dum octavis col-
 lationibus diapason prodeat, quantum ad dinumerationis seriem, non
 eorum sint appellationum octavi, sed noni et quamvis absolute can-
 tando vel numerando idem inveniantur noni ad nonos, non octavi ad 410
 octavos, in simphonia tamen non modo diapason, sed <et> bisdiapason
 mutatione mirabili octavi et octavi idem fiunt. Et ut hoc manifestius
 innotescat, ponamus aliquid canere exempli gratia.

♯ / ♯ ♯ ♯ ♯ ♯ / ♯ ♯ / ♯ ♯ ♯ /

Te De-um lau-da-mus, te Do-mi-num con-fi-te-mur.

Dicatur modo id melos inprimis voce humiliori, ut possit deinde voce 415
 altiori per diapason dici, tunc etiam per disdiapason. Igitur cum pri-
 mum sublimiori voce incipis, ita „Te Deum“ utique a sono ♯ inchoas,

D Na Ov Pu Qi (not. das. vac. Pu) — Ed.: Sowa

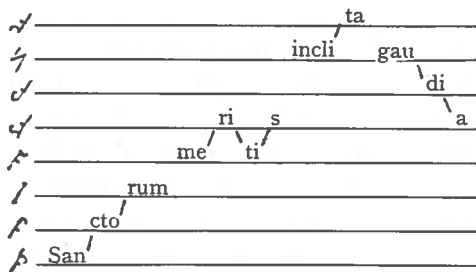
390 *post* sonus *rasura D*, *lacuna NaPu* est a quo]ea quoque *NaOvPu* 395 acci-
 dari *Pu* 398 quantum]quartum *Ov* 401 et *om. Qi* octoni *NaOv*, octavo *Qi*,
 octavis *Pu* (cf. 358) ac ut]aut *codd.* suae]seu *codd.* 403 novam]nonam *DNa*
OvPu 405 novus]nonus *Pu* 406 prima quae]primaeque *Pu* 408 ad]a *NaOvQi*
 411 diapason *om. Qi* 416 disdiapason]diapason dici *NaOvQi*

414 cf. *Te Deum (tonus solemnis)*

in / finis. Cum per diapason in altius vocem mutas, ita „Te Deum“ similiter a sono ♩ inchoas, in / finis. Cum tertia mutatione per bisdiapason vocem erigis, ita „Te Deum“ nichilominus a sono ♩ inchoas, in / desinis, et per omnes cantionis flexus per vim simphoniae idem hic habentur soni, qui ibi. At absolute canendo quod non idem sint octavi ad octavos, et hoc exemplo explorare liceat. Queratur aliquid canere, quod octonis incedat sonis, verbi gratia $\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$ Sanc-to-rum me-ri-tis in-cli-
 425 ta gau-di-a pan-ga-mus. Id ergo, quod modo cantatum est, a sono $\langle \text{♩} \rangle$ usque in sonum $\langle \text{♩} \rangle$ per octo sonorum spacia scandit, qui ab arsin in thesin hoc ordine complectuntur. Dicamus denuo

scr. 13

Horum supremus tetrardum
 sonat, infimus protum, nec
 430 sonis utique nec caracteribus idem. Sed si rursus istud quomodo et illud, quod prius cantabatur, seu separatim seu iunctim per
 435 diapason binis aut tribus aequisonis dicatur vocibus, videbis ut ante in triplici quoque vocum consonantia quosque sonos similiter suis nominibus consonos cum nonarum tamen sit regionum, ut dictum est, isdem sibi respondere nominibus. Hae autem simphoniae octava ad invicem adunentur
 440 regione, non nona, at absolute canendo sicut nec nominis eiusdem sunt octavi ad octavos, ita nec vocum proprietate. Et hoc per exemplum explorare liceat. Ponamus aliquid canere, quod sistematis spacio in octo sonis sit: „Sanctorum meritis inclita gaudia pangamus socii“ $\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
 445 ubi est sonus gravissimus ♩ , acutissimus ♩ , nec caracteribus utique

D Na Ov Pu Qi (descr. et not. das. vac. Pu) — Ed.: Sowa

420 nichilominus *NaOv* 422 quod]qui *Qi* 423 hoc]haec *Ov* 424 quod]qui
Qi octavis *Pu* 426 qui]quia *Pu* 428 tetracordum *Pu* 432 et *om. Qi* 437 con-
 sonantiam *NaOvQi* 438 idem *NaOvQi* 441 hoc]haec *Ov* 442 ponamus]plona-
 mus *Pu* quod]qui *NaOvQi* sistimatis *NaOvQi*

424/25 et descr. 13 cf. *hymn. in I vesp. in festo plurim. martyr. (alt. ton.) et Monumenta monodica medii aevi I, Mel.-Nr. 159*

nec vocibus idem. Igitur cum ad rationem huius descriptionis haec
 simphonia modulatur, liquido videtur eiusdem conditionis genere hanc
 ad se invicem concinere. Verum quod in illis quattuor sonis, quos sin-
 gulos naturalis ratio ab invicem suae proprietatis qualitate discrevit,
 hoc evenire non possit, ut scilicet cantio aliqua eiusdem conditionis 450
 manere possit, si eadem licet intentione currens ab aliis ad sonos alios
 transponatur, hoc in superioribus aliquantum tetigimus, ubi quaterno
 inter cordas ordine „alleluia“ dispositum quadrifario modo cantatur, et
 rursus nichilominus sequenti dispositione iterato exemplo idem mon-
 strare conabor. Sternatur ut prius veluti cordarum dispositio, et eadem 455
 modulatio, quae nunc in simphonia diapente cantata est, inter cordas
 quadripartita continuatim descriptione quaternisque digeratur colori-
 bus videbisque eandem melodiae formam in sonorum transmutatione
 manere non posse, sed per epogdoi distantiam in singulis ordinibus
 modum unumquemque in alium transmutari ita ♩ . Nam primam 460
 descriptionem, quae a sono ♩ inchoat et finitur primoque deputatur
 modo, id est dorio, si per totos flexionis ductus epogdoo vel tono feceris
 acutiorem, moxque in modum mutatur frigidum. Fac duobus acutiorem
 et modus lidius erit. Si tribus epogdois, modus nascitur quartus. Si
 quattuor, quinta denuo regione primus erit. Similiter et in ceteris con- 465
 stat, et in infinitum semper a quinto prior ordo redit.

	♩	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
t	♩	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
t	♩	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
t	♩	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
t	♩	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
mixolidius	♩	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
t	♩	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
lidius	♩	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
s	♩	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
frigidus	♩	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
t	$\text{♩} \text{♩}$	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$
dorius	$\text{♩} \text{♩}$	$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$

Quae ita sit, si iuxta
 subiectae descriptionis
 exemplum duobus sonis
 interpositis a quarto 470
 loco vox voci respondeat.
 Sic a duobus vel pluri-
 bus in unum canendo
 modesta dumtaxat et con-
 cordi morositate, quod 475

suum est huius meli, videbis suavem nasci ex hac sonorum commix-
 tione concentum. Nec solum hac collatione vox simplex si simplici con-

D Na Ov Pu Qi (descr. et not. das. vac. Pu) — Ed.: Sowa

448 sonis]soni sunt *D* 455 sternitur *Pu* 459 sed]si *NaOv* 460 transmutare
Qi 461 a sono]ason *Pu* 462 id est]i *NaOv* 465/66 constant *NaOvQi* 466 et]v
Pu descr. 14: not. das. etiam ante $\frac{1}{2}$ etc. add. ($\text{♩} \text{♩} \text{♩}$ etc.) *NaOvQi* 470 interpósi-
 tus *NaOv* 476 suus *NaOvQi* hac om. *NaOvQi*

feratur, sed et simpla respondeat duplae aut dupla simplae, vel si
 480 ambas per diplasion duplicaveris, senties huius distantiae voces sua-
 viter ad invicem consonare. Et hoc attendendum, quod sicut maiore
 spacio tercii soni a terciis distant quam alteri ab alteris, ita etiam
 magis discreta proprietate ad invicem resonant. Ut enim spacio, ita et
 qualitate longius ab invicem distant protus et tritus itemque deuterus
 et tetrardus quam alteri ad alteros continuatim positi.
 485 Quamobrem necesse est, ut et melodiae, cum a terciis
 ad tercios transponuntur, magis a genere suo alienentur,
 quam dum ab alteris transmutantur ad alteros. Nam in
 illa dispositione quaternorum ordinum, quae supra di-
 gesta est, si post primam seriem assumpseris terciam et
 490 iterum post secundam quartam, intelleges cantilenas has
 magis ab specie in speciem transformari, quam si conti-
 nuatim alteram consequatur.

lescr. 15

DE ORGANO. Dictis autem, prout potuimus, his, quibus ostendendum
 erat, qualiter unusquisque in tetracordo sonus propria conditione distet
 ab altero eorumque concordii quodammodo dissimilitudine quattuor
 tonorum vel modorum formae genus diversum prodeant, adhuc de dia-
 5 tesseron simphonia quomodo melos diaphoniae nascatur, videamus,
 quam usitato vocabulo organum nuncupamus. Etenim <ea> lege melos
 istud ab hinc meat, quod in quartis locis ducentem se cantum organum
 comitatur hoc modo 7 7 N 7 P P I P 7 7 N 7 L L L L 7 7
 <quod> quartis ad invicem locis hi et hi soni disiuncti consonant in alios.

D Na Ov Pu Qi (descr. et not. das. om. Pu) — Edd.: u. a. 492 ... consequatur.
Sowa 1 DE ORGANO. Dictis ... ss. E. de Coussemaker, Scriptorum de musica
medii aevi nova series II, p. 74—78; E. Waeltner, Das Organum bis zur Mitte des
11. Jahrh., Diss. masch. Heidelberg 1955, S. 48—54, überarbeitete Druckfassung (Die
Lehre vom Organum ...) 1975 (= *Münchener Veröffentlichungen zur Musikge-*
schichte, Bd. 13, I), S. 72—87.

478 respondeat]redeat *NaOvQi* 480 hoc]haec *Ov*, hac *Pu* 482 ad in invicem *Ov*
 484 ad *om. Pu* 485 a]ad *NaOvQi* 487 ab *om. Qi* 488 disputatione *codd.*
 (-ionem *Pu*) 490 post]quod *Qi* intelliges *Ov* 491/92 continuatam *Pu* 492 al-
 teram]adteram *Ov*
 3 dissimilitudine]dissimulatione *codd.* 4 tonorum vel *om. Qi* vel modorum
 formae *om. Ov*, add. s. l. *DNa* vel modorum add. s. l. *Pu* genus *om. Qi* 5 sim-
 phonia]sunt ph *Ov* 6 nuncupans *corr. Na*, -pans in *marg. add. D* 7 hinc meat]hi
 nomeat *DNaOvQi* ducente *NaOvQi* 9 disiunctim *NaOvQi* in at *codd. (cf.*
elab. Paris. 238 at = alia Na)

Deinceps, qualiter novissima simphonia, quam diatesseron dicunt, sese 10
habeat, prosequamur. Simphonia diapason sicut maior caeteris, ita
prae caeteris optinet, ut et in unum, et consequenter dicendi consonan-
tiam faciat, diapente non in unum, sed consequenter, diatesseron non
consequenter, sed in unum. Hac collatione quotquot voces iunxeris
sive humanas seu alias quaslibet, utpote si praesentis descriptionis binas 15
voces aut ambas aut alteram per diapason duplicaveris vel per dis-
diapason, senties huius distantiae voces suaviter ad invicem consonare.
Ex hac simphonia nascitur ea nobilis cantilena, quam diaphoniam
vocitamus, id est organicum melos. Dicta autem diaphonia, quod non
uniformi canore constet, sed concentu suaviter dissono in unum dul- 20
citer modulamen coeat. Bina vero lege melos istud hinc meat: Una,
quod in quartis locis cantum comitatur organum. Alterum autem ius
habet, quod haec quartanae collationis lex suos limites habet. Nam
usque ad illum sonum pertingit, qui in quolibet modo sub sono finali
fuerit subsecundus, quem cuiusque modi sonus finalis habuerit sub- 25
secundum. In hoc enim sono stat organum, nec inferius descendere
licitum est. Ab quo sono incipit in levatione particulae, semper in eo
subsistit in depositione, et inferius organum progredi prohibetur; ad
ostendendum vero planius, quod dicitur, conemur hoc diaphoniae me-
los et alia descriptione imaginari, ut dicta rationis oculis quodammodo 30
subiciantur. Utique positus a latere sonorum signis ex singulis proce-
dant suae veluti cordae, quibus cordis inserantur puncti et iacentes
virgulae, quae purae cantionis modos expriment; hos rursus punctos
seu virgulas alii puncti coloris dissimilis comitentur pro ratione organi
suis locis inserti, ita ut quemadmodum conlatis ad invicem sonis diver- 35
sis diaphonia resonat, sic in hac dispositiuncula puncti punctis respon-
deant. Sane punctos ac virgulas ad distinctionem ponimus sonorum
brevium ac longorum, quamvis huius generis melos tam grave, ut dic-
tum est, esse oporteat tamque morosum, ut rithmica ratio vix in eo
servari queat. Sit utique descriptio talis.

40

D Na Ov Pu Qi (descr. et not. das. vac. *Pu*, 28 . . . subsistit fin. *Qi*) — Edd.: Cousse-
maker, Waeltner

10 quam diatesseron *om. Ov* 12 et consequenter]sed consequenter *codd.* 13/14 dia-
tesseron non consequenter *om. Pu* 15 si praesentis *om. Ov* 16 alterum *Ov* 18 dia-
phoniam]diapason *Qi* 20 sed]si *Qi* 22 ius]vis *OvQi* 23 collationis]consolationis
codd. 25 sonos *NaOvQi* 26 haec *OvQi* 29 ostendendum *Pu* haec *Ov*
30 discriptione *NaOv* oculis *om. NaOv* 31 subiciatur *codd.* ex]et *Ov* 32
iacentis *NaOv* 33 puncto *NaOv* 36 dispositiuncula *corr. ex* dispositione *D*

descr. 1

- In hac exempli descriptione sonus, quem corda penultima habet, [♮] finalis ponitur et rector modi, unam cordam sub se habens a sono ⁷ ductam, in qua organum subsistit; et ideo antipenultimae, quae a sono procedit [♮], legitimum organi
 45 responsum deest, etenim si quartus sub se sonus organum ei respondeat, transgresso naturali termino absonum fiet, et haec est lex organi naturalis, a qua ubi deviat, non regulare organum fit, quamvis in superioribus exemplorum descriptionibus figurae quidem in inicio versus illi sono, qui finalis et
 50 rector extat in modo, sonus respondeat de<uterus> subquartus.
- Et ut eadem lex organi per omnes modos clareat, hanc eandem neumam secunda transpositione tono faciamus altiozem, ut modus frigius transmutetur ex dorio ita. In hoc modo finalis et rector extat sonus [♮] subsecundum a se habens [♮]; ab hoc sono organum ius est
 55 incipere et in illum usque pervenire. Faciamus et tertia transpositione modum lydium hoc modo. Fiat et quarta transpositio in quartum modum. Itaque canentes modos singulos eandem rationem reperiemus in singulis.
- Et quoniam de diaphonia vel organo aliquantum loqui ceptum est, et
 60 in ecclesiasticis canticis honestissime assumitur, adhuc de eius naturae ratione latius exploretur. Organo duo accidunt, id est locus cum spacio. Loca autem organi sunt tria: organum [♮]medium, organum [♮]superius, organum [♮]inferius. Unaquaeque particula organo habilis sive [♮]medium seu [♮]superius vel [♮]inferius habet. Particulae autem suae cantionis [♮]cola et
 65 commata, quae sunt distinctiones [♮]maiores et [♮]minores, quibus ita cantio intexitur, ut oratio [♮]membris ac [♮]cesis. Maiores in quovis tono deponuntur in sonum suum terminalem, qui scilicet cantum regit et cantus in

¹ iste liber debet esse in XV^a bancha ex parte maris Na⁺ (in marg. super. pag.)

D Na Ov Pu (descr. et not. das. vac., signa et litteras inter lineas om. Pu) — Edd.: Coussemaker, Waeltner

41 sonos NaOv 43 ducta NaOv 45 sonos NaOv 46 absono Ov 52 neumam]ne omnia DNaOv (omnia D, omnia NaOv) 53 doryo D 54 ac se Ov 55 tertia a Ov 56 lidium Pu, lidius NaOv 57 reperimus Pu, repperiemus NaOv 62 organi]organis NaOv 64 cantationis Pu cola DNaOv 65 comma DNaOv, comma Pu quibus i ita Pu 66 c(a)esis]celis codd. 67 terminale est Ov cantum]canticum Pu

eum finitur. At minores non in terminalem desinunt, sed in alios quoslibet seu supra illum sive subter illum. Finales autem particularum soni secundum loca sua loca dant organo, ipsorumque vim maxime 70 sequitur. Etenim terminalis et unus ex inferiore ipsius latere unusque ex superiore medium organum ponunt. Terni vero et terni ex horum trium lateribus superius et inferius organum faciunt. Hoc autem ita fit: Particula ubi vel in terminalem deponitur vel in alterum e duobus ex latere sibi coherentibus, medium ibi moratur organum. At ubi non in 75 horum aliquem deponitur, nec sequens quoque particula aut saltem tertia ab his vel incipit vel in eos desinit, sed potius supra terminalem tercium aut quartum seu quintum, tunc utique, dum hi terni moduli superiori organo deputentur, medio hic uti non licet. Similiter ubi infra terminalem in tercio, quarto aut quinto positio consistit, inferius organum erit. Sic plane finales particularum soni organo dominantur, et praecipue is, qui toni illius terminalis et rector est. Antequam particula eius locum transcendat, profecto organum legitimum silet; si non ultra quam ad secundum supra terminalem pertingit, ibi similiter responso organi caret. Ubi vero trium spaciorum fuerit a terminali suo, ibi pri- 85 mus, qui terminali proximus subest, quarta collatione organum dicit. Si vel sursum vel deorsum flectendo quattuor a terminali fuerit spaciorum, tunc aut alter ex praedictis aut utrique organum faciunt, et terminalis scilicet eique subherens. Porro ubi quinque aut sex spacia a terminali habuerit, quotis sonis in eadem particula ultra eum, qui 90 quartus est a terminali, disceditur, totis sonis a terminali organum comitando sequitur. Ptongus vel modulus, qui terminali subiungitur, ut in arsi organi initium est, sic in thesi finis; ratum organum suo limite cohibet. Non potest, ut iam dictum est, ab inferiori quolibet sono organum in elevando incipere, nec in descendendo <in> inferiorem 95 deponi, quam qui in quovis toni genere proximus terminali subiacet,

D Na Ov Pu (signa et litt. inter lineas om. Pu) — Edd.: Coussemaker, Waeltner

69 supra]pra NaOv particularium codd. 72 et terni]externi DNaOv 73 haec Ov 74 ubi]verbi codd. 77 terminalem]tm DNaOv, terminum Pu 78 quartum]quater Pu 79 superi codd. ubi]sub codd. 80 aut]et NaOv 81 dominanantur Pu 82↓ om. Ov 83 A]Δ DNaOv 84 ad supra terminalem secundum Pu 89 terminus Pu eique]ei Pu 93 est]sit DNaOv, sup. lin. add. vel est D, tē (vel est?) NaOv 94 sonos Ov 96 quam]qua Pu proximo NaOv

excepto, cum positio particulae in tercio vel quarto aut quinto sub terminali constiterit, quod inferioris est organi. Haec prorsus est lex organi naturalis, a qua ubi deviat, non regulare fit organum, sed
 100 abusivum. Auditū quoque, nisi usus perversior sensum hebetaverit, organum magis vel minus rectum discernitur, quia naturaliter magis delectat, quod magis naturali armonia coadunatum est. Et ut evidenti-
 us clareant, per tonos IIII^{or} annotentur terna organi loca IIII^{or} sonorum dispositiunculis.

in tono I & II		in tono III & IIII		in tono V & VI		in tono VII & VIII	
lescr. 2	sup.			sup.		sup.	
	med.			med.		med.	
	inf.			inf.		inf.	
		term.		term.		term.	

- 105 Media autem sonorum series per singulos IIII^{or} ordines medio praesidet organo, superior superiori, infima inferiori. Describantur ad modum supradictum singulorum, quae nunc dicta sunt, exempla et, ubi medium, ubi superius inferiusve organum, praefixis his litteris designatur: S. I. Similiter caeterorum exemplis suae, quae et superius, litterae praefigantur, ut exempli locum praenotati monstrent caracteres <et> exempli ratio canendo exploretur.
- 110

D Na Ov Pu (descr. vac., signa et litteras inter lineas om. Pu) — Edd.: Coussemaker, Waeltnr

98 $\forall$ om. Ov haec]hoc Pu 99 fit]sit codd. 100 habetaverit NaOv 101 magis] maius NaOv 102 armonico adunatum Ov loco descr. man. rec. add. Musicam docet amor Pu⁺ 105 media]medi NaOv 106 infimus codd. 107 et ubi]ut ub NaOv 110 litteris D praefigantur]praesignatur NaOv praenotati]-te sup. lin. add. codd. monstrent NaOv 111 exempli]expli NaOv

Al le lu ia

descr. 3

I

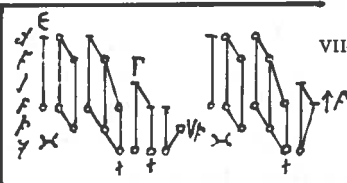
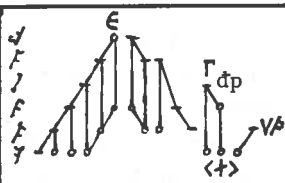
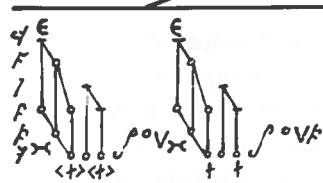
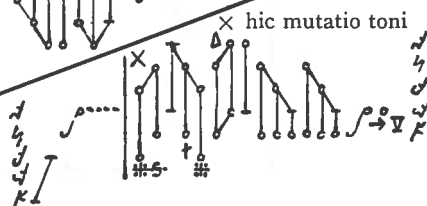
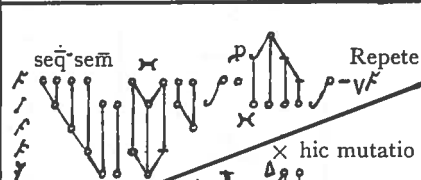
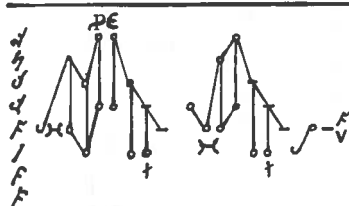
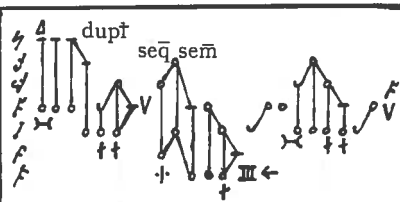
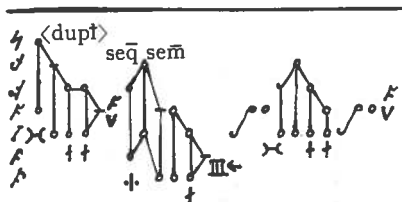
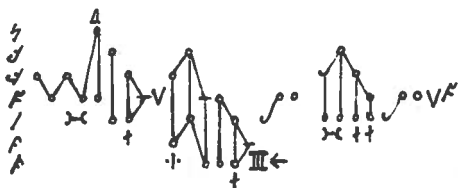
II/III

IV/V

VI

VII-IX

X

D Na Ov Pu (descr. vac. exc. verbo alleluia *Pu*) — Edd.: Cousse-maker, Waeltner

descr. 2: punctos et virgulas iacentes partim indiligenter pon. codd. 1: X, Δ et †
om. Ov 2^a et 3^a pars (sup. † et X ss.) 1 lin. super. NaOv 3^a pars 2 lin infer. D

Ergo in praesenti descriptione cernere est signo huius characteris medium organum designari, et aut terminalem ibi esse sonum et distinctionem commaticam, quod nota ista portendit , aut alterum ex
 115 terminali adiunctis, hacque figura colon, id est minus membrum, monstrari. Item uno spacio non amplius infra terminalem sonum organum descendere, et, ne inferius dimittatur, signum istud obstat. Ibi quoque idem soni, qui videlicet terminali subcoherent, qualiter terciis sonis supra terminalem primi organum respondeant, asterisco ostendi.
 120 Denique tibi nota terminales sonos, qui utrique in hoc exemplo, quod praemissum est, antequam toni mutatio fiat, soni tetrardi existunt, post mutationem vero, quae praesenti melo contingit, sonari archi. His inspectis videbis non plus uno sono medium organum subtus terminalem, superius et inferius subtus finales suos rite posse deponi, ibique
 125 rati organi initium constare et terminum. Rursus id organum, quod superius dicitur quodque hac figura monstratur, ut superiori incedat loco nec particulae eius deponantur aut in terminalem aut in alterum a latere sibi coherentibus, qui medii organi loca sunt, sed potius in tercio quarto quinto supra terminalem, his notis ostenditur III →, IIII →, V →. At inferius organum, quod dicitur quodque littera insinuat, ut inferiori loco incedat quam medium, nec ibi quoque membra vel particulae deponantur an in terminalem aut in alterum a latere sibi coherentibus, sed potius in tercio ← III aut quarto

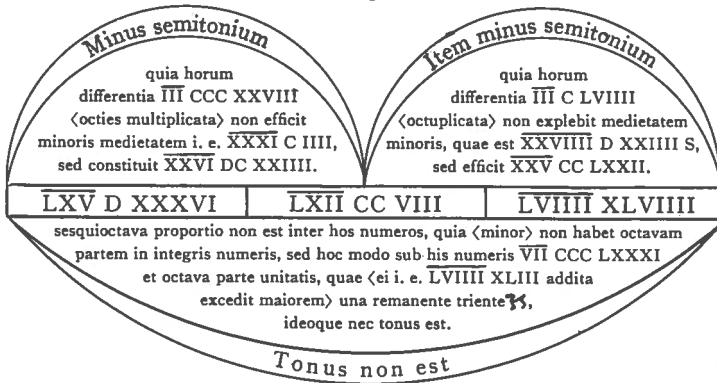
D Na Ov Pu (signa et litteras inter lineas om. Pu) — Edd.: Coussemaker, Waeltner

II: 1us et 2us ptongus voc. org. 1 lin. infer. Ov m om. NaOv vox org. 3^a part. et 3 ultim. ptongi 1 lin. infer. D III: et (2^a et 3^a part.) om. NaOv F (in fine) om. codd. IV: (1) et (2) codd.   codd. V: 5us et 6us ptong. voc. sup. in eadem linea ut praeced. D F (in fine) om. codd. VI: initio J om. codd. ...] codd.   (haec et ss. 1 lin. infer.) codd.   D, NaOv VII: X et alter. om. Ov. 3us ptong. voc. sup. 1 lin. super. Ov 3 ultim. ptongi voc. sup. 1 lin. super. codd. VIII: D, Na, Ov IX: E et alter. om. Ov I om. NaOv 3 ultim. ptongi 1 lin. super. D
 113 aut]autem Pu 117 dimittitur Pu 119 respoX ndeant DNaOv 121 existunt F codd. 124 rite]trite Pu ibique]ubique DPu, ubi NaOv 125 constare et] constaret NaOv, corr. ex constaret et D terminum Pu 126 demonstratur NaOv 127 eius]qui NaOv 128 latere]littere Pu 130 tercio III → quarto → quinto → codd. (III om. NaOv) 131 litteram sinuat Ov

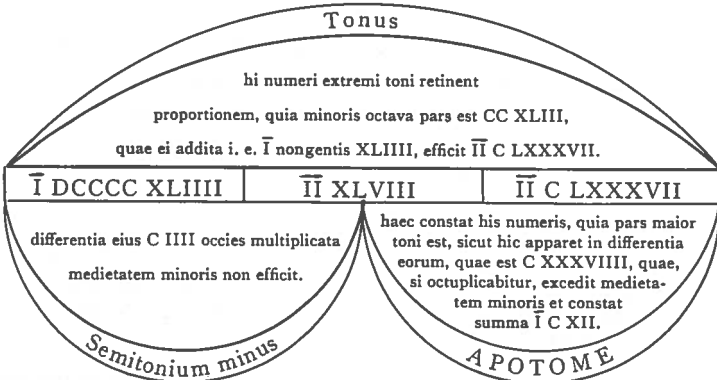
ad pag. praecedentem (descr. 3): cf. sequentias Benedicta semper, edd. A. Schubiger, *Die Sängerschule St. Gallens vom 8. bis zum 12. Jahrh.*, 1858, Exempl. 24, et N. de Goede, *The Utrecht Prosarium* (= *Monum. Music. Neerland. VI*), 1965, No. 28, et Benedicta sit, ed. A. Hughes, *Anglo-French Sequelae*, 1934, Nr. 8; vide etiam Waeltner (Ed.)

134 $\leftarrow$ IIII *et* $\leftarrow$ V *vac. Pu* 135 terminalis]f̄m *codd.* (cf. 77) 137 $\mathfrak{f}\mathfrak{f}\mathfrak{f}\mathfrak{f}$ (ne)]
 $\mathfrak{f}\mathfrak{f}\mathfrak{f}$ *NaOv* 139 $\mathfrak{f}\mathfrak{f}\mathfrak{f}$ (ne)] $\mathfrak{f}\mathfrak{f}\mathfrak{f}$ *codd.* 142 $\mathfrak{l}\mathfrak{y}\mathfrak{i}$ (No)] $\mathfrak{l}\mathfrak{l}\mathfrak{l}$ *codd.*
143 $\mathfrak{f}\mathfrak{r}\mathfrak{f}$ (o)] $\mathfrak{f}\mathfrak{r}\mathfrak{f}$ *codd.* 144 $\mathfrak{f}\mathfrak{y}\mathfrak{f}$ (No)] $\mathfrak{f}\mathfrak{y}$ *NaOv*

descr. 4

descr. 5

D Na Ov

descr. 4: *Minus semitonium*: quia horum om. NaOv III CCC]II CCC NaOv, II XX D XXXI]XXI D *Item minus semitonium*: Item semitonium minus D LVIII]LVIII Ov S om. codd. XXV CC]XXV codd. *Tonus non est*: ante proportio add. pars (del.) D habent codd. VII CCC LXXXI]VIII DCCC LXXXII codd. octavam partem codd. <ei ... maiorem>] est codd. una] unu a D 3 (= signum trientis; cf. metrologicorum scriptorum reliquiarum vol. II, ed. F. Hultsch, Lipsiae MDCCCLXVI, pag. XXVII, et Boethii de institutione musica libr. III, 3 et 4) om. D Tonus non est om. D descr. 5: *Tonus*: Tonus om. D extremi scilicet D CCXLIII]CCXLIII NaOv ei]eis codd. i. e.] id codd. I]M NaOv II XLVIII]II XLVIII NaOv *Semitonium minus*: ante differentia add. semitonium minus, quia D C IIII] i. e. XXV D, XXV NaOv *Semitonium minus* om. D *APOTOME*: haec constat his]apotome constat his primis D et constat summa]quae differentiae summa constat D I]M D APO-TOME om. D

descr. 4 et 5: cf. Boethii de institutione musica libr. II, 29 et 30. Numeri principales descriptionis 4 sunt 65536 (= 256 × 256), 62208 (= 256 × 243) et 59049 (= 243 × 243), descriptionis 5 sunt 1944 (= 8 × 243), 2048 (= 8 × 256) et 2187 (= 9 × 243); vide etiam scolica enchiriadis p. III, 496—500 et descr. 4.

⟨I⟩

ITEM DE DIATESSARON ET DIAPENTE AC DIAPASON ET
DE SYMPHONIIS

Δ: Quare non in diatessaron symphonia sicut in diapason et diapente diversae voces eodem tropi modo sibi assentiunt vel in unum canendo vel altera post alteram consequendo? ✕: Sicut dictum est, diapason symphonia vi virtutis suae eundem tropi modum non suo licet loco per eandem sibi tonorum positionem ponit, sive in unum canatur sive sin- 5 gillatim. Diapente quoque eundem tropi modum concinit non in alieno loco suam positionem ponendo, sed suam loco proprio naturali ordine sortiundo. Diatessaron vero cum sit proportionis minimae, id est sesquiterciae, nec ea, qua diapason, vigeat, idcirco id ei non accidit, quod vel diapente ex simili tonorum positione vel diapason evenit ex virtute. 10 Cum sint enim quartis locis diversae tonorum positiones, idcirco tonis contra semitonia dissentientibus voces diversae absolute simul ire nequeunt. Quapropter quoddam cantionis genus sui cuiusdam iuris et

Ed.: I et II (= dialogus Bambergensis): E. L. Waeltner, Das Organum bis zur Mitte des 11. Jahrh., Diss. masch. Heidelberg 1955, S. 150—154, überarbeitete Druckfassung (Die Lehre vom Organum ...) 1975 (= Münchner Veröffentlichungen zur Musikgeschichte, Bd. 13, I), S. 42—51

Text. I in cod. H cap. XVIII mus. ench. insertus est (post 48 extat inconsonus.). Immediate post inscr. haec interpolatio invenitur: Triplica. divide maiorem partem. si non est aequale. iterum triplica. iterum divide. et quot novem in maiori parte habueris. talis ille numerus erit. I P . P . P P . I . II . III . IIII . S . S . V . VI . VII . VIII . B . VIII . B B . VIII . X . XI . XII . T . XII . T . Post text. I sequ. ultima pars cap. XVIII mus. ench. (49 Superficies . . . — 61 . . . coierit; cap. XIX alio loco cod. invenitur), quaedam ex musica Isidori Hispalensis (Etymolog. lib. III, cap. XVIII, XIX et XX, hic sub titulo Item de musica et de ratione eius) et in fine text. II, III et IV huius appendicis B. — Textus Isidori nonnullis locis discrepat ab illo, quem W. M. Lindsay anno 1911 Oxoniis edidit. Variae lectiones cod. H sunt (numeri cap. et. vers. editionis laudatae indicant): cap. XVIII: inscr. om. 1 rythmica] arihtmetica (2 ×) harmonica] armonia (2 ×) in sonis] inter sonos utrum bene sonus] sonus om. 2 heroicon, iambicon] acromonobicon cap. XIX: inscr. om. 1 quae] in quo rythmica] arihtmetica quae in pulsu 2 editur] editus vel tibia] aut pulsu] aut tibia vel pulsu cap. XX: inscr. om. 2 proprie autem] autem om. proprie sonitum] proprium est sonitum litorei sonent] litore sonant At tuba . . . canoro om. 5—9 in fine cap. post 14 6 spatia quaedam] spatium quoddam vergentes] vergens altero sono] alterum sonum 7 in armoniae differentia in quindecim] in om. music] musicae hyperlidius]. I. per lydias 10 continuum locum 11 Qui enim subtilissime 12 tenuis om. Dura est vox sonos emittit sonos, quotiens] sonus quoties 13 mox ut emissa coticiscit vinnola] vinolata (2 ×) vinno] vino 14 sublime] sublimi perfecta non erit

decentissimae dulcedinis creatrix potentia et symphonia ista progenuit,
 15 in qua tamdiu vox cum voce suaviter assentit, quamdiu fit tonorum e
 regione concordia. Ubi vero contra semitonia tonus offenderit, ibi vox
 organalis certis quibusdam retenta terminis stat nec inferius in ea par-
 ticula procedit. Δ : Ubi aut quomodo tonus contra semitonium offen-
 dit? $\times$: Cum trito sono deuterus subiungatur per semitonii interval-
 20 lum, rursum tetrardus, qui trito est subquartus, et tritus, qui subquar-
 tus est deuterio, tono integro differunt. Et idcirco solus tritus inter sonos
 ceteros eo sono fit inconsonus, cui extat subquartus. Excedens enim
 diatessaron spacium tribus tonis integris a deuterio separatur ad hanc
 descriptionem. Δ : Quo termino prohibetur vox organalis, ne inferius
 25 possit descendere? $\times$: Utique veluti quodam predicti soni obice pro-
 hibetur vocis organalis positio ultra sonum tetrardum descendere,
 tetrardum scilicet, in quem aut particulae finalitas devenerit aut qui
 proximus ipsi finalitati subierit; infra hunc enim sonum non nisi raro
 levat arsin aut declinat thesin. Qui et interdum vocem organalem
 30 responderit, veluti si canatur:

descr. 1

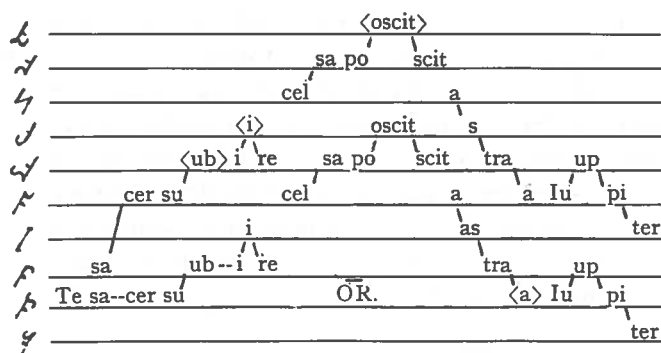
ce li tem pla vir digna a
 Scan-de ce--li tem--pla go a tanto
 vir digna a fo de
 go tanto re
 <o>foe-de

$\times$: Vides ergo, ut sub tetrardo, quem particulae finis attingit, vox
 organalis deponi non possit. Δ : Equidem video. $\times$: Quod, si sit alia par-
 ticula, quae inferiorem quandam positionem petat, profecto et illuc
 eadem lege vocem organalem videbis hoc modo „Scande celi templa“.
 35 Δ : Et hic video, quomodo similiter in subsequente particula, gravioris
 quae est positionis, etiam ultra hunc tetrardum sonum vocis organalis
 positio non descendat. $\times$: Dum vagantes particulae nunc in altiora

descr. 1: infimam lineam om. et ideo tanto foedere voc. infer. una et eadem linea
 (f) pon. cod.

descr. 1: Scande celi ... cf. Martiani Capellae de nuptiis Philologiae et Mercurii
 libr. II, § 123

cantilenam efferant nunc ab altioribus in inferiora deponant, ubicumque principalis vocis positio fuerit, semper hanc positionem vox organalis eo iure subsequitur, ut impredientibus prefatis <in> consonantibus sonis 40 nec levatione subtus tetrardum, quem diximus, inchoetur nec positione descendat, nisi forte in tritum sonum positio ipsa deveniat; aliter enim obstat limite inconsonantiae suae. Coeptum carmen exempli gratia prosequamur

descr. 2

✕: Sive ergo celsioris sive summissioris sint positionis quaelibet cola 45 vel commata, quas nos particulas dicimus et quae vix ultra quintum sonum ab arsi in thesin diastematis habent spacium, quamque semper positionem organalis vox ea comitatur lege, qua dictum est. ♠: Patet ita esse, ut dicis. ✕: Est tamen interdum, ubi quasi figurate sub prefato sono organum possumus ponere, veluti si canatur „Caput artibus“ 50 et reliqua. ✕: Cernis in duabus primis particulis, quod ad superiorem partem soni tetrardi, qui particulas fingit, spacium organali voci defuerit, ideo veluti figurate a parte inferiori ponatur, sed ob hoc particularum finalitates in unum non conveniant. Porro in reliquis particulis, ubi spacium voci organali occurrit, legitimum potius locum petit. ♠: 55 Cerno spaciorum angustias organali voci ad variationem fieri, variationem autem fieri ornamento et hoc genus cantionis merito divinis laudibus adplicandum.

descr. 2: syllabas -sa po--oscit-scit a-as-tra (ult. -a om.) voc. infer. 1 lineam inferius, Iu-up-pi-ter voc. super. 1 lin. superius pon. cod. 51 reliqua]ref cod.

descr. 2: Te sacer . . . cf. Martiani Capellae de nuptiis Philologiae et Mercurii libr. II, § 123 50 Caput artibus cf. Mart. Cap. op. cit. l. c.

⟨II⟩

Δ: Adhuc redde rationem, rogo, organalium causarum. Χ: Sufficien-
 ter omnia superius exposita putavi. Sed dubitata profer a me rationem
 accepturus. Δ: Posco, si Deus facultatem dederit, ut, quis sonus alio
 organizet, mihi edisseras. Χ: Recta queris; etenim hac prolata ratione
 5 decentius modulamur laudis Dei gloriam. Ponamus ergo sub aspectu
 exemplum, ut facilius eluceat, qualiter debeat intellegi, quis sonus
 debeat alteri organizare. Cantemus hoc modo:

descr. 1

PR. Gra-tu-le-tur om-ni-ca-ro to Chris-to mi-no OR.

Χ: Intellegisne, quis hic alteri organum prebeat? Δ: Plane; nam-
 que 7 (tetrardus) gravis organizat / trito finalis, f archoo finalis orga-
 10 nizat f tetrardo finalis, f deuteros finalis X archoo superiori. Χ: Si vero
 cantus inchoat a tetrardo f finalis ex eo statim progreditur organum
 in usque 7 tritum superiorem. Canamus itaque:

descr. 2

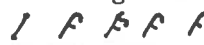
PR. Tu pa-tris sempiternus fi-li-us

Χ: Sentisne istud? Δ: Sentio hoc carmen tetrardi organo decoratum.
 Vellem autem scire, si tetrardus finalis absolutius ceteris organum pre-
 15 stet. Χ: Dico; si cantus eo potissimum constat, vagantibus aliis ipse
 semper organum tenet ex utroque latere, nisi raro finalem / tritum
 organum tangat; hoc habet nullus sonorum proprium. Si deutero f
 cantus consistit, non rite suscipit organale decus.

9/10 f archoo finalis organizat f terminalis, f deutero finalis X archoo superior
 cod. (videtur lectio falsa scriptiois abbreviatæ f arch. fin. organizat f tetr. fin.,
 f deut. fin. X arch. sup.)

descr. 1: Gratuletur omnis caro . . . cf. *Monum. Germ. Histor., Poetae aevi Carolini*
 II, 252 (hymn. incertae originis XIII) descr. 2: Tu patris . . . cf. *mus. enchir.*
 cap. XVIII, descr. 5

〈III〉

	Rex cae-li, Do-mi-ne, squa-li-di-que so--li,	1,1
	Ty---ta-nis ni---ti--di, ma--ris un---di---so-ni.	
	Te hu-mi-les fa-mu---li mo-du--lis ve-ne-ran-do pi--is	2
	Se iu-be--as fla-gi--tant va--ri---is li-be--ra-re ma-lis.	
	Cy-tha-ra sa-pi-en---tis me---lo-di-a est	3
	Ti-bi-met, ge-ni-tor, fo-re pla-ci-ta.	
	Cunc-ta cap--tus de-vo--to-rum lau-dum mu-ni--a	4
	Nos---tri quo-que su-me vo--tis ar-----mo-ni-am.	
	Pla---ca-re, Do-mi-ne, nos-tris ob-se-qui-is,	5
	Quae noc-te fe---ri-mus quo-que me-ri-di--e.	
	Cri-mi-num pur--ga ma-cu--las,	6
	Qui-bus cor--da nos-tra he--be-tant.	
	No--bis et, bo--ne se---ni-or,	
	Pro re-----a---tu do--na ve--ni--am.	
	Nul-lus di-gnus tu----is pot-----est op---tu-ti---bus	7
	Pre-sen---ta---ri si---ne la---be fla---gi-ci---i,	
	Ut lau-dem tu---o sanc-to ca-nant no-mi--ni	
	Et tu ges---ta non scru--ta-----ris, pi----is--si-me,	
	Sed cor ho-mi-num.	8

Edd.: J. Handschin, *Über Estampie und Sequenz* (Zeitschrift für Musikwissenschaft XII, 1929/30), S. 19; E. Jammers, *Rhythmische und tonale Studien zur älteren Sequenz* (Acta Musicologica XXIII, 1951), S. 19; B. Stäblein, Artikel „Sequenz“ (Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Bd. 12, 1965), Notentafel Beisp. III; P. Dronke, *The Beginnings of the Sequence* (Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur, 87. Band, 1965), S. 45.

Not. das. in cod. singulis vers. superscript. in hac ed. solummodo primo cuique versuum consentientium add. 3a est in cod. sine not. das. 3b fore cod. 4b armoniam cod. 5a domine cod. 5ab not. das. paenult. (♯) om. cod. (cf. vers. correspond. 1ab etc.) 7c syll. -to in cod. sine not. das. (cf. vers. 2,7c)

- 2,1 Mor-ta-lis o-cu-lus vi-det in fa-ci---e;
Tu au-tem la-te-bras a--ni-mi per-a-gras.
- 2 So-no-ris fi-di-bus fa-mu--li ti--bi-met de-vo--ti
Da-vi-dis se-qui-mur hu--mi-lem re-gis pre-cum hos-ti-am.
- 3 Hoc Sa--ul lu--di-cro mi--ti-ga-ve-rat
Spi---ri-tum cum si--bi for-te de-bi-lem,
- 4 Spi-ri-ta-lem ab-o-le---bat ius-ti-ti-am
Ip--so io--co tu-a can-tans pre-co-ni-a.
- 5 Haec si-bi cae-li-tus mu-ne--ra ve-ne-rant,
Ut i-ram dul-ci-bus pre-me-ret mo-du--lis.
- 6 Sic et haec / nos---tra pla--ci--ta
Ti---bi fi--ant, De---us, can--ti-ca,
Et, quod ma--la ve---tant me-ri--ta,
Hoc fi----de---lis mens op---ti-ne-at.
- 7 Il---lum di-gnum fa---ci---e-----bat re--li-gi---o
Ac man-da---ta le---gis et y ob-ser-va-ti---o;
Nos— di-gnos tu---us a-mor et de-vo-ti---o
Fa---ci---at fa--vor-que tu-----us nos pro-se-quens
- 8 Iu-vet dex-te-ra
- 3,1 Cae-lo--rum se-di-bus col-lo-cans a-ni-mas.
Qui-bus hic lu-te--as de-dit in--du-ci--as
- 8 Car-nis nos-trae.

2b syll. -cum in cod. sine not. das. 3b spiritu cod. 6a nostra placita cod. 6c merita
vetant cod.; consens. rhythmici inversionem postulat 7d faciat favorque tuus] fiat favorque tuus
cod.; omitta prima syll. eiusque not. das. (fac-) quidam reliquam partem vers.
additione litt. f complevit et not. das. versibus praecedent. accommodavit 3, 8 ultim.
not. das. f (arch.), non f (deut.) ut in edd.

〈IV〉

DE CANTU

Observandum est, ut aequaliter cantetur rata scilicet correptionis mensura et distinctiones membrorum vel cesorum in eo observentur.

Ut antiphona introitus et gradalis non multum tractim, sed moderate canantur, offertorius morose et modeste ad suae gravitatis proprietatem.

5

Ut dominicis diebus versus offertorii omnes canantur, similiter ubi speciale officium evenit. Porro II feria similiter offertorius, feria III prior versus, feria IIII secundus, item feria V offertorius, feria VI unus versus, feria VII secundus versus.

Si in feria qualibet propter sanctorum natalicia versus suus non canitur, non tamen feria sequente alius quam suus versus canatur. Alleluia: qui precinit, percurrat in primo. tunc chorus repetat. Ad postremum autem similiter perducatur, aut si congrua elevatione inposuerit, mox eum chorus adiuvet.

10

Epistulae et evangelia, quae in feria IIII aut VI eveniunt, non neglegantur. Si in eisdem feriis pro sanctorum nataliciis lecta non fuerint, aliis diebus legantur.

15

In aestate, id est a pentecoste et deinceps usque ad Kalendas novembres non nisi in sabbato ad vesperam de historia, quae noctu legitur, antiphona dicatur. Nocte vero dominica aut de evangelio, quod nocte legitur, seu de cantico evangelii dicatur. Ad vesperam in dominico die antiphona de evangelio, quod eo die lectum est, cantetur, reliquis diebus aut de eodem evangelio seu de cantico sanctae Mariae. Feria I, si sanctorum nataliciis evenerit, ad vesperam dominici non cantetur aliquid de eo natali propter honorem diei dominici, sed sequenti nocte incipiatur, excepto, si specialis honor sanctorum existit, quorum vel reliquiae habentur illic aut alia huiusmodi sit causa seu natalis apostolorum sit aut ubiubi plenum officium agi debeat.

25

Ut „Gloria in excelsis Deo“ non cantetur nisi dominico die et ubi plenum officium agitur.

30

Ut in ieiunio quatuor temporum „Flectamus genua“ dicatur ad missas.

Ut quinta dominica ante natalem Domini incipiatur „Dicit Dominus: ego cogito“ et ex eo „Gloria in excelsis“ non cantetur usque ad natalem Domini.

- 35 Ut ex eo, quo de adventu incipit, de oratione crucis antiphonae non dicantur nec ad vesperam nec ad matutinam usque ad octavam epiphaniae. Deinde dicantur usque in caput ieiunei. Rursus cessetur de his usque ad resurrectionem Domini.

- 40 Ut idem evangelium, cuius expositio ad tercias nocturnas in festivitatibus legitur, etiam ad missas legatur, non aliud.

- Ut evangelia, de quibus duo aut tres seu IIII^{or} evangelistae dixerint, postquam id, quod constitutum est, dominica lectum fuerit, alia legantur in feriis. Similiter, si in alio evangelista habetur, praeter id, cuius expositionem ad nocturnas legunt; id legi convenit a presbytero post
45 „Te Deum laudamus“.

Ut hoc evangelio finito non eadem oratio, quae dicenda est matutinis finitis, dicatur.

Ut cantores duo sint magistri in choro, unus in dextero et alter in sinistro.

- 50 In palmis ad missam rami, quamdiu passio legitur, habeantur in manibus.

* * *

- ¹ Diaphoniam seu organum constat ex diatessaron symphonia naturaliter derivari. Diatessaron autem est per quartanas regiones suavis vocum commixtio. Ergo ex hac collatione una quidem principali lege producitur, ut in quartanis locis vox voci resultet. Altera autem, ut in plerisque particulis ad finem sese voces diversae coniungant. Videlicet 5 ubi colon in finali rectore consistit, vel in lateralibus eius, id est in subsecundo ipsius aut in supersecundo. Verum ut in finalitatibus vox ad vocem apte convenire possit, tertia quoque lex accedit: quatinus ubi colon vel commatis positio ad finalem usque rectorem descendit seu in alium ex praedictis lateralibus suis, organum inferius descendere non 10 possit quam in illum usque sonum, qui a finali rectore fuerit subsecundus. Unde fit, ut plerumque haec lex tertia primae legi obviet et hoc obstante limite organum non semper quartanas regiones obtineat. Praeterea organum tres sibi sedes constituit, ut sit organum medium, organum superius, organum inferius. Medium vocatur organum, quod 15 moratur circa finalem rectorem, organum superius, quod circa socialem

¹ Id est: Corpora organa cum omnibus generibus carminum humanum corpus significant cum sensibus ac nervis. A

A K (inter mus. et scol. enchir.; cf. p. 59, app. crit.) + Köln, Dombibl. Hs. 52 (olim Darmstadt 2047), fol. 177^v (= Col; ab alia manu in fine cod.) + Séléstat, Bibl. de la ville, Cod. No. 17 (1153), fol. 38^v—39^r (= Sel; in fine divers. tractatum; cf. Waeltnr, l. infer. cit. S. 57—67) (12 ut plerumque . . . ss. om. AK) — Edd.: Ph. Jaffé et W. Wattenbach, Ecclesiae Metropolitanae Coloniensis Codices manuscripti, Berlin 1874, p. 109 s.; E. L. Waeltnr, Das Organum bis zur Mitte des 11. Jahrh., Diss. masch. Heidelberg 1955, S. 22/23, überarbeitete Druckfassung (Die Lehre vom Organum . . .) 1975 (= Münchner Veröffentlichungen zur Musikgeschichte, Bd. 13, I), S. 54.

1/2 Dyaphonia vel organo dupliciter uti possum(us), id est vel per dyapente vel per dyatessaron. Sed organum per dyatessaron ex eadem symphonia naturaliter derivari. Sel (possum(us)]possū cod.) 1 seu]vel AK 2 derivari AKCol est om. Sel per]p K suavis per quartanas regiones Sel 3 clatione Col 4 in s. l. add. Col, om. Sel 4/5 implerisque A 5 sese ad finem Sel 6 cola AKCol lateribus AK eius sonis Sel 7 ipsius om. Sel ut]aut K in his finalitatibus Sel 7/8 ad vocem]voci Sel 8 quoque]quippe Sel quatenus Sel 9 colon]membri Sel committis A, committis K ad]in Sel 10 inferius s. l. add. Col 12 obviet]adversetur Sel et ob hoc Sel 13 non semper organum Sel optineat Col 14 tres sedes sibi sortitur organum Sel 15 et organum inferius Sel vocatur et quod om. Sel 16 circa finalem rectorem moratur Sel quod s. l. add. Col, om. Sel

eius superiorem, organum inferius, quod circa socialem eius inferiorem.
 Cum fiant singula autem organa eodem legum iure, est interdum, ubi
 deficientibus naturalibus spaciis tertiana et secundana etiam collatione
 20 per quaedam membra abusivum organum ponimus. Poscit autem
 semper organum diligenti et modesta morositate fieri, et honestissime
 sacris canticis adhibetur.

17 quod *om. Sel* 18 cum fiant]s. l. add. *Col*, constant *Sel* autem singula *Sel*
 organa *om. Sel* est]Est quoque *Sel* 19 et]vel *Sel* collatione *Col* etiam *om.*
Sel 20 per quaedam membra *om. Sel* 20/21 poscit autem semper organum]At
 semper organum exigit *Sel* 21 fieri]agi *Sel* et sic honestissime *Sel* 22 canticis]
 officiis *Sel*

* * *

Quemadmodum vocis articulatae elementariae atque individuae partes sunt litterae, ex quibus sillabarum et dictionum fit compositio, et in quibus earundem rerum resolutio, ita ptingorum musicorum, quos Latine modos vel sonos possumus dicere, rata coaptio totius armonicae modulationis constat esse perfectio, quorum rursus per congrua intervallorum spatia connumerata resolvitur commensio. Et veluti orationis bene constructae effectivae fiunt litterae, ita ptingi non solum consonam, sed et aequisonam non modo in naturali, verum in artificiali musica possunt armonicam efficere. Et sicut oratio per cola decurrens et comma clauditur periodo, ita quodque melos per ptingorum varians euphoniam intendendo et remittendo per arsim elevando, per thessim deponendo terminari debet tono. Et tamquam illa partibus <textitur>, ita musica symphoniis. Simphonias autem VI esse constat, primas tres simplices, diatessaron, dyapente, diapason, alteras tres compositas, diapason simul et diatesseron, diapason simul et dyapente, <disdiapason>. Simphonia autem est modulationis temperamentum ex gravi et acuto concordantibus sonis, sive in voce, id est naturali musica, sive in artificiali, id est aut in pulsu cordarum aut in aeris tinnitu aut in flatu follium, sicut apparet in organo fistulari; quod ut vocaretur organum, vulgaris et non propria obtinuit consuetudo Grecorum. Quamquam etiam ibi non per diatesseron simphoniam succinat vel per dyapente concinat organum (quod supra consonantiam diximus), quod proprium vocis est organum in naturali musica, quod et ibi pro libitu posset fieri, tamen per diapason et <dis>diapason ibi artificialiter canitur (quod et supra aequisonantiam nominavimus). Et quia, quid sit simphonia, diximus, cui contraria est diaphonia, id est discrepans vox, simphoniarum quoque ipsarum, quarum praemisimus nomina, vim et interpretationem dicamus.

Praha, Státní knihovna ČSSR MS. XIX. C. 26, fol. 28^v—34^r — Ed. (v. 13—147): K.-J. Sachs, *Mensura fistularum* (= *Schriftenreihe der Walcker-Stiftung für orgelwissenschaftliche Forschung*) Teil I, Stuttgart 1970, p. 45—48.

4 coaptio cod. (fortasse recte? an coaptatio?) 7 effective cod. 18 pulsu]pusð cod.
21 succinnat cod. 22 concinnat cod. 24 tam cod. (cf. eandem abbreviaturam v. 286 et 289)

1 s. cf. Calcidii commentarium in Timaeum Platonis (pars I, cap. XLIV) 18—20 cf. S. Augustini enarrat. in Ps. CL, 7, et Isidori Hispalensis etymologiarum libr. III, 21.

At vero, quoniam invisibilis est earum sonus quamvis sensibilis auditu
 30 et praeterfluit, nisi memoria inprimatur, unde et a poetis fictum est
 Musas Iovis memoriaeque filias, spatia intervallorum earundem, quan-
 tum humana sollertia commensurari a perspicacioribus potuerunt, per
 artificalem musicam, id est per fistulas cum numeris eis cognatis arith-
 meticis, annotemus. Arithmetica namque, id est numeralis scientia
 35 secundum se, caeterarum trium matheseos disciplinarum principium
 matrisque quodammodo obtinet portionem. Quod ut de reliquis, id
 est geometrica, astronomia, modo sileamus, de musica hinc maxime
 probari potest, quod non modo illa priora sunt natura, quae per se con-
 stant, quam illa, quae ad aliquid referuntur, sed etiam ea ipsa modu-
 40 latio armonica numerorum arithmeticorum nominibus annotatur.

Diatesseron quippe ex IIII^{or} interpretatur. Ex IIII^{or} enim constat
 ptongis, veluti A B C D, et tribus intervallis, duobus scilicet tonis et
 semitonio, velut si fiat comparatio superparticularis cuiusdam numeri.
 Superparticularis namque numerus est, quotiens maior numerus con-
 45 tinet totum minorem et eius insuper aliquam partem, utpote XII ad
 VIIII, et VIII ad VI. Duodenarius quippe continet novenarium totum,
 et insuper eius tertiam partem, id est IIIes. Similiter VIII continet VI
 et eius tertium, id est II. Quae proportio sesquiertia dicitur in arith-
 metica vel epitrita. Quota namque portio est quaternarii ad ternarium,
 50 tota est duodenarii ad novenarium et octonarii ad senarium. In musica
 vero dicitur diatesseron. Fistula enim quaecumque distans quarto ab
 alia loco, si constare debet duobus tonis et semitonio, continebit
 maior minorem semel et eius tertium, vel tantundem continebitur mi-
 nor a maiore. Et ubicumque supradictorum trium intervallorum, id
 55 est duorum tonorum et semitonii, erit distensio, sive primo sive secundo
 sive tertio loco ponatur hemitonium, eadem sesquiertia erit portio et
 eadem fistularum per epitritam divisionem rata dimensio.

Diapente dicitur ex V^e. Quinque enim constat ptongis, veluti D E F
 G H, et IIII^{or} intervallis, tribus scilicet tonis et semitonio, tamquam
 60 si fiat comparatio alicuius superparticularis numeri, ut XII ad VIII,
 et VIIII ad VI. Continet enim octonarium quidem duodenarius et eius
 insuper medium, id est IIII^{or}, similiter novenarius senarium et eius me-
 dium, id est III. Quae proportio sesquialtera dicitur in arithmetica. Quota

30 preterfluit *cod.* 38 s^t *cod.* 40 annotantur *cod.* 61 quidem]quod *cod.*

35 ss. *cf. Boethii de institutione arithmetica libr. I, 1*

namque portio est ternarii ad binarium, tota est duodenarii ad octonarium, et novenarii ad senarium. In musica vero dicitur hemiola vel 65 diapente. Fistula enim quaecumque distans quinto ab alia loco, si constare <debebit> tribus tonis et semitonio, quocumque loco sive primo sive ultimo sive medio aliquo ponatur semitonium, continebit maior minorem, vel continebitur minor a maiore semel et eius medio.

Diapason dicitur ex omnibus. Distenditur VIII ptongis, VII inter- 70 vallis, veluti A B C D E F G H, continens duas superiores simphonias, diatesseron, id est duos tonos et semitonium, et diapente, id est IIIes tonos et semitonium, ac per hoc V^e tonos et II° semitonio, unum minus alterumque minus, quae, quamvis duo sint, integrum tamen non valent efficere tonum. Nam non ideo dicitur semitonium, quod dimidium ha- 75 beat tonum, sed aliquam partem toni, sicut et semi-vocalis et semi-dii et semi-viri. Antiqua cithara VIII^{io} erat chordarum, antequam a perspicacioribus scrutatoribus in tantum redigeretur ad purum, ut VII forent discrimina vocum. Unde, cum fidibus omnibus caneatur, diapason, id est ex omnibus, aequisonantia reddebatur. 80

Notandum sane symphoniarum alias consonas, alias esse aequisonas, et consonas quidem designari numeris superparticularibus, aequisonas vero multiplicibus. Quarum aequisonarum prima est diapason, constans superioribus duabus consonis, diatessaron et diapente, sicut et multiplex duplus in arithmetica duobus potest designari superparticularibus sesquiter- 85 tio et sesquialtero. Positis enim talibus numeris VI VIII VIII XII, videbis et directe et conversim sesquitercium et sesquialterum, vel sesquialterum et sesquitercium, in extremitatibus designare duplum. Sicut enim senarius sesquitercius est octonarii, sic novenarius duodenarii fit, sicut octonarius sesquialter est duodenarii, ita senarius novenarii. Designatae 90 vero ad invicem extremitates, id est senarius et duodenarius, duplam protendent portionem, sicut comparatae medietates, id est octonarius et novenarius, respondent epogdoun, qui in musica dicitur tonus, quae mensura communis est et inter diatessaron et diapente veluti D et E, sed et unicuique fistulae ad alteram exceptis semitoniis, velut A ad B, 95 B ad C et cetera. Maior enim continet minorem totam et eius insuper octavam partem, veluti novenarius octonarium et eius octavum <id> est unum. Omnium ergo musicorum sonorum communis est haec mensura. Fistula itaque quaecumque distet ab alia octavo loco, et duas

64 duadenarii cod. 73 minus]maius cod. 77/78 perspicacioribus cod. 84 duarum cod. 85 arithmetica corr. in arithmetica cod. 96 cetera cod.

100 superiores continebit simphonias, sesquiertiam et sesqualteram, et dupla alteri, id est diapason, respondebit proportione.

Reliquarum sane simphoniarum, quas compositas diximus, non nisi paucis opus est rationem reddere, cum per ipsa, ex quibus componuntur, nomina spatia et dimensiones, commensuralitates et proportionalitates sollers inquisitor ex supradictis facile possit colligere. Est autem
 105 una diapason simul et diatessaron, veluti si diapason, id est A et H, aequisonanti diatessaron, <id> est L et H, consonet epitrito, quae est XI^{ma} in musica artificiali. Et hoc modo H et A aequisonabit per diapason duplo, L vero ad H consonabit per diatesseron epitrito, succinetque ad P, quae est XV^{ma}, sesqualtero. Sed notandum, quod L, quae est XI^{ma}, et A, quae est prima, nullo multiplici vel superparticulari numero, quas duas solas species relatae ad aliquid quantitatis armonica admittit medietas, conferentur. Veluti si statuatur ordinatim numeri
 110 tales VI XII XVI, duodenarius quidem ad senarium diapason duplis obtinebit portionem, continet enim eum bis, XVI autem ad XII epitrita different ratione, continet enim maior minorem et insuper eius tertiam partem, <id> est IIII^{or}. XVI autem et VI nulla vel multiplici vel superparticulari convenient ratione; est enim multiplex superpartiens. Habet namque XVI^{cim} VI^{um} bis et insuper IIII^{or}, quae sunt IIe
 120 partes VI^{rii}, id est II° et II° sublata tertia. Unde et duplex superbi-partiens dicitur. Fistula quoque continebit maior minorem bis et II^{as} insuper minoris partes, si in tres aequas partes fiat ipsius minoris dimensio.

At vero altera compositarum simphoniarum dicitur diapason simul
 125 et diapente, veluti si H et A, quae est duplicis diapason aequisonantia, consonet sesqualtera diapente M, quae est XII^{ma}, ad XV^{mam} quidem, quae est P, succinens diatesseron, ad VIII^{vam} vero concinens diapente, quae est H, ad E quoque, quae est V^a, diapason duplicis, ad A vero, quae est prima, diapason simul et diapente triplicis modu-
 130 lam^{en}; tamquam si stabiliantur ordinatim numeri tales ^AVI ^EVIII ^HXII ^MXVIII ^PXXIII, decem et VIII^{to} quidem ad XXIII subsesquiertius, ad XII sesqualter, ad VIII duplus, ad sex triplus erit. Fistula quoque XII^{ma} triplo metitur primam, duplo V^{tam}, sesqualtero octavam; subepitrito vero metietur a XV^{ma}.

113/14 numeralitates cod. (cf. v. 86 et 130) 119 VI^{um}]V^{um} cod. IIII^{or}]III^{or} cod.

125/26 aequisonanti cod. 130 inter VI et VIII add. VIII (sine littera) cod.

131 xviij]xviii cod.

Iam vero quantum spatii <tertia> compositarum occupet simphoniarum, 135
 putamus esse perspicuum. Est autem disdiapason. Positis enim supra
 digestis numeris, qui omnibus musicis aptantur simphoniis, VI ad XII
 duplicis diapason, itemque VI ad XVIII triplicis diapason simul et
 diapente, rursus VI ad XXIII quadruplicis bisdiapason obtinebit rationem;
 sicuti idem senarius ad octonarium sesquiertius, ad novena- 140
 rium invenitur sesquialter. Octonarius vero et novenarius differunt
 epogdoo. Quadrupla autem non solum numerorum ratione, sed et fistu-
 larum comprobatur rata dimensione, quia XV^{ma} posita quadruplo met-
 titur primam, sicuti sesquiertio quarta, sesquialtero quinta, duplo
 octava, triplo duodecima. Et hic perpendendum inter sesquiertium 145
 et sesquialterum, id est inter quartam et quintam fistulam, rite dimen-
 sum epogdoun, id est tonum.

Hos autem XV^{cim}, quos supradictae VI efficiunt simphoniae, sonos
 armonicos liquet esse, quos excellentissimus auctor Boetius sagacissi- 150
 mos in hac arte magistros diverse diversis temporibus demonstrat
 augendo repertis addidisse, quosque ipse ad purum digestos describit,
 et ordinate nominans eos sive a gentium vocabulis, a quibus quisque
 modulatur maxime – suis enim quaeque gens delectatur modis –, vel a
 propriis interpretationum significationibus, quorum gravissimus ypo-
 dorius, acutissimus est yperlidius, vel medius mese, primus et ultimus 155
 proslambanomenos et nete yperbole.

Sane hic cum audis tonum, omnium musicorum sonorum exceptis se-
 mitoniis intellegas minimum, eum scilicet, quo quisque ab altero secus
 se posito differt ptongus vel acumine vel gravitate, non eum, de quo
 postea dicturi sumus, qui in vocis accentu vel tenore consistit et non 160
 solum ptongis, sed etiam una vel pluribus constat symphoniis. Potest
 vero nonnullos movere, cum XV^{cim} soni dicantur esse, cur VI tantum
 monstrentur simphoniae, et ipsae per loca aptatae et non ubique. Sed
 superiora bene perpendenti, facile erit haec omnia contemplari. Quic-
 quid enim consonum constat et aequisonum, id esse liquet et simpho- 165
 num. Aequisonum autem dicimus, cum voce virili aequisonat puerilis
 vel puerilis imitator vocis duplo graviorem vel quadruplo superat quasi
 aequisonando vocem, quod supra in diapason et bisdiapason ostendi-
 mus proportionem, consonum autem, cum principali rite canentis voci

138 XVIII cod. 143 quadrupla cod. 144 quartam cod. quintam cod. 145
 octavam cod. duodecimam cod. 154 proprii cod. 160 vocis accentu]locis ac-
 centum cod. 163 ipse . . . aptate cod. 167 quasi]quis cod.

170 vel consonat humiliter sesquitercio vel altius concinit sesquialtero organalis, vel sesquialtero gravius consonat et sesquitercio altius concinit organali principalis, vel conversim, quod superius in diapente et diatesseron et diapason simul et diatesseron et diapason simul et diapente et monstratum est et monstrabitur ratione. Ubi etiam notandum, quod
 175 non aequa principali cum organali voce in his duabus symphoniis diatesseron et diapente sit progrediendi potestas. Nam in diapente, quae constat tribus tonis et semitonio, facilius est organalis cum principali <progressus>, veluti si sumat initium principalis ab E, organalis quoque ab A, videbis concorditer organalem cum principali procedere
 180 habentem aequae tertio loco semitonium, primo, II°, IIII°, V^o tonum, veluti A¹ B¹ C² D¹ E¹ F¹ G² H¹ I¹ K, quod organum vulgare apud Italos et Suevos viget maxime. In diatesseron autem non ita: Voce enim principali per autenticos tonos usque ad decimum licenter progrediente ptingum vel per laterales usque ad quintum, organalis circa
 185 finalem tertium vix ascendendo vel descendendo attingit sonum. Sed sciendum rationem id efficere semitoniorum: quarto enim loco organali distante a principali, non ea potest esse concordia tonorum et semitoniorum, quae fuit per diapente V^o. Quapropter organum sesquialteriale, quod omnibus magis est rationale, semitonium nullum dignatur
 190 transcendere, sed circa finalem ad semitonia usque pervagare vel in maioribus tonis ad aliam superiorum ptingorum dispositionem transiliendo evadere. Nec superfluos iudicemus intercapedines semitoniorum symphonias supradictas efficientium: Nichil enim consonum vel aequisonum ac per hoc nec symphonum, <si> minus a iam dictis symphoniis in ptingis intercapax intervallorum, sed magis tristemoricum vel
 195 tetrastemoricum ac per hoc diaphonum. De quorum absoniis magis passivis quam imitandis magis arbitramur silendum, cum ea Boetius commemoret vitanda non sequenda. Ad proposita sane tendentibus sciendum bene moratam musicam variis semitoniorum effici succentibus.
 200 Si enim nullum esset semitonium, sola ubique inveniretur dimensio epogdoicorum limmatum, nulla umquam proportio redderetur superparticularium, proindeque nec concinens vel resonabile foret, etiam quod humanum perficitur ore vocale organum, solae essent proportionalitates multiplices, unde et solae symphoniae aequisonae. Sed et is,

171 gravis cod. 181 $\overset{t}{A} . \overset{t}{B} . \overset{t}{C} . \overset{t}{D} . \overset{t}{E} . \overset{t}{F} . \overset{t}{G} . \overset{t}{H} . \overset{t}{I} . \overset{t}{K}$ cod. 195 intercapax]
 inter fortasse delendum; an minor . . . intercapedo ? 199 variis]vatus cod.
 203/04 proportionalitates cod.

qui modo est sonus octavus in ratione dupla, fieret VII^{mus}, qui quintus 205
decimus in quadrupla, proveniret XIII^{mus}, sed nec ipsi integri quan-
tum ad imperfectionem semitoniorum, sicut ex parte supra monstra-
tum est. Nunc vero semitonio inter tonos correptos et productos ratio-
nabiliter alternando secundum supradictas symphonias et modo pri-
mum, modo secundum, aliquotiens vero tertium, nonnumquam etiam 210
locum optinente quartum rata ac delectabilis modulatio IIII^{or} auten-
ticorum et totidem plagis lateralium perficitur tonorum. De quorum
proprietae quia post latius habemus tractare, nunc interim signa vel
caracteres, quos supra ptongos vocavimus quosque ad demonstrandam
cuiusque melodiae vim vel, quantum in acumine intendatur, vel, quan- 215
tum in remissione gravetur, vel, quos morosis concentibus variata fina-
les habeat tropos, sicut praefixit antiquitas, ordinatim et figuraliter,
nominatim et numeraliter annotemus. Sunt autem IIII^{or} tetrachorda,
scilicet gravium, finalium, superiorum, excellentium, et unum dichor-
dum iacentium, qui insimul colliguntur XVIII. Vocantur autem sin- 220
guli characteres <suis nomi>nibus, ✓

ac primus archos vel protos, secun-	♭ _t deuterios	} iacentium	
dus deuterios, tertius tritos, quartus	♭ _s archos vel protos		
tetrardos, addito pro differentia co-	♭ _t tetrardos	} excellentium	
gnoscendi vel gravium, vel finali-	♭ _s tritos		
um, vel superiorum, vel excellen-	♭ _t deuterios		
tium, vel iacentium. Sunt autem	♭ _t protos vel archos		
huiusmodi: ✓	✓ _t tetrardos	} superiorum	descr.
Non ideo autem XVIII descripti	✓ _s tritos		
sunt ptongi, ut aliqua possit esse	✓ _t deuterios		
melodia, quae tot constet sonis,	✓ _t archos vel protos	} finalium	
sed quia maiori tono a finali suo	♭ _t tetrardos		
usque ad nonum vel decimum, pro	♭ _s tritos	} gravium	
libitu componentis liceat eum exten-	♭ _t deuterios		
dere sonum insuper et II ^{os} finales	♭ _t <protos vel archos>		
habitu usque ad undecimum, cum	♭ _t <tetrardos>	} <gravium>	
minori non sit fas progredi V ^{tum}	♭ _s <tritos>		
vel aliquotiens VI ^{tum} . Utrique	♭ _t <deuterios>		
vero descendendi ad solum copia	♭ _t <archos vel protos>		
concessa sit quintum.			240

Finales autem eos dicimus ptingos, ad quos quique toni, quantumlibet
 vel excelleant intendendo vel graventur deponendo, finalem remittunt
 stivam et in quibus ultimam terminant notam. Quos tetrachordorum
 secundos statuimus, habentes retro primos graves, ut autentus protus
 245 proto finalium finitur, usque ad eiusdem nominis gravem descendendi
 habeat copiam. Ante vero superiores excellentes, ut autentus tetrardus,
 tetrardo finalium finitur, liberum per superiores usque ad eiusdem
 nominis excellentem habeat ascendendi progressum. Quattuor autem
 tantum in naturali musica sunt toni, quanquam VIII° in carminibus
 250 dicantur modi. Et IIII^{or} quidem maiores, id est primum, III^{um}, V^{um},
 VII^{um} vocamus autenticos, id est auctoriales, IIII^{or} vero minores, id
 est II^{dum}, IIII^{tum}, VI^{tum}, VIII^{vum} laterales vel iuniores maiorum. Maio-
 res magistros, quia duplo in ascendendo metiantur minores, minores
 dicimus laterales, quasi a latere maiorum subiugales. Et notandum in
 255 hoc tantummodo differre minores a maioribus suis, quod non tanta sit
 eis in acumine intendendi potestas quanta maioribus, cum non plus
 uno a finali suo usque ad eiusdem nominis superiorem liceat ei ascen-
 dere ptingum, maiori vero usque ad eiusdem nominis excellentem, vel
 amplius uno. Caeterum descendendi usque ad eiusdem nominis gra-
 260 vem aequae laterali ut autentico suo licentia est attributa, sicut et eun-
 dem magister habiturus est quem et iunior tonus finalem, ac perinde
 IIII^{or} tantum musicam naturalem diximus consistere tonis veluti toti-
 dem finalibus ptingis.

Sane quia de finalibus cur diceretur diximus, reliquorum tetrachordo-
 265 rum rationem paucis dicamus. Gravium dicitur primum, quia cuique
 tono sive autentico sive laterali communis est a finali usque ad eiusdem
 nominis gravem descensionis depositio. Superiorum vero et excellen-
 tium dicuntur cetera, eo quod cuique melo ad superiora rationabiliter
 scandenti per eos moderata fiat progressio, et maioribus tonis quidem
 270 a finali usque ad eiusdem nominis excellentem, minoribus vero usque
 ad eiusdem nominis superiorem. Ac per hoc maioribus multiplices,
 minoribus autem superparticulares aptantur numeri et symphoniae.

241 quique]quinque cod. 243 singulare testimonium eiusdem significationis nominis
 stiva, -ae praebet Guido ord. Cist. in tractatu de cantu seu correctionis antiphonarii
 Cisterciensis (Migne PL 182, 1130 A: Neumata <scil. noeanoeane> inventa sunt
 singulis subjiendis antiphonis, quae apud quosdam stivae vocantur), qui hoc
 nomen „apud quosdam“ lectum vel auditum ipse ignorare videtur. An est stiva lectio
 falsa nominis abbreviati (syllaba?) et Guido citat tractatum nostrum? 267 supe-
 riorem cod.

Unde fit, ut maioribus usque ad nonum a finali suo progredientibus ptongum vel etiam licentiose X^{mum}, minores nusquam liceat V^{tum} vel etiam VI^{tum}.

275

Quicumque itaque tropus supradictos vel in ascendendo ratae dimensionis supergressus fuerit terminos, absonus non consonus, dissonus iudicabitur non aequisonus, et aures offendet etiam imperitorum artis huius ac per hoc non euphonus, sed dicetur diaphonus. Quantum quippe legitimum extensionis eum, qui digestus est, excedens occu- 280 paverit terminum, tanto a finali, quo ceperat, discrepans altius terminabitur altero. Indeque perveniet, ut, quotus finalis fuerit mutatus, totus mutetur et tonus. Sepe sane honeste a quibusdam huius artis perspicacioribus id provenire cautum est in quibusdam videlicet antiphonis et responsis nocturnalibus et maxime in modulis vulgate sequentiis 285 dictis sollempnibus, editis tamen solummodo tonis iunioribus, scilicet ut, quia laterali tono a finali suo V^{tum} vel VI^{tum} non licet excedere ptongum, progrediatur duplo licentiose id est ad X^{mum} usque vel XI^{mum} ita tamen, ut alterum superiorem eiusdem nominis ptongum capiat finalem a primo, quo ceperat, finali V^{to} loco distantem, varieturque 290 ordo tetrachordorum finales primos pro gravibus, superiores vero pro finalibus, excellentes quoque et iacentes pro superioribus iuxta mutantium. Iam vero putamus sollertioribus esse perspicuum, cur IIII^{or} supra digestis generibus tetrachordorum unum, id est iacentium, additum sit dicordum. Patet enim, ut exempli gratia quiddam demonstretur, 295 quod modula alleluistica, quae dicitur „Christi hodierna“, ex quarto troporum regitur laterali, id est plaga tetrardi, et duos habeat finales, unum tetrardum finalium, alterum quinto loco distantem tetrardum superiorum, et ab novissimo finali, id est tetrardo superiorum, ad quintum vel sextum vel etiam septimum, quae mensura extensionis con- 300 munis est omnium lateralium tonorum, dicordum habeat iacentium, id est archoum vel protum et deuterum. Ut tandem, quod dicimus, fiat planum, figuram subdidimus IIII^{or} lateralium, in qua et concordiam naturalis et artificialis monstremus armoniae per abcdarium et seriem ptongorum in ratione tonorum et semitoniorum dimensionem 305 quoque symphoniarum; sed ex quibus symphoniis quisque fiat tonorum . . .

277 terminus *cod.* 278 etiam]et tam *cod.* 285 vulgatae *cod.* 286 sollempnibus *cod.* 303 laterum *cod.* 303/04 concordia *cod.* 305 dimensio *cod.*

296 Christi hodierna . . . cf. *Analecta Hymnica LIII, Nr. 17*

COMPOSITIO MONOCORDI SECUNDUM ENCHIRIADEM

Prima corda notabitur per A. Di-
vide totum A per medium et ha-
bebis octavam cordam H. Divide
A usque ad H per medium et
5 habebis D. Divide totum A per
ter et habebis quintam cordam E.
Accipe IIII^{am} partem de toto D
et habebis G. Accipe III^{am} par-
tem de toto E et facies VIII cor-
10 dam, quam designabis per I. Ap-
pone retro ad I suam terciam
partem et facies VI cordam F. Ap-
pone retro ad G suam medietatem
et habebis C. Appone retro ad F
15 suam medietatem et facies secun-
dam cordam B. Ecce novem cor-
das. Accipe de toto F terciam par-
tem et habebis K. Divide totum
D per medium et facies XI^{am}
20 cordam, quae titulabitur per L.
Partire totum E per medium et
habebis XII cordam per M. Par-
tire F <per medium> et facies XIII

Partire totum A per medium et
habebis H. Partire per medium A
usque ad H et habebis D. Accipe
terciam partem de toto A et habe-
bis E. Accipe quartam partem de
toto D et habebis G. Accipe me-
dietatem de toto G et appone ei-
dem retro et habebis C. Accipe
terciam partem de toto E et ap-
pone eidem retro et habebis B.
Accipe terciam partem de toto B
et habebis F. Ecce habes VIII cor-
das. Partire per medium totum B
et habebis I. Accipe terciam par-
tem de toto F et habebis K. Par-
tire per medium totum D et habe-
bis L. Partire per medium totum
E et habebis M. Partire per me-
dium totum F et habebis N. Acci-

¹ Hic inest summus error. dic ergo ut infra: appone retro ad E suam terciam partem et facies secundam cordam B. Ecce etc. *Paris* 10509⁺

Ia: *Paris, Bibl. Nat. Ms. lat.* 10509, fol 64^{r+v}; *San Juan Capristano (Calif. USA), Bibl. Rob. B. Honeyman Jr., Ms. Phillips* 12145, fol. 41^r — Ib: *Cambridge, Trinity College MS.* 944, fol. 134^v — 135^r + 136^v — 137^r (= Cb); *Milano, Bibl. Ambrosiana, Cod. M.* 17 sup., fol. 38^v — 39^v (= Mi); *Paris, Bibl. Nat. Ms. lat.* 2627, fol. 84^r (= Pa); *Paris, Bibl. Nat. nouv. acq. lat.* 443, fol. 34^v (= Pn) — Ed. (Ia): A. de la Fage, *Essais de diphthérogaphie musicale*, Paris 1864, p. 74.

inscr. vac. CbMi compositio monocordi om. Ms. Phill. PaPn 8 C]E Cb accipe ... — 10 ... habebis B om. Pn 13 totum om. Pn 15 K]N Pn 17 partire ... — 18 ... habebis M om. Mi

cordam per N. Accipe de K terciam partem et facies XIII per O. Divide H per medium et facies XV per P. Divide I per medium et facies XVI per Q. Divide K per medium et facies XVII per R. Accipe de O terciam partem et facies XVIII per S. Ecce in Enchiriade XVIII cordae.

Primae IIII^{or} cordae dicuntur graves A B C D. Item IIII^{or} dicuntur finales E F G H. Aliae IIII^{or} dicuntur superiores I K L M, et IIII^{or} aliae excellentes N O P Q et <super> has sunt duae positae R S. Primae igitur IIII^{or} notantur per hos characteres 𐀀 𐀁 N 𐀂. Aliae IIII^{or} per hos notantur 𐀃 𐀄 𐀅 𐀆. Aliae IIII^{or} per hos 𐀇 𐀈 𐀉 𐀊. Aliae IIII^{or} per hos 𐀋 𐀌 𐀍 𐀎. Aliae II^{ae} hos habent characteres 𐀏 𐀐. Ex his omnibus quaternis cordis prima vocatur protus, II^a deuterus, tertia tritus, IIII^{ta} tetrardus.

pe terciam partem de toto K et habebis O. Divide per medium totum H et habebis P. Divide per medium totum I et habebis Q. Divide per medium totum K et habebis R. Accipe terciam partem de toto O et habebis S. Ecce habes XVIII cordas.

Primae IIII^{or} cordae dicuntur graves. Item aliae IIII^{or} dicuntur finales. Aliae IIII^{or} dicuntur superiores. Et aliae IIII^{or} nuncupantur excellentes. Et super has sunt duae positae, quae dicuntur iacentes. Primae¹ igitur IIII^{or} notantur per hos characteres 𐀀 𐀁 N 𐀂. Aliae² IIII^{or} per hos notantur 𐀃 𐀄 𐀅 𐀆. Aliae³ IIII^{or} per hos 𐀇 𐀈 𐀉 𐀊. Aliae⁴ IIII^{or} per hos 𐀋 𐀌 𐀍 𐀎. Aliae duae extremae⁵ hos habent characteres 𐀏 𐀐. In omnibus quaternis cordis prima vocatur prothus, secunda deuterus, tertia tritus, quarta tetrardus.

¹ i. e. graves Cb ² i. e. finales Cb ³ i. e. superiores Cb ⁴ i. e. excellentes Cb
⁵ i. e. iacentes Cb

I a: Paris 10509, Ms. Phill. — I b: Cb Mi Pa Pn (48/49 ... tetrardus. fin. Ms. Phill. Pa Pn); (sigla codd. vide in pag. praeced.)

25 O]C Pn divide]partire Mi 26 divide]partire Mi 33 cordae om. Mi cordae ... — 35 ... IIII om. Pn dicuntur om. Cb 35/36 superiores]excellentes Mi 36 IIII aliae Mi nuncupantur om. Cb 37 excellentes]superexcellentes Mi 38/39 quae dicuntur iacentes om. MiPaPn 39 igitur om. Mi 39/40 per hos notantur Mi 41 et aliae Mi 41/42 notantur om. CbMiPn 42 aliae vero Mi 42/43 per hos om. Pa 44 𐀋]𐀊 Pa aliae om. Mi 46 in]ex MiPn in ... — 48/49 ... tetrardus om. Cb

50 Cordae quaedam finales dicuntur,
quia in eis omnis regularis cantus
finitur. IIII^{ta} corda secundum
Boetium et quinta secundum En-
chiriadem sunt finales primi toni,
55 qui dicitur protus, et secundi, qui
dicitur plaga proti, qui est iunior
primi toni. Quando plus ascende-
rit cantus de primo tono, tangit
octavam cordam super finalem, et
60 secundum quosdam rarissime tan-
git nonam. Descendit subtus a
finali usque ad terciam et rarissi-
me usque ad quartam. Secundus
autem tonus, qui est iunior, ascen-
65 dit supra finalem cordam usque ad
quintam et raro tangit sextam et
preter has tangit secundum Boe-
tium paramese, quae non inveni-
tur in alio monocordo. Descendit
70 autem usque ad quartam et in En-
chiriadi usque ad quintam. Iunio-
res vero alii aliquando IIII^{or}, raro
quinque descendunt. Similiter fa-
cies de aliis tonis. Est autem fina-
75 lis corda in tercio et IIII^{to} tono
secundum Boetium quinta, se-
cundum Enchiriadem sexta. In
quinto et sexto secundum Boe-
tium sexta, secundum Enchiri-
80 adem septima. In septimo et oc-
tavo secundum Boetium septima,
secundum Enchiriadem octava.

Cantus, qui legitime est factus, has
debet tenere mensuras in ascen-
dendo et descendendo: Quartam
cordam secundum Boetium et
quintam secundum Enchiriadem.
Sunt finales primi toni, qui dici-
tur protus, et secundi, qui dicitur
plagis proti, id est iunior primi
toni. Quando plus ascendit cantus
de primo tono supra finalem cor-
dam, tangit octavam et secundum
quosdam nonam, sed hoc raris-
sime. Descendit autem subtus us-
que ad terciam et rarissime usque
ad quartam. Secundus autem to-
nus, qui est iunior primi, ascendit
supra finalem usque ad quintam
et rarissime tangit sextam. Et
praeter has tangit secundum Boe-
tium illam cordam, quae vocatur
paramese, quae non invenitur in
alio monocordo. Descendit autem
usque ad quartam et secundum
Enchiriadem usque ad quintam.
Similiter fit in aliis tonis. Est au-
tem finalis corda in tercio et quar-
to tono secundum Boetium quinta
et secundum Enchiriadem sexta,
in quinto et sexto secundum Boe-
tium sexta et secundum Enchiri-
adem septima, in septimo et octavo
secundum Boetium septima et se-
cundum Enchiriadem VIII^{va}.

Ia: Paris 10509 — Ib: Cb Mi (sigla codd. vide in pag. 233)

54 enchiriadon Mi 62 subtus autem Mi 63 usque² om. Mi 65 qui est iunior
primi om. Mi 67 rarissime tangit]licenter usque ad Mi 72 secundum om. Cb
77 et om. Mi henchiriadem Cb 82 henchiriadem Cb

MONOCORDUM DOMNI ENCHERIADIS

Monocordum Encheriadis constat ex X et VIII cordis, ex quattuor videlicet gravibus et quattuor finalibus, quattuorque mediis ac totidem excellentibus adiunctis duabus superexcellentibus. Componuntur ex tono et semitonio duobusque tonis. Huius autem monocordi particio sic disponitur: Primum totam tabulam per quattuor divide sec- 5
tiones, quarum prima in sinistra magoda primae gravis nomine titula-
tur, secunda quarta gravis nominatur, tertia autem quarta finalis dici-
tur et quarta tertiae excellentis vocabulo pollet. Iterum eandem tabu-
lam in novem divide, nonamque partem in sinistra pro tono constitue,
atque ipsa corda secunda gravis vocatur. Deinde a dextra magoda 10
usque quartam gravem in VIII divide, nonamque in ante porrectam
pro tertia gravi accipe. Item usque ad eandem quartam gravem per
VIII metieris, et nona pars erit prima corda finalis. Usque ipsam
primam finalem per VIII metiendo, faciendo faciet nona pars II fina-
lem in semitonio. Inde usque supradictam quartam finalem VIII par- 15
tes disponens, nona in ante protensa ostendit III finalem. Mox etiam
usque ad ipsam quartam finalem per VIII partiens, nonaque pars
primam mediam demonstrabit. Hinc usque primam mediam per VIII
divide, et nona pars pandet secundam mediam in semitonio. Retro a
quarta finali usque tertia iam dictam excellentem per medium divide, 20
in ipsoque meditullio tertia mediam constitue. Dehinc usque ad ip-
sam tertia mediam per novem metire, nonamque partem pro quarta
media pone, et usque quartam mediam per VIII dividendo in nona
parte primam excellentem constituito. Insuper ipsam primam excellen-
tem per VIII partieris, in parte nona fiet secunda excellens. Usque 25
terciam vero supradictam per VIII metiens, nona pars monstrabit
quartam excellentem. Per novem bis multiplica, et in fine ultimos ex-
cellentes multiplica. Prima gravis, secunda gravis, tertia gravis, quarta

*Alençon, Bibl. municipale, Ms. 2, fol. 118^{r+v} (= Al); Durham, Cathedral Library, Ms. B. II. 11, fol. 107^{r+v} (= Du); Madrid, Bibl. Nacional, Ms. 91, fol. 113^v — 114^r (= Ma); Ms. Phillips 12145 (cf. p. 233, Mens. I a), fol. 41^{r+v} — Edd.: F. Ravaisson, *Rapports . . . sur les bibliothèques de l'ouest*, Paris 1841, p. 370; J. P. Migne, *Patrologiae latinae cursus completus*, tom. CLI, Paris 1853, col. 693/94.*

loco inscr. Item alia divisio *Ms. Phill.* 2 Encheriadis *corr. ex encheridiadis* Al 6 magada Al 10 magada Al 11 usque ad Du 17 partieris Al Du nonamque Du 25 VIII]IX Al in prima nona parte Al

gravis. Prima finalis, secunda finalis, tertia finalis, quarta finalis. Prima
 30 media, secunda media, tertia media, quarta media. Prima excellens,
 secunda excellens, tertia excellens, quarta excellens. Superexcellentes
 duae. Prima finalis inclinum s ad caput ita A . Secunda finalis c ver-
 sum ad caput ita A . Tertia finalis i iota simplex et inclinum ita I .
 Quarta finalis c dimidium ad caput ita A . Graves retroversi finales
 35 ita $\text{Y}_t \text{N}_s \text{?}_t \text{Y}$. Superiores demissi capita finales ita $\text{Y}_t \text{J}_s \text{Y}_t \text{J}$. Excel-
 lentes demissi capita graves ita $\text{L}_t \text{L}_s \text{I}_t \text{L}$. Excepto trito, qui in gra-
 vibus notam habet N inclinum N in superioribus N versum et incli-
 num N . In excellentibus iota prefixum I . Duo residui signa habent
 40 N N iacentis proti et deuteri. Sunt omnes XVIII, quo videlicet sin-
 guli extremam suam symphoniam attingant, id est XV sonum.

Al Du Ma Ms. Phill. (sigla codd. vide in pag. praeced.)

39 XXVIII *DuMa*

32 ss. = *mus. ench. cap. II, 4—15*

MENSURA MON<OCORDI>

In monocordo, quod dicitur Fortunatiani, illa mensura tenenda est, ut in principio totius spatii ponatur protus gravis cum hac nota 7. Deinde tota regula in VIII dividatur, et illa parte nona detracta ibidem ponatur deuterus gravis cum hac nota 2. Ab eodem loco usque in finem sumatur III pars, in quo loco ponatur deuterus finalis ad hunc modum 6. Quo spatio in octo diviso et octava adiecta parte fit tonus ibique signatur protus finalis ita 6. Eodem iterum spatio in octo diviso erit alter tonus, qui dicitur tetrardus gravis ita 7. Nihilominus exinde octava parte sumpta priorique loco addita, cadit continuus tercius tonus, qui dicitur tritus gravis ita 4. Inter quem et illum deuterum, qui primus est factus, ultro se fert semitonium non propria qualibet regula factum, sed communi aliarum dimensionum ratione inventum. Incipiatur iterum a deuterio finali, et quod residuum est monocordi inmensurati dividatur in tria. Tertia parte reperta signetur deuterus superiorum cum tali figura 3 proportionem toni effectus. Hoc per VIII diviso et octava per epogdum adiuncta erit protus superiorum tali caractere formatus 3. Iterumque ab hoc VIII partibus sumptis et octava parte addita tetrardus finalis hic 6. Illi quoque octava sua parte superposita tritus erit finalis iste 4. Inter quem et deuterium finalium denuo se ingerit sua sponte semitonium. Expensis igitur duobus tetracordi(s) . . .

Karlsruhe, Badische Landesbibl., Cod. Durlacensis 36 t, fol. 43^v — Ed.: H. Müller, *Huchalds echte und unechte Schriften über Musik*, Leipzig 1884, p. 36/37.

13 residuum]reduum *cod.*

DE ENQUIRIADIS MONOCORDI DIVISIONE

Enquiriadis namque monocordi dimensionem si velis nosse, primum
 necesse est, dividas totum monocordum in IIII^{or} equas partes. Deinde
 quarta superiori parte in VIII^{em} divisa, designatur tonus in VIII^{va}.
 A quo quidem tono novem similiter emensis spaciis, denotatur alter in
 5 octava tonus. Item ab isto loco VIII^{em} superius similiter collectis, inven-
 nitur tercius in VIII^{va} tonus. Tribus namque compertis tonis ad semi-
 tonium constituendum a secundo tono sive a secunda post primam
 corda versum superius spacium tripartiatur, tertiaque pars superad-
 datur, et ita facillime semitonium pernotatur. A quo quidem semi-
 10 tonio usque ad terminum superius ultimum in octo partes fiat divisio,
 (h)arumque octava huic semitonio superponatur, signeturque tonus
 de secundo tetracordo. Simili quoque modo cum sesquioctava, ut in
 Boetio proporcione, duos, qui restant, designabis de secundo tetra-
 cordo tonos, et cum sesquitercia proporcione semitonium, quod qui-
 15 dem semitonium in hoc monocordi genere a secundo semper, ut dixi-
 mus, superius constituitur tono. Similis omnino est ratio et regula de
 ceteris duobus tetracordis; hoc vero necesse est retineas, quod in uno-
 quoque tetracordo IIIes tonos et semitonium constituas remanente in
 ultimo tono.

Barcelona, Archivo de la Corona de Aragon, Cod. Ripoll 42 (= R, cf. sigla codd. p. XII), fol. 69^v – Ed.: K.-W. Gumpel, Spicilegium Riviþullense (Archiv für Musikwissenschaft 35, 1978), p. 61.

1 enquiriadis *cod.* 10 partis *cod.*

* * *

Si vis mensurare monocordum, quod dicitur Enchiriadis, tunc debes illud partiri in primis per VIII et in initio pone protum gravem et in secundo loco deuterum gravem. Item ab ipso deuterio divide illud per IIII usque ad summitatem et habebis finalem protum et superiorem
5 protum et excellentem tetrardum. Deinde quartam partem a summitate partire per V et supra habebis in quinta parte iacentem deuterum ac gyrato circino habebis subtus excellentem deuterum. Iterum IIII^{tam} partem partire per VIII et habebis superius iacentem protum. Ab excellenti deuterio usque ad summum divide per medium et gyrato circino habebis superiorem deuterum. Post haec ab ipso supero deuterio
10 usque ad summum divide per medium et gyrato circino habebis finalem deuterum. Tunc demum incipe IIII^{tam} partem mensurare per VIII usque ad tetrardum excellentem et gyrato circino habebis tritum excellentem. Similiter residuos omnes quere per VIII, id est semper tres
15 tonos et quartum semitonium.

Bruxelles, Bibl. Royale, Inv.-No. 10078 (= B, cf. sigla codd. p. XII), fol. 38^r — Ed.: H. Müller, *Bruchstücke aus der mittelalterlichen Musiktheorie* (*Vierteljahrsschrift für Musikwissenschaft*, 1. Jahrg. 1885, p. 170 ss.)

13 habebis *rep. cod.* 13/14 excellentem *ab alia manu super rasuram*

GLOSSAE INTERLINEARES CODICIS CASINENSIS 318 Q (= Mc)
AD MUSICAM ENCHIRIADEM

cap. I: 1 articulatae i. e. modulatae elementariae i. e. naturariae 2 rursus i. e. iterum 3 textum i. e. ordo compositum canorae i. e. suavis ptongi i. e. bini voci 4 origines i. e. nascentes continentia i. e. coniungentia 4/5 ultimam i. e. novissimam 5 desinit i. e. finit copulatione i. e. coniunctione distemate i. e. ex posteriore parte ipsius capitis 6 porro i. e. certe diastematibus i. e. partes ipsius capitibus sistemata i. e. post duos pedes superest sillaba 7 ptongi i. e. bini voci 8 melos i. e. dulces aptati i. e. adiuncti 9 remittendo i. e. resistendo continuatur i. e. coniugatur 12 differant i. e. dividant 14 raturum i. e. firmum format i. e. figurat 17 archos i. e. primos 18 tono i. e. sono distans i. e. separans proto i. e. primo 19 semitonio i. e. medio sono distans i. e. interesse deptero i. e. secundo 20 tono i. e. sono distans i. e. dividens trito i. e. tertio 21 continua i. e. assidua textitur i. e. componitur 22 donec i. e. quousque 29 defectum i. e. desinentia 30/31 tetra- i. e. quarta- 34 sonorum i. e. tonorum 35/36 modorum i. e. ordorum 41 armonia i. e. modulatio vocis 44 procedit i. e. incedit 45 immensitati i. e. sine mensura 49/50 speculationem i. e. conspicionem videre 52 tetra- i. e. quarta- 54 tetra- i. e. quarta- 55 tetra- i. e. quarta- 56 deinde i. e. postea 57 excellentium i. e. super omnes sonant ultimi i. e. novissimi 59 en i. e. ecce

cap. II: 1 igitur i. e. certe 2 statuit i. e. censuit penes i. e. prope tetra- i. e. quarta- 3 differentia i. e. qualitate utrius i. e. ambobus caracteribus i. e. iuncturibus 6 iota i. e. una littera 10 excellentes i. e. eminentes 11 trito i. e. tertio 12 excellentibus i. e. altioribus 13 residui i. e. superflui protii i. e. primi depteri i. e. secundi 14 videlicet i. e. sine dubio simphoniam i. e. consonam 15 unde i. e. a quo 16 facilioribus i. e. possibilioribus 17 oriendum i. e. nasendum

cap. III: 2 melos i. e. dulcisonus toni i. e. soni melus i. e. dulcis 3 sono i. e. tono arco i. e. primo tonus i. e. sonus 4 sono i. e. tono deptero i. e. secundo 5 sono i. e. tono trito i. e. tertio sono i. e. tono 6 tetrardo i. e. quarto autentus i. e. tonus quilibet i. e. qualicumque 6/7 tonum i. e. sonum

cap. IV: 1 soni i. e. toni tetra- i. e. quarta- 2 excellentium i. e. eminentium 3 residuis i. e. superfluis sonis i. e. tonis videlicet i. e. sine dubio 4 sonum i. e. tonum 5 dumtaxat i. e. tantummodo tono i. e. sono arco i. e. primo proto i. e. primo 6 deptero i. e. secundo 7 trito i. e. tertio 8 tetrado i. e. quarto 10 sonum i. e. tonum efferri i. e. portari valet i. e. potest excellentes i. e. eminentes

cap. V: 1 praeterea i. e. extra haec autentus i. e. tonus tonus i. e. sonus 2 tono i. e. sono 2/3 differunt i. e. dividunt 3 tonis i. e. sonis 4 tonus i. e. sonus sonum i. e. tonum

cap. VI: 1 quatinus i. e. qualiter 2 vim i. e. potestatem calleat i. e. intellegat dinoscere i. e. cognoscere dehinc i. e. postea sonis i. e. tonis 3 ptongon i. e. binas voces capere i. e. dinoscere 4 caractere i. e. iuncture digitorum sonus i. e. tonus liquido i. e. lucido 4/5 contempletur i. e. videtur, cognoscetur 5 sonus i. e. tonus utramque i. e. ambabus 6 suimet i. e. se ipsum sonum i. e. tonum 8/9 exercitati sunt i. e. laborati sunt 9 melos i. e. dulces 10 melum i. e. dulcem 11 investigare i. e. inquirere investigandum i. e. inquirendum 12 sonos i. e. tonos 13 modulantur i. e. dulcantur modo i. e. tenor

cap. VII: 1 itaque i. e. ideo sonus i. e. tonus dum i. e. quando semet i. e. a se ipso *non necavit i. e. non cadit facile i. e. citius 2 inferim i. e. medii infra 3 carmen i. e. cantus modulatur i. e. dulcantur 4 modum i. e. figuram *descr.:* squalidi i. e. inquinati soli i. e. firmi modulis i. e. dulcisonis flagitant i. e. postulant 5 forte i. e. casu sono i. e. tono tum i. e. tunc semitonis i. e. mediis sonis 6 deperum i. e. secundum tritum i. e. tertium disiungi i. e. dividi toni i. e. soni 6/7 rimentur i. e. scrutentur 7 mox i. e. statim donec i. e. quando soni i. e. toni 8 canere i. e. cantare 8/9 efficiat i. e. fiat

cap. VIII: 1 nunc i. e. modo ptingorum i. e. binorum vis i. e. virtus modos i. e. tenor 2 abusive i. e. abusu traçtu tonos i. e. sonos 2/3 sternatur i. e. interrumpatur 3 veluti i. e. quasi 5 exprimatur i. e. prolongatur, ducatur neuma i. e. nota quaelibet i. e. qualicumque 5/6 utputa i. e. re vera 8 neuma i. e. nota 9 series i. e. tenor continuatim i. e. coniunctim 10 series i. e. ordo 10/11 quidem i. e. certe 11 neumes i. e. note oriens i. e. nascens sono i. e. tono sonum i. e. tonum 12 sono i. e. tono inchoetur i. e. incipietur soni i. e. toni 13 desinat i. e. finiat 15 semitonio i. e. medio sono 16 tono i. e. sono armonico i. e. angelicos cantus distant i. e. separant ingens i. e. magnus 17 cecineris i. e. cantaveris 18 toni i. e. soni creet i. e. generet protus i. e. primus 18/19 autentus i. e. tonus 19 cecineris i. e. cantaveris deperum i. e. secundum 20 deperito i. e. secundo assumens i. e. praesumens 21 trito i. e. tertio modulatus i. e. dulcatus 22 toni i. e. soni tetrardi i. e. quarti sono i. e. tono tetrardo i. e. quarto procedere i. e. egredere 23 igitur i. e. certe modulationi i. e. dulcationi toni i. e. soni mela i. e. dulcia aptari i. e. adiungi 26 conatus i. e. desideratus 46 modum i. e. tenor utuntur i. e. fruuntur modulis i. e. tenoris investigandum i. e. comprehendendam toni i. e. soni 47 vim i. e. potestatem 48 toni i. e. soni desinunt i. e. finiunt 49 inchoant i. e. incipiant 50 utpotes i. e. re vera 51 modulationis i. e. concinationis adtributas i. e. administratas

cap. IX: 1 veluti i. e. quasi praexercitaminibus i. e. operationibus, negotiaminibus licet i. e. placet 2 dehinc i. e. iterum facilioribus i. e. possibilioribus armonicas i. e. angelicus cantus 3 armonia i. e. modulatio vocis apta i. e. congrua 4 sonos i. e. tonos ptingos i. e. binas voces -differenter i. e. -dividenter 5 epogdoos i. e. reliquos 5/6 intimandum i. e. insinuandum 6 ptingos i. e. binas voces 7 canorae i. e. suavis 9 epogdous i. e. sexquioctavus 11/12 precellit i. e. antecurrit 16 semitonium i. e. medium sonum 17 toni i. e. soni diesis i. e. tres distantiae 18 modi i. e. ordini tropi i. e. soni species i. e. figurae modulationum i. e. dulcationum 19 protos i. e. primos autentos i. e. tonos deperum i. e. secundus autentus i. e. tonus 19/20 modus i. e. tenor 20 dorius i. e. primus phrigis i. e. tertius liddis i. e. quintus 21 cola i. e. membra comata i. e. capilli 22 distinguunt i. e. dividunt colas i. e. praecisus sensus apte i. e. congrue 24 colon i. e. ubi minus sit 25 alias i. e. aliter 26 erigitur i. e. elevatur sepius i. e. frequentius descri- i. e. divide 27 summa i. e. maxima infimam i. e. humillimam 28/29 tonum i. e. sonum 29 nunc i. e. modo deinceps i. e. iterum, igitur tonorum i. e. sonorum 30 porro i. e. certe 31 incolis i. e. peregrinis 32 quolibet i. e. qualicumque melo i. e. dulce

cap. X: 3 passim i. e. sine ordinem sepe i. e. frequenter 4 copulandis i. e. coniungendis 4/5 simphonias i. e. consonantias 5 efficere i. e. fieri simphonia i. e. consona 6 concentum i. e. multorum canentium simphoniae i. e. concinentiae 7/8 diatessaron i. e. IIII^{or} 8 diapente i. e. V diapason i. e. VIII° 10 utputa i. e. quasi re vera 11 remittas i. e. resistat quemlibet i. e. qualicumque 12 recensas i. e. recitans 13 tamen i. e. nunquid utramvis i. e. ubicumque procedunt

i. e. exeunt ac i. e. atque rursus i. e. iterum 15/16 conexione i. e. coniunctione
 19 arsis i. e. elevatio thesis i. e. depositio 20 utralibet i. e. utrarumque dia-
 pente i. e. V simphonia i. e. concinentia 21 porro i. e. certe 22 cecineris i. e.
 cantaveris magis i. e. multum 23 diapente i. e. V 24 diapason i. e. VIII° 25
 consonantia i. e. concinentia sistemate i. e. post duos pedes superest sillaba con-
 tinens i. e. coniungens 26 simphonia i. e. consona ideo i. e. idcirco 27 utebantur
 i. e. fruebantur 28 denuo i. e. iterum 28/29 promptius i. e. devotius 29 instru-
 mentis i. e. componementis 30 quolibet i. e. qualicumque 31 novissimus i. e.
 ultimus 33 modulata i. e. dulcata 34 collatione i. e. adunatione

cap. XI: 1 simphoniae i. e. concinentiae diapason i. e. VIII° 2 diatessaron
 i. e. IIII^{or} diapason i. e. VIII° diapente i. e. V bisdiapason i. e. duobus iunc-
 tis VIII° 3 utputa i. e. forsitan diapason i. e. VIII° consonantibus i. e. conci-
 nentibus 4 sic i. e. ita denique i. e. postea 5 bisdiapason i. e. duobus iunctis
 VIII° simphonia i. e. consona 6 collata i. e. adunata diapason i. e. VIII°
 7 designat i. e. demonstrat 8 sane i. e. certe quolibet i. e. qualicumque 9 con-
 sonantia i. e. concinentia pene i. e. iuxta 10 asesionis i. e. affirmationis dia-
 tessaron i. e. IIII^{or} 11 diapente i. e. V 12 diapason i. e. VIII° rursus i. e. ite-
 rum 14 disdiapason i. e. duobus iunctis VIII° diapason i. e. VIII° 15 diates-
 saron i. e. IIII^{or} diapente i. e. V 16 diatessaron i. e. IIII^{or} diapente i. e. V
 17 uter i. e. unus diapente i. e. V 17/18 diatessaron i. e. IIII^{or} 18 diatessaron
 i. e. IIII^{or} diapente i. e. V sic i. e. ita 18/19 namque i. e. certe 19 maxima
 i. e. multa simphonia i. e. concinentia porro i. e. certe maxima i. e. multa
 20 simphonia i. e. concinentia diapason i. e. VIII° consonantia i. e. insimul concin-
 entia 22 celsiorem i. e. altiore 23 canendo i. e. cantando 24 sic i. e. ita
 25 ita i. e. sic 26 more i. e. assertionem unde i. e. a quo 28/29 continuetur i. e.
 ***** 29 etenim i. e. quia 30 additus i. e. adiunctus intra i. e. infra
 31/32 continetia i. e. coniungentia 32 nam i. e. quia adicias i. e. adiungas
 continuo i. e. assiduo, sedulo 33 species i. e. figuras adicias i. e. adiungas 34
 item i. e. iterum 35 modo i. e. tenor simphonia i. e. consona diapason i. e.
 VIII° 36 consonantiam i. e. concinentiam 37 bis i. e. duobus 38 ita i. e. ideo
 ptingon i. e. binas voces diapason i. e. VIII° 39 diapente i. e. V 40 dia-
 tessaron i. e. IIII^{or} adtendendum i. e. considerandum 41 ratio i. e. recta locutio
 42 rimando i. e. inquirendo 43 simphonia i. e. concinentia diapason i. e. VIII°
 cedit i. e. concedit 44 diapason i. e. VIII°

cap. XII: 1 moduli i. e. tenor simphonia i. e. concors 1/2 diatessaron i. e.
 IIII^{or} 3 differant i. e. dividant tetra- i. e. quarto- veluti i. e. quasi elemento
 i. e. creatura armonia i. e. modulatio vocis 4 contexatur i. e. coniugatur con-
 tinuatim i. e. assiduatum 6 collationem i. e. adunationem uti i. e. frui 7 sim-
 phoniam i. e. consonam diapente i. e. V 8 prolatum i. e. propositum 9 dein-
 ceptus i. e. iterum lucidius i. e. apertius 12 diapente simphonia i. e. quinta consona
 ita i. e. sic 13 igitur i. e. certe 14 diapente simphoniam i. e. quinta concinen-
 tia 16 -fariam i. e. -loquiam 17 semitoniorum i. e. mediorum sonorum discrevit
 i. e. divisit 18 nequeat i. e. noleat melos i. e. dulces modi i. e. tenori 21 ster-
 natur i. e. interrumpatur series i. e. ordinis melos i. e. dulces 22 diapente sim-
 phonia i. e. quinta consona 22/23 colarum i. e. distinctiarum 23 exprimatur i. e.
 prolongatur, dicatur melodiae i. e. dulcedine 24 epogdos i. e. superfluos semi-
 tonii i. e. medii soni 25 distantiam i. e. dividetia modum i. e. ordo 26 inchoat
 i. e. incipiat 28 modum i. e. tenor 29 deperum i. e. secundum ac desinit i. e.
 atque finit 30 tritus i. e. tertius modus i. e. mensura 31 modis i. e. causis
 efferatur i. e. portatur 32 ordo i. e. tenor

cap. XIII: *inscr. (app. crit.)* tono i. e. sono semitonio i. e. medio sono 1 tetra- i. e. quarto- 2 dispar i. e. dissimulat 3 prodeant i. e. decipiant modorum i. e. tenorum troporum i. e. sonorum species i. e. figurae 4 distantes i. e. separantes consequenter i. e. convenienter simphonias i. e. concinentias 5 simphoniae i. e. concinentiae 7 diaphoniam i. e. organum vocam as- i. e. con- 7/8 nuncupamus i. e. modo vocamus 8 diaphonia i. e. organum non uniformi i. e. non unicanente 9 concentum i. e. duobus vel tribus licet i. e. placet simphoniorum i. e. concinentiorum 10 diatessaron i. e. IIII^{or} diapente i. e. V 11 per diatessaron i. e. ex quattuor meli i. e. dulcisoni utpote i. e. forsitan 12 inter- i. e. infra- 13 ita i. e. sic 14 dumtaxat i. e. tantummodo 15 morositate i. e. fastidiositate, tarditate, ***** te meli i. e. dulcisoni depterum i. e. secundum

cap. XIV: 1 collatione i. e. adunatione conferatur i. e. comportatur 3 diapason i. e. VIII° 11 instrumentis i. e. ornamentis 11/12 binae in binae: ut in diapason 12 ternae et ternae: ut in bisdiapason collatione i. e. adunatione dum i. e. quando 12/13 utique i. e. certe 13 impulsu i. e. impetu accitatis i. e. accessitatis 16 utrasque i. e. ambabus quippe i. e. certe 17 diatessaron i. e. IIII^{or} 18 diapente i. e. V 19 virili i. e. forti 20 diapason i. e. VIII° 21 continent i. e. coniungent 21/22 scilicet i. e. utique 22 uterque i. e. ambabus 23 virilis i. e. fortis 24 nexu i. e. coniunctu simphoniae i. e. consonae 25 collatione i. e. adunatione diapason i. e. VIII°

cap. XV: 1 rursus i. e. iterum diapente i. e. V diaphoniam i. e. organum 1/2 modulatur i. e. dulcatur 3 diapason i. e. VIII° 4 modo i. e. tenor 5 -perita i. e. -partita series i. e. tenor digesta i. e. disposita 8 diapason i. e. VIII° consonantiae i. e. concinentiae geminum i. e. sursum et deorsum 10 conferri i. e. interponi 11 distantia i. e. separantia 12 simphoniae i. e. consonantiae

cap. XVI: 1 assertionem i. e. expositionem 2/3 diapason i. e. VIII° 3 diatessaron i. e. IIII^{or} consonantiam i. e. concinentiam utraque i. e. ambabus 4 cecineris i. e. cantaveris 5 addatur i. e. adiungatur 7 -taxat i. e. designat rite i. e. consuete 8 diapason i. e. VIII° consonat i. e. exprimat 10 diapason i. e. VIII° diatessaron i. e. IIII^{or} 11 praefatus i. e. praedictus 12 ulteriori i. e. posteriori 13 citeriore i. e. exteriore 14 diapason i. e. VIII° consonantia i. e. concinentia efficit i. e. facit 15 nervum i. e. vinculum pithagorici i. e. divinatorici 16 cirsii i. e. veiculi genus consonantia i. e. concinentia addita i. e. adiuncta 17 inviola i. e. intacta diapason i. e. VIII° consonantiae i. e. concinentiae additur i. e. adiungitur 17/18 diatessaron i. e. IIII^{or} 18 nervo i. e. vinculo diapason i. e. VIII° consonantia i. e. concinentia 19 continuatur i. e. coniungatur ypate meson i. e. quinta corda nete diezeugmenon i. e. duodecima corda utraque i. e. ambabus 20 nervi i. e. vinculi 21 pellat i. e. tollat 21/22 diapason i. e. VIII° 22 consonantiae i. e. canentiae consonantiam i. e. concinentiam 25 quidem i. e. certem nete diezeugmenon i. e. duodecima corda nete yperboleon i. e. quinta X^a corda 26 ypate meson i. e. quinta corda mese i. e. VIII^a corda 27 mese i. e. VIII^a ad i. e. per diatessaron nete diezeugmenon i. e. XII^a corda mese i. e. VIII^a ad i. e. per diatessaron 27/28 ypate meson i. e. V^a corda 28 item i. e. iterum nete yperboleon i. e. XV^a corda nete diezeugmenon i. e. XII^a corda 28/29 ypate meson i. e. V^a corda 29 item i. e. iterum diatessaron consonantiae i. e. nete diezeugmenon et ypate meson 30 ad mesen i. e. in ypate meson diatessaron i. e. IIII^{or} 31 ypate ypaton i. e. secunda corda nete diezeugmenon i. e. duodecima corda paramese i. e. VIII^a corda 32 ypate ypaton i. e. secunda corda ypate meson i. e. quinta corda 32/33 nete diezeugmenon i. e. duodecima

corda 33 paramese i. e. VIII^a corda nete diezeugmenon i. e. XII^a corda y pate meson i. e. quinta corda 34 diatessaron i. e. III^{or} 35 consonantiam i. e. concinentiam ulteriorem i. e. posteriorem diatessaron i. e. III^{or} diapason i. e. VIII° 36 y pate ypaton i. e. secunda corda y pate meson i. e. quinta corda nete diezeugmenon i. e. duodecima corda 37 diapason i. e. VIII° diatessaron i. e. III^{or} item i. e. iterum nete yperboleon i. e. XV^a corda 38 nete diezeugmenon i. e. duodecima corda diatessaron i. e. III^{or} consonantiam i. e. concinentia 38/39 y pate meson i. e. V^a corda 39 diatessaron i. e. III^{or} diapason i. e. VIII° *app. crit.*: diapente i. e. V diatessaron i. e. III^{or} simphonie i. e. consonantie remisse i. e. resiste, dimisse intente i. e. attonite pariter consonantia i. e. insimul concinentia diapason i. e. VIII° modulatione i. e. dulcatione

cap. XVII.: 1 praeterea i. e. praeter ista diapason i. e. VIII° disdiapason i. e. duobus VIII° iunctis du. i. e. multu 2 apte i. e. congrue 3 satis i. e. multum simphonia i. e. concinentia disdiapason i. e. duobus iunctis VIII° 4 conferri i. e. interponi 6 simphoniis i. e. concinentiis namque i. e. certe diatessaron simphonia i. e. quarta concinentia 7 tonis i. e. sonis semitonio i. e. medio sono 8 simphonia diapason i. e. consona octaba absolutissime i. e. absque impedimento 8/9 diapason i. e. VIII° 10 simphonia diapente i. e. concinentia quinta 10/11 diatessaron i. e. III^{or} 11 seriem i. e. tenor 12 ptongi i. e. bini voci ideo i. e. idcirco 12/13 simphoniis i. e. concinentiis 13 ceditur i. e. conceditur cantionis i. e. cantationis 14 accommodantur i. e. adiungantur 14/15 series i. e. tenor 15 tritus i. e. tertius *app. crit.*: tritus i. e. tertius deptero i. e. secundo 15 deptero i. e. secundo simphonia i. e. consona deficit i. e. finit 16 ef- i. e. per- diatessaron simphoniae i. e. III^a concors excedens i. e. succedens 17 tonis i. e. sonis a praefato i. e. a praedicto ex- i. e. con- 19 comitari i. e. sociari, iungi quolibet i. e. qualicumque tetra- i. e. quarta- 20 tetrardum i. e. quartum 21 obstante trinsom i. e. contradicente igitur trisonora inconsonantia i. e. voces graviter sonantes tetrardo i. e. quarto 22 lucidiora i. e. apertiora 24 canendo i. e. cantando facile i. e. possibile 25 tetrardum i. e. quartum 26 valet i. e. vigeat

cap. XVIII.: 1/2 diastemate coartatur i. e. partes ipsius capitis constringatur 3 idcirco i. e. ideo 4 prodeat i. e. manifestat 4/5 in ima i. e. in profunda 5 quaelibet i. e. quaecumque circa i. e. prope 6 nunc i. e. modo circa i. e. prope circa i. e. prope 7 iure i. e. ordine 8 tetrardum i. e. quartum 9 valeat i. e. vigeat rite i. e. consuete 11 ceptum i. e. inchoatum carmen i. e. cantum 12 quemammodum i. e. quomodo 13 titanis i. e. solis squalidi i. e. inquinati 14 tetrardum i. e. quartum archon i. e. primum depterus i. e. secundus 15 tetrardo i. e. quarto videlicet i. e. sine duobio depteri i. e. secundi -consonantia i. e. concinentia 16 tritum i. e. tertium tetrardo i. e. quarto sic i. e. ita 17 comatibus i. e. incisionibus flagitant i. e. postulant 17/18 celsiori i. e. sublimiori 18 celsioribus i. e. sublimioribus 19 coartatur i. e. constringatur 19/20 tetrardo i. e. quarto 20 archon i. e. primo deptero i. e. secundo rite i. e. consuete tetrardo i. e. quarto 21 nequit i. e. non possit ratum i. e. firmum 23 dinosci i. e. cognosci valeat i. e. vigeat diatessaron simphonia i. e. octavum concinentia 24 praefatorum i. e. praedictorum 25 -faria i. e. -loquia tonorum i. e. sonorum 26 modo i. e. tenor 27 comitetur i. e. societur, iungetur 28 digesta i. e. disposita 31 obstante i. e. contradicente depteri i. e. secundi triti i. e. tertii 32 absonia i. e. non similia consonantur i. e. concinantur 33 absonia i. e. non silia tetrardum i. e. quartum 33/34 non transit positio i. e. non finit cantio 35 sumamus i. e. tollamus 36 desinit i. e. finit 37 sic canendo i. e. ita cantando 37/38 deptero i. e. secundo 38 tetrardum i. e. quartum 40 sumamus i. e. tollamus 42

potissimum i. e. meliorem deptero i. e. secundo 44 sumamus i. e. tollamus 46
tetrardo i. e. quarto 47 trito i. e. tertio videlicet i. e. sine dubio 47/48 obstante
i. e. contradicente 48 depterum i. e. secundum extat i. e. constat 49 superficies
i. e. crescit 49/50 carminum i. e. canticum 50 utcumque i. e. quando designata
i. e. firmam facta *app. crit.*: tractatu i. e. expositu a-(misit) i. e. di-

INDICES

Index initiorum continet initia omnium tractatum atque omnium canticorum, poematum etc. laudatorum. Versus psalmorum numerantur secundum usum librorum liturgicorum et quare cum numeris versuum vulgatae editionis interdum non consentiunt.

Index nominum continet nomina personarum; adiectiva a nominibus derivata require in indice verborum.

Indices verborum et numerorum continent omnia verba textuum exceptis eis, quorum citationes in indice canticorum laudantur; verba glossarum et apparatus critici non citantur, si ex textu ipso requiri possunt. Verborum notissimorum numerus tantum indicatur uncinis inclusus, si plus quam decies inveniuntur. Glossarum codicis Casinensis (= appendix F, pag. 242-247), glossarum nihil aliud quam verbum vel signum „nota“ praebentium et verborum „scilicet“ atque „id est“, quorum abbreviatoris glossae saepius incipiunt, mentio non fit.

Numeri elevati spectant ad glossas.

Characteres obliqui spectant ad apparatus criticum.

c. = apparatus codicum et editionum.

l. = apparatus locorum auctorum laudatorum.

i. = inscriptio.

d. = descriptio.

INDEX INITIORUM

- A bimatu et infra *Ant.* 175, 276
 Adhuc redde rationem 217,1
 Adorabo ad templum *Ps.* 137,2 172, 238
 Adorate eum omnes *Ps.* 96,8 173, 252
 Aeterna Christi munera *Hymn.*
 193, 164ss.
 Afferte Domino *Ps.* 28,1 165, 110
 Alleluia 14,d.1; 15,d.2; 16,30; 17,34;
 18,38; 19,43; 24,d.1; 26,d.3; 27,d.4;
 156, 655; 195,d.4; 196 passim; 210,d.3
 Ambulabunt mecum in albis *Ant.*
 175, 276
 Angelus Domini descendit *Off.* 78¹²³
 Anima mea exsultabit *Ant.* 164, 103
 Annuntiaverunt celi *Ps.* 96,6 173, 250
 Apertis thesauris *Ant.* 165, 121
 Apprehende arma et scutum *Ps.* 34,2
 164, 105
 Arcum suum tetendit *Ps.* 7,13/14
 169, 186
 Atsi mensionum quoque probationem
 desideras 145, 325

 Beati immaculati *Ps.* 118 163,78ss.;
 166,140
 Beati, qui scrutantur *Ps.* 118,2 163,79
 Beati pauperes spiritu *Matth.* 5,3 248
 Benedic anima mea Domino *Ps.* 103
cf. Sit gloria Domini
 Benedicamus Domino 199,d.10
 Benedicta semper *Sequ.* 211,d.3
 Benedicta sit *Sequ.* 211,d.3
 Benedicta tu in mulieribus *Ant.* 163,87;
 164,92
 Benedictus Dominus Deus Israel *Cant.*
Zach. 164,93s; 174,261ss.
 Benedictus Dominus . . . qui facit
Ps. 71,19 170,202

 Caeli caelorum laudate Deum *Ant.*
 16,d.3.31; 196,235
 Caeli enarrant gloriam Dei *Ps.* 18
 167,146ss.151s.158; 168,161s.;
 171,216ss.220s.; 172,226.230
 Cantate Domino . . . quia mirabilia
Ps. 97 164,97ss.
 Caput artibus *Martianus Capella* 216,50
 Carmina clarisonae *Huchald* 84^{138a}

 Christi hodierna *modulatio all.* 232,296
 Confitebor Domino nimis *Ant.* 17,35,d.4;
 196,238
 Confitebor tibi Domine in directione
Ps. 118,7 163,84
 Confitebor tibi Domine in toto corde
Ps. 137 172/73,237ss.
 Confitebor tibi Domine omnes reges
Ps. 137,5 173,241
 Confitemini Domino secundum iustitiam
Ps. 7,18 169,188
 Confundantur omnes *Ps.* 96,7 173,251
 Consurge *Ant.* 159,d.2
 Coram illo procident *Ps.* 71,9 170,206
 Corripuit me iustus *Ps.* 140,6 169,183

 Debitum servitutis nostrae 157,1
 Desiderabilia super aurum *Ps.* 18,11
 167,147; 171,217
 Deo nostro iucunda sit *Ant.* 19,45
 Deus, Deus meus, respice *Ps.* 21
 168,165; 169,180; 172,232
 Deus in nomine tuo *Ps.* 53 *cf.* Quoniam
 alieni
 Deus iudicium tuum *Ps.* 71
 170,195ss.206ss.
 Deus laudem meam *Ps.* 108 *cf.* Fiant
 dies eius
 Diapente et diatessaron symphoniae
 47,39
 Diaphonia seu organum constat 222,1
 Diaphonia seu organo dupliciter uti pos-
 sumus 222,1
 Dicit Dominus: ego cogito *Intr.*
 221,32s.
 Dicit Dominus: penitentiam agite *Ant.*
 248
 Dictis autem prout potuimus 204,1
 Dies diei eructuat verbum *Ps.* 18,2
 167,146; 171,216
 Dilexisti iustitiam *Ps.* 44,9 166,133
 Diligam te Domine *Ps.* 17,1 168,174
 Dimidium proslambanomenos et mese
 59,41
 Domine, clamavi ad te *Ps.* 140 *cf.* Cor-
 rripuit me
 Domine in virtute tua *Ps.* 20 167,155s.;
 168,164; 171,223s.

- Domine retribue pro me *Ps.* 137,9
173,244
- Domini est terra *Ps.* 23 *cf.* Hic accipiet
Dominus, Deus meus, in te speravi *Ps.* 7
168,170,172; 169,181s.185ss.
- Dominus regnavit, exsultet *Ps.* 96
173,245ss.
- Ecce Dominus *Ant.* 248
- Ecce nomen Domini *Ant.* 24⁸
- Ecce vere Israelita *Ant.* 248
- Effunde frameam et conclude *Ps.* 34,3
164,106
- Ego autem sum vermis *Ps.* 21,6 169,180
- Ego sum via, veritas et vita *Ant.*
87,d.25; 88,d.26
- Enchiriadis namque monocordi dimen-
sionem 239,1
- Enchirias normam statuit 2,1
- Eructavit cor meum *Ps.* 44 166,126ss.
- Erunt primi novissimi *Ant.* 248
- Et benedictum nomen maiestatis
Ps. 71,20 170,203
- Et descendit sicut pluvia *Ps.* 71,6
170,200
- Et erexit cornu salutis *Cant.Zach.* 2
164,94; 174,262
- Et erunt, ut complacent *Ps.* 18,15
167,149
- Et florebit in aeternum *All.* 184,46s.
- Et humiliabit calumniatorem *Ps.* 71,4/5
170,199
- Et propter hanc in altum *Ps.* 7,8
168,172; 169,185
- Et vivet et dabitur ei *Ps.* 71,15 170,201
- Euge serve bone *Ant.* 159,d.1; 165,120
- Ex Egypto vocavi filium meum *Ant.*
163,88
- Exsurge Domine Deus meus *Ps.* 7,7
169,182
- Exsurge Domine in ira tua *Ps.* 7,6
169,181
- Fiant dies eius pauci *Ps.* 108,7 167,153
- Fidiculae sive fistulae, si aequalis grossi-
tudinis 133,314
- Fistulam quam longam latamque 59,42
- Flectamus genua 220,31
- Gloria 156, 655
- Gloria in excelsis 220,29; 221,33
- Gloria seculorum amen 159-162,d.1-8;
165,119ss.; 167,144; 169,192s.;
171,210ss.; 172,234s.; 174,257ss.265ss.
- Gratuletur omnis caro *Hymn.* 217,d.1
- Harmonia est diversarum vocum apta
coadunatio 187,1
- Hic accipiet benedictionem *Ps.* 23,5
170, 204; 172, 227
- Hoc discant omnes *Juvenal* 179¹
- Hoc vero ammonendum 175,272
- Hodie scietis *Ant.* 174,267
- Hymnum dicite *Ant.* 171,212
- Ignis ante ipsum *Ps.* 91,3 173,247
- Illuxerunt fulgura *Ps.* 96,4 173,248
- In aeternum et in saeculum *Ant.*
19,d.6.45; 196,243s.
- In conspectu angelorum *Ant.* 18,39s.
- In monochordo, quod dicitur Fortuna-
tiani 238,1
- In primo diapason E habet totum F
156,655
- In quacumque die *Ps.* 137,4 173,240
- In quattuor partes longitudinem mono-
chordi 240,1
- In sua iustitia iudicabit *Ps.* 71,4 170,197
- In templo Domini *Ant.* 165,109
- Innuebant patri eius *Ant.* 171,210
- Intellege clamorem meum *Ant.*
18,39.d.5; 196,240s.
- Inveniatur manus tua omnibus *Ps.* 20,8
167,156; 171,224
- Ioseph fili David noli timere *Ant.*
162,d.7
- Iudica Domine nocentes me *Ps.* 34
164,104ss.
- Iuste et pie vivamus *Ant.* 10⁸
- Iustificationes tuas custodiam *Ps.* 118,8
163,85
- Iustitiae Domini rectae *Ps.* 18,9
168,162; 172,230
- Iustus germinabit sicut lilium *All.*
184,45s.
- Lacum aperuit et effodit *Ps.* 7,16
169,187
- Laetare Ierusalem *Intr.* 248
- Laudabilis populus *Resp.* 65²⁴
- Laudabo Deum meum *Ant.* 17,d.4.36;
171, 214; 196,238s.
- Laudate Dominum de caelis *Ant.*
16,30.d.4; 196,235

- Laudate Dominum omnes gentes *Ant.* 17,35.d.4
 Lex Domini inreprehensibilis *Ps.* 18,8 168,161
 Lingua mea calamus scribae *Ps.* 44,2 166,130
 Lux orta est iusto *Ps.* 96,12 173,255
 Magna est gloria eius *Ps.* 20,5 167,155; 171,223
 Magnum haereditatis *Ant.* 159,d.2; 167,144
 Martyres Domini *Ant.* 165,114
 Miserere mei Deus *Ant.* 18,d.5.40; 196,241
 Misit Dominus angelum *Ant.* 174,259
 Monochordum divisurus tres primum magadas 183,43
 Monochordum Enchiriadis constat 236,1
 Montes sicut cera *Ps.* 96,5 173,249
 Musica quid est? Bene modulandi scientia 60,1
 Myrra et gutta et casia *Ps.* 44,10 166,128
 Nam et servus tuus custodiet *Ps.* 18,12 167,152; 171,221
 Nam et testimonia tua *Ps.* 118,24 166,140
 Noannoeane *etc.* 20,50; 77,d.16; 78,d.17; 82,d.23; 158,43; 159,47.51; 160,55; 161,58.62; 162,65.68; 178; 197,249ss.; 212,137ss.
 Non enim qui operantur *Ps.* 118,3 163,80
 Non sunt loquelae *Ps.* 18,3 167,158; 172,226
 Nos qui vivimus *Ps.* 113,18 91-101,d.1-11; *Ant.* 165,112
 Nota, quod authenticus protus 152,d.
 Nota, quod claves et voces Gamaut 152,d.
 Notum fecit Dominus *Ant.* 164,96; *Ps.* 97,3 164,99
 Nubes et caligo *Ps.* 96,2 173,246
 Obloquitur numeris *Vergilius* 33,27s.; 200,348s.
 O quam gloriosum *Ant.* 161,d.6
 Observandum est, ut aequaliter cantetur 220,1
 Octo sunt beatitudines *Ant.* 19,45
 Octo sunt tropi: 4 authentici 154¹⁸⁸
 Omnes autem vos *Ant.* 160,d.4; 171,213
 Omnes gentes per girum *Ant.* 174,266
 Omnes sitiennes *Ant.* 174,258
 Omnis igitur regularis monochordi 156,655
 Omnis plantatio, quam non plantavit *Matth.* 93⁸
 Orabat Iudas *Ant.* 174,257
 Orante sancta Lucia *Ant.* 174,260
 Paganorum multitudo *Ant.* 161,d.5
 Parcet pauperi et inopi *Ps.* 71,13 170,208
 Partire totum A per medium 233,1
 Pater in filio 156,655
 Per viscera misericordiae *Ant.* 162,d.8
 Postquam surrexit Dominus *Ant.* 77¹²⁰
 Prima chorda notabitur per A 233,1
 Prima species diatessaron 181,63
 Primum quaerite regnum Dei *Ant.* 16,31
 Primus tropus habet tetrachorda III 182,1
 Propitius esto peccatis nostris *Ant.* 174,268
 Propter veritatem et mansuetudinem *Ps.* 44,6 166,137
 Propterea benedixit te Deus *Ps.* 44,4 166,127
 Protege pastor bonus *All.* 156,655
 Quando natus es *Ant.* 169,193
 Quare non in diatessaron symphonia 214,1
 Quarta vigilia *Ant.* 17,36
 Quemadmodum vocis articulatae 224,1
 Qui de terra est *Ant.* 160,d.3
 Qui diligitis Dominum *Ps.* 96,11 173,254
 Quinque prudentes *Ant.* 18,40
 Quinque sunt consonantiae 156,655
 Quoniam alieni *Ps.* 53,3 167,159; 172,228
 Quoniam magna est gloria *Ps.* 137,6 173,242
 Quoniam tu es Deus *Ps.* 96,10 173,253
 Rex caeli Domine *Sequ.* 12,d.; 49,d.; 51,d.1.12s.; 52,17; 188,33ss.; 218/19
 Reges Tharsis et insulae *Ps.* 71,10 170,207

- Sagittae tuae acutae *Ps.* 44,7 166,138
 Salvavit sibi dexteram eius *Ps.* 97,2
 164,98
 Salvum me fac, Domine *Ps.* 11,1
 168,176
 Sancta et immaculata *Ant.* 8,iv⁸
 Sanctorum meritis *Hymn.*
 203,424s.d.13
 Scande caeli templa *Martianus Capella*
 215,d.1
 Sciendum est, quod Graeci tropos nomi-
 nant 183,43
 Scilicet et tenui *Iuvenal* 90⁵
 Scimus quoniam diligentibus *Ant.*
 175,285s.
 Secundum autem simile *Ant.* 16,31
 Sedes tua, Deus *Ps.* 44,8 166,135
 Septem sunt spiritus *Ant.* 19,45
 Sexta hora sedit *Ant.* 18,40
 Si ambulavero in medio tribulationis
Ps. 137,8 173,243
 Si fistulae aequalis grossitudinis
 156,655
 Si vis mensurare monochordum, quod
 dicitur Enchiriadis 241,1
 Si mei non fuerint dominati *Ps.* 18,14
 167,148; 171,218
 Si reddidi retribuētibus *Ps.* 7,4
 168,170
 Sicut locutus est *Cant.Zach.* 3 174,263
 Sicut vocis articulatae 3,1
 Sit gloria Domini in saecula *Ps.* 103,31
 42,d.
 Sit nomen Domini benedictum *Ant.*
 19,44.d.6; 196,243
 Sol et luna *Ant.* 165,122
 Solvite templum hoc *Ant.* 172,234
 Speciem tuam et pulchritudinem *Ps.* 44,5
 166,131
 Speciosus forma prae filiis *Ps.* 44,3
 166,134
 Spiritus Sanctus *Ant.* 248
 Sub throno *Ant.* 162,d.8
 Super misericordia tua *Ps.* 137,3
 172,239
 Super unum concavum lignum 179,1
 Suscipiant montes pacem *Ps.* 71,3
 170,196
 Symphonias autem sex esse constat
 224,13
 Te Deum laudamus *Hymn.* 202,414;
 221,45; *cf.* Tu patris
 Te sacer subire *Martianus Capella*
 216,d.2
 Ter terni sunt modi 156¹⁹⁵
 Tertia dies hodie *Ant.* 17,36
 Triplica. Divide maiorem partem 214,i.
 Tu Bethleem terra Iuda *Ant.* 169,192
 Tu mandasti mandata tua *Ps.* 118,4
 163,81
 Tu numeris elementa ligas *Boethius*
 125,172s.
 Tu patris sempiternus *Te Deum*
 32,d.2; 35,d.1; 36,d.2; 38,d.; 39,d.;
 53-55,d.2-5; 201,d.12; 217,d.2
 Tunc non confundar *Ps.* 118,6 163,83
 Utinam dirigantur viae meae *Ps.* 118,5
 163,82
 Venite post me *Ant.* 174,265
 Vidi Dominum sedentem *Ant.* 248
 Vigilate animo *Ant.* 171,211
 Vox clamantis *Ant.* 161,d.5; 172,235

INDEX NOMINUM

- Adam 59¹⁶
 Adelboldus Traiectensis 156,655
 Aristaeus 57,1.5
 S. Augustinus 60,l.; 114,264;
 224,l.
 Aurelianus Reomensis 75,c.
 S. Benedictus 94¹¹
 Berno Augiensis 156,655
 Boethius 3,i.; 7⁹; 33¹²; 43,i.2; 45ss.,l.;
 47,39; 59,38; 90⁸; 107,165; 108s.,l.;
 117ss.,l.; 118¹⁸; 125³⁸; 132,286; 133⁷⁸;
 144¹⁵⁶; 156,655; 177,359; 200,l.;
 213,d.4,l.; 225,l.; 228,149; 229,197;
 235 passim; 239,13; 240,4
 Bubnov, N. 156,655
 Calcidius 3,l.; 188,l.; 224,l.
 Cassiodorus 75,c.; 107s.,l.; 118s.,l.;
 121s.,l.
 Cato (*verba Catonis*) 178
 Christus 182,i.

- Censorinus 23,*l.*; 197,*l.*
 Coussemaker, E. de 205ss.,*c.*
 David 219,2
 Dronke, P. 218,*c.*
 Enchirias, Enchiriadis *cf. ind. verborum*
 Elysium 33,27; 200,348
 Eurydice 57,1.4
 Fortunatianus 183,43; 238,1
 Fulbertus 102,75
 Fulgentius 57,*l.*
 Gerbert, M. 47,*i.*; 182,*c.*
 Gerbertus scolasticus 156,655
 Goede, N. de 211,*d.*3
 Graeci 179,5; 224,20
 Gumpel, K.-W. 239,*c.*
 Guido OCist. 231,243
 Handschin, J. 218,*c.*
 Hoger, abbas 3,*i.*
 Honeyman Jr., Rob.B. 233,*c.*
 Hucbaldus Elnonensis 84^{188a}; 156,655;
 181,63; 183,36.43
 Hughes, A. 211,*d.*3
 Hultsch, F., 213,*d.*4
 Jammers, E. 218,*c.*
 Jaffé, Ph. 222,*c.*
 Johannes Scottus 57,*l.*
 Isidorus Hispalensis 56,61; 214,*i.*; 224,*l.*
 Itali 229,182
 Iuppiter 216,*d.*2; 225,31
 Iuvenalis 90⁵; 179¹
 Lucifer 153,*d.*
 M., abbas OSB 94¹¹
 Maria 220,23
 Martianus Capella 57,*l.*; 215s.,*l.*
 Migne, J. P. 231,243; 236,*c.*
 Müller, H. 182,*c.*; 238,*c.*; 241,*c.*
 Musae 225,31
 Obdo (Oddo), abbas 3,*i.*; 59,41
 Odo (Otto), abbas Cluniacensis 3,*i.*;
 60¹; 157¹
 Orpheus 33,27; 57,1.3-7; 200,348
 Otgerus, abbas 3,*i.*; 56,61
 S. Paulus 107,*l.*
 Plato 3,*l.*; 125,*l.*; 188,*l.*; 224,*l.*
 Ptolomaeus 30,*d.*; 43,i.1; 44,11; 90²
 Pythagorici 43,2; 45,15
 Ravaisson, F. 236,*c.*
 Reginbaldus 3¹
 Rihher 155¹⁹²
 Romani 107⁵¹
 Sachs, K.-J. 59,41; 224,*c.*
 Saul 219,3
 Schlecht, R. 179,*c.*
 Schubiger, A. 211,*d.*
 Sowa, H. 187,*c.*; 189,*c.*; 191ss.,*c.*;
 201ss.,*c.*
 Stäblein, B. 218,*c.*
 Suevi 229,182
 Timaeus (*dialogus Platonis*) 3,*l.*;
 125,171; 188,*l.*; 224,*l.*
 Titan 218,1
 Uchubaldus Francigena 187,*i.*
 Vergilius 33,27; 200,348
 Waeltner, E. L. 205 ss.,*c.*; 214ss.,*c.*;
 222,*c.*
 Wagner, P. 176s.,*c.*
 Wattenbach, W. 222,*c.*

INDEX VERBORUM

- a, ab (327)
 abecedarium 232, 304
 abditus 56,54
 ablativus 26¹³
 aboleo 219,4
 absolute 31³; 33,41; 48,8.12; 84,353;
 102,87; 105,129; 106,147; 201,362;
 202,409; 203,422.440; 214,12; 217,14
 absolutus 93,32
 absolvere 128,226
 absonia 30,*d.*; 53,32s.; 61,19; 65,97;
 66,104.106; 70,135; 71,139; 72,146;
 229,196
 absonus 30,*d.*; 61,18; 67^{3a}; 68⁵⁰;
 72,148; 207,46; 232,277
 abstraho 107,161

- absum 149,564
 absurdus 68⁵⁰
 abundans 174,270
 abusive 13,2; 71,144; 79,230; 194,193
 abusivus 70,137; 209,100; 223,20
 abutor 60,4; 157,19
 ac (115)
 accedo 130,248.250s.; 142,476;
 155,637; 222,8
 accentus 168,168; 228,160
 accido 89,416; 202,395; 207,61; 214,9
 accipio 20,4; 77,219; 84,359; 146,518;
 163,70s.; 187,2; 217,3; 233 passim;
 234,24.29; 236,12
 accommodo 48,14
 accresco 63,54; 129,242s.245s.
 acquisitive 59¹⁵
 acsi 57,8; 179,2
 actito 40,13
 acuitudo 123,139
 acumen 4,12.14; 9,9; 65,87; 73,160;
 77,219; 123,139; 189,50s.57.60;
 191,113; 202,398; 228,159; 230,215;
 231,256
 acute 61,20; 76,202; 77,208; 152,d.
 acutus 3⁴; 10,3; 28,4; 31,10.21; 37,30;
 41,22; 44,12; 46,24; 47,37.39; 76,198;
 79¹²⁵; 85,374; 109,197; 131,278,d.;
 146,532; 151,600; 152,604,d.; 154¹⁸⁸.d.
 179,18; 180,29; 183,34; 192,130.132;
 198,286; 200,330; 203,445; 204,463;
 224,16; 228,155
 ad (580)
 adamo 57,2
 additio 143,494.496
 addo 5³⁰; 30,d.; 33,30.33; 43,xv².5;
 45,16s.; 64,77; 82,317; 124,156;
 130,256; 142,468s.; 143,483.486;
 200,351.354; 213,d.4/5; 228,151; 230,
 224; 232,294; 238,9.18; 240,7.15
 adduco 58,15
 adeo 106,142; 153,610
 adhibeo 80,241.272; 193,161; 223,22
 adhuc (13)
 adiaceo 123,133; 134,326
 adicio 33,32; 58,15; 89,428; 136⁸²;
 200,353; 238,6
 adiectio 84,351; 143,496; 144,504.506s.
 adiunctio 84,351
 adiungo 28,4; 39,5; 44,9; 142,476;
 165,116; 180,25; 198,284; 199,319;
 211,115; 236,3; 238,16
 adiuvo 13,9; 194,191; 220,14
 admirabilis 189,54
 admitto 134,327; 135,342; 136,365;
 227,113
 admixtio 107,162
 admoneo 114,271; 169,177; 175,272
 adnecto 109⁸⁶
 adscribo 132,300; 181,62
 aduno 5,40; 23,6; 189,69; 203,439
 adventus 221,35
 adverbium 60²
 adverso 222,12
 adversus 94,38; 99,65; 110,208;
 144,509
 adverto 43,1
 aegre 114⁸⁷
 aenigma 57,11
 aequalis 74,174; 85,365; 88,414;
 102,78; 118,42s.; 133,314;
 140,427.430s.; 177,328.356
 aequalitas 107,164; 118,46s.; 175,289;
 177,354; 181,58; 199,314
 aequaliter 176,301; 202,403; 220,1
 aeque 3,3; 23,1; 58,28s.; 117,25;
 192,143; 197,257; 229,180;
 231,260
 aequisonanter 109,194
 aequisonantia 109,202.204; 180,43;
 224,25; 226,80; 227,125
 aequisono 227,107s.; 228,166.168
 aequisonus 26,27; 27,33; 28,4; 30,d.;
 90,15; 91,19; 109,193; 112,231;
 176,317; 198,276.283.285; 199,308;
 203,436; 224,8; 226,81ss.; 228,165s.;
 229,194.204; 232,278
 aequitas 176,293; 177,348.351
 aequus 2,4; 40,15; 112,237.240;
 141,458; 142,475; 179,9; 181,55.58;
 227,122; 229,175; 239,2; 240,1
 aes 224,18
 aestas 220,18
 aetas 47,2; 109,189
 aeternus 56,60
 affectus 58,20.21.24; 157,10; 197,258
 affero 30,d.; 82,324
 affirmo 7²
 afficio 132,288
 agnosco 10,2; 13,7; 59,36; 109,190;
 194,189
 ago 52,21; 86,389; 109,192;
 220,28.30
 aio 114,263; 183,40

- alias 22,25s.; 187,24s.
 alieno 205,486
 alienus 154,622; 155,624; 214,6
 aliquando 9⁷; 50,6; 176,306; 182,10;
 235,72
 aliquantulus 35,20; 79,237; 106,145;
 199,320
 aliquantus 107,171; 204,452; 207,59
 aliquis (41)
 aliquot 22,29; 84,353; 188,28
 aliquotiens 87,395; 191,120;
 230,210.238
 aliter 76,200; 107,168s.; 146,526;
 177,350; 216,42
 alius (175)
 alleluia 184,45; 220,11
 alleluiaticus 232,296
 alphabetum 179,3
 alte 77,213; 80,250.263.280; 84,355;
 85,363; 86¹⁴⁶; 105,136; 148,554s.;
 177,330; 229,170s.; 232,281
 alter (*cf. ind. numerorum*) 10,7;
 21,11.13; 37,2; 43,xv²; 61,25; 62¹⁴.32;
 75¹⁰⁴; 85,363s.; 86¹⁴⁶; 96,50; 113,254;
 121,92; 124,146; 132⁷⁰; 175,279;
 176,310.312.318; 181,56; 187,12;
 192,138; 199,313; 205 passim;
 206,16.22; 208,74.88; 211,114.128.133;
 214,3; 217,7s; 226,95; 228,158;
 232,282.289
 alternatim 62¹⁴; 73⁸⁰; 113,248; 129,247;
 164,90
 alterno 88,409; 230,209
 alteruter 124,155
 altitudo 89,425; 176,322
 altus 21,15; 30,d.; 36,27; 37,31; 50,i.;
 61⁸; 75¹¹²; 77,216; 79¹²⁵; 84,361;
 86,378; 90,14; 92,24; 102,76; 177,329;
 187,13; 202,416; 203,418; 207,52;
 215,37; 216,38
 amen 181,63
 amitto 5²⁰; 57,10
 amo 57,6
 amor 209,d.; 219,7
 amplexor 90,12
 amplius 47,1; 137,383; 211,116;
 212,136; 231,259
 amplus 128,217
 an 80,288; 106,154; 211,132
 ango 30,d.; 58⁵
 angustia 216,56
 angustus 191,117
 anima 219,3,1
 animadverto 43,1
 animus 58,17; 60,5; 106⁸⁸; 132,289.291;
 151,591; 157,9; 219,2,1
 annais 20¹⁷
 anne(s) 20¹⁷; 21,17; 161,62
 annoto 158,40; 180,20; 193,163;
 209,103; 225,34.40; 230,218
 annuo 59,39
 ante 20,2; 79,228; 175,288; 203,436;
 221,32; 231,246; 236,11.16
 antepaenultima 207,44
 antequam 202,402; 208,82; 211,121;
 226,77
 antiphona 158,35.37; 163,70.87;
 164,95.101s.; 165,111.116;
 175,272.278; 176,326;
 177,336.343.347; 196 passim;
 220,3.20.22; 221,35; 232,284
 antiquitas 230,217
 antiquitus 7,16; 62,35; 190,97
 antiquus 26,26; 57,1; 90,9; 198,275;
 226,77
 aperio 65,96
 aperte 139,419
 apertus 77,221; 89,426; 92,24; 105,137;
 132,294; 150,578; 198,288
 apostolus 220,27
 apotome 213,d.5
 appareo 26,29; 52,25; 102²⁸; 129,237;
 151,586; 175,280; 198,278; 213,d.5;
 224,19
 appellatio 11,4; 188,38; 193,163;
 202,409
 appello 22,27; 92,25; 114,270; 121,91.98;
 122,113; 124,153; 187,26; 188,27;
 198,301
 applico 216,58
 appono 136,367.370; 142,473; 145,516;
 146,517; 181,61; 233,7.9s.12.14
 appositio 16,27
 approbo 194,197
 apte 22,22; 55,43; 61,14; 109,196;
 222,8
 apto 16,23; 163,87; 175,274.287;
 196,234.237.239; 228,137.163; 231,272
 aptus 3,8; 20,3; 89,423; 163,77; 187,1;
 188,46
 apud 33,27; 157,9; 158,26.41; 200,348;
 229,181
 arbitror 132,288; 229,197
 arbor 116,8

- archoos 4,17; 7,3; 8,iv5; 11,d.; 12,d.;
 50⁵; 52,14.20; 62,36; 64,81; 67,115;
 69⁵⁹; 73⁸⁸.170; 74,173s.⁹⁵⁻⁹⁹; 81,307;
 149,566; 153,d.; 154,d.; 188,33ss.;
 191,125s.; 193,164-194,184 passim;
 211,122; 217,9s.; 230,222.d.; 232,302
 arduus 30,d.
 argumentatio 126,191
 argumento 128,212
 argumentum 5²⁸; 7²; 13¹; 32⁷; 56,56;
 133,312
 aridus 125,173
 arithmetica 106,150.153.154;
 107,159.168; 108,174; 112,235; 116,12;
 117,37; 118¹⁸; 119²¹; 225,34.48.63;
 226,85
 arithmeticus 112,234; 139,419;
 140,423.427; 141,443.447.457;
 225,33.40
 ars 2,6; 3,i.; 47,2; 56,49; 57,14;
 59,33.41; 60⁰.2ss.; 107,170; 115,279;
 153,612; 157,16ss.; 181,63; 228,150;
 232,278.283
 arsis 22,24s.; 25,19; 82,323; 183,43;
 187,23s.; 198,297; 203,426; 208,93;
 215,29; 216,47; 224,11
 articulatus 3,1; 188,40; 224,1
 artificialis 224,8.17; 225,33; 227,108;
 232,304
 artificialiter 224,24
 ascendo 4,22; 5²²; 7⁸; 8²; 9⁷.5; 24^{7.8.13};
 25,19; 57⁴; 66,102; 67³⁵; 68^{48.46.49};
 69^{57.59}; 85¹⁴⁰; 86,380; 138¹²⁷; 148^{166.167};
 158,44; 189,60.62; 229,185;
 231,248.253.257; 232,276;
 235,51.57s.64s.
 ascensus 90,15; 192,151
 aspectus 49,23; 77,221; 132,289;
 217,5
 asper 58⁵; 182,7
 aspicio 43,9; 82,324
 assensus 90,15
 assentio 109,199; 116,21; 214,2; 215,15
 assertio 43,1; 134,323
 assigno 11,4; 133,306; 188,39
 associo 131,270
 assuesco 10²; 177,357
 assuetus 37,7
 assum 26,29; 65,98; 72,152; 198,278
 assumo 15,20; 59,35; 157,19; 158,41;
 163,74; 195,217; 205,489; 207,60
 asteriscus 211,119
 astrologia 106,153; 114,275
 astronomia 107,159.169; 108,179;
 117,36; 225,37
 astronomicus 108,187
 astrum 114,272
 astruo 56,56; 133,313
 at (26)
 atque (53)
 atqui 79,231
 atsi 145,512
 attendo 30,d.; 33,40; 40,15; 69,125;
 86,385ss.; 120,71; 121,90; 130,258;
 141,456; 169,189; 175,274; 177,333;
 201,361; 202,406; 205,480
 attentus 30,d.; 65,97
 attenuatus 63,68
 attenuitas 63,68
 attingo 7,14; 20,49; 82,323; 191,119;
 197,248; 215,31; 229,185; 237,40
 attribuo 20,51; 58,29; 231,260
 auctio 117,24
 auctor 3,i.; 59,38; 106,153; 176,294;
 228,149
 auctoralis 82,310; 158,27.29.31;
 159,50; 161,57; 162,64; 231,251
 auctus 38,i.; 41,i.
 audiens 157,6.16
 audio 10⁵; 14,7; 45⁶; 62,34; 88,409;
 194,197; 195,205; 228,157
 auditus 45,21; 105,137; 128,216;
 133,312; 176,293; 192,128; 209,100;
 225,29
 aufero 130,255; 144,505.507; 240,7.9s.
 augeo 115,6; 228,151
 augmentatio 126,191
 augmento 128,212
 augmentum 133,311.312
 augustus 30,d.
 aura 57,9
 auricularis 181,63
 auris 69,129; 79,234; 106⁸⁸; 132,287s.;
 132,301; 232,278
 auspex 182,i.
 aut (128)
 autem (106)
 authenticus 9,iv⁴; 19¹⁴; 79¹²⁵; 152,d.;
 229,183; 230,211; 231,251.260.266
 authenticus 8,iii6; 9,i.1.7; 15,18; 22,19;
 81,308s.; 82,310; 105,139; 154¹⁸⁸;
 158,26.28.30.32; 191,116; 195,216;
 197,249ss.; 231,244.246
 avis 59,31

- bancha 207¹
 barbarismus 70,133
 bene 7¹; 60 passim; 66²⁰; 67⁸⁴; 68⁴³;
 71⁷⁸; 72⁸¹; 76¹¹⁵; 89,427; 157,13;
 177,350; 224,7; 228,164; 229,199
 beneficium 108⁵³
 blanditus 20,50
 bisdiapason 7⁷; 28^{1.2.5}; 34²⁵; 40⁵;
 47,1.3; 90,3.13; 92,22; 110,205; 111,4.;
 112,225; 124,150; 128,228; 131,273;
 133,305.317; 134,330;
 147,536.4.; 148¹⁸⁸; 179,4; 180,20;
 202,411; 203,419; 228,139.168; 240,5
 bisdiapente 199,321.323
 bisoctava 201,365
 bonus 33¹¹; 57,3.5.8; 60,6; 61⁶; 89,417;
 107⁴⁹; 132,287; 218,6
 brevis 50,1; 67,116; 70⁶⁸; 86,385s.;
 87,391s.; 89,415; 112,241;
 137,375.376; 146,533; 157,1.;
 176,299.301.310; 206,38
 brevitās 176,302.308
 cacumen 123,139
 cado 106,150; 125,160; 135,343;
 137,381; 149,562; 238,9
 caelestis 108,180
 caelitus 219,5
 caelum 114,267.271; 218,1; 219,3,1
 caesum 207,66; 220,2
 calendae 220,18
 calleo 10,2; 177,357; 192,128
 cano 11,1.1s.; 13,8; 15,17.19; 25,22;
 30,4.; 31,23; 33,41; 37,6; 38,13s.;
 43,4s.; 44,8; 47,2; 49,24; 52,25.¹⁴;
 53,31; 54,37; 55,46; 58,20; 59,35;
 60,5; 61,14.22; 62,33s.¹⁴; 63,55; 65²⁸;
 67³³; 68⁴³; 69^{59.61}; 73,169; 75,188.¹⁰⁸;
 76,205.¹¹⁶; 77,207; 80,239.246.253s.;
 84,355; 85,363; 86,379.384.389.¹⁵⁸;
 87,392.400.402; 88,406s.; 90,5.13;
 91,19s.; 92,22; 93,33.36; 95,45s.;
 100,72; 101,74; 105,137; 157,8s.15;
 158,36; 163,74; 168,169; 175,280;
 176,306.308.311.322; 177,335.348.351;
 192,140; 194,186.190; 195,214.216.229;
 198,299; 199,313; 201,362.386;
 202,389.413; 203,422.424.440.442;
 204,473; 207,57; 209,111; 214,2.5;
 215,30; 216,50; 217,7.12; 218,7;
 220,4.6.10s.; 224,24; 226,79; 228,169
 canor 37,8; 61,15; 157,10; 176,324;
 198,285; 206,20
 canorus 3,3; 21,7; 187,5; 188,42
 canticum 60,8; 157,18; 163,73;
 176,295; 177,329.346; 207,60.67;
 219,6; 220,21.23; 223,22
 cantilena 37,7; 43,12; 48,13; 50,4;
 57,8; 61,21; 63,48.61; 65,90; 86,389.¹⁴⁶;
 89,428; 125,161; 151,591; 175,289;
 183,41.43; 205,490; 206,18; 216,38
 cantio 22,21; 48,13; 58,21; 75¹¹⁴;
 76,199; 82,321; 88,405.411s.; 89,416;
 91,19; 92,21; 93,32; 97,57; 149,561;
 176,295; 187,20; 203,421; 204,450;
 206,33; 207,64s.; 214,13; 216,57
 canto 33²¹; 37⁴; 58,28; 62¹³⁻¹⁵; 63,55;
 75¹⁰⁷; 86,379; 89,420.¹⁷⁷; 90,13; 164,90;
 175,292; 176,313; 177,343.355;
 202,409; 203,425.433; 204,453.456;
 219,4; 220,1.22.24.29; 221,33
 cantor 57,4; 60,10; 75,190; 157,15.23;
 158,26; 176,321; 221,48
 cantrix 157,15
 cantus 3,7; 4¹⁶; 5²⁸; 8,3; 22,22; 23,2;
 32⁷; 37⁴; 39,5; 40,7.9.17; 43,9.4; 53¹⁵;
 57,4; 62¹³; 69,131; 70,134; 74⁸¹;
 97¹⁸; 163,72; 175,274.284;
 176,297.303s.306s.323; 187,20;
 188,45; 191,107; 197,258; 198,278;
 205,7; 206,22; 207,67; 217,11.15.18;
 220,1.; 235,50s.58
 capax 135,340; 157,21; 229,195
 capio 10,3; 126,191; 134,337;
 135,339; 139,414.417; 177,338;
 192,130; 218,4; 232,281.289s.
 capitulum 60,1.; 107⁵¹; 118¹⁸; 220,1.
 caput 6,4s.7.9s.; 62,40; 63,41;
 190,86s.89ss.; 221,37; 237,32ss.
 careo 58⁸; 175,290; 208,85
 carmen 11,3; 30,4.; 51,11; 56,49; 86¹⁴⁷;
 157,5; 188,37; 216,43; 217,13; 222¹;
 231,249
 caro 219,3,8
 causa 58,26; 61⁶; 62,27; 79,235.237;
 87,395; 89,415.424; 106,144; 109,193;
 134,326; 142,465; 154,615; 166,124;
 169,178; 174,269; 175,275; 176,321;
 217,1; 220,27
 cautela 176,302
 cautus 232,284
 caveo 86¹⁵⁴; 176,315; 183,34
 cedo 155,624
 celebratio 158,36

- cerebro 59,35; 176,324
 celer 176,308
 celeriter 10,3; 87¹⁸⁸; 89,420; 114,262;
 176,312; 177,333; 192,130
 celeritas 176,305; 177,334.344
 celse 176,314.322; 189,54
 celsus 31,22; 52,17s.; 94,38; 96,48;
 99,65; 101,73; 198,284; 201,387s.;
 216,45
 cerno 57,11; 140,428s.435; 211,112;
 216,51.56
 certe 43,8.3; 56,50; 61,12; 72,148;
 79,238; 80,278.298; 109,198; 127,197;
 146,525; 149,560; 177,328.352;
 197,269; 202,389
 certus 5,46; 23,4; 65,94; 102,89;
 104,128; 109,191; 118,48; 136⁹²;
 181,44; 182,15.21; 189,75; 197,260;
 215,17
 cesso 5,32; 189,65; 221,37
 ceterus (48)
 ceterum 60,3; 231,259
 character 2,6; 6,3; 10.4.⁷; 34,^{22,29};
 180,30.36s.; 190,85; 192,133;
 203,430.445; 209,110; 211,112;
 230,214.221; 234,40.45; 238,17
 chorda 2,5; 3⁴; 13,3; 14,4s.8s.; 16,27;
 23¹⁸; 24⁸; 26,27; 30,*d.*; 34,9; 35,11;
 36,21.28; 44,8; 46,29; 47,39; 65,88;
 76¹¹⁸; 79¹²⁵; 90,9; 124,155;
 136,364.366.369.373; 145,512.515;
 146,532.534; 151,594.597; 154,615;
 158,40; 179,1.3; 181,47; 190,97;
 194,194s.; 195,203s.206s.213;
 198,275; 201,376.378; 204,453.455s.;
 206,32; 207,41s.; 224,18; 226,77;
 233-235 passim; 236,1.10.13; 239,8
 chorus 117,33; 164,90; 175,291;
 177,338; 220,12.14; 221,48
 chromaticus 154,*d.*
 circa (13)
 circinus 179,9; 241,7.9.11.13
 circuitus 184,44
 circumago 149,561
 circumstantia 153,611
 circumvallo 180,41
 citerior 44,13
 cithara 90,9; 218,3; 226,77
 citharizo 157,16
 citharoeda 157,14
 clamorosus 58,23
 clare 40,18
 clareo 175,275; 207,51; 209,103
 claudio 30,*d.*; 224,10
 clausula 184,44
 clavicula 184,44
 clavis 29²; 152,*d.*
 coadunatio 20,3; 187,1
 coaduno 209,102
 coap(ta)tio 224,4
 coarto 50,1; 52,19; 133,309; 134,334;
 139,402; 146,527
 coeo 22,22; 56,61; 126,174; 169,178;
 176,314; 206,21
 coepio 51,11; 65,94; 67,114; 68,123;
 69,127; 87,395; 142,478; 207,59;
 216,43
 cogito 61,23; 114,277
 cognatio 128,221; 129,237
 cognatus 41,23; 125,166; 130,267;
 136,365; 202,407; 225,33
 cognitio 37,*i.*; 112,235
 cognosco 20,2; 73,166; 107,173.⁵⁰;
 109,190; 119,67; 125,162s.; 128,217;
 131,272; 142,463; 146,531; 230,224;
 240,12
 cohaereo 63,66; 78,223; 83,331; 89,419;
 208,75; 211,128.133
 cohibeo 208,94
 collatio 27,34; 34,6; 38,1; 40,12; 41,25;
 76,199; 110,212; 198,270s.; 199,317;
 201,372; 202,394.407; 204,477;
 206,14.23; 208,86; 222,3; 223,19
 colligo 106⁹⁸; 153,610; 177,349;
 227,105; 230,220; 239,5
 colloco 28,6; 142,474; 219,3,1
 collustro 114,267
 colon 22,21s.24.30; 23,31; 82,318.322;
 83,329.331s.; 85,371.¹⁴⁸; 169,184;
 183,42; 187,20ss.; 188,29s.; 207,64;
 211,115; 216,45; 222,6.9; 224,9
 color 14,10; 36,22; 72,154.156; 189,71;
 195,209; 204,457; 206,34
 comitor 49,19; 52,27; 102,88; 119,63;
 120,79; 129,236; 205,8; 206,22.34;
 208,92; 216,48
 comma 22,21ss.27.30; 23,31; 52,17;
 82,318.322.326; 83,327.329.331s.;
 85,371; 183,42; 187,20ss.26; 188,29;
 207,65; 216,46; 222,9; 224,10
 commaticus 211,114
 commemoratio 157,*i.*
 commemoro 229,198
 commensio 224,6

- commensurabilis 126,192; 128,215;
 135,341.⁹⁰; 138¹²⁷.391.398
 commensurabiliter 136,357
 commensurabilitas 109,198; 126,175;
 128,217; 130,267; 135,356; 136,365;
 138,386
 commensuralis 126,176.192; 128,215;
 135,341; 138,391.398.401
 commensuralitas 109,198; 125,165;
 126,175; 128,217; 130,267; 131,269;
 135,356; 136,365; 138,386; 227,104
 commensuraliter 136,357
 commensuratio 127,194; 129,237;
 136,362
 commensuro 112,232; 125,165;
 134,324; 136,359; 138,392s.400s.;
 225,32
 commentum 3,i.
 committo 62,33
 commixtio 38,16; 56,52; 89,428; 90,1;
 106,155; 116,21; 139,404; 200,344;
 204,476; 222,3
 commodius 83,335
 commotio 58⁹
 commoveo 157,10
 communicatio 58,17
 communio 158,36
 communis 37,10; 126,177.190; 130,254;
 199,325; 226,94.98; 231,266; 232,300;
 238,12
 commutatio 58,17
 compactus 58,18; 128,215
 compar 84; 73,159s.; 74,171; 82,320
 comparatio 21,14; 127,195; 135,344;
 187,13; 225,43.60
 comparo 118,43; 119,62; 120,74;
 121,91.103; 122,114.117.123; 135,344;
 226,92
 comperio 239,6
 competens 4,11; 63,65; 89,415;
 189,49.56
 competenter 62,30; 109,200
 compilatio 128,225
 complector 85,374; 90,12; 160,53;
 192,154; 203,427.444
 complejo 2,5; 14,12; 15,13; 31,15.19;
 110,219; 129,245.247; 130,250.252;
 131,275.277.282.284s.; 136,358.360;
 139,408s.414; 141,443.457; 142,460;
 143,493; 150,581s.585; 184,44;
 195,210; 199,322; 200,338
 complicatio 128,225
 compono 3,2; 23,7; 24⁵; 28,i.1; 97,58;
 121,101; 129,241; 188,41; 227,103;
 230,234; 236,3
 compositio 24,10; 28,i.; 92,29-102,82
 passim; 103,92; 104,113; 195,221;
 197,265; 198,271; 224,2; 233,i.
 compositus 3,2; 19,47; 28¹; 89,422;
 90,2; 102,84.86; 103,98.101.107;
 104,110; 188,41; 197,245; 224,14;
 227,102.124; 228,135
 comprehendo 108,183; 132,294
 comprobo 14,7; 59,39; 136,366;
 195,205; 228,143
 compugnatio 56,60
 compugnantia 56,60
 computo 81,303.305; 106,147; 148¹⁶⁶.167
 conatus 157,15
 concavitas 112,240
 concavus 179,1
 concedo 56,56; 106,143; 183,31; 230,240
 concentus 23,6; 37,9; 38,16; 175,291;
 197,262; 204,477; 206,20; 230,216
 concinentia 3,4; 33,31; 47,35; 56,57;
 106,152s.; 133,303.306.308; 188,43;
 200,352
 concino 90,9.16; 104,112; 204,448;
 214,6; 224,22; 227,127; 229,170s.202
 concludo 85,374; 121,98; 161,60
 concordabilis 23,2; 88,412; 106,155;
 125,157; 197,258
 concordabiliter 75,189
 concordantia 75,193
 concordatio 75,193; 76,194.197;
 106,156; 116,14
 concordia 56,60; 65,90;
 75,182.185.193.¹¹⁴; 88,410.413; 94,43;
 117,29; 130,257; 133,317; 140,425;
 156,654; 215,16; 229,187; 232,303
 concorditer 37,9; 75,191; 125,167.169;
 175,292; 177,339; 198,272; 229,179
 concordo 23,3; 30,d.; 44,10; 48,12;
 56,59; 72,150; 74,180.^{82.87}; 88,411;
 90,15; 94,40; 109,197; 110,212.220;
 133,320; 146,526; 155,629; 197,260;
 224,17
 concors 25,16; 30,d.; 34,2; 37,2; 38,15;
 61,16; 63,58; 73,162; 75,189; 76¹¹⁸;
 97,56; 123,127; 201,368; 204,474;
 205,3
 concresco 3,6; 135,346s.; 188,32
 concurro 86,388; 176,304
 conditio 4,10.22; 6,i.1; 34,5s.; 35,18;

- 37,2; 63,50; 189,48.59; 190,83;
 201,371.373; 204,447.450; 205,2
 conditor 189,70
 conecto 111,221; 125,168; 130,255
 conexio 25,15; 58,17
 conexus 188,47
 confero 28,6; 38,1; 43,10; 48,4; 56,59;
 80,255; 83,335; 106,149; 109,203;
 122,118.122; 168,166; 175,288;
 198,287; 204,477; 206,35; 227,113
 conficio 177,358; 198,288
 confiteor 157,4
 confirmo 61,14
 conformo 61,14
 confundo 175,291
 confusio 5,46; 123,130; 189,75
 confusus 123,131
 congero 174,269
 congreco 115,3
 congruenter 58,28; 197,259
 congruentia 89,425
 congruus 89,427; 126,175; 177,334;
 220,13; 224,5
 coniunctio 45,14
 coniungo 30,d.; 45,20; 107,157;
 109,196; 140,424; 192,141; 222,5
 coniunx 57,1
 connumerabilis 126,192
 connumeralis 126,176.192; 135,341;
 139,403
 connumeratio 127,194; 129,237;
 139,403
 connumero 112,232; 125,164;
 128,324s.; 224,6
 conor 16,26; 204,455; 206,29
 consentaneus 108,176
 consentio 45,16.20; 56,52; 67,113;
 105,134; 106,142; 116,21; 123,138;
 124,141
 consequenter 37,4; 206,12ss.
 consequentia 32,24; 180,38; 199,316;
 200,345; 201,385; 202,404
 consequor 4,10; 34,4; 52,16; 53,30;
 63,52; 73,158; 189,48; 201,371;
 205,492; 214,3
 conservo 33,34; 200,355
 considero 107, 161.169; 114,271;
 139,421; 140,431
 consisto 15,13.21; 20,49; 24⁵;
 80,252.289; 82,316; 116,20; 121,102;
 158,45; 161,63; 175,284; 187,21;
 194,185.200; 195,212.218; 197,248;
 208,80; 217,18; 222,6; 228,160;
 231,262
 consolatio 125⁸⁸; 206,23
 consonabilis 110,216
 consonanter 25,22; 33,37; 53,32;
 102,89; 109,195; 155,638; 195,230;
 201,358
 consonantia 3,z.; 26,25; 27,32; 31,9.20;
 33,31.36; 34²⁸; 37⁵; 43,8.3; 44,10;
 45,14.16ss.22; 46,29s.; 47,35.38.39.i.;
 58,15⁷; 94,39; 109,202; 112,242;
 131⁵⁰; 132,286.293.295; 133,310.318.⁷⁷;
 134,329.332; 151,596; 155,638;
 156,650; 197,266; 198,273; 199,324;
 200,329.343.356; 202,394; 203,437;
 206,12; 224,22
 consono 28.2.3.6; 35,15; 40,10; 43,11;
 44,8; 46,26.32; 110,206; 132,302;
 133,316; 154,621; 199,309.314;
 200,337; 205,480.9; 206,17;
 227,107.109.126; 229,170s.
 consonus 26,27; 27,33; 30,d.; 33,36;
 41,20; 47,39; 66^{28.29}; 67⁸²; 68^{45-47.49};
 69⁸⁶; 70⁷¹; 71⁷⁷; 90,15; 106,142;
 109,194; 110,209; 112,230; 123,137.²⁸;
 126,175; 139,404; 198,276; 200,357;
 203,437; 224,7; 226,81s.84;
 228,165.169; 229,193; 232,277
 consortium 125,171
 constans 114,272
 constituo 82,315.317; 86,377; 179,4;
 180,29; 181,58; 209,98; 213,d.4;
 221,42; 222,14; 236,9.21.24;
 239,7.16.18
 constitutio 77,216; 155,631; 179,4.17
 consto 3⁸; 5,52; 13,6; 22,30; 25,16;
 30,d.; 37,8; 47,3; 48,6.8; 55,48; 56,54;
 61,17; 62,30; 63,45; 64,82ss.; 65,85;
 72, 153; 81,305; 84,350; 85,361;
 89,416; 108,183s.; 110,205; 112,230;
 115,280s.; 117,34; 118,46;
 120,72; 123,125; 128,215; 130,256.260;
 139,407; 148,552ss.¹⁶⁶; 149,570s.573s.;
 150,580; 154,615; 176,294; 181,44;
 188,29; 189,77; 197,263.269; 204,465;
 206,20; 211,125; 213,d.5; 217,15;
 222,1; 223,18; 224,5.13;
 225,38.41.52.58; 226,66.83;
 228,161.165; 229,177; 230,231;
 236,1
 construo 224,7
 consuetudo 224,20

- consuetus 19,46; 196,244
 contemplatio 128,225
 contemplor 10,4; 35,10; 72,154;
 108,180; 115⁸³; 118,39; 127,194;
 192,134; 201, 376; 228,164
 contentus 193,158
 contexo 4,21; 34,4; 139,418
 conticesco 63,70
 contineo 26,25; 30,*d.*; 40,8; 41,21;
 45,19; 59,40; 65,91; 83,330; 87,394;
 90,9.11.16; 107⁴⁸; 110,208; 113,246s.;
 119,64s.; 121,92.94ss.; 122,117;
 131,276; 139,419; 151,596; 187,14;
 189,76; 198,274; 225,44.46s.52s.61;
 226,68s.71.96; 227,100.115s.121
 continentia 3,4; 33,31; 56,57;
 133,303.306.308; 188,43
 contingo 34²⁵; 139,415; 148,557;
 211,122
 continuatim 14,9; 34,4; 176,325;
 188,47; 195,207; 201,370; 204,457;
 205, 484.491
 continuatio 73,164; 180,42
 continuo (*adv.*) 33,32; 183,35; 200,353
 continuo (*verb.*) 3,9; 33,28; 200,349
 continuus 4,21; 116,19; 117,24; 125³⁴;
 132,289; 146¹⁸¹; 180,40; 181,55;
 183,40; 189,58; 197,269; 238,9
 contra (26)
 contraho 87,393; 88,408; 176,297
 contrarius 14⁴; 70,135; 71,140; 98,62;
 103,102; 116,13.20; 120,72; 125,170;
 132,299; 133⁷⁵; 146,533; 156,645s.;
 224,26
 contueor 139,419
 convenienter 196,233
 convenientia 123,134; 157,3; 176,316
 convenio 23,6; 50,28; 75,182.192; 86¹⁶⁰;
 89,419s.423; 90,7; 105,130; 106,144;
 117,25; 123,127.²⁹; 124,142; 125,173;
 126,174; 128,216; 130,257.259;
 146,525; 157,3; 176,299.301; 193,161;
 202,399; 216,54; 221,44; 222,8;
 227,118
 conversim 136,369; 191,125; 226,87;
 229,172
 convertibilis 107,167
 converto 6,5; 62,40; 155,625; 190,87
 copia 174,270; 230,239; 231,246
 copulatio 3,5; 88,412; 188,31;
 192,144
 copulo 23,4; 75,184; 109,200; 125,167;
 141,444; 192,155; 193,157; 197,260
 cor 60,5; 151,590; 157,7; 218,6.8
 corporalis 107,162
 corporeus 114,262.⁸⁷
 corpus 56,59; 75,182; 107,166.⁴⁸; 113⁸⁰;
 183,43; 222¹
 correpte 87,400; 177,332
 correptio 177,338; 220,1
 correptus 86,387; 87,398.401s.; 88,403;
 230,208
 creator 107⁵⁰
 creatrix 215,14
 creatura 107,171
 creo 5,37; 15,18; 189,67; 195,215
 crepito 30,*d.*
 cresco 116,15; 117,24; 119,70; 132⁷⁰;
 135,346; 141,458
 crimen 218,6
 crux 221,35
 cubitus 118,45
 culpabilis 158,24
 cum (140)
 cunctus 30,*d.*; 59,39; 146,530; 176,295;
 218,4
 cupio 177,358
 cur 31⁸; 56,51; 102,80; 228,162;
 231,264; 232,293
 cura 147¹⁸³; 190,98
 curo 158,40; 163,76; 174,271
 curro 87¹⁸⁸; 125,169; 182,8.12.16.20;
 183,24; 204,451
 cursim 88,406; 163,74
 cursus 87,397; 108,180; 114,273
 custodio 176,313
 dasia 6,4; 7¹⁰; 62,40; 190,86s.89
 de (109)
 debeo 13¹; 61⁶; 67^{39.41}; 68⁵²; 69⁵³; 70⁸⁹;
 71⁷⁵; 75,191; 86,387; 142,473;
 148^{166.167}; 157,2.13; 177,329.333.353;
 207¹; 217,6s.; 220,28; 224,12; 225,52;
 226,67; 235,51; 241,1
 debilis 219,3
 debitum 157,1
 decens 157,2; 215,14
 decenter 217,5
 deceo 88,405; 174,270
 declaro 125,172
 declino 68,120.123; 215,29
 decoloro 114,263.⁸⁷
 decor 157,18
 decoratus 217,13

- decorus 157,6
 descreasco 117,25; 120,73; 121,89;
 132⁷⁰; 136,361
 decurro 224,9
 decus 56¹⁸; 217,18
 debilis 219,3
 defectus 5,29; 189,63
 deficio 4,23; 48,15; 54,38; 63,69;
 189,61; 223,19
 definitio 54,38; 114,273.275; 194,198
 deformatio 58,24; 112,237; 123,134;
 151,592; 187,16
 dehinc 10,2; 20,2; 68,120; 236,21
 deificus 146,528
 dein 192,131
 deinceps (16)
 deinde (16)
 delectabilis 113,260; 230,211
 delecto 10,1; 58⁵; 59,31; 157,16;
 191,126; 192,138; 209,102; 228,153
 deminutio 117,25
 demitto 6,9s.; 190,90s.; 211,117;
 237,35s.
 demo 92,21; 94,39.43; 147,542s.545s.
 demonstro 5²⁰; 13,1; 142,466; 194,192;
 228,150; 230,214; 232,295; 236,18
 demum 241,12
 denique 28,4; 211,120
 denominatus 121,89
 denoto 239,4
 denuo 26,28; 37,32; 77,220; 106,147;
 198,277; 203,427; 204,465; 238,20
 deorsum 43,xv²; 180,23; 198,280;
 208,87
 depono 22,26; 50,5.10; 63,52; 64,73;
 80,268; 83,328; 86,380; 90,16;
 153,613; 193,158s.; 207,66;
 208,74.76.96; 211,124.127.132;
 215,32; 216,38; 224,12; 231,242
 depositio 22,25; 83,331; 206,28;
 231,267
 deprecatorie 106³⁵
 deprehendo 67,113; 71,139; 106,145;
 108,183
 depressus 61⁸
 deputo 36,27; 81,307; 85,369; 112,233;
 117,23; 123,126; 131,271s.; 132,294;
 133^{78.77}; 144,511; 157,1; 163,89;
 175,279; 177,327; 204,461; 208,79
 derivalis 128,230
 derivo 97,55; 128,225; 222,2
 descendo 4,23; 7³; 8,4.²; 9⁷; 24,13.⁷;
 25,19; 49,20; 54,38; 57⁴; 66,104.107;
 67³⁸; 68^{44.48.49.51}; 69^{58.61}; 70⁶⁵; 85¹⁴⁰;
 103,91; 132⁷⁰; 138¹²⁷; 159,49; 189,61s.;
 191,107; 206,26; 208,95; 211,117;
 215,25s.37; 216,42; 222,9s.; 229,185;
 230,239; 231,245.259;
 235,52.61s.69.71.73
 descensio 50⁸; 231,267
 descensus 192,151
 describo 11,2; 14,9; 16,26; 40,10;
 49,24; 69,128; 83,335.340; 91,20;
 177,349; 180,24; 193,161; 195,208;
 209,106; 228,151; 230,229
 descriptio 5,59; 6,2.; 16,25; 24,11.d.;
 25,17ss.21; 26,d.; 27,d.; 28,7; 29,d;
 32,d.; 35,10.13; 36,23.26; 38,12.i.;
 39,4s.; 41,i.; 42,d.5; 43,4.6; 44,8; 47,1;
 49,22.24; 53,28; 74,180; 90,17;
 102,90; 104,111; 111,d.; 132,293;
 145,d.; 149,575; 150,576.585; 151,586;
 152,606; 179,2.; 192,147; 195,222;
 198,292s.; 199,303s.308.310; 200,326;
 201,376.379.382; 202,391;
 204,446.457.461.468; 206,15.30.40;
 207,41; 211,112; 215,24
 descriptiuncula 5,24; 11,i.; 14,8; 15,15;
 25,21; 77,220; 78,222; 79,225; 189,61;
 195,206.212.228; 199,306.315;
 201,384; 207,48
 desidia 60⁵
 desidero 145,512
 designo 28,7; 36,22.28; 40,8; 56,50;
 67,117; 83,339; 150,577; 199,319;
 209,108; 211,113; 226,82.85.88.90;
 233,10; 239,3.13
 desino 3,5; 14,12; 15,13; 20,48; 36,29;
 54,38; 152,d.; 175,282; 188,44;
 195,211; 197,247; 203,421; 208,68.77
 destino 157,20
 desum 43,xvi²; 127,194; 137¹⁰⁵; 207,45;
 216,52
 desuper 11,4; 188,38; 193,163
 detraho 238,3
 detrimentum 133,311
 deturpeo 60,9
 deus 59,33s.39.41; 86,382; 107,173.⁵⁰;
 108,174; 157,5ss.9.11.13; 175,272;
 176,294; 177,358s.; 181,63; 217,3.5;
 219,6
 deuterios 4,18s.; 5²³; 7,13.4; 8,iv6; 10¹;
 11,d.; 12,d.; 13,6; 15,19s.; 17,32;
 22,19; 35⁹; 36,29; 38¹⁰; 48,15.⁴; 50⁵;

- 52,14s.20.^{9.10.12}; 53,31; 54,37;
 55,42.48; 62,37s.; 64,83; 65,98;
 66.100.103.105.111; 67,116s.³³;
 68,121.⁴⁹; 69^{58.61}; 70,136s.⁶⁸; 71,143.⁷⁵;
 72⁸⁵; 74,172.178; 77,209s.217; 79,225;
 80,251.255s.; 81,308; 105,139;
 149,563.571ss.; 151,600; 152,605.*d.*;
 153,607.*d.*; 154.*d.*; 158,29s.44; 160,56;
 162,66; 180,31s.35; 181,47.50;
 188,33ss.; 190,81s.94; 191,110.*d.*125s.;
 193,164–194,185 passim; 194,198s.;
 195,216s.; 196,236; 199,*d.*; 205,483;
 207,50; 215,19.21.23; 217,10.17;
 230,223.*d.*; 232,302; 234,47; 237,39;
 238 passim; 241 passim
 devenio 50,8; 67,115.³⁹; 77,218; 215,27;
 216,42
 devio 207,47; 209,99
 devito 86,381.¹⁴⁷
 devotio 157,10.12; 177,359; 219,7
 devotus 60,5; 218,4; 219,2
 dexter 181,62; 189,62; 219,2,8; 221,48;
 236,10
 diapason 3⁶; 23,8.¹⁹; 25,19; 26,24;
 27,*d.*¹⁶; 28,3.6.¹; 29,*d.*; 31,12ss.20.⁴;
 32,*d.*; 33,35.38; 34,43s.²⁵; 39,3; 40⁴;
 41,20.25.*i.*3; 43,8; 44,8.10.*d.*;
 45,14.17s.21; 47,39.1; 48,8.²; 89¹⁷⁷;
 90,2.4.7s.13.16; 91,19; 92,21.30; 93,35;
 94,37.42; 95,44; 97,59; 98,62; 99,65.68;
 100,71; 102,76; 103,97.99.105.108;
 104,122.124s.127; 106³⁸; 109,202;
 110,205.213.216; 111,*d.*; 112,225.239;
 113,252; 116,16; 124,147; 128,227;
 130,263; 131,272.276.*d.*^{60.62};
 132,296.301; 133,315.317; 134,331.332;
 137,*d.*384; 139,409; 145,*d.*; 146,535;
 147,536.537.547.*d.*; 148¹⁸⁴; 150,581;
 179,18; 180,23; 181,53; 197,268;
 198,272.283.286.288; 199,308.322s.;
 200,*d.*334.336s.342.356;
 201,359.364.380; 202,400.408.411.416;
 203,418.435; 206,11.16; 214,*i.*1.3.9s.;
 224,14.24; 226,70.79.83;
 227,101.106.108.114.125.128;
 228,138.168
 diapason et diapente 28,2.¹; 29,*d.*; 90,3;
 100⁶⁸; 111,*d.*; 116,16; 124,149;
 128,227; 130,263; 131,273; 132,302;
 133,316; 224,15; 227,124; 228,138;
 229,173
 diapason et diatessaron 28,1.¹; 29,*d.*;
 43,2; 44,*d.*; 47,35.37.39; 90,3; 109⁶⁴;
 224,14; 227,106; 229,173
 diapente 23,*i.*8; 25,15.*d.*18.20.23;
 26,*d.*¹⁴; 28¹; 29,*d.*; 31,11.15ss.; 33,39;
 34,7; 35,12.14; 36,22; 37,10.⁵; 40,18;
 41,*i.*1; 43,xv⁸; 47,39; 48,7.10; 61¹¹;
 74⁹⁴; 75¹⁰⁵; 89¹⁷⁷; 90,2.5.9s.;
 92,26.29s.; 94,37.41; 95,44; 96,48;
 97,58; 102,77.80s.84.88;
 103,92.95.99.101; 104,112.117s.;
 110,206.213.219s.; 111,*d.*; 112,226;
 113,245.254s.; 116,18; 124,152;
 128,229; 130,264; 131,272.277.*d.*;
 132,301; 133,318; 137,*d.*; 139,411;
 144,510.*d.*; 147,540ss.544.548.*d.*;
 180,38; 181,53; 183,34s.; 196,232;
 197,268; 198,270.300;
 199,302.305.*d.*308.322.324;
 200,*d.*332.338ss.; 201,359.374.378;
 202,396; 204,456; 206,13;
 214,*i.*1.6.10.; 222,*i.*224,14.21; 225,58;
 226,66.72.84.94; 227,126.128;
 229,172.176.188; 240,13
 diapenticus 2,3
 diaphonia 37,7s.⁸; 38,*i.*; 41,*i.*1; 205,5;
 206,18s.29.36; 207,59; 222,1; 224,26
 diaphonus 229,196; 232,279
 diastema 3,5s.; 20,*i.*; 22,27s.; 23,31.¹⁹;
 50,*i.*; 85,372s.; 187,26; 188,30 ss.;
 216,47
 diatessaron 23,*i.*7; 24,9.*d.*⁵; 26¹⁴; 28¹;
 29,*d.*; 31,10.15ss.⁴; 33,40; 34,1; 37,10.⁵;
 38,11.*i.*¹¹; 40,17; 43,xv⁸; 44,8.*d.*⁵;
 45,17; 46,24.29s.¹⁰; 47,34.36.38.39;
 48,6.10.16.⁶; 52,23.¹⁴; 75¹⁰⁵; 89¹⁷⁷;
 90,2.5s.9.11; 97,52.58.²⁰; 98²¹;
 99,64.67; 100,70; 101,73;
 102,78.80.82.85.87; 103,92.102.107;
 104,110.112.123; 105,129.133; 106³⁸;
 110,209.217.219s.; 111,*d.*; 112,226.242;
 113,254s.; 116,18; 124,153; 128,230;
 130,264; 131,273.277.*d.*; 133,303.319;
 135,339; 137,*d.*; 139,410; 144,500.*d.*;
 147,539.541.544.548.*d.*; 148¹⁸⁴;
 150,584; 151,595; 180,39s.42; 181,53;
 182,7; 183,34s.39; 195,220;
 197,264.267s.; 198,291; 199,322s.;
 200,*d.*331.338ss.; 201,361.367;
 203,444; 205,4; 206,10.13; 214,*i.*1.8;
 215,23; 222,1s.; 224,14.21; 225,41.51;
 226,72.84.94; 227,107.109.127;
 229,172.175.182; 240,7.13

- diatonicus 147,549; 154,*d.*
 dichordum 230,219; 232,295.301
 dico (131)
 dictio 224,2
 dicto 177,331
 dictum 30,*d.*; 206,30
 dies 33,26.⁹; 141,457s.; 200,347;
 202,406; 220,6.17.21s.25.29
 diesis 21,17; 141¹⁵²; 187,17
 diezeugmenos 44,*d.*; 45,19;
 46,24s.27s.31s.; 47,33.36.38; 154,*d.*;
 182,1.2.13s.19.22; 183,23.28.30.32
 differentia 3⁹; 6,3; 79,230; 81,302;
 106³⁸; 111,221; 123,139;
 127,199.201.203s.211; 128,220.223;
 135,355; 140,427.430.433.435s.¹⁴⁵;
 141,453.455; 144¹⁵⁶; 147,544; 153,609;
 157,23; 189,53; 213,*d.*4/5; 230,224
 differo 4,12; 9,2; 34,3; 62,28; 73,161;
 79,234; 81,301; 83,333; 102,77²⁸;
 103,93; 120,83; 123,139.²⁹; 124,141;
 126,189; 128,212; 141,452; 150,578;
 151,593; 189,50; 191,117; 201,369;
 215,21; 227,116; 228,141.159;
 231,255; 240,8
 difficultas 76,195
 digero 42,5; 53,28; 129,239; 204,457;
 205,488; 228,137.151; 232,280.294
 digestio 202,393
 digitus 181,63
 dignitas 88,406
 dignor 229,189
 dignus 218,7; 219,7
 diiudicatio 57,5
 diiudico 57,12; 58,19
 diligens 175,289; 192,139; 223,21
 diligenter 114,266.271; 177,352
 diligentia 97,57; 174,271; 176,313
 dimensio 62¹²; 113,260; 114,269.274;
 126,191; 133,307; 136,364;
 145,512.^{158,159}; 146¹⁶¹; 179,*i.*;
 225,57; 227,104.123; 228,143;
 229,200; 232,276.305; 238,12; 239,1
 dimetior 70⁷²; 136,372; 228,146
 dimitto 135,342
 dinoscibilis 82,311
 dinosco 10,*i.*; 10,2; 15,17; 52,23; 57,13;
 71,143; 73,165.168; 84,348; 89,421;
 105,134; 120,83; 146,530; 153,611.614;
 192,127; 195,215
 dinumeratio 202,408
 dinumero 121,89
 diplasion 28,2; 30,*d.*; 39,3; 41,25.3;
 205,479
 directe 226,87
 discedo 133,307; 208,91
 discernibilis 79,236; 105,137; 151,588;
 153,608
 discerno 10,10; 30,*d.*; 35,17; 82,313;
 105,139; 116⁸; 128,214; 149,569;
 152,601; 153,610; 204,449; 205,482;
 209,101
 disciplina 5,48; 57,11; 60,7s.; 61,14;
 107,157s.170; 108,175s.178s.183;
 112,232; 114,270.276; 115,281;
 175,272; 177,354.358; 189,75; 225,35
 discipulus 60–156 passim Δ ;
 214–217 passim Δ ; 66^{28,29}; 68⁴³; 136⁹²
 disco 10,*i.*9.¹¹; 79,231; 177,353;
 191,121s.
 discrepantia 58,16; 75,192; 86,381;
 123,130
 discrepo 56,53; 106,142.144; 108,176;
 123,128; 154,623; 175,279; 224,26;
 232,281
 discrimen 2,7; 22,26; 33,27; 134,332;
 187,25; 200,349; 226,79
 discurro 183,42
 disdiapason 28,2.5; 29,*d.*; 31,14;
 34,44; 47,1.3; 90,3.13; 92,22; 96,50;
 109⁸²; 110,205; 112,225; 124,150;
 128,228; 130,264; 131,273;
 133,305.317; 134,330.332; 147,536;
 190,96; 197,268; 200,337;
 201,364.380; 202,416; 206,16;
 224,15.24; 228,136
 disdiplasion 28,2
 disgregatim 183,35
 disiungo 13,6; 30,*d.*; 62,39; 89,419;
 102,79; 103,101.109; 151,599; 205,9
 dispar 23,5; 30,*d.*; 33,28; 37,2;
 73,160; 197,262; 200,349
 dispono 35,12; 36,21; 64,73;
 72,153.155; 73,165; 78,222; 84,347;
 103⁸¹; 104,128; 113,253; 114,270;
 116,14; 117,29; 134,332; 142,473;
 143,489; 147,537.542; 149,570ss.574;
 151,600; 176,295; 179,13; 199,317;
 201,378; 204,453; 236,5.16
 dispositio 13,2; 15,17; 61,24; 102,79;
 105,140; 155,625; 194,194; 195,214;
 196,*d.*; 199,320; 204,454s.; 205,488;
 229,191
 dispositiuncula 206,36; 209,104

- disputatio 13,2
 disputo 144,511
 dissentio 65,91; 123²⁰; 156,648; 214,12
 dissero 104,111
 dissimilis 4,11; 104,117; 105,135;
 141,459; 189,49.56; 206,34
 dissimiliter 202,399
 dissimilitudo 58,18; 205,3
 dissimulatio 205,3
 dissonantia 37⁷; 52¹²; 58⁸; 61,25s.⁸;
 65,95; 176,315
 dissono 154¹⁸⁸
 dissonus 33,36; 37,9; 125,161; 128,216;
 175,291; 200,357; 206,20; 232,277
 distantia 3⁴; 36,25; 43,11; 124,156;
 125,157; 140,427; 144,499; 146,524;
 150,577; 177,357; 190,85; 204,459;
 205,479; 206,17
 distendo 226,70
 distensio 225,55
 distinctio 83,330; 89,418; 166,123;
 168,167; 176,302; 182,2.9.13.17.21;
 183,25.29.32.40; 184,46; 206,37;
 207,65; 211,113; 220,2
 distingo 22,22; 62,39; 103,101;
 114,269; 119,56; 155,632; 156,641;
 169,178; 183,41; 184,45; 187,21;
 198,291
 disto 2,7; 3¹⁰; 4,18ss.¹²; 9,i; 10,i; 15,16;
 37,4; 62,37s.39; 103,106;
 124,142.147ss.152s.; 133,305;
 139,412; 140,436; 148,557; 153,609;
 155,629; 156,641; 180,30.33;
 195,202.213; 205,481.483.2; 225,51;
 226,66.99; 229,187; 232,290.298;
 240,10
 diu 86,388; 176,303
 diverse 228,150
 diversitas 4,11; 5,39; 34,2; 37,2;
 79,234s.; 81,301; 95,45; 125,158;
 165,116.118; 189,49.56; 201,369
 diversus 5²¹; 20,3; 37,2; 48,9; 52,25s.;
 62,30; 63,64; 79,235; 105,132.137;
 106,145; 123,138.²⁰; 125,169; 146,525;
 151,593; 163,89; 166,123s.; 177,349;
 179,2; 187,1; 189,69; 205,4; 206,35;
 214,2.11s.; 222,5; 228,150
 divido 115,4; 116,8; 150,583; 155,635;
 157,22; 179,3.9; 181,55; 233,1.3.5.18;
 234,25ss.; 236,5.9.11.19s.23;
 238,3.6.8.14.16; 239,2s.; 240,1;
 241,3.9.11
 divinatio 57¹
 divinitas 107,173; 125,158
 divinitus 48,14; 118,38
 divinus 56,53; 57,7; 107,170; 114,266;
 216,57
 divisio 116,8; 118,50; 132,300; 146,530;
 225,57; 239,1.10; 240,1.
 do 2,7; 10,1.8.³; 62,32; 76,204; 79,237;
 80,248.259.279.291; 86,376;
 106,141.152; 126,181; 133,303.310s.;
 142,479; 143,482.485; 149,563;
 150,580; 191,126; 192,139.147; 208,70;
 217,3; 219,3.1
 doceo 209,*d.*
 docte 175,292
 doctor 44,11
 doctrinalis 107,160
 doctus 88,405
 dominicus 220,6.20s.24s.29; 221,32.42
 dominor 52,24; 114,274; 208,81
 dominus 56,55; 60,5; 94¹¹; 106,143;
 107,173; 117,30; 157,1; 218,1.5;
 221,32.34.38
 domnus 236,i.
 donec 4,22; 13,7; 63,67; 138¹²⁷;
 176,318; 184,44; 189,60; 191,122;
 194,190
 dono 59,33; 86,382; 117,30; 218,6
 dorius 22,20; 73⁸⁰; 168,169; 187,18;
 204,462.*d.*; 207,53
 dubie 151,588
 dubito 13,5; 194,188; 217,2
 dubium 129,237; 181,61
 dubius 58¹²
 ducatus 115,284
 duco 5,28; 14,9; 25,20; 30,*d.*; 92,28;
 107,172; 120,78; 126,178.180;
 138^{129.131.133.135}; 142,466.476; 189,63;
 198,280; 205,7; 207,43
 ductus 36,27; 75¹¹⁴; 76,194; 204,462
 dulcedo 59,30; 157,10; 215,14
 dulcis 23,6; 43,12; 56,51; 58⁸; 60,5s.;
 90,1; 116,21; 126,174; 197,262;
 219,5
 dulcisonus 57,4
 dulciter 106,144; 157,9; 206,20
 dum (65)
 dumtaxat 8,iv5; 38,14; 43,xvi7;
 74,174; 89,424; 141,447; 168,168;
 176,326; 177,345; 191,105; 204,474
 durus 58,22s.
 dux 30,*d.*

- ebullio 177,335
 ecce 62,34; 79,233; 143,480; 182,i;
 233,12.16; 234,30s.
 ecclesiasticus 56,49; 60,8; 86¹⁴⁷;
 157,23; 207,60
 edico 58,18; 115,1; 158,38; 201,366
 edissero 217,4
 edo 48,13; 97,56; 146,532; 232,286
 educo 13,z.
 effectivus 224,7
 effectus 23,2; 58,21
 effero 9,10; 37,31; 177,331; 216,38
 efficio 13,8; 23,5; 30,d.; 45,14; 48,16;
 82,314; 86¹⁴⁸; 114,262; 135,352;
 136,368.371; 137,385; 146,520;
 151,591; 180,20; 194,190; 197,261;
 200,344; 213,d.4/5; 224,9; 226,75;
 228,148; 229,186.193.199; 238,15
 effor 157,11
 egeo 47,3; 108,174
 ego (20)
 elaboro 3,z.
 elatio 76,195; 124,140; 177,328
 elatus 176,324
 elementarius 3,1; 188,40; 224,1
 elementum 3,7; 34,3; 56,60; 61,16;
 125,170.172.³⁵; 201,369
 elevatio 22,25; 83,331; 124,140;
 183,43; 187,23; 220,13
 elevo 9,3; 159,48; 160,52; 162,66;
 208,95; 224,11
 eligo 5,47; 142,465; 189,75
 elongo 48,17
 eluceo 217,6
 emendatio 102,75
 emergo 32,25; 34,5; 200,346; 201,372;
 202,405
 emetior 146,517; 239,4
 en 5,59; 30,d.; 79,233; 80,239
 enarmonicus 7¹¹; 154,d.; 183,23
 enchiriadis 2,1; 3,i.; 7¹; 56,61; 59,41;
 60,i.; 89,429; 156,655; 180,24; 181,63;
 183,43; 233,i.; 234,31; 235 passim;
 236,i.1; 239,i.1; 240,i; 241,1
 enchiridion 3,z.; 187,i.
 enim (86)
 enimvero 147,542
 enucleatim 59,38
 eo (*adv.*) (12)
 eo (*verb.*) 75,189; 76¹¹⁸; 105,132; 214,12
 epiphania 221,36
 epistula 220,15
 equidem 80,247; 106,143; 119,68;
 140,429; 151,587; 155,626; 215,32
 ergo (51)
 erigo 22,26; 76,196; 160,56; 161,59;
 187,25; 203,420
 erro 73,168; 109,189
 error 181,59; 233¹
 et (1098)
 etenim (12)
 etiam (54)
 etsi 58,17
 euphonia 168,168; 169,177.184; 224,11
 euphonus 232,279
 evado 229,192
 evangelicus 177,346
 evangelista 221,41.43
 evangelium 163,73; 177,330;
 220,15.20ss.; 221,39.41.46
 evenio 31,17; 33,31; 35,17; 62,29;
 72,149; 73,157; 74,181; 79,237;
 85,367; 88,413; 135,339; 139,405;
 141,452; 146,528; 148,554; 150,583;
 191,121; 200,340.352; 204,450;
 214,10; 220,7.15.24
 eventus 58,24
 evidens 16,26; 158,39
 evidenter 175,275; 209,102
 evito 190,98
 evoco 57,8
 ex (140)
 exardesco 157,7
 excedo 8¹; 48,16; 57⁴; 150,584; 180,43;
 183,39; 213,d.4/5; 215,22; 232,280.287
 excellens 5,57.d.; 6,10.12; 8,2; 9,10;
 12¹; 83,338.343; 84,345; 152,d.; 154,d.;
 162,66; 180,34; 181,47.52;
 190,79.82.91.93; 191,105.114;
 228,149; 230,219.226.d.; 231 passim;
 232,292; 234,37.⁴; 236/37 passim;
 241,5.7.9.13
 excellentia 108⁵²
 excello 10²; 231,242
 excerpo 3,z.; 59,40
 excerptio 3,z.
 excipio 6,11; 84,344; 176,302;
 177,345; 190,92; 209,97; 220,26;
 226,95; 228,157; 237,36
 excito 58⁸
 exclusive 152,d.
 excresco 177,329
 exemplar 112,236
 exemplificatio 65,96

- exemplifico 77,220; 138,387
 exemplum 4,15; 7⁹; 10⁸; 11,2; 16,25;
 35,20; 38,11; 49,22; 51,11; 73⁸⁹;
 76,204; 77,215; 82,323; 110⁸⁷; 142,465;
 151,594; 156,642; 166,124; 174,269;
 188,37; 189,52; 192,130.145;
 193,156.161; 199,310.320; 202,413;
 203,423.441; 204,454.469; 207,41.48;
 209,107.109ss.; 211,120; 216,43;
 217,6; 232,295
 exerceo 10,8; 11,i.; 192,147
 exercitatio 20¹; 73,169
 exercitium 59,41; 60¹; 86,389; 157,20;
 177,357; 191,121
 exhibeo 89,423.178; 157,12.14
 exigo 223,20
 exinde 97,55; 140¹⁴⁸; 238,9
 exornatio 86,382
 expando 238,20
 expedio 87,399
 expeditus 163,75
 experior 198,278
 explano 34,9; 142,478; 201,376
 expleo 213,d.4
 explico 56,61; 59,41; 112,235; 117,30;
 138,387; 142,471.478; 156,655
 exploro 203,423.442; 207,61; 209,111
 expono 61,12; 62,30; 106⁴¹; 109,201;
 154,615; 217,2
 expositio 221,39.44
 expostulo 61,13
 exprimo 14,5; 36,23; 58,23; 78,224;
 84,347; 123,128; 163,74; 180,21;
 190,95; 195,204; 206,33
 exsisto 179,8; 181,45.50; 182,21;
 211,121; 220,26
 exstinguo 57,2
 exsto 41,23; 48,17; 52,18; 55,48;
 104,122.124; 132,296.⁸⁸; 136,368;
 142,461; 143,484.488; 187,13; 188,47;
 202,401; 207,50.53; 215,22
 extendo 133,309; 134,330; 191,114;
 230,234
 extensio 134⁸²; 232,280.300
 extenuo 189,60
 extra 125,159; 163,86
 extremitas 140,425; 141,444; 226,88.91
 extremus 7,14; 30,d.; 48,4; 64,79;
 90,7; 102,78.84; 104,114.120.125;
 140,434s.; 141,453; 177,328;
 179,12.15; 213,d.5; 234,44; 237,40
 extrinsecus 61,14; 89,424
 fabrica 179,i.
 facies 81,301; 219,2,1
 facile 11,i.1; 49,24; 59,32; 105,135;
 106⁸⁸; 135,345; 149,569; 153,611;
 192,139; 194,186; 198,277; 217,6;
 227,105; 239,9
 facilis 7,16; 20,2; 73,169; 92,24;
 106,151; 132,290.293s.; 190,98;
 228,164; 229,177; 240,12
 facilitas 106,148
 facio 7¹⁰; 33,33; 36,27.29; 40,10;
 58,23; 61¹¹; 65,91; 68⁸²; 77,209.217;
 80,258; 81,302; 87,397; 109,193;
 112,238.241; 113⁸¹; 133,317; 136,366;
 137,385; 145,512.514s.; 146,519.523;
 151,594; 179,3; 180,43; 181,55.58;
 200,354; 204,462s.; 206,13; 207,52.55;
 208,73.88; 219,7; 233,9.12.15.19.23;
 234,25ss.29s.; 235,50.73; 236,14;
 238,11s.
 factura 57,13; 89,422
 facultas 60,10; 106,148; 184,48;
 217,3
 falsus 10⁷; 61,25; 62¹²; 65,93; 72,149
 famulus 218,2; 219,2
 fas 230,237
 fastidium 40,19
 fateor 151,589
 favor 219,7
 felix 92,24
 fera 59,31
 fere 83,341
 feria 220,7ss.15s.23; 221,43
 fero 157,14; 218,5; 238,11
 festinanter 176,300
 festinantia 177,335
 festivitas 221,39
 fidelis 219,6
 fides, -ei 133,313
 fides, -is 219,2; 226,79
 fidicula 113,257; 133,314
 figura 5,59; 6,i.-; 31,23; 34⁵; 67⁸⁷;
 83,341; 108,180; 114,268; 118¹⁷;
 122,116; 137¹⁰⁵; 145¹⁸⁷; 153¹⁸⁵;
 198,289; 207,49; 211,115.126;
 212,134; 232,303; 238,15
 figuralliter 70,133; 230,217
 figurate 216,49.53
 figuro 83,341; 117¹²
 filia 225,31
 filius 59,36
 finalis 3⁶; 4¹⁴; 5,54.d.²⁸; 6,4ss.; 7,i.1.²;

- 8,i.1.4ss.; 9,8s.4.⁷; 12¹; 15¹⁰; 20,48s.;
73⁸⁸; 74,174; 82,313.316.318;
83,338s.342; 84,348.354.357.^{185.187.188};
85,364s.¹⁴⁰; 86,377s.380; 152,*d.*;
175,283s.; 177,342; 180,34; 181,46;
190,84.99; 191,119; 194,198s.201;
206,24s.; 207,42.49.53; 208,69.81;
211,124; 217,9ss.14.16; 222,6.9.11.16;
229,185.190; 230-232 passim; 234,35²;
235-238 passim; 241,4.11
finalitas 50,27.7ss.; 215,27s.; 216,54;
222,7
fingo 57,1; 216,52; 225,30
finio 4,23; 7,2ss.; 8,5s.; 9,2; 14,11;
36,26; 37⁴; 53,29; 54,36.41; 55,45.47;
59,41; 64,81; 69,125.^{58.64}; 73,170;
75,186; 80,247.257; 82,317; 83,334;
84,356; 87,394; 89,429; 115,285;
144,500.510; 147,547; 152,*d.*;
175,284; 176,308; 177,344; 181,63;
190,99.101ss.; 191,117; 194,200;
195,209; 202,391; 204,461; 208,68;
221,46s.; 231,245.247; 235,52
finis 5²⁸; 22,22; 23¹⁸; 50⁸; 53¹⁵; 59,40;
75,184; 82,315.318; 83,328; 87,396;
158,36; 165,117; 175,275.281;
176,305s.; 177,339.343; 182,5.7;
187,20; 203,418s.; 208,93; 215,31;
222,5; 236,27; 238,5; 240,15
fio (132)
firmitas 183,26
firmus 181,45; 183,25
fistula 112,238s.; 113,257; 133,314;
136,364.366s.369s.373; 137,374s.377;
145,513.516; 146,532; 151,597;
225,33.51.57; 226,66.95.99;
227,121.132; 228,142.146
fistularis 224,19
flagitium 218,7
flagito 218,2
flamma 125,173
flatus 224,18
flecto 208,87
flexio 204,462
flexus 203,421
foedus 147¹⁸³
follis 224,19
fore 218,3; 226,79; 229,202
forma 36,23; 71,139; 107,164;
108,179; 120,78; 121,90.99; 125,160;
134,327; 138,394; 149,563;
151,590.594; 165,118; 202,393;
204,458; 205,4
formo 4,14; 108,184; 123,134; 131,269;
176,309; 189,52; 238,17
formula 198,291
fortasse 174,270; 177,350
forte 13,5; 76,200; 80,257; 180,39;
194,187; 216,42; 219,3
francigena 187,i.
frater 174,269
fraudo 175,290
frequens 82,318
frequenter 40⁸; 182,18.21
frequento 40⁸
frigus 125,173
frustra 174,270
fugio 57,2
fugo 30,*d.*
fundamentum 3,7; 188,44
fundo 116,13
gamma-ut 5^{22.30}; 29²; 152,*d.*; 154,*d.*
gemino 40,9; 92,30; 93,35; 94,38.42;
95,45; 98,60.63; 99,65.68; 100,71;
102,76; 103,97.99.105.108; 104,119.125
geminus 30,*d.*; 43,8; 67,112; 181,57;
203,444
generalis 21,6; 182,5; 187,4
generatio 59,36.¹⁶
genero 154,617; 182,5
genitivus 112⁷⁸
genitor 218,3
genitura 187,18
gens 22,20; 187,19; 228,152s.
genus 15,16.22.⁹; 35,15; 46¹¹; 48,13;
71,140; 86,381; 105,135; 117,23.¹³;
119,67.69; 120,72.82s.; 123,128;
127,198; 134⁸¹; 195,213s.219;
204,447; 205,486.4; 206,38; 208,96;
214,13; 216,57; 222¹; 232,294; 239, 15
geometri(c)a 106,153; 107,159.169;
108,178.186.⁵⁷; 114,270; 117,36;
225,37
geometricus 139,420; 140,424.430.439;
141,459
germanus 125,167
gero 56,51; 218,7
gigno 106,154; 114,276; 134,324
gilbus 72,156
gloria 217,5
glorifico 108,174
glorior 157,5
gradalis 220,3

- gradatim 78,223; 177,329
 gradus 66,107
 graecus 4,16; 11,12; 21,9; 90,8;
 153,612; 177,351; 187,7; 191,124
 gratia 107⁴⁹; 108,174; 181,63
 gratia (*adv.*) (24)
 gravatio 63,69
 gravesco 61,22
 gravis 2,2; 3⁴; 4,16; 5,53.d.; 6,8.10s.;
 8,2.6s.; 9,8s.; 10,3; 12¹; 21,15; 28,4;
 31,9.21; 41,23; 43,7; 44,13; 46,29;
 47,34.39; 50,6; 62,36; 75¹¹²;
 83,337.341.343; 84,344.361; 85,374;
 89,422; 90,15; 94,42; 99,68;
 131,278.d.; 146,532; 148¹⁸⁸; 151,596;
 154¹⁸⁸.d.; 155,637; 159,49; 175,283;
 180,34; 181,45.52.57.63; 183,34.38;
 187,14; 189,78; 190,81.84.89.91s.104;
 191,109ss.; 192,129.131; 198,284.286;
 200,330; 201,386; 203,445; 206,38;
 215,35; 217,9; 224,16; 228,154.167;
 230,219.225.d.; 231,244s.259.265.267;
 232,291; 234.34.¹; 236,2.6s.10ss.28;
 237,29.34.36; 238,2.4.8.10; 240,2;
 241,2s.
 gravitas 4,12s.; 65,87; 73,160s.; 76,196;
 124,140; 189,50.57; 202,398; 220,4;
 228,159
 gravius (*adv.*) 76,203; 77,213;
 84,355; 229,171
 gravo 187,25; 230,216; 231,242
 grossior 152.d.
 grossitudo 112,237; 133,314
 guberno 15,20; 83,334; 195,217
 guttur 152.d.
 gyratus 83,342s.; 241,7.9.11.13

 habeo (141)
 habilis 207,63
 habitudo 89,425; 107,164; 108,181;
 109,203; 110,220; 121,100;
 125,164.168; 130,266; 131,272;
 134,328; 137,385; 139,422; 154,620;
 156,649
 hactenus 86,381
 harmonia 5,41; 20,3; 34,3; 61,16s.;
 62,31; 63,44; 106,154s.; 187,1;
 189,69; 192,135; 199,321; 209,102;
 218,4; 224,9; 232,304
 harmonicus 3,2; 15,16; 20,2; 30,d.;
 118,38; 125,158; 139,420; 140,424.432;
 141,444.451.459; 179,2; 180,24;
 195,213; 201,370; 224,4; 225,40;
 227,112; 228,149
 haud 57,11; 151,587
 hebeto 209,100; 218,6
 hemitonion 225,56
 hiatus 169,178
 hic (472)
 hic (*adv.*) (12)
 hicce 59,40; 69,128
 hinc 33,37; 84,358; 125,172; 151,588;
 157,20; 205,7; 206,21; 225,37;
 236,18
 historia 220,19
 histrio 113⁸¹
 homo 59,36; 157,9; 218,8
 honeste 207,60; 223,21; 232,283
 honestus 89,427; 97,57; 177,333
 honor 220,25s.
 horaeos 57,3
 hortor 86¹⁶¹
 hostia 219,2
 huc 72,151; 80,240.272
 hucusque 86¹⁴⁸; 133⁷⁸
 huiusmodi (22)
 humanus 40,11; 58⁵; 61,21; 107,170;
 183,42; 206,15; 222¹; 225,32;
 229,203
 humilis 5,51; 31,22; 83,337; 189,77;
 202,415; 218,2; 219,2
 humilius (*adv.*) 176,314.322; 229,170
 hypate 44,d.; 45,19.23; 46,26ss.30ss.;
 47,33.36.38; 134⁸³; 152,d.; 154,d.;
 182,1ss.9s.13ss.17s.20;
 183,25ss.29.32s.; 184,46
 hyperboleos 44,d.; 46,25.28; 47,37;
 154,d.; 179,17; 182,21; 183,29.32;
 228,156
 hyperlydius 179,7; 180,20.22; 228,155
 hypodoricus 179,17
 hypodorus 22¹⁴; 78¹²²; 179,7;
 180,21.23; 228,154
 hypolydius 22¹⁴; 78¹²²
 hypomixolydius 22¹⁴
 hypophrygius 22¹⁴; 78¹²²

 iaceo 7,13; 84,346; 190,94; 206,32;
 230,220.227.d.; 232,292.294.301;
 234,39.⁵; 237,39; 241,6.8
 iam (16)
 ibi (19)
 ibidem 179,5; 238,3
 idcirco (13)

- idem (212)
 ideo (20)
 idoneus 133,312
 idipsum 44,10
 ieiunium 220,31; 221,37
 igitur (28)
 ignavia 60⁵
 ignavius (*adv.*) 61,19
 ignobiliter 177,335
 ignoro 158,24
 ignotus 10,10
 illaesus 70⁷³
 ille (77)
 illic 137¹⁰⁵; 183,39; 220,27
 illuc 215,33
 imaginarie 57,9
 imaginor 206,30
 imago 115,278; 116,19
 imitator 228,167
 imitor 58,21; 87,390; 123,129.137.²⁹;
 169,190; 229,197
 immensitas 5,45; 189,74
 immensuratus 238,14
 immensus 5,44; 189,74
 immerito 129,236
 immo 112, 233
 immobilis 108,178; 115,2s.; 117,33.35;
 125,166
 immortalis 114,277
 immutabilis 107,166
 immuto 33,33.36; 87,398; 200,354.357
 imparitas 123,126.139.²⁸; 124,143.145
 impariter 122,122
 impedio 53,33; 180,38; 216,40
 impeditiosus 176,299.312
 impendiosus 176,299
 imperfectio 230,207
 imperfectus 183,33
 imperitia 60,9
 imperitus 232,278
 impleo 30,*d.*; 143,482
 impono 53,32; 177,328; 193,168;
 220,13
 impotentia 125,167
 imprimis 38,11; 59¹⁸; 86,383; 115,1;
 123,132; 191,122; 192,127; 202,415;
 241,2
 imprimis 225,30
 improprius 71⁸⁰; 182,11
 impulsus 40,13
 imus 50,5
 in (832)
 inaequalis 56,59; 106,155; 118,42.50;
 177,356
 inaequalitas 106,149; 112,226ss.;
 118²⁰; 119, 54.59s.68; 120,71;
 121,90.98; 122,110.112.124;
 123,125.131.136; 124,143; 125,160;
 126,190.193; 176,295.300
 inaequaliter 106,149; 122,123
 incedo 4,22; 34,43; 158,29; 183,24;
 201,364; 203,424; 211,126.131
 incertus 109,192
 inchoatio 49,21
 inchoo 14,12; 20,49; 36,26; 55,44;
 69,124; 74,172.176s.; 76¹¹⁸; 195,210;
 197,247; 202,417; 203,419s.; 204,461;
 216,41; 217,11
 incido 181,59
 incipio 3,i.; 7¹; 13,9; 14,11s.; 31,21;
 36,29; 37,30; 50,26; 53,28;
 54,35.37.40; 55,46; 56,61; 60,i.;
 64,81; 67,114.115; 69⁵⁴;
 74,171.173.178.⁸¹; 75,186.^{102.107.108};
 79,237; 80,251.267; 86^{146.161}; 89,i.;
 115,282.i.; 129,242; 138,388; 139,402;
 152,601; 157,i.; 176,299; 180,25;
 181,45; 182,i.5; 183,38; 187,i.;
 194,191; 195,209.211; 201,388;
 202,391.417; 206,27; 207,55;
 208,77.95; 220,26; 221,32.35;
 238,13; 241,12
 incisio 22,21; 179,10.19
 incitatus 58,23; 87,396
 inclinatus 190,88
 inclinus 6,4.6.11s.⁴; 62,40; 63,41;
 84,344s.; 190,86s.89.92s.; 237,32s.37
 includo 3⁴; 85,374
 incognitus 109,192
 incommensuratus 125⁸⁷; 128,212
 incongruus 62¹²
 inconnumeratus 128,213
 inconsonans 216,40
 inconsonantia 47,i.; 49,21; 52,15.24;
 216,43
 inconsonus 48,15; 55,48; 68^{49.51}; 69⁸⁰;
 70⁷²; 123,136s.²⁹; 138,394; 215,22
 inconstancia 107,167
 inconveniens 125,161
 incorporeus 107,165
 incrementum 130,253
 inculco 177,353
 incuria 60,9; 176,297
 incurro 180,32

- indagabilis 108,181
 indagatio 59,34
 inde 153,611; 232,282; 236,15
 indecens 59,31
 indecenter 176,297
 indico 6,3; 190,85; 193,160
 indifferens 176,322
 indifferenter 3⁹; 20,4; 83,332; 85¹⁴¹;
 187,2
 indiscrete 22,23; 187,22
 indiscretus 175,273
 individuus 3,1; 188,40; 224,1
 indivisus 118,47
 indo 8¹; 62,35
 industria 70,134
 indutiae 219,3,1
 inexcusabilis 107,172
 infans 177,354
 inferior 4¹²; 9,3; 40,17; 41,2; 43,9;
 66,100; 74,171; 84,360; 85,363.366;
 94,37; 99,64; 103 passim; 104,122.124;
 121,92; 149,563.565.567; 156¹⁸⁴;
 168,171; 191,117.120; 207,63s.;
 208,71.73.80.94s.; 209,98.d.106.108;
 211,124.130s.; 215,33; 216,38.53;
 222,15; 223,17
 inferius 5,27.¹⁸; 8,4; 11,2; 27,30;
 43,xvi³; 74,175ss.179; 85,363; 105,136;
 109⁸⁸; 191,107; 193,161; 206,26.28;
 211,117; 215,17.24; 222,10
 inferus 57,8
 infimus 22,27; 187,26; 203,429;
 209,106
 infinitas 4,21; 123,131; 189,59
 infinite 123,131
 infinitus 4,23.¹⁸; 5,45; 32,24; 111,224;
 115,5; 119,70; 120,72.78; 121,89;
 123,130; 126,187; 129,235; 144,500;
 200,345; 204,466
 informo 177,354
 infra 43,xv²; 49,20; 55,47; 75,183;
 87,394; 102,90; 118,44; 119,64;
 125,159; 132⁷⁰; 133,309; 134,333s.⁸¹;
 151,592; 191,119; 208,79; 211,116;
 212,134; 215,28; 233¹
 infrascriptus 92,28; 93,33.36; 95,47;
 96,49; 98,61; 100,72; 101,74; 105,138
 ingenium 107⁴⁹; 157,23
 ingenuus 107,172
 ingero 238,20
 ingredior 192,135
 iniocundius (*adv.*) 60,7
 initium 5²⁰; 20,1; 23¹⁸; 75,184; 83,328;
 87,396; 153¹⁸⁴; 175,273; 176,307;
 177,338.353; 207,49; 208,93; 211,125;
 229,178; 241,2
 iniuste 50¹
 innotesco 202,413
 innovo 26,28
 innumerabilis 63,47; 123,130
 innuo 199,320; 200,326
 inquam 45,14; 72,152; 73,159; 77,207;
 123,131; 132,286.296; 177,330
 inquirō 107⁸⁰; 155,625
 inquisitio 154,618
 inquisitor 227,105
 inserto 70,134; 190,98; 194,195;
 206,32.35
 insignitus 14,10; 195,208
 insimul 230,220
 insinuatō 62,33
 insinuo 40,18; 108,185; 115,280;
 126,193; 175,288; 211,131
 inspicio 114,266.⁸⁸; 211,123
 instituo 176,294
 institutio 3,2; 62,33
 instrumentum 26,29; 40,11; 61,23;
 198,277
 instruo 177,356
 insuaviter 56,53
 insuper 21,16; 187,14; 189,77;
 225,45.47.62; 226,96; 227,116.119.122;
 230,235; 236,24
 integer 23,32; 33,30; 45,16.22; 48,17;
 76,200; 77,213; 135,354.⁸⁹;
 150,582.585; 157,2.12; 180,23; 188,30;
 200,351; 213,d.4; 215,21.23; 226,74;
 230,206
 intellectus 16,26; 107,162; 158,39;
 198,289
 intellego 15,22; 57,4; 72,148; 84,352;
 104,126; 107,158; 108,184;
 114,265.273; 125⁸⁴; 126,190.192;
 135,345.352s.; 141,456; 150,580;
 151,586; 179,8; 184,48; 195,219;
 205,490; 217,6.8; 228,158
 intendo 3,9; 29,d.; 47,39; 146,534;
 183,36; 188,46; 224,11; 230,215;
 231,242.256
 intentio 204,451
 inter (99)
 intercapax 229,195
 intercapedo 177,341; 229,192.195
 intercipio 57,7

- interdum 21,17; 22,23; 58,27s.;
 69,130; 70,134; 83,332; 182,11;
 187,22; 215,29; 216,49; 223,18
 intericio 36,28; 67,117; 150,576
 interim 230,213
 interius 56,51.¹⁸
 intermisco 70,134
 interpono 38,12; 73,157; 90,4;
 150,577; 204,470
 interpretatio 25⁹; 26¹⁰; 224,28; 228,154
 interpretor 24,9; 25,15; 26,24; 57,5;
 59,41; 90,8.11; 195,220; 197,264;
 225,41
 interstitium 102,78; 104,114
 intersum 104,120
 intervallum 21,17; 22,30; 23,4.¹⁹; 33²¹;
 65,98; 67,116.⁴²; 69,126; 102,83;
 104,119.126.128; 114,273;
 124,143.145.154; 125,157; 126,175;
 128,216; 133,307; 134,334.337s.;
 135,339.341.354.356; 136,357s.360s.;
 137,382; 139,402.408s.413s.;
 141,442.457; 142,460.471;
 143,480s.490ss.; 146,524.527;
 147,547s.; 187,16; 188,28; 195,202;
 197,261; 202,403; 215,19; 224,5;
 225,31.42.54.59; 226,70; 229,195
 intexo 140,439; 179,16; 197,267;
 201,370; 207,66
 intimo 21,5; 187,4
 intra 33,30; 139,402; 146,526;
 151,596; 200,351
 intro 56,56
 introductio 153,612
 introitus 158,35; 220,3
 intueor 115,278.283; 132,291; 139,419
 invenio 7,16; 34,42.1; 40⁸; 52,22;
 59,35; 73,157; 80,276; 108,177;
 127,196s.; 136,371; 137¹⁰⁵; 139,416;
 144,499; 146,519; 149¹⁷⁸; 155,624;
 180,39; 190,97; 191,115; 201,363;
 202,410; 228,141; 229,200; 235,68.70;
 238,13; 239,5
 inventio 107,170.171
 inversus 6,12
 investigatio 10,11; 107,171; 191,123
 investigo 10,11; 19,46; 59,33; 163,77;
 181,55; 197,245
 invicem 3,8; 4,14; 10,i.; 15,15; 24,9;
 28,5; 31,13; 34,2; 35,14.16; 37,4;
 39,4; 40,10; 48,9; 56,52; 65,93; 67,112;
 72,151; 75,184.187.190; 79,234s.;
 81,301; 109,197; 110,220; 112,239;
 113,252.258; 116,21; 122,124; 124,142
 125,165; 126,188s.; 131,270; 133,316;
 140,434.440; 141,453.458; 151,595;
 188,46; 189,51.55; 195,212.221;
 197,265; 198,282.287; 200,336;
 201,368; 203,439; 204,448s.;
 205,480.482s.9; 206,17.35; 226,91
 inviolatus 33,30; 45,17; 200,351
 invisibilis 225,29
 invoco 198,277
 iocus 219,4
 iota 6,6.12; 63,41; 84,346; 190,88.93;
 237,33.38
 ipse (73)
 ira 219,5
 ironice 69⁵⁵
 irreverens 177,335
 is (363)
 iste (21)
 ita (164)
 itaque (27)
 item (61)
 iteratio 73,158
 itero 35,20; 146,519; 204,454
 iterum 24⁸; 34,9; 88,404.¹⁶⁹; 205,490;
 236,8; 238,7.13.17; 241,7
 iubeo 218,2
 iubilo 59,35
 iucundus 58,22; 157,3.5
 iudicatio 58,26
 iudicium 132,287.289.291.⁶⁶
 iudico 79,235; 128,218; 229,192;
 232,278
 iugabilis 125,170
 iunctim 203,434
 iunctura 146,525
 iungo 23,2s.6; 33,34; 37,6; 43,6;
 45,22s.; 46,24s.; 140,426; 181,48;
 196,242; 197,258s.262; 200,355;
 206,14
 iunior 231,252.261; 232,286;
 235,56s.64s.71
 ius 50,7; 73,167; 84,353; 128,213;
 175,290; 191,120; 206,22; 207,54;
 214,13; 216,40; 223,18
 iustitia 219,4
 iustus 70,137.⁶⁶; 71⁷⁴
 iusum 5,27; 27,30; 62,d.; 63,62;
 66,104; 67⁴⁰; 76,196; 83,342s.; 90,14;
 149¹⁷⁸; 189,63; 194,188
 iuvo 191,124; 194,187; 219,2,8

- iuxta 73,164; 94¹¹; 108,177; 175,281;
 204,467; 232,292
 labefacio 152,*d*.
 labes 218,7
 labor 56,55.¹⁹
 labor (*verb.*) 176,300
 laboriosus 59,34
 laedo 61,21; 69,126; 71⁷⁹; 72,146.⁸⁴
 laetisonus 58,22; 61⁸
 laetitia 176,323
 laetus 61⁸
 laevus 189,62
 lapis 116,8
 latebra 219,2,1
 lateo 56,54; 59,27
 lateralis 22¹³; 82,311; 158,28.30s.33;
 222,6.10; 229,184; 230,212;
 231,252.254.260.266;
 232,287.297.301.303
 latinus 3,3; 4,17; 90,8; 114,264;
 177,351; 188,43; 224,4
 latius (*adv.*) 207,61; 230,213
 latus 8⁸; 10,6s.; 14⁴; 31,16ss.; 40,17;
 41,2s; 67,115; 68,121.⁴³; 69,126.129;
 70,136.⁸⁷; 71,141.⁷⁸; 72,146;
 73,162s.164; 85,366; 133,253s.;
 137,382s.; 139,410s.; 158,25; 192,137;
 200,339ss.; 206,31; 208,71.73.75;
 211,128.133; 217,16; 231,254
 laudatio 157,1.6
 laudo 59,35
 laus 59,34.41; 157,6; 175,272; 177,358;
 216,58; 217,5; 218,4.7
 laxatio 4,14
 laxio 4,14; 189,51
 laxus 109,197
 legitime 9,*v*⁸; 86,388; 175,284; 235,50
 legitimus 3,8; 8,3; 21,7; 65,86; 82,324;
 86,379; 175,290; 176,303;
 177,342.344; 187,5; 188,45; 191,107;
 195,202; 197,267; 207,44; 208,83;
 216,55; 232,280
 lego 13,8; 69⁵⁵; 192,140; 194,191;
 220,16s.19.21s.; 221,40.42.44.50
 levatio 22,25; 50,9; 52,18; 53,32;
 54,37; 83,331; 206,27; 216,41
 levis 89,422; 182,8
 levo 49,21; 63,51; 77,218; 82,322;
 83,328; 90,17; 153,613; 193,159;
 215,29
 lex 48,13; 52,18.26; 57⁴; 87,394;
 97,55; 102,89; 109,192; 205,6;
 206,21.23; 207,47.51; 209,98; 215,34;
 216,48; 219,7; 222,3.8.12; 223,18
 libellus 3,*i*.
 liber 3,*i*.; 56,61; 59,41; 60,*i*.; 114^{82.84};
 115⁸³
 liber (*adi.*) 231,247
 libero 218,2
 libet 119²¹; 136,366
 libitus 224,23; 230,234
 licenter 229,183
 licentia 231,260
 licentiose 232,274.288
 licet 3⁸; 5²⁸; 20,1; 37,9; 43,xvi²; 102²⁸;
 106,143; 132,300; 157,10; 177,350;
 191,119s.; 198,278; 203,423.442;
 204,451; 206,27; 208,79; 214,4;
 230,234; 231,257; 232,274.287
 lichanos 44,*d*.; 152,*d*.; 154,*d*.;
 182,2s.10.14s.17; 183,27.30.33; 184,46
 licite 182,16.19; 183,24.28
 lignum 179,1
 ligo 41,24; 125,173
 limes 50,1; 140,425s.434.436;
 141,445ss.; 142,473s.; 193,158;
 206,23; 208,94; 216,43; 222,13
 limma 2,1; 21,17; 65,88; 69,129;
 70,134; 139,415; 145,*d*.; 187,17;
 229,201
 linea 67,117; 72,155; 132,290;
 150,578; 179,1.9.19
 linealiter 16,26; 78,222; 115⁸³
 liqueo 102²⁸; 117,22; 228,149.165
 liquido 10,4; 192,133; 204,447
 liquidus 52,23; 58,18; 72,154; 125,173;
 146,530
 littera 3,1; 13,8; 23,2; 61,16; 179,3;
 188,40; 192,140ss.; 194,191; 197,258;
 209,108.110; 211,131; 212,136; 224.2.7
 loco 72,155; 145,514
 locus 5,38; 7³; 10,i.6; 20,49; 25,16;
 31,14; 32,25; 37,4; 38,12; 41,23.2s.;
 43,7; 48,4.11; 50,i.3; 52,18; 62,27.32;
 65,89.91; 66,110; 67,116; 68⁴⁰; 69^{59.61};
 70^{63.84.70}; 72,150; 73,157.159;
 74,175ss.; 82,320s.; 84,360s.; 86¹⁵⁵;
 87,393; 89,424; 90,5s.; 91,18; 92,22;
 94,39; 97,53; 102,75.76.89;
 103,93.98.100.103.106.109;
 104,121s.124; 105,135s.;
 109,193.202.204; 110,214; 113,253ss.;
 124,152; 139,405s.415s.; 145,513s.¹⁸⁷;

- 148,555.557; 149,560.¹⁷¹; 151,591;
 152,605; 154,617.622; 155,637;
 180,32.39; 181,53; 189,68; 192,136;
 197,248; 200,337.346;
 202,392.396.405; 204,471; 205,7.9;
 206,22.35; 207,61s.; 208,70.83;
 209,103.110; 211,127s.131; 214.4.7.11;
 216,55; 222,4; 225,52.56; 226,66s.99;
 228,160.163; 229,180.186; 230,211;
 232,290.298; 238,4s.9; 239,5; 241,3
 longius (*adv.*) 82,324; 177,345; 205,483
 longinquus 192,143
 longitudo 133,315; 176,309;
 177,340.342; 179,9; 240,1
 longus 70,137.⁶⁶; 71,144.⁷⁴; 86,386.¹⁵⁶;
 87,391s.398; 89,415; 112,238.240;
 133,315; 136,369.372; 137,375s.;
 145,514s.; 151,595.597; 176,300s.307;
 177,337.346; 206,38
 loquela 61,16
 loquor 86.¹⁴⁷; 107,165; 207,59
 lubricus 176,300; 182,22
 lucens 73,167
 lucidius (*adv.*) 34,9; 201,375
 lucidus 49,22; 65,96
 ludicrum 219,3
 luna 109,189.191
 luteus 219,3,1
 lydius 22,20; 187,19; 204,464.d.;
 207,56
 macula 218,6
 maereo 58,22
 magada 236,6.10
 magis 25,22; 59,32; 81,304; 87,393;
 153,610; 157,7.18; 168,166; 175,288;
 196,232; 205,482.486.491; 209,101s.;
 229,189.195ss.
 magister 60–155 passim; 67.³⁴; 68.⁴⁶;
 69.⁵⁷; 112.⁷⁴; 177,353; 214–217 pas-
 sim; 221,48; 228,150; 231,253.261
 magisterium 59,38; 115,281
 magnificus 44,11
 magnitudo 3.⁶; 21,7; 107,163;
 108,178s.; 115,4s.7; 117,32; 187,5
 maiestas 157,17
 maior 8,1116.⁸; 9,114.⁶; 21,10ss.; 22,29;
 48,9; 79,228; 81,306; 83,329.333;
 84,359; 85,369; 97,54; 110,208.211;
 112,241; 113,249.250.251.257; 116,9;
 117,27; 118,44.51; 119,54.60.69;
 120,72.81.84.87; 121,89.97;
 126,176.180.184ss.; 127,198; 128,224;
 133,304.314.317; 135,354; 136,367;
 141,449; 144,502; 145,513; 157,21;
 158,35; 176,310; 177,341; 181,57;
 187,9.11s.; 188,27; 199,320; 205,480;
 206,11; 207,65s.; 225,44.53s.;
 226,68s.73.96; 227,116.121; 229,191;
 230,232; 231,250–232,273 passim
 male 69.^{59.61}; 70.⁷²; 71.⁷⁸; 72.⁸³
 malus 177,357; 218,2; 219,6
 mandatum 219,7
 maneo 35,18; 36,24; 61,25; 114,263;
 204,451.459
 manifeste 149,575; 150,585; 202,412
 manifestus 130,258
 manus 82,325; 177,355; 181,62;
 221,50
 mare 207.¹; 218,1
 mater 106,150.154; 225,36
 materia 58.¹³; 107,162; 114,263.⁸⁷;
 121,98
 materialis 3.²
 mathesis 50.¹; 107,157s.160; 114,276;
 225,35
 matutinus 176,323; 177,327; 221,36.46
 maxime 60,8; 97,56; 133,305;
 175,274; 208,70; 225,37; 228,153;
 229,182; 232,285
 maximus 31,19; 88,406; 89,428; 92,24;
 155,636; 200,341s.;
 medietas (*cf. ind. numerorum*)
 139,420–142,460 passim; 166,123;
 226,92; 227,113
 medius (*cf. ind. numerorum*) 28,6;
 31,13.15; 40,8.15; 41,21.3; 42,6; 43,7;
 48,4; 92,21.31; 93,35; 94,40.43;
 98,60.63; 102,79.81s.84ss.;
 103,97s.100.106.108s.;
 104,114.119.126; 136,372; 137,380;
 139,407.409; 150,582; 182,6.8;
 198,288; 200,336,338; 207,62s.;
 208,72.75.79; 209,d.105.108;
 211,113.123.128.131; 222,14s.;
 226,68; 228,155; 236,2.18s.21ss.;
 237,30
 melodia 3,8; 36,23; 86,382; 88.¹⁸⁹;
 157,22; 163,75.77; 165,117; 175,281;
 176,320; 177,328.348; 189,71; 194,196;
 196,233.237.240; 204,458; 205,485;
 218,3; 230,215.231
 melodius 116,14
 melodus 116,14

- melos 3,8; 7,2; 10,9s.; 16,23; 23,32;
 30,d.; 35,18; 36,21; 38,11.15; 57,13;
 58,19; 60,2.6s.; 65,91; 72,151; 74,174;
 75¹¹⁴; 76,194.198.200s.; 79,227.231;
 80,254; 81,299; 82,315.324; 85,375;
 86,379.384; 87,394.400; 89,420.422s.;
 92,29; 152,d.; 153,d.; 155,627;
 168,169; 175,273.279.287; 176,307;
 177,352; 188,31.46; 190,99s.; 196,242;
 199,311; 201,381.383; 202,415;
 204,476; 205,5s.; 206,19.21.29.38;
 211,122; 224,10; 231,268
 membrum 50,25; 51,12; 82,321; 83¹⁸¹;
 87,391; 168,167; 184,45; 193,168.172;
 194,176.180; 207,66; 211,115.132;
 220,2; 222,9; 223,20
 memoria 225,30s.
 memoro 43,2
 mendosus 110⁸⁷
 mens 107,172; 219,6
 mensio 145,512
 mensura 4¹⁷; 81; 47¹; 48,5.16; 67,116;
 75,185.¹⁰²; 84,359; 109,196;
 125,159.162; 126,177; 130,255;
 135,342; 140,438; 145,512; 146,518;
 147¹⁸⁸; 152,602; 176,294; 220,1;
 226,94.98; 232,300; 235,51; 238,i.1
 mensuro 67,117; 177,352; 199,321;
 241,1.12
 meo 205,7; 206,21
 mereo 157,17
 meridies 218,5
 merito 132,294; 133,306; 216,57
 meritum 219,6
 mese 44,d.; 45,19.23; 46,26ss.30.32;
 47,33.36.39; 152,d.; 154,d.; 180.21.23;
 182,1ss.6.9ss.14ss.20;
 183,23.25.27.29s.32s.; 228,155
 –met 10,6; 75,189; 148,550
 metior 61,25; 65,93; 66,103.105.111;
 68⁴⁹; 69,^{59,61}; 70,137.⁶⁶; 71,141.143.145;
 72,149; 75,185.187; 87,393; 112,240;
 120,84; 126,178–127,211 passim;
 128,220; 131,279ss.; 135,342.350;
 136,370; 137,374.376s.;
 138,389.395.^{132,134,186}; 142,464;
 146,519.521s.; 190,95; 192,131;
 227,133s.; 228,143; 231,253;
 236,13s.22.26; 240,12
 metricus 86,389
 metrum 70,133; 125,169; 177,352
 migratio 76,204
 migro 65,94; 76,204; 106,146
 minime 33,31; 58,29; 74,180;
 148,552; 200,352
 minimus 132,302; 138,387; 214,8;
 228,158
 ministerium 157,1
 minor 3⁸; 8,III 7.⁵; 9,i.3; 20,48;
 21,10ss.⁹; 22,28; 31,19; 76,195;
 81,306; 83,333; 84,359; 85,366.^{189,140};
 110,207.211; 112,240.241;
 113,248.250.251.257; 116,8.17;
 118,43.51; 119,55.61; 120,74s.79.84.87;
 121,97.104; 122,108; 126,177.183s.186;
 127,198; 131,277; 132⁷²;
 133,304.314.318s.; 134,335;
 135,339.353; 136,373; 142,465;
 147,537; 176,310; 181,56; 187,9s.;
 188,27; 197,247; 199,318; 200,342;
 207,65; 208,68; 211,115; 213,d.4/5;
 225,45.53; 226,69.73s.96;
 227,116.121s.; 230,237;
 231,251.253.255.270.272; 232,274
 minuo 115,5.7; 116,9; 141,458
 minus 10,8; 13,8; 56,50.¹⁸; 57,i.;
 73,168; 88,408.410; 140,423; 176,293;
 177,350; 192,146; 209,101; 229,194
 minutio 117,25
 mirabilis 34,44; 81,300; 107,171;
 192,135; 201,365; 202,412
 miraculum 59,37
 miror 79,237; 80,298; 81,303
 mirus 33,41; 109,198; 116,13; 134,326;
 146,525.528; 198,282; 201,361.367
 misceo 10,2; 23,1; 33,38; 40,12;
 43,8.12; 45,21; 56,52; 116,21;
 192,129.139.143s.; 197,257; 198,286;
 201,358
 missa 158,36; 220,31; 221,40.50
 mitigo 76,195; 219,3
 mitto 70⁶⁸
 mixolydium 22,20; 78¹²²; 204,d.
 mixtim 123,127; 201,366
 mobilis 108,180; 115,2; 117,33.36
 moderate 177,329; 220,3
 moderatio 56,57
 moderatus 114,273; 231,269
 moderni 5³⁰
 moderor 13,2; 60,2; 81,306; 89,427;
 114,274; 118,38; 125,158; 194,193
 modesto 220,4
 modestus 38,14; 97,56; 204,474;
 223,21

- modifiko 56,58; 81,299
 modo (19)
 modula 232,285,296
 modulamen 126,174; 147,549; 206,21;
 227,129
 modulamentum 126,174
 modulatio 4¹¹; 5²¹; 16,23,29; 17,32;
 18,37,41; 20,51; 22,18; 47,39;
 89,417; 113,259,261; 114,265;
 144,500,510; 147,549; 158,34,44;
 159,48; 160,52,56; 161,59,63;
 162,66,69; 163,70,72,87; 164,101;
 177,350; 187,17; 193,160; 194,197,201;
 196,233,236,239,241; 204,456;
 224,5,16; 225,39; 230,211
 modulatus 112,233
 modulator 7¹; 11,13,3; 15,21; 27,33;
 30,4; 35,14,7; 41,1; 60,1,3,10,3;
 134,329; 153,612,184; 157,1; 158,37;
 164,95; 175,282; 176,323; 183,36;
 188,38; 191,122,125; 193,162;
 195,219; 198,283; 199,307; 204,447;
 217,5; 228,153
 modulus 18,41; 19,46; 34,1; 197,245;
 201,368; 208,78,92; 218,2; 219,5
 modus 3,1,8; 5,35; 11,13,4; 13,1,1; 15⁸;
 16,29; 17,32; 18,37,41; 19,46; 20,1;
 22,18s.; 23,32,2; 27,34; 33,35; 35,18;
 36,25,27s.; 37,30s,3; 41,4; 44,12s.;
 47,34; 49,19; 52,26,12,13; 57,13; 58⁵;
 59,31; 69,130s.; 75¹⁰⁹; 76,194,201,203;
 77,206,208,214,218; 78,224;
 79,225ss,230,232s.;
 80,243,245,254,274,286s,295;
 81,302,304s,307; 82,313s.; 85,365;
 86,376; 90²; 92,21,23,28s.; 93,33,36;
 95,47; 96,49; 97,58; 98,61; 100,72;
 101,74; 103,95; 105,132,137s.;
 108,187; 113,245; 114,276; 116,13,20;
 123,133; 126,179; 132,288; 133,308;
 134,331; 136,373; 137,380; 142,464;
 144,511; 146,524,533; 147,547;
 149,575; 153,614; 154,615,617,619,621;
 155,627; 156,655; 158,37;
 164,90s,95; 166–172 passim; 175,287;
 176,308,312,316,318,322;
 177,331,334,338; 179,1,5,8,18; 180,20;
 181,55; 182,1; 183,41; 187,17s.;
 188,39; 189,55,67; 193,162s.; 194,193;
 196,240,244; 199,309; 200,356;
 202,393; 204,453,460,462ss.; 205,4,8;
 206,24s,33; 207,42,50ss,56s.; 209,106;
 213,d,4; 214,2,4,6; 215,34; 217,7;
 224,4; 227,108; 228,153; 231,250;
 238,6; 239,12
 moles 115,2s.; 125,166
 momentum 176,296,309
 moneo 152,606
 monochordum 5²⁸; 61⁹; 146,530,181;
 179,1; 233,1; 235,69,71; 236,i,1,4;
 238,i,1,4; 239,i,1s,15; 240,i,1,4,14;
 241,1
 mons 117,34
 monstro 34,6; 37,1; 84,362; 88,413;
 131,269; 201,372; 204,454; 209,110;
 211,115,126; 228,163; 229,174;
 230,207; 232,304; 236,26
 mora 52,21; 87,395,397;
 88,403,410s,413s.; 89,415,419,423,425;
 176,307,309
 moratus 89,427; 229,199
 moror 86¹⁵⁹; 118,38; 191,120; 208,75;
 222,16
 morose 89,421; 176,308;
 177,330,332,346; 220,4
 morositas 38,15; 61,13; 97,56;
 176,311; 177,347; 204,475; 223,21
 morosus 87¹⁸⁷; 163,72; 206,39; 230,216
 morula 86,385; 87,392,401; 176,304
 mortalis 56,58; 219,2,1
 mos 33,26; 177,352; 200,347; 202,406
 motus 113,261; 114,263,270
 moveo 114,271; 228,162
 mox 13,7; 36,28; 65,94; 66,108;
 73,170; 77,217; 79,228; 86¹⁴⁸; 89,421;
 139,402; 142,476; 175,278; 194,189;
 204,463; 220,13; 236,16
 multiplex 96,51; 109,189; 112,226s.;
 117^{11,12,14}; 118,52; 119,53,57s,60,64;
 121,100s,104; 122,112,124;
 123,128,135; 124,143; 125,164;
 126,178,179,38; 127,199,205,207;
 128,219s,222s,42; 129,236,239,241;
 130,266; 133,310; 134⁸¹; 226,83s.;
 227,111,117s.; 229,204; 231,271
 multiplicatio 4,21; 5,43; 189,58,73
 multiplicitas 124⁸¹; 133,310;
 134,321,326
 multipliciter 119,61,65
 multiplico 4,23; 39,3; 104,127;
 133,310; 213,d,4; 236,27s.
 multitudo 4,23; 63,46; 88,409;
 107,163; 115,2,4,6; 117,32; 119,64;
 120,82; 176,321

- multum 114,271; 220,3
 multus 3⁶; 59,37; 106³⁸.153; 157,10;
 168,166; 175,280
 mundus 56,60; 107,171; 122,122;
 125,166
 munia 218,4
 munus 219,5
 musica 3,i.4; 5²¹; 7¹; 23,4; 56,61;
 58,17; 59,41; 60,i.1; 89,427; 90²;
 106,150.153.155s.; 107,159.168;
 108,176; 109,193; 112,235.237;
 115,281; 116,13; 123,132s.; 129,236;
 134,321.324.327; 136,336.365; 140,439;
 153,d.; 156,655; 181,63; 188,43;
 197,260; 201,370; 202,399; 209,d.;
 224,8.13.17.23; 225,33.37.50;
 226,65.93; 227,108; 229,199;
 231,249.262
 musicus 3,i.; 10,5; 11,3; 21,8; 26,29;
 40,11; 44,11; 56,49; 57,14; 59,37;
 61,23; 84,349ss.; 89,429; 112,233;
 115,284; 123,127; 125,162; 126,174;
 131,270; 157,14; 181,63; 187,6;
 188,38; 192,134; 193,162; 198,277;
 199,324; 202,403; 224,3; 226,98;
 228,137.157
 mutabilis 107,167; 115,279
 mutatio 34,44; 151,587; 201,365;
 202,412; 203,419; 210,d.; 211,121s.
 muto 31,22; 33,29; 36,29; 50,3; 52¹²;
 76,199.201; 77,209; 87,395; 123,129;
 151,591; 176,317.319; 180,22;
 200,350; 202,403; 203,418; 204,463;
 232,282s.292
 mutuo 41,24; 75,183; 198,272.290
 mysterium 59,37

 nam (24)
 namque (26)
 narro 43,i.
 nascor 28,i.; 37,31; 38,15; 62,27;
 77,220; 135,345; 204,464.476; 205,5;
 206,18
 natalicium 220,10.16.24
 natalis 220,25.27; 221,32s.
 natura 4¹²; 6,2.²; 30,d.; 56,54.58;
 106,145; 107,165; 113,253; 115,282;
 116,16.21; 117,31; 125,170; 126³⁹;
 128,215; 134,331; 189,57; 190,83;
 207,60; 225,38
 naturalis 35,16; 61,18; 65,92s.; 73,161;
 75,187; 84,351; 97,54; 102,89;
 202,392; 204,449; 207,46s.;
 209,99.102; 214,7; 223,19; 224,8.17.23;
 231,249.262; 232,304
 naturalitas 4,13.¹⁸; 58,19; 189,52
 naturaliter 3,9; 47,2; 70⁷⁰; 118,47;
 137,381; 188,47; 209,101; 222,1
 ne 57,6; 60,9; 61,18; 82,324; 181,59;
 211,117; 215,24; 217,13
 -ne 57,12; 69,124.128; 82,313; 128,217;
 157,17; 217,8
 nec (102)
 necessarius 60,8; 89,417; 112,236;
 148,555
 necesse 7,2; 34,5 41,3; 72,156;
 75,186.192; 84,355; 103,94.103;
 152,d.; 180,40; 190,100; 201,371;
 205, 485; 239,2.17
 necessitas 176,317
 necnon 43,5; 142,472
 necto 2,6; 114,275; 140,440; 198,290
 neglegentia 60⁵
 neglegenter 157,18
 neglego 75,187; 220,15
 nempe 198,279; 201,373; 202,402
 nequaquam 157,12
 neque 118,43s.; 133,308s.
 nequeo 35,18; 52,21; 61,23; 75,182;
 105,132; 214,12; 240,6
 nervus 30,d.; 45,15.18.20.23; 61¹¹;
 112,237.239; 179,6; 180,29; 181,45.52;
 222¹
 nescio 40,18
 nete 44,d.; 45,19; 46,24s.27s.31s.;
 47,33.36ss.; 154,d.; 179,17; 182,2;
 183,30; 228,156
 neuma 6¹; 14,5.8.11; 58,22s.25; 61⁸;
 62,28; 77,215s.; 82,325; 89,422.426;
 106,141; 158,41; 175,284; 176,296;
 177,333; 195,204.206s.209; 207,52
 neuter 69,129; 127,204
 nexu 41,24; 140,425
 niger 72,156
 nihil 56¹⁸; 104,120; 114,267.274;
 132,290; 229,193
 nihilominus 92,22; 163,75; 177,331;
 203,420; 204,454; 238,8
 nimirum 70,132; 78,222; 112,231;
 128,216; 132,302
 nimis 75¹¹²
 nimium 63,68
 nimius 177,334; 189,60
 nisi (24)

- nitidus 218,1
 nitor 159,49
 noannes 21,17
 no(n)anoeane 20,50; 21,17; 77,d.; 78,d.;
 82,d.; 158,43; 178; 197,252; 212,140
 nobilis 206,18
 noctu 220,19
 nocturnalnis 232,285
 nocturnus 176,324.326; 221,39.44
 noeagi(s) 19¹³; 20,50; 21,17; 162,68;
 178; 212,141ss.
 noeai(s) 20¹⁷; 159,47; 160,55;
 197,253ss.
 noeane 20¹⁷; 161,58; 162,65; 163,76;
 178; 197,250; 212,138
 noeaeane 178; 212,137
 noeaneoais 20¹⁷
 noeanoeane 159,51; 178; 197,251;
 212,139
 noeoeane 197,249
 nolo 56,52
 nomen 3,2; 4¹⁷; 7⁸; 9,10; 11,1; 21,6,9;
 22,21; 25,19; 34⁵; 37,10; 44,8; 57,3;
 62,35; 84,358; 94¹⁰; 119,55; 120,78;
 157,4; 183,38; 187,4.7.19; 188,41;
 191,114.118.123s.; 192,136; 193,160;
 194,186s.; 198,296; 203,437.439s.;
 218,7; 224,27; 225,40; 227,104;
 230,221; 231,245.248.257ss.267.270s.;
 232,289; 236,6
 nominatim 230,218
 nomino 23,32; 46^{8,12,13}; 128,213;
 149,568; 157,22; 158,29; 179,5;
 188,31; 224,25; 228,152; 236,7
 non (248)
 nondum 177,341
 nonne 77,221; 109,191; 126,178.183;
 135,345
 nonnulli 228,162
 nonnumquam 230,210
 norma 2,1; 120,82
 norma 30,d.
 nos 81,305; 119,68; 218,6; 219,7
 nosco 30,d.; 60,4; 61,11; 109,189;
 177,358; 192,140; 239,1
 noster 56¹⁸; 58,17.26; 128,215;
 157,1.4s.; 218,4ss.; 219,6.3,8
 nostrates 158,34
 nota 3,z.; 4,15; 6,2.11; 11,3s.; 13,3;
 14,5; 16,27; 34²; 62,40; 83,336; 84,346;
 145¹⁵⁷; 175,287; 188,38; 189,53.57;
 190,80.84.92.94.97; 193,162s.;
 194,195; 195,203; 211,114.129;
 231,243; 237,37; 238,2.4
 notabilis 181,63
 notatio 163,76
 notitia 157,20
 noto 2,6; 3⁹; 5^{20,25}; 7⁹; 9¹; 10⁷;
 13,7.viii²; 14³; 15⁹; 20²; 21⁷; 22^{12,17};
 23^{1,2}; 24^{4,5}; 27¹⁶; 31⁴; 32⁷; 33¹¹; 34³;
 35^{6,8}; 37^{2,8}; 41¹¹; 56¹⁸; 58⁵; 62,39.17;
 65²²; 66,101; 68⁸²; 75¹¹⁴; 76¹¹⁵; 77¹²¹;
 81,300.128; 82¹²⁷; 83^{129,133}; 85^{140,142.144};
 88¹⁷⁴; 90^{1,3,4}; 92⁹; 97¹⁸; 102,75; 106³⁹;
 116⁶; 124³¹; 128⁴⁵; 132⁸³; 133^{73,74};
 134^{80,81}; 135⁸⁰; 137¹⁰⁵; 144¹⁵⁶; 151^{178.180};
 152,d.; 179,10; 211,120; 226,81;
 227,110; 229,174; 231,254; 233,1;
 234,39ss.
 notula 83,335.336.339
 notus 10,9s.; 30,d.; 62,32; 191,122
 november 220,18
 novus 4,16; 24,13; 27,31; 32,25; 33,29;
 73,158; 76,198; 80,293; 136⁸²;
 165,108; 169,190; 176,319; 195,225;
 198,281; 199,313; 200,346.350;
 201,362; 202,403.405; 206,10; 232,299
 nox 218,5; 220,20.25
 nugae 157,19
 nullus 90²; 108,187; 118,47; 217,17;
 218,7; 227,111.117; 229,189.200s.
 num 70,132
 numerabilis 108,175.182; 115,2;
 123,125
 numeralis 106,151; 108,175.182;
 115,2; 116,17; 117,23; 123,125; 225,34
 numeralitas 227,113
 numeraliter 230,218
 numero 84,353; 106,148; 134⁸¹;
 163,71; 202,410
 numerose 86,383s.; 87,392; 88,407;
 176,304
 numerositas 61,13; 88,405.410;
 177,354
 numerosus 114,276
 numerus 5,47; 7⁸; 24⁵; 31,9;
 33,27.30.32; 40,16; 56,58; 58,15;
 59,38; 79,231.125; 106,156.41; 107,158;
 108,177.184.188.56; 109,192;
 112,231.233.236; 113,248.259-115,2
 passim; 116,8; 117,23.25.30;
 118,39.41; 119,61; 120,74.84;
 121,89.91s.104.106; 122,113ss.;
 123,134.137.28; 124,141; 125,172.87;

- 126,187; 128,224.226.⁴¹;
 129,238-130,260 passim; 132,289s.;
 133,304.310; 134,324s.; 135,346.351;
 138 passim; 140,426;
 141,444s.449s.452; 142-144 passim;
 176,295; 177,351.356; 180,21; 189,75;
 200,348.351.353; 202,399;
 225,33.40.43s.60; 226,82.86;
 227,112s.130; 228,137.142; 231,272
 num 70,132
 numquidnam 67,112; 148,559
 nunc (47)
 nuncupo 37,7; 83,338; 119,56; 205,6;
 234,36
 nusquam 232,274
 nympa 57,1

 ob 50,27; 81,306; 82,314.316; 87,399;
 112,232; 154,621; 158,38; 216,53
 obicio 192,144
 obiex 215,25
 obiurgo 174,271
 oblecto 128,216
 obliquus 158,28
 obloquor 33,27; 200,348
 obsequium 218,5
 obsequor 177,359
 observatio 89,426; 219,7
 observo 61,11; 70,132; 75,186.188;
 89,417; 168,168; 175,289; 176,303;
 220,1s.
 obsto 49,21; 53,31; 55,47; 158,24;
 211,117; 216,43; 222,13
 obtineo 37,10; 73,169; 84,357;
 192,139; 202,392; 206,12; 219,6;
 222,13; 224,20; 225,36; 227,115;
 228,139; 230,211
 obtutus 218,7
 obvio 222,12
 occasus 108,188
 occultus 58,27
 occupo 50,27; 228,135; 232,280
 occurro 47,2; 61,14; 89,425; 114,276;
 216,55
 octava 221,36
 octochordum 86,376
 oculus 69,128; 125,163; 128,213;
 132,289.291; 206,30; 219,2,1
 oeagis 21,17
 offendo 155,639s.; 215,16.18; 232,278
 offertorius 78¹²⁸; 220,4.6ss.
 officium 157,4; 220,7.28.30; 223,22

 omnino 31⁸; 239,16
 omnis 5²⁸; 7,13.2; 10,5; 13,i.; 16¹¹;
 23,1; 26,24.26; 31⁸; 34²²; 37,9; 47,2;
 48,11.14; 62,33; 63,57; 74,181; 80,244;
 84,349; 85¹⁸⁰; 89,416; 90,8; 92,22;
 95,46; 100,72; 104,110; 106,156;
 108,181.183; 109,191; 112,231;
 114,276; 118,39; 123,134; 124,141;
 126,178; 128,226; 132,286; 140,439s.;
 151,590; 152,d.; 154,615; 157,15;
 165,117; 175,288; 176,293.301.303;
 177,328.338.352; 180,33.43; 183,35;
 190,99; 192,135.141s.155;
 194,186.201; 197,257; 198,273s.;
 202,397; 203,421; 207,51; 217,2;
 220,6; 222¹; 226,70.79s.98;
 228,137.157.164; 229,189; 232,301;
 234,45s.; 235,51; 237,39; 241,14
 opeaneoegis 21,17
 opera 10,1.³; 192,127
 operor 113,259
 oportet 58,20.¹⁰; 60,4; 61,11.20; 62,27;
 71,145; 72,150; 75,185; 87,393;
 88,411; 107,158; 132,288; 140,437;
 143,482; 168,166; 176,323;
 177,332.347; 206,39; 240,3
 opportunus 83,330
 oppositio 50,1
 oppositus 119,54
 opus 47,1; 59¹⁵; 60,9; 75,188; 107,171;
 146,519; 157,6; 163,72; 227,103
 opusculum 3,i.; 59,39; 158,37
 oratio 3,3; 188,42; 207,66; 221,35.46;
 224,6.9
 oratiuncula 59,40
 ordinate 228,152
 ordinatim 227,113.130; 230,217
 ordinatus 189,55
 ordino 65,92; 84,347; 125,158; 147,549
 ordior 7,17; 15,13; 20,48; 50,9;
 175,278; 195,211; 197,246
 ordo 2,3; 3,9; 4,15; 5,28; 10,11; 11,12;
 13,6.3; 24,10.12; 25,20; 27,31; 30,d.;
 31,22; 32,25; 33,28.41; 37,32; 42,5;
 47,i.; 61,24; 62,31; 64,73; 65,86.95;
 66,110; 67,114; 68,120.123; 69,129;
 72,153.155; 73,165; 75,187; 76,205;
 80,295; 84,347.349.354.358; 106,151;
 109,200; 114,275.^{82.84}; 117,24s.28;
 119²¹; 128,222; 129,239; 132⁸⁸;
 133,309; 136,371; 137,378.385;
 139,418; 143,488; 148,558; 149,561¹⁷¹

- 151,593; 153,610.614; 154,619.622;
 155,624s.627s.637; 163,71; 179,17;
 180,35; 182,i.; 188,47; 189,53.58.63;
 190,80; 194,188.194; 195,221.223;
 197,265; 198,271.280.299;
 200,346.349; 201,362.383.387;
 202,392.405; 203,427;
 204,453.459.466; 205,488; 209,105;
 214,7; 232,291
 organalis 39,d.; 42,d.; 49,18;
 50,25.2.7; 52,14.20; 53,29.32; 54,38;
 55,43.46; 92,30; 93,32.35; 94,37.42;
 96,48.¹⁷; 97,59; 98,63; 99,64.68;
 100,71; 101,73; 102,75.82s.85.88;
 103,96s.100.104ss.108;
 104,116.118.121.123.128.⁸⁸;
 105,129.134; 215,17.24.26.29.32.34.36;
 216,39.48.52.55s.; 217,1.18;
 229,170.172.175.177ss.184.186
 organicus 38,11.¹¹; 206,19
 organizo 40,19; 43,xv¹; 62^{14.16};
 217,4.7.9
 organum 8¹; 23,6; 37,7.⁹; 38,2.²; 39,5;
 40,7ss.14; 41,22.¹¹; 42,6; 43,8s.4;
 50,i.⁴; 52,19; 95,46; 97,55.¹⁸; 100,72;
 205,1.6s.; 206,22.26.28.34;
 207-211 passim; 216,50;
 217,8.11.13s.16s.; 222,1.10.13ss.¹;
 223,17s.20s.; 224,19.22s.;
 229,181.188.203
 originalis 3²; 103,100.105; 104,116
 origo 3,4; 188,43
 orior 181,59
 ornamentum 216,57
 ornate 157,4
 ornatus 56,49; 86¹⁴⁷
 orno 88,406
 ortus 108,188
 os 30,d.; 88,408; 157,17; 177,335;
 229,203
 ostendo 5,25; 102,90; 104,111;
 106,153; 189,62; 198,278.290; 205,1;
 206,29; 211,119.129; 228,168; 236,16
 pactum 123,138.²⁹; 137,385
 paene 6,2; 31,9.⁸⁻⁵; 82,322; 165,117;
 179,2; 180,36s.; 190,84
 paenultimus 180,30; 207,41
 paginula 36,28; 67,117; 150,577
 palma 221,50
 pando 30,d.; 59,37; 130,258; 139,420;
 155,626; 236,19
 pango 92,29; 97,53
 par 176,302
 paramese 44,d.; 46,31; 47,33; 154,d.;
 182,1.12.14.19; 183,38; 235,68.70
 paranete 44,d.; 154,d.; 182,22;
 183,29
 pareo 192,150
 parhypate 44,d.; 152,d.; 154,d.;
 182,3.9.11.18; 183,23.26.33
 pariter 47,39; 151,586; 176,313;
 177,338
 pars 2,2; 3,1; 10,3.5; 14,8s.;
 21,11.13.16; 24,13; 31,10ss.; 41,25;
 43,9.xvi 7; 44,8.12; 46,29; 56,55.58;
 57,10; 60,i.; 64,77; 65,99; 66,100;
 73,158; 84¹⁸⁸; 85,368; 89,429; 90²;
 109,190; 110,208.211; 112,240s.;
 113,257; 115,i.; 116,10ss.18.d.;
 117,28; 118,46; 119,54s.69;
 120,72.75s.80.85; 121,88s.93.95s.105s.
 122,108.116.118; 123²⁹; 126,187s.;
 127,196ss.211; 128,215; 131,279;
 132,292; 133.304.309.318s.;
 134,333.335.338; 135,347.350; 136,373;
 138,389.395s.¹²⁷; 141,447ss.451s.458;
 143,483.486.493.495.497; 145,516;
 146,533; 147,539.541ss.545s.;
 149,565ss.¹⁷³; 151,597; 152,601;
 179,2.10.19; 183,34.38; 187,10s.14;
 188,40; 192,129.131s.136s.; 193,157;
 195,207,224; 200,330.333.336;
 201,360; 207¹; 216,52s.; 224,1.12;
 225,45.47; 226,76.97;
 227,117.120.122; 230,207;
 233,4s.7ss.11s.14.17.¹; 234,24s.29s.;
 236,9.13ss.17.19.22.24ss.;
 238,3.5s.9.14.17ss.; 239,2s.8.10;
 240,1; 241,5s.8.12
 participatio 107,166
 particula 20,i.; 22,21; 49,20; 50,3ss.8;
 58,25; 82,321.325; 83,328s.;
 85,372.374.¹⁴¹; 122,115; 187,20;
 206,27; 207,63s.; 208,69.74.76.81s.90;
 209,97; 211,127.132;
 215,17.27.31s.35.37; 216,46.51ss.;
 222,5
 particularis 208,69
 partio 116,9; 142,475; 202,403;
 233,1s.13.15.17s.21s.; 236,17.25;
 240,14; 241,2.6.8
 partitio 115,5; 146¹⁸¹; 181,58; 236,4
 parum 10,11; 191,123

- parumper 191,121
 parvitas 107,164
 parvus 157,208.
 passim 23,3; 197,259
 passio 116,14; 221,50
 passivus 229,197
 patefacio 138,387
 patens 106,148; 150,579
 patenter 104,126; 151,586
 pateo 69,128; 79,237; 129,239s.;
 134,323; 138,387; 216,48; 232,295
 patior 58⁸
 paucitas 107,164; 176,321
 paucus 9⁸; 117,30; 177,358; 227,103;
 231,265
 paululum 68,120
 paulus 76,195; 109,197.⁸¹; 119,68; 131⁵⁸
 pausatio 50⁶
 pecco 157,17
 pello 45,21; 146,535
 penetrabilis 57,i.12
 penetralis 115,284
 penitus 57,6; 112,237
 pentachordum 30,d.;
 64,72.75.81.83s.^{18a}; 65,85; 66,106.⁸⁰;
 67,112s.; 68,118.123; 69,127; 70,138;
 71,141.145; 72,147.152; 76,205;
 77,208s.; 79,238; 80,249.261.284.291;
 81,293; 82,312; 86,376.¹⁴⁶; 90,6;
 151,589
 pentecoste 220,18
 per (257)
 perago 83,332; 110,219; 176,305
 peragro 219,2,1
 percipio 176,294
 percurro 108,182; 177,344; 220,12
 percussio 177,355
 percutio 40⁶
 perdo 183,38
 perduco 13,i.; 57,9; 177,339; 220,13
 perfecte 128,226
 perfectio 48,9; 143,488; 175,290; 224,5
 perfectus 3,3; 27,32; 31,20; 85,372;
 112,225.227.⁷⁸; 143,488; 183,33;
 188,42; 198,282; 200,343
 perficio 30,d.; 82,326; 83,332; 114,265,
 130,254; 143,487; 229,203; 230,212
 perfigo 6,12; 84,346; 190,93; 237,38
 perinde 231,261
 periodus 85,373; 184,44; 224,10
 peritia 75,190
 peritus 57,4; 61,11; 89,416; 157,3
 permetior 135,355; 142,460
 permuto 107,167
 permixtio 106,155
 pernoto 239,9
 perpendo 30,d.; 228,145.164
 perspicax 225,32; 226,77; 232,283
 perspicio 86¹⁵⁸; 119²¹
 perspicuus 228,136; 232,293
 persto 69,129; 155,638
 pertempto 106,143
 pertingo 85,366; 162,69; 192,153;
 206,24; 208,84
 pertineo 106⁴¹; 123,125.132; 134,322
 pervagor 229,190
 pervenio 67,115; 115,284; 146,528;
 181,48; 207,55; 232,282
 perversus 209,100
 pes 86,389; 87,390; 118,45; 125,169;
 177,355
 peto 50,i.; 82,323; 215,33; 216,55
 philosophia 125³⁸
 philosophus 125,172
 phone 57,3
 phrygius 22,20; 187,19; 204,463.d.;
 207,52
 phthongus 3,3.7; 6,i.; 10,3; 13,i.1;
 20,i.4; 21,5s.; 33,38.^{18,18-20}; 34^{25,28};
 48,12; 61,15.17.19.24; 66,101; 81,300;
 106,150; 123,134; 124,142.146.151.154;
 125,162; 130,263; 151,588.591s.;
 153,612; 155,640; 187,2.4; 188,42.45;
 192,142; 201,358; 208,92; 224,3.7.10;
 225,42.58; 226,70; 228,159.161;
 229,184.191.195; 230,214.230;
 231,241.258.263; 232,274.287.289.305
 physiologia 50¹
 pingo 189,72
 pius 189,70; 218,2.7
 placo 218,5
 placeo 114,268; 157,7.11; 180,24;
 201,380
 placitus 218,3; 219,6
 plagalis 154¹⁸⁸
 plagis 8,III 7.⁵; 9⁷; 20¹⁶; 22,19; 81,308s.;
 82,310; 152,d.; 158,27.30s.33;
 230,212; 232,297; 235,56s.
 plane 67,113; 105,139; 112,235;
 154,620; 176,293; 198,285; 206,29;
 208,81; 217,8
 planetae 109,191
 plano 76¹¹⁷
 planus 232,303

- plaudo 86,389; 87,390
 plectron 30,*d.*
 plene 35,20; 115,282; 142,471
 plenus 21,16; 57,11; 65,89; 69,126.130,
 114⁸⁰; 124,156; 157,2; 177,333;
 187,16; 220,28s.
 plerumque 20,4; 70,133; 187,2; 222,12
 plerique 163,86; 222,5
 pluralitas 63,54; 115,5ss.
 plures 7,15s.^{8,10}; 22,23; 38,14; 56,54;
 58,26; 60,10; 83,329; 88,407;
 116,9; 122,115; 134,321s.; 187,21;
 190,97; 200,344; 204,472; 228,161
 plus 26,26; 88,408; 121,104; 122,114;
 198,275; 211,123; 231,256; 235,57s.
 poeta 225,30
 polleo 30,*d.*; 236,8
 pondus 176,295
 pono 3⁹; 5,50.³⁰; 14,4; 29²; 33,30;
 35,11; 38,11; 44,12; 59,40; 65,89.91;
 67³³; 70^{63,64}; 74,174; 77,221; 82,322;
 83,336; 84,361; 91,18; 109⁶¹; 125,163;
 127,195; 128,221; 136,371; 137,378;
 145,513.514.515; 149,574;
 151, 591.593.598.¹⁸³; 155,625; 189,76;
 194,195; 200,351; 201,377.379;
 202,413; 203,442; 205,484; 206,31.37;
 207,42; 208,72; 214,5.7; 216,50.53;
 217,5; 223,20; 225,56; 226,68.86;
 228,136.143.159; 234,38s.; 236,23;
 238,2.4s.; 241,2
 populus 117,33
 porrigo 236,11
 porro 3,6; 22,30; 25,21; 31,19; 74,177;
 83,331; 107,168; 113,244.255; 118,42;
 128,213; 130,254; 138,391.399;
 142,469; 158,36; 163,74; 177,344;
 188,29; 190,93; 191,114; 195,226;
 208,89; 216,54; 220,7
 portendo 43,8; 202,393; 211,114
 portio 21,12; 115,5; 139,421;
 225,36.49.56; 226,64.92; 227,115
 posco 61,13.18; 72,151; 73,167;
 125,160; 217,3; 223,20
 positio 22,25; 35,17; 49,20;
 50,26s.3.5.7; 52,18; 53,34; 54,35.37;
 73⁸⁷; 83,327.331; 148,551.559;
 149,561; 152,603; 154,616.619.622;
 155,624.628.632; 166,123; 184,44;
 201,368; 208,80; 209,97; 214,5.7.10s.;
 215,26.33.36s.; 216,39.41s.45.48;
 222,9
 possum (99)
 post (33)
 postea 5,37; 189,68; 228,160
 posterius 86¹⁵⁰; 190,96
 postquam 24⁸; 221,42
 postremum 220,12
 postulo 61,13; 127,194
 potentia 125,167.171; 215,14
 potestas 5,36; 15,21; 85,365.368;
 189,67; 195,218; 229,176; 231,256
 potissimum 55,42
 potius 9³; 55,42; 62,33.¹⁴; 63,45;
 75^{107,108}; 102,81s.; 115,278; 155,631;
 168,173; 181,49; 182,13; 198,271;
 208,77; 211,129.133; 216,55; 217,15
 prae 48,9; 206,12
 praebeo 83,330; 217,8
 praecedo 74,174.181.⁸¹; 75¹⁰³; 76¹¹⁶;
 126,187; 127,196s.; 146,528; 149¹⁷⁸;
 155,624; 177,341; 199,315
 praecello 21,11; 133,319; 136,373;
 141,445s.448; 187,10
 praecentor 33²¹
 praecino 62,29; 74⁸²; 75,183.¹⁰³;
 87,390; 88,409; 176,315; 220,12
 praecipue 82,315; 208,82
 praecipuus 175,290
 praeconium 219,4
 praedico 50,1; 64,71; 89,416; 103,91;
 104,113; 112,229; 125,162; 133,313;
 141,456; 150,580; 179,19; 202,394;
 208,88; 215,25; 222,10
 praedo 107⁴⁹
 praeo 2,2; 126,189
 praexercitamen 20,1
 praefigo 209,108.110; 230,217
 praefor 44,11; 48,17; 52,24; 76,194;
 110,218; 124,140; 126,175; 128,214;
 136,364; 216,40.49
 praeiudico 177,349
 praemitto 23,1; 115,283; 117,31;
 140,436; 180,24; 197,257; 211,121;
 224,27
 praenoto 209,110
 praepositio 119,56
 praeripio 177,340
 praescriptio 104,¹¹¹
 praesens 102,75; 150,585; 206,15;
 211,112.122
 praesento 218,7
 praesideo 64,71.¹⁸; 82,312; 209,105
 praesigno 209,¹¹⁰

- praestans 59,38
 praesto 69,129; 113,260; 124,146;
 155,638; 217,14
 praesum 124,146
 praeter 134⁸¹; 136,363; 221,43; 235,67s.
 praeterea 9,1; 47,1; 64,71; 89,427;
 112,225; 153,607; 165,116; 168,166;
 176,320; 190,103; 191,115; 222,13
 praeterfluo 225,30
 premo 219,5
 presbyter 221,44
 prex 219,2
 primaevus 177,356
 primitus 61⁷; 179,16
 principalis 9iv⁸; 16,29; 17,32;
 18,37.41; 19,47; 38¹; 39,d.; 42,d.;
 49,19; 50,27; 52,19; 53,29; 75¹¹⁸;
 92,31; 93,34; 94,38.41; 96¹⁷; 98,60.62;
 99,65.67; 100,70; 102,75.81.83.86.88;
 103,97.99s.103.106ss.;
 104,115s.119s.122s.125.128.⁸⁸;
 105,130.133; 128,223.225;
 158,24ss.28.30.32; 175,281s.; 194,196;
 197,246; 216,39; 222,3; 228,169;
 229,172.175.177ss.183.187
 principium 142,478; 168,167; 175,278;
 177,336; 182,6; 225,35; 238,2
 prior 7⁶; 37,32; 43,6; 51,12; 59,30.36;
 65,95.²⁴; 66,109; 67,115; 70,136;
 121,101; 142,461; 148,557; 158,38;
 204,466; 220,7; 225,38; 238,9
 prius 35,10; 36,21; 73,167; 83,335;
 108,186; 137,384; 139,419; 146,531;
 176,298; 201,377; 203,433; 204,455;
 240,12
 privo 175,290
 pro (30)
 probatio 131,274; 133,312; 145,512;
 156¹⁰⁸
 probatus 56,56
 probro 63,56; 90²; 134,323; 225,38
 procedo 5,44; 14,4; 15,22; 24,13;
 102,89; 154¹⁸⁸; 189,74; 191,115;
 192,144; 193,158; 194,195;
 195,220.224; 206,31; 207,44; 215,18;
 229,179
 processio 24,14; 195,225
 processus 175,278
 procreo 81,304; 112,234; 129,237;
 135,344
 procul 129,237; 181,61
 procuro 97,57
 prode 37,3; 50,4; 187,18; 202,408;
 205,4
 produco 13,i.; 142,468; 194,183;
 222,4
 producte 87,400; 177,332
 productio 177,345
 productus 86,385.387; 87,397.401s.;
 88,403; 146,531; 177,340; 230,208
 profecto 84,362; 102²⁸; 143,488;
 156,647; 208,83; 215,33
 profero 34,8; 60,7; 106,152; 157,18;
 201,374; 217,2.4
 proficis 11,12
 profunditas 57,i.
 profundus 56,53; 57,5
 progigno 215,14
 progredior 32,24; 50,26; 55,47;
 120,78.82; 134,333; 200,345; 202,404;
 206,28; 217,11; 229,176.183; 230,237;
 232,273.288
 progressio 35,11; 201,378; 231,269
 progressus 229,178; 231,248
 prohibeo 206,28; 215,24s.
 proinde 229,202
 prolixitas 158,38; 176,309
 prolixus 181,56
 prologus 56,61
 prolongo 176,309
 promitto 97¹⁹
 promo 86,384; 175,289
 prompte 26,28
 promptus 150,579
 pronuntiatio 177,336
 pronuntio 61,19; 89,421; 108,185;
 150,578; 164,91; 177,334
 propensus 117,28
 propinquus 145¹⁸⁷; 192,143
 proportio 21,9s.; 24⁸; 30,d.; 39,3;
 106⁴¹; 110,205.210; 111,222; 112,229;
 113,256; 125,159.168.171; 126,175;
 127,200.202s.210; 131,268.271;
 132,299.⁷²; 133,303.306.^{78.77};
 135,343.^{89.90}; 136,365; 138¹²⁷;
 139,421; 140,428.431.433; 141,453.459;
 151¹⁸²; 153,608; 156,654; 181,60;
 187,7s.11; 213,d.4/5; 214,8; 225,48.63;
 227,101; 228,169; 229,201; 238,15;
 239,13s.
 proportionalitas 139,421s.; 140,423;
 227,104; 229,203
 propono 14,4; 73⁸⁹; 109,201.⁸¹; 117,30;
 132,290; 179,19; 181,60

- propositio 181,60
 propositum 142,471; 229,198
 proprie 37,5.⁴; 115,2; 182,4; 187,15
 proprietas 4¹²; 10,i.; 11,i.; 21,5; 34,2;
 37,i.; 61,12.18; 65,90; 73,166.168;
 79,236; 82,311; 103,92; 150,578;
 152,604; 153,608.610.614; 157,23;
 158,34; 175,275; 187,3.15; 189,50.57;
 199,317; 203,441; 204,449; 205,482;
 220,4; 230,213
 proprius 4,13; 10,1.9; 14,10; 25,23;
 35,17; 37,1; 47¹; 48,6.³; 58,19; 62,31;
 75,185; 83,335; 88,412; 97,56.¹⁹;
 122,116; 140,438; 149,560; 164,101;
 175,287; 180,32; 182,9; 191,120;
 192,127; 195,208; 196,232;
 199,302.308; 201,368; 205,2; 214,7;
 217,17; 224,20.22; 228,154; 238,11
 propter 31⁴; 38¹⁹; 52,15; 154,620;
 174,269; 179,4; 192,145; 220,10.25
 prorsus 69,125.128; 112,236; 141,455;
 191,106; 201,367; 209,98
 prosequor 20,2; 37,6; 44,10; 86,383;
 89,416; 117,22.29; 201,367; 206,11;
 216,43; 219,7
 proslambanomenos 44,8; 134⁸⁸; 154,*d.*;
 179,6; 180,22; 228,156
 prosum 157,8
 protendo 43,8; 176,297.307;
 177,337.345; 226,92
 protensus 87,396; 236,16
 protos 4,16.18; 5²⁴; 7,13; 8,1v5; 10¹;
 15,18; 16,29; 22,19; 35⁹; 52¹⁰; 62,36s.;
 66,100.102s.; 67^{30.41.42}; 68,118;
 69,124; 70,136.⁸⁶; 71,142; 72⁸⁵;
 74^{89.100}; 75¹⁰²; 77,207.211.217.219;
 79,225; 80,241.245s.; 81,293.308;
 105,139; 149,566.570.572ss.; 151,600;
 152,604.*d.*; 158,26s.; 180,31.35.37;
 181,50s.; 190,81s.94; 191,108s.d.;
 194,198; 195,216; 199,d.; 203,429;
 205,483; 230,222.d.; 231,244s.;
 232,302; 234,47; 235,55ss.; 237,39;
 238,2.7.16; 240,2; 241,2.4s.8
 protractio 177,334
 protraho 87,393; 88,408; 176,298
 prout 49,23; 65,97; 149,563; 176,317;
 177,348; 194,192; 205,1
 provenio 180,38; 181,54; 230,206;
 232,284
 proxime 66,102.104
 proximus 5,53; 47,34.38; 50,9; 132,299;
 137,382; 148,553; 189,78; 208,86.96;
 215,28
 prudentia 57,7
 psallo 177,346
 psalmodia 157,11
 psalmus 73⁸⁹; 88¹⁷⁸; 157,i.; 158,37.44;
 159,48; 160,52.56; 161,59.63;
 162,66.69; 163,86; 164,95; 165,116;
 172,236; 175,280.287; 176,320.325;
 177,330.336.344.348
 puer 106,148
 puerilis 28,4; 41,20.22; 102,76;
 198,285; 228,166s.
 pulcher 30,*d.*
 pulchritudo 114,268; 176,293; 189,71
 pulsus 224,18
 punctus 5¹⁸; 179,10.18; 206,32ss.36s.
 purgo 218,6
 purus 206,33; 226,78; 228,151
 puto 20,50; 60,6; 62,32; 79,231;
 87,398s.; 106,155; 121,99; 217,2;
 228,136; 232,293
 quadrangulus 108,186
 quadratura 107⁴⁷
 quaero 82,320.323s.; 102,80; 104,116;
 140,433; 155,626; 203,423; 217,4;
 241,14
 quaeso 30,*d.*; 115,282; 139,417
 quaestio 102^{28a}; 109⁸¹
 qualis 118,49
 qualiscumque 177,348
 qualitas 4,13; 10,i.6.10; 15⁹; 34,7;
 35,15.17; 57,13; 58,24; 61,18.21;
 62,31; 65,92.94; 73,167s.; 82,311;
 107,161s.; 118,46; 122,123; 123,136;
 149,561; 151,588; 153,608; 154,623;
 155,625; 189,50.52; 201,373; 204,449;
 205,483
 qualiter (19)
 quam (82)
 quamdiu 215,15; 221,50
 quamobrem 205,485
 quamquam 224,20; 231,249
 quamvis (16)
 quando 21,10; 37⁴; 61,25s.; 70⁸³;
 75¹⁰²; 86¹⁴⁶; 150,583; 181,45; 187,9;
 235,57s.
 quandoquidem 180,21; 181,48
 quantitas 7⁸; 21,15; 107,161ss.168;
 108,175; 115,1ss.; 116,12.17.19ss.;
 117,23s.29.31.36; 118,46; 119,69;

- 120,72.84; 122,123; 123,125s.; 125⁸⁴;
 127,198.211; 128,219; 132,289.298;
 138,388.395; 187,14; 227,112
 quanto 199,323
 quantum 52,23; 60,2; 85¹⁴⁰; 169,178;
 176,315; 202,398.408; 225,31;
 228,135; 230,206.215; 232,279
 quantumlibet 231,241
 quantus 193,156; 231,256
 quapropter 49,18; 75,185; 81,299;
 114,263; 125,173; 135,352; 157,19;
 214,13; 229,188
 quare (17)
 quasi 45,20s.; 57,6; 66,111; 67⁴²;
 68,122; 70⁶⁸; 71,141.144; 88,408;
 216,49; 228,167; 231,254
 quatinus 10,1; 86,386; 157,5; 177,338;
 181,52; 192,127; 222,8
 -que (95)
 quemadmodum (12)
 queo 157,12; 192,127; 193,157;
 202,400; 206,40
 qui (769)
 quia (67)
 quicumque (23)
 quidam (29)
 quidem (53)
 quilibet (58)
 quin 9^a
 quippe 40,16; 153,611; 175,291;
 183,42; 225,41.46; 232,280
 quisquam 136,362; 191,118
 quisque (78)
 quisquis 23,1; 77,212; 84,355;
 113,259s.; 122,122; 125,159; 228,164
 quivis 87,400; 207,66; 208,96
 quo 7,14; 106,14; 115,283; 116,8s.;
 146,532; 153,613
 quocirca 45,16; 60,7
 quod (58)
 quodammodo 125,166; 151,590;
 199,313; 200,344; 202,398; 205,3;
 206,30; 225,36
 quodsi 136,364
 quomodo (42)
 quoniam (18)
 quoque (71)
 quoquomodo 197,258
 quot 13¹; 154,615
 quotiens 122,113; 225,44
 quotienslibet 126,180
 quotlibet 121,93; 122,115
 quotquot 206,14
 quotus 10,i.4; 13,5; 37,3; 62,27;
 72,150.153; 109,190; 126,187;
 127,196; 141,447.451; 153,611;
 192,133; 208,90; 225,49.63; 232,282
 quotuscumque 10,2; 192,129; 193,157;
 201,383
 radix 128,223
 ramus 221,50
 raptim 176,306
 raro 9,5; 183,31; 215,28; 217,16;
 235,60ss.66s.72
 rarus 183,33
 ratio 5,47; 19,47; 20,2; 33,41;
 35,10.13.16; 39,d.; 40,10; 41,i.;
 42,d.; 43,11; 44,11; 49,24;
 56,53.55.57.²⁰; 57,i.11; 58,15s.; 59,37;
 61,13; 88,40s; 89,418.425; 91,19;
 93,33; 102,86; 106,141.144.153.156;
 107,157.166.172; 108,176.181.184.188;
 109,194; 110,207.210; 112,234;
 114,264.267.^{83.85.86}; 115,279.284;
 123,136; 130,258.266; 131,270;
 132,287; 133,313; 138,391s.398.400;
 139,405.412.418; 144,500.502.510;
 146,529; 147,549; 149,562; 151,586;
 157,16; 168,168; 176,305.320;
 177,331; 181,45.59; 189,75; 192,134s.;
 194,196; 197,245; 199,319;
 201,366.375s.; 202,400; 204,446.449;
 206,30.34.39; 207,57.61; 209,111;
 217,1s.4; 227,103.116.118;
 228,139.142; 229,174.186; 230,205;
 231,265; 232,305; 238,12; 239,16
 rationabiliter 230,208; 231,268
 rationalis 108,176; 229,189
 ratus 4,14; 52,21; 57,13; 87,392;
 113,260; 114,273; 128,221; 152,d.;
 189,51.55; 192,144; 195,202; 198,290;
 199,314.321; 208,93; 211,125;
 220,1; 224,4; 225,57; 228,143;
 230,211; 232,276
 reatus 218,6
 reboo 30,d.
 recenseo 24,12; 66,106; 67³⁸; 106,151;
 148¹⁶⁸; 195,223
 recipio 55,43; 58,28; 71⁷⁵
 recognosco 119,68
 recolo 104,118
 recordor 104³²
 recte 60,5; 87,399; 132,300; 141,455

- rector 207,42.50.53; 208,82;
 222,6.9.11.16
 rectus 6⁵; 87¹⁸⁵; 128,214; 209,101;
 217,4
 reddo 23,2; 27,33; 28,5; 30,*d*;
 33,32.36; 37,4; 47,39; 58,15.16;
 142,469.477; 143,483; 179,18;
 183,35; 197,258; 198,282.287;
 200,353.357; 217,1; 226,80; 227,103;
 229,201
 redeo 24,14; 37,33; 67,113; 69,127;
 77,211; 109⁸¹; 148,558; 149,561.¹⁷¹;
 154,619; 155,628; 195,225; 204,466
 redigo 114,270; 226,78
 redintegratio 202,402
 refero 40,7; 117,35; 118,42.46; 129⁵⁴;
 132,286; 155,632; 225,39; 227,112
 regio 2,4; 14,4; 25,22; 28,6; 34,43;
 35,11.13; 37,32; 41,26; 43,10; 48,4;
 53,32; 75¹¹⁴; 76,198; 82,320; 92,27;
 105,131.134; 106,141; 109,194;
 110,206.216; 117,27; 124,147.149s.153;
 132,295; 133,311; 154,619.621;
 155,628s.631.639; 156,641.654;
 180,36.43; 194,195; 195,231;
 199,307.309.311; 201,364.377;
 203,438.440; 204,465; 215,16;
 222,2.13
 regno 30,*d*.; 114,265
 rego 7,3s.; 8,5s.; 9,2; 81,307;
 190,100ss.; 191,116; 207,67; 232,297
 regula 10⁷; 146,531; 179,1.2; 180,24;
 238,3.12; 239,16; 240,14
 regularis 77,215s.; 82,325; 158.41;
 207,47; 209,99; 235,51; 240,14
 relatio 118,40s.42.50
 relative 118,42
 relativus 112,231; 118,42
 relaxo 46,30
 relevo 193,159
 religio 219,7
 relinquo 25,19; 180,22; 240,9.11
 reliquiae 220,27
 reliquus 5^{28.29}; 23,7; 57,13; 79,232;
 87,391; 109,200; 112,233; 119,67;
 123,126.129.132.136; 125,160;
 136,360; 149,563; 153,609; 157,14;
 158,38; 163,88; 164,100; 183,23.26;
 197,263; 216,51.54; 220,22; 225,36;
 227,102; 231,264
 remaneo 5,58; 213,d.4; 239,18; 240,3
 reminiscor 104³²
 remissio 61,22; 187,24; 230,216
 remissus 183,36
 remitto 3,9; 24,11; 29,*d*.; 47,39;
 188,47; 195,222; 224,11; 231,242;
 240,5
 renascor 32,25; 200,346; 202,405
 reperio 30,*d*.; 73,157; 105,131; 114,266;
 145¹⁸⁷; 207,57; 228,151; 238,14
 repetitio 177,343
 repeto 35,20; 62¹³; 104³²; 115,283;
 136⁸²; 175,283; 180,35; 182,6;
 210,d.; 220,12
 reputo 70,132
 requiesco 183,42
 requiro 7¹; 24⁵
 res 58,20s.27s.⁸; 60,9; 107,167;
 114^{82.89}; 131,274; 189,70; 191,122;
 224,3
 resideo 64,71
 residuus 7,13; 8,3; 84,346; 190,79.94;
 191,106; 237,38; 238,13; 241,14
 resolutio 3,5; 188,44; 224,3
 resolvo 128,212; 224,6
 resonabilis 229,202
 resono 24,10; 31,12.14; 33,39s.; 39,4;
 48,10; 72,148.151; 110,216; 112,239;
 113,252.255.258; 133,306.316;
 139,411; 146,535; 147,536; 151,595;
 195,221; 197,265; 200,334;
 201,359.361; 205,482; 206,36
 respicio 24⁵; 41,26
 respondeo 25,16.22; 28,6; 31,10.16;
 34,7.²⁵; 38,13.2; 40,14.17; 41,22.3;
 42,6; 48,5; 52,20; 61,26; 62,29;
 72,150; 73,159; 88,409.411.414;
 95,46; 100,72; 103,95s.103.105;
 109,195; 110,206.213; 133,316;
 147,539s.; 155,638; 164,91;
 176,311.314; 195,231; 198,272.288;
 199,307; 200,332.339; 201,373;
 202,396; 203,438; 204,471; 205,478;
 206,36; 207,46.50; 211,119; 215,30;
 226,93; 227,101; 232,285
 responsio 104^{28b}
 responsorium 158,34; 176,298
 responsum 50,25; 52,14.22; 54,38;
 55,42; 207,45; 208,84
 restituo 69,131; 130,256
 resto 117,22.28; 144,509; 239,13
 resultado 222,4
 resurrectio 221,38
 retineo 31⁴; 46,30; 47,34; 62,31; 67⁴²;

- 90,9; 154,623; 156,655; 183,26;
 213,d.5; 215,17; 239,17
 retortus 128,214
 retro 6,8; 83,341; 231,244;
 233,8.10s.13s.; 236,19
 retroversus 6,8; 190,90; 237,34
 revelo 59,37; 125,172
 reverenter 157,13
 reverentia 157,6
 reversio 103,94
 revento 24⁸; 68,123; 80,296; 106,147;
 154,620.622
 rex 218,1; 219,2
 rhythmicus 113,261; 206,39
 rhythmus 113,260; 114,264; 177,351
 rimor 13,6; 27,31; 34,42; 194,188;
 198,299; 201,362
 rite 43,7; 50,9; 52,20; 61,22; 70⁷²;
 84,355; 133,303; 136,372; 157,11;
 192,142.155; 211,124; 217,18;
 228,146.169
 rogo 65,96; 102,77; 115,1; 139,421;
 217,1
 rubeus 72,156
 rubrica 59,41; 106,153
 rursum (52)

 sabbatum 220,19
 sacer 60,6; 157,19; 176,296; 223,22
 saecularis 157,15
 saepe 22,26; 23,3; 55,48; 187,25;
 197,259; 232,283
 sagax 228,149
 saltim 208,76
 sanctitas 157,18
 sanctus 59,37; 94¹¹; 108⁸²; 114,264.⁸²;
 132⁷¹; 157,4.10; 218,7;
 220,10.16.23s.26
 sane 31,8; 82,310; 83,339; 180,40;
 193,161; 199,315; 200,342; 206,37;
 226,81; 227,102; 228,157; 229,198;
 231,264; 232,283
 sanus 72⁸²
 sapiens 218,3
 sapio 59,33
 satis 27¹⁷; 47,3; 69,131; 75,193;
 82,324; 102²⁸; 120,82; 122,110s.;
 131,269
 scando 87,394; 203,426; 231,269
 schola 60,i.¹; 177,353
 scholaris 59,41
 scholasticus 59,41; 60¹

 scholicus 3,i.; 7¹; 59,41; 60,i.; 156,655;
 181,63
 scienter 157,4; 177,359
 scientia 7¹; 60,1; 106,151; 107,160;
 108,182; 157,21; 225,34
 scilicet („scil.“ in *initio glossarum ab-
 breviatum om.*) 8,3; 23¹⁸; 33,28;
 35⁹; 41,21; 57,10; 64,72; 70⁸⁶;
 75,182; 80,265; 81,307; 104,119;
 106⁴¹; 117¹²; 119,64; 134⁸³; 136,357;
 139,413; 140,435; 146,519; 151,595;
 157,9; 158,35; 168,167; 177,337;
 179,15; 180,37; 182,2.14; 183,27;
 191,108; 200,349; 204,450; 207,67;
 208,89; 215,27; 220,1; 225,42.59;
 228,158; 230,219; 232,286; 240,4
 scindo 139,413; 181,50
 scio 10²; 40,19; 58,17; 65,92;
 75,191.193; 89,418; 97,53; 102,86;
 103,91; 108,186.188; 131,268.271;
 133⁷⁸; 153,607; 155,636; 183,40;
 192,140; 217,14; 229,186.199
 scribo 13,8; 153,d.; 168,166; 188,37
 scriptum 56,55
 scrutator 226,78
 scrutor 218,7
 secerno 7²; 114,275; 123,133
 seco 118,51
 secretum 57,8
 sectio 236,5
 secundum (65)
 secus 228,158
 sed (139)
 sedes 62,32; 88,413; 219,3,1; 222,14
 segnis 61,22
 segniter 176,298
 semetipsum 11,1; 75,188; 76¹¹⁸;
 194,186
 semideus 226,76
 semiplenus 21⁸
 semitonium 4,19.¹²; 10¹; 13,5; 15,15;
 21,16; 30,d.; 35,17; 36,24; 37,i.; 48,7;
 61¹⁰; 62,38; 64,82ss.; 65,86.88.98.^{20,21};
 67⁴²; 68⁸²; 69^{59,61,62}; 70^{88,67,70}; 71⁷⁵;
 73⁸⁷; 79¹²⁴; 86¹⁴⁶; 112⁷⁷; 124,156;
 134,337s.; 135,340; 136,357;
 139,415.418; 142,472ss.; 143,492;
 144,499s.510s.; 145,d.; 146,524.527;
 147,544–152,602 passim; 153,609;
 154¹⁸⁸; 155,627–156,654 passim;
 179,16; 180,30ss.41;
 181,48s.51s.54.58s.; 182,5.7; 187,16;

- 213,d.4/5; 214,12; 215,16.18s.;
 225,43-52.55.59; 226,67s.72s.75.95;
 228,157;
 229,177.180.186s.189s.192.199s.;
 230,207s.; 232,305; 236,4.15.19;
 238,11.20; 239,6.9.11.14s.18;
 240,9.13s.; 241,15
 semivir 226,77
 semivocalis 226,76
 semper (40)
 sempiternus 107,173; 114,266
 senior 218,6
 sensibilis 225,29
 sensus 58,29.⁸; 59,30; 69,128; 132,294;
 209,100; 222¹
 sententia 5²⁰; 44,11; 183,41
 sentio 11,i.2; 15,19; 27,31; 35,14;
 39,3; 43,i.2; 49,24; 53,31; 54,37;
 55,46; 67,112s.; 68,123; 69,124;
 79,236; 80,288.290; 105,136;
 112,234s.; 114,267; 115,278; 126,178;
 132,301; 194,186; 195,216; 198,281;
 202,390; 205,479; 206,17; 217,13
 separatim 203,434
 separatus 104,114
 separo 103,98; 215,23
 sepono 136,363
 sequentia 175,273; 232,285
 sequor 2,5; 17,32; 18,37.41; 25,21;
 30,d.; 31,23; 44,8; 52,16; 57,2.6.³;
 59,39; 68,121; 71,140; 75¹⁰⁴; 82,324;
 87,390; 92,26; 97,52; 107,165; 121,101;
 123,131; 132,292.300; 148,555;
 155,637; 158,44; 159,48; 160,52.54.56;
 161,57.59.63; 162,64.66s.69; 177,341;
 179,6; 180,42; 183,39; 195,227;
 196,234.237.240ss.; 199,308.320;
 204,454; 208,71.76.92; 210,d.; 219,2;
 220,11.25; 229,198; 240,12
 serenitas 114⁸⁷
 series 14,9ss.; 36,21; 42,5; 48.11.14;
 62,32; 63,59; 65,92; 76,202; 106,148;
 139,405.418; 142,472; 148¹⁸⁵; 180,29;
 189,55; 195,207s.; 197,267; 202,408;
 205,489; 209,105; 232,305
 sermo 58¹¹; 119,68; 175,272; 177,359
 serpens 57,2.6
 servitus 157,1
 servo 33,30.36; 45,17.22; 59,30;
 76,199; 88,410; 116,16; 133,306;
 156,655; 176,306.312.317; 200,351.357;
 206,40
 seu (52)
 si (156)
 sic (62)
 sicut (77)
 sicuti 228,140.144
 sidus 108,180; 109,189
 sigma 190,86
 signifer 109,190
 significatio 228,154
 significativus 20,51
 significo 14,5; 40,6; 116,20; 163,76s.;
 195,203; 222¹
 signo 14,5; 28,7; 179,7; 180,30;
 181,51.57; 238,7.14; 239,11
 signum 7,13.16.¹⁰; 10,11; 11,12.¹²;
 30,d.; 35,11; 62,39; 137¹⁰⁵; 158,39;
 190,95; 201,377; 206,31; 211,112.117;
 212,136; 230,213; 237,38
 silentium 124,145; 189,61
 sileo 208,83; 225,37; 229,197
 similis 4¹²; 6⁵; 23,6; 34²²; 104,114.119;
 118,45; 163,89; 175,278; 176,302;
 180,36s.; 202,399; 214,10; 239,12.16
 similiter 4¹²; 14,8; 15,20; 16,24s.;
 37,32; 44,9; 52,19; 77,217; 94,43;
 102,79; 104,124; 109,204; 113,243s.;
 114,275; 122,118; 129,233; 130,250;
 136,359; 141,450; 143,491; 144¹⁵⁸;
 146,519; 147,540; 148¹⁸⁷; 151,598;
 152,601; 165,111; 166,123; 169,189;
 175,280; 177,339; 180,39; 184,47;
 190,87; 192,132; 195,206.218;
 202,391; 203,418.437; 204,465;
 208,79.84; 209,109; 215,35;
 220,6s.13; 221,43; 225,47.62; 235,73s;
 239,4s.; 240,8.11; 241,14
 similitudo 58,18; 116,12; 175,273
 simplex (*cf. ind. numerorum*) 8,3; 23,6;
 28,i.1; 86,379; 90,2; 106,147; 121,100;
 191,106; 197,263; 224,14
 simpliciter 44,8; 92,29; 97,53; 102,87
 simul 37⁴; 40,19; 53,29; 75¹⁰⁷; 76,203;
 77,213; 105,132; 128,222; 129,236;
 135,353; 137,384; 151,593; 199,312;
 214,12; 224,15; 227,106.124.129;
 228,138; 229,173
 sine 40,19; 60,7; 84,350; 107,162;
 108,184.188; 109,192; 118,41; 157,17;
 175,291; 218,7
 sinister 221,49; 236,6.9
 siquidem 57,12; 103,93; 139,409;
 154,618; 180,26; 190,86; 197,267

- sive (60)
 socialis 5,39; 82,318s.; 222,16; 223,17
 socialitas 73,162; 82,323
 socialiter 63,63; 189,69
 societas 23,6; 58,17; 73,162; 201,361;
 202,407
 socio 43,5; 125,171; 126,176
 sol 109,190
 soleo 49,19; 69,130; 81,303.305;
 85,369; 163,74
 sollemnis 232,286
 sollers 227,105; 232,293
 sollertia 225, 32
 sollicite 175,288
 soloecismus 70,133
 solum (*subst.*) 218,1
 solum (*adv.*) 4,12; 5⁸⁰; 38,1; 58,19;
 82,319; 115,281; 134,323; 157,2;
 189,49; 204,477; 224,7; 228,142.161
 solummodo 6,2; 7¹⁰; 34²⁵; 85¹⁴³;
 190,84; 232,286
 solus 8,i.; 15,15s.; 25,19; 30,d.; 33²¹;
 48,15s.; 82,313; 87,391; 90,9; 107,162;
 112,231; 119,56; 123,131.133;
 125,164.168; 134,328; 135,341ss.355;
 136,358; 153,608; 175,292; 182,15;
 194,201; 195,212s.; 198,298; 201,367;
 202,399; 215,21; 227,112;
 229,200.203s.; 230,239
 solutio 126,191
 sonitus 35,15; 62,30; 81,306; 84,357
 sono 27,31; 52,14; 57,3; 69,129;
 84,352; 86¹⁵⁹; 116,16.18; 125,159;
 130,263; 146,533; 147,536.541; 189,54;
 193,169; 198,281; 203,429; 211,122
 sonorus 219,2
 sonus 3,4ss.⁹; 4,21; 5,27.34.49.^{21.28.29};
 7–15 passim; 20,48.i.4; 21,6ss.15;
 22,29; 23,6; 24,10.12; 25,15.18; 26^{11.12};
 27,30; 30,d.; 31,8ss.15; 32,24s.;
 33,28.41.²¹; 34,5.^{22.29.1}; 35,11.19;
 36,26.29; 37,30.1; 38,12.16; 41,24;
 44,12; 45,20; 48,11.14.17; 49,20s.;
 50,25.2.6.8; 52–55 passim; 56,52.59;
 57,8.13s.; 58,20; 60,2; 61 passim;
 62,33; 63,45.49.53.58;
 64,71.81–66,105 passim; 67.113.116;
 68,121; 69,124.126; 71,143;
 72,149–75,189 passim; 76,198.202;
 77,218.¹²¹; 80,246–87,392 passim;
 88,411.413; 90,4; 103,91; 108,178;
 109,200; 113,252; 117,29; 123,138²⁹;
 125,157; 126,174; 130,257;
 132,288.302; 133,305; 134,331;
 135,353; 139,405.418; 142,472;
 143,494.496; 144,502.504ss.508s.;
 146,532; 148,557; 149 passim;
 150,577; 151,596.599; 152,604.d.;
 153,607.609.613; 155,631.633; 156
 passim; 158,39.45; 159,49; 160,53;
 161,60.63; 163,71; 175,283; 176,296;
 180,33.35; 183,43; 187,2.4ss.13;
 188,31.43ss.; 189,53.55.58.63.66.75s.;
 190,95–193,168 passim; 194,185–195,
 223 passim; 197–198 passim;
 199,305s.316; 200,327–349 passim;
 201,361s.371.377; 202–205 passim;
 206,24–207,54 passim; 207,67;
 208,70.81.90s.94; 209,103.105;
 211,113.116.118.120s.123; 212,135;
 215,19–216,52 passim; 217,3.6.17;
 222,11; 224,4.17; 225,29; 226,98;
 228,148.157.162; 229,185;
 230,205.231.235; 237,40; 240,5
 sors 2,3
 sortior 22,20; 139,416; 187,19; 214,8;
 222,14
 spatialis 115,3
 spatium 2,3; 3.8.⁴; 4,14; 7⁸; 9,3; 15,16;
 21,7s.; 23,31; 30,d.; 31,15s.; 36,27;
 37,31; 40,15.17s.; 50,2; 57,14;
 65,87.89.93; 69,130; 70,137.⁸⁶;
 71,145.⁷⁴; 76,202; 77,208.216.218s.;
 80,250.264.281; 84,351;
 85,368.370.373.375; 114,273;
 115,6s.; 116,8s.; 123 126; 124,146;
 133,303; 137,384; 146,527.535;
 147 passim; 150,584; 181,56;
 187,5s.15; 188,29s.46; 189,51;
 191,118; 192,154; 195,202.213;
 198,290; 199,321.323s.; 200,337.339;
 202,402; 203,426.442.444; 205,481s.;
 207,61; 208,85.87.89; 211,116;
 212,135; 215,23; 216,47.52.55s.;
 223,19; 224,6; 225,31; 227,104;
 228,135; 238,2.6s.; 239,4.8
 specialis 115,3; 220,6.26
 species 4¹⁸; 15^{6.7.9}; 22,18; 30,d.; 32⁷;
 33,33; 37,3; 70,138; 76,203;
 79,227.236; 85,375; 86,377.¹⁴⁶; 96,51;
 106,146.150.152.153; 117,31;
 118,49.51; 119,59; 121,90; 124,143s.;
 134,321.325; 148,550.559; 150,583;
 151,589.592; 152,603.d.; 154,617;

- 182,5; 183,35; 187,17; 200,354;
205,491; 227,112
specto 83,341
speculatio 5,49; 56,51; 189,76
speculo 117,36s.
spiritalis 219,4
spiritus 183,42; 219,3
splendor 114⁸⁷
sponte 238,20
squalidus 218,1
stabilio 227,130
statim 217,11
statuo 2,1; 6,2; 49,22; 52,24; 190,84;
227,113; 231,244
stella 108,181
sterno 13,2; 36,21; 194,194; 204,455
stipo 139,412
stiva 231,243
sto 133,308; 206,26; 215,17
studeo 10,1; 157,15; 191,126;
192,134.138
studiose 177,353
studium 10,2; 13,9; 192,139; 194,191
suavis 38,15; 60,2; 72,148; 89,421.426;
106,152s.; 113,259; 116,14; 132,295;
146,525; 157,3; 204,476; 222,2
suavisonus 60,2; 109,199
suavitas 60,3; 65,90; 89,428; 97,57;
118,38; 123,127; 125,158
suaviter 23,1; 39,3; 48,11; 197,257;
205,479; 206,17.20; 215,15
sub (24)
subcohaereo 211,118
subdiapason 130,265
subdiapente 130,265
subdiatessaron 130,265
subdo 232,303
subeo 215,28
subhaereo 208,89
subiaceo 128,214; 208,96
subicio 206,31
subiectus 5,59; 16,25; 24,11; 25,17; 34,9;
38,12; 39,4; 74,179; 90,17; 163,76;
195,222; 201,376; 204,468
subinfero 75,183.¹⁰⁴
subitus 58,23
subiugalis 7,2ss.; 8,iii5; 9,v^{2.4}; 16,24.29;
17,32; 18,37.41; 79¹²⁶; 82,310;
158,32; 159,46; 160,54; 161,61;
162,67; 175,281s.; 190,100ss.;
191,119; 196,234.237; 197,253ss.;
231,254
subiungo 65,98; 66,109; 68,122;
70,138; 71,145; 73,170.⁸⁹; 74,173;
75,189.191; 76,197; 88,403.414;
93,33; 158,25.27; 198,291; 208,92;
215,19
sublime 189,54
sublimis 202,417
submitto 124,140
submitto 50,i.; 76,196; 86,378; 216,45
submitto 177,331
submultiplex 119,57.63
subquartus 48,15.17; 53,32; 207,50;
215,20.22
subsecundus 49,22; 52,16.21; 206,25;
207,54; 222,6.11
subsequor 50,7; 74,180; 76¹¹⁸;
177,347; 215,35; 216,40
subsisto 102,89; 206,28; 207,43
substantia 107,166
subsum 50,9; 208,86
subsuperparticularis 119,57
subsuperpartiens 119,57s.; 121,98
subter 208,69;
subtus 50,25s.7; 158,40; 211,123s.;
216,41; 235,61s.; 241,7
succedo 4,22; 77,219; 148,550.556;
189,60
succentus 23,6; 229,199
successio 5,31; 63,66; 189,64
succino 74⁹²; 176,314; 224,21;
227,109.127
succresco 4,23; 115,5
sudo 147¹⁶³
suffero 227,120
sufficienter 115,280; 217,1
sufficio 121,99
sui (155)
sum (875)
summa 118,43; 126,181; 140,426
summitas 241,4s.
summus 22,27; 187,25; 233¹; 241,9.11
sumo 54,35.40; 55,44; 73,169; 75¹⁰²;
84,358; 87,400; 91,18; 92,27;
130,258; 133,310; 142,478;
143,493.495s.; 145,516; 146,517.531;
151,596; 154,623; 157,17; 179,8;
181,56.58.61; 218,4; 229,178;
238.5.9.17
super 31⁴; 56,54; 83,334; 121,92;
132⁷⁰; 133,318; 179,1; 234,37s.;
235,59
superaddo 239,8

- supercresco 132⁷⁰; 199,323
 superdoctus 169,177
 superexcellens 152,*d.*; 234,37; 236,3;
 237,31
 superficies 56,49.¹⁸
 superfluus 229,192
 supergredior 113,258; 133,319;
 232,277
 superior 4¹²; 5,56.*d.*; 6,9.11; 8,2; 12¹;
 20.48s.; 26,25; 35,19; 40,18; 41,23.2;
 42,5; 50,6; 64,76; 65,99; 73⁸⁸; 74,171;
 83,338.342; 84,345.348.353.361.¹³⁸;
 85,363.366.368.370; 94,41; 99,67;
 103.94.98.101s.107.109; 104,122.124;
 120,82; 121,101; 145.¹⁵⁷;
 149,562.565.567; 155,636; 156¹⁸³;
 158,45; 160,52.56; 161,60; 162,69;
 180,34; 181,47; 190,79.82.90.92;
 191,105.118.121; 193,170ss.;
 194,174s.177ss.183.197ss.;
 197,246.248; 198,274; 204,452;
 207,48.62.64; 208,72s.79;
 209,*d.*106.108s.; 211,124.126;
 216,51; 217,10.12; 222,15s.; 223,17;
 226,71.83; 227,100; 228,164; 229,191;
 230,219.226.*d.*; 231,246s.257.267s.271;
 232,289.291s.299; 234,35s.³;
 237,35.37; 238,15s.; 239,3.8.10;
 241,4.10
 superius 5,26; 27,30; 37⁴; 70⁷⁰;
 74,175.177ss.; 86,381.¹⁴⁷; 109⁶¹;
 119,68; 117^{10.12}; 149¹⁷⁸; 163,73;
 181,51.60; 188,37; 209,109; 217,2;
 229,172; 239,5.16; 241,8
 supernotatus 198,289
 supero 21,11; 113,256; 116,17; 117,26;
 132,298; 176,311; 187,9; 199,324;
 228,167
 superparticularis 112,227s.; 117¹⁵;
 118,52; 119,53; 120,71.73.78;
 121,100.102.105; 123,128.135;
 124,145; 125,164; 126,182.³⁹;
 127,200.205; 128,219.221s.224.⁴²;
 129,235.240; 130,266; 133,311; 134⁸¹;
 137,385; 139,403; 225,43s.60;
 226,82.85; 227,111.118; 229,201;
 231,272
 superparticularitas 124⁸¹; 133,311;
 134,322.327
 superpartiens 119,53s.; 121,90s.;
 122,112s.116; 127,203.207; 227,118
 superpono 48⁴; 238,19; 239,11
 superscribo 11,3; 188,37; 193,162
 supersecundus 222,7
 superus 241,10
 supervacue 169,177
 supervacuus 174,271
 supervado 30,*d.*; 240,4
 supinus 63,41
 suppleo 102,76; 200,342
 simplex 177,358
 supputo 144,501.511; 148¹⁷⁰
 supra 8,*i.*2; 10¹; 22,18; 43,xv²; 53,28;
 75,183.¹⁰⁹; 79¹²⁴; 83,340; 84,362;
 86,378; 88,413; 119,70; 133,315;
 187,18; 191,105; 205,488;
 208,69.77.84; 211,119,129; 224,22.25;
 228,136.168; 230,207.214; 232,293;
 235,59.65s.; 241,6
 supradictus 65,95; 92,23; 102,90;
 103,91; 104,110.113; 163,86; 209,107;
 225,54; 227,105; 228,148; 229,193;
 230,209; 232,276; 236,15.26
 suprafactus 148¹⁸⁸
 suprascriptus 92,23
 supremus 203,428
 sursum 5,26; 27,30; 43,xv²; 50,4; 61,22;
 62,*d.*; 63,61; 66,102.106; 67^{32.38.40};
 76,196; 90,14; 148¹⁸⁸; 149,570.¹⁷⁴;
 163,71; 189,63; 194,188; 198,279;
 208,87
 suscipio 33,35; 157,20; 200,356; 217,18
 suspendo 86¹⁵⁹
 suspensio 38¹⁰
 suus (173)
 syllaba 3,2; 11,3; 16,28; 20,51; 23,3;
 51,13; 86,386; 163,77;
 177,337.340.342; 188,37.41;
 193,162.168.172; 194,177.180;
 197,260; 224,2; 231,243
 symphonia 7,14; 23,*i.*4ss.; 24,*d.*5;
 25,*d.*20; 26.26.¹⁴; 28,*i.*1.5; 30,*d.*;
 31,19s.; 32,*d.*; 33,35; 34,43.²⁵.*i.*1.7;
 35,12.14; 36,22; 37,*i.*4s.9.^{4.6}; 41,24;
 43,12; 47,39.*i.*3.¹; 48,6.8ss.15s.; 52,23;
 58,15; 82,321; 89,428.*i.*; 90,1.4;
 92,24ss.; 93,33; 96,51; 97,52.58;
 102,87; 104,112s.117.127;
 105,129s.133; 109,199; 110,218;
 112,225.232; 113,253; 128,226;
 131,269.271.277.282; 132,300; 133⁷⁸;
 134,325.333.^{81.82}; 136⁸¹; 147,537;
 154,621; 155,636; 156,655; 179,16;
 180,38; 182,4; 183,39; 184,47;

- 197,261s.266s.;
 198,274.282s.286.290.292.301;
 199,304.318.320; 200,342.356;
 201,363.366s.373.378.384;
 202,389.400.411; 203,421.439;
 204,447.456; 205,5; 206,10s.18;
 214,i.1.4; 215,14; 222,1;
 224,13.16.21.25s.; 226,71.81;
 227,100.102.124;
 228,135.137.148.161.163;
 229,175.193s.204; 230,209; 231,272;
 232,306; 237,40
 symphoniacus 48,12
 symphonus 228,165; 229,194
 synaxis 176,324
 synemmenon 154,d.; 179,6;
 182,1.8.11.16.19; 183,24.27.29.31
 systema 3,6; 20,i.; 23,32.^{18.2}; 26,25;
 85,369ss.375; 188,31s.; 198,274;
 203,442
 tabula 236,5.8
 tactus 107,167; 125,163
 taedet 177,335
 talis 13,2; 45,14; 58,25; 71,145;
 118,48s.; 181,58; 194,194; 201,382;
 206,40; 226,86; 227,114.130;
 238,15.17
 taliter 179,5
 tam 20,51; 26,27; 56,51; 90,15;
 109,199s.; 126,174.191; 198,276;
 206,38s.
 tamdiu 4,21; 63,65; 189,59; 215,15
 tamen (39)
 tamquam 43,5; 45,18.23; 90,16;
 224,12; 225,59; 227,130
 tandem 181,62; 232,302
 tango 35,20; 61¹¹; 191,121; 204,452;
 217,17; 235,58.60.66ss.
 tantum 5²⁸; 31,8; 37⁴; 59,34; 60,5;
 62,31; 63,44; 75¹⁰⁸; 125,169; 144,499;
 151,591; 153,607; 179,7; 180,32;
 200,327; 202,394; 228,162; 231,249.262
 tantummodo 34²⁴; 231,255
 tantundem 225,53
 tantus 58,16; 183,26; 199,323; 226,78;
 231,255; 232,281
 tarditas 108,188; 158,24
 tardus 174,269
 temperamentum 125,157; 224,16
 temperate 176,325
 tempero 56,57; 157,16
 tempto 65,97; 87,398; 146,530
 tempus 89,424; 114,272; 176,321.323;
 220,31; 228,150
 tendo 8⁴; 115,6s.; 195,207; 229,198
 teneo 21,16; 26,29; 40,7; 57,6; 62,32;
 82,325; 109,191; 133,303; 153,d.;
 198,279; 217,16; 235,51; 238,1
 tenor 176,305; 183,42; 228,160
 terminalis 6,4; 7,i.1; 8,1; 50,6; 159,48;
 189,78; 190,81.86ss.98.104;
 191,108ss.113; 193,169s.;
 194,174.176.178s.181ss.; 197,247;
 207,67; 208 passim; 209,98.d.;
 211 passim; 212,134s.
 termino 58,25; 80,275; 86,381; 154¹⁸⁸;
 175,283; 177,341; 184,45; 194,199.200;
 225,12; 231,243; 232,281
 terminus 8²; 139,422; 140,426ss.440;
 141,443.454.456;
 143,484.487.489ss.498; 207,46;
 211,125; 215,17.24; 232,277.281;
 239,10
 terra 108,181; 114,267
 tetrachordum 2,7; 5,30.52.54s.^{26.27};
 6,2; 7,i.; 8,i.1; 20¹⁵; 30,d.; 34,3.²; 37,1;
 49,19; 63,60; 64,71s.^{17a}; 66,101;
 72,152; 73,165; 76,205; 79,238;
 80,293; 81,306; 82,312; 83,336s.;
 84,357s.; 85,375; 86,377.¹⁴⁸; 90,7;
 148,550.552.559; 149,569;
 150,576.579.581.583; 151,589.591.599;
 152,603; 154,616; 158,44; 161,59;
 162,69; 177,359; 180,34.41; 181,62s.;
 182,1.4.9.12.16.20; 183,24.28.31.37s.;
 189,64.78; 190,79.104; 191,105;
 201,369; 205,2; 230,218; 231,243.264;
 232,291.294; 238,21; 239,12s.17s.
 tetrardos 4,20; 8,116; 9,8; 11,d.; 12,d.;
 15,22; 18,41; 49,20s.; 50,25.8.^{2.5.7};
 52,14ss.19s.¹⁰; 53,33; 54,38; 55,44.46;
 62,38; 65,85.99; 66,101.105.107.³¹;
 67,114.³⁸; 68,122.⁴⁸; 69,124.127.^{54.61};
 70,138; 71,141.144.⁷⁵; 72,147.⁸⁵;
 74,172.176; 77,210s.219; 79,226;
 80,283.287.289; 81,309; 103,91;
 149,568.570.572ss.; 151,600; 152,605;
 153,d.; 154,d.; 158,32s.; 159,48s.;
 160,52; 161,59; 180,36; 188,33ss.;
 190,81s.; 191,111s.d.125s.;
 193,164ss.170;
 194,174.176.179ss.200; 195,219;
 196,242; 199,d.; 203,428; 205,484;

- 211,121; 215,20.26s.31.36; 216,41.52;
 217,9ss.13s.; 230,224.d.; 231,246s.;
 232,297ss.; 234,48; 238,8.18; 240,2;
 241,5.13
 tetrastemoricus 229,196
 texo 4,21; 128,222; 189,59; 224,12
 textus 3,3; 188,42
 thesis 22,24s.; 25,19; 82,323; 183,43;
 187,23s.; 198,297s.; 203,426; 208,93;
 215,29; 216,47; 224,11
 tibicen 157,14
 tinnitus 224,18
 titulo 233,20; 236,6
 tolero 114⁸⁷
 tollo 144,502; 146,521s.534;
 147,536.538ss.
 tonus 2,2.6; 4,18.20.^{12.15}; 7,2s.³; 8,6.5;
 9,iv⁴.i.1ss.⁷; 10¹; 13,6.i.2.¹;
 15,16.18s.21s.; 16,23; 19,46; 20,i.;
 21,5.7.17; 22,28s.; 30,d.; 31⁴; 35,16;
 37,i.; 48,7.17.⁸; 52¹¹; 58,27.29; 61¹⁰;
 62,37.39; 64,82s.; 65,85s.; 67⁴¹; 68⁵²;
 70^{68.67.70}; 71⁷⁵; 73⁸⁷; 76,202;
 77,212.215.217; 78,223; 79,230.232.¹²⁴;
 82,313; 83,333; 84,359s.;
 85,364.366.369; 86¹⁴⁸; 103,94;
 105,136.139; 106⁸⁶; 111,d.; 113,258;
 116,19; 124,155s.; 133,320; 134,337s.;
 135,339s.342.354.⁸⁸; 136,357;
 137,d.¹¹³; 139,414.418; 140,437;
 141,456; 142,464.472;
 143,492-145,d. passim; 146,528;
 147,543-150,585 passim;
 151,598-153,609 passim;
 155,627-156,654 passim; 157,i.22;
 158,26.28.33.41; 159,46.50; 160,54;
 161,57.61; 162,64.67; 163,70.78ss.89;
 164,95.102; 165,108.117s.; 167,143;
 169,190s.; 171,209; 172,233;
 174,256.264; 175,272.275.279; 179,16;
 180,33.40ss.; 181,49ss.54s.57; 182,i.6;
 183,37.39; 187,3.5.15s.18; 188,27s.;
 190,100ss.; 191,108s.116s.119;
 194,193.196; 195,213.215s.218s.;
 196,233.236; 197,245; 204,462; 205,4;
 207,52.66; 208,82.96; 209,103.d.;
 210,d.; 211,121; 213,d.4/5; 214,5.10s.;
 215,15s.18.21.23; 224,12;
 225,42.52.55.59; 226,67.72s.75s.93;
 228,147.157; 229,177.180.183.187.191;
 230,208.212.232;
 231,241.249.261s.266.269;
 232,283.286s.301.305s.;
 235,54s.57ss.64.74ss.; 236,4.9;
 238,7s.10.15; 239,3ss.11.14.16.18s.;
 240,4.8.10.12ss.; 241,15
 torreo 128,214
 tot 230,231
 totidem 40,13; 179,3; 181,62; 230,212;
 231,262; 236,2
 totiens 126,180
 totus 3,4; 5,40; 6⁴; 36,27; 56,60; 61,21;
 77,216; 85,373.375; 105,132s.;
 113,261; 114,265; 120,74.79.84;
 121,92; 122,114; 126,188; 127,197;
 138^{128.137}; 141,448.452; 142,472;
 147,536; 149,564.¹⁷³; 151,591;
 176,304; 179,17s.; 188,43; 204,462;
 208,91; 224,4; 225,45s.50; 226,64.96;
 232,283; 233,1-234,30 passim; 236,5;
 238,2s.; 239,2
 tractatus 56¹⁸
 tractim 88,406; 220,3
 tracto 107,163; 115,282; 117,36;
 230,213
 trado 35,10; 47,3; 115,6s.; 191,122;
 201,377
 tranquillus 58,21
 transcendo 21,12; 121,105; 133,304;
 187,11; 208,83; 212,135; 229,190
 transeo 8²; 53,33; 77,210; 85,369;
 105,140; 107,168; 114,262; 151,594;
 176,318; 183,28
 transfero 15,17; 69,131
 transigo 84,346
 transformo 205,491
 transgredior 118,44; 207,46
 transilio 229,191
 transitio 78,223
 translatio 105,140
 transmitto 90,14
 transmutatio 79,228; 204,458
 transmuto 35⁹; 36,25; 66,110; 77,214;
 79,229; 90,14; 204,460; 205,487;
 207,53
 transpono 15,17; 35,19; 59,30;
 76,201.203; 77,213.217; 79,227;
 105,136; 106,146; 195,214; 204,452;
 205,486
 transpositio 36,24; 52,25s.^{18.14};
 54,35.40; 55,42.44; 75¹¹⁴; 76,197;
 77¹²¹; 105,140; 151,587.¹⁷⁷; 155,625;
 207,52.55s.
 transversus 179,10.18

- transverso 65,94
 triangulatura 107⁴⁷
 triangulus 107⁴⁷; 108,185; 118¹⁷
 tribuo 65,90; 134,331
 triemitonium 30,d.
 tripartio 239,8
 tristemorius 229,195
 tristis 58,22; 61⁶
 trite 44,d.; 154,d.; 182,13s.19.22;
 183,30
 tritos 4,19s.; 6,11; 8,iii5.iv7; 11,d.;
 12,d.; 13,6; 15,21; 18,37; 31⁴; 37,30;
 38¹⁰; 48,15; 49,21; 50^{2,3}; 52,16.⁹;
 53,31; 54,40; 55,47; 62,38s.; 64,84;
 65,99; 66,103.105.111; 67,116.³³;
 68,122.⁴⁹; 69^{59,61}; 70⁶⁹; 71,141.143s.⁷⁵;
 72⁸⁵; 74,172.177; 77,210.218; 79,225;
 80,266.273.275; 81,309; 84,344;
 149,563.571ss.; 151,600; 152,605.d.;
 153,607.d.; 154,d.; 158,31;
 180,33.35.42; 181,45s.51; 188,33ss.;
 190,81s.92; 191,110s.d.125s.;
 193,164ss.171s.;
 194,175.177.182ss.199; 195,218;
 196,239; 199,d.; 205,483; 215,19ss.;
 216,42; 217,9.12.16; 230,223.d.;
 234,47s.; 237,36; 238,10.19; 241,13
 tropus 9,rv⁶; 20,i; 22,18; 37,3; 73⁸⁰;
 76,203; 79,228s.¹²⁵; 82,314.316s.;
 103,93.95s.103s.; 104,112.115.117;
 105,131s.135.137; 106,145;
 151,587.589; 154,617.619.621.623.¹⁸⁸;
 155,625.627.629; 156,650.655; 179,5;
 182,z.1.8.12.20; 183,28.31.40; 184,47;
 214,2.4.6; 230,217; 232,276.297
 tu (15)
 tuba 30,d.
 tum 13,5; 131,281; 152,605
 tunc 65,92; 73⁸⁰; 74⁸²; 88,403;
 152,603; 181,46; 192,132; 202,416;
 208,78.88; 220,12; 241,1.12
 tuus 61,12; 62,33; 69,128; 109,200;
 128,217; 218,7; 219,4.7
 uber 134,323
 ubertim 154,615
 ubi (59)
 ubicumque 216,38; 225,54
 ubique 6⁵; 180,38; 181,53; 228,163;
 229,200
 ubiubi 220,28
 ullus 35,18
 ulterior 44,8.12; 47,35; 137,382
 ulterius 102,89; 191,115; 193,158
 ultimus 3,4; 5,57; 87,391; 180,31;
 188,44; 190,79.82; 194,185; 202,393;
 226,68; 228,155; 231,243; 236,27;
 239,10.19
 ultra 54,38; 125,159; 133,308;
 134,330.333.⁸¹; 192,143; 208,83.90;
 215,26.36; 216,46; 240,4
 ultro 238,11
 umbra 115,278
 umquam 229,201
 unanimitas 76,199
 unde 7,15.i; 9,2; 33,26; 84,348; 90,7;
 97,55; 108,188; 109 189; 119,67;
 125,162; 131,268.270 180,41; 181,59;
 190,96; 200,348.357; 222,12; 225,30;
 226,79; 227,120; 229,204; 232,273
 undisonus 218,1
 uniformis 37,8; 202,398; 206,20
 unio 75,190.¹⁰⁸
 unisonus 31,22
 unusquibet 120,84; 122,123; 127,199
 unusquisque 9⁷; 14,10; 32,24; 36,25;
 37,1; 64,72; 124,154; 195,208; 204.460;
 205,2; 207,63; 226,95; 239,17; 240,5
 usitatus 77,215; 205,6
 usquamalibi 180,31
 usque (92)
 usurpo 71⁷⁵
 usus 13,8; 16,27; 60,6; 86,389; 87,399;
 177,356s.; 194,190; 209,100
 ut (317)
 utcumque 13,9; 56,50; 81,302;
 115,283; 158,38; 194,191; 201,366
 uter 6,3; 31,17; 200,340
 uterlibet 25,20
 uterque 7⁸; 10,5s.; 28,6; 31,11s.16;
 40,9.16; 41,22; 45,19; 46,26.29;
 48,4; 68^{45,47}; 69,125.^{58,60}; 72,146.^{82,84};
 73,158; 83,327; 85,364.366.¹⁴¹; 96,50;
 102,75; 103,95; 104,113.127; 116,12s.;
 119,58; 121,102; 126,188.190;
 127,199.201.203; 129,236; 137,382;
 139,411s.; 140¹⁴⁵; 147,537; 157,8;
 176,312; 180,30; 181,46; 192,135s.;
 193,156; 198,288; 200,333.335.339;
 208,88; 211,120; 217,16; 230,238
 utervis 24,13; 43,3; 195,224; 201,360
 uti 86,386; 127,194; 140,431
 utique 34,4; 40,12; 69,124; 72,151;
 80,258; 120,83; 122,111; 140,432;

- 143,480; 150,579; 175,289; 201,370;
 202,417; 203,430.445;
 206,31.40; 208,78; 215,25
 utilis 3*i*.
 utor 19,46; 26,27; 59,33; 60,4.7;
 86,385; 158,35; 163,75; 196,244;
 198,275; 208,79; 222,1
 utpote 20,50; 28,3; 38,11; 70,136;
 110,219; 113,246; 116,8; 126,177;
 163,72.87; 206,15; 225,45
 utputa 14,5; 24,10; 195,204.222
 utrum 89,422

 vacillo 181,46
 vaco 154,618; 163,73
 vacuus 240,3
 vado 30,*d*.; 55,42; 63,62
 vagor 50,3; 215,37; 217,15
 valde 157,11; 199,321
 valeo 9,10; 50,26.9; 52,23; 58,19;
 84,360; 89,422; 102,89; 108,188;
 125,170; 131,271; 151,591; 153,611;
 164,90; 169,179; 176,315; 191,114;
 192,134; 194,197; 226,74
 vanus 60,3
 variabilis 107,167
 variatio 87,395; 109,190; 216,56
 varietas 24,13; 72,153; 73,165;
 81,300.301; 116,19; 154,617; 195,224
 vario 96,51; 154,616.617; 165,117;
 224,10; 230,216; 232,290
 varius 6,3; 23,6; 30,*d*.; 43,12; 106,149;
 190,85; 218,2; 229,199
 vas 157,14
 -ve 22,23.29; 83,333; 187,21; 188,28;
 209,108
 vel (280)
 velocitas 109,189
 velut (12)
 veluti (48)
 venerabilis 3*i*.; 56,50
 veneror 218,2
 venia 218,6
 venio 33²¹; 75,190; 79,237; 201,387;
 219,5
 verbum 3,2; 20,51; 23,3; 58,25;
 72,155; 73,170; 107,165; 112⁷⁴;
 114^{82.84}; 116,10; 119,65; 121,94;
 130,259; 135,346; 151,591; 156,642;
 157,11.17; 163,76; 166,124; 175,275;
 176,298.323; 184,45; 188,41; 192,149;
 197,259; 198,285; 202,390; 203,424

 vere 80,290; 146,528
 vergo 83,327
 vero (125)
 versum 239,8
 versus 40,6.8; 42,6; 43,10.6; 44⁴;
 164,91; 165,117; 166,123; 168,167;
 177,337ss.342s.; 193,161; 207,49;
 220,6.8ss.
 vertibilis 107,167
 verto 6,3.5.8.12.⁵; 62,40; 79,228;
 81,296; 82,318; 84,345; 87,399;
 104,123; 190,85.87.93; 201,388;
 237,32.37
 verum 5,42; 35,15; 40,17; 87,395;
 102,88; 103,91; 142,470; 176,301;
 177,332; 183,43; 187,15; 189,72;
 192,143; 204,448; 222,7; 224,8
 verumtamen 97,55
 verus 43,1; 155,630
 vespera 176,326; 220,19.21.24;
 221,36
 vester 157,20
 veto 219,6
 vetus 56,55.¹⁹; 59,34
 via 20,2
 vicinus 9⁷; 11,12; 191,124
 vicis 14,4; 40,6; 104,123; 114,272;
 148,556; 195,203
 videlicet 4¹²; 7,14; 8,3.⁴; 34¹; 38¹¹;
 52,15; 55,47; 63,47; 66,110; 73⁸⁷;
 75^{111.112}; 85¹⁸⁹; 95,45; 100,71;
 104,119; 111,221; 113,248; 141,451;
 153,609.613; 179,11; 180,35; 197,268;
 199,324; 211,118; 222,5; 232,284;
 236,2; 237,39
 video 7⁹; 10^{4.8}; 14,7; 15,20; 23,6; 36,23;
 38,15; 43,1; 45,15; 57,9s.; 60,3.9s.;
 69,124s.; 70,135; 71,139; 72,149.152;
 80,243.248.286; 81,303; 82,316;
 83,327; 86,383; 89,419; 104,120;
 110⁸⁷; 115,280; 118,50; 119,59;
 121,99; 127,196.210; 128,221;
 129,237; 138,401.¹²⁷; 140,431.437.439;
 141,448.451; 151,587; 155,626;
 175,274; 179,13; 184,48; 191,122;
 194,196; 195,205.218; 197,266;
 198,289; 203,436; 204,447.458.476;
 205,5; 211,123; 215,31s.34s.; 219,2,1;
 226,86; 229,179
 vigeo 107,166; 214,9; 229,182
 vigilanter 176,325
 vilis 20,1

- vincio 140,426
 vinco 117,26; 132,296
 vir 57,5
 virgula 206,33s.37
 viridis 72,156
 virilis 28,3; 40,19; 41,23; 228,166
 virtus 5,35.39; 10,4; 15,18; 81,299;
 82,313; 104,127; 189,66; 192,133;
 195,215; 214,4.10
 vis 10,2; 13,1.1; 15,18; 19,47; 31⁴;
 34,8; 65²¹; 81,300; 82,316; 104,122;
 151,591; 189,69; 192,127; 194,193;
 195,215; 197,245; 201,374; 202,389;
 203,421; 208,70; 214,4; 224,27;
 230,215
 visus 128,214; 133,313; 176,294
 vita 56,59; 57,9.12
 vitiatu 61,18
 vitio 176,296
 vitium 61,20.23; 62,27.29; 65,95;
 70,132.135.138; 72,146; 86¹⁴⁷
 vito 158,38; 169,179; 229,198
 vivo 140,437
 vix 182,8; 206,39; 216,46; 229,185
 vocabulum 11,13; 21,9; 22,20;
 153,612; 187,19; 205,6; 228,152;
 236,8
 vocalis 152,d.; 169,178; 192,141;
 229,203
 vocito 206,19
 voco 3,4; 8,III6; 22,28; 23,8; 25,20;
 49,18; 64,82; 69,130; 83,339; 90,10;
 118,52; 119,66s.; 120,73.75ss.;
 121,94s.97; 122,116; 149,566;
 158,27.28; 187,8; 197,264; 222,15;
 224,19; 230,214.220; 231,251;
 234,46s.; 235,69; 236,10
 vocula 45,23; 61,15; 63,64; 83,339;
 124,142; 131,276.279; 139,410.413
 volo 59,33; 61¹¹; 73,166; 76,195;
 80,242; 87,396; 105,134; 128,217;
 192,130.134; 217,14; 239,1; 241,1
 volumen 44,12
 volvo 114,277
 votum 218,4
 vox 3,1.3.^{4,6}; 5,29; 6,z.; 14,4.⁵; 20,3;
 21,6s.; 22,25.27; 23,1.5.6; 24,10;
 25,16; 26,27s.; 27,30.33; 28,3; 30,d.;
 31,21s.; 32,25; 33,28s.; 37,4.6;
 38,13.1; 39,3; 40,11.13.15.19;
 41,20s.1s.; 43,4s.; 45,14.20; 48,10.14;
 49,18; 50,25.27.2.7; 52,20.26s.⁸;
 53,29.32; 55,46; 56,57; 57,3.14;
 61,21.24.⁶; 75¹¹²; 76,198; 84,346;
 85,374; 86,378; 87,394; 88,408;
 90,1.11s.14; 91,19s.; 92,21.30;
 93,32-105,133 passim;
 106,141.144.155; 108,176;
 109,193.196s.199.203;
 110,209,218.^{70.71}; 112,229.233;
 113,260; 114,262s.⁸⁷; 116,14s.19;
 123,127.129.136s.; 128,215; 131,270;
 134,332; 139,405.415; 146,525s.;
 147¹⁸²; 148,556; 152,d.; 155,629.636;
 157,8; 176,313.316.318;
 187,1.4s.15.24.26; 188,40.42; 189,63;
 195,203.221; 197,257.262.265;
 198,272.276.279.283.286.288;
 199,308.314; 200,344.346s.349s.;
 202,402.405s.415.417;
 203,418.420.436s.441;
 204,446.471.477; 205,479; 206,14.16s.;
 214,2.12; 215,15s.24.26.29.31.34.36;
 216,39,48.52.55s.; 222,3ss.7s.;
 224,1.17.23.26; 226,79;
 228,160.166ss.; 229,175.182
 vulgaris 224,20; 229,181
 vulgate 232,285
 zodiacus 109⁶⁰

INDEX NUMERORUM

et vocum affinium

 $\frac{1}{9}$

- nona 240,7.10
 nona pars 147,542s.545s.;
 236,9.13s.17.19.22s.25s.; 238,3
 triens trientis 213,d.4

 $\frac{1}{8}$

- octava 142,468s.; 238,16; 239,11
 octava pars 21,16; 113,257; 116,18;
 126,188; 133,319; 136,373;
 143,493.495.497; 145,516;

146,517.521s.; 187,14; 213,d.4/5;
226,97; 238,6.9.18
octava sua 144,503.505.507
octavum eius 226,97

$\frac{1}{7}$

septima pars 21,14; 187,12

$\frac{1}{8}$

sexta pars 21,14; 116,d.; 134,336;
179,19; 187,12

$\frac{1}{6}$

quinta pars 21,13; 116,d.; 120,77;
121,88; 134,335s.; 187,11; 241,6

$\frac{1}{4}$

quarta 240,2
quarta pars 112,241; 116,11s.18.d.;
117,27; 120,76.86; 121,88; 122,107.109;
134,335s.; 138,389.396; 146,533;
147,538.540; 233,5.7; 239,3;
241,5.7.12
quarta sui (pro)portio 21,12; 187,10

$\frac{1}{3}$

tertia 240,9
tertia pars 21,11; 112,240;
116,10s.18.d.; 117,27; 120,76.86;
121,88; 122,107s.; 132,292;
133,304.309.318; 134,333.335.338;
135,347.350; 138,389.396; 141,448s.;
143,483; 147,539.541; 187,10; 225,47;
227,117; 233,4.8s.11.14.17.¹;
234,24.29s.; 238,5.14; 239,8
tertium eius 225,48.53

$\frac{1}{2}$

dimidia pars 120,85; 133,317;
134,335; 138,389.395; 143,486
dimidium 116,10.17.d.; 117,26;
132,292; 135,341; 146,534; 147,536
dimidius 6,7; 190,89; 226,75; 237,34
media pars 116,d.; 121,88.106; 122,108
medietas 21,11.¹¹; 40,16; 116,11;
120,75; 132,296; 134,337;
135,346.349; 146,527.533.535;
147,536; 181,56; 187,9; 213,d.4/5;
233,6.13.15
meditullium 236,21
medium 40.⁸⁻¹⁰; 225,62; 226,69;

233,1s.4.13.16ss.21.23; 234,25ss.;
236,20; 241.9.11
secunda pars 116,d.

1

primo 7²; 137¹⁰⁹
primum 75¹⁰⁸; 118,50; 125,163;
202,416; 236,5; 239,1
primus 3,6; 4,16; 5,51; 6,4; 7,2.³; 8,iv5;
14,10; 15,17s.; 16,23; 20,50; 23,6;
26¹⁵; 27,32; 31,22; 32⁸; 33,26; 34,1.²;
36,26; 37,32; 40,6; 42,6; 43,11; 44,9;
51,13; 53,28; 59,41; 60,2.; 61,20;
62,35.39; 64,78.81; 65,86; 67^{33,37};
68⁵²; 70,135.⁶⁸; 73⁸⁰; 75,193.¹¹⁴; 77,215;
79,225s.232s.238; 83,337; 88,403;
89,429; 92,25.29.31; 95,46; 97,59;
98,60; 100,72; 102,77.80s.85;
103,99.107; 107⁵¹; 120,83; 131,274;
132,295; 134⁸⁴; 136,369; 142,474;
143,490.498; 145,515;
146,518.520; 147¹⁸²; 148,558.¹⁸⁸;
149¹⁷¹; 151,591.597; 152,601.604;
154¹⁸⁸; 155,632; 156,642.651;
158,26ss.41; 159,46; 163,78; 165,118s.;
166,125; 167,145; 169,190; 170,194;
171,215; 177,328; 180,29; 181,59.63;
182,1.5; 183,37; 188,44; 189,77;
190,85.100; 191,108; 192,128;
193,168.172; 194,177.180;
195,209.214s.; 196,d.233;
197,252.256.263; 198,281.291;
200,347; 202,390.406; 204,460s.465;
205,489; 208,85; 209,d.; 211,119;
216,51; 220,i.12.23; 222,12; 224,13;
225,55; 226,67.83; 227,111.129.133;
228,144.155; 229,180; 230,209.222;
231,244.250.265; 232,290s.; 233,1;
234,33.39.46; 235,54s.57ss.65;
236,6.13s.18.24.28; 237,29s.32; 238,11;
239,7
semel 22,26; 61,24; 121,104; 122,114;
135,354; 187,24; 210,d.; 225,53; 226,69
simplex 6,6; 22,25; 38,1s.; 39,5; 40,7;
43,7.5; 63,41; 91,19; 187,24; 190,88;
202,402; 204,477; 237,33
simplus 38,2; 116,d.; 117,26; 126,180;
127,211; 205,478
singillatim 16,27; 119,55; 214,5
singulus 4,10.14; 7,14; 11,12; 13,3;
15,16; 16,25; 21,5; 25,20; 31,9s.; 34,2;
35,16; 37,4; 48,5; 61,24; 64,71;

- 73,166; 79,230; 81,301.306; 82,311;
86,376; 103,104; 115,283; 119,59;
134,331s.; 139,410.413s.; 140,438;
148,551.559; 149,575; 150,578.581;
154,616; 158,25.34.40; 179,4;
180,33.36.40s.; 187,3; 189,48.52;
190,95; 191,124; 192,142; 194,195;
195,214; 200,329; 201,368;
202,390.404; 204,448.459; 206,31;
207,57s.; 209,105.107; 223,18;
230,220; 237,39
unitas 40,16; 115,3s.7; 126,189;
128,223; 140¹⁴⁵; 144,499.510.¹⁵⁶;
213,d.4
unus 5¹⁸; 7,1; 8,i.1; 9,2; 11¹³; 23,7;
30,d.; 31,8; 36,27; 37,31.6.⁴; 38,13s.;
40,13; 43,xv^{1.2}.xvi6; 45,15.18.20.23;
50,28; 58,25; 62¹³; 64,76; 65²³;
66,104; 75,182.^{103.108}; 76,202.¹¹⁸;
77,208.212.216.218s.; 80,250; 81,307;
84,356; 86,377; 88,407s.; 91,18.20;
92,27; 94,39.42; 97,53; 99,66.68;
105,136; 106,148; 115,6s.⁸³;
118,41.49.52; 119,62s.65; 120,80;
126,174; 128,225ss.; 130,253.259;
131,275s.283; 132⁷⁰; 135,340; 137¹⁰⁵;
140,425.428s.431s.; 148,552s.556;
149,564.568; 150,579.581; 164,90;
175,279; 176,297.310ss.314;
177,337.339; 179,1.9; 180,23.29;
182,4; 183,25; 189,53; 190,99.104;
192,148; 194,197.201; 197,263;
198,279; 199,312; 200,327.344s.;
202,389.394ss.; 204,473; 206,12ss.20s.;
207,42; 208,71; 211,116.123; 214,2.5;
216,54; 220,8; 221,48; 222,3;
226,73.98; 227,106; 228,161; 230,219;
231,257.259; 232,294.298
 $1\frac{1}{2}$
unus ac dimidius 135,340
2
alter 23,8; 49,18; 66,106; 76,194;
84,351; 93,34; 98,62; 120,80;
151,591; 164,91; 194,198; 221,48;
222,4; 224,14; 226,74; 227,101.124;
232,298; 238,8; 239,4
ambo 38,2; 50,28; 92,27; 95,44;
100,70; 176,313.316s.; 205,479;
206,16
bifarius 116,20; 117,29
binarius 33,34; 126,178.183ss.;
127,201s.204; 141,454; 200,355;
226,64
bini 30,d.; 40,11s.; 51,12; 80,263;
81,305; 84,346; 91,19; 132,298;
150,582; 198,284s.; 200,342; 202,389;
203,435; 206,15.21
bis 30,d.; 33,37; 34,44; 62¹³; 116,16;
119,61.64s.; 122,117; 126,178.183;
133,315; 138^{122.129.130}; 142,479;
198,285; 201,358; 202,401;
227,115.119.121; 236,27
duo 3⁴; 5,58.^{26.29} 6,12; 8,i.2s.;
22,23.29; 23¹⁹; 26,25.29; 28,3;
31,15.19; 33,32; 37,30.⁴; 38,12.14;
40,13.15; 41,20; 43,12; 45,21; 46,24;
48,6.8; 50,25; 52,24; 62,27.29; 64,82;
65,86.95.²⁴; 66,101; 75¹⁰⁷; 76,202;
77,212; 82,326; 83,329; 86,378;
106,148; 110,208; 113,252; 115⁸³;
117,31.34; 118,41; 119,62.65.67;
120,85; 121,93s.101s.; 122,115.118;
123,132; 126,177s.; 127,205s.;
128,225s.229; 131,277.282.⁵⁹; 132,299;
134,338; 135,339s.; 136,372; 137,380;
139,407.409.413.422;
140,425.429.431s.; 141,442.444.454;
142,468.470.472; 143,480s.; 144,500;
148,553.556.558; 149,566s.569.573;
150,581s.584; 151,592.596; 163,89;
177,340; 179,8; 181,49.54s.; 182,9.16;
183,24; 187,21; 188,28; 189,77;
190,79.93; 191,105s.; 197,261;
198,273; 199,318; 200,338.343.353;
204,463.469.472; 207,61; 208,74;
216,51; 221,41.48; 225,42.48.52.55;
226,71ss.84s.99; 227,112.119ss.;
229,175; 230,235; 232,297; 234,38.44;
236,3s.; 237,32.38; 238,20; 239,13.17;
240,8
duplex 39,5; 40,7; 43,9; 92,21; 119,62;
121,105; 127,205.207s.210; 143,480;
227,114.120.125.128; 228,138
duplicatus 96,50; 126,181
dupliciter 16,25; 157,8; 210,d.; 222,1
duplico 39,3; 137,384; 205,479; 206,16
duplus 30,d.; 38,2; 39^a; 43,4; 85,370;
86¹⁴⁸; 87,397s.; 88¹⁷¹; 89,415;
109,203; 110,213.217; 111,d.;
112,229.238; 113,246; 116,15.d.;
117,26.35; 124,142.147.³¹; 128,227;
129,231s.241.244.247;

- 130,249.252s.260; 131,272.275;
 132,290s.293.296.299; 134,328.333;
 136,359.361.368.370.^{102a};
 137,374.379.d.384; 138,386;
 139,403.406.408.417;
 140,429.432.436.440; 141,442;
 142,479; 143,481.485.488; 145,d.515;
 146,533; 156,649.654; 176,311;
 177,345; 179,2; 180,43;
 181,46; 205,478; 226,84.88.91;
 227,100.109.132s.; 228,144.167;
 230,205; 231,253; 232,288
 secundanus 223,19
 secundus 4.18; 6.5; 7,3.³; 8,iv5; 10,7;
 14,11; 15,19; 16,24; 40,6.8; 43,7.10s.6;
 44,9; 48,10; 54,35; 60,i.; 61¹⁰; 62,36.40;
 68⁸⁰; 71,140.⁷⁸; 73,163; 74,176.179;
 75¹¹⁴; 76¹¹⁵; 79,225.233; 89,i.;
 102,78.80.82.84; 114⁸⁴; 115,285;
 132,301; 136,368; 137¹¹⁰; 142,461.467;
 143,494; 145,516; 148¹⁸⁷;
 151,591.597s.; 152,601s.; 154¹⁸⁸;
 155,632; 158,28ss.; 159,46.50;
 163,79.89; 164,102; 165,120; 166,129;
 167,143.150; 169,190; 170,198;
 171,219; 175,279; 180,30; 182,6.8;
 190,86.101; 191,108; 192,131s.137;
 193,169.172s.; 194,177.181;
 195,210.216s.; 196,d.; 197,251.255;
 199,304; 202,391; 205,490; 207,52;
 208,84; 209,d.; 220,7ss.; 225,55;
 229,180; 230,210.222; 231,244.252;
 233,15.¹; 234,47; 235,55s.63s.;
 236,7.10.14.19.25.28; 237,29ss.;
 239,7.12s.15; 241,3
 uterque *cf. indicem verborum*

 3
 ter 2,6; 62¹⁸; 119,61.64.66; 122,108;
 126,179.184s.; 133,316; 138^{124.131.132};
 142,476; 233,6
 ternarius 33,34; 118,44s.; 127,196;
 138^{128.137}; 142,476; 200,355; 225,49;
 226,64
 terni 40,12; 122,118; 194,188; 202,389;
 208,72.78; 209,103
 tertianus 223,19
 tertius 4,19; 6,6; 7,4; 8,iv6; 9,9.⁷; 10,6;
 14,12; 15,20; 16,24; 23,8; 28,3; 40,6;
 42,6; 43,7.9s.; 54,40; 61,26; 62,37;
 63,41; 64,84; 66,110; 68⁵²; 70,135;
 73,163s.; 74,177s.75¹¹⁴; 76,197.¹¹⁸;
 79,225.233; 80,260; 82,320; 83,338;
 90²; 94,37; 95¹⁵; 99,64; 115,i.; 118,52;
 121,90.94; 137¹¹¹; 139,414;
 142,461.474; 143,491.496; 146,517;
 148,555; 151,591.598; 152,602;
 153,613; 154¹⁸⁸; 155,633.635;
 156,643s.652s.; 158,30ss.; 159,50;
 160,54; 161,57; 163,80; 165,121;
 166,133; 167,154; 169,189.191;
 170,205; 171,222; 180,41; 181,50;
 182,6.12; 190,88.102; 191,109,113;
 192,131.136; 193,159.169.173;
 194,176.178.181.199; 195,210.217;
 196,d.; 197,250.254; 198,272.284;
 202,391; 203,419; 205,481.485s.489;
 207,55; 208,77s.80; 209,97.d.;
 211,118.129s.133; 220,7; 221,39;
 222,8.12; 225,56; 227,120; 228,135;
 229,180.185; 230,210.223; 231,250;
 234,47s.; 235,62s.75;
 236,7s.12.16.20ss.26.28;
 237,29ss.33; 238,10; 239,6; 240,3
 tres 2,3; 3⁴; 22,29; 23,7.¹⁰; 33,32;
 37,30.¹; 40,13; 41,1; 48,7.17.⁸; 50,2;
 51,13; 52,19; 64,83; 65,85; 72,156;
 76,202; 77,212; 80,281; 83,329;
 87,391; 90,2; 91,20; 106,149;
 108,182.187; 110,208.211; 115,281.⁸³;
 116,12; 117,34; 118,41; 119,62.66;
 120,85; 121,93ss.100.103;
 122,115.117; 123,132; 126,181;
 127,195.204.206.208s.;
 128,225.227.229; 134,322s.326s.337;
 138^{126.128.137}; 139,413;
 140,423.429.435; 141¹⁶⁰; 142,475s.¹⁵³;
 144,511; 148,557.¹⁸⁴; 149,574.¹⁷²;
 150,580.584; 177,327; 179,1;
 180,40.42; 181,49; 182,1.5.12.20;
 183,26.28.32.37.39; 188,28; 197,263;
 200,353; 203,435; 204,464; 207,62;
 208,73.85; 212,134; 215,23; 221,41;
 222,14; 224,13s.;
 225,35.42.47.54.59.63; 226,67.72;
 227,122; 229,177; 238,14; 239,6.18;
 240,4.10.14; 241,14
 trinus 91,20
 triplex 119,63; 122,109.119s.;
 127,206.207.209; 203,436; 227,129;
 228,138
 triplicatus 96,50; 126,181
 triplus 40,9; 109⁶⁸; 110,215; 111,d.;
 112,229; 116,15.d.; 117,27.35.¹²;

124,143.148; 128,227; 129,231ss.;
130,260; 131,273; 132,292.298.^{69,70};
134,328; 136,361; 139,417; 227,132s.;
228,145

4

bisduplus 139,417
quadriarius 35,16; 52,25; 204,453
quadripartitus 42,5; 204,457
quadruplex 119,63; 228,139
quadruplicatus 126,182
quadruplus 28,6; 30,*d.*; 88¹⁷²; 110,205;
111,*d.*; 112,229; 116,15.*d.*; 117,27.35;
124,143.150; 128,228; 129,231ss.241;
130,260; 131,274; 133,307s.;
134,328.330; 136,359.361; 138,386;
146,533; 179,14s.; 180,25ss.;
228,142s.167; 230,206
quartanus 24,9; 41,25; 43,11; 88,*412*;
97,52; 105,131.134.135; 110,209;
124,153; 139,405; 197,265; 206,23;
222,2.4.13
quartus 2,1; 4,20; 6,7; 8,*m5.iv6*; 9⁷;
10,8; 15,13.21; 16,25; 24,11; 31,8.10;
33,39; 37,31; 38,12; 40,8; 41,23.3;
43,7.11.6s.; 44,9; 48,11.⁴; 55,44;
62,38; 63,41; 65,85; 71,139.⁷⁸; 73,163;
74,176.179; 79,225.233; 80,285;
82,320; 83,327.338; 90,6; 94,41; 96,49;
98,60; 99,67; 100,71;
103,98.100.103.106.109; 104,122.124;
105,135s.; 109,194; 113,252.254s.;
119,53; 131,279ss.; 137¹¹²;
139,405.410.415; 142,473; 143,491.498;
144,503; 145,513; 146,518.520;
148,556; 150,583; 151,599;
152,602.605; 154¹⁸⁸; 155,635;
156,645s.648.653; 158,32s.; 160,54;
162,64.69; 163,81; 165,122; 166,136;
167,157; 169,189; 171,209; 172,225;
175,279; 180,39; 181,53; 182,16;
190,88.103; 191,109; 192,131.138;
193,156.170.173;
194,178.180.182.200; 195,211.218.222;
196,*d.*; 197,249.253.269; 198,270;
200,327.331; 201,360; 202,396;
204,464.470; 205,490.7.9; 206,22;
207,45.56; 208,78.80.86.91; 209,97.*d.*;
211,129s.133; 212,134; 214,11;
220,8.15; 225,51; 228,144.146;
229,180.186; 230,211.223; 231,252;
232,296; 234,48; 235,52.63s.70.72.75;

236,7s.11s.15.17.20.22s.27s.;
237,29ss.34; 240,3.; 241,15
quater 2,3.7; 30,*d.*; 64,73; 119,61.65s.;
126,179.185s.; 133,317; 138^{188,184};
189,76; 240,14
quaternarius 126,178; 128,225;
141,455; 225,49
quaternus 4,22; 14,9; 24,13; 25,21;
34,4; 36,22; 63,49s.63; 64,73;
72,152.154s.; 73,165; 90,11; 95,45;
110,209; 189,59; 194,188;
195,207.220.224.226s.; 198,291;
204,452.457; 205,488; 212,135; 234,46
quattuor 3⁴; 4,10s.¹⁵ 5,34.²⁸⁻²⁸; 6,1;
7,1.^{8,2}; 8,*z.*; 13,*i.*1; 15,15; 23¹⁸;
24,9s.12.⁵; 25,18; 27,30s.; 32⁸; 34,1;
35,15; 41,1; 50,2; 52^{11,14}; 62,30;
63,43; 64,71; 81,299s.304; 83,336;
84,356; 85¹⁸⁹; 90,11; 93,35; 98,63;
99,69; 101,74; 106,149; 107,170;
108,187; 110,211.219; 115⁸⁹; 116,11;
118,41; 119,63.66; 120,87;
121,93.95s.103; 123,126; 125,170;
126,177.183; 127,201.209;
128,225.228s.; 138¹²⁸; 139,413;
140,431s.435; 141,454; 143,489;
148,550; 150,576; 152,*d.*; 154^{187,188};
158,24s.; 161,63; 176,326; 180,34;
181,62; 183,31; 189,48s.55.66.76;
190,83.95.99; 192,149; 194,192.196;
195,212.220s.223; 197,264ss.269;
198,280.295; 199,305ss.;
201,366.368.370; 202,400;
204,448.465; 205,3; 208,87;
209,103.105; 220,31; 221,41;
225,41.59.62; 227,117.119;
230,211.218; 231,248.250s.262;
232,293.303; 234,33ss.39.41ss.;
235,72; 236,1s.5; 239,2; 240,1; 241,4

4½

quattuor et dimidius 83,336
quattuor . . . semis 181,62

5

quinarius 127,196
quincuplus 116,*d.*; 117,35; 129,233s.
quini 36,22; 76,205; 78,222; 90,10;
103,93; 212,136
quinque 25,15; 33,32; 37⁴; 90,10;
93,35; 94,42; 101,*d.*; 110,219; 118,51;
119,54s.; 120,87; 121,93s.96.102s.;

127,195.204s.; 159,49; 176,326;
 177,359; 182,13.17; 183,29.40;
 198,270; 200,353; 202,400; 208,89;
 225,58; 226,73; 235,73; 241,6
 quinquies 126,186; 138^{135,138}
 quintanus 73,157; 75¹¹⁴; 76,196;
 88,412; 92,27; 124,152; 139,406;
 149,560
 quintus 2,4; 7⁸; 8,4.7; 9,4.⁷; 10,5;
 25,16.19.22; 31,8.10; 33,39; 34,5s.;
 35,13; 37,31s.; 41,22.26.2; 43,10.7;
 44,11; 65,86; 73,159; 74,175; 75¹⁰⁷;
 79,226; 80,292; 82,319; 84,360s.;
 85,367.369; 86,379; 90,6; 92,31;
 94¹²; 95,44s.; 96,49; 100,70; 101,74;
 103,93.98.101.107.109; 104,121.124;
 109,194; 110,206; 113,253s.; 119,53;
 122,112; 131,280s.; 138^{128,137};
 139,406.410.416; 144,504s.; 145,514;
 146,519.521.523; 148,557; 149,560.¹⁷¹;
 154,618.621.¹⁸⁸; 155,630; 156,646.649;
 161,57.61; 163,82; 166,139; 168,160;
 172,229.233; 180,36; 181,53; 182,20;
 191,108.110; 192,132.136.143.152;
 193,157.170; 194,174.178.182; 195,230;
 198,271s.295; 199,307; 200,328.332;
 201,359.371s.; 202,392.395s.;
 204,465s.; 208,78.80; 209,97.d.;
 211,129s.; 212,134; 216,46; 220,8;
 221,32; 226,66; 227,128.133;
 228,144.146; 229,180.184.188;
 230,205.237.240; 231,250;
 232,274.287.290.298s.; 233,6;
 235,53s.66.71.73.76.78

6

senarius 126,178.181; 129,242.244.⁴⁷;
 130,249; 135,346.348; 138¹³⁷;
 141,447.449; 225,50.62; 226,65.89ss.;
 227,114.119s.; 228,140
 seni 2,6
 sescuplus 116.d.; 117,35; 129,234s.
 sex 90,4; 109,203;
 110,205.208.211.214s.217; 111.d.;
 112,238.241; 113,243s.246.249s.;
 116,11; 120,85s.; 122,118;
 126,178.183s.; 127,201s.; 128,230;
 129,231.242; 130,248.260;
 132,291.297s.; 133,305.307; 135⁸⁸;
 136,371.^{89,98,99}; 137¹⁰⁴; 138^{123,124,135};
 140,435.440;
 141,445.447.449.452.454.¹⁵¹; 158,45;

161,60; 177,327; 179,14; 180,20;
 182,13.21; 208,89; 224,13; 225,46s.61;
 226,86; 227,114.117.130.132;
 228,137ss.148.162
 sextus 8,7; 96,48; 101,73; 144,506s.;
 146,521; 154¹⁸⁸; 161,61; 163,83;
 164,95; 166,141; 168,163; 169,190;
 172,231; 179,11; 183,24; 191,110;
 193,171; 194,174.179.183; 209,d.;
 220,8.15; 230,238; 231,252;
 232,275.287.300; 233,12; 235,66s.77ss.

7

septem 30,d.; 33,27s.; 121,95.103;
 122,118; 127,206s.; 160,52; 200,348s.;
 226,70.78
 septeni 134,331; 202,403s.
 septimus 2,5; 9,8; 144,508; 146,522s.;
 154¹⁸⁸; 162,64.67; 163,84; 174,256;
 183,28; 191,111; 193,171;
 194,175.179.184; 209,d.; 220,9;
 230,205; 231,251; 232,300; 235,80s.
 septuplus 129,234

8

octavus 9,8; 26,24.¹⁵; 27,32;
 31,9.11.13.21; 32,25; 33,26.29.37;
 34,42ss.; 48,4; 75¹¹⁴; 76,197; 90,5;
 91,18; 92,31; 95,46; 98,61; 100,72;
 103,93.96.104; 109,193.202; 124,147;
 132,295; 134,⁸⁴; 139,406.416; 144,509;
 145,515; 146,522ss.; 154¹⁸⁸;
 155,628s.631.633.637;
 156,641.643.651; 162,67; 163,85;
 174,264; 179,11.13; 180,43; 181,47.54;
 183,31; 191,111; 193,171; 194,176.180;
 198,273.280ss.; 199,309,311;
 200,328.334.336.346s.350; 201,363ss.;
 202,395.397.401.405ss.409ss.;
 203,423.439.441; 209,d.; 221,36;
 226,99; 227,127.133; 228,145;
 230,205; 231,252; 233,3;
 235,59s.80.82; 239,3.5s.
 octies 142,466; 213,d.4/5
 octo 3⁴; 5,35.49; 21⁶; 26,26; 27,30;
 30,d.; 37⁴; 52¹⁸; 81,303s.; 90,8; 93,35;
 94,38; 98,63; 99,66; 110,208.211.214s;
 111,223.d.; 112,241;
 113,243s.247.250s.256; 116,10;
 120,86s.; 122,117; 126,178.184s.188;
 127,202.208; 130,248.260; 131,276;
 133,305; 135⁸⁸; 136,371.^{99,100}; 137¹⁰⁶;

138¹³³; 141,447.449.452.454s.; 154¹⁸⁸;
 157,22; 158,33; 163,70; 165,117;
 179,3ss.14; 181,61; 189,67.76;
 194,193; 198,275; 202,400;
 203,426.443; 225,46s.60; 226,70.77.86;
 227,131; 231,249; 233,12; 236,11.15;
 238,6s.16s.; 239,10; 241,12.14
 octonarius 40,16; 126,179; 135,348;
 141,444.447; 142,466; 225,50.61;
 226,64.89s.92.97; 228,140s.
 octoni 30,d.; 103,93; 201,358; 202,401;
 203,424
 octuplico 213,d.4/5
 octuplus 142,467

9

nonus 7³; 8⁴; 9⁷; 33²¹; 34,42; 76,198;
 85,371; 86,380; 155,630.633.634;
 156,643s.651s.; 179,11; 201,362s.;
 202,392.403.405.409s.; 203,438.440;
 230,233; 232,273; 233,9; 235,61;
 236,11.16
 novem 110,208.212.218; 111,223.d.;
 112,242; 113,243s.247ss.256; 120,85s.;
 121,96.103; 126,189; 129,243;
 132,297; 135⁸⁸; 136,371.^{83,84,97,101};
 137¹⁰⁸; 141,444; 179,14; 180,25s.28;
 181,61; 182,4; 184,48; 225,46.61;
 226,86; 227,130.132; 233,16;
 236,9.13s.17s.22s.25ss.; 238,3;
 239,3ss.; 241,2.8
 novenarius 126,181.189; 135,347s.;
 141,444; 181,61; 225,46.50.62;
 226,65.89s.93.97; 228,140s.

10

decem 120,87; 126,185; 127,207
 decimus 2,5; 155,633s.635;
 156,644s.652s.; 229,183; 230,233;
 232,274.288
 denarius 33,29.33s.; 118,44;
 200,350.354s.

11

undecim 94,d.; 98,63; 99,65.69;
 101,74; 121,103; 127,209; 202,401
 undecimus 33,40; 96,49; 100,72;
 109,195; 110,216; 155,634s.;
 156,645s.648.653; 201,360;
 227,108.111; 230,236; 232,288; 233,19
 undeni 109,195

12

duodecim 33,33; 93,35; 94,38.43;
 95,46; 99,65; 101,74.d.; 109,203s.;
 110,209.212.214.217s.; 111,d.;
 112,238s.241s.; 113,243ss.249.251;
 116,10s.; 120,85ss.; 128,230;
 129,231.243.245.⁴⁷; 130,249s.252.260;
 132,291; 135,351.⁸⁸; 136,371.^{95-98,102};
 137,d.^{103,104,107,109,115};
 138,390.392s.^{121,122,131}; 140,441;
 141,445s.448.450.452.454s.; 179,15;
 180,27s.; 200,354; 202,401; 225,45.60;
 226,86; 227,114s.130.132; 228,137
 duodecimus 28,2; 33,38; 94,39; 95,46;
 96,49; 109,195; 110,212.215; 124,148;
 139,417; 155,635; 156,647.649;
 179,11; 201,359; 227,126.133;
 228,145; 233,22
 duodenarius 126,182; 129,244.247;
 135,346.349; 138,387; 141,445;
 225,46.50.61; 226,64.89ss.; 227,114
 duodeni 109,195

13

tertius decimus 230,206; 233,23
 tredecim 144,499; 145,d.

14

quartus decimus 234,25
 quattuordecim 44,8

15

quindecim 29²; 33,37; 101,74; 120,87;
 138,390.393; 179,6; 201,358; 202,401;
 228,148.162
 quindecimus 7,15; 28,5.6; 30,d.;
 33,37; 92,22; 96,49; 109,194.204;
 124,150; 139,417; 198,287; 207¹;
 227,110.126.134; 228,143
 quindeni 92,22; 109,194.204
 quintadecimus 202,395
 quintus decimus 7,15; 28,5; 31,14;
 33,37; 48,4; 92,22; 96,49;
 109,194.204; 139,417; 198,287;
 200,336; 202,397; 234,26; 237,40

16

sedecim 110,217; 111,223.d.; 112,241;
 113,243.245.247.251.256; 120,86;
 122,118; 130,251.261; 135,351.⁸⁸;
 137,d.^{106,110,115,116,118}; 138,389.391;

141,450; 227,114s.117.119
sextus decimus 179,7.11; 234,28

17

septimus decimus 234,29

18

decem et octo 5,48.²⁸; 6,*i.*; 7,14.¹⁰;
83,336; 110,213.215; 111,223.d.;
112,242; 113,243s.247.249.256;
120,85; 128,230; 129,231.245.⁴⁸;
130,261; 132,298; 135,350s.⁸⁸;
137,d.^{108.111.115.119}; 138,389s.; 141,446;
144.¹⁵⁶; 180,29; 181,44; 189,76;
190,95; 227,131; 228,138; 230,220.229;
234,31s.; 236,1; 237,39
octavus decimus 135,351; 179,11;
234,31
ogdecim 6,*i.*
ter seni 2,6

19½

XVIII S 144,510; 145,d.

20

XX 101,d.; 144.¹⁵⁶

21

vicesimus primus 118¹⁸

24

XXIII 109,204; 110,206.214s.218;
111,d.; 112,239.242;
113,244s.247.250.252; 116,10;
128,230; 129,231.246.^{49.51};
130,251s.260; 133,307;
137,d.^{107.112.115.117.120};
138,388.391ss.395.398s.401.¹²⁹;
140,441; 141,442.446.450.¹⁵¹; 143,494;
145,d.; 179,2.14; 180,20s.; 227,131;
228,139

vicesima quarta 179,12

27

XXVII 143,495; 145,d.

30

XXX 129.^{48.51}; 138,397.400

32

XXXII 113,257; 130,262; 137.¹⁰⁵;
138,396.399; 144,503; 145,d.; 179,14
tricesima secunda 179,12

36

XXXVI 113,257; 129.^{50.58}; 130,262;
137.¹⁰⁵; 138,396s.; 144,505; 145,d.;
179,14; 180,26

tricesima sexta 179,12

40½

XL S 144,507; 145,d.

42

XLII 129.⁵²

48

XLVIII 130,261; 137.¹⁰⁵;
138,395.398s.401.¹³⁷; 140.¹⁴⁹; 141,442;
179,9.15; 180,25.27
quadragesima octava 179,13

64

LXIII 142,462.467s.470.475.477;
143,483

72

LXXII 142,462s.468ss.

81

LXXXI 142,463.470

96

XCVI 143,486

104

CIII 213,d.5

139

CXXXVIII 213,d.5

192

CXCII 142,477.479;
143,481ss.485s.489.493; 145,d.

216

CCXVI 143,494s.; 145,d.

243

CCXLIII 143,496s.; 145,d.; 213,d.5

256

CCLVI 143,483.489.498; 144,503;
145,d.

288		25272
CCLXXXVIII	143,486.489; 144,504; 145,d.	XXVCCLXXII 213,d.4
324		26624
CCCXXIII	144,506; 145,d.	XXVIDCXXIII 213,d.4
364		29524 ^{1/2}
CCCLXIII	144 ¹⁵⁶	XXVIII DXXIII S 213,d.4
364 ^{1/2}		31104
CCCLXIII S	144,508; 145,d.	XXXICI III 213,d.4
384		59049
CCCLXXXIII	142,479; 143,481.489. ¹⁵⁴ ; 144,509. ¹⁵⁶ ; 145,d.	LVIIXLVIII 231,d.4
1000		62208
mille 117,34		LXI CCVIII 213,d.4
1112		65536
ICXII 213,d.5		LXVDXXXVI 213,d.4
1944		* *
IDCCCCXLI III	213,d.5	*
2000		hemiolios (3:2) 21,10; 144,d.; 187,8; 226,65
duo milia 117,34		epitritus (4:3) 110,210.217; 126,185; 130,261; 131,273; 133,304; 134,334.337; 135,347.349.351s.; 136,367s.370; 137,d.376.379.383; 138,391s.398s.; 139,406ss.411s. ¹⁸⁹ ; 142,460.471.473.475s.; 143,482.484.488.491s.498; 145,d.513; 146,519.521.523.526; 151,594; 225,49.57; 227,107.109.116
2048		epogdous (9:8) 20,i.; 21,5.9; 36,24; 111,221s.; 130,254s.; 136,372; 137,d.380. ¹¹⁴ ; 139,408.412.414; 144,502; 145,d.; 147,542; 187,3.7; 194,201; 195,212; 199,322; 200,d.; 204,459.462.464; 226,93; 228,142.147; 238,16
II XLVIII 213,d.5		epogdoicus (9:8) 229,201
2187		sesquialter (3:2) 21,10; 109 ⁸⁵ ; 110,207.213; 111,222.d.; 112,230; 113,246.248; 117 ¹⁸ ; 120,75; 121,106; 122,109; 124,144; 127,200.206; 128,229; 129,232.241.243ss.247; 130,249ss.261; 131,275.d.; 132 ⁸⁶ ; 134,328.336; 135,343s.346.348.350s.355s.;
II CLXXXVII 213,d.5		
3000		
tria milia 117,34		
3159		
II CLVIII 213,d.4		
3328		
II CCCXXVIII 213,d.4		
4797		
III milia DCCXCVII 59,41		
7381 ^{1/8}		
VII CCCLXXXI et octava pars unitatis 213,d.4		

- 136,358.370; 138,390; 139,406s.416;
 140,429; 142,460; 143,485; 144,*d.*;
 145,514; 146,520.523.526; 154,620;
 181,44.48; 187,8; 225,63; 226,86s.90;
 227,100.110.126.132s.;
 228,141.144.146; 229,170s.
 sescupularis (3:2) 126,184; 130,256;
 136,367; 137,382; 138,398;
 143,485.487; 145,*d.*; 146,520
 sescuplus (3:2) 21,9; 124,151.⁸¹;
 131,273; 132,297.⁷⁰; 136,362.367.⁸⁷;
 137,*d.*383; 138,392.400; 142,460;
 144,502; 187,8
 sesquiertius (4:3) 21,11; 109⁸⁵; 110,210;
 111,222.*d.*; 112,230; 113,246.250;
 117¹³; 120,76; 122,107.109;
 124,144.152; 127,202.207; 128,229;
 129,233.241.243s.246s.; 130,248ss.;
 131,275.*d.*; 134,329; 135,343.345.355s.;
 136,358; 137,*d.*; 138¹²⁷; 139,402.415;
 144,*d.*; 151,592; 180,26ss.;
 181,44.48s.; 187,9; 214,8; 225,48.56;
 226,85.87ss.; 227,100; 228,140.144s.;
 229,170s.; 239,14
 sesquiertialis (3:2) 229,188
 sesquiquartus (5:4) 21,12; 120,77;
 122,107.110; 126,186; 129,233;
 136,360; 138,393.401; 187,10
 sesquiquintus (6:5) 21,13; 120,77;
 129,234; 136,360; 187,11
 sesquisextus (7:6) 21,13; 129,235;
 187,12
 sesquiseptimus (8:7) 21,14; 187,12
 sesquioctavus (9:8) 21,8.14;
 111,221.*d.*; 112,230; 113,256;
 124,144.154; 134,329;
 135,341.349.352.355.⁸⁷; 137,*d.*;
 142,461ss.467.470; 144,*d.*; 146,520;
 181,60; 187,6.13; 239,12
 subduplus (1:2) 88¹⁷⁰; 119,66;
 130,261; 132,297; 137,*d.*378;
 143,484.487
 subtripus (1:3) 119,66
 subquadruplus (1:4) 119,67
 subsesqualter (2:3) 113,251; 120,80
 subsescupularis (2:3) 130,262
 subsesquiertius (3:4) 113,249; 120,80;
 227,131
 subepitritus (3:4) 130,262;
 137,*d.*377.379; 227,133
 subsesquiquartus (4:5) 120,80
 subsesquiquintus (5:6) 120,81
 superbipartiens (5:3) 111,*d.*; 121,94;
 127,195.202s.
 supertripartiens (7:4) 121,96;
 138,394.¹⁸⁷
 superquadrupartiens (9:5) 121,97
 duplex sesqualter (5:2) 121,106;
 127,205
 duplex sesquiertius (7:3) 122,107;
 127,207
 duplex sesquiquartus (9:4) 122,107
 duplex superbipartiens (8:3 vel 16:6)
 122,117s.; 127,208; 227,120
 duplex supertripartiens (11:4) 122,119;
 127,210
 duplex superquadrupartiens (14:5)
 122,119
 triplex sesqualter (7:2) 122,109; 127,206
 triplex sesquiertius (10:3) 122,109
 triplex sesquiquartus (13:4) 122,109
 triplex superbipartiens (11:3) 122,120;
 127,209
 triplex supertripartiens (15:12) 122,120
 triplex superquadrupartiens (19:15)
 122,120
 medietas arithmetica (b-a ut c-b)
 139,419; 140,423.427; 141,443.447.457
 medietas geometrica (a: b ut b:c)
 139,420; 140,424.430.439; 141,459
 medietas harmonica (a:c ut (b-a):(c-b))
 139,420; 140,424.432;
 141,443.451.459; 227,112

ANNOTATIO

Dum officina hunc librum coluit, T. Bailey editionem criticam commemorationis brevis de tonis et psalmis modulandis (cf. pag. 157–178) in lucem protulit (The University of Ottawa Press, 1979). Cuius editionis ad fidem eorundem codicum, quibus et ego usus sum, elaboratae apparatus criticus abundat variis lectionibus orthographicis, quas non laudavi, quia de his (et multis aliis) in libro, quem quasi complementum scribere proposui (cf. praef. pag. X), generaliter disserendum erit (exempli gratia e : ē : ae, ti : ci, th : t, ch : c etc.). Omnes lectiones maioris momenti iterum cum editione mea et cum codicibus contuli; paucis quidem locis alias litteras legi vel alium codicem praetuli vel textum aliter interpretatus sum (saepius, si absque coniectura textus aut notarum notio fieri potest). Ideo editiones locis quibusdam inter se discrepant.

- p. VIII et XII pro Solothurn, Stadtarchiv lege Solothurn, Staatsarchiv
- p. XII, sigl. B pro coc. lege cod.
- sigl. Na pro Ms.lat. 202 lege Ms.lat. 7202
- p. 14, vers. 12 pro / lege 4
- p. 17, app.crit. v. 13 adde Lauda-a 1 lin.infer. E
- v. 16 post A adde / E, post FiGi adde /[^] E
- p. 24, descr. 1 apud Al le in parte dext. lineae crassae adde inter chordas
 abbreviaciones distantiarum sonorum t s t, t t s, etc.
- p. 29, app.crit. adde in lat.sin. diapason]dyplasion et duplaris, diatess.]
 epitrite, diapente]emiolia et diapente ac diapas.] triplaris E
- p. 33, app.crit. ad 31 ... concinentia adde M
- p. 35, app.crit. pro voc.inf. 1 lin.super. J lege amb.voc. 1 lin.super. EJ
- p. 36, app.crit. apud descr.2 adde syll. fi-li-us omn.voc. 1 lin.super. E
- p. 39, app.crit. apud descr. adde -li- (voc.org.sup.) 1 lin.infer., -tris sem-
 pitermus es fi- (voc.org.inf.) 1 lin.super. N
- v. 11 pro infer. M fi-li-us (v. lege infer. M fi-li- (v.
- p. 42, app.crit. v. 1 ex CFEJMRVXBriIn dele E
- p. 44, app.crit. apud 11 ... Ptholomei adde J
- apud descr. adde omn.semicirc. in lat.dext., inter sing. dia-
 tess. add. conjun. aut disjun. M
- p. 48, app.crit. apud 13 adde editur]edicitur F
- p. 49, app.crit. v. paenult. pro in canendo O lege in capendo FO
- p. 54, app.crit. v. 7 pro es amb.voc. 1 lin.infer. PFiGi lege es voc.org. 1 lin.
 super. F, 1 lin.infer. DRSXiIn, amb.voc. 1 lin.infer. PADCaFiGi
- p. 55, app.crit. v. 2 pro add. T lege add. T (ult.syll. -us 1 lin. - i.e.sup.
 voc.princ. - ascend.)
- apud descr. 5 adde ult.syll.voc.org. 1 lin.sup.voc.princ.ascend. T
- p. 57, app.crit. apud 3 Orpheon adde M
- p. 60, app.crit. v. 13/14 ante : Ita puto. adde A
- p. 62, gloss. 12 ante i.e. ... cod. N adde videlicet
- p. 66, vers. 100 pro [^] lege [^]
- v. 4 pro H,cett.codd.om. lege HSt, cett.codd.om.
- p. 67, descr. 7b pone / ascendendo unam paginulam infer. (immediate post [^])
- p. 69, descr.10a pone / ascendendo et descendendo 1 pagin. infer. (iuxta [^])
- p. 72, app.crit. v. 2 pro 147 tetrardi NiIn lege 147 7 tetrardi NiIn
- p. 74, gloss. 98 pro om. O lege om. P
- p. 86, vers. 377 pro J lege A
- pro lociturus lege locuturus
- p. 87, app.crit. v. 2 ante et — TWe adde u
- p. 91, app.crit. v. 2 pro JKCa lege JKTCa
- p. 95, app.crit. apud descr.5 adde amb.voc.org. 1 lin.super. (inc. [^]) H
- p. 96, app.crit. v. 9 pro ABGJKLQV lege ABEGJKLQV

- p.118/19 et 121/22 in app.loc. lege Cass. inst. libr. II,xxx 5 (pro II,xxx 5)
- p.145, descr. 4 inverte numeros CCLVI et CCXVI
- p.160, app.crit. apud descr.4 adde ^{ps} H
- p.165, vers. 110 lege afferte Domino filios arietum.
 vers. 112 pro benedicimus lege benedicimus
- p.175, vers. 287 pro notae lege nothae
- p.190, vers. 86 pro / lege /
- p.251 adde In exitu Ps.113 cf. Nos qui vivimus
apud Ignis ante ipsum pro Ps.91,3 lege Ps.96,3
- p.279 apud nota dele 175,287; adde novum lemma nothus 175,287